నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

మజ్ఝిమనికాయే

మజ్ఝిమపణ్ణాసపాళి

౧. గహపతివగ్గో

౧. కన్దరకసుత్తం

౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా చమ్పాయం విహరతి గగ్గరాయ పోక్ఖరణియా తీరే మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం. అథ ఖో పేస్సో [పేయో (క.)] చ హత్థారోహపుత్తో కన్దరకో చ పరిబ్బాజకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా పేస్సో హత్థారోహపుత్తో భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. కన్దరకో పన పరిబ్బాజకో భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం [సారాణీయం (సీ. స్యా. కం పీ.)] వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో కన్దరకో పరిబ్బాజకో తుణ్హీభూతం తుణ్హీభూతం భిక్ఖుసఙ్ఘం అనువిలోకేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "అచ్ఛరియం , భో గోతమ, అబ్భుతం, భో గోతమ, యావఞ్చిదం భోతా గోతమేన సమ్మా భిక్ఖుసఙ్ఘో పటిపాదితో! యేపి తే, భో గోతమ, అహేసుం అతీతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా తేపి భగవన్తో ఏతపరమంయేవ సమ్మా భిక్ఖుసఙ్ఘం పటిపాదేసుం – సేయ్యథాపి ఏతరహి భోతా గోతమేన సమ్మా భిక్ఖుసఙ్ఘో పటిపాదితో. యేపి తే, భో గోతమ, భవిస్సన్తి అనాగతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా తేపి భగవన్తో ఏతపరమంయేవ సమ్మా భిక్ఖుసఙ్ఘం పటిపాదేస్సన్తి – సేయ్యథాపి ఏతరహి భోతా గోతమేన సమ్మా భిక్ఖుసఙ్ఘో పటిపాదితో"తి.

౨. "ఏవమేతం , కన్దరక, ఏవమేతం, కన్దరక. యేపి తే, కన్దరక, అహేసుం అతీతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా తేపి భగవన్తో ఏతపరమంయేవ సమ్మా భిక్ఖుసఙ్ఘం పటిపాదేసుం – సేయ్యథాపి ఏతరహి మయా సమ్మా భిక్ఖుసఙ్ఘో పటిపాదితో. యేపి తే, కన్దరక, భవిస్సన్తి అనాగతమద్ధానం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా తేపి భగవన్తో ఏతపరమంయేవ సమ్మా భిక్ఖుసఙ్ఘం పటిపాదేస్సన్తి – సేయ్యథాపి ఏతరహి మయా సమ్మా భిక్ఖుసఙ్ఘో పటిపాదితో.

"సన్తి హి, కన్దరక, భిక్ఖూ ఇమస్మిం భిక్ఖుసఙ్ఘే అరహన్తో ఖీణాసవా వుసితవన్తో కతకరణీయా ఓహితభారా అనుప్పత్తసదత్థా పరిక్ఖీణభవసంయోజనా సమ్మదఞ్ఞా విముత్తా. సన్తి హి, కన్దరక, భిక్ఖూ ఇమస్మిం భిక్ఖుసఙ్ఘే సేక్ఖా సన్తతసీలా సన్తతవుత్తినో నిపకా నిపకవుత్తినో; తే చతూసు [నిపకవుత్తినో చతూసు (సీ.)] సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తా [సుపట్ఠితచిత్తా (సీ. పీ. క.)] విహరన్తి. కతమేసు చతూసు? ఇధ, కన్దరక, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్స"న్తి.

౩. ఏవం వుత్తే, పేస్సో హత్థారోహపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావ సుపఞ్ఞత్తా చిమే, భన్తే, భగవతా చత్తారో సతిపట్ఠానా సత్తానం విసుద్ధియా సోకపరిదేవానం [సోకపరిద్దవానం (సీ. పీ.)] సమతిక్కమాయ దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ ఞాయస్స అధిగమాయ నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ. మయమ్పి హి, భన్తే, గిహీ ఓదాతవసనా కాలేన కాలం ఇమేసు చతూసు సతిపట్ఠానేసు సుప్పతిట్ఠితచిత్తా విహరామ. ఇధ మయం, భన్తే, కాయే కాయానుపస్సినో విహరామ ఆతాపినో సమ్పజానా సతిమన్తో, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వేదనానుపస్సినో విహరామ ఆతాపినో సమ్పజానా సతిమన్తో, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; చిత్తే చిత్తానుపస్సినో విహరామ ఆతాపినో సమ్పజానా సతిమన్తో, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సినో విహరామ ఆతాపినో సమ్పజానా సతిమన్తో, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావఞ్చిదం, భన్తే, భగవా ఏవం మనుస్సగహనే ఏవం మనుస్సకసటే ఏవం మనుస్ససాఠేయ్యే వత్తమానే సత్తానం హితాహితం జానాతి. గహనఞ్హేతం, భన్తే, యదిదం మనుస్సా; ఉత్తానకఞ్హేతం, భన్తే, యదిదం పసవో. అహఞ్హి, భన్తే, పహోమి హత్థిదమ్మం సారేతుం. యావతకేన అన్తరేన చమ్పం గతాగతం కరిస్సతి సబ్బాని తాని సాఠేయ్యాని కూటేయ్యాని వఙ్కేయ్యాని జిమ్హేయ్యాని పాతుకరిస్సతి. అమ్హాకం పన, భన్తే, దాసాతి వా పేస్సాతి వా కమ్మకరాతి వా అఞ్ఞథావ కాయేన సముదాచరన్తి అఞ్ఞథావ వాచాయ అఞ్ఞథావ నేసం చిత్తం హోతి. అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావఞ్చిదం, భన్తే, భగవా ఏవం మనుస్సగహనే ఏవం మనుస్సకసటే ఏవం మనుస్ససాఠేయ్యే వత్తమానే సత్తానం హితాహితం జానాతి. గహనఞ్హేతం, భన్తే, యదిదం మనుస్సా; ఉత్తానకఞ్హేతం, భన్తే, యదిదం పసవో"తి.

౪. "ఏవమేతం, పేస్స, ఏవమేతం, పేస్స. గహనఞ్హేతం , పేస్స, యదిదం మనుస్సా; ఉత్తానకఞ్హేతం, పేస్స, యదిదం పసవో. చత్తారోమే, పేస్స, పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం. కతమే చత్తారో? ఇధ, పేస్స, ఏకచ్చో పుగ్గలో అత్తన్తపో హోతి అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో; ఇధ పన, పేస్స, ఏకచ్చో పుగ్గలో పరన్తపో హోతి పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో; ఇధ పన, పేస్స, ఏకచ్చో పుగ్గలో అత్తన్తపో చ హోతి అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో, పరన్తపో చ పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో ; ఇధ పన, పేస్స, ఏకచ్చో పుగ్గలో నేవత్తన్తపో హోతి నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో. సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో [సీతిభూతో (సీ. పీ. క.)] సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతి. ఇమేసం, పేస్స, చతున్నం పుగ్గలానం కతమో తే పుగ్గలో చిత్తం ఆరాధేతీ"తి?

"య్వాయం, భన్తే, పుగ్గలో అత్తన్తపో అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో, అయం మే పుగ్గలో చిత్తం నారాధేతి. యోపాయం, భన్తే, పుగ్గలో పరన్తపో పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో , అయమ్పి మే పుగ్గలో చిత్తం నారాధేతి. యోపాయం, భన్తే, పుగ్గలో అత్తన్తపో చ అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో పరన్తపో చ పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో, అయమ్పి మే పుగ్గలో చిత్తం నారాధేతి. యో చ ఖో అయం, భన్తే, పుగ్గలో నేవత్తన్తపో నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో, సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతి – అయమేవ [అయం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] మే పుగ్గలో చిత్తం ఆరాధేతీ"తి.

౫. “కస్మా పన తే, పేస్స, ఇమే తయో పుగ్గలా చిత్తం నారాధేన్తీ”తి? “య్వాయం, భన్తే, పుగ్గలో అత్తన్తపో అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో సో అత్తానం సుఖకామం దుక్ఖపటిక్కూలం ఆతాపేతి పరితాపేతి – ఇమినా మే అయం పుగ్గలో చిత్తం నారాధేతి. యోపాయం, భన్తే, పుగ్గలో పరన్తపో పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో సో పరం సుఖకామం దుక్ఖపటిక్కూలం ఆతాపేతి పరితాపేతి – ఇమినా మే అయం పుగ్గలో చిత్తం నారాధేతి. యోపాయం, భన్తే, పుగ్గలో అత్తన్తపో చ అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో పరన్తపో చ పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో సో అత్తానఞ్చ పరఞ్చ సుఖకామం దుక్ఖపటిక్కూలం [సుఖకామే దుక్ఖపటిక్కూలే (సీ. పీ.)] ఆతాపేతి పరితాపేతి – ఇమినా మే అయం పుగ్గలో చిత్తం నారాధేతి. యో చ ఖో అయం, భన్తే, పుగ్గలో నేవత్తన్తపో నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా [విహరతి. ఇమినా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] విహరతి; సో అత్తానఞ్చ పరఞ్చ సుఖకామం దుక్ఖపటిక్కూలం నేవ ఆతాపేతి న పరితాపేతి – ఇమినా [విహరతి. ఇమినా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] మే అయం పుగ్గలో చిత్తం ఆరాధేతి. హన్ద, చ దాని మయం, భన్తే, గచ్ఛామ; బహుకిచ్చా మయం బహుకరణీయా”తి. “యస్సదాని త్వం, పేస్స, కాలం మఞ్ఞసీ”తి. అథ ఖో పేస్సో హత్థారోహపుత్తో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి.

౬. అథ ఖో భగవా అచిరపక్కన్తే పేస్సే హత్థారోహపుత్తే భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “పణ్డితో, భిక్ఖవే, పేస్సో హత్థారోహపుత్తో; మహాపఞ్ఞో, భిక్ఖవే, పేస్సో హత్థారోహపుత్తో. సచే, భిక్ఖవే, పేస్సో హత్థారోహపుత్తో ముహుత్తం నిసీదేయ్య యావస్సాహం ఇమే చత్తారో పుగ్గలే విత్థారేన విభజిస్సామి [విభజామి (సీ. పీ.)], మహతా అత్థేన సంయుత్తో అభవిస్స. అపి చ, భిక్ఖవే, ఏత్తావతాపి పేస్సో హత్థారోహపుత్తో మహతా అత్థేన సంయుత్తో”తి. “ఏతస్స, భగవా, కాలో, ఏతస్స, సుగత, కాలో, యం భగవా ఇమే చత్తారో పుగ్గలే విత్థారేన విభజేయ్య. భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ”తి. “తేన హి, భిక్ఖవే, సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ, భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

౭. “కతమో చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో అత్తన్తపో అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో అచేలకో హోతి ముత్తాచారో హత్థాపలేఖనో [హత్థావలేఖనో (స్యా. కం.)] నఏహిభద్దన్తికో నతిట్ఠభద్దన్తికో [నఏహిభదన్తికో, నతిట్ఠభదన్తికో (సీ. స్యా. కం. పీ.)]; నాభిహటం న ఉద్దిస్సకతం న నిమన్తనం సాదియతి; సో న కుమ్భిముఖా పటిగ్గణ్హాతి న కళోపిముఖా [ఖళోపిముఖో (సీ.)] పటిగ్గణ్హాతి న ఏళకమన్తరం న దణ్డమన్తరం న ముసలమన్తరం న ద్విన్నం భుఞ్జమానానం న గబ్భినియా న పాయమానాయ న పురిసన్తరగతాయ న సఙ్కిత్తీసు న యత్థ సా ఉపట్ఠితో హోతి న యత్థ మక్ఖికా సణ్డసణ్డచారినీ; న మచ్ఛం న మంసం న సురం న మేరయం న థుసోదకం పివతి. సో ఏకాగారికో వా హోతి ఏకాలోపికో, ద్వాగారికో వా హోతి ద్వాలోపికో…పే.… సత్తాగారికో వా హోతి సత్తాలోపికో; ఏకిస్సాపి దత్తియా యాపేతి, ద్వీహిపి దత్తీహి యాపేతి…పే.… సత్తహిపి దత్తీహి యాపేతి; ఏకాహికమ్పి ఆహారం ఆహారేతి, ద్వీహికమ్పి ఆహారం ఆహారేతి…పే.… సత్తాహికమ్పి ఆహారం ఆహారేతి – ఇతి ఏవరూపం అడ్ఢమాసికం పరియాయభత్తభోజనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. సో సాకభక్ఖో వా హోతి, సామాకభక్ఖో వా హోతి, నీవారభక్ఖో వా హోతి, దద్దులభక్ఖో వా హోతి, హటభక్ఖో వా హోతి, కణభక్ఖో వా హోతి, ఆచామభక్ఖో వా హోతి, పిఞ్ఞాకభక్ఖో వా హోతి, తిణభక్ఖో వా హోతి, గోమయభక్ఖో వా హోతి; వనమూలఫలాహారో యాపేతి పవత్తఫలభోజీ. సో సాణానిపి ధారేతి, మసాణానిపి ధారేతి,

ఛవదుస్సానిపి ధారేతి, పంసుకూలానిపి ధారేతి, తిరీటానిపి ధారేతి, అజినమ్పి ధారేతి, అజినక్ఖిపమ్పి ధారేతి, కుసచీరమ్పి ధారేతి, వాకచీరమ్పి ధారేతి, ఫలకచీరమ్పి ధారేతి, కేసకమ్బలమ్పి ధారేతి, వాళకమ్బలమ్పి ధారేతి, ఉలూకపక్ఖమ్పి ధారేతి; కేసమస్సులోచకోపి హోతి, కేసమస్సులోచనానుయోగమనుయుత్తో, ఉబ్భట్ఠకోపి హోతి ఆసనపటిక్ఖిత్తో, ఉక్కుటికోపి హోతి ఉక్కుటికప్పధానమనుయుత్తో, కణ్టకాపస్సయికోపి హోతి కణ్టకాపస్సయే సేయ్యం కప్పేతి [పస్స మ॰ ని॰ ౧.౧౫౫ మహాసీహనాదసుత్తే]; సాయతతియకమ్పి ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి – ఇతి ఏవరూపం అనేకవిహితం కాయస్స ఆతాపనపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పుగ్గలో అత్తన్తపో అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో.

౮. “కతమో చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో పరన్తపో పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఓరబ్భికో హోతి సూకరికో సాకుణికో మాగవికో లుద్దో మచ్ఛఘాతకో చోరో చోరఘాతకో గోఘాతకో బన్ధనాగారికో యే వా పనఞ్ఞేపి కేచి కురూరకమ్మన్తా. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పుగ్గలో పరన్తపో పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో.

౯. “కతమో చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో అత్తన్తపో చ అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో పరన్తపో చ పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో రాజా వా హోతి ఖత్తియో ముద్ధావసిత్తో బ్రాహ్మణో వా మహాసాలో. సో పురత్థిమేన నగరస్స నవం సన్థాగారం [సన్ధాగారం (టీకా)] కారాపేత్వా కేసమస్సుం ఓహారేత్వా ఖరాజినం నివాసేత్వా సప్పితేలేన కాయం అబ్భఞ్జిత్వా మగవిసాణేన పిట్ఠిం కణ్డువమానో నవం సన్థాగారం పవిసతి సద్ధిం మహేసియా బ్రాహ్మణేన చ పురోహితేన. సో తత్థ అనన్తరహితాయ భూమియా హరితుపలిత్తాయ సేయ్యం కప్పేతి. ఏకిస్సాయ గావియా సరూపవచ్ఛాయ యం ఏకస్మిం థనే ఖీరం హోతి తేన రాజా యాపేతి, యం దుతియస్మిం థనే ఖీరం హోతి తేన మహేసీ యాపేతి, యం తతియస్మిం థనే ఖీరం హోతి తేన బ్రాహ్మణో పురోహితో యాపేతి , యం చతుత్థస్మిం థనే ఖీరం హోతి తేన అగ్గిం జుహతి, అవసేసేన వచ్ఛకో యాపేతి. సో ఏవమాహ – ‘ఏత్తకా ఉసభా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా వచ్ఛతరా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా వచ్ఛతరియో హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా అజా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా ఉరబ్భా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, (ఏత్తకా అస్సా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ) [( ) నత్థి సీ. పీ. పోత్థకేసు], ఏత్తకా రుక్ఖా ఛిజ్జన్తు యూపత్థాయ, ఏత్తకా దబ్భా లూయన్తు బరిహిసత్థాయా’తి [పరిహింసత్థాయ (క.)]. యేపిస్స తే హోన్తి దాసాతి వా పేస్సాతి వా కమ్మకరాతి వా తేపి దణ్డతజ్జితా భయతజ్జితా అస్సుముఖా రుదమానా పరికమ్మాని కరోన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పుగ్గలో అత్తన్తపో చ అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో పరన్తపో చ పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో.

౧౦. “కతమో చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో నేవత్తన్తపో నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో, సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతి? ఇధ, భిక్ఖవే, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. తం ధమ్మం సుణాతి గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా అఞ్ఞతరస్మిం వా కులే పచ్చాజాతో. సో తం ధమ్మం సుత్వా తథాగతే సద్ధం పటిలభతి. సో తేన సద్ధాపటిలాభేన సమన్నాగతో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘సమ్బాధో

ఘరావాసో రజాపథో, అబ్భోకాసో పబ్బజ్జా. నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి . సో అపరేన సమయేన అప్పం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ, మహన్తం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ, అప్పం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ , మహన్తం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ, కేసమస్సుం ఓహారేత్వా, కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి.

౧౧. "సో ఏవం పబ్బజితో సమానో భిక్ఖూనం సిక్ఖాసాజీవసమాపన్నో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి నిహితదణ్డో నిహితసత్థో, లజ్జీ దయాపన్నో సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతి. అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి దిన్నాదాయీ దిన్నపాటికఙ్ఖీ, అథేనేన సుచిభూతేన అత్తనా విహరతి. అబ్రహ్మచరియం పహాయ బ్రహ్మచారీ హోతి ఆరాచారీ విరతో మేథునా గామధమ్మా. ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో హోతి సచ్చవాదీ సచ్చసన్ధో థేతో పచ్చయికో అవిసంవాదకో లోకస్స. పిసుణం వాచం పహాయ పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, ఇతో సుత్వా న అముత్ర అక్ఖాతా ఇమేసం భేదాయ, అముత్ర వా సుత్వా న ఇమేసం అక్ఖాతా అమూసం భేదాయ – ఇతి భిన్నానం వా సన్ధాతా సహితానం వా అనుప్పదాతా సమగ్గారామో సమగ్గరతో సమగ్గనన్దీ సమగ్గకరణిం వాచం భాసితా హోతి. ఫరుసం వాచం పహాయ ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, యా సా వాచా నేలా కణ్ణసుఖా పేమనీయా హదయఙ్గమా పోరీ బహుజనకన్తా బహుజనమనాపా తథారూపిం వాచం భాసితా హోతి. సమ్ఫప్పలాపం పహాయ సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి కాలవాదీ భూతవాదీ అత్థవాదీ ధమ్మవాదీ వినయవాదీ, నిధానవతిం వాచం భాసితా కాలేన సాపదేసం పరియన్తవతిం అత్థసంహితం. సో బీజగామభూతగామసమారమ్భా పటివిరతో హోతి, ఏకభత్తికో హోతి రత్తూపరతో విరతో వికాలభోజనా; నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనా పటివిరతో హోతి; మాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానా పటివిరతో హోతి; ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతో హోతి; జాతరూపరజతపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి; ఆమకధఞ్ఞపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి; ఆమకమంసపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి; ఇత్థికుమారికపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి; దాసిదాసపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి; అజేళకపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి; కుక్కుటసూకరపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి; హత్థిగవస్సవళవపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి; ఖేత్తవత్థుపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి; దూతేయ్యపహిణగమనానుయోగా పటివిరతో హోతి; కయవిక్కయా పటివిరతో హోతి; తులాకూటకంసకూటమానకూటా పటివిరతో హోతి; ఉక్కోటనవఞ్చననికతిసాచియోగా [సావియోగా (స్యా. కం. క.) సాచి కుటిలపరియాయో] పటివిరతో హోతి; ఛేదనవధబన్ధనవిపరామోసఆలోపసహసాకారా పటివిరతో హోతి [పస్స మ. ని. ౧.౨౯౩ చూళహత్థిపదోపమే].

"సో సన్తుట్ఠో హోతి కాయపరిహారికేన చీవరేన కుచ్ఛిపరిహారికేన పిణ్డపాతేన. సో యేన యేనేవ పక్కమతి, సమాదాయేవ పక్కమతి. సేయ్యథాపి నామ పక్ఖీ సకుణో యేన యేనేవ డేతి, సపత్తభారోవ డేతి; ఏవమేవ భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి కాయపరిహారికేన చీవరేన కుచ్ఛిపరిహారికేన పిణ్డపాతేన. సో యేన యేనేవ పక్కమతి, సమాదాయేవ పక్కమతి . సో ఇమినా అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అనవజ్జసుఖం పటిసంవేదేతి.

౧౨. "సో చక్ఖునా రూపం దిస్వా న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి

చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా...పే.... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా...పే.... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా...పే.... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా...పే.... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సో ఇమినా అరియేన ఇన్ద్రియసంవరేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అబ్యాసేకసుఖం పటిసంవేదేతి.

“సో అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ హోతి, ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీ హోతి, సమిఞ్జితే పసారితే సమ్పజానకారీ హోతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సమ్పజానకారీ హోతి, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సమ్పజానకారీ హోతి, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి.

౧౩. “సో ఇమినా చ అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో, (ఇమాయ చ అరియాయ సన్తుట్ఠియా సమన్నాగతో,) [పస్స మ॰ ని॰ ౧.౨౯౬ చూళహత్థిపదోపమే] ఇమినా చ అరియేన ఇన్ద్రియసంవరేన సమన్నాగతో, ఇమినా చ అరియేన సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో వివిత్తం సేనాసనం భజతి అరఞ్ఞం రుక్ఖమూలం పబ్బతం కన్దరం గిరిగుహం సుసానం వనపత్థం అబ్భోకాసం పలాలపుఞ్జం. సో పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో అభిజ్ఝం లోకే పహాయ విగతాభిజ్ఝేన చేతసా విహరతి, అభిజ్ఝాయ చిత్తం పరిసోధేతి, బ్యాపాదపదోసం పహాయ అబ్యాపన్నచిత్తో విహరతి సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ, బ్యాపాదపదోసా చిత్తం పరిసోధేతి; థీనమిద్ధం పహాయ విగతథీనమిద్ధో విహరతి ఆలోకసఞ్ఞీ సతో సమ్పజానో, థీనమిద్ధా చిత్తం పరిసోధేతి; ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహాయ అనుద్ధతో విహరతి అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చా చిత్తం పరిసోధేతి; విచికిచ్ఛం పహాయ తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విహరతి అకథంకథీ కుసలేసు ధమ్మేసు, విచికిచ్ఛాయ చిత్తం పరిసోధేతి.

“సో ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే, వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి ; సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి.

౧౪. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే – ‘అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం;

తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో'తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి.

౧౫. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి – 'ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా; ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా వచీసుచరితేన సమన్నాగతా మనోసుచరితేన సమన్నాగతా అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా'తి. ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి.

౧౬. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం పజానాతి. 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి యథాభూతం పజానాతి. 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యథాభూతం పజానాతి. 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పజానాతి. 'ఇమే ఆసవా'తి యథాభూతం పజానాతి. 'అయం ఆసవసముదయో'తి యథాభూతం పజానాతి. 'అయం ఆసవనిరోధో'తి యథాభూతం పజానాతి . 'అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పజానాతి. తస్స ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పుగ్గలో నేవత్తన్తపో నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో, న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో . సో అత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతీ"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

కన్దరకసుత్తం నిట్ఠితం పఠమం.

౨. అట్ఠకనాగరసుత్తం

౧౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా ఆనన్దో వేసాలియం విహరతి బేలువగామకే [వేళువగామకే (స్యా. కం. క.)]. తేన ఖో పన సమయేన దసమో గహపతి అట్ఠకనాగరో పాటలిపుత్తం అనుప్పత్తో హోతి కేనచిదేవ కరణీయేన. అథ ఖో దసమో గహపతి అట్ఠకనాగరో యేన కుక్కుటారామో యేన అఞ్ఞతరో భిక్ఖు తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం భిక్ఖుం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో దసమో గహపతి అట్ఠకనాగరో తం భిక్ఖుం ఏతదవోచ – "కహం ను ఖో, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో ఏతరహి విహరతి? దస్సనకామా హి మయం తం ఆయస్మన్తం ఆనన్ద"న్తి. "ఏసో, గహపతి,

ఆయస్మా ఆనన్దో వేసాలియం విహరతి బేలువగామకే”తి. అథ ఖో దసమో గహపతి అట్ఠకనాగరో పాటలిపుత్తే తం కరణీయం తీరేత్వా యేన వేసాలీ యేన బేలువగామకో యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది.

౧౮. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో దసమో గహపతి అట్ఠకనాగరో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – “అత్థి ను ఖో, భన్తే ఆనన్ద, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన ఏకధమ్మో అక్ఖాతో యత్థ భిక్ఖునో అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో అవిముత్తఞ్చేవ చిత్తం విముచ్చతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి , అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతీ”తి?

“అత్థి ఖో, గహపతి, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన ఏకధమ్మో అక్ఖాతో యత్థ భిక్ఖునో అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో అవిముత్తఞ్చేవ చిత్తం విముచ్చతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతీ”తి.

“కతమో పన, భన్తే ఆనన్ద, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన ఏకధమ్మో అక్ఖాతో యత్థ భిక్ఖునో అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో అవిముత్తఞ్చేవ చిత్తం విముచ్చతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతీ”తి?

౧౯. “ఇధ, గహపతి, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘ఇదమ్పి పఠమం ఝానం అభిసఙ్ఖతం అభిసఞ్చేతయితం. యం ఖో పన కిఞ్చి అభిసఙ్ఖతం అభిసఞ్చేతయితం తదనిచ్చం నిరోధధమ్మ’న్తి పజానాతి. సో తత్థ ఠితో ఆసవానం ఖయం పాపుణాతి. నో చే ఆసవానం ఖయం పాపుణాతి, తేనేవ ధమ్మరాగేన తాయ ధమ్మనన్దియా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో హోతి తత్థ పరినిబ్బాయీ అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా. అయమ్పి ఖో, గహపతి, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన ఏకధమ్మో అక్ఖాతో యత్థ భిక్ఖునో అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో అవిముత్తఞ్చేవ చిత్తం విముచ్చతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతి.

౨౦. “పున చపరం, గహపతి, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం…పే… దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘ఇదమ్పి ఖో దుతియం ఝానం అభిసఙ్ఖతం అభిసఞ్చేతయితం… అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతి.

“పున చపరం, గహపతి, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా…పే… తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘ఇదమ్పి ఖో తతియం ఝానం అభిసఙ్ఖతం అభిసఞ్చేతయితం…పే… అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతి.

“పున చపరం, గహపతి, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా ...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘ఇదమ్పి ఖో చతుత్థం ఝానం అభిసఙ్ఖతం అభిసఞ్చేతయితం... అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతి.

“పున చపరం, గహపతి, భిక్ఖు మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం [చతుత్థిం (సీ. పీ.)]. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన [అబ్యాపజ్ఝేన (సీ. స్యా. పీ.), అబ్యాపజ్జేన (క.) అఙ్గుత్తరటికనిపాతటీకా ఓలోకేతబ్బా] ఫరిత్వా విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయమ్పి ఖో మేత్తాచేతోవిముత్తి అభిసఙ్ఖతా అభిసఞ్చేతయితా. యం ఖో పన కిఞ్చి అభిసఙ్ఖతం అభిసఞ్చేతయితం తదనిచ్చం నిరోధధమ్మ’న్తి పజానాతి. సో తత్థ ఠితో...పే.... అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతి.

“పున చపరం, గహపతి, భిక్ఖు కరుణాసహగతేన చేతసా...పే.... ముదితాసహగతేన చేతసా...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయమ్పి ఖో ఉపేక్ఖాచేతోవిముత్తి అభిసఙ్ఖతా అభిసఞ్చేతయితా. యం ఖో పన కిఞ్చి అభిసఙ్ఖతం అభిసఞ్చేతయితం తదనిచ్చం నిరోధధమ్మ’న్తి పజానాతి. సో తత్థ ఠితో... అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతి.

“పున చపరం, గహపతి, భిక్ఖు సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయమ్పి ఖో ఆకాసానఞ్చాయతనసమాపత్తి అభిసఙ్ఖతా అభిసఞ్చేతయితా. యం ఖో పన కిఞ్చి అభిసఙ్ఖతం అభిసఞ్చేతయితం తదనిచ్చం నిరోధధమ్మ’న్తి పజానాతి. సో తత్థ ఠితో...పే.... అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతి.

“పున చపరం, గహపతి, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయమ్పి ఖో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనసమాపత్తి అభిసఙ్ఖతా అభిసఞ్చేతయితా. యం ఖో పన కిఞ్చి అభిసఙ్ఖతం అభిసఞ్చేతయితం తదనిచ్చం నిరోధధమ్మ’న్తి పజానాతి. సో తత్థ ఠితో...పే.... అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతి.

“పున చపరం, గహపతి, భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయమ్పి ఖో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనసమాపత్తి అభిసఙ్ఖతా అభిసఞ్చేతయితా. యం ఖో పన కిఞ్చి అభిసఙ్ఖతం అభిసఞ్చేతయితం తదనిచ్చం నిరోధధమ్మ’న్తి పజానాతి. సో తత్థ ఠితో ఆసవానం ఖయం పాపుణాతి. నో చే ఆసవానం ఖయం పాపుణాతి, తేనేవ ధమ్మరాగేన తాయ ధమ్మనన్దియా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో హోతి తత్థ పరినిబ్బాయీ అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా. అయమ్పి ఖో, గహపతి, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన ఏకధమ్మో అక్ఖాతో యత్థ భిక్ఖునో అప్పమత్తస్స ఆతాపినో

పహితత్తస్స విహరతో అవిముత్తఞ్చేవ చిత్తం విముచ్చతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతీ"తి.

౨౧. ఏవం వుత్తే, దసమో గహపతి అట్ఠకనాగరో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – "సేయ్యథాపి, భన్తే ఆనన్ద, పురిసో ఏకంవ నిధిముఖం గవేసన్తో సకిదేవ ఏకాదస నిధిముఖాని అధిగచ్ఛేయ్య; ఏవమేవ ఖో అహం, భన్తే, ఏకం అమతద్వారం గవేసన్తో సకిదేవ [సకిం దేవ (క.)] ఏకాదస అమతద్వారాని అలత్థం భావనాయ. సేయ్యథాపి, భన్తే, పురిసస్స అగారం ఏకాదసద్వారం, సో తస్మిం అగారే ఆదిత్తే ఏకమేకేనపి ద్వారేన సక్కుణేయ్య అత్తానం సోత్థిం కాతుం; ఏవమేవ ఖో అహం, భన్తే, ఇమేసం ఏకాదసన్నం అమతద్వారానం ఏకమేకేనపి అమతద్వారేన సక్కుణిస్సామి అత్తానం సోత్థిం కాతుం. ఇమేహి నామ, భన్తే, అఞ్ఞతిత్థియా ఆచరియస్స ఆచరియధనం పరియేసిస్సన్తి, కిమఙ్గం [కిం (సీ. పీ.)] పనాహం ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పూజం న కరిస్సామీ"తి ! అథ ఖో దసమో గహపతి అట్ఠకనాగరో పాటలిపుత్తకఞ్చ వేసాలికఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘం సన్నిపాతేత్వా పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి, ఏకమేకఞ్చ భిక్ఖుం పచ్చేకం దుస్సయుగేన అచ్ఛాదేసి, ఆయస్మన్తఞ్చ ఆనన్దం తిచీవరేన అచ్ఛాదేసి, ఆయస్మతో చ ఆనన్దస్స పఞ్చసతవిహారం కారాపేసీతి.

అట్ఠకనాగరసుత్తం నిట్ఠితం దుతియం.

౩. సేఖసుత్తం

౨౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. తేన ఖో పన సమయేన కాపిలవత్థవానం [కపిలవత్థువాసీనం (క.)] సక్యానం నవం సన్థాగారం అచిరకారితం హోతి అనజ్ఝావుట్ఠం [అనజ్ఝావుత్థం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] సమణేన వా బ్రాహ్మణేన వా కేనచి వా మనుస్సభూతేన. అథ ఖో కాపిలవత్థవా సక్యా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో కాపిలవత్థవా సక్యా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "ఇధ, భన్తే, కాపిలవత్థవానం సక్యానం నవం సన్థాగారం అచిరకారితం [అచిరకారితం హోతి (స్యా. కం. క.)] అనజ్ఝావుట్ఠం సమణేన వా బ్రాహ్మణేన వా కేనచి వా మనుస్సభూతేన. తం, భన్తే, భగవా పఠమం పరిభుఞ్జతు. భగవతా పఠమం పరిభుత్తం పచ్ఛా కాపిలవత్థవా సక్యా పరిభుఞ్జిస్సన్తి. తదస్స కాపిలవత్థవానం సక్యానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా"తి . అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన. అథ ఖో కాపిలవత్థవా సక్యా భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన నవం సన్థాగారం తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా సబ్బసన్థరిం సన్థాగారం [సబ్బసన్థరిం సన్థతం (క.)] సన్థరిత్వా ఆసనాని పఞ్ఞపేత్వా ఉదకమణికం ఉపట్ఠపేత్వా తేలప్పదీపం ఆరోపేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠంసు. ఏకమన్తం ఠితా ఖో కాపిలవత్థవా సక్యా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "సబ్బసన్థరిం సన్థతం, భన్తే, సన్థాగారం, ఆసనాని పఞ్ఞత్తాని, ఉదకమణికో ఉపట్ఠాపితో, తేలప్పదీపో ఆరోపితో. యస్సదాని, భన్తే , భగవా కాలం మఞ్ఞతీ"తి. అథ ఖో భగవా నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన యేన సన్థాగారం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పాదే పక్ఖాలేత్వా సన్థాగారం పవిసిత్వా మజ్ఝిమం థమ్భం నిస్సాయ పురత్థాభిముఖో నిసీది. భిక్ఖుసఙ్ఘోపి ఖో పాదే పక్ఖాలేత్వా సన్థాగారం పవిసిత్వా పచ్ఛిమం భిత్తిం నిస్సాయ పురత్థాభిముఖో నిసీది, భగవన్తంయేవ పురక్ఖత్వా.

కాపిలవత్థవాపి ఖో సక్యా పాదే పక్ఖాలేత్వా సన్ధాగారం పవిసిత్వా పురత్థిమం భిత్తిం నిస్సాయ పచ్ఛిమాభిముఖా నిసీదింసు, భగవన్తంయేవ పురక్ఖత్వా. అథ ఖో భగవా కాపిలవత్థవే సక్యే బహుదేవ రత్తిం ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “పటిభాతు తం, ఆనన్ద, కాపిలవత్థవానం సక్యానం సేఖో పాటిపదో [పటిపదో (స్యా॰ కం॰ క॰)]. పిట్ఠి మే ఆగిలాయతి; తమహం ఆయమిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పచ్చస్సోసి. అథ ఖో భగవా చతుగ్గుణం సఙ్ఘాటిం పఞ్ఞాపేత్వా దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేసి, పాదే పాదం అచ్చాధాయ, సతో సమ్పజానో, ఉట్ఠానసఞ్ఞం మనసి కరిత్వా.

౨౩. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో మహానామం సక్కం ఆమన్తేసి – “ఇధ , మహానామ, అరియసావకో సీలసమ్పన్నో హోతి, ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి, భోజనే మత్తఞ్ఞూ హోతి, జాగరియం అనుయుత్తో హోతి, సత్తహి సద్ధమ్మేహి సమన్నాగతో హోతి, చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ.

౨౪. “కథఞ్చ, మహానామ , అరియసావకో సీలసమ్పన్నో హోతి? ఇధ, మహానామ, అరియసావకో సీలవా హోతి, పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతో విహరతి ఆచారగోచరసమ్పన్నో అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావీ, సమాదాయ సిక్ఖతి సిక్ఖాపదేసు. ఏవం ఖో, మహానామ, అరియసావకో సీలసమ్పన్నో హోతి.

“కథఞ్చ, మహానామ, అరియసావకో ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి? ఇధ, మహానామ, అరియసావకో చక్ఖునా రూపం దిస్వా న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా…పే॰… ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా…పే॰… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా…పే॰… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా…పే॰… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి . ఏవం ఖో, మహానామ, అరియసావకో ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి.

“కథఞ్చ, మహానామ, అరియసావకో భోజనే మత్తఞ్ఞూ హోతి? ఇధ, మహానామ, అరియసావకో పటిసఙ్ఖా యోనిసో ఆహారం ఆహారేతి – ‘నేవ దవాయ న మదాయ న మణ్డనాయ న విభూసనాయ; యావదేవ ఇమస్స కాయస్స ఠితియా యాపనాయ విహింసూపరతియా బ్రహ్మచరియానుగ్గహాయ . ఇతి పురాణఞ్చ వేదనం పటిహఙ్ఖామి, నవఞ్చ వేదనం న ఉప్పాదేస్సామి, యాత్రా చ మే భవిస్సతి అనవజ్జతా చ ఫాసువిహారో చా’తి. ఏవం ఖో, మహానామ, అరియసావకో భోజనే మత్తఞ్ఞూ హోతి.

“కథఞ్చ, మహానామ, అరియసావకో జాగరియం అనుయుత్తో హోతి? ఇధ, మహానామ, అరియసావకో దివసం చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి, రత్తియా పఠమం యామం చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి, రత్తియా మజ్ఝిమం యామం దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేతి, పాదే పాదం అచ్చాధాయ, సతో సమ్పజానో, ఉట్ఠానసఞ్ఞం మనసి కరిత్వా, రత్తియా పచ్ఛిమం యామం పచ్చుట్ఠాయ చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేతి. ఏవం ఖో, మహానామ, అరియసావకో జాగరియం అనుయుత్తో హోతి.

౨౫. “కథఞ్చ, మహానామ, అరియసావకో సత్తహి సద్ధమ్మేహి సమన్నాగతో హోతి? ఇధ, మహానామ, అరియసావకో సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. హిరిమా హోతి, హిరీయతి కాయదుచ్చరితేన వచీదుచ్చరితేన మనోదుచ్చరితేన, హిరీయతి పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా. ఓత్తప్పీ హోతి, ఓత్తప్పతి కాయదుచ్చరితేన వచీదుచ్చరితేన మనోదుచ్చరితేన, ఓత్తప్పతి పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం సమాపత్తియా. బహుస్సుతో హోతి సుతధరో సుతసన్నిచయో. యే తే ధమ్మా ఆదికల్యాణా మజ్ఝేకల్యాణా పరియోసానకల్యాణా సాత్థా సబ్యఞ్జనా కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం అభివదన్తి తథారూపాస్స ధమ్మా బహుస్సుతా [బహూ సుతా (?)] హోన్తి ధాతా [ధతా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వచసా పరిచితా మనసానుపేక్ఖితా దిట్ఠియా సుప్పటివిద్ధా. ఆరద్ధవీరియో విహరతి అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ, థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు. సతిమా హోతి, పరమేన సతినేపక్కేన సమన్నాగతో, చిరకతమ్పి చిరభాసితమ్పి సరితా అనుస్సరితా. పఞ్ఞవా హోతి, ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో, అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మా దుక్ఖక్ఖయగామినియా. ఏవం ఖో, మహానామ, అరియసావకో సత్తహి సద్ధమ్మేహి సమన్నాగతో హోతి.

౨౬. “కథఞ్చ , మహానామ, అరియసావకో చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ? ఇధ, మహానామ, అరియసావకో వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి, సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం...పే.... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; పీతియా చ విరాగా...పే.... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఏవం ఖో, మహానామ, అరియసావకో చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ.

౨౭. “యతో ఖో, మహానామ, అరియసావకో ఏవం సీలసమ్పన్నో హోతి, ఏవం ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి, ఏవం భోజనే మత్తఞ్ఞూ హోతి, ఏవం జాగరియం అనుయుత్తో హోతి, ఏవం సత్తహి సద్ధమ్మేహి సమన్నాగతో హోతి, ఏవం చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, అయం వుచ్చతి, మహానామ, అరియసావకో సేఖో పాటిపదో అపుచ్చణ్డతాయ సమాపన్నో, భబ్బో అభినిబ్భిదాయ, భబ్బో సమ్బోధాయ, భబ్బో అనుత్తరస్స యోగక్ఖేమస్స అధిగమాయ. సేయ్యథాపి, మహానామ, కుక్కుటియా అణ్డాని అట్ఠ వా దస వా ద్వాదస వా తానాస్సు కుక్కుటియా సమ్మా అధిసయితాని సమ్మా పరిసేదితాని సమ్మా పరిభావితాని, కిఞ్చాపి తస్సా కుక్కుటియా న ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – ‘అహో వతిమే కుక్కుటపోతకా పాదనఖసిఖాయ వా ముఖతుణ్డకేన వా అణ్డకోసం పదాలేత్వా సోత్థినా అభినిబ్భిజ్జేయ్యు’న్తి, అథ ఖో భబ్బావ తే కుక్కుటపోతకా పాదనఖసిఖాయ వా ముఖతుణ్డకేన వా అణ్డకోసం పదాలేత్వా సోత్థినా అభినిబ్భిజ్జితుం. ఏవమేవ ఖో, మహానామ, యతో అరియసావకో ఏవం సీలసమ్పన్నో హోతి, ఏవం ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి, ఏవం భోజనే మత్తఞ్ఞూ హోతి, ఏవం జాగరియం అనుయుత్తో హోతి, ఏవం సత్తహి సద్ధమ్మేహి సమన్నాగతో హోతి, ఏవం చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, అయం వుచ్చతి, మహానామ, అరియసావకో సేఖో పాటిపదో అపుచ్చణ్డతాయ సమాపన్నో , భబ్బో అభినిబ్భిదాయ, భబ్బో సమ్బోధాయ, భబ్బో అనుత్తరస్స యోగక్ఖేమస్స అధిగమాయ.

౨౮. “స ఖో సో, మహానామ, అరియసావకో ఇమంయేవ అనుత్తరం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం ఆగమ్మ అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో…పే॰… ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, అయమస్స పఠమాభినిబ్భిదా హోతి కుక్కుటచ్ఛాపకస్సేవ అణ్డకోసమ్హా.

“స ఖో సో, మహానామ, అరియసావకో ఇమంయే అనుత్తరం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం ఆగమ్మ దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే…పే॰… యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి, అయమస్స దుతియాభినిబ్భిదా హోతి కుక్కుటచ్ఛాపకస్సేవ అణ్డకోసమ్హా.

“స ఖో సో, మహానామ, అరియసావకో ఇమంయేవ అనుత్తరం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం ఆగమ్మ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయమస్స తతియాభినిబ్భిదా హోతి కుక్కుటచ్ఛాపకస్సేవ అణ్డకోసమ్హా.

౨౯. “యమ్పి [యమ్పి ఖో (క॰)], మహానామ, అరియసావకో సీలసమ్పన్నో హోతి, ఇదమ్పిస్స హోతి చరణస్మిం; యమ్పి, మహానామ, అరియసావకో ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారో హోతి, ఇదమ్పిస్స హోతి చరణస్మిం; యమ్పి, మహానామ, అరియసావకో భోజనే మత్తఞ్ఞూ హోతి, ఇదమ్పిస్స హోతి చరణస్మిం; యమ్పి, మహానామ, అరియసావకో జాగరియం అనుయుత్తో హోతి, ఇదమ్పిస్స హోతి చరణస్మిం; యమ్పి, మహానామ, అరియసావకో సత్తహి సద్ధమ్మేహి సమన్నాగతో హోతి, ఇదమ్పిస్స హోతి చరణస్మిం; యమ్పి, మహానామ, అరియసావకో చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ హోతి అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ, ఇదమ్పిస్స హోతి చరణస్మిం.

“యఞ్చ ఖో, మహానామ, అరియసావకో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో…పే॰… ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, ఇదమ్పిస్స హోతి విజ్జాయ; యమ్పి, మహానామ, అరియసావకో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే…పే॰… యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి, ఇదమ్పిస్స హోతి విజ్జాయ. యమ్పి, మహానామ, అరియసావకో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఇదమ్పిస్స హోతి విజ్జాయ.

“అయం వుచ్చతి, మహానామ, అరియసావకో విజ్జాసమ్పన్నో ఇతిపి చరణసమ్పన్నో ఇతిపి విజ్జాచరణసమ్పన్నో ఇతిపి.

౩౦. “బ్రహ్మునాపేసా, మహానామ, సనఙ్కుమారేన గాథా భాసితా –

‘ఖత్తియో సేట్ఠో జనేతస్మిం, యే గోత్తపటిసారినో;
విజ్జాచరణసమ్పన్నో, సో సేట్ఠో దేవమానుసే’తి.

“సా ఖో పనేసా, మహానామ, బ్రహ్మునా సనఙ్కుమారేన గాథా సుగీతా నో దుగ్గీతా, సుభాసితా నో దుబ్భాసితా, అత్థసంహితా నో అనత్థసంహితా, అనుమతా భగవతా”తి.

అథ ఖో భగవా ఉట్ఠహిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “సాధు సాధు, ఆనన్ద, సాధు ఖో త్వం, ఆనన్ద, కాపిలవత్థవానం సక్యానం సేఖం పాటిపదం అభాసీ”తి.

ఇదమవోచాయస్మా ఆనన్దో. సమనుఞ్ఞో సత్థా అహోసి. అత్తమనా కాపిలవత్థవా సక్యా ఆయస్మతో ఆనన్దస్స భాసితం అభినన్దున్తి.

సేఖసుత్తం నిట్ఠితం తతియం.

౪. పోతలియసుత్తం

౩౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా అఙ్గుత్తరాపేసు విహరతి ఆపణం నామ అఙ్గుత్తరాపానం నిగమో. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ ఆపణం పిణ్డాయ పావిసి. ఆపణే పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేనఞ్ఞతరో వనసణ్డో తేనుపసఙ్కమి దివావిహారాయ. తం వనసణ్డం అజ్ఝోగాహేత్వా [అజ్ఝోగహేత్వా (సీ. స్యా. కం.), అజ్ఝోగాహిత్వా (పీ. క.)] అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. పోతలియోపి ఖో గహపతి సమ్పన్ననివాసనపావురణో [పాపురణో (సీ. స్యా. కం.)] ఛత్తుపాహనాహి [ఛత్తుపాహనో (క.)] జఙ్ఘావిహారం అనుచఙ్కమమానో అనువిచరమానో యేన సో వనసణ్డో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం వనసణ్డం అజ్ఝోగాహేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో పోతలియం గహపతిం భగవా ఏతదవోచ – “సంవిజ్జన్తి ఖో, గహపతి, ఆసనాని; సచే ఆకఙ్ఖసి నిసీదా”తి. ఏవం వుత్తే, పోతలియో గహపతి “గహపతివాదేన మం సమణో గోతమో సముదాచరతీ”తి కుపితో అనత్తమనో తుణ్హీ అహోసి. దుతియమ్పి ఖో భగవా…పే… తతియమ్పి ఖో భగవా పోతలియం గహపతిం ఏతదవోచ – “సంవిజ్జన్తి ఖో, గహపతి, ఆసనాని; సచే ఆకఙ్ఖసి నిసీదా”తి. “ఏవం వుత్తే, పోతలియో గహపతి గహపతివాదేన మం సమణో గోతమో సముదాచరతీ”తి కుపితో అనత్తమనో భగవన్తం ఏతదవోచ – “తయిదం, భో గోతమ, నచ్ఛన్నం, తయిదం నప్పతిరూపం, యం మం త్వం గహపతివాదేన సముదాచరసీ”తి. “తే హి తే, గహపతి, ఆకారా, తే లిఙ్గా , తే నిమిత్తా యథా తం గహపతిస్సా”తి. “తథా హి పన మే, భో గోతమ, సబ్బే కమ్మన్తా పటిక్ఖిత్తా, సబ్బే వోహారా సముచ్ఛిన్నా”తి. “యథా కథం పన తే, గహపతి, సబ్బే కమ్మన్తా పటిక్ఖిత్తా, సబ్బే వోహారా సముచ్ఛిన్నా”తి? “ఇధ మే, భో గోతమ, యం అహోసి ధనం వా ధఞ్ఞం వా రజతం వా జాతరూపం వా సబ్బం తం పుత్తానం దాయజ్జం నియ్యాతం, తత్థాహం అనోవాదీ అనుపవాదీ ఘాసచ్ఛాదనపరమో విహరామి. ఏవం ఖో మే [ఏవఞ్చ మే (స్యా.), ఏవం మే (క.)], భో గోతమ, సబ్బే కమ్మన్తా పటిక్ఖిత్తా, సబ్బే వోహారా సముచ్ఛిన్నా”తి. “అఞ్ఞథా ఖో త్వం, గహపతి, వోహారసముచ్ఛేదం వదసి, అఞ్ఞథా చ పన అరియస్స వినయే వోహారసముచ్ఛేదో హోతీ”తి. “యథా కథం పన, భన్తే, అరియస్స వినయే వోహారసముచ్ఛేదో హోతి? సాధు మే, భన్తే , భగవా తథా ధమ్మం దేసేతు యథా అరియస్స వినయే వోహారసముచ్ఛేదో హోతీ”తి. “తేన హి, గహపతి, సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో పోతలియో గహపతి భగవతో పచ్చస్సోసి.

౩౨. భగవా ఏతదవోచ – “అట్ఠ ఖో ఇమే, గహపతి, ధమ్మా అరియస్స వినయే వోహారసముచ్ఛేదాయ సంవత్తన్తి. కతమే అట్ఠ? అపాణాతిపాతం నిస్సాయ పాణాతిపాతో పహాతబ్బో; దిన్నాదానం నిస్సాయ అదిన్నాదానం పహాతబ్బం;

సచ్చవాచం [సచ్చం వాచం (స్యా.)] నిస్సాయ ముసావాదో పహాతబ్బో; అపిసుణం వాచం నిస్సాయ పిసుణా వాచా పహాతబ్బా; అగిద్ధిలోభం నిస్సాయ గిద్ధిలోభో పహాతబ్బో; అనిన్దారోసం నిస్సాయ నిన్దారోసో పహాతబ్బో; అక్కోధూపాయాసం నిస్సాయ కోధూపాయాసో పహాతబ్బో; అనతిమానం నిస్సాయ అతిమానో పహాతబ్బో. ఇమే ఖో, గహపతి, అట్ఠ ధమ్మా సంఖిత్తేన వుత్తా, విత్థారేన అవిభత్తా, అరియస్స వినయే వోహారసముచ్ఛేదాయ సంవత్తన్తీ"తి. "యే మే [యే మే పన (స్యా. క.)], భన్తే, భగవతా అట్ఠ ధమ్మా సంఖిత్తేన వుత్తా, విత్థారేన అవిభత్తా, అరియస్స వినయే వోహారసముచ్ఛేదాయ సంవత్తన్తి, సాధు మే, భన్తే, భగవా ఇమే అట్ఠ ధమ్మే విత్థారేన [విత్థారేత్వా (క.)] విభజతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా"తి. "తేన హి, గహపతి, సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో పోతలియో గహపతి భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

౩౩. "'అపాణాతిపాతం నిస్సాయ పాణాతిపాతో పహాతబ్బో'తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం ? ఇధ, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యేసం ఖో అహం సంయోజనానం హేతు పాణాతిపాతీ అస్సం, తేసాహం సంయోజనానం పహానాయ సముచ్ఛేదాయ పటిపన్నో. అహఞ్చేవ [అహఞ్చ (?)] ఖో పన పాణాతిపాతీ అస్సం, అత్తాపి మం ఉపవదేయ్య పాణాతిపాతపచ్చయా, అనువిచ్చాపి మం విఞ్ఞూ [అనువిచ్చ విఞ్ఞూ (సీ. స్యా. పీ.)] గరహేయ్యుం పాణాతిపాతపచ్చయా, కాయస్స భేదా పరం మరణా దుగ్గతి పాటికఙ్ఖా పాణాతిపాతపచ్చయా. ఏతదేవ ఖో పన సంయోజనం ఏతం నీవరణం యదిదం పాణాతిపాతో. యే చ పాణాతిపాతపచ్చయా ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, పాణాతిపాతా పటివిరతస్స ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి'. 'అపాణాతిపాతం నిస్సాయ పాణాతిపాతో పహాతబ్బో'తి – ఇతి యన్తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

౩౪. "'దిన్నాదానం నిస్సాయ అదిన్నాదానం పహాతబ్బ'న్తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం, కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యేసం ఖో అహం సంయోజనానం హేతు అదిన్నాదాయీ అస్సం, తేసాహం సంయోజనానం పహానాయ సముచ్ఛేదాయ పటిపన్నో. అహఞ్చేవ ఖో పన అదిన్నాదాయీ అస్సం, అత్తాపి మం ఉపవదేయ్య అదిన్నాదానపచ్చయా, అనువిచ్చాపి మం విఞ్ఞూ గరహేయ్యుం అదిన్నాదానపచ్చయా, కాయస్స భేదా పరం మరణా దుగ్గతి పాటికఙ్ఖా అదిన్నాదానపచ్చయా. ఏతదేవ ఖో పన సంయోజనం ఏతం నీవరణం యదిదం అదిన్నాదానం. యే చ అదిన్నాదానపచ్చయా ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా అదిన్నాదానా పటివిరతస్స ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి'. 'దిన్నాదానం నిస్సాయ అదిన్నాదానం పహాతబ్బ'న్తి – ఇతి యన్తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

౩౫. "'సచ్చవాచం నిస్సాయ ముసావాదో పహాతబ్బో'తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యేసం ఖో అహం సంయోజనానం హేతు ముసావాదీ అస్సం, తేసాహం సంయోజనానం పహానాయ సముచ్ఛేదాయ పటిపన్నో. అహఞ్చేవ ఖో పన ముసావాదీ అస్సం, అత్తాపి మం ఉపవదేయ్య ముసావాదపచ్చయా, అనువిచ్చాపి మం విఞ్ఞూ గరహేయ్యుం ముసావాదపచ్చయా, కాయస్స భేదా పరం మరణా దుగ్గతి పాటికఙ్ఖా ముసావాదపచ్చయా. ఏతదేవ ఖో పన సంయోజనం ఏతం నీవరణం యదిదం ముసావాదో . యే చ ముసావాదపచ్చయా ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, ముసావాదా పటివిరతస్స ఏవంస తే ఆసవా

విఘాతపరిళాహా న హోన్తి’. ‘సచ్చవాచం నిస్సాయ ముసావాదో పహాతబ్బో’తి – ఇతి యన్తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

౩౬. ‘‘‘అపిసుణం వాచం నిస్సాయ పిసుణా వాచా పహాతబ్బా’తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యేసం ఖో అహం సంయోజనానం హేతు పిసుణవాచో అస్సం, తేసాహం సంయోజనానం పహానాయ సముచ్ఛేదాయ పటిపన్నో. అహఞ్చేవ ఖో పన పిసుణవాచో అస్సం, అత్తాపి మం ఉపవదేయ్య పిసుణవాచాపచ్చయా , అనువిచ్చాపి మం విఞ్ఞూ గరహేయ్యుం పిసుణవాచాపచ్చయా, కాయస్స భేదా పరం మరణా దుగ్గతి పాటికఙ్ఖా పిసుణవాచాపచ్చయా. ఏతదేవ ఖో పన సంయోజనం ఏతం నీవరణం యదిదం పిసుణా వాచా. యే చ పిసుణవాచాపచ్చయా ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతస్స ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి’. ‘అపిసుణం వాచం నిస్సాయ పిసుణా వాచా పహాతబ్బా’తి – ఇతి యన్తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

౩౭. ‘‘‘అగిద్ధిలోభం నిస్సాయ గిద్ధిలోభో పహాతబ్బో’తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం, కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యేసం ఖో అహం సంయోజనానం హేతు గిద్ధిలోభీ అస్సం, తేసాహం సంయోజనానం పహానాయ సముచ్ఛేదాయ పటిపన్నో. అహఞ్చేవ ఖో పన గిద్ధిలోభీ అస్సం, అత్తాపి మం ఉపవదేయ్య గిద్ధిలోభపచ్చయా, అనువిచ్చాపి మం విఞ్ఞూ గరహేయ్యుం గిద్ధిలోభపచ్చయా, కాయస్స భేదా పరం మరణా దుగ్గతి పాటికఙ్ఖా గిద్ధిలోభపచ్చయా. ఏతదేవ ఖో పన సంయోజనం ఏతం నీవరణం యదిదం గిద్ధిలోభో. యే చ గిద్ధిలోభపచ్చయా ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, గిద్ధిలోభా పటివిరతస్స ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి’. ‘అగిద్ధిలోభం నిస్సాయ గిద్ధిలోభో పహాతబ్బో’తి – ఇతి యన్తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

౩౮. ‘‘‘అనిన్దారోసం నిస్సాయ నిన్దారోసో పహాతబ్బో’తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం, కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యేసం ఖో అహం సంయోజనానం హేతు నిన్దారోసీ అస్సం, తేసాహం సంయోజనానం పహానాయ సముచ్ఛేదాయ పటిపన్నో. అహఞ్చేవ ఖో పన నిన్దారోసీ అస్సం, అత్తాపి మం ఉపవదేయ్య నిన్దారోసపచ్చయా, అనువిచ్చాపి మం విఞ్ఞూ గరహేయ్యుం నిన్దారోసపచ్చయా, కాయస్స భేదా పరం మరణా దుగ్గతి పాటికఙ్ఖా నిన్దారోసపచ్చయా. ఏతదేవ ఖో పన సంయోజనం ఏతం నీవరణం యదిదం నిన్దారోసో. యే చ నిన్దారోసపచ్చయా ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, అనిన్దారోసిస్స ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి’. ‘అనిన్దారోసం నిస్సాయ నిన్దారోసో పహాతబ్బో’తి – ఇతి యన్తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

౩౯. ‘‘‘అక్కోధూపాయాసం నిస్సాయ కోధూపాయాసో పహాతబ్బో’తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం, కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యేసం ఖో అహం సంయోజనానం హేతు కోధూపాయాసీ అస్సం, తేసాహం సంయోజనానం పహానాయ సముచ్ఛేదాయ పటిపన్నో. అహఞ్చేవ ఖో పన కోధూపాయాసీ అస్సం, అత్తాపి మం ఉపవదేయ్య కోధూపాయాసపచ్చయా , అనువిచ్చాపి మం విఞ్ఞూ గరహేయ్యుం కోధూపాయాసపచ్చయా, కాయస్స భేదా పరం మరణా దుగ్గతి పాటికఙ్ఖా కోధూపాయాసపచ్చయా. ఏతదేవ ఖో పన సంయోజనం ఏతం నీవరణం యదిదం కోధూపాయాసో. యే చ కోధూపాయాసపచ్చయా ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, అక్కోధూపాయాసిస్స ఏవంస తే

ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి’. ‘అక్కోధూపాయాసం నిస్సాయ కోధూపాయాసో పహాతబ్బో’తి – ఇతి యన్తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

౪౦. ‘‘‘అనతిమానం నిస్సాయ అతిమానో పహాతబ్బో’తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం, కిఞ్చేతం పటిచ్చ వుత్తం? ఇధ, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యేసం ఖో అహం సంయోజనానం హేతు అతిమానీ అస్సం, తేసాహం సంయోజనానం పహానాయ సముచ్ఛేదాయ పటిపన్నో. అహఞ్చేవ ఖో పన అతిమానీ అస్సం, అత్తాపి మం ఉపవదేయ్య అతిమానపచ్చయా, అనువిచ్చాపి మం విఞ్ఞూ గరహేయ్యుం అతిమానపచ్చయా, కాయస్స భేదా పరం మరణా దుగ్గతి పాటికఙ్ఖా అతిమానపచ్చయా. ఏతదేవ ఖో పన సంయోజనం ఏతం నీవరణం యదిదం అతిమానో. యే చ అతిమానపచ్చయా ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, అనతిమానిస్స ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి’. ‘అనతిమానం నిస్సాయ అతిమానో పహాతబ్బో’తి – ఇతి యన్తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్తం.

౪౧. ‘‘ఇమే ఖో, గహపతి, అట్ఠ ధమ్మా సంఖిత్తేన వుత్తా, విత్థారేన విభత్తా [అవిభత్తా (స్యా. క.)], యే అరియస్స వినయే వోహారసముచ్ఛేదాయ సంవత్తన్తి; న త్వేవ తావ అరియస్స వినయే సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం వోహారసముచ్ఛేదో హోతీ’’తి.

‘‘యథా కథం పన, భన్తే, అరియస్స వినయే సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం వోహారసముచ్ఛేదో హోతి? సాధు మే, భన్తే, భగవా తథా ధమ్మం దేసేతు యథా అరియస్స వినయే సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం వోహారసముచ్ఛేదో హోతీ’’తి. ‘‘తేన హి, గహపతి, సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ’’తి. ‘‘ఏవం, భన్తే’’తి ఖో పోతలియో గహపతి భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

కామాదీనవకథా

౪౨. ‘‘సేయ్యథాపి , గహపతి, కుక్కురో జిఘచ్ఛాదుబ్బల్యపరేతో గోఘాతకసూనం పచ్చుపట్ఠితో అస్స. తమేనం దక్ఖో గోఘాతకో వా గోఘాతకన్తేవాసీ వా అట్ఠికఙ్కలం సునిక్కన్తం నిక్కన్తం నిమ్మంసం లోహితమక్ఖితం ఉపసుమ్భేయ్య [ఉపచ్ఛుభేయ్య (సీ. పీ.), ఉపచ్చూభేయ్య (స్యా. కం.), ఉపచ్ఛుమ్భేయ్య (క.)]. తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, అపి ను ఖో సో కుక్కురో అముం అట్ఠికఙ్కలం సునిక్కన్తం నిక్కన్తం నిమ్మంసం లోహితమక్ఖితం పలేహన్తో జిఘచ్ఛాదుబ్బల్యం పటివినేయ్యా’’తి?

‘‘నో హేతం, భన్తే’’.

‘‘తం కిస్స హేతు’’?

‘‘అదుఞ్హి, భన్తే, అట్ఠికఙ్కలం సునిక్కన్తం నిక్కన్తం నిమ్మంసం లోహితమక్ఖితం. యావదేవ పన సో కుక్కురో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సాతి. ఏవమేవ ఖో, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అట్ఠికఙ్కలూపమా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా [బహూపాయాసా (సీ. స్యా. కం. పీ.)], ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో’తి.

ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా యాయం ఉపేక్ఖా నానత్తా నానత్తసితా తం అభినివజ్జేత్వా, యాయం ఉపేక్ఖా ఏకత్తా ఏకత్తసితా యత్థ సబ్బసో లోకామిసూపాదానా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి తమేవూపేక్ఖం భావేతి.

౪౩. “సేయ్యథాపి, గహపతి, గిజ్ఝో వా కఙ్కో వా కులలో వా మంసపేసిం ఆదాయ ఉడ్డీయేయ్య [ఉడ్డయేయ్య (స్యా. పీ.)]. తమేనం గిజ్ఝాపి కఙ్కాపి కులలాపి అనుపతిత్వా అనుపతిత్వా వితచ్ఛేయ్యుం విస్సజ్జేయ్యుం [విరాజేయ్యుం (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, సచే సో గిజ్ఝో వా కఙ్కో వా కులలో వా తం మంసపేసిం న ఖిప్పమేవ పటినిస్సజ్జేయ్య, సో తతోనిదానం మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖ”న్తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“ఏవమేవ ఖో, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘మంసపేసూపమా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో’తి. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా యాయం ఉపేక్ఖా నానత్తా నానత్తసితా తం అభినివజ్జేత్వా యాయం ఉపేక్ఖా ఏకత్తా ఏకత్తసితా యత్థ సబ్బసో లోకామిసూపాదానా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి తమేవూపేక్ఖం భావేతి.

౪౪. “సేయ్యథాపి, గహపతి, పురిసో ఆదిత్తం తిణుక్కం ఆదాయ పటివాతం గచ్ఛేయ్య. తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, సచే సో పురిసో తం ఆదిత్తం తిణుక్కం న ఖిప్పమేవ పటినిస్సజ్జేయ్య తస్స సా ఆదిత్తా తిణుక్కా హత్థం వా దహేయ్య బాహుం వా దహేయ్య అఞ్ఞతరం వా అఞ్ఞతరం వా అఙ్గపచ్చఙ్గం [దహేయ్య. అఞ్ఞతరం వా అఙ్గపచ్చఙ్గ (సీ. పీ.)] దహేయ్య, సో తతోనిదానం మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖ”న్తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“ఏవమేవ ఖో, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘తిణుక్కూపమా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో’తి. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా…పే.… తమేవూపేక్ఖం భావేతి.

౪౫. “సేయ్యథాపి , గహపతి, అఙ్గారకాసు సాధికపోరిసా, పూరా అఙ్గారానం వీతచ్చికానం వీతధూమానం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య జీవితుకామో అమరితుకామో సుఖకామో దుక్ఖప్పటిక్కూలో. తమేనం ద్వే బలవన్తో పురిసా నానాబాహాసు గహేత్వా అఙ్గారకాసుం ఉపకడ్ఢేయ్యుం. తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, అపి ను సో పురిసో ఇతిచితిచేవ కాయం సన్నామేయ్యా”తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“తం కిస్స హేతు”?

“విదితఞ్హి , భన్తే, తస్స పురిసస్స ఇమఞ్చాహం అఙ్గారకాసుం పపతిస్సామి, తతోనిదానం మరణం వా నిగచ్ఛిస్సామి మరణమత్తం వా దుక్ఖ”న్తి. “ఏవమేవ ఖో, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అఙ్గారకాసూపమా కామా వుత్తా

భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో’తి. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా…పే॰… తమేవూపేక్ఖం భావేతి.

౪౬. “సేయ్యథాపి , గహపతి, పురిసో సుపినకం పస్సేయ్య ఆరామరామణేయ్యకం వనరామణేయ్యకం భూమిరామణేయ్యకం పోక్ఖరణిరామణేయ్యకం. సో పటిబుద్ధో న కిఞ్చి పటిపస్సేయ్య [పస్సేయ్య (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)]. ఏవమేవ ఖో, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘సుపినకూపమా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో’తి…పే॰… తమేవూపేక్ఖం భావేతి.

౪౭. “సేయ్యథాపి, గహపతి, పురిసో యాచితకం భోగం యాచిత్వా యానం వా [యానం (స్యా॰ కం॰ పీ॰)] పోరిసేయ్యం [పోరోసేయ్యం (సీ॰ పీ॰ క॰), ఓరోపేయ్య (స్యా॰ కం॰)] పవరమణికుణ్డలం. సో తేహి యాచితకేహి భోగేహి పురక్ఖతో పరివుతో అన్తరాపణం పటిపజ్జేయ్య. తమేనం జనో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – ‘భోగీ వత, భో, పురిసో, ఏవం కిర భోగినో భోగాని భుఞ్జన్తీ’తి. తమేనం సామికా యత్థ యత్థేవ పస్సేయ్యుం తత్థ తత్థేవ సాని హరేయ్యుం. తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, అలం ను ఖో తస్స పురిసస్స అఞ్ఞథత్తాయా”తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“తం కిస్స హేతు”?

“సామినో హి, భన్తే, సాని హరన్తీ”తి. “ఏవమేవ ఖో, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యాచితకూపమా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో’తి…పే॰… తమేవూపేక్ఖం భావేతి.

౪౮. “సేయ్యథాపి, గహపతి, గామస్స వా నిగమస్స వా అవిదూరే తిబ్బో వనసణ్డో. తత్రస్స రుక్ఖో సమ్పన్నఫలో చ ఉపపన్నఫలో [ఉప్పన్నఫలో (స్యా॰)] చ, న చస్సు కానిచి ఫలాని భూమియం పతితాని. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఫలత్థికో ఫలగవేసీ ఫలపరియేసనం చరమానో. సో తం వనసణ్డం అజ్ఝోగాహేత్వా తం రుక్ఖం పస్సేయ్య సమ్పన్నఫలఞ్చ ఉపపన్నఫలఞ్చ. తస్స ఏవమస్స – ‘అయం ఖో రుక్ఖో సమ్పన్నఫలో చ ఉపపన్నఫలో చ, నత్థి చ కానిచి ఫలాని భూమియం పతితాని. జానామి ఖో పనాహం రుక్ఖం ఆరోహితుం [ఆరుహితుం (సీ॰)]. యంనూనాహం ఇమం రుక్ఖం ఆరోహిత్వా యావదత్థఞ్చ ఖాదేయ్యం ఉచ్ఛఙ్గఞ్చ పూరేయ్య’న్తి. సో తం రుక్ఖం ఆరోహిత్వా యావదత్థఞ్చ ఖాదేయ్య ఉచ్ఛఙ్గఞ్చ పూరేయ్య. అథ దుతియో పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఫలత్థికో ఫలగవేసీ ఫలపరియేసనం చరమానో తిణ్హం కుఠారిం [కుధారిం (స్యా॰ కం॰ క॰)] ఆదాయ. సో తం వనసణ్డం అజ్ఝోగాహేత్వా తం రుక్ఖం పస్సేయ్య సమ్పన్నఫలఞ్చ ఉపపన్నఫలఞ్చ. తస్స ఏవమస్స – ‘అయం ఖో రుక్ఖో సమ్పన్నఫలో చ ఉపపన్నఫలో చ, నత్థి చ కానిచి ఫలాని భూమియం పతితాని. న ఖో పనాహం జానామి రుక్ఖం ఆరోహితుం. యంనూనాహం ఇమం రుక్ఖం మూలతో ఛేత్వా యావదత్థఞ్చ ఖాదేయ్యం ఉచ్ఛఙ్గఞ్చ పూరేయ్య’న్తి. సో తం రుక్ఖం మూలతోవ ఛిన్దేయ్య. తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, అముకో [అసు (సీ॰ పీ॰)] యో సో పురిసో పఠమం రుక్ఖం ఆరూళ్హో సచే సో న ఖిప్పమేవ ఓరోహేయ్య తస్స సో రుక్ఖో పపతన్తో హత్థం

వా భఞ్జేయ్య పాదం వా భఞ్జేయ్య అఞ్ఞతరం వా అఞ్ఞతరం వా అఙ్గపచ్చఙ్గం భఞ్జేయ్య, నో తతోనిదానం మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖ"న్తి?

"ఏవం, భన్తే".

"ఏవమేవ ఖో, గహపతి, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'రుక్ఖఫలూపమా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో'తి. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా యాయం ఉపేక్ఖా నానత్తా నానత్తసితా తం అభినివజ్జేత్వా యాయం ఉపేక్ఖా ఏకత్తా ఏకత్తసితా యత్థ సబ్బసో లోకామిసూపాదానా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి తమేవూపేక్ఖం భావేతి.

౪౯. "స ఖో సో, గహపతి, అరియసావకో ఇమంయేవ అనుత్తరం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం ఆగమ్మ అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో…పే.… ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి.

"స ఖో సో, గహపతి, అరియసావకో ఇమంయేవ అనుత్తరం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం ఆగమ్మ దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే…పే.… యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి.

"స ఖో సో, గహపతి, అరియసావకో ఇమంయేవ అనుత్తరం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం ఆగమ్మ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఏత్తావతా ఖో, గహపతి, అరియస్స వినయే సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం వోహారసముచ్ఛేదో హోతి.

౫౦. "తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, యథా అరియస్స వినయే సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం వోహారసముచ్ఛేదో హోతి, అపి ను త్వం ఏవరూపం వోహారసముచ్ఛేదం అత్తని సమనుపస్ససీ"తి? "కో చాహం, భన్తే, కో చ అరియస్స వినయే సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం వోహారసముచ్ఛేదో! ఆరకా అహం, భన్తే, అరియస్స వినయే సబ్బేన సబ్బం సబ్బథా సబ్బం వోహారసముచ్ఛేదా. మయఞ్హి, భన్తే, పుబ్బే అఞ్ఞతిత్థియే పరిబ్బాజకే అనాజానీయేవ సమానే ఆజానీయాతి అమఞ్ఞిమ్హా, అనాజానీయేవ సమానే ఆజానీయభోజనం భోజిమ్హా, అనాజానీయేవ సమానే ఆజానీయఠానే ఠపిమ్హా; భిక్ఖూ పన మయం, భన్తే, ఆజానీయేవ సమానే అనాజానీయాతి అమఞ్ఞిమ్హా, ఆజానీయేవ సమానే అనాజానీయభోజనం భోజిమ్హా, ఆజానీయేవ సమానే అనాజానీయఠానే ఠపిమ్హా; ఇదాని పన మయం, భన్తే, అఞ్ఞతిత్థియే పరిబ్బాజకే అనాజానీయేవ సమానే అనాజానీయాతి జానిస్సామ, అనాజానీయేవ సమానే అనాజానీయభోజనం భోజేస్సామ, అనాజానీయేవ సమానే అనాజానీయఠానే ఠపేస్సామ. భిక్ఖూ పన మయం, భన్తే, ఆజానీయేవ సమానే ఆజానీయాతి జానిస్సామ ఆజానీయేవ సమానే ఆజానీయభోజనం భోజేస్సామ, ఆజానీయేవ సమానే ఆజానీయఠానే ఠపేస్సామ. అజనేసి వత మే, భన్తే, భగవా సమణేసు సమణప్పేమం, సమణేసు సమణప్పసాదం, సమణేసు సమణగారవం. అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే ! సేయ్యథాపి, భన్తే, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య, చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం ఖో, భన్తే, భగవతా అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో.

ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

పోతలియసుత్తం నిట్ఠితం చతుత్థం.

౫. జీవకసుత్తం

౫౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి జీవకస్స కోమారభచ్చస్స అమ్బవనే. అథ ఖో జీవకో కోమారభచ్చో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది . ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో జీవకో కోమారభచ్చో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సుతం మేతం, భన్తే – ‘సమణం గోతమం ఉద్దిస్స పాణం ఆరభన్తి [ఆరమ్భన్తి (క.)], తం సమణో గోతమో జానం ఉద్దిస్సకతం [ఉద్దిస్సకటం (సీ. పీ.)] మంసం పరిభుఞ్జతి పటిచ్చకమ్మ’న్తి. యే తే, భన్తే, ఏవమాహంసు – ‘సమణం గోతమం ఉద్దిస్స పాణం ఆరభన్తి, తం సమణో గోతమో జానం ఉద్దిస్సకతం మంసం పరిభుఞ్జతి పటిచ్చకమ్మ’న్తి, కచ్చి తే, భన్తే, భగవతో వుత్తవాదినో, న చ భగవన్తం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖన్తి, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోన్తి, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతీ”తి?

౫౨. “యే తే, జీవక, ఏవమాహంసు – ‘సమణం గోతమం ఉద్దిస్స పాణం ఆరభన్తి, తం సమణో గోతమో జానం ఉద్దిస్సకతం మంసం పరిభుఞ్జతి పటిచ్చకమ్మ’న్తి న మే తే వుత్తవాదినో, అబ్భాచిక్ఖన్తి చ మం తే అసతా అభూతేన. తీహి ఖో అహం, జీవక, ఠానేహి మంసం అపరిభోగన్తి వదామి. దిట్ఠం, సుతం, పరిసఙ్కితం – ఇమేహి ఖో అహం, జీవక , తీహి ఠానేహి మంసం అపరిభోగన్తి వదామి. తీహి ఖో అహం, జీవక, ఠానేహి మంసం పరిభోగన్తి వదామి. అదిట్ఠం, అసుతం, అపరిసఙ్కితం – ఇమేహి ఖో అహం, జీవక, తీహి ఠానేహి మంసం పరిభోగన్తి వదామి.

౫౩. “ఇధ, జీవక, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం గామం వా నిగమం వా ఉపనిస్సాయ విహరతి. సో మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరతి. తమేనం గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా ఉపసఙ్కమిత్వా స్వాతనాయ భత్తేన నిమన్తేతి. ఆకఙ్ఖమానోవ [ఆకఙ్ఖమానో (స్యా. కం.)], జీవక, భిక్ఖు అధివాసేతి . సో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన తస్స గహపతిస్స వా గహపతిపుత్తస్స వా నివేసనం తేనుపసఙ్కమతి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీదతి. తమేనం సో గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా పణీతేన పిణ్డపాతేన పరివిసతి. తస్స న ఏవం హోతి – ‘సాధు వత మాయం [మం + అయం = మాయం] గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా పణీతేన పిణ్డపాతేన పరివిసేయ్యాతి! అహో వత మాయం గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా ఆయతిమ్పి ఏవరూపేన పణీతేన పిణ్డపాతేన పరివిసేయ్యా’తి – ఏవమ్పిస్స న హోతి. సో తం పిణ్డపాతం అగథితో [అగధితో (స్యా. కం. క.)] అముచ్ఛితో అనజ్ఝోపన్నో [అనజ్ఝాపన్నో (స్యా. కం. క.)] ఆదీనవదస్సావీ నిస్సరణపఞ్ఞో పరిభుఞ్జతి. తం కిం మఞ్ఞసి, జీవక , అపి ను సో భిక్ఖు తస్మిం సమయే అత్తబ్యాబాధాయ వా చేతేతి, పరబ్యాబాధాయ వా చేతేతి, ఉభయబ్యాబాధాయ వా చేతేతీ”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

"నను సో, జీవక, భిక్ఖు తస్మిం సమయే అనవజ్జంయేవ ఆహారం ఆహారేతీ"తి?

"ఏవం, భన్తే. సుతం మేతం, భన్తే – 'బ్రహ్మా మేత్తావిహారీ'తి. తం మే ఇదం, భన్తే, భగవా సక్ఖిదిట్ఠో; భగవా హి, భన్తే, మేత్తావిహారీ"తి. "యేన ఖో, జీవక, రాగేన యేన దోసేన యేన మోహేన బ్యాపాదవా అస్స సో రాగో సో దోసో సో మోహో తథాగతస్స పహీనో ఉచ్ఛిన్నమూలో తాలావత్థుకతో అనభావంకతో [అనభావకతో (సీ. పీ.), అనభావంగతో (స్యా. కం.)] ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మో. సచే ఖో తే, జీవక, ఇదం సన్ధాయ భాసితం అనుజానామి తే ఏత"న్తి. "ఏతదేవ ఖో పన మే, భన్తే, సన్ధాయ భాసితం" [భాసితన్తి (స్యా.)].

౫౪. "ఇధ, జీవక, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం గామం వా నిగమం వా ఉపనిస్సాయ విహరతి. సో కరుణాసహగతేన చేతసా... పే.... ముదితాసహగతేన చేతసా...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరతి. తమేనం గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా ఉపసఙ్కమిత్వా స్వాతనాయ భత్తేన నిమన్తేతి. ఆకఙ్ఖమానోవ, జీవక, భిక్ఖు అధివాసేతి. సో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన గహపతిస్స వా గహపతిపుత్తస్స వా నివేసనం తేనుపసఙ్కమతి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీదతి. తమేనం సో గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా పణీతేన పిణ్డపాతేన పరివిసతి. తస్స న ఏవం హోతి – 'సాధు వత మాయం గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా పణీతేన పిణ్డపాతేన పరివిసేయ్యాతి! అహో వత మాయం గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా ఆయతిమ్పి ఏవరూపేన పణీతేన పిణ్డపాతేన పరివిసేయ్యా'తి – ఏవమ్పిస్స న హోతి. సో తం పిణ్డపాతం అగధితో అముచ్ఛితో అనజ్ఝోపన్నో ఆదీనవదస్సావీ నిస్సరణపఞ్ఞో పరిభుఞ్జతి. తం కిం మఞ్ఞసి, జీవక, అపి ను సో భిక్ఖు తస్మిం సమయే అత్తబ్యాబాధాయ వా చేతేతి, పరబ్యాబాధాయ వా చేతేతి, ఉభయబ్యాబాధాయ వా చేతేతీ"తి?

"నో హేతం, భన్తే".

"నను సో, జీవక, భిక్ఖు తస్మిం సమయే అనవజ్జంయేవ ఆహారం ఆహారేతీ"తి?

"ఏవం, భన్తే. సుతం మేతం, భన్తే – 'బ్రహ్మా ఉపేక్ఖావిహారీ'తి. తం మే ఇదం, భన్తే, భగవా సక్ఖిదిట్ఠో; భగవా హి, భన్తే, ఉపేక్ఖావిహారీ"తి. "యేన ఖో, జీవక, రాగేన యేన దోసేన యేన మోహేన విహేసవా అస్స అరతివా అస్స పటిఘవా అస్స సో రాగో సో దోసో సో మోహో తథాగతస్స పహీనో ఉచ్ఛిన్నమూలో తాలావత్థుకతో అనభావంకతో ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మో. సచే ఖో తే, జీవక, ఇదం సన్ధాయ భాసితం, అనుజానామి తే ఏత"న్తి. "ఏతదేవ ఖో పన మే, భన్తే, సన్ధాయ భాసితం".

౫౫. "యో ఖో, జీవక, తథాగతం వా తథాగతసావకం వా ఉద్దిస్స పాణం ఆరభతి సో పఞ్చహి ఠానేహి బహుం అపుఞ్ఞం పసవతి. యమ్పి సో, గహపతి, ఏవమాహ – 'గచ్ఛథ, అముకం నామ పాణం ఆనేథా'తి, ఇమినా పఠమేన ఠానేన బహుం అపుఞ్ఞం పసవతి. యమ్పి సో పాణో గలప్పవేఠకేన [గలప్పవేధకేన (బహూసు)] ఆనీయమానో దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి, ఇమినా దుతియేన ఠానేన బహుం అపుఞ్ఞం పసవతి. యమ్పి సో ఏవమాహ – 'గచ్ఛథ ఇమం పాణం ఆరభథా'తి, ఇమినా తతియేన ఠానేన బహుం అపుఞ్ఞం పసవతి. యమ్పి సో పాణో ఆరభియమానో దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి , ఇమినా చతుత్థేన ఠానేన బహుం అపుఞ్ఞం పసవతి. యమ్పి సో తథాగతం వా తథాగతసావకం

వా అకప్పియేన ఆసాదేతి, ఇమినా పఞ్చమేన ఠానేన బహుం అపుఞ్ఞం పసవతి. యో ఖో, జీవక, తథాగతం వా తథాగతసావకం వా ఉద్దిస్స పాణం ఆరభతి సో ఇమేహి పఞ్చహి ఠానేహి బహుం అపుఞ్ఞం పసవతీ"తి.

ఏవం వుత్తే, జీవకో కోమారభచ్చో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! కప్పియం వత, భన్తే, భిక్ఖూ ఆహారం ఆహారేన్తి ; అనవజ్జం వత, భన్తే, భిక్ఖూ ఆహారం ఆహారేన్తి. అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే...పే.... ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి.

జీవకసుత్తం నిట్ఠితం పఞ్చమం.

౬. ఉపాలిసుత్తం

౫౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా నాళన్దాయం విహరతి పావారికమ్బవనే. తేన ఖో పన సమయేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో [నాథపుత్తో (సీ.), నాతపుత్తో (పీ.)] నాళన్దాయం పటివసతి మహతియా నిగణ్ఠపరిసాయ సద్ధిం. అథ ఖో దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో నాళన్దాయం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన పావారికమ్బవనం యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో దీఘతపస్సిం నిగణ్ఠం భగవా ఏతదవోచ – "సంవిజ్జన్తి ఖో, తపస్సి [దీఘతపస్సి (స్యా. కం. క.)], ఆసనాని; సచే ఆకఙ్ఖసి నిసీదా"తి. ఏవం వుత్తే, దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో దీఘతపస్సిం నిగణ్ఠం భగవా ఏతదవోచ – "కతి పన, తపస్సి, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో కమ్మాని పఞ్ఞపేతి పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా"తి?

"న ఖో, ఆవుసో గోతమ, ఆచిణ్ణం నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స 'కమ్మం, కమ్మ'న్తి పఞ్ఞపేతుం; 'దణ్డం, దణ్డ'న్తి ఖో, ఆవుసో గోతమ, ఆచిణ్ణం నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స పఞ్ఞపేతు"న్తి.

"కతి పన, తపస్సి, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో దణ్డాని పఞ్ఞపేతి పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా"తి?

"తీణి ఖో, ఆవుసో గోతమ, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో దణ్డాని పఞ్ఞపేతి పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియాతి, సేయ్యథిదం – కాయదణ్డం, వచీదణ్డం, మనోదణ్డ"న్తి.

"కిం పన, తపస్సి, అఞ్ఞదేవ కాయదణ్డం, అఞ్ఞం వచీదణ్డం, అఞ్ఞం మనోదణ్డ"న్తి?

"అఞ్ఞదేవ , ఆవుసో గోతమ, కాయదణ్డం, అఞ్ఞం వచీదణ్డం, అఞ్ఞం మనోదణ్డ"న్తి.

"ఇమేసం పన, తపస్సి, తిణ్ణం దణ్డానం ఏవం పటివిభత్తానం ఏవం పటివిసిట్ఠానం కతమం దణ్డం నిగణ్ఠో నాటపుత్తో మహాసావజ్జతరం పఞ్ఞపేతి పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా , యది వా కాయదణ్డం, యది వా వచీదణ్డం, యది వా మనోదణ్డ"న్తి?

“ఇమేసం ఖో, ఆవుసో గోతమ, తిణ్ణం దణ్డానం ఏవం పటివిభత్తానం ఏవం పటివిసిట్ఠానం కాయదణ్డం నిగణ్ఠో నాటపుత్తో మహాసావజ్జతరం పఞ్ఞపేతి పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా, నో తథా వచీదణ్డం, నో తథా మనోదణ్డ”న్తి.

“కాయదణ్డన్తి, తపస్సి, వదేసి”?

“కాయదణ్డన్తి, ఆవుసో గోతమ, వదామి”.

“కాయదణ్డన్తి, తపస్సి, వదేసి”?

“కాయదణ్డన్తి, ఆవుసో గోతమ, వదామి”.

“కాయదణ్డన్తి, తపస్సి, వదేసి”?

“కాయదణ్డన్తి, ఆవుసో గోతమ, వదామీ”తి.

ఇతిహ భగవా దీఘతపస్సిం నిగణ్ఠం ఇమస్మిం కథావత్థుస్మిం యావతతియకం పతిట్ఠాపేసి.

౫౮. ఏవం వుత్తే, దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో భగవన్తం ఏతదవోచ – “త్వం పనావుసో గోతమ, కతి దణ్డాని పఞ్ఞపేసి పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా”తి?

“న ఖో, తపస్సి, ఆచిణ్ణం తథాగతస్స ‘దణ్డం, దణ్డ’న్తి పఞ్ఞపేతుం; ‘కమ్మం, కమ్మ’న్తి ఖో, తపస్సి, ఆచిణ్ణం తథాగతస్స పఞ్ఞపేతు”న్తి?

“త్వం పనావుసో గోతమ, కతి కమ్మాని పఞ్ఞపేసి పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా”తి?

“తీణి ఖో అహం, తపస్సి, కమ్మాని పఞ్ఞపేమి పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా, సేయ్యథిదం – కాయకమ్మం, వచీకమ్మం, మనోకమ్మ”న్తి.

“కిం పనావుసో గోతమ, అఞ్ఞదేవ కాయకమ్మం, అఞ్ఞం వచీకమ్మం, అఞ్ఞం మనోకమ్మ”న్తి?

“అఞ్ఞదేవ, తపస్సి, కాయకమ్మం, అఞ్ఞం వచీకమ్మం, అఞ్ఞం మనోకమ్మ”న్తి.

“ఇమేసం పనావుసో గోతమ, తిణ్ణం కమ్మానం ఏవం పటివిభత్తానం ఏవం పటివిసిట్ఠానం కతమం కమ్మం మహాసావజ్జతరం పఞ్ఞపేసి పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా, యది వా కాయకమ్మం, యది వా వచీకమ్మం, యది వా మనోకమ్మ”న్తి?

“ఇమేసం ఖో అహం, తపస్సి, తిణ్ణం కమ్మానం ఏవం పటివిభత్తానం ఏవం పటివిసిట్ఠానం మనోకమ్మం మహాసావజ్జతరం పఞ్ఞపేమి పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా, నో తథా కాయకమ్మం, నో తథా

వచీకమ్మ’’న్తి.

‘‘మనోకమ్మన్తి, ఆవుసో గోతమ, వదేసి’’?

‘‘మనోకమ్మన్తి, తపస్సి, వదామి’’.

‘‘మనోకమ్మన్తి, ఆవుసో గోతమ, వదేసి’’?

‘‘మనోకమ్మన్తి, తపస్సి, వదామి’’.

‘‘మనోకమ్మన్తి , ఆవుసో గోతమ, వదేసి’’?

‘‘మనోకమ్మన్తి, తపస్సి, వదామీ’’తి.

ఇతిహ దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో భగవన్తం ఇమస్మిం కథావత్థుస్మిం యావతతియకం పతిట్ఠాపేత్వా ఉట్ఠాయాసనా యేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో తేనుపసఙ్కమి.

౫౮. తేన ఖో పన సమయేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో మహతియా గిహిపరిసాయ సద్ధిం నిసిన్నో హోతి బాలకినియా పరిసాయ ఉపాలిపముఖాయ. అద్దసా ఖో నిగణ్ఠో నాటపుత్తో దీఘతపస్సిం నిగణ్ఠం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం; దిస్వాన దీఘతపస్సిం నిగణ్ఠం ఏతదవోచ – ‘‘హన్ద, కుతో ను త్వం, తపస్సి, ఆగచ్ఛసి దివా దివస్సా’’తి? ‘‘ఇతో హి ఖో అహం, భన్తే, ఆగచ్ఛామి సమణస్స గోతమస్స సన్తికా’’తి. ‘‘అహు పన తే, తపస్సి, సమణేన గోతమేన సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో’’తి ? ‘‘అహు ఖో మే, భన్తే, సమణేన గోతమేన సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో’’తి. ‘‘యథా కథం పన తే, తపస్సి, అహు సమణేన గోతమేన సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో’’తి? అథ ఖో దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో యావతకో అహోసి భగవతా సద్ధిం కథాసల్లాపో తం సబ్బం నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స ఆరోచేసి. ఏవం వుత్తే, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో దీఘతపస్సిం నిగణ్ఠం ఏతదవోచ – ‘‘సాధు సాధు, తపస్సి! యథా తం సుతవతా సావకేన సమ్మదేవ సత్థుసాసనం ఆజానన్తేన ఏవమేవ దీఘతపస్సినా నిగణ్ఠేన సమణస్స గోతమస్స బ్యాకతం. కిఞ్హి సోభతి ఛవో మనోదణ్డో ఇమస్స ఏవం ఓళారికస్స కాయదణ్డస్స ఉపనిధాయ! అథ ఖో కాయదణ్డోవ మహాసావజ్జతరో పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా, నో తథా వచీదణ్డో, నో తథా మనోదణ్డో’’తి.

౫౯. ఏవం వుత్తే, ఉపాలి గహపతి నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – ‘‘సాధు సాధు, భన్తే దీఘతపస్సీ [తపస్సీ (సీ. పీ.)]! యథా తం సుతవతా సావకేన సమ్మదేవ సత్థుసాసనం ఆజానన్తేన ఏవమేవం భదన్తేన తపస్సినా సమణస్స గోతమస్స బ్యాకతం. కిఞ్హి సోభతి ఛవో మనోదణ్డో ఇమస్స ఏవం ఓళారికస్స కాయదణ్డస్స ఉపనిధాయ! అథ ఖో కాయదణ్డోవ మహాసావజ్జతరో పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా, నో తథా వచీదణ్డో, నో తథా మనోదణ్డో. హన్ద చాహం, భన్తే, గచ్ఛామి సమణస్స గోతమస్స ఇమస్మిం కథావత్థుస్మిం వాదం ఆరోపేస్సామి. సచే మే సమణో గోతమో తథా పతిట్ఠహిస్సతి యథా భదన్తేన తపస్సినా పతిట్ఠాపితం; సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో దీఘలోమికం ఏళకం లోమేసు గహేత్వా ఆకడ్ఢేయ్య పరికడ్ఢేయ్య సమ్పరికడ్ఢేయ్య, ఏవమేవాహం సమణం గోతమం వాదేన

వాదం ఆకడ్ఢిస్సామి పరికడ్ఢిస్సామి సమ్పరికడ్ఢిస్సామి . సేయ్యథాపి నామ బలవా సోణ్డికాకమ్మకారో మహన్తం సోణ్డికాకిలఞ్జం గమ్భీరే ఉదకరహదే పక్ఖిపిత్వా కణ్ణే గహేత్వా ఆకడ్ఢేయ్య పరికడ్ఢేయ్య సమ్పరికడ్ఢేయ్య, ఏవమేవాహం సమణం గోతమం వాదేన వాదం ఆకడ్ఢిస్సామి పరికడ్ఢిస్సామి సమ్పరికడ్ఢిస్సామి. సేయ్యథాపి నామ బలవా సోణ్డికాధుత్తో వాలం [థాలం (క.)] కణ్ణే గహేత్వా ఓధునేయ్య నిద్ధునేయ్య నిప్ఫోటేయ్య [నిచ్ఛాదేయ్య (సీ. పీ. క.), నిచ్ఛోటేయ్య (క.), నిప్పోఠేయ్య (స్యా. కం.)], ఏవమేవాహం సమణం గోతమం వాదేన వాదం ఓధునిస్సామి నిద్ధునిస్సామి నిప్ఫోటేస్సామి . సేయ్యథాపి నామ కుఞ్జరో సట్ఠిహాయనో గమ్భీరం పోక్ఖరణిం ఓగాహేత్వా సాణధోవికం నామ కీళితజాతం కీళతి, ఏవమేవాహం సమణం గోతమం సాణధోవికం మఞ్ఞే కీళితజాతం కీళిస్సామి. హన్ద చాహం, భన్తే, గచ్ఛామి సమణస్స గోతమస్స ఇమస్మిం కథావత్థుస్మిం వాదం ఆరోపేస్సామీ"తి. "గచ్ఛ త్వం, గహపతి, సమణస్స గోతమస్స ఇమస్మిం కథావత్థుస్మిం వాదం ఆరోపేహి. అహం వా హి, గహపతి, సమణస్స గోతమస్స వాదం ఆరోపేయ్యం, దీఘతపస్సీ వా నిగణ్ఠో, త్వం వా"తి.

౬౦. ఏవం వుత్తే, దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – "న ఖో మేతం, భన్తే, రుచ్చతి యం ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స వాదం ఆరోపేయ్య. సమణో హి, భన్తే, గోతమో మాయావీ ఆవట్టనిం మాయం జానాతి యాయ అఞ్ఞతిత్థియానం సావకే ఆవట్టేతీ"తి. "అట్ఠానం ఖో ఏతం, తపస్సి, అనవకాసో యం ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగచ్ఛేయ్య. ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం సమణో గోతమో ఉపాలిస్స గహపతిస్స సావకత్తం ఉపగచ్ఛేయ్య. గచ్ఛ, త్వం, గహపతి, సమణస్స గోతమస్స ఇమస్మిం కథావత్థుస్మిం వాదం ఆరోపేహి. అహం వా హి, గహపతి, సమణస్స గోతమస్స వాదం ఆరోపేయ్యం, దీఘతపస్సీ వా నిగణ్ఠో, త్వం వా"తి. దుతియమ్పి ఖో దీఘతపస్సీ... పే.... తతియమ్పి ఖో దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – "న ఖో మేతం, భన్తే, రుచ్చతి యం ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స వాదం ఆరోపేయ్య. సమణో హి, భన్తే, గోతమో మాయావీ ఆవట్టనిం మాయం జానాతి యాయ అఞ్ఞతిత్థియానం సావకే ఆవట్టేతీ"తి. "అట్ఠానం ఖో ఏతం, తపస్సి , అనవకాసో యం ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగచ్ఛేయ్య. ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం సమణో గోతమో ఉపాలిస్స గహపతిస్స సావకత్తం ఉపగచ్ఛేయ్య. గచ్ఛ త్వం, గహపతి, సమణస్స గోతమస్స ఇమస్మిం కథావత్థుస్మిం వాదం ఆరోపేహి. అహం వా హి, గహపతి, సమణస్స గోతమస్స వాదం ఆరోపేయ్యం, దీఘతపస్సీ వా నిగణ్ఠో, త్వం వా"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఉపాలి గహపతి నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన పావారికమ్బవనం యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఉపాలి గహపతి భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఆగమా ను ఖ్విధ, భన్తే, దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో"తి?

"ఆగమా ఖ్విధ, గహపతి, దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో"తి.

"అహు ఖో పన తే, భన్తే, దీఘతపస్సినా నిగణ్ఠేన సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో"తి?

"అహు ఖో మే, గహపతి, దీఘతపస్సినా నిగణ్ఠేన సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో"తి.

"యథా కథం పన తే, భన్తే, అహు దీఘతపస్సినా నిగణ్ఠేన సద్ధిం కోచిదేవ కథాసల్లాపో"తి?

అథ ఖో భగవా యావతకో అహోసి దీఘతపస్సినా నిగణ్ఠేన సద్ధిం కథాసల్లాపో తం సబ్బం ఉపాలిస్స గహపతిస్స ఆరోచేసి.

౬౧. ఏవం వుత్తే, ఉపాలి గహపతి భగవన్తం ఏతదవోచ – "సాధు సాధు, భన్తే తపస్సీ! యథా తం సుతవతా సావకేన సమ్మదేవ సత్థుసాసనం ఆజానన్తేన ఏవమేవం దీఘతపస్సినా నిగణ్ఠేన భగవతో బ్యాకతం. కిఞ్హి సోభతి ఛవో మనోదణ్డో ఇమస్స ఏవం ఓళారికస్స కాయదణ్డస్స ఉపనిధాయ? అథ ఖో కాయదణ్డోవ మహాసావజ్జతరో పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా, నో తథా వచీదణ్డో, నో తథా మనోదణ్డో"తి. "సచే ఖో త్వం, గహపతి, సచ్చే పతిట్ఠాయ మన్తేయ్యాసి సియా నో ఏత్థ కథాసల్లాపో"తి. "సచ్చే అహం, భన్తే, పతిట్ఠాయ మన్తేస్సామి; హోతు నో ఏత్థ కథాసల్లాపో"తి.

౬౨. "తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, ఇధస్స నిగణ్ఠో ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో సీతోదకపటిక్ఖిత్తో ఉణ్హోదకపటిసేవీ. సో సీతోదకం అలభమానో కాలఙ్కరేయ్య. ఇమస్స పన, గహపతి, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో కత్థూపపత్తిం పఞ్ఞపేతీ"తి?

"అత్థి, భన్తే, మనోసత్తా నామ దేవా తత్థ సో ఉపపజ్జతి".

"తం కిస్స హేతు"?

"అసు హి, భన్తే , మనోపటిబద్ధో కాలఙ్కరోతీ"తి.

"మనసి కరోహి, గహపతి [గహపతి గహపతి మనసి కరోహి (సీ॰ స్యా॰ కం॰), గహపతి మనసి కరోహి (క॰), గహపతి గహపతి (పీ॰)], మనసి కరిత్వా ఖో, గహపతి, బ్యాకరోహి. న ఖో తే సన్ధియతి పురిమేన వా పచ్ఛిమం, పచ్ఛిమేన వా పురిమం. భాసితా ఖో పన తే, గహపతి, ఏసా వాచా – 'సచ్చే అహం, భన్తే, పతిట్ఠాయ మన్తేస్సామి, హోతు నో ఏత్థ కథాసల్లాపో'"తి. "కిఞ్చాపి, భన్తే, భగవా ఏవమాహ, అథ ఖో కాయదణ్డోవ మహాసావజ్జతరో పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా, నో తథా వచీదణ్డో, నో తథా మనోదణ్డో"తి.

౬౩. "తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి , ఇధస్స నిగణ్ఠో నాటపుత్తో చాతుయామసంవరసంవుతో సబ్బవారివారితో సబ్బవారియుత్తో సబ్బవారిధుతో సబ్బవారిఫుటో. సో అభిక్కమన్తో పటిక్కమన్తో బహూ ఖుద్దకే పాణే సఙ్ఘాతం ఆపాదేతి. ఇమస్స పన, గహపతి, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో కం విపాకం పఞ్ఞపేతీ"తి?

"అసఞ్చేతనికం, భన్తే, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో నో మహాసావజ్జం పఞ్ఞపేతీ"తి.

"సచే పన, గహపతి, చేతేతీ"తి?

"మహాసావజ్జం, భన్తే, హోతీ"తి.

"చేతనం పన, గహపతి, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో కిస్మిం పఞ్ఞపేతీ"తి?

"మనోదణ్డస్మిం, భన్తే"తి.

"మనసి కరోహి, గహపతి , మనసి కరిత్వా ఖో, గహపతి, బ్యాకరోహి. న ఖో తే సన్ధియతి పురిమేన వా పచ్ఛిమం, పచ్ఛిమేన వా పురిమం. భాసితా ఖో పన తే, గహపతి, ఏసా వాచా – 'సచ్చే అహం, భన్తే, పతిట్ఠాయ మన్తేస్సామి; హోతు నో ఏత్థ కథాసల్లాపో'"తి. "కిఞ్చాపి, భన్తే, భగవా ఏవమాహ, అథ ఖో కాయదణ్డోవ మహాసావజ్జతరో పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా, నో తథా వచీదణ్డో, నో తథా మనోదణ్డో"తి.

౬౪. "తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, అయం నాళన్దా ఇద్ధా చేవ ఫీతా చ బహుజనా ఆకిణ్ణమనుస్సా"తి?

"ఏవం, భన్తే, అయం నాళన్దా ఇద్ధా చేవ ఫీతా చ బహుజనా ఆకిణ్ణమనుస్సా"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, ఇధ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఉక్ఖిత్తాసికో. సో ఏవం వదేయ్య – 'అహం యావతికా ఇమిస్సా నాళన్దాయ పాణా తే ఏకేన ఖణేన ఏకేన ముహుత్తేన ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరిస్సామీ'తి. తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, పహోతి ను ఖో సో పురిసో యావతికా ఇమిస్సా నాళన్దాయ పాణా తే ఏకేన ఖణేన ఏకేన ముహుత్తేన ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కాతు"న్తి?

"దసపి, భన్తే, పురిసా, వీసమ్పి, భన్తే, పురిసా, తింసమ్పి, భన్తే, పురిసా, చత్తారీసమ్పి, భన్తే, పురిసా, పఞ్ఞాసమ్పి, భన్తే, పురిసా నప్పహోన్తి యావతికా ఇమిస్సా నాళన్దాయ పాణా తే ఏకేన ఖణేన ఏకేన ముహుత్తేన ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కాతుం. కిఞ్హి సోభతి ఏకో ఛవో పురిసో"తి!

"తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి , ఇధ ఆగచ్ఛేయ్య సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఇద్ధిమా చేతోవసిప్పత్తో. సో ఏవం వదేయ్య – 'అహం ఇమం నాళన్దం ఏకేన మనోపదోసేన భస్మం కరిస్సామీ'తి. తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, పహోతి ను ఖో సో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఇద్ధిమా చేతోవసిప్పత్తో ఇమం నాళన్దం ఏకేన మనోపదోసేన భస్మం కాతు"న్తి ?

"దసపి, భన్తే, నాళన్దా, వీసమ్పి నాళన్దా, తింసమ్పి నాళన్దా, చత్తారీసమ్పి నాళన్దా, పఞ్ఞాసమ్పి నాళన్దా పహోతి సో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఇద్ధిమా చేతోవసిప్పత్తో ఏకేన మనోపదోసేన భస్మం కాతుం. కిఞ్హి సోభతి ఏకా ఛవా నాళన్దా"తి!

"మనసి కరోహి, గహపతి, మనసి కరిత్వా ఖో, గహపతి, బ్యాకరోహి. న ఖో తే సన్ధియతి పురిమేన వా పచ్ఛిమం, పచ్ఛిమేన వా పురిమం. భాసితా ఖో పన తే, గహపతి, ఏసా వాచా – 'సచ్చే అహం, భన్తే, పతిట్ఠాయ మన్తేస్సామి; హోతు నో ఏత్థ కథాసల్లాపో'"తి.

"కిఞ్చాపి, భన్తే, భగవా ఏవమాహ, అథ ఖో కాయదణ్డోవ మహాసావజ్జతరో పాపస్స కమ్మస్స కిరియాయ పాపస్స కమ్మస్స పవత్తియా, నో తథా వచీదణ్డో, నో తథా మనోదణ్డో"తి.

౬౫. "తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, సుతం తే దణ్డకీరఞ్ఞం [దణ్డకారఞ్ఞం (సీ. పీ.)] కాలిఙ్గారఞ్ఞం మజ్ఝారఞ్ఞం [మేజ్ఝారఞ్ఞం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] మాతఙ్గారఞ్ఞం అరఞ్ఞం అరఞ్ఞభూత"న్తి?

"ఏవం, భన్తే, సుతం మే దణ్డకీరఞ్ఞం కాలిఙ్గారఞ్ఞం మజ్ఝారఞ్ఞం మాతఙ్గారఞ్ఞం అరఞ్ఞం అరఞ్ఞభూత"న్తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, గహపతి, కిన్తి తే సుతం కేన తం దణ్డకీరఞ్ఞం కాలిఙ్గారఞ్ఞం మజ్ఝారఞ్ఞం మాతఙ్గారఞ్ఞం అరఞ్ఞం అరఞ్ఞభూత”న్తి?

“సుతం మేతం, భన్తే, ఇసీనం మనోపదోసేన తం దణ్డకీరఞ్ఞం కాలిఙ్గారఞ్ఞం మజ్ఝారఞ్ఞం మాతఙ్గారఞ్ఞం అరఞ్ఞం అరఞ్ఞభూత”న్తి.

“మనసి కరోహి, గహపతి, మనసి కరిత్వా ఖో, గహపతి, బ్యాకరోహి. న ఖో తే సన్ధియతి పురిమేన వా పచ్ఛిమం, పచ్ఛిమేన వా పురిమం. భాసితా ఖో పన తే, గహపతి, ఏసా వాచా – ‘సచ్చే అహం, భన్తే, పతిట్ఠాయ మన్తేస్సామి; హోతు నో ఏత్థ కథాసల్లాపో’”తి.

౬౬. “పురిమేనేవాహం , భన్తే, ఓపమ్మేన భగవతో అత్తమనో అభిరద్ధో. అపి చాహం ఇమాని భగవతో విచిత్రాని పఞ్హపటిభానాని సోతుకామో, ఏవాహం భగవన్తం పచ్చనీకం కాతబ్బం అమఞ్ఞిస్సం. అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే! సేయ్యథాపి, భన్తే, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భగవతా అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౬౭. “అనువిచ్చకారం ఖో, గహపతి, కరోహి, అనువిచ్చకారో తుమ్హాదిసానం ఞాతమనుస్సానం సాధు హోతీ”తి. “ఇమినాపాహం, భన్తే, భగవతో భియ్యోసోమత్తాయ అత్తమనో అభిరద్ధో యం మం భగవా ఏవమాహ – ‘అనువిచ్చకారం ఖో, గహపతి, కరోహి, అనువిచ్చకారో తుమ్హాదిసానం ఞాతమనుస్సానం సాధు హోతీ’తి. మఞ్హి, భన్తే, అఞ్ఞతిత్థియా సావకం లభిత్వా కేవలకప్పం నాళన్దం పటాకం పరిహరేయ్యుం – ‘ఉపాలి అమ్హాకం గహపతి సావకత్తం ఉపగతో’తి. అథ చ పన మం భగవా ఏవమాహ – ‘అనువిచ్చకారం ఖో, గహపతి, కరోహి, అనువిచ్చకారో తుమ్హాదిసానం ఞాతమనుస్సానం సాధు హోతీ’తి. ఏసాహం, భన్తే, దుతియమ్పి భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౬౮. “దీఘరత్తం ఖో తే, గహపతి, నిగణ్ఠానం ఓపానభూతం కులం యేన నేసం ఉపగతానం పిణ్డకం దాతబ్బం మఞ్ఞేయ్యాసీ”తి. “ఇమినాపాహం, భన్తే, భగవతో భియ్యోసోమత్తాయ అత్తమనో అభిరద్ధో యం మం భగవా ఏవమాహ – ‘దీఘరత్తం ఖో తే, గహపతి, నిగణ్ఠానం ఓపానభూతం కులం యేన నేసం ఉపగతానం పిణ్డకం దాతబ్బం మఞ్ఞేయ్యాసీ’తి. సుతం మేతం, భన్తే, సమణో గోతమో ఏవమాహ – ‘మయ్హమేవ దానం దాతబ్బం, నాఞ్ఞేసం దానం దాతబ్బం; మయ్హమేవ సావకానం దానం దాతబ్బం, నాఞ్ఞేసం సావకానం దానం దాతబ్బం; మయ్హమేవ దిన్నం మహప్ఫలం, నాఞ్ఞేసం దిన్నం మహప్ఫలం; మయ్హమేవ సావకానం దిన్నం మహప్ఫలం, నాఞ్ఞేసం సావకానం దిన్నం మహప్ఫల’న్తి. అథ చ పన మం భగవా నిగణ్ఠేసుపి దానే సమాదపేతి. అపి చ, భన్తే, మయమేత్థ కాలం జానిస్సామ. ఏసాహం, భన్తే, తతియమ్పి భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

౬౯. అథ ఖో భగవా ఉపాలిస్స గహపతిస్స అనుపుబ్బిం కథం [ఆనుపుబ్బీకథం (సీ.), ఆనుపుబ్బికథం (పీ.), అనుపుబ్బికథం (స్యా. కం. క.)] కథేసి, సేయ్యథిదం – దానకథం సీలకథం సగ్గకథం, కామానం ఆదీనవం ఓకారం

సంకిలేసం, నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం పకాసేసి. యదా భగవా అఞ్ఞాసి ఉపాలిం గహపతిం కల్లచిత్తం ముదుచిత్తం వినీవరణచిత్తం ఉదగ్గచిత్తం పసన్నచిత్తం, అథ యా బుద్ధానం సాముక్కంసికా ధమ్మదేసనా తం పకాసేసి – దుక్ఖం, సముదయం, నిరోధం, మగ్గం. సేయ్యథాపి నామ సుద్ధం వత్థం అపగతకాళకం సమ్మదేవ రజనం పటిగ్గణ్హేయ్య, ఏవమేవ ఉపాలిస్స గహపతిస్స తస్మింయేవ ఆసనే విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది – 'యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం సబ్బం తం నిరోధధమ్మ'న్తి. అథ ఖో ఉపాలి గహపతి దిట్ఠధమ్మో పత్తధమ్మో విదితధమ్మో పరియోగాళ్హధమ్మో తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విగతకథంకథో వేసారజ్జప్పత్తో అపరప్పచ్చయో సత్థుసాసనే భగవన్తం ఏతదవోచ – "హన్ద చ దాని మయం, భన్తే, గచ్ఛామ, బహుకిచ్చా మయం బహుకరణీయా"తి. "యస్సదాని త్వం, గహపతి, కాలం మఞ్ఞసీ"తి.

౭౦. అథ ఖో ఉపాలి గహపతి భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన సకం నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా దోవారికం ఆమన్తేసి – "అజ్జతగ్గే, సమ్మ దోవారిక, ఆవరామి ద్వారం నిగణ్ఠానం నిగణ్ఠీనం, అనావటం ద్వారం భగవతో భిక్ఖూనం భిక్ఖునీనం ఉపాసకానం ఉపాసికానం. సచే కోచి నిగణ్ఠో ఆగచ్ఛతి తమేనం త్వం ఏవం వదేయ్యాసి – 'తిట్ఠ, భన్తే, మా పావిసి. అజ్జతగ్గే ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగతో. ఆవటం ద్వారం నిగణ్ఠానం నిగణ్ఠీనం, అనావటం ద్వారం భగవతో భిక్ఖూనం భిక్ఖునీనం ఉపాసకానం ఉపాసికానం . సచే తే, భన్తే, పిణ్డకేన అత్థో, ఏత్థేవ తిట్ఠ, ఏత్థేవ తే ఆహరిస్సన్తీ'"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో దోవారికో ఉపాలిస్స గహపతిస్స పచ్చస్సోసి.

౭౧. అస్సోసి ఖో దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో – "ఉపాలి కిర గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగతో"తి. అథ ఖో దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో యేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – "సుతం మేతం, భన్తే, ఉపాలి కిర గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగతో"తి. "అట్ఠానం ఖో ఏతం, తపస్సి , అనవకాసో యం ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగచ్ఛేయ్య. ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం సమణో గోతమో ఉపాలిస్స గహపతిస్స సావకత్తం ఉపగచ్ఛేయ్యా"తి . దుతియమ్పి ఖో దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో…పే.… తతియమ్పి ఖో దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – "సుతం మేతం, భన్తే …పే.… ఉపాలిస్స గహపతిస్స సావకత్తం ఉపగచ్ఛేయ్యా"తి. "హన్దాహం, భన్తే, గచ్ఛామి యావ జానామి యది వా ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగతో యది వా నో"తి. "గచ్ఛ త్వం, తపస్సి, జానాహి యది వా ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగతో యది వా నో"తి.

౭౨. అథ ఖో దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో యేన ఉపాలిస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో దోవారికో దీఘతపస్సిం నిగణ్ఠం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన దీఘతపస్సిం నిగణ్ఠం ఏతదవోచ – "తిట్ఠ, భన్తే, మా పావిసి. అజ్జతగ్గే ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగతో. ఆవటం ద్వారం నిగణ్ఠానం నిగణ్ఠీనం, అనావటం ద్వారం భగవతో భిక్ఖూనం భిక్ఖునీనం ఉపాసకానం ఉపాసికానం . సచే తే, భన్తే, పిణ్డకేన అత్థో, ఏత్థేవ తిట్ఠ, ఏత్థేవ తే ఆహరిస్సన్తీ"తి. "న మే, ఆవుసో, పిణ్డకేన అత్థో"తి వత్వా తతో పటినివత్తిత్వా యేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – "సచ్చంయేవ ఖో, భన్తే, యం ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగతో. ఏతం ఖో తే అహం, భన్తే, నాలత్థం న ఖో మే, భన్తే, రుచ్చతి యం ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స వాదం ఆరోపేయ్య. సమణో హి, భన్తే, గోతమో మాయావీ ఆవట్టనిం మాయం జానాతి యాయ అఞ్ఞతిత్థియానం సావకే ఆవట్టేతీతి. ఆవట్టో ఖో తే, భన్తే,

ఉపాలి గహపతి సమణేన గోతమేన ఆవట్టనియా మాయాయా”తి. “అట్ఠానం ఖో ఏతం, తపస్సి, అనవకాసో యం ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగచ్ఛేయ్య. ఠానఞ్చ ఖో ఏతం విజ్జతి యం సమణో గోతమో ఉపాలిస్స గహపతిస్స సావకత్తం ఉపగచ్ఛేయ్యా”తి. దుతియమ్పి ఖో దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – “సచ్చంయేవ, భన్తే...పే.... ఉపాలిస్స గహపతిస్స సావకత్తం ఉపగచ్ఛేయ్యా”తి. తతియమ్పి ఖో దీఘతపస్సీ నిగణ్ఠో నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – “సచ్చంయేవ ఖో, భన్తే...పే.... ఉపాలిస్స గహపతిస్స సావకత్తం ఉపగచ్ఛేయ్యా”తి. “హన్ద చాహం , తపస్సి, గచ్ఛామి యావ చాహం సామంయేవ జానామి యది వా ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగతో యది వా నో”తి.

అథ ఖో నిగణ్ఠో నాటపుత్తో మహతియా నిగణ్ఠపరిసాయ సద్ధిం యేన ఉపాలిస్స గహపతిస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో దోవారికో నిగణ్ఠం నాటపుత్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – “తిట్ఠ, భన్తే, మా పావిసి. అజ్జతగ్గే ఉపాలి గహపతి సమణస్స గోతమస్స సావకత్తం ఉపగతో. ఆవటం ద్వారం నిగణ్ఠానం నిగణ్ఠీనం, అనావటం ద్వారం భగవతో భిక్ఖూనం భిక్ఖునీనం ఉపాసకానం ఉపాసికానం. సచే తే, భన్తే, పిణ్డకేన అత్థో, ఏత్థేవ తిట్ఠ, ఏత్థేవ తే ఆహరిస్సన్తీ”తి. “తేన హి, సమ్మ దోవారిక, యేన ఉపాలి గహపతి తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉపాలిం గహపతిం ఏవం వదేహి – ‘నిగణ్ఠో, భన్తే, నాటపుత్తో మహతియా నిగణ్ఠపరిసాయ సద్ధిం బహిద్వారకోట్ఠకే ఠితో; సో తే దస్సనకామో’”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో దోవారికో నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స పటిస్సుత్వా యేన ఉపాలి గహపతి తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉపాలిం గహపతిం ఏతదవోచ – “నిగణ్ఠో, భన్తే, నాటపుత్తో మహతియా నిగణ్ఠపరిసాయ సద్ధిం బహిద్వారకోట్ఠకే ఠితో; సో తే దస్సనకామో”తి. “తేన హి, సమ్మ దోవారిక, మజ్ఝిమాయ ద్వారసాలాయ ఆసనాని పఞ్ఞపేహీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో దోవారికో ఉపాలిస్స గహపతిస్స పటిస్సుత్వా మజ్ఝిమాయ ద్వారసాలాయ ఆసనాని పఞ్ఞపేత్వా యేన ఉపాలి గహపతి తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉపాలిం గహపతిం ఏతదవోచ – “పఞ్ఞత్తాని ఖో, భన్తే, మజ్ఝిమాయ ద్వారసాలాయ ఆసనాని. యస్సదాని కాలం మఞ్ఞసీ”తి.

౭౩. అథ ఖో ఉపాలి గహపతి యేన మజ్ఝిమా ద్వారసాలా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా యం తత్థ ఆసనం అగ్గఞ్చ సేట్ఠఞ్చ ఉత్తమఞ్చ పణీతఞ్చ తత్థ సామం నిసీదిత్వా దోవారికం ఆమన్తేసి – “తేన హి, సమ్మ దోవారిక, యేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏవం వదేహి – ‘ఉపాలి, భన్తే, గహపతి ఏవమాహ – పవిస కిర, భన్తే, సచే ఆకఙ్ఖసీ’”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో దోవారికో ఉపాలిస్స గహపతిస్స పటిస్సుత్వా యేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – “ఉపాలి, భన్తే, గహపతి ఏవమాహ – ‘పవిస కిర, భన్తే, సచే ఆకఙ్ఖసీ’”తి. అథ ఖో నిగణ్ఠో నాటపుత్తో మహతియా నిగణ్ఠపరిసాయ సద్ధిం యేన మజ్ఝిమా ద్వారసాలా తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో ఉపాలి గహపతి – యం సుదం పుబ్బే యతో పస్సతి నిగణ్ఠం నాటపుత్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం దిస్వాన తతో పచ్చుగ్గన్త్వా యం తత్థ ఆసనం అగ్గఞ్చ సేట్ఠఞ్చ ఉత్తమఞ్చ పణీతఞ్చ తం ఉత్తరాసఙ్గేన సమ్మజ్జిత్వా [పమజ్జిత్వా (సీ. పీ.)] పరిగ్గహేత్వా నిసీదాపేతి సో – దాని యం తత్థ ఆసనం అగ్గఞ్చ సేట్ఠఞ్చ ఉత్తమఞ్చ పణీతఞ్చ తత్థ సామం నిసీదిత్వా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – “సంవిజ్జన్తి ఖో, భన్తే, ఆసనాని; సచే ఆకఙ్ఖసి, నిసీదా”తి. ఏవం వుత్తే, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో ఉపాలిం గహపతిం ఏతదవోచ – “ఉమ్మత్తోసి త్వం, గహపతి, దత్తోసి త్వం, గహపతి! ‘గచ్ఛామహం, భన్తే, సమణస్స గోతమస్స వాదం ఆరోపేస్సామీ’తి గన్త్వా మహతాసి వాదసఙ్ఘాటేన పటిముక్కో ఆగతో. సేయ్యథాపి, గహపతి, పురిసో అణ్డహారకో గన్త్వా ఉబ్భతేహి అణ్డేహి ఆగచ్ఛేయ్య, సేయ్యథా వా పన గహపతి పురిసో అక్ఖికహారకో గన్త్వా ఉబ్భతేహి అక్ఖీహి

ఆగచ్ఛేయ్య; ఏవమేవ ఖో త్వం, గహపతి, ‘గచ్ఛామహం, భన్తే, సమణస్స గోతమస్స వాదం ఆరోపేస్సామీ’తి గన్త్వా మహతాసి వాదసఙ్ఘాటేన పటిముక్కో ఆగతో. ఆవట్టోసి ఖో త్వం, గహపతి, సమణేన గోతమేన ఆవట్టనియా మాయాయా”తి.

౭౪. “భద్దికా, భన్తే, ఆవట్టనీ మాయా; కల్యాణీ, భన్తే, ఆవట్టనీ మాయా; పియా మే, భన్తే, ఞాతిసాలోహితా ఇమాయ ఆవట్టనియా ఆవట్టేయ్యుం; పియానమ్పి మే అస్స ఞాతిసాలోహితానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ; సబ్బే చేపి, భన్తే, ఖత్తియా ఇమాయ ఆవట్టనియా ఆవట్టేయ్యుం; సబ్బేసానమ్పిస్స ఖత్తియానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ; సబ్బే చేపి, భన్తే, బ్రాహ్మణా...పే.... వేస్సా...పే.... సుద్దా ఇమాయ ఆవట్టనియా ఆవట్టేయ్యుం; సబ్బేసానమ్పిస్స సుద్దానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ; సదేవకో చేపి, భన్తే, లోకో సమారకో సబ్రహ్మకో సస్సమణబ్రాహ్మణీ పజా సదేవమనుస్సా ఇమాయ ఆవట్టనియా ఆవట్టేయ్యుం; సదేవకస్సపిస్స లోకస్స సమారకస్స సబ్రహ్మకస్స సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయాతి. తేన హి, భన్తే, ఉపమం తే కరిస్సామి. ఉపమాయ పిధేకచ్చే విఞ్ఞూ పురిసా భాసితస్స అత్థం ఆజానన్తి.

౭౫. “భూతపుబ్బం , భన్తే, అఞ్ఞతరస్స బ్రాహ్మణస్స జిణ్ణస్స వుడ్ఢస్స మహల్లకస్స దహరా మాణవికా పజాపతీ అహోసి గబ్భినీ ఉపవిజఞ్ఞా. అథ ఖో, భన్తే, సా మాణవికా తం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – ‘గచ్ఛ త్వం, బ్రాహ్మణ, ఆపణా మక్కటచ్ఛాపకం కిణిత్వా ఆనేహి, యో మే కుమారకస్స కీళాపనకో భవిస్సతీ’తి. ఏవం వుత్తే, సో బ్రాహ్మణో తం మాణవికం ఏతదవోచ – ‘ఆగమేహి తావ, భోతి, యావ విజాయతి. సచే త్వం, భోతి, కుమారకం విజాయిస్ససి, తస్సా తే అహం ఆపణా మక్కటచ్ఛాపకం కిణిత్వా ఆనేస్సామి, యో తే కుమారకస్స కీళాపనకో భవిస్సతి. సచే పన త్వం, భోతి, కుమారికం విజాయిస్ససి, తస్సా తే అహం ఆపణా మక్కటచ్ఛాపికం కిణిత్వా ఆనేస్సామి, యా తే కుమారికాయ కీళాపనికా భవిస్సతీ’తి. దుతియమ్పి ఖో, భన్తే, సా మాణవికా...పే.... తతియమ్పి ఖో, భన్తే, సా మాణవికా తం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – ‘గచ్ఛ త్వం, బ్రాహ్మణ, ఆపణా మక్కటచ్ఛాపకం కిణిత్వా ఆనేహి, యో మే కుమారకస్స కీళాపనకో భవిస్సతీ’తి. అథ ఖో, భన్తే, సో బ్రాహ్మణో తస్సా మాణవికాయ సారత్తో పటిబద్ధచిత్తో ఆపణా మక్కటచ్ఛాపకం కిణిత్వా ఆనేత్వా తం మాణవికం ఏతదవోచ – ‘అయం తే, భోతి, ఆపణా మక్కటచ్ఛాపకో కిణిత్వా ఆనీతో, యో తే కుమారకస్స కీళాపనకో భవిస్సతీ’తి. ఏవం వుత్తే, భన్తే, సా మాణవికా తం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – ‘గచ్ఛ త్వం, బ్రాహ్మణ, ఇమం మక్కటచ్ఛాపకం ఆదాయ యేన రత్తపాణి రజతపుత్తో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా రత్తపాణిం రజకపుత్తం ఏవం వదేహి – ఇచ్ఛామహం, సమ్మ రత్తపాణి, ఇమం మక్కటచ్ఛాపకం పీతావలేపనం నామ రఙ్గజాతం రజితం ఆకోటితపచ్చాకోటితం ఉభతోభాగవిమట్ఠ’న్తి.

“అథ ఖో, భన్తే, సో బ్రాహ్మణో తస్సా మాణవికాయ సారత్తో పటిబద్ధచిత్తో తం మక్కటచ్ఛాపకం ఆదాయ యేన రత్తపాణి రజకపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా రత్తపాణిం రజకపుత్తం ఏతదవోచ – ‘ఇచ్ఛామహం, సమ్మ రత్తపాణి, ఇమం మక్కటచ్ఛాపకం పీతావలేపనం నామ రఙ్గజాతం రజితం ఆకోటితపచ్చాకోటితం ఉభతోభాగవిమట్ఠ’న్తి. ఏవం వుత్తే, భన్తే, రత్తపాణి రజకపుత్తో తం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – ‘అయం ఖో తే, మక్కటచ్ఛాపకో రఙ్గక్ఖమో హి ఖో, నో ఆకోటనక్ఖమో , నో విమజ్జనక్ఖమో’తి. ఏవమేవ ఖో, భన్తే, బాలానం నిగణ్ఠానం వాదో రఙ్గక్ఖమో హి ఖో బాలానం నో పణ్డితానం, నో అనుయోగక్ఖమో, నో విమజ్జనక్ఖమో. అథ ఖో, భన్తే, సో బ్రాహ్మణో అపరేన సమయేన నవం దుస్సయుగం ఆదాయ యేన రత్తపాణి రజకపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా రత్తపాణిం రజకపుత్తం ఏతదవోచ – ‘ఇచ్ఛామహం, సమ్మ రత్తపాణి, ఇమం నవం దుస్సయుగం పీతావలేపనం నామ రఙ్గజాతం రజితం ఆకోటితపచ్చాకోటితం ఉభతోభాగవిమట్ఠ’న్తి. ఏవం వుత్తే,

భన్తే, రత్తపాణి రజకపుత్తో తం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – 'ఇదం ఖో తే, భన్తే, నవం దుస్సయుగం రఙ్గక్ఖమఞ్చేవ ఆకోటనక్ఖమఞ్చ విమజ్జనక్ఖమఞ్చా'తి. ఏవమేవ ఖో, భన్తే, తస్స భగవతో వాదో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స రఙ్గక్ఖమో చేవ పణ్డితానం నో బాలానం, అనుయోగక్ఖమో చ విమజ్జనక్ఖమో చా"తి.

"సరాజికా ఖో, గహపతి, పరిసా ఏవం జానాతి – 'ఉపాలి గహపతి నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స సావకో'తి. కస్స తం, గహపతి, సావకం ధారేమా"తి? ఏవం వుత్తే, ఉపాలి గహపతి ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచ – "తేన హి, భన్తే, సుణోహి యస్సాహం సావకో"తి –

౭౬. "ధీరస్స విగతమోహస్స, పభిన్నఖీలస్స విజితవిజయస్స;
అనీఘస్స సుసమచిత్తస్స, వుద్ధసీలస్స సాధుపఞ్ఞస్స;
వేసమన్తరస్స [వేస్సన్తరస్స (సీ. పీ.)] విమలస్స, భగవతో తస్స సావకోహమస్మి.

"అకథంకథిస్స తుసితస్స, వన్తలోకామిసస్స ముదితస్స;
కతసమణస్స మనుజస్స, అన్తిమసారీరస్స నరస్స;
అనోపమస్స విరజస్స, భగవతో తస్స సావకోహమస్మి.

"అసంసయస్స కుసలస్స, వేనయికస్స సారథివరస్స;
అనుత్తరస్స రుచిరధమ్మస్స, నిక్కఙ్ఖస్స పభాసకస్స [పభాసకరస్స (సీ. స్యా. పీ.)];
మానచ్ఛిదస్స వీరస్స, భగవతో తస్స సావకోహమస్మి.

"నిసభస్స అప్పమేయ్యస్స, గమ్భీరస్స మోనపత్తస్స;
ఖేమఙ్కరస్స వేదస్స, ధమ్మట్ఠస్స సంవుతత్తస్స;
సఙ్గాతిగస్స ముత్తస్స, భగవతో తస్స సావకోహమస్మి.

"నాగస్స పన్తసేనస్స, ఖీణసంయోజనస్స ముత్తస్స;
పటిమన్తకస్స [పటిమన్తస్స (క.)] ధోనస్స, పన్నధజస్స వీతరాగస్స;
దన్తస్స నిప్పపఞ్చస్స, భగవతో తస్స సావకోహమస్మి.

"ఇసిసత్తమస్స అకుహస్స, తేవిజ్జస్స బ్రహ్మపత్తస్స;
న్హాతకస్స [నహాతకస్స (సీ. స్యా. పీ.)] పదకస్స, పస్సద్ధస్స విదితవేదస్స;
పురిన్దదస్స సక్కస్స, భగవతో తస్స సావకోహమస్మి.

"అరియస్స భావితత్తస్స, పత్తిపత్తస్స వేయ్యాకరణస్స;
సతిమతో విపస్సిస్స, అనభినతస్స నో అపనతస్స;
అనేజస్స వసిప్పత్తస్స, భగవతో తస్స సావకోహమస్మి .

“సముగ్గతస్స [సమ్మగ్గతస్స (సీ. స్యా. పీ.)] ఝాయిస్స, అననుగతన్తరస్స సుద్ధస్స;
అసితస్స హితస్స [అప్పహీనస్స (సీ. పీ.), అప్పభీతస్స (స్యా.)], పవివిత్తస్స అగ్గప్పత్తస్స;
తిణ్ణస్స తారయన్తస్స, భగవతో తస్స సావకోహమస్మి.

“సన్తస్స భూరిపఞ్ఞస్స, మహాపఞ్ఞస్స వీతలోభస్స;
తథాగతస్స సుగతస్స, అప్పటిపుగ్గలస్స అసమస్స;
విసారదస్స నిపుణస్స, భగవతో తస్స సావకోహమస్మి.

“తణ్హచ్ఛిదస్స బుద్ధస్స, వీతధూమస్స అనుపలిత్తస్స;
ఆహునేయ్యస్స యక్ఖస్స, ఉత్తమపుగ్గలస్స అతులస్స;
మహతో యసగ్గపత్తస్స, భగవతో తస్స సావకోహమస్మీ”తి.

౭౭. “కదా సఞ్ఞూళ్హా పన తే, గహపతి, ఇమే సమణస్స గోతమస్స వణ్ణా”తి? “సేయ్యథాపి, భన్తే, నానాపుప్ఫానం మహాపుప్ఫరాసి , తమేనం దక్ఖో మాలాకారో వా మాలాకారన్తేవాసీ వా విచిత్తం మాలం గన్థేయ్య; ఏవమేవ ఖో, భన్తే, సో భగవా అనేకవణ్ణో అనేకసతవణ్ణో. కో హి, భన్తే, వణ్ణారహస్స వణ్ణం న కరిస్సతీ”తి? అథ ఖో నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స భగవతో సక్కారం అసహమానస్స తత్థేవ ఉణ్హం లోహితం ముఖతో ఉగ్గచ్ఛీతి [ఉగ్గఞ్ఛి (సీ. స్యా. పీ.)].

ఉపాలిసుత్తం నిట్ఠితం ఛట్ఠం.

౭. కుక్కురవతికసుత్తం

౭౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోలియేసు విహరతి హలిద్దవసనం నామ కోలియానం నిగమో. అథ ఖో పుణ్ణో చ కోలియపుత్తో గోవతికో అచేలో చ సేనియో కుక్కురవతికో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా పుణ్ణో కోలియపుత్తో గోవతికో భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. అచేలో పన సేనియో కుక్కురవతికో భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా కుక్కురోవ పలికుజ్జిత్వా [పలికుణ్ఠిత్వా (స్యా. కం.), పలిగుణ్ఠిత్వా (క.)] ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో పుణ్ణో కోలియపుత్తో గోవతికో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అయం , భన్తే, అచేలో సేనియో కుక్కురవతికో దుక్కరకారకో ఛమానిక్ఖిత్తం భోజనం భుఞ్జతి. తస్స తం కుక్కురవతం దీఘరత్తం సమత్తం సమాదిన్నం. తస్స కా గతి, కో అభిసమ్పరాయో”తి? “అలం, పుణ్ణ, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీ”తి. దుతియమ్పి ఖో పుణ్ణో కోలియపుత్తో గోవతికో…పే… తతియమ్పి ఖో పుణ్ణో కోలియపుత్తో గోవతికో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అయం, భన్తే, అచేలో సేనియో కుక్కురవతికో దుక్కరకారకో ఛమానిక్ఖిత్తం భోజనం భుఞ్జతి. తస్స తం కుక్కురవతం దీఘరత్తం సమత్తం సమాదిన్నం. తస్స కా గతి, కో అభిసమ్పరాయో”తి?

౭౯. “అద్ధా ఖో తే అహం, పుణ్ణ, న లభామి. అలం, పుణ్ణ, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీతి; అపి చ త్యాహం బ్యాకరిస్సామి. ఇధ, పుణ్ణ, ఏకచ్చో కుక్కురవతం భావేతి పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం, కుక్కురసీలం భావేతి పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం, కుక్కురచిత్తం భావేతి పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం , కుక్కురాకప్పం భావేతి పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం. సో కుక్కురవతం

భావేత్వా పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం, కుక్కురసీలం భావేత్వా పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం, కుక్కురచిత్తం భావేత్వా పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం, కుక్కురాకప్పం భావేత్వా పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం కాయస్స భేదా పరం మరణా కుక్కురానం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. సచే ఖో పనస్స ఏవందిట్ఠి హోతి – 'ఇమినాహం సీలేన వా వతేన వా తపేన వా బ్రహ్మచరియేన వా దేవో వా భవిస్సామి దేవఞ్ఞతరో వా'తి, సాస్స [సాయం (క.)] హోతి మిచ్ఛాదిట్ఠి. మిచ్ఛాదిట్ఠిస్స [మిచ్ఛాదిట్ఠికస్స (సీ.)] ఖో అహం, పుణ్ణ, ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం వదామి – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా. ఇతి ఖో, పుణ్ణ, సమ్పజ్జమానం కుక్కురవతం కుక్కురానం సహబ్యతం ఉపనేతి, విపజ్జమానం నిరయ"న్తి. ఏవం వుత్తే, అచేలో సేనియో కుక్కురవతికో పరోది, అస్సూని పవత్తేసి.

అథ ఖో భగవా పుణ్ణం కోలియపుత్తం గోవతికం ఏతదవోచ – "ఏతం ఖో తే అహం, పుణ్ణ, నాలత్థం. అలం, పుణ్ణ, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీ"తి. "నాహం, భన్తే, ఏతం రోదామి యం మం భగవా ఏవమాహ; అపి చ మే ఇదం, భన్తే, కుక్కురవతం దీఘరత్తం సమత్తం సమాదిన్నం. అయం, భన్తే, పుణ్ణో కోలియపుత్తో గోవతికో. తస్స తం గోవతం దీఘరత్తం సమత్తం సమాదిన్నం. తస్స కా గతి, కో అభిసమ్పరాయో"తి? "అలం, సేనియ, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీ"తి. దుతియమ్పి ఖో అచేలో సేనియో…పే.… తతియమ్పి ఖో అచేలో సేనియో కుక్కురవతికో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అయం, భన్తే, పుణ్ణో కోలియపుత్తో గోవతికో. తస్స తం గోవతం దీఘరత్తం సమత్తం సమాదిన్నం. తస్స కా గతి, కో అభిసమ్పరాయో"తి?

౮౦. "అద్ధా ఖో తే అహం, సేనియ, న లభామి. అలం, సేనియ, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీతి; అపి చ త్యాహం బ్యాకరిస్సామి. ఇధ, సేనియ, ఏకచ్చో గోవతం భావేతి పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం, గోసీలం భావేతి పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం, గోచిత్తం భావేతి పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం, గవాకప్పం [గ్వాకప్పం (క.)] భావేతి పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం. సో గోవతం భావేత్వా పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం, గోసీలం భావేత్వా పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం, గోచిత్తం భావేత్వా పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం, గవాకప్పం భావేత్వా పరిపుణ్ణం అబ్బోకిణ్ణం కాయస్స భేదా పరం మరణా గున్నం సహబ్యతం ఉపపజ్జతి. సచే ఖో పనస్స ఏవందిట్ఠి హోతి – 'ఇమినాహం సీలేన వా వతేన వా తపేన వా బ్రహ్మచరియేన వా దేవో వా భవిస్సామి దేవఞ్ఞతరో వా'తి , సాస్స హోతి మిచ్ఛాదిట్ఠి. మిచ్ఛాదిట్ఠిస్స ఖో అహం, సేనియ, ద్విన్నం గతీనం అఞ్ఞతరం గతిం వదామి – నిరయం వా తిరచ్ఛానయోనిం వా. ఇతి ఖో, సేనియ, సమ్పజ్జమానం గోవతం గున్నం సహబ్యతం ఉపనేతి, విపజ్జమానం నిరయ"న్తి. ఏవం వుత్తే, పుణ్ణో కోలియపుత్తో గోవతికో పరోది, అస్సూని పవత్తేసి.

అథ ఖో భగవా అచేలం సేనియం కుక్కురవతికం ఏతదవోచ – "ఏతం ఖో తే అహం, సేనియ , నాలత్థం. అలం, సేనియ, తిట్ఠతేతం; మా మం ఏతం పుచ్ఛీ"తి. "నాహం, భన్తే, ఏతం రోదామి యం మం భగవా ఏవమాహ; అపి చ మే ఇదం, భన్తే, గోవతం దీఘరత్తం సమత్తం సమాదిన్నం. ఏవం పసన్నో అహం, భన్తే, భగవతి; పహోతి భగవా తథా ధమ్మం దేసేతుం యథా అహం చేవిమం గోవతం పజహేయ్యం, అయఞ్చేవ అచేలో సేనియో కుక్కురవతికో తం కుక్కురవతం పజహేయ్యా"తి. "తేన హి, పుణ్ణ, సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో పుణ్ణో కోలియపుత్తో గోవతికో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

౮౧. "చత్తారిమాని, పుణ్ణ, కమ్మాని మయా సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదితాని. కతమాని చత్తారి? అత్థి, పుణ్ణ, కమ్మం కణ్హం కణ్హవిపాకం; అత్థి, పుణ్ణ, కమ్మం సుక్కం సుక్కవిపాకం; అత్థి, పుణ్ణ, కమ్మం కణ్హసుక్కం కణ్హసుక్కవిపాకం; అత్థి, పుణ్ణ, కమ్మం అకణ్హం అసుక్కం అకణ్హఅసుక్కవిపాకం, కమ్మక్ఖయాయ సంవత్తతి .

"కతమఞ్చ, పుణ్ణ, కమ్మం కణ్హం కణ్హవిపాకం? ఇధ, పుణ్ణ, ఏకచ్చో సబ్యాబజ్ఝం [సబ్యాపజ్ఝం (సీ॰ స్యా॰ కం॰)] కాయసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరోతి, సబ్యాబజ్ఝం వచీసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరోతి, సబ్యాబజ్ఝం మనోసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరోతి. సో సబ్యాబజ్ఝం కాయసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరిత్వా, సబ్యాబజ్ఝం వచీసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరిత్వా, సబ్యాబజ్ఝం మనోసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరిత్వా, సబ్యాబజ్ఝం లోకం ఉపపజ్జతి. తమేనం సబ్యాబజ్ఝం లోకం ఉపపన్నం సమానం సబ్యాబజ్ఝా ఫస్సా ఫుసన్తి. సో సబ్యాబజ్ఝేహి ఫస్సేహి ఫుట్ఠో సమానో సబ్యాబజ్ఝం వేదనం వేదేతి ఏకన్తదుక్ఖం, సేయ్యథాపి సత్తా నేరయికా . ఇతి ఖో, పుణ్ణ, భూతా భూతస్స ఉపపత్తి హోతి; యం కరోతి తేన ఉపపజ్జతి, ఉపపన్నమేనం ఫస్సా ఫుసన్తి. ఏవంపాహం, పుణ్ణ, 'కమ్మదాయాదా సత్తా'తి వదామి. ఇదం వుచ్చతి, పుణ్ణ, కమ్మం కణ్హం కణ్హవిపాకం.

"కతమఞ్చ, పుణ్ణ, కమ్మం సుక్కం సుక్కవిపాకం? ఇధ, పుణ్ణ, ఏకచ్చో అబ్యాబజ్ఝం కాయసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరోతి, అబ్యాబజ్ఝం వచీసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరోతి, అబ్యాబజ్ఝం మనోసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరోతి. సో అబ్యాబజ్ఝం కాయసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరిత్వా, అబ్యాబజ్ఝం వచీసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరిత్వా, అబ్యాబజ్ఝం మనోసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరిత్వా అబ్యాబజ్ఝం లోకం ఉపపజ్జతి. తమేనం అబ్యాబజ్ఝం లోకం ఉపపన్నం సమానం అబ్యాబజ్ఝా ఫస్సా ఫుసన్తి. సో అబ్యాబజ్ఝేహి ఫస్సేహి ఫుట్ఠో సమానో అబ్యాబజ్ఝం వేదనం వేదేతి ఏకన్తసుఖం, సేయ్యథాపి దేవా సుభకిణ్హా. ఇతి ఖో , పుణ్ణ, భూతా భూతస్స ఉపపత్తి హోతి; యం కరోతి తేన ఉపపజ్జతి, ఉపపన్నమేనం ఫస్సా ఫుసన్తి. ఏవంపాహం, పుణ్ణ, 'కమ్మదాయాదా సత్తా'తి వదామి. ఇదం వుచ్చతి, పుణ్ణ, కమ్మం సుక్కం సుక్కవిపాకం.

"కతమఞ్చ, పుణ్ణ, కమ్మం కణ్హసుక్కం కణ్హసుక్కవిపాకం? ఇధ, పుణ్ణ, ఏకచ్చో సబ్యాబజ్ఝమ్పి అబ్యాబజ్ఝమ్పి కాయసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరోతి, సబ్యాబజ్ఝమ్పి అబ్యాబజ్ఝమ్పి వచీసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరోతి, సబ్యాబజ్ఝమ్పి అబ్యాబజ్ఝమ్పి మనోసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరోతి. సో సబ్యాబజ్ఝమ్పి అబ్యాబజ్ఝమ్పి కాయసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరిత్వా, సబ్యాబజ్ఝమ్పి అబ్యాబజ్ఝమ్పి వచీసఙ్ఖారం అభిఙ్ఖరిత్వా, సబ్యాబజ్ఝమ్పి అబ్యాబజ్ఝమ్పి మనోసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖరిత్వా సబ్యాబజ్ఝమ్పి అబ్యాబజ్ఝమ్పి లోకం ఉపపజ్జతి. తమేనం సబ్యాబజ్ఝమ్పి అబ్యాబజ్ఝమ్పి లోకం ఉపపన్నం సమానం సబ్యాబజ్ఝాపి అబ్యాబజ్ఝాపి ఫస్సా ఫుసన్తి. సో సబ్యాబజ్ఝేహిపి అబ్యాబజ్ఝేహిపి ఫస్సేహి ఫుట్ఠో సమానో సబ్యాబజ్ఝమ్పి అబ్యాబజ్ఝమ్పి వేదనం వేదేతి వోకిణ్ణసుఖదుక్ఖం, సేయ్యథాపి మనుస్సా ఏకచ్చే చ దేవా ఏకచ్చే చ వినిపాతికా. ఇతి ఖో, పుణ్ణ, భూతా భూతస్స ఉపపత్తి హోతి; యం కరోతి తేన ఉపపజ్జతి. ఉపపన్నమేనం ఫస్సా ఫుసన్తి. ఏవంపాహం, పుణ్ణ, 'కమ్మదాయాదా సత్తా'తి వదామి. ఇదం వుచ్చతి, పుణ్ణ, కమ్మం కణ్హసుక్కం కణ్హసుక్కవిపాకం.

"కతమఞ్చ , పుణ్ణ, కమ్మం అకణ్హం అసుక్కం అకణ్హఅసుక్కవిపాకం, కమ్మక్ఖయాయ సంవత్తతి? తత్ర, పుణ్ణ, యమిదం కమ్మం కణ్హం కణ్హవిపాకం తస్స పహానాయ యా చేతనా, యమిదం [యమ్పిదం (సీ॰ పీ॰)] కమ్మం సుక్కం సుక్కవిపాకం తస్స పహానాయ యా చేతనా, యమిదం [యమ్పిదం (సీ॰ పీ॰)] కమ్మం కణ్హసుక్కం కణ్హసుక్కవిపాకం తస్స

పహానాయ యా చేతనా – ఇదం వుచ్చతి, పుణ్ణ, కమ్మం అకణ్హం అసుక్కం అకణ్హఅసుక్కవిపాకం, కమ్మక్ఖయాయ సంవత్తతీతి. ఇమాని ఖో, పుణ్ణ, చత్తారి కమ్మాని మయా సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదితానీ"తి.

౮౨. ఏవం వుత్తే, పుణ్ణో కోలియపుత్తో గోవతికో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే! సేయ్యథాపి, భన్తే...పే॰... ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి. అచేలో పన సేనియో కుక్కురవతికో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే! సేయ్యథాపి, భన్తే...పే॰... పకాసితో. ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. లభేయ్యాహం, భన్తే, భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద"న్తి. "యో ఖో, సేనియ , అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బో ఇమస్మిం ధమ్మవినయే ఆకఙ్ఖతి పబ్బజ్జం, ఆకఙ్ఖతి ఉపసమ్పదం సో చత్తారో మాసే పరివసతి. చతున్నం మాసానం అచ్చయేన ఆరద్ధచిత్తా భిక్ఖూ పబ్బాజేన్తి, ఉపసమ్పాదేన్తి భిక్ఖుభావాయ. అపి చ మేత్థ పుగ్గలవేమత్తతా విదితా"తి.

"సచే, భన్తే, అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బా ఇమస్మిం ధమ్మవినయే ఆకఙ్ఖన్తా పబ్బజ్జం ఆకఙ్ఖన్తా ఉపసమ్పదం తే చత్తారో మాసే పరివసన్తి చతున్నం మాసానం అచ్చయేన ఆరద్ధచిత్తా భిక్ఖూ పబ్బాజేన్తి ఉపసమ్పాదేన్తి భిక్ఖుభావాయ, అహం చత్తారి వస్సాని పరివసిస్సామి. చతున్నం వస్సానం అచ్చయేన ఆరద్ధచిత్తా భిక్ఖూ పబ్బాజేన్తు, ఉపసమ్పాదేన్తు భిక్ఖుభావాయా"తి. అలత్థ ఖో అచేలో సేనియో కుక్కురవతికో భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం. అచిరూపసమ్పన్నో ఖో పనాయస్మా సేనియో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో ఖో పనాయస్మా సేనియో అరహతం అహోసీతి.

కుక్కురవతికసుత్తం నిట్ఠితం సత్తమం.

౮. అభయరాజకుమారసుత్తం

౮౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో అభయో రాజకుమారో యేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో అభయం రాజకుమారం నిగణ్ఠో నాటపుత్తో ఏతదవోచ – "ఏహి త్వం, రాజకుమార, సమణస్స గోతమస్స వాదం ఆరోపేహి. ఏవం తే కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛిస్సతి – 'అభయేన రాజకుమారేన సమణస్స గోతమస్స ఏవం మహిద్ధికస్స ఏవం మహానుభావస్స వాదో ఆరోపితో'"తి. "యథా కథం పనాహం, భన్తే, సమణస్స గోతమస్స ఏవం మహిద్ధికస్స ఏవం మహానుభావస్స వాదం ఆరోపేస్సామీ"తి? "ఏహి త్వం, రాజకుమార, యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా సమణం గోతమం ఏవం వదేహి – 'భాసేయ్య ను ఖో, భన్తే, తథాగతో తం వాచం యా సా వాచా పరేసం అప్పియా అమనాపా'తి? సచే తే సమణో గోతమో ఏవం పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరోతి – 'భాసేయ్య, రాజకుమార, తథాగతో తం వాచం యా సా వాచా పరేసం అప్పియా అమనాపా'తి, తమేనం త్వం ఏవం వదేయ్యాసి – 'అథ కిఞ్చరహి తే, భన్తే, పుథుజ్జనేన నానాకరణం? పుథుజ్జనోపి హి తం వాచం భాసేయ్య యా సా వాచా పరేసం అప్పియా అమనాపా'తి. సచే పన తే సమణో గోతమో ఏవం పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరోతి – 'న, రాజకుమార, తథాగతో తం వాచం భాసేయ్య యా సా వాచా

పరేసం అప్పియా అమనాపా'తి, తమేనం త్వం ఏవం వదేయ్యాసి – 'అథ కిఞ్చరహి తే, భన్తే, దేవదత్తో బ్యాకతో – "ఆపాయికో దేవదత్తో, నేరయికో దేవదత్తో, కప్పట్ఠో దేవదత్తో, అతేకిచ్ఛో దేవదత్తో"తి? తాయ చ పన తే వాచాయ దేవదత్తో కుపితో అహోసి అనత్తమనో'తి. ఇమం ఖో తే, రాజకుమార, సమణో గోతమో ఉభతోకోటికం పఞ్హం పుట్ఠో సమానో నేవ సక్ఖితి ఉగ్గిలితుం న సక్ఖితి ఓగిలితుం. సేయ్యథాపి నామ పురిసస్స అయోసిఙ్ఘాటకం కణ్ఠే విలగ్గం, సో నేవ సక్కుణేయ్య ఉగ్గిలితుం న సక్కుణేయ్య ఓగిలితుం; ఏవమేవ ఖో తే, రాజకుమార, సమణో గోతమో ఇమం ఉభతోకోటికం పఞ్హం పుట్ఠో సమానో నేవ సక్ఖితి ఉగ్గిలితుం న సక్ఖితి ఓగిలితు"న్తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో అభయో రాజకుమారో నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది.

౮౪. ఏకమన్తం నిసిన్నస్స ఖో అభయస్స రాజకుమారస్స సూరియం [సురియం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] ఉల్లోకేత్వా ఏతదహోసి – "అకాలో ఖో అజ్జ భగవతో వాదం ఆరోపేతుం . స్వే దానాహం సకే నివేసనే భగవతో వాదం ఆరోపేస్సామీ"తి భగవన్తం ఏతదవోచ – "అధివాసేతు మే, భన్తే, భగవా స్వాతనాయ అత్తచతుత్థో భత్త"న్తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన. అథ ఖో అభయో రాజకుమారో భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో భగవా తస్సా రత్తియా అచ్చయేన పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన అభయస్స రాజకుమారస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో అభయో రాజకుమారో భగవన్తం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో అభయో రాజకుమారో భగవన్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది.

౮౫. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అభయో రాజకుమారో భగవన్తం ఏతదవోచ – "భాసేయ్య ను ఖో, భన్తే, తథాగతో తం వాచం యా సా వాచా పరేసం అప్పియా అమనాపా"తి? "న ఖ్వేత్థ, రాజకుమార, ఏకంసేనా"తి. "ఏత్థ, భన్తే, అనస్సుం నిగణ్ఠా"తి. "కిం పన త్వం, రాజకుమార, ఏవం వదేసి – 'ఏత్థ , భన్తే, అనస్సుం నిగణ్ఠా'"తి? "ఇధాహం, భన్తే, యేన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా నిగణ్ఠం నాటపుత్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిం. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో మం, భన్తే, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో ఏతదవోచ – 'ఏహి త్వం, రాజకుమార, సమణస్స గోతమస్స వాదం ఆరోపేహి. ఏవం తే కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛిస్సతి – అభయేన రాజకుమారేన సమణస్స గోతమస్స ఏవం మహిద్ధికస్స ఏవం మహానుభావస్స వాదో ఆరోపితో'తి. ఏవం వుత్తే, అహం, భన్తే, నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతదవోచం – 'యథా కథం పనాహం , భన్తే, సమణస్స గోతమస్స ఏవం మహిద్ధికస్స ఏవం మహానుభావస్స వాదం ఆరోపేస్సామీ'తి? 'ఏహి త్వం, రాజకుమార, యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా సమణం గోతమం ఏవం వదేహి – భాసేయ్య ను ఖో, భన్తే, తథాగతో తం వాచం యా సా వాచా పరేసం అప్పియా అమనాపాతి? సచే తే సమణో గోతమో ఏవం పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరోతి – భాసేయ్య, రాజకుమార, తథాగతో తం వాచం యా సా వాచా పరేసం అప్పియా అమనాపాతి, తమేనం త్వం ఏవం వదేయ్యాసి – అథ కిఞ్చరహి తే, భన్తే, పుథుజ్జనేన నానాకరణం? పుథుజ్జనోపి హి తం వాచం భాసేయ్య యా సా వాచా పరేసం అప్పియా అమనాపాతి. సచే పన తే సమణో గోతమో ఏవం పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరోతి – న, రాజకుమార, తథాగతో తం వాచం భాసేయ్య యా సా వాచా పరేసం అప్పియా అమనాపాతి, తమేనం త్వం ఏవం వదేయ్యాసి – అథ కిఞ్చరహి తే, భన్తే, దేవదత్తో బ్యాకతో – ఆపాయికో దేవదత్తో, నేరయికో దేవదత్తో, కప్పట్ఠో దేవదత్తో, అతేకిచ్ఛో దేవదత్తోతి? తాయ చ పన తే వాచాయ దేవదత్తో కుపితో అహోసి అనత్తమనోతి. ఇమం ఖో తే, రాజకుమార, సమణో గోతమో ఉభతోకోటికం పఞ్హం పుట్ఠో

సమానో నేవ సక్ఖితి ఉగ్గిలితుం న సక్ఖితి ఓగిలితుం. సేయ్యథాపి నామ పురిసస్స అయోసిఙ్ఘాటకం కణ్ఠే విలగ్గం, సో నేవ సక్కుణేయ్య ఉగ్గిలితుం న సక్కుణేయ్య ఓగిలితుం; ఏవమేవ ఖో తే, రాజకుమార, సమణో గోతమో ఇమం ఉభతోకోటికం పఞ్హం పుట్ఠో సమానో నేవ సక్ఖితి ఉగ్గిలితుం న సక్ఖితి ఓగిలితు"న్తి.

౮౬. తేన ఖో పన సమయేన దహరో కుమారో మన్దో ఉత్తానసేయ్యకో అభయస్స రాజకుమారస్స అఙ్కే నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో భగవా అభయం రాజకుమారం ఏతదవోచ – "తం కిం మఞ్ఞసి, రాజకుమార, సచాయం కుమారో తుయ్హం వా పమాదమన్వాయ ధాతియా వా పమాదమన్వాయ కట్ఠం వా కఠలం [కథలం (క.)] వా ముఖే ఆహరేయ్య, కిన్తి నం కరేయ్యాసీ"తి? "ఆహరేయ్యస్సాహం, భన్తే. సచే, భన్తే, న సక్కుణేయ్యం ఆదికేనేవ ఆహత్తుం [ఆహరితుం (స్యా. కం.)], వామేన హత్థేన సీసం పరిగ్గహేత్వా [పగ్గహేత్వా (సీ.)] దక్ఖిణేన హత్థేన వఙ్కఙ్గులిం కరిత్వా సలోహితమ్పి ఆహరేయ్యం. తం కిస్స హేతు? అత్థి మే, భన్తే, కుమారే అనుకమ్పా"తి. "ఏవమేవ ఖో, రాజకుమార, యం తథాగతో వాచం జానాతి అభూతం అతచ్ఛం అనత్థసంహితం సా చ పరేసం అప్పియా అమనాపా, న తం తథాగతో వాచం భాసతి. యమ్పి తథాగతో వాచం జానాతి భూతం తచ్ఛం అనత్థసంహితం సా చ పరేసం అప్పియా అమనాపా, తమ్పి తథాగతో వాచం న భాసతి. యఞ్చ ఖో తథాగతో వాచం జానాతి భూతం తచ్ఛం అత్థసంహితం సా చ పరేసం అప్పియా అమనాపా, తత్ర కాలఞ్ఞూ తథాగతో హోతి తస్సా వాచాయ వేయ్యాకరణాయ. యం తథాగతో వాచం జానాతి అభూతం అతచ్ఛం అనత్థసంహితం సా చ పరేసం పియా మనాపా, న తం తథాగతో వాచం భాసతి. యమ్పి తథాగతో వాచం జానాతి భూతం తచ్ఛం అనత్థసంహితం సా చ పరేసం పియా మనాపా తమ్పి తథాగతో వాచం న భాసతి. యఞ్చ తథాగతో వాచం జానాతి భూతం తచ్ఛం అత్థసంహితం సా చ పరేసం పియా మనాపా, తత్ర కాలఞ్ఞూ తథాగతో హోతి తస్సా వాచాయ వేయ్యాకరణాయ. తం కిస్స హేతు? అత్థి, రాజకుమార, తథాగతస్స సత్తేసు అనుకమ్పా"తి.

౮౭. "యేమే, భన్తే, ఖత్తియపణ్డితాపి బ్రాహ్మణపణ్డితాపి గహపతిపణ్డితాపి సమణపణ్డితాపి పఞ్హం అభిసఙ్ఖరిత్వా తథాగతం ఉపసఙ్కమిత్వా పుచ్ఛన్తి, పుబ్బేవ ను ఖో, ఏతం, భన్తే , భగవతో చేతసో పరివితక్కితం హోతి 'యే మం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం పుచ్ఛిస్సన్తి తేసాహం ఏవం పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరిస్సామీ'తి, ఉదాహు ఠానసోవేతం తథాగతం పటిభాతీ"తి?

"తేన హి, రాజకుమార, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి, యథా తే ఖమేయ్య తథా నం బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి, రాజకుమార, కుసలో త్వం రథస్స అఙ్గపచ్చఙ్గాన"న్తి?

"ఏవం, భన్తే, కుసలో అహం రథస్స అఙ్గపచ్చఙ్గాన"న్తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, రాజకుమార, యే తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – 'కిం నామిదం రథస్స అఙ్గపచ్చఙ్గ'న్తి? పుబ్బేవ ను ఖో తే ఏతం చేతసో పరివితక్కితం అస్స 'యే మం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం పుచ్ఛిస్సన్తి తేసాహం ఏవం పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరిస్సామీ'తి, ఉదాహు ఠానసోవేతం పటిభాసేయ్యా"తి?

"అహఞ్హి, భన్తే, రథికో సఞ్ఞాతో కుసలో రథస్స అఙ్గపచ్చఙ్గానం. సబ్బాని మే రథస్స అఙ్గపచ్చఙ్గాని సువిదితాని. ఠానసోవేతం మం పటిభాసేయ్యా"తి .

"ఏవమేవ ఖో, రాజకుమార, యే తే ఖత్తియపణ్డితాపి బ్రాహ్మణపణ్డితాపి గహపతిపణ్డితాపి సమణపణ్డితాపి పఞ్హం అభిసఙ్ఖరిత్వా తథాగతం ఉపసఙ్కమిత్వా పుచ్ఛన్తి, ఠానసోపేతం తథాగతం పటిభాతి. తం కిస్స హేతు? సా హి, రాజకుమార, తథాగతస్స ధమ్మధాతు సుప్పటివిద్ధా యస్సా ధమ్మధాతుయా సుప్పటివిద్ధత్తా ఠానసోపేతం తథాగతం పటిభాతీ"తి.

ఏవం వుత్తే, అభయో రాజకుమారో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భన్తే, అభిక్కన్తం, భన్తే...పే.... అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి.

అభయరాజకుమారసుత్తం నిట్ఠితం అట్ఠమం.

౯. బహువేదనీయసుత్తం

౮౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి యేనాయస్మా ఉదాయీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఉదాయిం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – "కతి ను ఖో, భన్తే ఉదాయి, వేదనా వుత్తా భగవతా"తి? "తిస్సో ఖో, థపతి [గహపతి (స్యా॰ కం॰ పీ॰)], వేదనా వుత్తా భగవతా. సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఖో, థపతి, తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా"తి. ఏవం వుత్తే, పఞ్చకఙ్గో థపతి ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – "న ఖో, భన్తే ఉదాయి, తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా; ద్వే వేదనా వుత్తా భగవతా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా. యాయం, భన్తే, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా సన్తస్మిం ఏసా పణీతే సుఖే వుత్తా భగవతా"తి. దుతియమ్పి ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ పఞ్చకఙ్గం థపతిం ఏతదవోచ – "న ఖో, గహపతి, ద్వే వేదనా వుత్తా భగవతా; తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా. సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఖో, థపతి, తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా"తి. దుతియమ్పి ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – "న ఖో, భన్తే ఉదాయి, తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా; ద్వే వేదనా వుత్తా భగవతా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా. యాయం, భన్తే , అదుక్ఖమసుఖా వేదనా సన్తస్మిం ఏసా పణీతే సుఖే వుత్తా భగవతా"తి. తతియమ్పి ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ పఞ్చకఙ్గం థపతిం ఏతదవోచ – "న ఖో, థపతి, ద్వే వేదనా వుత్తా భగవతా; తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా. సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా – ఇమా ఖో, థపతి, తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా"తి. తతియమ్పి ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి ఆయస్మన్తం ఉదాయిం ఏతదవోచ – "న ఖో, భన్తే ఉదాయి, తిస్సో వేదనా వుత్తా భగవతా, ద్వే వేదనా వుత్తా భగవతా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా. యాయం, భన్తే, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా సన్తస్మిం ఏసా పణీతే సుఖే వుత్తా భగవతా"తి. నేవ ఖో సక్ఖి ఆయస్మా ఉదాయీ పఞ్చకఙ్గం థపతిం సఞ్ఞాపేతుం న పనాసక్ఖి పఞ్చకఙ్గో థపతి ఆయస్మన్తం ఉదాయిం సఞ్ఞాపేతుం.

౮౯. అస్సోసి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో ఆయస్మతో ఉదాయిస్స పఞ్చకఙ్గేన థపతినా సద్ధిం ఇమం కథాసల్లాపం. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యావతకో అహోసి ఆయస్మతో ఉదాయిస్స పఞ్చకఙ్గేన థపతినా సద్ధిం కథాసల్లాపో తం సబ్బం భగవతో ఆరోచేసి. ఏవం వుత్తే, భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – "సన్తఞ్ఞేవ ఖో, ఆనన్ద, పరియాయం పఞ్చకఙ్గో థపతి ఉదాయిస్స నాబ్భనుమోది, సన్తఞ్ఞేవ చ పన పరియాయం ఉదాయీ పఞ్చకఙ్గస్స థపతిస్స

నాబ్భనుమోది. ద్వేపానన్ద, వేదనా వుత్తా మయా పరియాయేన , తిస్సోపి వేదనా వుత్తా మయా పరియాయేన, పఞ్చపి వేదనా వుత్తా మయా పరియాయేన, ఛపి వేదనా వుత్తా మయా పరియాయేన, అట్ఠారసపి వేదనా వుత్తా మయా పరియాయేన, ఛత్తింసపి వేదనా వుత్తా మయా పరియాయేన, అట్ఠసతమ్పి వేదనా వుత్తా మయా పరియాయేన. ఏవం పరియాయదేసితో ఖో, ఆనన్ద, మయా ధమ్మో. ఏవం పరియాయదేసితే ఖో, ఆనన్ద, మయా ధమ్మే యే అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుభాసితం సులపితం న సమనుజానిస్సన్తి న సమనుమఞ్ఞిస్సన్తి న సమనుమోదిస్సన్తి తేసమేతం పాటికఙ్ఖం – భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరిస్సన్తి. ఏవం పరియాయదేసితో ఖో, ఆనన్ద, మయా ధమ్మో. ఏవం పరియాయదేసితే ఖో, ఆనన్ద, మయా ధమ్మే యే అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుభాసితం సులపితం సమనుజానిస్సన్తి సమనుమఞ్ఞిస్సన్తి సమనుమోదిస్సన్తి తేసమేతం పాటికఙ్ఖం – సమగ్గా సమ్మోదమానా అవివదమానా ఖీరోదకీభూతా అఞ్ఞమఞ్ఞం పియచక్ఖూహి సమ్పస్సన్తా విహరిస్సన్తి".

౯౦. "పఞ్చ ఖో ఇమే, ఆనన్ద, కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా, సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా...పే.... ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా...పే.... జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా...పే.... కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా – ఇమే ఖో, ఆనన్ద, పఞ్చ కామగుణా. యం ఖో, ఆనన్ద, ఇమే పఞ్చ కామగుణే పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం ఇదం వుచ్చతి కామసుఖం.

"యో ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్య – 'ఏతపరమం సత్తా సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేన్తీ'తి, ఇదమస్స నానుజానామి. తం కిస్స హేతు? అత్థానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ. కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి . ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

"యో ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్య – 'ఏతపరమం సత్తా సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేన్తీ'తి, ఇదమస్స నానుజానామి. తం కిస్స హేతు? అత్థానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ. కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

"యో ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్య...పే..... కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా...పే.... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

"యో ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్య...పే..... కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

“యో ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్య…పే॰…. కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా, పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా, నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

“యో ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్య…పే॰…. కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

“యో ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్య…పే॰…. కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

“యో ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్య…పే॰…. కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

“యో ఖో, ఆనన్ద, ఏవం వదేయ్య – ‘ఏతపరమం సత్తా సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేన్తీ’తి, ఇదమస్స నానుజానామి. తం కిస్స హేతు? అత్థానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ. కతమఞ్చానన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతమ్హా సుఖా అఞ్ఞం సుఖం అభిక్కన్తతరఞ్చ పణీతతరఞ్చ.

౯౧. “ఠానం ఖో పనేతం, ఆనన్ద, విజ్జతి యం అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం వదేయ్యుం – ‘సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమణో గోతమో ఆహ; తఞ్చ సుఖస్మిం పఞ్ఞపేతి. తయిదం కింసు, తయిదం కథంసూ’తి? ఏవంవాదినో, ఆనన్ద, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవమస్సు వచనీయా – ‘న ఖో, ఆవుసో, భగవా సుఖంయేవ వేదనం సన్ధాయ సుఖస్మిం పఞ్ఞపేతి; అపి చ, ఆవుసో, యత్థ యత్థ సుఖం ఉపలబ్భతి యహిం యహిం తం తం తథాగతో సుఖస్మిం పఞ్ఞపేతీ’”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

బహువేదనీయసుత్తం నిట్ఠితం నవమం.

౧౦. అపణ్ణకసుత్తం

౯౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం యేన సాలా నామ కోసలానం బ్రాహ్మణగామో తదవసరి. అస్సోసుం ఖో సాలేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా – “సమణో ఖలు భో గోతమో

సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం సాలం అనుప్పత్తో. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ”తి. అథ ఖో సాలేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా అప్పేకచ్చే భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. అప్పేకచ్చే భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు; సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. అప్పేకచ్చే యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. అప్పేకచ్చే భగవతో సన్తికే నామగోత్తం సావేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. అప్పేకచ్చే తుణ్హీభూతా ఏకమన్తం నిసీదింసు.

౯౩. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో సాలేయ్యకే బ్రాహ్మణగహపతికే భగవా ఏతదవోచ – “అత్థి పన వో, గహపతయో, కోచి మనాపో సత్థా యస్మిం వో ఆకారవతీ సద్ధా పటిలద్ధా”తి? “నత్థి ఖో నో, భన్తే, కోచి మనాపో సత్థా యస్మిం నో ఆకారవతీ సద్ధా పటిలద్ధా”తి. “మనాపం వో, గహపతయో, సత్థారం అలభన్తేహి అయం అపణ్ణకో ధమ్మో సమాదాయ వత్తితబ్బో. అపణ్ణకో హి, గహపతయో, ధమ్మో సమత్తో సమాదిన్నో, సో వో భవిస్సతి దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. కతమో చ, గహపతయో, అపణ్ణకో ధమ్మో”?

౯౪. “సన్తి , గహపతయో, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం, నత్థి హుతం; నత్థి సుకతదుక్కటానం [సుకటదుక్కటానం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] కమ్మానం ఫలం విపాకో, నత్థి అయం లోకో, నత్థి పరో లోకో; నత్థి మాతా, నత్థి పితా; నత్థి సత్తా ఓపపాతికా; నత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా [సమగ్గతా (క॰)] సమ్మా పటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ’తి. తేసంయేవ ఖో, గహపతయో, సమణబ్రాహ్మణానం ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఉజువిపచ్చనీకవాదా. తే ఏవమాహంసు – ‘అత్థి దిన్నం, అత్థి యిట్ఠం, అత్థి హుతం; అత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో; అత్థి అయం లోకో, అత్థి పరో లోకో; అత్థి మాతా, అత్థి పితా; అత్థి సత్తా ఓపపాతికా; అత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా సమ్మా పటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ’తి. తం కిం మఞ్ఞథ, గహపతయో – ‘ననుమే సమణబ్రాహ్మణా అఞ్ఞమఞ్ఞస్స ఉజువిపచ్చనీకవాదా’”తి? “ఏవం, భన్తే”.

౯౫. “తత్ర, గహపతయో, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం…పే॰… యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ’తి తేసమేతం పాటికఙ్ఖం? యమిదం [యదిదం (క॰)] కాయసుచరితం, వచీసుచరితం, మనోసుచరితం – ఇమే తయో కుసలే ధమ్మే అభినివజ్జేత్వా [అభినిబ్బజ్జేత్వా (స్యా॰ కం॰), అభినిబ్బిజ్జిత్వా (క॰)] యమిదం [యదిదం (క॰)] కాయదుచ్చరితం, వచీదుచ్చరితం, మనోదుచ్చరితం – ఇమే తయో అకుసలే ధమ్మే సమాదాయ వత్తిస్సన్తి. తం కిస్స హేతు? న హి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా పస్సన్తి అకుసలానం ధమ్మానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం, కుసలానం ధమ్మానం నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం వోదానపక్ఖం. సన్తంయేవ పన పరం లోకం ‘నత్థి పరో లోకో’ తిస్స దిట్ఠి హోతి; సాస్స హోతి మిచ్ఛాదిట్ఠి. సన్తంయేవ ఖో పన పరం లోకం ‘నత్థి పరో లోకో’తి సఙ్కప్పేతి;

స్వాస్స హోతి మిచ్ఛాసఙ్కప్పో. సన్తంయేవ ఖో పన పరం లోకం ‘నత్థి పరో లోకో’తి వాచం భాసతి; సాస్స హోతి మిచ్ఛావాచా. సన్తంయేవ ఖో పన పరం లోకం ‘నత్థి పరో లోకో’తి ఆహ; యే తే అరహన్తో పరలోకవిదునో తేసమయం పచ్చనీకం కరోతి. సన్తంయేవ ఖో పన పరం లోకం ‘నత్థి పరో లోకో’తి పరం సఞ్ఞాపేతి [పఞ్ఞాపేతి (క.)]; సాస్స హోతి అసద్ధమ్మసఞ్ఞత్తి [అస్సద్ధమ్మపఞ్ఞత్తి (క.)]. తాయ చ పన అసద్ధమ్మసఞ్ఞత్తియా అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి. ఇతి పుబ్బేవ ఖో పనస్స సుసీల్యం పహీనం హోతి, దుస్సీల్యం పచ్చుపట్ఠితం – అయఞ్చ మిచ్ఛాదిట్ఠి మిచ్ఛాసఙ్కప్పో మిచ్ఛావాచా అరియానం పచ్చనీకతా అసద్ధమ్మసఞ్ఞత్తి అత్తుక్కంసనా పరవమ్భనా. ఏవమస్సిమే [ఏవం'స'మే' (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అనేకే పాపకా అకుసలా ధమ్మా సమ్భవన్తి మిచ్ఛాదిట్ఠిపచ్చయా.

“తత్ర , గహపతయో, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘సచే ఖో నత్థి పరో లోకో ఏవమయం భవం పురిసపుగ్గలో కాయస్స భేదా సోత్థిమత్తానం కరిస్సతి; సచే ఖో అత్థి పరో లోకో ఏవమయం భవం పురిసపుగ్గలో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జిస్సతి. కామం ఖో పన మాహు పరో లోకో, హోతు నేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం సచ్చం వచనం; అథ చ పనాయం భవం పురిసపుగ్గలో దిట్ఠేవ ధమ్మే విఞ్ఞూనం గారయ్హో – దుస్సీలో పురిసపుగ్గలో మిచ్ఛాదిట్ఠి నత్థికవాదో’తి. సచే ఖో అత్థేవ పరో లోకో, ఏవం ఇమస్స భోతో పురిసపుగ్గలస్స ఉభయత్థ కలిగ్గహో – యఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే విఞ్ఞూనం గారయ్హో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జిస్సతి. ఏవమస్సాయం అపణ్ణకో ధమ్మో దుస్సమత్తో సమాదిన్నో, ఏకంసం ఫరిత్వా తిట్ఠతి, రిఞ్చతి కుసలం ఠానం.

౯౬. “తత్ర , గహపతయో, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘అత్థి దిన్నం…పే.… యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ’తి తేసమేతం పాటికఙ్ఖం? యమిదం కాయదుచ్చరితం, వచీదుచ్చరితం, మనోదుచ్చరితం – ఇమే తయో అకుసలే ధమ్మే అభినివజ్జేత్వా యమిదం కాయసుచరితం, వచీసుచరితం, మనోసుచరితం – ఇమే తయో కుసలే ధమ్మే సమాదాయ వత్తిస్సన్తి. తం కిస్స హేతు? పస్సన్తి హి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలానం ధమ్మానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం, కుసలానం ధమ్మానం నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం వోదానపక్ఖం. సన్తంయేవ ఖో పన పరం లోకం ‘అత్థి పరో లోకో’ తిస్స దిట్ఠి హోతి; సాస్స హోతి సమ్మాదిట్ఠి. సన్తంయేవ ఖో పన పరం లోకం ‘అత్థి పరో లోకో’తి సఙ్కప్పేతి; స్వాస్స హోతి సమ్మాసఙ్కప్పో. సన్తంయేవ ఖో పన పరం లోకం ‘అత్థి పరో లోకో’తి వాచం భాసతి; సాస్స హోతి సమ్మావాచా. సన్తంయేవ ఖో పన పరం లోకం ‘అత్థి పరో లోకో’తి ఆహ; యే తే అరహన్తో పరలోకవిదునో తేసమయం న పచ్చనీకం కరోతి. సన్తంయేవ ఖో పన పరం లోకం ‘అత్థి పరో లోకో’తి పరం సఞ్ఞాపేతి; సాస్స హోతి సద్ధమ్మసఞ్ఞత్తి. తాయ చ పన సద్ధమ్మసఞ్ఞత్తియా నేవత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. ఇతి పుబ్బేవ ఖో పనస్స దుస్సీల్యం పహీనం హోతి, సుసీల్యం పచ్చుపట్ఠితం – అయఞ్చ సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా అరియానం అపచ్చనీకతా సద్ధమ్మసఞ్ఞత్తి అనత్తుక్కంసనా అపరవమ్భనా. ఏవమస్సిమే అనేకే కుసలా ధమ్మా సమ్భవన్తి సమ్మాదిట్ఠిపచ్చయా.

“తత్ర, గహపతయో, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘సచే ఖో అత్థి పరో లోకో , ఏవమయం భవం పురిసపుగ్గలో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సతి. కామం ఖో పన మాహు పరో లోకో, హోతు నేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం సచ్చం వచనం; అథ చ పనాయం భవం పురిసపుగ్గలో దిట్ఠేవ ధమ్మే విఞ్ఞూనం పాసంసో – సీలవా పురిసపుగ్గలో సమ్మాదిట్ఠి అత్థికవాదో’తి. సచే ఖో అత్థేవ పరో లోకో, ఏవం ఇమస్స భోతో పురిసపుగ్గలస్స ఉభయత్థ కటగ్గహో

– యఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే విఞ్ఞూనం పాసంసో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సతి. ఏవమస్సాయం అపణ్ణకో ధమ్మో సుసమత్తో సమాదిన్నో, ఉభయంసం ఫరిత్వా తిట్ఠతి, రిఞ్చతి అకుసలం ఠానం.

౯౭. ''సన్తి, గహపతయో, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'కరోతో కారయతో, ఛిన్దతో ఛేదాపయతో, పచతో పాచాపయతో, సోచయతో సోచాపయతో, కిలమతో కిలమాపయతో, ఫన్దతో ఫన్దాపయతో, పాణమతిపాతయతో [పాణమతిమాపయతో (సీ. పీ.), పాణమతిపాతాపయతో (స్యా. కం.), పాణమతిపాపయతో (క.)], అదిన్నం ఆదియతో, సన్ధిం ఛిన్దతో, నిల్లోపం హరతో, ఏకాగారికం కరోతో, పరిపన్థే తిట్ఠతో, పరదారం గచ్ఛతో, ముసా భణతో; కరోతో న కరీయతి పాపం. ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో, ఛిన్దన్తో ఛేదాపేన్తో, పచన్తో పాచేన్తో; నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. ఉత్తరఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య దదన్తో దాపేన్తో, యజన్తో యజాపేన్తో; నత్థి తతోనిదానం పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో. దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన [సచ్చవాచేన (క.)] నత్థి పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో'తి. తేసంయేవ ఖో, గహపతయో, సమణబ్రాహ్మణానం ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఉజువిపచ్చనీకవాదా తే ఏవమాహంసు – 'కరోతో కారయతో, ఛిన్దతో ఛేదాపయతో, పచతో పాచాపయతో, సోచయతో సోచాపయతో, కిలమతో కిలమాపయతో, ఫన్దతో ఫన్దాపయతో, పాణమతిపాతయతో, అదిన్నం ఆదియతో, సన్ధిం ఛిన్దతో, నిల్లోపం హరతో, ఏకాగారికం కరోతో, పరిపన్థే తిట్ఠతో, పరదారం గచ్ఛతో, ముసా భణతో; కరోతో కరీయతి పాపం. ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, అత్థి తతోనిదానం పాపం, అత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో, ఛిన్దన్తో ఛేదాపేన్తో, పచన్తో పాచేన్తో; అత్థి తతోనిదానం పాపం, అత్థి పాపస్స ఆగమో. ఉత్తరఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య దదన్తో దాపేన్తో, యజన్తో యజాపేన్తో; అత్థి తతోనిదానం పుఞ్ఞం, అత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో. దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన అత్థి పుఞ్ఞం, అత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో'తి. తం కిం మఞ్ఞథ, గహపతయో, ననుమే సమణబ్రాహ్మణా అఞ్ఞమఞ్ఞస్స ఉజువిపచ్చనీకవాదా''తి?
''ఏవం, భన్తే''.

౯౮. ''తత్ర, గహపతయో, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'కరోతో కారయతో, ఛిన్దతో ఛేదాపయతో, పచతో పాచాపయతో, సోచయతో సోచాపయతో, కిలమతో కిలమాపయతో, ఫన్దతో ఫన్దాపయతో, పాణమతిపాతయతో, అదిన్నం ఆదియతో, సన్ధిం ఛిన్దతో, నిల్లోపం హరతో, ఏకాగారికం కరోతో, పరిపన్థే తిట్ఠతో, పరదారం గచ్ఛతో, ముసా భణతో; కరోతో న కరీయతి పాపం. ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో...పే.... దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన నత్థి పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో'తి తేసమేతం పాటికఙ్ఖం? యమిదం కాయసుచరితం, వచీసుచరితం, మనోసుచరితం – ఇమే తయో కుసలే ధమ్మే అభినివజ్జేత్వా యమిదం కాయదుచ్చరితం, వచీదుచ్చరితం, మనోదుచ్చరితం – ఇమే తయో అకుసలే ధమ్మే సమాదాయ వత్తిస్సన్తి. తం కిస్స హేతు? న హి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా పస్సన్తి అకుసలానం ధమ్మానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం, కుసలానం ధమ్మానం నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం వోదానపక్ఖం. సన్తంయేవ ఖో పన కిరియం 'నత్థి కిరియా' తిస్స దిట్ఠి హోతి; సాస్స హోతి మిచ్ఛాదిట్ఠి. సన్తంయేవ ఖో పన కిరియం 'నత్థి కిరియా'తి సఙ్కప్పేతి; స్వాస్స హోతి మిచ్ఛాసఙ్కప్పో. సన్తంయేవ ఖో పన కిరియం 'నత్థి కిరియా'తి వాచం భాసతి; సాస్స హోతి మిచ్ఛావాచా. సన్తంయేవ ఖో పన కిరియం 'నత్థి కిరియా'తి ఆహ, యే

తే అరహన్తో కిరియవాదా తేసమయం పచ్చనీకం కరోతి. సన్తంయేవ ఖో పన కిరియం 'నత్థి కిరియా'తి పరం సఞ్ఞాపేతి; సాస్స హోతి అసద్ధమ్మసఞ్ఞత్తి. తాయ చ పన అసద్ధమ్మసఞ్ఞత్తియా అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి. ఇతి పుబ్బేవ ఖో పనస్స సుసీల్యం పహీనం హోతి, దుస్సీల్యం పచ్చుపట్ఠితం – అయఞ్చ మిచ్ఛాదిట్ఠి మిచ్ఛాసఙ్కప్పో మిచ్ఛావాచా అరియానం పచ్చనీకతా అసద్ధమ్మసఞ్ఞత్తి అత్తుక్కంసనా పరవమ్భనా. ఏవమస్సిమే అనేకే పాపకా అకుసలా ధమ్మా సమ్భవన్తి మిచ్ఛాదిట్ఠిపచ్చయా.

"తత్ర, గహపతయో, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'సచే ఖో నత్థి కిరియా, ఏవమయం భవం పురిసపుగ్గలో కాయస్స భేదా సోత్థిమత్తానం కరిస్సతి; సచే ఖో అత్థి కిరియా ఏవమయం భవం పురిసపుగ్గలో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జిస్సతి. కామం ఖో పన మాహు కిరియా, హోతు నేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం సచ్చం వచనం; అథ చ పనాయం భవం పురిసపుగ్గలో దిట్ఠేవ ధమ్మే విఞ్ఞూనం గారయ్హో – దుస్సీలో పురిసపుగ్గలో మిచ్ఛాదిట్ఠి అకిరియవాదో'తి. సచే ఖో అత్థేవ కిరియా, ఏవం ఇమస్స భోతో పురిసపుగ్గలస్స ఉభయత్థ కలిగ్గహో – యఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే విఞ్ఞూనం గారయ్హో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జిస్సతి. ఏవమస్సాయం అపణ్ణకో ధమ్మో దుస్సమత్తో సమాదిన్నో, ఏకంసం ఫరిత్వా తిట్ఠతి, రిఞ్చతి కుసలం ఠానం.

౯౯. "తత్ర, గహపతయో, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'కరోతో కారయతో, ఛిన్దతో ఛేదాపయతో, పచతో పాచాపయతో, సోచయతో సోచాపయతో, కిలమతో కిలమాపయతో, ఫన్దతో ఫన్దాపయతో, పాణమతిపాతయతో, అదిన్నం ఆదియతో, సన్ధిం ఛిన్దతో, నిల్లోపం హరతో, ఏకాగారికం కరోతో, పరిపన్థే తిట్ఠతో, పరదారం గచ్ఛతో, ముసా భణతో; కరోతో కరీయతి పాపం. ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, అత్థి తతోనిదానం పాపం, అత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో, ఛిన్దన్తో ఛేదాపేన్తో, పచన్తో పాచేన్తో, అత్థి తతోనిదానం పాపం, అత్థి పాపస్స ఆగమో. ఉత్తరఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య దదన్తో దాపేన్తో, యజన్తో యజాపేన్తో, అత్థి తతోనిదానం పుఞ్ఞం, అత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో. దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన అత్థి పుఞ్ఞం, అత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో'తి తేసమేతం పాటికఙ్ఖం? యమిదం కాయదుచ్చరితం, వచీదుచ్చరితం , మనోదుచ్చరితం – ఇమే తయో అకుసలే ధమ్మే అభినివజ్జేత్వా యమిదం కాయసుచరితం, వచీసుచరితం, మనోసుచరితం – ఇమే తయో కుసలే ధమ్మే సమాదాయ వత్తిస్సన్తి. తం కిస్స హేతు? పస్సన్తి హి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలానం ధమ్మానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం, కుసలానం ధమ్మానం నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం వోదానపక్ఖం. సన్తంయేవ ఖో పన కిరియం 'అత్థి కిరియా' తిస్స దిట్ఠి హోతి; సాస్స హోతి సమ్మాదిట్ఠి. సన్తంయేవ ఖో పన కిరియం 'అత్థి కిరియా'తి సఙ్కప్పేతి; స్వాస్స హోతి సమ్మాసఙ్కప్పో. సన్తంయేవ ఖో పన కిరియం 'అత్థి కిరియా'తి వాచం భాసతి; సాస్స హోతి సమ్మావాచా. సన్తంయేవ ఖో పన కిరియం 'అత్థి కిరియా'తి ఆహ; యే తే అరహన్తో కిరియవాదా తేసమయం న పచ్చనీకం కరోతి. సన్తంయేవ ఖో పన కిరియం 'అత్థి కిరియా'తి పరం సఞ్ఞాపేతి; సాస్స హోతి సద్ధమ్మసఞ్ఞత్తి. తాయ చ పన సద్ధమ్మసఞ్ఞత్తియా నేవత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. ఇతి పుబ్బేవ ఖో పనస్స దుస్సీల్యం పహీనం హోతి, సుసీల్యం పచ్చుపట్ఠితం – అయఞ్చ సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా అరియానం అపచ్చనీకతా సద్ధమ్మసఞ్ఞత్తి అనత్తుక్కంసనా అపరవమ్భనా. ఏవమస్సిమే అనేకే కుసలా ధమ్మా సమ్భవన్తి సమ్మాదిట్ఠిపచ్చయా.

“తత్ర, గహపతయో, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘సచే ఖో అత్థి కిరియా, ఏవమయం భవం పురిసపుగ్గలో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సతి. కామం ఖో పన మాహు కిరియా, హోతు నేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం సచ్చం వచనం; అథ చ పనాయం భవం పురిసపుగ్గలో దిట్ఠేవ ధమ్మే విఞ్ఞూనం పాసంసో – సీలవా పురిసపుగ్గలో సమ్మాదిట్ఠి కిరియవాదో’తి. సచే ఖో అత్థేవ కిరియా, ఏవం ఇమస్స భోతో పురిసపుగ్గలస్స ఉభయత్థ కటగ్గహో – యఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే విఞ్ఞూనం పాసంసో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సతి. ఏవమస్సాయం అపణ్ణకో ధమ్మో సుసమత్తో సమాదిన్నో, ఉభయంసం ఫరిత్వా తిట్ఠతి, రిఞ్చతి అకుసలం ఠానం.

౧౦౦. “సన్తి , గహపతయో, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘నత్థి హేతు, నత్థి పచ్చయో సత్తానం సంకిలేసాయ; అహేతూ అప్పచ్చయా సత్తా సంకిలిస్సన్తి. నత్థి హేతు, నత్థి పచ్చయో సత్తానం విసుద్ధియా; అహేతూ అప్పచ్చయా సత్తా విసుజ్ఝన్తి. నత్థి బలం, నత్థి వీరియం [విరియం (సీ. స్యా. కం. పీ.)], నత్థి పురిసథామో, నత్థి పురిసపరక్కమో; సబ్బే సత్తా సబ్బే పాణా సబ్బే భూతా సబ్బే జీవా అవసా అబలా అవీరియా నియతిసంగతిభావపరిణతా ఛస్వేవాభిజాతీసు సుఖదుక్ఖం పటిసంవేదేన్తీ’తి. తేసంయేవ ఖో, గహపతయో, సమణబ్రాహ్మణానం ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఉజువిపచ్చనీకవాదా. తే ఏవమాహంసు – ‘అత్థి హేతు, అత్థి పచ్చయో సత్తానం సంకిలేసాయ; సహేతూ సప్పచ్చయా సత్తా సంకిలిస్సన్తి. అత్థి హేతు, అత్థి పచ్చయో సత్తానం విసుద్ధియా; సహేతూ సప్పచ్చయా సత్తా విసుజ్ఝన్తి. అత్థి బలం, అత్థి వీరియం, అత్థి పురిసథామో, అత్థి పురిసపరక్కమో; న సబ్బే సత్తా సబ్బే పాణా సబ్బే భూతా సబ్బే జీవా అవసా అబలా అవీరియా [అత్థి పురిసపరక్కమో, సబ్బే సత్తా... సవసా సబలా సవీరియా (స్యా. కం. క.)] నియతిసంగతిభావపరిణతా ఛస్వేవాభిజాతీసు సుఖదుక్ఖం పటిసంవేదేన్తీ’తి. తం కిం మఞ్ఞథ, గహపతయో, నను మే సమణబ్రాహ్మణా అఞ్ఞమఞ్ఞస్స ఉజువిపచ్చనీకవాదా’తి? ‘ఏవం, భన్తే’.

౧౦౧. “తత్ర , గహపతయో, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘నత్థి హేతు, నత్థి పచ్చయో సత్తానం సంకిలేసాయ; అహేతూ అప్పచ్చయా సత్తా సంకిలిస్సన్తి. నత్థి హేతు, నత్థి పచ్చయో సత్తానం విసుద్ధియా; అహేతూ అప్పచ్చయా సత్తా విసుజ్ఝన్తి. నత్థి బలం, నత్థి వీరియం, నత్థి పురిసథామో, నత్థి పురిసపరక్కమో; సబ్బే సత్తా సబ్బే పాణా సబ్బే భూతా సబ్బే జీవా అవసా అబలా అవీరియా నియతిసంగతిభావపరిణతా ఛస్వేవాభిజాతీసు సుఖదుక్ఖం పటిసంవేదేన్తీ’తి తేసమేతం పాటికఙ్ఖం? యమిదం కాయసుచరితం, వచీసుచరితం, మనోసుచరితం – ఇమే తయో కుసలే ధమ్మే అభినివజ్జేత్వా యమిదం కాయదుచ్చరితం, వచీదుచ్చరితం, మనోదుచ్చరితం – ఇమే తయో అకుసలే ధమ్మే సమాదాయ వత్తిస్సన్తి. తం కిస్స హేతు? న హి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా పస్సన్తి అకుసలానం ధమ్మానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం, కుసలానం ధమ్మానం నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం వోదానపక్ఖం. సన్తంయేవ ఖో పన హేతుం ‘నత్థి హేతూ’ తిస్స దిట్ఠి హోతి; సాస్స హోతి మిచ్ఛాదిట్ఠి. సన్తంయేవ ఖో పన హేతుం ‘నత్థి హేతూ’తి సఙ్కప్పేతి ; స్వాస్స హోతి మిచ్ఛాసఙ్కప్పో. సన్తంయేవ ఖో పన హేతుం ‘నత్థి హేతూ’తి వాచం భాసతి; సాస్స హోతి మిచ్ఛావాచా. సన్తంయేవ ఖో పన హేతుం ‘నత్థి హేతూ’తి ఆహ; యే తే అరహన్తో హేతువాదా తేసమయం పచ్చనీకం కరోతి. సన్తంయేవ ఖో పన హేతుం ‘నత్థి హేతూ’తి పరం సఞ్ఞాపేతి; సాస్స హోతి అసద్ధమ్మసఞ్ఞత్తి. తాయ చ పన అసద్ధమ్మసఞ్ఞత్తియా అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి. ఇతి పుబ్బేవ ఖో పనస్స సుసీల్యం పహీనం హోతి, దుస్సీల్యం పచ్చుపట్ఠితం – అయఞ్చ మిచ్ఛాదిట్ఠి మిచ్ఛాసఙ్కప్పో మిచ్ఛావాచా అరియానం పచ్చనీకతా అసద్ధమ్మసఞ్ఞత్తి అత్తానుక్కంసనా పరవమ్భనా. ఏవమస్సిమే అనేకే పాపకా అకుసలా ధమ్మా సమ్భవన్తి మిచ్ఛాదిట్ఠిపచ్చయా.

“తత్ర, గహపతయో, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘సచే ఖో నత్థి హేతు, ఏవమయం భవం పురిసపుగ్గలో కాయస్స భేదా పరం మరణా సోత్థిమత్తానం కరిస్సతి; సచే ఖో అత్థి హేతు, ఏవమయం భవం పురిసపుగ్గలో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జిస్సతి. కామం ఖో పన మాహు హేతు, హోతు నేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం సచ్చం వచనం; అథ చ పనాయం భవం పురిసపుగ్గలో దిట్ఠేవ ధమ్మే విఞ్ఞూనం గారయ్హో – దుస్సీలో పురిసపుగ్గలో మిచ్ఛాదిట్ఠి అహేతుకవాదో’తి. సచే ఖో అత్థేవ హేతు, ఏవం ఇమస్స భోతో పురిసపుగ్గలస్స ఉభయత్థ కలిగ్గహో – యఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే విఞ్ఞూనం గారయ్హో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జిస్సతి. ఏవమస్సాయం అపణ్ణకో ధమ్మో దుస్సమత్తో సమాదిన్నో, ఏకంసం ఫరిత్వా తిట్ఠతి, రిఞ్చతి కుసలం ఠానం.

౧౦౨. “తత్ర, గహపతయో, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘అత్థి హేతు, అత్థి పచ్చయో సత్తానం సంకిలేసాయ; సహేతూ సప్పచ్చయా సత్తా సంకిలిస్సన్తి. అత్థి హేతు, అత్థి పచ్చయో సత్తానం విసుద్ధియా; సహేతూ సప్పచ్చయా సత్తా విసుజ్ఝన్తి. అత్థి బలం, అత్థి వీరియం, అత్థి పురిసథామో, అత్థి పురిసపరక్కమో; న సబ్బే సత్తా సబ్బే పాణా సబ్బే భూతా సబ్బే జీవా అవసా అబలా అవీరియా నియతిసంగతిభావపరిణతా ఛస్వేవాభిజాతీసు సుఖదుక్ఖం పటిసంవేదేన్తీ’తి తేసమేతం పాటికఙ్ఖం? యమిదం కాయదుచ్చరితం, వచీదుచ్చరితం, మనోదుచ్చరితం – ఇమే తయో అకుసలే ధమ్మే అభినివజ్జేత్వా యమిదం కాయసుచరితం, వచీసుచరితం, మనోసుచరితం – ఇమే తయో కుసలే ధమ్మే సమాదాయ వత్తిస్సన్తి. తం కిస్స హేతు? పస్సన్తి హి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలానం ధమ్మానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం, కుసలానం ధమ్మానం నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం వోదానపక్ఖం. సన్తంయేవ ఖో పన హేతుం ‘అత్థి హేతూ’ తిస్స దిట్ఠి హోతి; సాస్స హోతి సమ్మాదిట్ఠి. సన్తంయేవ ఖో పన హేతుం ‘అత్థి హేతూ’తి సఙ్కప్పేతి; స్వాస్స హోతి సమ్మాసఙ్కప్పో. సన్తంయేవ ఖో పన హేతుం ‘అత్థి హేతూ’తి వాచం భాసతి; సాస్స హోతి సమ్మావాచా. సన్తంయేవ ఖో పన హేతుం ‘అత్థి హేతూ’తి ఆహ, యే తే అరహన్తో హేతువాదా తేసమయం న పచ్చనీకం కరోతి. సన్తంయేవ ఖో పన హేతుం ‘అత్థి హేతూ’తి పరం సఞ్ఞాపేతి; సాస్స హోతి సద్ధమ్మసఞ్ఞత్తి. తాయ చ పన సద్ధమ్మసఞ్ఞత్తియా నేవత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. ఇతి పుబ్బేవ ఖో పనస్స దుస్సీల్యం పహీనం హోతి, సుసీల్యం పచ్చుపట్ఠితం – అయఞ్చ సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా అరియానం అపచ్చనీకతా సద్ధమ్మసఞ్ఞత్తి అనత్తుక్కంసనా అపరవమ్భనా. ఏవమస్సిమే అనేకే కుసలా ధమ్మా సమ్భవన్తి సమ్మాదిట్ఠిపచ్చయా.

“తత్ర, గహపతయో, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘సచే ఖో అత్థి హేతు, ఏవమయం భవం పురిసపుగ్గలో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సతి. కామం ఖో పన మాహు హేతు, హోతు నేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం సచ్చం వచనం; అథ చ పనాయం భవం పురిసపుగ్గలో దిట్ఠేవ ధమ్మే విఞ్ఞూనం పాసంసో – సీలవా పురిసపుగ్గలో సమ్మాదిట్ఠి హేతువాదో’తి. సచే ఖో అత్థి హేతు , ఏవం ఇమస్స భోతో పురిసపుగ్గలస్స ఉభయత్థ కటగ్గహో – యఞ్చ దిట్ఠేవ ధమ్మే విఞ్ఞూనం పాసంసో, యఞ్చ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సతి. ఏవమస్సాయం అపణ్ణకో ధమ్మో సుసమత్తో సమాదిన్నో, ఉభయంసం ఫరిత్వా తిట్ఠతి, రిఞ్చతి అకుసలం ఠానం.

౧౦౩. “సన్తి, గహపతయో, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘నత్థి సబ్బసో ఆరుప్పా’తి. తేసంయేవ ఖో, గహపతయో, సమణబ్రాహ్మణానం ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఉజువిపచ్చనీకవాదా. తే ఏవమాహంసు – ‘అత్థి సబ్బసో

ఆరుప్పా’తి. తం కిం మఞ్ఞథ, గహపతయో, ననుమే సమణబ్రాహ్మణా అఞ్ఞమఞ్ఞస్స ఉజువిపచ్చనీకవాదా”తి? “ఏవం, భన్తే”. “తత్ర , గహపతయో, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – యే ఖో తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘నత్థి సబ్బసో ఆరుప్పా’తి, ఇదం మే అదిట్ఠం; యేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘అత్థి సబ్బసో ఆరుప్పా’తి, ఇదం మే అవిదితం. అహాఞ్చేవ [అహఞ్చే (?)] ఖో పన అజానన్తో అపస్సన్తో ఏకంసేన ఆదాయ వోహరేయ్యం – ఇదమేవ సచ్చం, మోఘమఞ్ఞన్తి, న మేతం అస్స పతిరూపం. యే ఖో తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘నత్థి సబ్బసో ఆరుప్పా’తి, సచే తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం సచ్చం వచనం, ఠానమేతం విజ్జతి – యే తే దేవా రూపినో మనోమయా, అపణ్ణకం మే తత్రూపపత్తి భవిస్సతి. యే పన తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘అత్థి సబ్బసో ఆరుప్పా’తి, సచే తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం సచ్చం వచనం, ఠానమేతం విజ్జతి – యే తే దేవా అరూపినో సఞ్ఞామయా, అపణ్ణకం మే తత్రూపపత్తి భవిస్సతి. దిస్సన్తి ఖో పన రూపాధికరణం [రూపకారణా (క.)] దణ్డాదాన-సత్థాదాన-కలహ-విగ్గహ-వివాద-తువంతువం-పేసుఞ్ఞ-ముసావాదా. ‘నత్థి ఖో పనేతం సబ్బసో అరూపే’”తి. సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ రూపానంయేవ నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి.

౧౦౪. “సన్తి, గహపతయో, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘నత్థి సబ్బసో భవనిరోధో’తి. తేసంయేవ ఖో, గహపతయో, సమణబ్రాహ్మణానం ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఉజువిపచ్చనీకవాదా. తే ఏవమాహంసు – ‘అత్థి సబ్బసో భవనిరోధో’తి. తం కిం మఞ్ఞథ, గహపతయో, ననుమే సమణబ్రాహ్మణా అఞ్ఞమఞ్ఞస్స ఉజువిపచ్చనీకవాదా”తి? “ఏవం, భన్తే”. “తత్ర, గహపతయో, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – యే ఖో తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘నత్థి సబ్బసో భవనిరోధో’తి, ఇదం మే అదిట్ఠం; యేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘అత్థి సబ్బసో భవనిరోధో’తి, ఇదం మే అవిదితం. అహాఞ్చేవ ఖో పన అజానన్తో అపస్సన్తో ఏకంసేన ఆదాయ వోహరేయ్యం – ఇదమేవ సచ్చం, మోఘమఞ్ఞన్తి, న మేతం అస్స పతిరూపం. యే ఖో తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘నత్థి సబ్బసో భవనిరోధో’తి, సచే తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం సచ్చం వచనం, ఠానమేతం విజ్జతి – యే తే దేవా అరూపినో సఞ్ఞామయా అపణ్ణకం మే తత్రూపపత్తి భవిస్సతి. యే పన తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘అత్థి సబ్బసో భవనిరోధో’తి, సచే తేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం సచ్చం వచనం, ఠానమేతం విజ్జతి – యం దిట్ఠేవ ధమ్మే పరినిబ్బాయిస్సామి . యే ఖో తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘నత్థి సబ్బసో భవనిరోధో’తి, తేసమయం దిట్ఠి సారాగాయ [సరాగాయ (స్యా. కం.)] సన్తికే, సంయోగాయ సన్తికే, అభినన్దనాయ సన్తికే, అజ్ఝోసానాయ సన్తికే, ఉపాదానాయ సన్తికే. యే పన తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘అత్థి సబ్బసో భవనిరోధో’తి, తేసమయం దిట్ఠి అసారాగాయ సన్తికే, అసంయోగాయ సన్తికే, అనభినన్దనాయ సన్తికే, అనజ్ఝోసానాయ సన్తికే, అనుపాదానాయ సన్తికే’”తి. సో ఇతి పటిసఙ్ఖాయ భవానంయేవ నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి.

౧౦౫. “చత్తారోమే, గహపతయో, పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం. కతమే చత్తారో? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో పుగ్గలో అత్తన్తపో హోతి అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో. ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో పుగ్గలో పరన్తపో హోతి పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో. ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో పుగ్గలో అత్తన్తపో చ హోతి అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో పరన్తపో చ పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో. ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో పుగ్గలో నేవత్తన్తపో హోతి నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో; సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతి.

೧೦೬. "ಕತಮೋ ಚ, ಗಹಪತಯೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತನ್ತಪೋ ಅತ್ತಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ? ಇಧ, ಗಹಪತಯೋ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅಚೇಲಕೋ ಹೋತಿ ಮುತ್ತಾಚಾರೋ ಹತ್ಥಾಪಲೇಖನೋ...ಪೇ.... [ವಿತ್ಥಾರೋ ಮ. ನಿ. ೨.೬-೭ ಕನ್ದರಕಸುತ್ತೇ] ಇತಿ ಏವರೂಪಂ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಕಾಯಸ್ಸ ಆತಾಪನಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ. ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಗಹಪತಯೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತನ್ತಪೋ ಅತ್ತಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ.

"ಕತಮೋ ಚ, ಗಹಪತಯೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಪರನ್ತಪೋ ಪರಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ? ಇಧ, ಗಹಪತಯೋ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಓರಬ್ಭಿಕೋ ಹೋತಿ ಸೂಕರಿಕೋ...ಪೇ.... ಯೇ ವಾ ಪನಞ್ಞೇಪಿ ಕೇಚಿ ಕುರೂರಕಮ್ಮನ್ತಾ. ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಗಹಪತಯೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಪರನ್ತಪೋ ಪರಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ.

"ಕತಮೋ ಚ, ಗಹಪತಯೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತನ್ತಪೋ ಚ ಅತ್ತಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ಪರನ್ತಪೋ ಚ ಪರಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ? ಇಧ, ಗಹಪತಯೋ, ಏಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ರಾಜಾ ವಾ ಹೋತಿ ಖತ್ತಿಯೋ ಮುದ್ಧಾವಸಿತ್ತೋ...ಪೇ.... ತೇಪಿ ದಣ್ಡತಜ್ಜಿತಾ ಭಯತಜ್ಜಿತಾ ಅಸ್ಸುಮುಖಾ ರುದಮಾನಾ ಪರಿಕಮ್ಮಾನಿ ಕರೋನ್ತಿ. ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಗಹಪತಯೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತನ್ತಪೋ ಚ ಅತ್ತಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ಪರನ್ತಪೋ ಚ ಪರಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ.

"ಕತಮೋ ಚ, ಗಹಪತಯೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ ನೇವತ್ತನ್ತಪೋ ನಾತ್ತಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ನ ಪರನ್ತಪೋ ನ ಪರಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ; ಸೋ ಅನತ್ತನ್ತಪೋ ಅಪರನ್ತಪೋ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ನಿಚ್ಛಾತೋ ನಿಬ್ಬುತೋ ಸೀತೀಭೂತೋ ಸುಖಪ್ಪಟಿಸಂವೇದೀ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತೇನ ಅತ್ತನಾ ವಿಹರತಿ? ಇಧ, ಗಹಪತಯೋ, ತಥಾಗತೋ ಲೋಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ...ಪೇ.... ಸೋ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ ಪಹಾಯ ಚೇತಸೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಪಞ್ಞಾಯ ದುಬ್ಬಲೀಕರಣೇ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ. ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವಂ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರಂ ಸಮಾಧಿಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ...ಪೇ.... ತತಿಯಂ ಝಾನಂ... ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ.

"ಸೋ ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ಪರಿಸುದ್ಧೇ ಪರಿಯೋದಾತೇ ಅನಙ್ಗಣೇ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಮುದುಭೂತೇ ಕಮ್ಮನಿಯೇ ಠಿತೇ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇತಿ. ಸೋ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ – ಏಕಮ್ಪಿ ಜಾತಿಂ ದ್ವೇಪಿ ಜಾತಿಯೋ...ಪೇ.... ಇತಿ ಸಾಕಾರಂ ಸಉದ್ದೇಸಂ ಅನೇಕವಿಹಿತಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಂ ಅನುಸ್ಸರತಿ. ಸೋ ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ಪರಿಸುದ್ಧೇ ಪರಿಯೋದಾತೇ ಅನಙ್ಗಣೇ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಮುದುಭೂತೇ ಕಮ್ಮನಿಯೇ ಠಿತೇ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇ ಸತ್ತಾನಂ ಚುತೂಪಪಾತಞಾಣಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇತಿ. ಸೋ ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ವಿಸುದ್ಧೇನ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಮಾನುಸಕೇನ ಸತ್ತೇ ಪಸ್ಸತಿ ಚವಮಾನೇ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನೇ ಹೀನೇ ಪಣೀತೇ ಸುವಣ್ಣೇ ದುಬ್ಬಣ್ಣೇ, ಸುಗತೇ ದುಗ್ಗತೇ...ಪೇ.... ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ ಪಜಾನಾತಿ. ಸೋ ಏವಂ ಸಮಾಹಿತೇ ಚಿತ್ತೇ ಪರಿಸುದ್ಧೇ ಪರಿಯೋದಾತೇ ಅನಙ್ಗಣೇ ವಿಗತೂಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಮುದುಭೂತೇ ಕಮ್ಮನಿಯೇ ಠಿತೇ ಆನೇಞ್ಜಪ್ಪತ್ತೇ ಆಸವಾನಂ ಖಯಞಾಣಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಅಭಿನಿನ್ನಾಮೇತಿ. ಸೋ 'ಇದಂ ದುಕ್ಖ'ನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ...ಪೇ.... 'ಅಯಂ ಆಸವನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ'ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ. ತಸ್ಸ ಏವಂ ಜಾನತೋ ಏವಂ ಪಸ್ಸತೋ ಕಾಮಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ಭವಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ಅವಿಜ್ಜಾಸವಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಮುಚ್ಚತಿ. ವಿಮುತ್ತಸ್ಮಿಂ ವಿಮುತ್ತಮಿತಿ ಞಾಣಂ ಹೋತಿ. 'ಖೀಣಾ ಜಾತಿ, ವುಸಿತಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ, ಕತಂ ಕರಣೀಯಂ, ನಾಪರಂ ಇತ್ಥತ್ತಾಯಾ'ತಿ ಪಜಾನಾತಿ. ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಗಹಪತಯೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ ನೇವತ್ತನ್ತಪೋ ನಾತ್ತಪರಿತಾಪನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ನ ಪರನ್ತಪೋ ನ

పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో; సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతీ”తి.

ఏవం వుత్తే, సాలేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవన్తం ఏతదవోచుం – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య ‘చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ’తి; ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏతే మయం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామ ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకే నో భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గతే”తి.

అపణ్ణకసుత్తం నిట్ఠితం దసమం.

గహపతివగ్గో నిట్ఠితో పఠమో.

తస్సుద్దానం –

కన్దరనాగరసేఖవతో చ, పోతలియో పున జీవకభచ్చో;
ఉపాలిదమథో కుక్కురఅభయో, బహువేదనీయాపణ్ణకతో దసమో.

౨. భిక్ఖువగ్గో

౧. అమ్బలట్ఠికరాహులోవాదసుత్తం

౧౦౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా రాహులో అమ్బలట్ఠికాయం విహరతి. అథ ఖో భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన అమ్బలట్ఠికా యేనాయస్మా రాహులో తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో ఆయస్మా రాహులో భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన ఆసనం పఞ్ఞాపేసి, ఉదకఞ్చ పాదానం. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. నిసజ్జ పాదే పక్ఖాలేసి. ఆయస్మాపి ఖో రాహులో భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది.

౧౦౮. అథ ఖో భగవా పరిత్తం ఉదకావసేసం ఉదకాధానే ఠపేత్వా ఆయస్మన్తం రాహులం ఆమన్తేసి – "పస్ససి నో త్వం, రాహుల, ఇమం పరిత్తం ఉదకావసేసం ఉదకాధానే ఠపిత"న్తి? "ఏవం, భన్తే". "ఏవం పరిత్తకం ఖో, రాహుల, తేసం సామఞ్ఞం యేసం నత్థి సమ్పజానముసావాదే లజ్జా"తి. అథ ఖో భగవా పరిత్తం ఉదకావసేసం ఛడ్డేత్వా ఆయస్మన్తం రాహులం ఆమన్తేసి – "పస్ససి నో త్వం, రాహుల, పరిత్తం ఉదకావసేసం ఛడ్డిత"న్తి? "ఏవం, భన్తే". "ఏవం ఛడ్డితం ఖో, రాహుల, తేసం సామఞ్ఞం యేసం నత్థి సమ్పజానముసావాదే లజ్జా"తి. అథ ఖో భగవా తం ఉదకాధానం నిక్కుజ్జిత్వా ఆయస్మన్తం రాహులం ఆమన్తేసి – "పస్ససి నో త్వం, రాహుల, ఇమం ఉదకాధానం నిక్కుజ్జిత"న్తి? "ఏవం, భన్తే". "ఏవం నిక్కుజ్జితం ఖో, రాహుల, తేసం సామఞ్ఞం యేసం నత్థి సమ్పజానముసావాదే లజ్జా"తి. అథ ఖో భగవా తం ఉదకాధానం ఉక్కుజ్జిత్వా ఆయస్మన్తం రాహులం ఆమన్తేసి – "పస్ససి నో త్వం, రాహుల, ఇమం ఉదకాధానం రిత్తం తుచ్ఛ"న్తి? "ఏవం, భన్తే". "ఏవం రిత్తం తుచ్ఛం ఖో, రాహుల, తేసం సామఞ్ఞం యేసం నత్థి సమ్పజానముసావాదే లజ్జాతి. సేయ్యథాపి, రాహుల, రఞ్ఞో నాగో ఈసాదన్తో ఉరూళ్హవా [ఉబ్బూళ్హవా (సీ. పీ.)] అభిజాతో సఙ్గామావచరో సఙ్గామగతో పురిమేహిపి పాదేహి కమ్మం కరోతి, పచ్ఛిమేహిపి పాదేహి కమ్మం కరోతి, పురిమేనపి కాయేన కమ్మం కరోతి, పచ్ఛిమేనపి కాయేన కమ్మం కరోతి, సీసేనపి కమ్మం కరోతి, కణ్ణేహిపి కమ్మం కరోతి, దన్తేహిపి కమ్మం కరోతి, నఙ్గుట్ఠేనపి కమ్మం కరోతి; రక్ఖతేవ సోణ్డం. తత్థ హత్థారోహస్స ఏవం హోతి – 'అయం ఖో రఞ్ఞో నాగో ఈసాదన్తో ఉరూళ్హవా అభిజాతో సఙ్గామావచరో సఙ్గామగతో పురిమేహిపి పాదేహి కమ్మం కరోతి, పచ్ఛిమేహిపి పాదేహి కమ్మం కరోతి...పే.... నఙ్గుట్ఠేనపి కమ్మం కరోతి; రక్ఖతేవ సోణ్డం . అపరిచ్చత్తం ఖో రఞ్ఞో నాగస్స జీవిత'న్తి. యతో ఖో, రాహుల, రఞ్ఞో నాగో ఈసాదన్తో ఉరూళ్హవా అభిజాతో సఙ్గామావచరో సఙ్గామగతో పురిమేహిపి పాదేహి కమ్మం కరోతి, పచ్ఛిమేహిపి పాదేహి కమ్మం కరోతి...పే.... నఙ్గుట్ఠేనపి కమ్మం కరోతి, సోణ్డాయపి కమ్మం కరోతి, తత్థ హత్థారోహస్స ఏవం హోతి – 'అయం ఖో రఞ్ఞో నాగో ఈసాదన్తో ఉరూళ్హవా అభిజాతో సఙ్గామావచరో సఙ్గామగతో పురిమేహిపి పాదేహి కమ్మం కరోతి, పచ్ఛిమేహిపి పాదేహి కమ్మం కరోతి, పురిమేనపి కాయేన కమ్మం కరోతి, పచ్ఛిమేనపి కాయేన కమ్మం కరోతి, సీసేనపి కమ్మం కరోతి, కణ్ణేహిపి కమ్మం కరోతి, దన్తేహిపి కమ్మం కరోతి, నఙ్గుట్ఠేనపి కమ్మం కరోతి, సోణ్డాయపి కమ్మం కరోతి. పరిచ్చత్తం ఖో రఞ్ఞో నాగస్స జీవితం. నత్థి దాని కిఞ్చి రఞ్ఞో నాగస్స అకరణీయ'న్తి. ఏవమేవ ఖో, రాహుల, యస్స కస్సచి సమ్పజానముసావాదే నత్థి లజ్జా, నాహం తస్స కిఞ్చి పాపం అకరణీయన్తి వదామి. తస్మాతిహ తే, రాహుల, 'హస్సాపి న ముసా భణిస్సామీ'తి – ఏవఞ్హి తే, రాహుల, సిక్ఖితబ్బం.

౧౦౯. "తం కిం మఞ్ఞసి, రాహుల, కిమత్థియో ఆదాసో"తి? "పచ్చవేక్ఖణత్థో, భన్తే"తి. "ఏవమేవ ఖో, రాహుల, పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా కాయేన కమ్మం కత్తబ్బం, పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా వాచాయ కమ్మం కత్తబ్బం, పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా మనసా కమ్మం కత్తబ్బం. యదేవ త్వం, రాహుల, కాయేన కమ్మం కత్తుకామో అహోసి, తదేవ తే కాయకమ్మం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – 'యం ను ఖో అహం ఇదం కాయేన కమ్మం కత్తుకామో ఇదం మే కాయకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య – అకుసలం ఇదం కాయకమ్మం దుక్ఖుద్రయం [దుక్ఖున్ద్రయం, దుక్ఖుదయం (క॰)] దుక్ఖవిపాక'న్తి? సచే త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – 'యం ఖో అహం ఇదం కాయేన కమ్మం కత్తుకామో ఇదం మే కాయకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య – అకుసలం ఇదం కాయకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక'న్తి, ఏవరూపం తే, రాహుల, కాయేన కమ్మం ససక్కం న కరణీయం [సంసక్కం న చ కరణీయం (క॰)]. సచే పన త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – 'యం ఖో అహం ఇదం కాయేన కమ్మం కత్తుకామో ఇదం మే కాయకమ్మం నేవత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, న పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, న ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య – కుసలం ఇదం కాయకమ్మం సుఖుద్రయం సుఖవిపాక'న్తి, ఏవరూపం తే, రాహుల, కాయేన కమ్మం కరణీయం.

"కరోన్తేనపి తే, రాహుల, కాయేన కమ్మం తదేవ తే కాయకమ్మం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – 'యం ను ఖో అహం ఇదం కాయేన కమ్మం కరోమి ఇదం మే కాయకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – అకుసలం ఇదం కాయకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక'న్తి? సచే పన త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – 'యం ఖో అహం ఇదం కాయేన కమ్మం కరోమి ఇదం మే కాయకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – అకుసలం ఇదం కాయకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక'న్తి, పటిసంహరేయ్యాసి త్వం, రాహుల, ఏవరూపం కాయకమ్మం. సచే పన త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – 'యం ఖో అహం ఇదం కాయేన కమ్మం కరోమి ఇదం మే కాయకమ్మం నేవత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – కుసలం ఇదం కాయకమ్మం సుఖుద్రయం సుఖవిపాక'న్తి, అనుపదజ్జేయ్యాసి త్వం, రాహుల, ఏవరూపం కాయకమ్మం.

"కత్వాపి తే, రాహుల, కాయేన కమ్మం తదేవ తే కాయకమ్మం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – 'యం ను ఖో అహం ఇదం కాయేన కమ్మం అకాసిం ఇదం మే కాయకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి [సంవత్తి (పీ॰)], పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – అకుసలం ఇదం కాయకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక'న్తి? సచే ఖో త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – 'యం ఖో అహం ఇదం కాయేన కమ్మం అకాసిం, ఇదం మే కాయకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – అకుసలం ఇదం కాయకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక'న్తి, ఏవరూపం తే, రాహుల, కాయకమ్మం సత్థరి వా విఞ్ఞూసు వా సబ్రహ్మచారీసు దేసేతబ్బం, వివరితబ్బం, ఉత్తానీకాతబ్బం; దేసేత్వా వివరిత్వా ఉత్తానీకత్వా ఆయతిం సంవరం ఆపజ్జితబ్బం . సచే పన త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – 'యం ఖో అహం ఇదం కాయేన కమ్మం అకాసిం ఇదం మే కాయకమ్మం నేవత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – కుసలం ఇదం కాయకమ్మం సుఖుద్రయం సుఖవిపాక'న్తి, తేనేవ త్వం, రాహుల, పీతిపామోజ్జేన విహరేయ్యాసి అహోరత్తానుసిక్ఖీ కుసలేసు ధమ్మేసు.

౧౧౦. "యదేవ త్వం, రాహుల, వాచాయ కమ్మం కత్తుకామో అహోసి, తదేవ తే వచీకమ్మం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – 'యం ను ఖో అహం ఇదం వాచాయ కమ్మం కత్తుకామో ఇదం మే వచీకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య – అకుసలం ఇదం వచీకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక'న్తి? సచే త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – 'యం ఖో అహం ఇదం వాచాయ కమ్మం కత్తుకామో ఇదం మే వచీకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య – అకుసలం ఇదం వచీకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక'న్తి, ఏవరూపం తే, రాహుల, వాచాయ కమ్మం ససక్కం న కరణీయం. సచే పన త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – 'యం ఖో అహం ఇదం వాచాయ కమ్మం కత్తుకామో ఇదం మే వచీకమ్మం నేవత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, న పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య – కుసలం ఇదం వచీకమ్మం సుఖుద్రయం సుఖవిపాక'న్తి, ఏవరూపం తే, రాహుల, వాచాయ కమ్మం కరణీయం.

"కరోన్తేనపి, రాహుల, వాచాయ కమ్మం తదేవ తే వచీకమ్మం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – 'యం ను ఖో అహం ఇదం వాచాయ కమ్మం కరోమి ఇదం మే వచీకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – అకుసలం ఇదం వచీకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక'న్తి? సచే పన త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – 'యం ఖో అహం ఇదం వాచాయ కమ్మం కరోమి ఇదం మే వచీకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – అకుసలం ఇదం వచీకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక'న్తి, పటిసంహరేయ్యాసి త్వం, రాహుల, ఏవరూపం వచీకమ్మం. సచే పన త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – 'యం ఖో అహం ఇదం వాచాయ కమ్మం కరోమి ఇదం మే వచీకమ్మం నేవత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – కుసలం ఇదం వచీకమ్మం సుఖుద్రయం సుఖవిపాక'న్తి, అనుపదజ్జేయ్యాసి, త్వం రాహుల, ఏవరూపం వచీకమ్మం.

"కత్వాపి తే, రాహుల, వాచాయ కమ్మం తదేవ తే వచీకమ్మం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – 'యం ను ఖో అహం ఇదం వాచాయ కమ్మం అకాసిం ఇదం మే వచీకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి [సంవత్తి (సీ. పీ.)], పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – అకుసలం ఇదం వచీకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక'న్తి? సచే ఖో త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – 'యం ఖో అహం ఇదం వాచాయ కమ్మం అకాసిం ఇదం మే వచీకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – అకుసలం ఇదం వచీకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక'న్తి, ఏవరూపం తే, రాహుల, వచీకమ్మం సత్థరి వా విఞ్ఞూసు వా సబ్రహ్మచారీసు దేసేతబ్బం, వివరితబ్బం, ఉత్తానీకత్తబ్బం ; దేసేత్వా వివరిత్వా ఉత్తానీకత్వా ఆయతిం సంవరం ఆపజ్జితబ్బం. సచే పన త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – 'యం ఖో అహం ఇదం వాచాయ కమ్మం అకాసిం ఇదం మే వచీకమ్మం నేవత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – కుసలం ఇదం వచీకమ్మం సుఖుద్రయం సుఖవిపాక'న్తి, తేనేవ త్వం, రాహుల, పీతిపామోజ్జేన విహరేయ్యాసి అహోరత్తానుసిక్ఖీ కుసలేసు ధమ్మేసు.

౧౧౧. "యదేవ త్వం, రాహుల, మనసా కమ్మం కత్తుకామో అహోసి, తదేవ తే మనోకమ్మం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – 'యం ను ఖో అహం ఇదం మనసా కమ్మం కత్తుకామో ఇదం మే మనోకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, పరబ్యాబాధాయపి

సంవత్తేయ్య, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య – అకుసలం ఇదం మనోకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక’న్తి? సచే త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – ‘యం ఖో అహం ఇదం మనసా కమ్మం కత్తుకామో ఇదం మే మనోకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య – అకుసలం ఇదం మనోకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక’న్తి, ఏవరూపం తే, రాహుల, మనసా కమ్మం ససక్కం న కరణీయం. సచే పన త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – ‘యం ఖో అహం ఇదం మనసా కమ్మం కత్తుకామో ఇదం మే మనోకమ్మం నేవత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, న పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య, న ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తేయ్య – కుసలం ఇదం మనోకమ్మం సుఖుద్రయం సుఖవిపాక’న్తి, ఏవరూపం తే, రాహుల, మనసా కమ్మం కరణీయం.

“కరోన్తేనపి తే, రాహుల, మనసా కమ్మం తదేవ తే మనోకమ్మం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘యం ను ఖో అహం ఇదం మనసా కమ్మం కరోమి ఇదం మే మనోకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – అకుసలం ఇదం మనోకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక’న్తి? సచే పన త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – ‘యం ఖో అహం ఇదం మనసా కమ్మం కరోమి ఇదం మే మనోకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – అకుసలం ఇదం మనోకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక’న్తి, పటిసంహరేయ్యాసి త్వం, రాహుల, ఏవరూపం మనోకమ్మం. సచే పన త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – ‘యం ఖో అహం ఇదం మనసా కమ్మం కరోమి ఇదం మే మనోకమ్మం నేవత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – కుసలం ఇదం మనోకమ్మం సుఖుద్రయం సుఖవిపాక’న్తి, అనుపదజ్జేయ్యాసి త్వం, రాహుల, ఏవరూపం మనోకమ్మం.

“కత్వాపి తే, రాహుల, మనసా కమ్మం తదేవ తే మనోకమ్మం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘యం ను ఖో అహం ఇదం మనసా కమ్మం అకాసిం ఇదం మే మనోకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి [సంవత్తి (సీ. పీ.)], పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – అకుసలం ఇదం మనోకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక’న్తి? సచే ఖో త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – ‘యం ఖో అహం ఇదం మనసా కమ్మం అకాసిం ఇదం మే మనోకమ్మం అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – అకుసలం ఇదం మనోకమ్మం దుక్ఖుద్రయం దుక్ఖవిపాక’న్తి, ఏవరూపం పన [ఏవరూపే (సీ. పీ.), ఏవరూపే పన (స్యా. కం.)] తే, రాహుల, మనోకమ్మం [మనోకమ్మే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అట్టీయితబ్బం హరాయితబ్బం జిగుచ్ఛితబ్బం; అట్టీయిత్వా హరాయిత్వా జిగుచ్ఛిత్వా ఆయతిం సంవరం ఆపజ్జితబ్బం. సచే పన త్వం, రాహుల, పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానేయ్యాసి – ‘యం ఖో అహం ఇదం మనసా కమ్మం అకాసిం ఇదం మే మనోకమ్మం నేవత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి – కుసలం ఇదం మనోకమ్మం సుఖుద్రయం సుఖవిపాక’న్తి, తేనేవ త్వం, రాహుల, పీతిపామోజ్జేన విహరేయ్యాసి అహోరత్తానుసిక్ఖీ కుసలేసు ధమ్మేసు.

౧౧౨. “యే హి కేచి, రాహుల, అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కాయకమ్మం పరిసోధేసుం, వచీకమ్మం పరిసోధేసుం, మనోకమ్మం పరిసోధేసుం, సబ్బే తే ఏవమేవం పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా కాయకమ్మం పరిసోధేసుం, పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా వచీకమ్మం పరిసోధేసుం, పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా మనోకమ్మం పరిసోధేసుం. యేపి హి కేచి, రాహుల, అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కాయకమ్మం పరిసోధేస్సన్తి, వచీకమ్మం పరిసోధేస్సన్తి, మనోకమ్మం

పరిసోధేస్సన్తి, సబ్బే తే ఏవమేవం పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా కాయకమ్మం పరిసోధేస్సన్తి, పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా వచీకమ్మం పరిసోధేస్సన్తి , పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా మనోకమ్మం పరిసోధేస్సన్తి. యేపి హి కేచి, రాహుల, ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కాయకమ్మం పరిసోధేన్తి, వచీకమ్మం పరిసోధేన్తి, మనోకమ్మం పరిసోధేన్తి, సబ్బే తే ఏవమేవం పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా కాయకమ్మం పరిసోధేన్తి, పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా వచీకమ్మం పరిసోధేన్తి, పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా మనోకమ్మం పరిసోధేన్తి. తస్మాతిహ, రాహుల, 'పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా కాయకమ్మం పరిసోధేస్సామి, పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా వచీకమ్మం పరిసోధేస్సామి, పచ్చవేక్ఖిత్వా పచ్చవేక్ఖిత్వా మనోకమ్మం పరిసోధేస్సామీ'తి – ఏవఞ్హి తే, రాహుల, సిక్ఖితబ్బ"న్తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా రాహులో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

అమ్బలట్ఠికరాహులోవాదసుత్తం నిట్ఠితం పఠమం.

౨. మహారాహులోవాదసుత్తం

౧౧౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. ఆయస్మాపి ఖో రాహులో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ భగవన్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధి. అథ ఖో భగవా అపలోకేత్వా ఆయస్మన్తం రాహులం ఆమన్తేసి – "యం కిఞ్చి, రాహుల, రూపం – అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నం అజ్ఝత్తం వా బహిద్ధా వా ఓళారికం వా సుఖుమం వా హీనం వా పణీతం వా యం దూరే సన్తికే వా – సబ్బం రూపం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బ"న్తి. "రూపమేవ ను ఖో, భగవా, రూపమేవ ను ఖో, సుగతా"తి? "రూపమ్పి, రాహుల, వేదనాపి, రాహుల, సఞ్ఞాపి, రాహుల, సఙ్ఖారాపి, రాహుల, విఞ్ఞాణమ్పి, రాహులా"తి. అథ ఖో ఆయస్మా రాహులో "కో నజ్జ [కో నుజ్జ (స్యా॰ కం॰)] భగవతా సమ్ముఖా ఓవాదేన ఓవదితో గామం పిణ్డాయ పవిసిస్సతీ"తి తతో పటినివత్తిత్వా అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే నిసీది పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. అద్దసా ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం రాహులం అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే నిసిన్నం పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా . దిస్వాన ఆయస్మన్తం రాహులం ఆమన్తేసి – "ఆనాపానస్సతిం, రాహుల, భావనం భావేహి. ఆనాపానస్సతి, రాహుల, భావనా భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా"తి.

౧౧౪. అథ ఖో ఆయస్మా రాహులో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా రాహులో భగవన్తం ఏతదవోచ – "కథం భావితా ను ఖో, భన్తే, ఆనాపానస్సతి, కథం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా"తి? "యం కిఞ్చి, రాహుల, అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం కక్ఖళం ఖరిగతం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – కేసా లోమా నఖా దన్తా తచో మంసం న్హారు [నహారు (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] అట్ఠి అట్ఠిమిఞ్జం వక్కం హదయం యకనం కిలోమకం పిహకం పప్ఫాసం అన్తం అన్తగుణం ఉదరియం కరీసం, యం వా పనఞ్ఞమ్పి కిఞ్చి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం కక్ఖళం ఖరిగతం ఉపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి, రాహుల, అజ్ఝత్తికా పథవీధాతు [పఠవీధాతు (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)]. యా చేవ ఖో పన అజ్ఝత్తికా పథవీధాతు యా చ బాహిరా

పథవీధాతు, పథవీధాతురేవేసా. తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి – ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా పథవీధాతుయా నిబ్బిన్దతి, పథవీధాతుయా చిత్తం విరాజేతి”.

౧౧౫. “కతమా చ, రాహుల, ఆపోధాతు? ఆపోధాతు సియా అజ్ఝత్తికా, సియా బాహిరా. కతమా చ, రాహుల, అజ్ఝత్తికా ఆపోధాతు ? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం ఆపో ఆపోగతం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – పిత్తం సేమ్హం పుబ్బో లోహితం సేదో మేదో అస్సు వసా ఖేళో సిఙ్ఘాణికా లసికా ముత్తం, యం వా పనఞ్ఞమ్పి కిఞ్చి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం ఆపో ఆపోగతం ఉపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి, రాహుల, అజ్ఝత్తికా ఆపోధాతు. యా చేవ ఖో పన అజ్ఝత్తికా ఆపోధాతు యా చ బాహిరా ఆపోధాతు ఆపోధాతురేవేసా. తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి – ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా ఆపోధాతుయా నిబ్బిన్దతి, ఆపోధాతుయా చిత్తం విరాజేతి.

౧౧౬. “కతమా చ, రాహుల, తేజోధాతు? తేజోధాతు సియా అజ్ఝత్తికా, సియా బాహిరా. కతమా చ, రాహుల, అజ్ఝత్తికా తేజోధాతు? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం తేజో తేజోగతం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – యేన చ సన్తప్పతి యేన చ జీరీయతి యేన చ పరిడయ్హతి యేన చ అసితపీతఖాయితసాయితం సమ్మా పరిణామం గచ్ఛతి, యం వా పనఞ్ఞమ్పి కిఞ్చి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం తేజో తేజోగతం ఉపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి, రాహుల, అజ్ఝత్తికా తేజోధాతు. యా చేవ ఖో పన అజ్ఝత్తికా తేజోధాతు యా చ బాహిరా తేజోధాతు తేజోధాతురేవేసా. తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి – ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా తేజోధాతుయా నిబ్బిన్దతి, తేజోధాతుయా చిత్తం విరాజేతి.

౧౧౭. “కతమా చ, రాహుల, వాయోధాతు? వాయోధాతు సియా అజ్ఝత్తికా, సియా బాహిరా. కతమా చ, రాహుల, అజ్ఝత్తికా వాయోధాతు? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం వాయో వాయోగతం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – ఉద్ధఙ్గమా వాతా, అధోగమా వాతా, కుచ్ఛిసయా వాతా, కోట్ఠాసయా [కోట్ఠసయా (సీ. పీ.)] వాతా , అఙ్గమఙ్గానుసారినో వాతా, అస్సాసో పస్సాసో, ఇతి యం వా పనఞ్ఞమ్పి కిఞ్చి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం వాయో వాయోగతం ఉపాదిన్నం – అయం వుచ్చతి, రాహుల, అజ్ఝత్తికా వాయోధాతు. యా చేవ ఖో పన అజ్ఝత్తికా వాయోధాతు యా చ బాహిరా వాయోధాతు వాయోధాతురేవేసా. తం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి , న మేసో అత్తా’తి – ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా వాయోధాతుయా నిబ్బిన్దతి, వాయోధాతుయా చిత్తం విరాజేతి.

౧౧౮. “కతమా చ, రాహుల, ఆకాసధాతు? ఆకాసధాతు సియా అజ్ఝత్తికా, సియా బాహిరా. కతమా చ, రాహుల, అజ్ఝత్తికా ఆకాసధాతు? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం ఆకాసం ఆకాసగతం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – కణ్ణచ్ఛిద్దం నాసచ్ఛిద్దం ముఖద్వారం, యేన చ అసితపీతఖాయితసాయితం అజ్ఝోహరతి, యత్థ చ అసితపీతఖాయితసాయితం సన్తిట్ఠతి, యేన చ అసితపీతఖాయితసాయితం అధోభాగం [అధోభాగా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] నిక్ఖమతి, యం వా పనఞ్ఞమ్పి కిఞ్చి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం ఆకాసం ఆకాసగతం, అఘం అఘగతం, వివరం వివరగతం, అసమ్ఫుట్ఠం, మంసలోహితేహి ఉపాదిన్నం [ఆకాసగతం ఉపాదిన్నం (సీ. పీ.)] – అయం వుచ్చతి, రాహుల, అజ్ఝత్తికా ఆకాసధాతు. యా చేవ ఖో పన అజ్ఝత్తికా

ఆకాసధాతు యా చ బాహిరా ఆకాసధాతు ఆకాసధాతురేవేసా. తం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి – ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా ఆకాసధాతుయా చిత్తం నిబ్బిన్దతి, ఆకాసధాతుయా చిత్తం విరాజేతి.

౧౧౯. "పథవీసమం, రాహుల, భావనం భావేహి. పథవీసమఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో ఉప్పన్నా మనాపామనాపా ఫస్సా చిత్తం న పరియాదాయ ఠస్సన్తి. సేయ్యథాపి, రాహుల, పథవియా సుచిమ్పి నిక్ఖిపన్తి, అసుచిమ్పి నిక్ఖిపన్తి, గూథగతమ్పి నిక్ఖిపన్తి, ముత్తగతమ్పి నిక్ఖిపన్తి, ఖేళగతమ్పి నిక్ఖిపన్తి, పుబ్బగతమ్పి నిక్ఖిపన్తి, లోహితగతమ్పి నిక్ఖిపన్తి, న చ తేన పథవీ అట్టీయతి వా హరాయతి వా జిగుచ్ఛతి వా; ఏవమేవ ఖో త్వం, రాహుల, పథవీసమం భావనం భావేహి. పథవీసమఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో ఉప్పన్నా మనాపామనాపా ఫస్సా చిత్తం న పరియాదాయ ఠస్సన్తి.

"ఆపోసమం, రాహుల, భావనం భావేహి. ఆపోసమఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో ఉప్పన్నా మనాపామనాపా ఫస్సా చిత్తం న పరియాదాయ ఠస్సన్తి. సేయ్యథాపి, రాహుల, ఆపస్మిం సుచిమ్పి ధోవన్తి, అసుచిమ్పి ధోవన్తి, గూథగతమ్పి ధోవన్తి, ముత్తగతమ్పి ధోవన్తి, ఖేళగతమ్పి ధోవన్తి, పుబ్బగతమ్పి ధోవన్తి, లోహితగతమ్పి ధోవన్తి, న చ తేన ఆపో అట్టీయతి వా హరాయతి వా జిగుచ్ఛతి వా; ఏవమేవ ఖో త్వం, రాహుల, ఆపోసమం భావనం భావేహి. ఆపోసమఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో ఉప్పన్నా మనాపామనాపా ఫస్సా చిత్తం న పరియాదాయ ఠస్సన్తి.

"తేజోసమం, రాహుల, భావనం భావేహి. తేజోసమఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో ఉప్పన్నా మనాపామనాపా ఫస్సా చిత్తం న పరియాదాయ ఠస్సన్తి. సేయ్యథాపి, రాహుల, తేజో సుచిమ్పి దహతి, అసుచిమ్పి దహతి, గూథగతమ్పి దహతి, ముత్తగతమ్పి దహతి, ఖేళగతమ్పి దహతి, పుబ్బగతమ్పి దహతి, లోహితగతమ్పి దహతి, న చ తేన తేజో అట్టీయతి వా హరాయతి వా జిగుచ్ఛతి వా; ఏవమేవ ఖో త్వం, రాహుల, తేజోసమం భావనం భావేహి. తేజోసమఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో ఉప్పన్నా మనాపామనాపా ఫస్సా చిత్తం న పరియాదాయ ఠస్సన్తి.

"వాయోసమం, రాహుల, భావనం భావేహి. వాయోసమఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో ఉప్పన్నా మనాపామనాపా ఫస్సా చిత్తం న పరియాదాయ ఠస్సన్తి. సేయ్యథాపి, రాహుల, వాయో సుచిమ్పి ఉపవాయతి, అసుచిమ్పి ఉపవాయతి, గూథగతమ్పి ఉపవాయతి, ముత్తగతమ్పి ఉపవాయతి, ఖేళగతమ్పి ఉపవాయతి, పుబ్బగతమ్పి ఉపవాయతి, లోహితగతమ్పి ఉపవాయతి, న చ తేన వాయో అట్టీయతి వా హరాయతి వా జిగుచ్ఛతి వా; ఏవమేవ ఖో త్వం, రాహుల, వాయోసమం భావనం భావేహి. వాయోసమఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో ఉప్పన్నా మనాపామనాపా ఫస్సా చిత్తం న పరియాదాయ ఠస్సన్తి.

"ఆకాససమం, రాహుల, భావనం భావేహి. ఆకాససమఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో ఉప్పన్నా మనాపామనాపా ఫస్సా చిత్తం న పరియాదాయ ఠస్సన్తి. సేయ్యథాపి, రాహుల, ఆకాసో న కత్థచి పతిట్ఠితో; ఏవమేవ ఖో త్వం, రాహుల, ఆకాససమం భావనం భావేహి. ఆకాససమఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో ఉప్పన్నా మనాపామనాపా ఫస్సా చిత్తం న పరియాదాయ ఠస్సన్తి.

౧౨౦. "మేత్తం, రాహుల, భావనం భావేహి. మేత్తఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో యో బ్యాపాదో సో పహీయిస్సతి. కరుణం, రాహుల, భావనం భావేహి. కరుణఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో యా విహేసా సా పహీయిస్సతి. ముదితం, రాహుల, భావనం భావేహి. ముదితఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో యా అరతి సా పహీయిస్సతి. ఉపేక్ఖం , రాహుల, భావనం భావేహి. ఉపేక్ఖఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో యో పటిఘో సో పహీయిస్సతి. అసుభం, రాహుల, భావనం భావేహి. అసుభఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో యో రాగో సో పహీయిస్సతి. అనిచ్చసఞ్ఞం, రాహుల, భావనం భావేహి. అనిచ్చసఞ్ఞఞ్హి తే, రాహుల, భావనం భావయతో యో అస్మిమానో సో పహీయిస్సతి.

౧౨౧. "ఆనాపానస్సతిం, రాహుల, భావనం భావేహి. ఆనాపానస్సతి హి తే, రాహుల, భావితా బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా. కథం భావితా చ, రాహుల, ఆనాపానస్సతి, కథం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా ? ఇధ, రాహుల, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి సతోవ [సతో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పస్ససతి.

"దీఘం వా అస్ససన్తో 'దీఘం అస్ససామీ'తి పజానాతి, దీఘం వా పస్ససన్తో 'దీఘం పస్ససామీ'తి పజానాతి; రస్సం వా అస్ససన్తో 'రస్సం అస్ససామీ'తి పజానాతి, రస్సం వా పస్ససన్తో 'రస్సం పస్ససామీ'తి పజానాతి. 'సబ్బకాయప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'సబ్బకాయప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి.

"'పీతిప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పీతిప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'సుఖప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'సుఖప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'చిత్తసఙ్ఖారప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'చిత్తసఙ్ఖారప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పస్సమ్భయం చిత్తసఙ్ఖారం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పస్సమ్భయం చిత్తసఙ్ఖారం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి.

"'చిత్తప్పటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'చిత్తప్పటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి ; 'అభిప్పమోదయం చిత్తం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'అభిప్పమోదయం చిత్తం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'సమాదహం చిత్తం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'సమాదహం చిత్తం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'విమోచయం చిత్తం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'విమోచయం చిత్తం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి.

"'అనిచ్చానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'అనిచ్చానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'విరాగానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'విరాగానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'నిరోధానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'నిరోధానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పటినిస్సగ్గానుపస్సీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పటినిస్సగ్గానుపస్సీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి.

"ఏవం భావితా ఖో, రాహుల, ఆనాపానస్సతి, ఏవం బహులీకతా మహప్ఫలా హోతి మహానిసంసా. ఏవం భావితాయ, రాహుల, ఆనాపానస్సతియా, ఏవం బహులీకతాయ యేపి తే చరిమకా అస్సాసా తేపి విదితావ నిరుజ్ఝన్తి నో అవిదితా"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా రాహులో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

మహారాహులోవాదసుత్తం నిట్ఠితం దుతియం.

౩. చూళమాలుక్యసుత్తం

౧౨౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఆయస్మతో మాలుక్యపుత్తస్స [మాలుఙ్క్యపుత్తస్స (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – "యానిమాని దిట్ఠిగతాని భగవతా అబ్యాకతాని ఠపితాని పటిక్ఖిత్తాని – 'సస్సతో లోకో'తిపి, 'అసస్సతో లోకో'తిపి, 'అన్తవా లోకో'తిపి, 'అనన్తవా లోకో'తిపి, 'తం జీవం తం సరీర'న్తిపి, 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తిపి, 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి, 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి, 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి, 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి – తాని మే భగవా న బ్యాకరోతి. యాని మే భగవా న బ్యాకరోతి తం మే న రుచ్చతి, తం మే నక్ఖమతి. సోహం భగవన్తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం పుచ్ఛిస్సామి. సచే మే భగవా బ్యాకరిస్సతి – 'సస్సతో లోకో'తి వా 'అసస్సతో లోకో'తి వా…పే॰… 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా – ఏవాహం భగవతి బ్రహ్మచరియం చరిస్సామి; నో చే మే భగవా బ్యాకరిస్సతి – 'సస్సతో లోకో'తి వా 'అసస్సతో లోకో'తి వా…పే॰… 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా – ఏవాహం సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్సామీ"తి.

౧౨౩. అథ ఖో ఆయస్మా మాలుక్యపుత్తో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా మాలుక్యపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ –

౧౨౪. "ఇధ మయ్హం, భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – యానిమాని దిట్ఠిగతాని భగవతా అబ్యాకతాని ఠపితాని పటిక్ఖిత్తాని – 'సస్సతో లోకో'తిపి, 'అసస్సతో లోకో'తిపి…పే॰… 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తిపి – తాని మే భగవా న బ్యాకరోతి. యాని మే భగవా న బ్యాకరోతి తం మే న రుచ్చతి, తం మే నక్ఖమతి. సోహం భగవన్తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం పుచ్ఛిస్సామి. సచే మే భగవా బ్యాకరిస్సతి – 'సస్సతో లోకో'తి వా, 'అసస్సతో లోకో'తి వా…పే॰… 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా – ఏవాహం భగవతి, బ్రహ్మచరియం చరిస్సామి. నో చే మే భగవా బ్యాకరిస్సతి – 'సస్సతో లోకో'తి వా, 'అసస్సతో లోకో'తి వా…పే॰… 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా – ఏవాహం సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తిస్సామీతి. సచే భగవా జానాతి – 'సస్సతో లోకో'తి, 'సస్సతో లోకో'తి మే భగవా బ్యాకరోతు; సచే భగవా జానాతి – 'అసస్సతో లోకో'తి, 'అసస్సతో లోకో'తి మే భగవా బ్యాకరోతు. నో చే భగవా జానాతి – 'సస్సతో లోకో'తి వా, 'అసస్సతో లోకో'తి వా, అజానతో ఖో పన అపస్సతో ఏతదేవ ఉజుకం హోతి యదిదం – 'న జానామి, న పస్సామీ'తి. సచే భగవా జానాతి – 'అన్తవా లోకో'తి, 'అనన్తవా లోకో'తి మే భగవా బ్యాకరోతు; సచే భగవా జానాతి – 'అనన్తవా లోకో'తి, 'అనన్తవా లోకో'తి మే భగవా బ్యాకరోతు. నో చే భగవా జానాతి – 'అన్తవా లోకో'తి వా, 'అనన్తవా లోకో'తి వా, అజానతో ఖో పన అపస్సతో ఏతదేవ ఉజుకం హోతి యదిదం – 'న జానామి, న పస్సామీ'తి. సచే భగవా జానాతి – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి, 'తం జీవం తం సరీర'న్తి మే భగవా బ్యాకరోతు; సచే భగవా జానాతి – 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి, 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి మే భగవా బ్యాకరోతు. నో చే భగవా జానాతి – 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా, 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వా, అజానతో ఖో పన అపస్సతో ఏతదేవ ఉజుకం హోతి యదిదం – 'న జానామి, న

పస్సామీ'తి. సచే భగవా జానాతి – 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి, 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి మే భగవా బ్యాకరోతు; సచే భగవా జానాతి – 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి, 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి మే భగవా బ్యాకరోతు. నో చే భగవా జానాతి – 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, అజానతో ఖో పన అపస్సతో ఏతదేవ ఉజుకం హోతి యదిదం – 'న జానామి న పస్సామీ'తి. సచే భగవా జానాతి – 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి, 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి మే భగవా బ్యాకరోతు; సచే భగవా జానాతి – 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి, 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి మే భగవా బ్యాకరోతు. నో చే భగవా జానాతి – 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, అజానతో ఖో పన అపస్సతో ఏతదేవ ఉజుకం హోతి యదిదం – 'న జానామి, న పస్సామీ'"తి.

౧౨౫. "కిం ను [కిం ను ఖో (స్యా. కం. క.)] తాహం, మాలుక్యపుత్త, ఏవం అవచం – 'ఏహి త్వం, మాలుక్యపుత్త, మయి బ్రహ్మచరియం చర, అహం తే బ్యాకరిస్సామి – 'సస్సతో లోకో'తి వా, 'అసస్సతో లోకో'తి వా, 'అన్తవా లోకో'తి వా, 'అనన్తవా లోకో'తి వా, 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా, 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వా, 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా"తి? "నో హేతం, భన్తే". "త్వం వా పన మం ఏవం అవచ – అహం, భన్తే, భగవతి బ్రహ్మచరియం చరిస్సామి , భగవా మే బ్యాకరిస్సతి – 'సస్సతో లోకో'తి వా, 'అసస్సతో లోకో'తి వా, 'అన్తవా లోకో'తి వా, 'అనన్తవా లోకో'తి వా, 'తం జీవం తం సరీర'న్తి వా, 'అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర'న్తి వా, 'హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా, 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా"తి? "నో హేతం, భన్తే". "ఇతి కిర, మాలుక్యపుత్త, నేవాహం తం వదామి – ఏహి త్వం, మాలుక్యపుత్త, మయి బ్రహ్మచరియం చర, అహం తే బ్యాకరిస్సామి – 'సస్సతో లోకో'తి వా, 'అసస్సతో లోకో'తి వా...పే.... 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణాతి వా'తి; నపి కిర మం త్వం వదేసి – అహం, భన్తే, భగవతి బ్రహ్మచరియం చరిస్సామి, భగవా మే బ్యాకరిస్సతి – 'సస్సతో లోకో'తి వా 'అసస్సతో లోకో'తి వా...పే.... 'నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా'తి వా"తి. ఏవం సన్తే, మోఘపురిస, కో సన్తో కం పచ్చాచిక్ఖసి?

౧౨౬. "యో ఖో, మాలుక్యపుత్త, ఏవం వదేయ్య – 'న తావాహం భగవతి బ్రహ్మచరియం చరిస్సామి యావ మే భగవా న బ్యాకరిస్సతి – "సస్సతో లోకో"తి వా, "అసస్సతో లోకో"తి వా...పే.... "నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా"తి వాతి, అబ్యాకతమేవ తం, మాలుక్యపుత్త, తథాగతేన అస్స, అథ సో పుగ్గలో కాలం కరేయ్య. సేయ్యథాపి, మాలుక్యపుత్త, పురిసో సల్లేన విద్ధో అస్స సవిసేన గాళ్హపలేపనేన. తస్స మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా భిసక్కం సల్లకత్తం ఉపట్ఠపేయ్యుం. సో ఏవం వదేయ్య – 'న తావాహం ఇమం సల్లం ఆహరిస్సామి యావ న తం పురిసం జానామి యేనమ్హి విద్ధో, ఖత్తియో వా బ్రాహ్మణో వా వేస్సో వా సుద్దో వా'తి; సో ఏవం వదేయ్య – 'న తావాహం ఇమం సల్లం ఆహరిస్సామి యావ న తం పురిసం జానామి యేనమ్హి విద్ధో, ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఇతి వా'తి; సో ఏవం వదేయ్య – 'న తావాహం ఇమం సల్లం ఆహరిస్సామి యావ న తం పురిసం జానామి యేనమ్హి విద్ధో, దీఘో వా రస్సో వా మజ్ఝిమో వా'తి; సో ఏవం వదేయ్య – 'న తావాహం ఇమం సల్లం ఆహరిస్సామి యావ న తం పురిసం జానామి యేనమ్హి విద్ధో, కాళో వా సామో వా మఙ్గురచ్ఛవీ వా'తి; సో ఏవం వదేయ్య – 'న తావాహం ఇమం సల్లం ఆహరిస్సామి యావ న తం పురిసం జానామి యేనమ్హి విద్ధో, అముకస్మిం గామే వా నిగమే వా నగరే వా'తి; సో ఏవం వదేయ్య – 'న తావాహం ఇమం సల్లం ఆహరిస్సామి యావ న తం ధనుం జానామి

యేనమ్హి విద్ధో, యది వా చాపో యది వా కోదణ్డో’తి; సో ఏవం వదేయ్య – ‘న తావాహం ఇమం సల్లం ఆహరిస్సామి యావ న తం జియం జానామి యాయమ్హి విద్ధో , యది వా అక్కస్స యది వా సణ్హస్స [సణ్ఠస్స (సీ. స్యా. కం. పీ.)] యది వా న్హారుస్స యది వా మరువాయ యది వా ఖీరపణ్ణినో’తి; సో ఏవం వదేయ్య – ‘న తావాహం ఇమం సల్లం ఆహరిస్సామి యావ న తం కణ్డం జానామి యేనమ్హి విద్ధో, యది వా గచ్ఛం యది వా రోపిమ’న్తి; సో ఏవం వదేయ్య – ‘న తావాహం ఇమం సల్లం ఆహరిస్సామి యావ న తం కణ్డం జానామి యేనమ్హి విద్ధో, యస్స పత్తేహి వాజితం [వాఖిత్తం (క.)] యది వా గిజ్ఝస్స యది వా కఙ్కస్స యది వా కులలస్స యది వా మోరస్స యది వా సిథిలహనునో’తి; సో ఏవం వదేయ్య – ‘న తావాహం ఇమం సల్లం ఆహరిస్సామి యావ న తం కణ్డం జానామి యేనమ్హి విద్ధో, యస్స న్హారునా పరిక్ఖిత్తం యది వా గవస్స యది వా మహింసస్స యది వా భేరవస్స [రోరువస్స (సీ. స్యా. కం. పీ.)] యది వా సేమ్హారస్సా’తి; సో ఏవం వదేయ్య – ‘న తావాహం ఇమం సల్లం ఆహరిస్సామి యావ న తం సల్లం జానామి యేనమ్హి విద్ధో, యది వా సల్లం యది వా ఖురప్పం యది వా వేకణ్డం యది వా నారాచం యది వా వచ్ఛదన్తం యది వా కరవీరపత్త’న్తి – అఞ్ఞాతమేవ తం, మాలుక్యపుత్త, తేన పురిసేన అస్స, అథ సో పురిసో కాలం కరేయ్య. ఏవమేవ ఖో, మాలుక్యపుత్త, యో ఏవం వదేయ్య – ‘న తావాహం భగవతి బ్రహ్మచరియం చరిస్సామి యావ మే భగవా న బ్యాకరిస్సతి – “సస్సతో లోకో”తి వా “అసస్సతో లోకో”తి వా…పే.… “నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా”తి వాతి – అబ్యాకతమేవ తం, మాలుక్యపుత్త, తథాగతేన అస్స, అథ సో పుగ్గలో కాలఙ్కరేయ్య.

౧౨౭. “‘సస్సతో లోకో’తి, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి బ్రహ్మచరియవాసో అభవిస్సాతి , ఏవం ‘నో అసస్సతో లోకో’తి, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి బ్రహ్మచరియవాసో అభవిస్సాతి, ఏవమ్పి ‘నో సస్సతో లోకో’తి వా, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి, ‘అసస్సతో లోకో’తి వా దిట్ఠియా సతి అత్థేవ జాతి, అత్థి జరా, అత్థి మరణం, సన్తి సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా; యేసాహం దిట్ఠేవ ధమ్మే నిఘాతం పఞ్ఞపేమి . ‘అన్తవా లోకో’తి, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి బ్రహ్మచరియవాసో అభవిస్సాతి, ఏవం ‘నో అనన్తవా లోకో’తి, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి బ్రహ్మచరియవాసో అభవిస్సాతి, ఏవమ్పి ‘నో అన్తవా లోకో’తి వా, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి, ‘అనన్తవా లోకో’తి వా దిట్ఠియా సతి అత్థేవ జాతి, అత్థి జరా, అత్థి మరణం, సన్తి సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా; యేసాహం దిట్ఠేవ ధమ్మే నిఘాతం పఞ్ఞపేమి. ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి బ్రహ్మచరియవాసో అభవిస్సాతి, ఏవం ‘నో అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి బ్రహ్మచరియవాసో అభవిస్సాతి, ఏవమ్పి ‘నో తం జీవం తం సరీర’న్తి వా, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి, ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి వా దిట్ఠియా సతి అత్థేవ జాతి…పే.… నిఘాతం పఞ్ఞపేమి. ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి బ్రహ్మచరియవాసో అభవిస్సాతి, ఏవం ‘నో న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి బ్రహ్మచరియవాసో అభవిస్సాతి, ఏవమ్పి ‘నో హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి, ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా దిట్ఠియా సతి అత్థేవ జాతి…పే.… యేసాహం దిట్ఠేవ ధమ్మే నిఘాతం పఞ్ఞపేమి. ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి బ్రహ్మచరియవాసో అభవిస్సాతి, ఏవం ‘నో నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి బ్రహ్మచరియవాసో అభవిస్సాతి, ఏవమ్పి ‘నో హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి, మాలుక్యపుత్త, దిట్ఠియా సతి, ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి వా దిట్ఠియా సతి అత్థేవ జాతి…పే.… యేసాహం దిట్ఠేవ ధమ్మే నిఘాతం పఞ్ఞపేమి.

౧౨౮. “తస్మాతిహ, మాలుక్యపుత్త, అబ్యాకతఞ్చ మే అబ్యాకతతో ధారేథ; బ్యాకతఞ్చ మే బ్యాకతతో ధారేథ. కిఞ్చ, మాలుక్యపుత్త, మయా అబ్యాకతం? ‘సస్సతో లోకో’తి మాలుక్యపుత్త, మయా అబ్యాకతం; ‘అసస్సతో లోకో’తి – మయా అబ్యాకతం; ‘అన్తవా లోకో’తి – మయా అబ్యాకతం; ‘అనన్తవా లోకో’తి – మయా అబ్యాకతం; ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి – మయా అబ్యాకతం; ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి – మయా అబ్యాకతం; ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి – మయా అబ్యాకతం; ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి – మయా అబ్యాకతం; ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి – మయా అబ్యాకతం; ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి – మయా అబ్యాకతం. కస్మా చేతం, మాలుక్యపుత్త, మయా అబ్యాకతం? న హేతం, మాలుక్యపుత్త, అత్థసంహితం న ఆదిబ్రహ్మచరియకం న [నేతం (సీ.)] నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి. తస్మా తం మయా అబ్యాకతం. కిఞ్చ, మాలుక్యపుత్త, మయా బ్యాకతం? ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి, మాలుక్యపుత్త, మయా బ్యాకతం; ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి – మయా బ్యాకతం; ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి – మయా బ్యాకతం; ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి – మయా బ్యాకతం. కస్మా చేతం, మాలుక్యపుత్త, మయా బ్యాకతం? ఏతఞ్హి, మాలుక్యపుత్త, అత్థసంహితం ఏతం ఆదిబ్రహ్మచరియకం నిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. తస్మా తం మయా బ్యాకతం. తస్మాతిహ, మాలుక్యపుత్త , అబ్యాకతఞ్చ మే అబ్యాకతతో ధారేథ; బ్యాకతఞ్చ మే బ్యాకతతో ధారేథా”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా మాలుక్యపుత్తో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

చూళమాలుక్యసుత్తం నిట్ఠితం తతియం.

౪. మహామాలుక్యసుత్తం

౧౨౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – “ధారేథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, మయా దేసితాని పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనానీ”తి?

ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా మాలుక్యపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహం ఖో, భన్తే, ధారేమి భగవతా దేసితాని పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనానీ”తి. “యథా కథం పన త్వం, మాలుక్యపుత్త, ధారేసి మయా దేసితాని పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనానీ”తి? “సక్కాయదిట్ఠిం ఖో అహం, భన్తే, భగవతా ఓరమ్భాగియం సంయోజనం దేసితం ధారేమి; విచికిచ్ఛం ఖో అహం, భన్తే, భగవతా ఓరమ్భాగియం సంయోజనం దేసితం ధారేమి; సీలబ్బతపరామాసం ఖో అహం, భన్తే, భగవతా ఓరమ్భాగియం సంయోజనం దేసితం ధారేమి; కామచ్ఛన్దం ఖో అహం, భన్తే, భగవతా ఓరమ్భాగియం సంయోజనం దేసితం ధారేమి; బ్యాపాదం ఖో అహం, భన్తే, భగవతా ఓరమ్భాగియం సంయోజనం దేసితం ధారేమి. ఏవం ఖో అహం, భన్తే, ధారేమి భగవతా దేసితాని పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనానీ”తి.

“కస్స ఖో నామ త్వం, మాలుక్యపుత్త, ఇమాని ఏవం పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని దేసితాని ధారేసి? నను, మాలుక్యపుత్త , అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఇమినా తరుణూపమేన ఉపారమ్భేన ఉపారమ్భిస్సన్తి? దహరస్స హి,

మాలుక్యపుత్త, కుమారస్స మన్దస్స ఉత్తానసేయ్యకస్స సక్కాయోతిపి న హోతి, కుతో పనస్స ఉప్పజ్జిస్సతి సక్కాయదిట్ఠి? అనుసేత్వేవస్స [అనుసేతి త్వేవస్స (సీ. పీ.)] సక్కాయదిట్ఠానుసయో. దహరస్స హి, మాలుక్యపుత్త, కుమారస్స మన్దస్స ఉత్తానసేయ్యకస్స ధమ్మాతిపి న హోతి, కుతో పనస్స ఉప్పజ్జిస్సతి ధమ్మేసు విచికిచ్ఛా? అనుసేత్వేవస్స విచికిచ్ఛానుసయో. దహరస్స హి, మాలుక్యపుత్త, కుమారస్స మన్దస్స ఉత్తానసేయ్యకస్స సీలాతిపి న హోతి, కుతో పనస్స ఉప్పజ్జిస్సతి సీలేసు సీలబ్బతపరామాసో? అనుసేత్వేవస్స సీలబ్బతపరామాసానుసయో . దహరస్స హి, మాలుక్యపుత్త, కుమారస్స మన్దస్స ఉత్తానసేయ్యకస్స కామాతిపి న హోతి, కుతో పనస్స ఉప్పజ్జిస్సతి కామేసు కామచ్ఛన్దో? అనుసేత్వేవస్స కామరాగానుసయో. దహరస్స హి, మాలుక్యపుత్త, కుమారస్స మన్దస్స ఉత్తానసేయ్యకస్స సత్తాతిపి న హోతి, కుతో పనస్స ఉప్పజ్జిస్సతి సత్తేసు బ్యాపాదో? అనుసేత్వేవస్స బ్యాపాదానుసయో. నను, మాలుక్యపుత్త, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఇమినా తరుణూపమేన ఉపారమ్భేన ఉపారమ్భిస్సన్తీ"తి? ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏతస్స, భగవా, కాలో, ఏతస్స, సుగత, కాలో యం భగవా పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని దేసేయ్య. భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ"తి. "తేన హానన్ద, సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి; భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

౧౩౦. "ఇధానన్ద , అస్సుతవా పుథుజ్జనో అరియానం అదస్సావీ అరియధమ్మస్స అకోవిదో అరియధమ్మే అవినీతో, సప్పురిసానం అదస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స అకోవిదో సప్పురిసధమ్మే అవినీతో సక్కాయదిట్ఠిపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి సక్కాయదిట్ఠిపరేతేన; ఉప్పన్నాయ చ సక్కాయదిట్ఠియా నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి. తస్స సా సక్కాయదిట్ఠి థామగతా అప్పటివినీతా ఓరమ్భాగియం సంయోజనం. విచికిచ్ఛాపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి విచికిచ్ఛాపరేతేన; ఉప్పన్నాయ చ విచికిచ్ఛాయ నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి. తస్స సా విచికిచ్ఛా థామగతా అప్పటివినీతా ఓరమ్భాగియం సంయోజనం. సీలబ్బతపరామాసపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి సీలబ్బతపరామాసపరేతేన; ఉప్పన్నస్స చ సీలబ్బతపరామాసస్స నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి. తస్స సో సీలబ్బతపరామాసో థామగతో అప్పటివినీతో ఓరమ్భాగియం సంయోజనం. కామరాగపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి కామరాగపరేతేన ; ఉప్పన్నస్స చ కామరాగస్స నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి. తస్స సో కామరాగో థామగతో అప్పటివినీతో ఓరమ్భాగియం సంయోజనం. బ్యాపాదపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి బ్యాపాదపరేతేన; ఉప్పన్నస్స చ బ్యాపాదస్స నిస్సరణం యథాభూతం నప్పజానాతి. తస్స సో బ్యాపాదో థామగతో అప్పటివినీతో ఓరమ్భాగియం సంయోజనం.

౧౩౧. "సుతవా చ ఖో, ఆనన్ద, అరియసావకో అరియానం దస్సావీ అరియధమ్మస్స కోవిదో అరియధమ్మే సువినీతో, సప్పురిసానం దస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స కోవిదో సప్పురిసధమ్మే సువినీతో న సక్కాయదిట్ఠిపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న సక్కాయదిట్ఠిపరేతేన; ఉప్పన్నాయ చ సక్కాయదిట్ఠియా నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి. తస్స సా సక్కాయదిట్ఠి సానుసయా పహీయతి. న విచికిచ్ఛాపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న విచికిచ్ఛాపరేతేన; ఉప్పన్నాయ చ విచికిచ్ఛాయ నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి. తస్స సా విచికిచ్ఛా సానుసయా పహీయతి. న సీలబ్బతపరామాసపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న సీలబ్బతపరామాసపరేతేన; ఉప్పన్నస్స చ సీలబ్బతపరామాసస్స నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి. తస్స సో సీలబ్బతపరామాసో సానుసయో పహీయతి. న కామరాగపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న కామరాగపరేతేన; ఉప్పన్నస్స చ కామరాగస్స నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి. తస్స సో కామరాగో సానుసయో పహీయతి . న

బ్యాపాదపరియుట్ఠితేన చేతసా విహరతి న బ్యాపాదపరేతేన; ఉప్పన్నస్స చ బ్యాపాదస్స నిస్సరణం యథాభూతం పజానాతి. తస్స సో బ్యాపాదో సానుసయో పహీయతి.

౧౩౨. “యో, ఆనన్ద, మగ్గో యా పటిపదా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పహానాయ తం మగ్గం తం పటిపదం అనాగమ్మ పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని ఞస్సతి వా దక్ఖతి వా పజహిస్సతి వాతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. సేయ్యథాపి, ఆనన్ద, మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో తచం అచ్ఛేత్వా ఫేగ్గుం అచ్ఛేత్వా సారచ్ఛేదో భవిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి; ఏవమేవ ఖో, ఆనన్ద, యో మగ్గో యా పటిపదా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పహానాయ తం మగ్గం తం పటిపదం అనాగమ్మ పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని ఞస్సతి వా దక్ఖతి వా పజహిస్సతి వాతి – నేతం ఠానం విజ్జతి.

“యో చ ఖో, ఆనన్ద, మగ్గో యా పటిపదా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పహానాయ తం మగ్గం తం పటిపదం ఆగమ్మ పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని ఞస్సతి వా దక్ఖతి వా పజహిస్సతి వాతి – ఠానమేతం విజ్జతి. సేయ్యథాపి, ఆనన్ద, మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో తచం ఛేత్వా ఫేగ్గుం ఛేత్వా సారచ్ఛేదో భవిస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి; ఏవమేవ ఖో, ఆనన్ద, యో మగ్గో యా పటిపదా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పహానాయ తం మగ్గం తం పటిపదం ఆగమ్మ పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని ఞస్సతి వా దక్ఖతి వా పజహిస్సతి వాతి – ఠానమేతం విజ్జతి. సేయ్యథాపి, ఆనన్ద, గఙ్గా నదీ పూరా ఉదకస్స సమతిత్తికా కాకపేయ్యా. అథ దుబ్బలకో పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య – ‘అహం ఇమిస్సా గఙ్గాయ నదియా తిరియం బాహాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం గచ్ఛిస్సామీ’తి [గచ్ఛామీతి (సీ. పీ.)]; సో న సక్కుణేయ్య గఙ్గాయ నదియా తిరియం బాహాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం గన్తుం. ఏవమేవ ఖో, ఆనన్ద, యేసం కేసఞ్చి [యస్స కస్సచి (సబ్బత్థ)] సక్కాయనిరోధాయ ధమ్మే దేసియమానే చిత్తం న పక్ఖన్దతి నప్పసీదతి న సన్తిట్ఠతి న విముచ్చతి; సేయ్యథాపి సో దుబ్బలకో పురిసో ఏవమేతే దట్ఠబ్బా. సేయ్యథాపి, ఆనన్ద, గఙ్గా నదీ పూరా ఉదకస్స సమతిత్తికా కాకపేయ్యా. అథ బలవా పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య – ‘అహం ఇమిస్సా గఙ్గాయ నదియా తిరియం బాహాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం గచ్ఛిస్సామీ’తి; సో సక్కుణేయ్య గఙ్గాయ నదియా తిరియం బాహాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం గన్తుం. ఏవమేవ ఖో, ఆనన్ద, యేసం కేసఞ్చి సక్కాయనిరోధాయ ధమ్మే దేసియమానే చిత్తం పక్ఖన్దతి పసీదతి సన్తిట్ఠతి విముచ్చతి; సేయ్యథాపి సో బలవా పురిసో ఏవమేతే దట్ఠబ్బా.

౧౩౩. “కతమో చానన్ద, మగ్గో, కతమా పటిపదా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పహానాయ? ఇధానన్ద, భిక్ఖు ఉపధివివేకా అకుసలానం ధమ్మానం పహానా సబ్బసో కాయదుట్ఠుల్లానం పటిప్పస్సద్ధియా వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో యదేవ తత్థ హోతి రూపగతం వేదనాగతం సఞ్ఞాగతం సఙ్ఖారగతం విఞ్ఞాణగతం తే ధమ్మే అనిచ్చతో దుక్ఖతో రోగతో గణ్డతో సల్లతో అఘతో ఆబాధతో పరతో పలోకతో సుఞ్ఞతో అనత్తతో సమనుపస్సతి. సో తేహి ధమ్మేహి చిత్తం పటివాపేతి [పటిపాపేతి (స్యా.), పతిట్ఠాపేతి (క.)]. సో తేహి ధమ్మేహి చిత్తం పటివాపేత్వా అమతాయ ధాతుయా చిత్తం ఉపసంహరతి – ‘ఏతం సన్తం ఏతం పణీతం యదిదం సబ్బసఙ్ఖారసమథో సబ్బూపధిపటినిస్సగ్గో తణ్హాక్ఖయో విరాగో నిరోధో నిబ్బాన’న్తి. సో తత్థ ఠితో ఆసవానం ఖయం పాపుణాతి; నో చే ఆసవానం ఖయం పాపుణాతి తేనేవ ధమ్మరాగేన తాయ ధమ్మనన్దియా పఞ్చన్నం

ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో హోతి, తత్థ పరినిబ్బాయీ, అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా. అయమ్పి ఖో, ఆనన్ద, మగ్గో అయం పటిపదా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పహానాయ.

“పున చపరం, ఆనన్ద, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే॰... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి... తతియం ఝానం... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో యదేవ తత్థ హోతి రూపగతం వేదనాగతం సఞ్ఞాగతం సఙ్ఖారగతం విఞ్ఞాణగతం... అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా. అయమ్పి ఖో, ఆనన్ద, మగ్గో అయం పటిపదా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పహానాయ.

“పున చపరం, ఆనన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో యదేవ తత్థ హోతి వేదనాగతం సఞ్ఞాగతం సఙ్ఖారగతం విఞ్ఞాణగతం...పే॰... అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా. అయమ్పి ఖో, ఆనన్ద, మగ్గో అయం పటిపదా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పహానాయ.

“పున చపరం, ఆనన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో యదేవ తత్థ హోతి వేదనాగతం సఞ్ఞాగతం సఙ్ఖారగతం విఞ్ఞాణగతం...పే॰... అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా. అయమ్పి ఖో, ఆనన్ద, మగ్గో అయం పటిపదా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పహానాయ.

“పున చపరం, ఆనన్ద, భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో యదేవ తత్థ హోతి వేదనాగతం సఞ్ఞాగతం సఙ్ఖారగతం విఞ్ఞాణగతం...పే॰... అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా. అయమ్పి ఖో, ఆనన్ద, మగ్గో అయం పటిపదా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పహానాయా”తి.

“ఏసో చే, భన్తే, మగ్గో ఏసా పటిపదా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పహానాయ, అథ కిఞ్చరహి ఇధేకచ్చే భిక్ఖూ చేతోవిముత్తినో ఏకచ్చే భిక్ఖూ పఞ్ఞావిముత్తినో”తి? “ఏత్థ ఖో పనేసాహం [ఏత్థ ఖో తేసాహం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)], ఆనన్ద, ఇన్ద్రియవేమత్తతం వదామీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

మహామాలుక్యసుత్తం నిట్ఠితం చతుత్థం.

౫. భద్దాలిసుత్తం

౧౩౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – “అహం ఖో, భిక్ఖవే, ఏకాసనభోజనం భుఞ్జామి; ఏకాసనభోజనం ఖో, అహం, భిక్ఖవే, భుఞ్జమానో అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానామి అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చ. ఏథ, తుమ్హేపి, భిక్ఖవే, ఏకాసనభోజనం భుఞ్జథ; ఏకాసనభోజనం ఖో, భిక్ఖవే, తుమ్హేపి భుఞ్జమానా అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానిస్సథ అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చా”తి. ఏవం

వుత్తే, ఆయస్మా భద్దాలి భగవన్తం ఏతదవోచ – “అహం ఖో, భన్తే, న ఉస్సహామి ఏకాసనభోజనం భుఞ్జితుం; ఏకాసనభోజనఞ్హి మే, భన్తే, భుఞ్జతో సియా కుక్కుచ్చం, సియా విప్పటిసారో”తి. “తేన హి త్వం, భద్దాలి, యత్థ నిమన్తితో అస్ససి తత్థ ఏకదేసం భుఞ్జిత్వా ఏకదేసం నీహరిత్వాపి భుఞ్జేయ్యాసి. ఏవమ్పి ఖో త్వం, భద్దాలి, భుఞ్జమానో ఏకాసనో యాపేస్ససీ”తి [భుఞ్జమానో యాపేస్ససీతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. “ఏవమ్పి ఖో అహం, భన్తే, న ఉస్సహామి భుఞ్జితుం; ఏవమ్పి హి మే, భన్తే, భుఞ్జతో సియా కుక్కుచ్చం, సియా విప్పటిసారో”తి. అథ ఖో ఆయస్మా భద్దాలి భగవతా సిక్ఖాపదే పఞ్ఞాపియమానే భిక్ఖుసఙ్ఘే సిక్ఖం సమాదియమానే అనుస్సాహం పవేదేసి. అథ ఖో ఆయస్మా భద్దాలి సబ్బం తం తేమాసం న భగవతో సమ్ముఖీభావం అదాసి, యథా తం సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ అపరిపూరకారీ.

౧౩౫. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా భిక్ఖూ భగవతో చీవరకమ్మం కరోన్తి – నిట్ఠితచీవరో భగవా తేమాసచ్చయేన చారికం పక్కమిస్సతీతి. అథ ఖో ఆయస్మా భద్దాలి యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం భద్దాలిం తే భిక్ఖూ ఏతదవోచుం – “ఇదం ఖో, ఆవుసో భద్దాలి, భగవతో చీవరకమ్మం కరీయతి [కరణీయం (క.)]. నిట్ఠితచీవరో భగవా తేమాసచ్చయేన చారికం పక్కమిస్సతి. ఇఙ్ఘావుసో భద్దాలి, ఏతం దోసకం సాధుకం మనసి కరోహి, మా తే పచ్ఛా దుక్కరతరం అహోసీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో ఆయస్మా భద్దాలి తేసం భిక్ఖూనం పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా భద్దాలి భగవన్తం ఏతదవోచ – “అచ్చయో మం, భన్తే, అచ్చగమా యథాబాలం యథామూళ్హం యథాఅకుసలం, యోహం భగవతా సిక్ఖాపదే పఞ్ఞాపియమానే భిక్ఖుసఙ్ఘే సిక్ఖం సమాదియమానే అనుస్సాహం పవేదేసిం. తస్స మే, భన్తే, భగవా అచ్చయం అచ్చయతో పటిగ్గణ్హాతు ఆయతిం సంవరాయా”తి.

“తగ్ఘ త్వం, భద్దాలి, అచ్చయో అచ్చగమా యథాబాలం యథామూళ్హం యథాఅకుసలం, యం త్వం మయా సిక్ఖాపదే పఞ్ఞాపియమానే భిక్ఖుసఙ్ఘే సిక్ఖం సమాదియమానే అనుస్సాహం పవేదేసి. సమయోపి ఖో తే, భద్దాలి, అప్పటివిద్ధో అహోసి – ‘భగవా ఖో సావత్థియం విహరతి, భగవాపి మం జానిస్సతి – భద్దాలి నామ భిక్ఖు సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ అపరిపూరకారీ’తి. అయమ్పి ఖో తే, భద్దాలి, సమయో అప్పటివిద్ధో అహోసి. సమయోపి ఖో తే, భద్దాలి, అప్పటివిద్ధో అహోసి – ‘సమ్బహులా ఖో భిక్ఖూ సావత్థియం వస్సం ఉపగతా, తేపి మం జానిస్సన్తి – భద్దాలి నామ భిక్ఖు సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ అపరిపూరకారీ’తి. అయమ్పి ఖో తే, భద్దాలి, సమయో అప్పటివిద్ధో అహోసి. సమయోపి ఖో తే, భద్దాలి, అప్పటివిద్ధో అహోసి – ‘సమ్బహులా ఖో భిక్ఖునియో సావత్థియం వస్సం ఉపగతా, తాపి మం జానిస్సన్తి – భద్దాలి నామ భిక్ఖు సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ అపరిపూరకారీ’తి. అయమ్పి ఖో తే, భద్దాలి, సమయో అప్పటివిద్ధో అహోసి. సమయోపి ఖో తే, భద్దాలి, అప్పటివిద్ధో అహోసి – ‘సమ్బహులా ఖో ఉపాసకా సావత్థియం పటివసన్తి, తేపి మం జానిస్సన్తి – భద్దాలి నామ భిక్ఖు సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ అపరిపూరకారీ’తి. అయమ్పి ఖో తే, భద్దాలి, సమయో అప్పటివిద్ధో అహోసి. సమయోపి ఖో తే, భద్దాలి, అప్పటివిద్ధో అహోసి – ‘సమ్బహులా ఖో ఉపాసికా సావత్థియం పటివసన్తి, తాపి మం జానిస్సన్తి – భద్దాలి నామ భిక్ఖు సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ అపరిపూరకారీ’తి. అయమ్పి ఖో తే, భద్దాలి , సమయో అప్పటివిద్ధో అహోసి. సమయోపి ఖో తే, భద్దాలి, అప్పటివిద్ధో అహోసి – ‘సమ్బహులా ఖో నానాతిత్థియా సమణబ్రాహ్మణా సావత్థియం వస్సం ఉపగతా, తేపి మం జానిస్సన్తి – భద్దాలి నామ భిక్ఖు సమణస్స గోతమస్స సావకో థేరఞ్ఞతరో భిక్ఖు సాసనే సిక్ఖాయ అపరిపూరకారీ’తి. అయమ్పి ఖో తే, భద్దాలి, సమయో అప్పటివిద్ధో అహోసీ”తి.

"అచ్చయో మం, భన్తే, అచ్చగమా యథాబాలం యథామూళ్హం యథాఅకుసలం, యోహం భగవతా సిక్ఖాపదే పఞ్ఞాపియమానే భిక్ఖుసఙ్ఘే సిక్ఖం సమాదియమానే అనుస్సాహం పవేదేసిం. తస్స మే, భన్తే, భగవా అచ్చయం అచ్చయతో పటిగ్గణ్హాతు ఆయతిం సంవరాయా"తి. "తగ్ఘ త్వం, భద్దాలి, అచ్చయో అచ్చగమా యథాబాలం యథామూళ్హం యథాఅకుసలం, యం త్వం మయా సిక్ఖాపదే పఞ్ఞాపియమానే భిక్ఖుసఙ్ఘే సిక్ఖం సమాదియమానే అనుస్సాహం పవేదేసి".

౧౩౬. "తం కిం మఞ్ఞసి, భద్దాలి, ఇధస్స భిక్ఖు ఉభతోభాగవిముత్తో, తమహం ఏవం వదేయ్యం – 'ఏహి మే త్వం, భిక్ఖు, పఙ్కే సఙ్కమో హోహీ'తి, అపి ను ఖో సో సఙ్కమేయ్య వా అఞ్ఞేన వా కాయం సన్నామేయ్య, 'నో'తి వా వదేయ్యా"తి?

"నో హేతం, భన్తే".

"తం కిం మఞ్ఞసి, భద్దాలి, ఇధస్స భిక్ఖు పఞ్ఞావిముత్తో... కాయసక్ఖి... దిట్ఠిప్పత్తో... సద్ధావిముత్తో... ధమ్మానుసారీ... సద్ధానుసారీ, తమహం ఏవం వదేయ్యం – 'ఏహి మే త్వం, భిక్ఖు, పఙ్కే సఙ్కమో హోహీ'తి, అపి ను ఖో సో సఙ్కమేయ్య వా అఞ్ఞేన వా కాయం సన్నామేయ్య, 'నో'తి వా వదేయ్యా"తి?

"నో హేతం, భన్తే".

"తం కిం మఞ్ఞసి, భద్దాలి, అపి ను త్వం, భద్దాలి, తస్మిం సమయే ఉభతోభాగవిముత్తో వా హోసి పఞ్ఞావిముత్తో వా కాయసక్ఖి వా దిట్ఠిప్పత్తో వా సద్ధావిముత్తో వా ధమ్మానుసారీ వా సద్ధానుసారీ వా"తి?

"నో హేతం, భన్తే".

"నను త్వం, భద్దాలి, తస్మిం సమయే రిత్తో తుచ్ఛో అపరద్ధో"తి?

"ఏవం , భన్తే. అచ్చయో మం, భన్తే, అచ్చగమా యథాబాలం యథామూళ్హం యథాఅకుసలం, యోహం భగవతా సిక్ఖాపదే పఞ్ఞాపియమానే భిక్ఖుసఙ్ఘే సిక్ఖం సమాదియమానే అనుస్సాహం పవేదేసిం. తస్స మే, భన్తే, భగవా అచ్చయం అచ్చయతో పటిగ్గణ్హాతు ఆయతిం సంవరాయా"తి. "తగ్ఘ త్వం, భద్దాలి, అచ్చయో అచ్చగమా యథాబాలం యథామూళ్హం యథాఅకుసలం, యం త్వం మయా సిక్ఖాపదే పఞ్ఞాపియమానే భిక్ఖుసఙ్ఘే సిక్ఖం సమాదియమానే అనుస్సాహం పవేదేసి. యతో చ ఖో త్వం, భద్దాలి, అచ్చయం అచ్చయతో దిస్వా యథాధమ్మం పటికరోసి, తం తే మయం పటిగ్గణ్హామ. వుద్ధిహేసా, భద్దాలి, అరియస్స వినయే యో అచ్చయం అచ్చయతో దిస్వా యథాధమ్మం పటికరోతి, ఆయతిం సంవరం ఆపజ్జతి".

౧౩౭. "ఇధ, భద్దాలి, ఏకచ్చో భిక్ఖు సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ అపరిపూరకారీ హోతి. తస్స ఏవం హోతి – 'యంనూనాహం వివిత్తం సేనాసనం భజేయ్యం అరఞ్ఞం రుక్ఖమూలం పబ్బతం కన్దరం గిరిగుహం సుసానం వనపత్థం అబ్భోకాసం పలాలపుఞ్జం. అప్పేవ నామాహం ఉత్తరి [ఉత్తరిం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం సచ్ఛికరేయ్య'న్తి. సో వివిత్తం సేనాసనం భజతి అరఞ్ఞం రుక్ఖమూలం పబ్బతం కన్దరం గిరిగుహం సుసానం వనపత్థం అబ్భోకాసం పలాలపుఞ్జం. తస్స తథావూపకట్ఠస్స విహరతో సత్థాపి ఉపవదతి, అనువిచ్చపి విఞ్ఞూ సబ్రహ్మచారీ ఉపవదన్తి, దేవతాపి ఉపవదన్తి, అత్తాపి అత్తానం ఉపవదతి. సో సత్థారాపి ఉపవదితో, అనువిచ్చపి విఞ్ఞూహి సబ్రహ్మచారీహి ఉపవదితో,

దేవతాహిపి ఉపవదితో, అత్తనాపి అత్తానం ఉపవదితో న ఉత్తరి మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం సచ్ఛికరోతి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హి తం, భద్దాలి, హోతి యథా తం సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ అపరిపూరకారిస్స.

౧౩౮. "ఇధ పన, భద్దాలి, ఏకచ్చో భిక్ఖు సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ పరిపూరకారీ హోతి. తస్స ఏవం హోతి – 'యంనూనాహం వివిత్తం సేనాసనం భజేయ్యం అరఞ్ఞం రుక్ఖమూలం పబ్బతం కన్దరం గిరిగుహం సుసానం వనపత్థం అబ్భోకాసం పలాలపుఞ్జం. అప్పేవ నామాహం ఉత్తరి మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం సచ్ఛికరేయ్య'న్తి. సో వివిత్తం సేనాసనం భజతి అరఞ్ఞం రుక్ఖమూలం పబ్బతం కన్దరం గిరిగుహం సుసానం వనపత్థం అబ్భోకాసం పలాలపుఞ్జం. తస్స తథావూపకట్ఠస్స విహరతో సత్థాపి న ఉపవదతి, అనువిచ్చపి విఞ్ఞూ సబ్రహ్మచారీ న ఉపవదన్తి, దేవతాపి న ఉపవదన్తి, అత్తాపి అత్తానం న ఉపవదతి. సో సత్థారాపి అనుపవదితో , అనువిచ్చపి విఞ్ఞూహి సబ్రహ్మచారీహి అనుపవదితో, దేవతాహిపి అనుపవదితో, అత్తనాపి అత్తానం అనుపవదితో ఉత్తరి మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం సచ్ఛికరోతి. సో వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హి తం, భద్దాలి, హోతి యథా తం సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ పరిపూరకారిస్స.

౧౩౯. "పున చపరం, భద్దాలి, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హి తం, భద్దాలి, హోతి యథా తం సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ పరిపూరకారిస్స.

"పున చపరం, భద్దాలి, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి, సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – 'ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ'తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హి తం, భద్దాలి, హోతి యథా తం సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ పరిపూరకారిస్స.

"పున చపరం, భద్దాలి, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హి తం, భద్దాలి, హోతి యథా తం సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ పరిపూరకారిస్స.

"సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో...పే.... ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హి తం, భద్దాలి, హోతి యథా తం సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ పరిపూరకారిస్స.

"సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి – 'ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా...పే.... వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా; ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన

సమన్నాగతా…పే॰… సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా’తి ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన…పే॰… యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హి తం, భద్దాలి, హోతి యథా తం సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ పరిపూరకారిస్స.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి; ‘ఇమే ఆసవా’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవసముదయో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవనిరోధో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి. తస్స ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హి తం, భద్దాలి, హోతి యథా తం సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ పరిపూరకారిస్సా”తి.

౧౪౦. ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా భద్దాలి భగవన్తం ఏతదవోచ – “కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చం భిక్ఖుం పసయ్హ పసయ్హ [పవయ్హ పవయ్హ (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] కారణం కరోన్తి? కో పన, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చం భిక్ఖుం నో తథా పసయ్హ పసయ్హ కారణం కరోన్తీ”తి? “ఇధ, భద్దాలి, ఏకచ్చో భిక్ఖు అభిణ్హాపత్తికో హోతి ఆపత్తిబహులో. సో భిక్ఖూహి వుచ్చమానో అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, బహిద్ధా కథం అపనామేతి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి, న సమ్మా వత్తతి, న లోమం పాతేతి, న నేత్థారం వత్తతి, ‘యేన సఙ్ఘో అత్తమనో హోతి తం కరోమీ’తి నాహ. తత్ర, భద్దాలి, భిక్ఖూనం ఏవం హోతి – అయం ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు అభిణ్హాపత్తికో ఆపత్తిబహులో. సో భిక్ఖూహి వుచ్చమానో అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, బహిద్ధా కథం అపనామేతి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి, న సమ్మా వత్తతి, న లోమం పాతేతి, న నేత్థారం వత్తతి, ‘యేన సఙ్ఘో అత్తమనో హోతి తం కరోమీ’తి నాహ. సాధు వతాయస్మన్తో ఇమస్స భిక్ఖునో తథా తథా ఉపపరిక్ఖథ యథాస్సిదం [యథయిదం (స్యా॰ కం॰ క॰)] అధికరణం న ఖిప్పమేవ వూపసమేయ్యాతి. తస్స ఖో ఏవం, భద్దాలి, భిక్ఖునో భిక్ఖూ తథా తథా ఉపపరిక్ఖన్తి యథాస్సిదం అధికరణం న ఖిప్పమేవ వూపసమ్మతి.

౧౪౧. “ఇధ పన, భద్దాలి, ఏకచ్చో భిక్ఖు అభిణ్హాపత్తికో హోతి ఆపత్తిబహులో. సో భిక్ఖూహి వుచ్చమానో నాఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, బహిద్ధా కథం న అపనామేతి, న కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి, సమ్మా వత్తతి, లోమం పాతేతి, నేత్థారం వత్తతి, ‘యేన సఙ్ఘో అత్తమనో హోతి తం కరోమీ’తి ఆహ. తత్ర, భద్దాలి, భిక్ఖూనం ఏవం హోతి – అయం ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు అభిణ్హాపత్తికో ఆపత్తిబహులో. సో భిక్ఖూహి వుచ్చమానో నాఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, బహిద్ధా కథం న అపనామేతి, న కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి, సమ్మా వత్తతి, లోమం పాతేతి, నేత్థారం వత్తతి, ‘యేన సఙ్ఘో అత్తమనో హోతి తం కరోమీ’తి ఆహ. సాధు వతాయస్మన్తో, ఇమస్స భిక్ఖునో తథా తథా ఉపపరిక్ఖథ యథాస్సిదం అధికరణం ఖిప్పమేవ వూపసమేయ్యాతి. తస్స ఖో ఏవం, భద్దాలి, భిక్ఖునో భిక్ఖూ తథా తథా ఉపపరిక్ఖన్తి యథాస్సిదం అధికరణం ఖిప్పమేవ వూపసమ్మతి.

౧౪౨. "ఇధ, భద్దాలి, ఏకచ్చో భిక్ఖు అధిచ్చాపత్తికో హోతి అనాపత్తిబహులో. సో భిక్ఖూహి వుచ్చమానో అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, బహిద్ధా కథం అపనామేతి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి, న సమ్మా వత్తతి, న లోమం పాతేతి, న నేత్థారం వత్తతి, 'యేన సఙ్ఘో అత్తమనో హోతి తం కరోమీ'తి నాహ. తత్ర, భద్దాలి, భిక్ఖూనం ఏవం హోతి – అయం ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు అధిచ్చాపత్తికో అనాపత్తిబహులో . సో భిక్ఖూహి వుచ్చమానో అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, బహిద్ధా కథం అపనామేతి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి, న సమ్మా వత్తతి, న లోమం పాతేతి, న నేత్థారం వత్తతి, 'యేన సఙ్ఘో అత్తమనో హోతి తం కరోమీ'తి నాహ. సాధు వతాయస్మన్తో, ఇమస్స భిక్ఖునో తథా తథా ఉపపరిక్ఖథ యథాస్సిదం అధికరణం న ఖిప్పమేవ వూపసమేయ్యాతి. తస్స ఖో ఏవం, భద్దాలి, భిక్ఖునో భిక్ఖూ తథా తథా ఉపపరిక్ఖన్తి యథాస్సిదం అధికరణం న ఖిప్పమేవ వూపసమ్మతి.

౧౪౩. "ఇధ పన, భద్దాలి, ఏకచ్చో భిక్ఖు అధిచ్చాపత్తికో హోతి అనాపత్తిబహులో. సో భిక్ఖూహి వుచ్చమానో నాఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, న బహిద్ధా కథం అపనామేతి, న కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి, సమ్మా వత్తతి, లోమం పాతేతి, నేత్థారం వత్తతి, 'యేన సఙ్ఘో అత్తమనో హోతి తం కరోమీ'తి ఆహ. తత్ర, భద్దాలి, భిక్ఖూనం ఏవం హోతి – అయం ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు అధిచ్చాపత్తికో అనాపత్తిబహులో. సో భిక్ఖూహి వుచ్చమానో నాఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, న బహిద్ధా కథం అపనామేతి, న కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి, సమ్మా వత్తతి, లోమం పాతేతి, నేత్థారం వత్తతి, 'యేన సఙ్ఘో అత్తమనో హోతి తం కరోమీ'తి ఆహ. సాధు వతాయస్మన్తో, ఇమస్స భిక్ఖునో తథా తథా ఉపపరిక్ఖథ యథాస్సిదం అధికరణం ఖిప్పమేవ వూపసమేయ్యాతి. తస్స ఖో ఏవం, భద్దాలి, భిక్ఖునో భిక్ఖూ తథా తథా ఉపపరిక్ఖన్తి యథాస్సిదం అధికరణం ఖిప్పమేవ వూపసమ్మతి.

౧౪౪. "ఇధ , భద్దాలి, ఏకచ్చో భిక్ఖు సద్ధామత్తకేన వహతి పేమమత్తకేన. తత్ర, భద్దాలి, భిక్ఖూనం ఏవం హోతి – 'అయం ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు సద్ధామత్తకేన వహతి పేమమత్తకేన. సచే మయం ఇమం భిక్ఖుం పసయ్హ పసయ్హ కారణం కరిస్సామ – మా యమ్పిస్స తం సద్ధామత్తకం పేమమత్తకం తమ్హాపి పరిహాయీ'తి. సేయ్యథాపి, భద్దాలి, పురిసస్స ఏకం చక్ఖుం, తస్స మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా తం ఏకం చక్ఖుం రక్ఖేయ్యుం – 'మా యమ్పిస్స తం ఏకం చక్ఖుం తమ్హాపి పరిహాయీ'తి; ఏవమేవ ఖో, భద్దాలి, ఇధేకచ్చో భిక్ఖు సద్ధామత్తకేన వహతి పేమమత్తకేన. తత్ర, భద్దాలి, భిక్ఖూనం ఏవం హోతి – 'అయం ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖు సద్ధామత్తకేన వహతి పేమమత్తకేన. సచే మయం ఇమం భిక్ఖుం పసయ్హ పసయ్హ కారణం కరిస్సామ – మా యమ్పిస్స తం సద్ధామత్తకం పేమమత్తకం తమ్హాపి పరిహాయీ'తి. అయం ఖో, భద్దాలి, హేతు అయం పచ్చయో యేన మిధేకచ్చం భిక్ఖుం పసయ్హ పసయ్హ కారణం కరోన్తి. అయం పన, భద్దాలి, హేతు అయం పచ్చయో, యేన మిధేకచ్చం భిక్ఖుం నో తథా పసయ్హ పసయ్హ కారణం కరోన్తీ"తి.

౧౪౫. "'కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన పుబ్బే అప్పతరాని చేవ సిక్ఖాపదాని అహేసుం బహుతరా చ భిక్ఖూ అఞ్ఞాయ సణ్ఠహింసు? కో పన, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో యేన ఏతరహి బహుతరాని చేవ సిక్ఖాపదాని హోన్తి అప్పతరా చ భిక్ఖూ అఞ్ఞాయ సణ్ఠహన్తీ'తి? "ఏవమేతం, భద్దాలి, హోతి సత్తేసు హాయమానేసు, సద్ధమ్మే అన్తరధాయమానే, బహుతరాని చేవ సిక్ఖాపదాని హోన్తి అప్పతరా చ భిక్ఖూ అఞ్ఞాయ సణ్ఠహన్తీతి. న తావ, భద్దాలి, సత్థా సావకానం సిక్ఖాపదం పఞ్ఞాపేతి యావ న ఇధేకచ్చే ఆసవట్ఠానీయా ధమ్మా సఙ్ఘే పాతుభవన్తి. యతో చ ఖో, భద్దాలి, ఇధేకచ్చే ఆసవట్ఠానీయా ధమ్మా సఙ్ఘే పాతుభవన్తి, అథ సత్థా సావకానం సిక్ఖాపదం పఞ్ఞాపేతి తేసంయేవ ఆసవట్ఠానీయానం ధమ్మానం

పటిఘాతాయ. న తావ, భద్దాలి, ఇధేకచ్చే ఆసవట్ఠానీయా ధమ్మా సఙ్ఘే పాతుభవన్తి యావ న సఙ్ఘో మహత్తం పత్తో హోతి. యతో చ ఖో, భద్దాలి, సఙ్ఘో మహత్తం పత్తో హోతి, అథ ఇధేకచ్చే ఆసవట్ఠానీయా ధమ్మా సఙ్ఘే పాతుభవన్తి. అథ సత్థా సావకానం సిక్ఖాపదం పఞ్ఞాపేతి తేసంయేవ ఆసవట్ఠానీయానం ధమ్మానం పటిఘాతాయ. న తావ, భద్దాలి, ఇధేకచ్చే ఆసవట్ఠానీయా ధమ్మా సఙ్ఘే పాతుభవన్తి యావ న సఙ్ఘో లాభగ్గం పత్తో హోతి, యసగ్గం పత్తో హోతి, బాహుసచ్చం పత్తో హోతి, రత్తఞ్ఞుతం పత్తో హోతి. యతో చ ఖో, భద్దాలి, సఙ్ఘో రత్తఞ్ఞుతం పత్తో హోతి, అథ ఇధేకచ్చే ఆసవట్ఠానీయా ధమ్మా సఙ్ఘే పాతుభవన్తి, అథ సత్థా సావకానం సిక్ఖాపదం పఞ్ఞాపేతి తేసంయేవ ఆసవట్ఠానీయానం ధమ్మానం పటిఘాతాయ.

౧౪౬. "అప్పకా ఖో తుమ్హే, భద్దాలి, తేన సమయేన అహువత్థ యదా వో అహం ఆజానీయసుసూపమం ధమ్మపరియాయం దేసేసిం. తం సరసి [సరసి త్వం (సీ. పీ.), సరసి తం (?)] భద్దాలీ"తి ?

"నో హేతం, భన్తే".

"తత్ర, భద్దాలి, కం హేతుం పచ్చేసీ"తి?

"సో హి నూనాహం, భన్తే, దీఘరత్తం సత్థుసాసనే సిక్ఖాయ అపరిపూరకారీ అహోసి"న్తి.

"న ఖో, భద్దాలి, ఏసేవ హేతు, ఏస పచ్చయో. అపి చ మే త్వం, భద్దాలి, దీఘరత్తం చేతసా చేతోపరిచ్చ విదితో – 'న చాయం మోఘపురిసో మయా ధమ్మే దేసియమానే అట్ఠిం కత్వా మనసి కత్వా సబ్బచేతసో [సబ్బం చేతసో (క.)] సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతో ధమ్మం సుణాతీ'తి. అపి చ తే అహం, భద్దాలి, ఆజానీయసుసూపమం ధమ్మపరియాయం దేసేస్సామి. తం సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి ; భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా భద్దాలి భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

౧౪౭. "సేయ్యథాపి, భద్దాలి, దక్ఖో అస్సదమకో భద్రం అస్సాజానీయం లభిత్వా పఠమేనేవ ముఖాధానే కారణం కారేతి. తస్స ముఖాధానే కారణం కారియమానస్స హోన్తియేవ విసూకాయితాని విసేవితాని విప్ఫన్దితాని కానిచి కానిచి, యథా తం అకారితపుబ్బం కారణం కారియమానస్స. సో అభిణ్హకారణా అనుపుబ్బకారణా తస్మిం ఠానే పరినిబ్బాయతి. యతో ఖో, భద్దాలి, భద్రో అస్సాజానీయో అభిణ్హకారణా అనుపుబ్బకారణా తస్మిం ఠానే పరినిబ్బుతో హోతి, తమేనం అస్సదమకో ఉత్తరి కారణం కారేతి యుగాధానే. తస్స యుగాధానే కారణం కారియమానస్స హోన్తియేవ విసూకాయితాని విసేవితాని విప్ఫన్దితాని కానిచి కానిచి, యథా తం అకారితపుబ్బం కారణం కారియమానస్స. సో అభిణ్హకారణా అనుపుబ్బకారణా తస్మిం ఠానే పరినిబ్బాయతి . యతో ఖో, భద్దాలి, భద్రో అస్సాజానీయో అభిణ్హకారణా అనుపుబ్బకారణా తస్మిం ఠానే పరినిబ్బుతో హోతి, తమేనం అస్సదమకో ఉత్తరి కారణం కారేతి అనుక్కమే మణ్డలే ఖురకాసే [ఖురకాయే (సీ. పీ.)] ధావే దవత్తే [రవత్థే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] రాజగుణే రాజవంసే ఉత్తమే జవే ఉత్తమే హయే ఉత్తమే సాఖల్యే. తస్స ఉత్తమే జవే ఉత్తమే హయే ఉత్తమే సాఖల్యే కారణం కారియమానస్స హోన్తియేవ విసూకాయితాని విసేవితాని విప్ఫన్దితాని కానిచి కానిచి, యథా తం అకారితపుబ్బం కారణం కారియమానస్స. సో అభిణ్హకారణా అనుపుబ్బకారణా తస్మిం ఠానే పరినిబ్బాయతి. యతో ఖో, భద్దాలి, భద్రో అస్సాజానీయో అభిణ్హకారణా అనుపుబ్బకారణా తస్మిం ఠానే పరినిబ్బుతో హోతి, తమేనం అస్సదమకో ఉత్తరి వణ్ణియఞ్చ పాణియఞ్చ [వలియఞ్చ (సీ. పీ.), బలియఞ్చ (స్యా. కం.)] అనుప్పవేచ్ఛతి.

ఇమేహి ఖో, భద్దాలి, దసహఙ్గేహి సమన్నాగతో భద్రో అస్సాజానీయో రాజారహో హోతి రాజభోగ్గో రఞ్ఞో అఙ్గన్తేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

“ఏవమేవ ఖో, భద్దాలి, దసహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ఆహునేయ్యో హోతి పాహునేయ్యో దక్ఖిణేయ్యో అఞ్జలికరణీయో అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్స. కతమేహి దసహి? ఇధ, భద్దాలి, భిక్ఖు అసేఖాయ సమ్మాదిట్ఠియా సమన్నాగతో హోతి, అసేఖేన సమ్మాసఙ్కప్పేన సమన్నాగతో హోతి, అసేఖాయ సమ్మావాచాయ సమన్నాగతో హోతి, అసేఖేన సమ్మాకమ్మన్తేన సమన్నాగతో హోతి, అసేఖేన సమ్మాఆజీవేన సమన్నాగతో హోతి, అసేఖేన సమ్మావాయామేన సమన్నాగతో హోతి , అసేఖాయ సమ్మాసతియా సమన్నాగతో హోతి, అసేఖేన సమ్మాసమాధినా సమన్నాగతో హోతి, అసేఖేన సమ్మాఞాణేన సమన్నాగతో హోతి, అసేఖాయ సమ్మావిముత్తియా సమన్నాగతో హోతి – ఇమేహి ఖో, భద్దాలి, దసహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు ఆహునేయ్యో హోతి పాహునేయ్యో దక్ఖిణేయ్యో అఞ్జలికరణీయో అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా భద్దాలి భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

భద్దాలిసుత్తం నిట్ఠితం పఞ్చమం.

౬. లటుకికోపమసుత్తం

౧౪౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా అఙ్గుత్తరాపేసు విహరతి ఆపణం నామ అఙ్గుత్తరాపానం నిగమో. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ ఆపణం పిణ్డాయ పావిసి. ఆపణే పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేనఞ్ఞతరో వనసణ్డో తేనుపసఙ్కమి దివావిహారాయ. తం వనసణ్డం అజ్ఝోగాహేత్వా అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. ఆయస్మాపి ఖో ఉదాయీ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ ఆపణం పిణ్డాయ పావిసి. ఆపణే పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన సో వనసణ్డో తేనుపసఙ్కమి దివావిహారాయ. తం వనసణ్డం అజ్ఝోగాహేత్వా అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. అథ ఖో ఆయస్మతో ఉదాయిస్స రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – “బహూనం [బహున్నం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰) ఏవమీదిసే అవిఞ్ఞాణకప్పకరణే] వత నో భగవా దుక్ఖధమ్మానం అపహత్తా, బహూనం వత నో భగవా సుఖధమ్మానం ఉపహత్తా; బహూనం వత నో భగవా అకుసలానం ధమ్మానం అపహత్తా, బహూనం వత నో భగవా కుసలానం ధమ్మానం ఉపహత్తా”తి. అథ ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది .

౧౪౯. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఉదాయీ భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇధ మయ్హం, భన్తే, రహోగతస్స పటిసల్లీనస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – ‘బహూనం వత నో భగవా దుక్ఖధమ్మానం అపహత్తా, బహూనం వత నో భగవా సుఖధమ్మానం ఉపహత్తా; బహూనం వత నో భగవా అకుసలానం ధమ్మానం అపహత్తా, బహూనం వత నో భగవా కుసలానం ధమ్మానం ఉపహత్తా’తి. మయఞ్హి, భన్తే, పుబ్బే సాయఞ్చేవ భుఞ్జామ పాతో చ దివా చ వికాలే. అహు ఖో సో, భన్తే, సమయో యం భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – ‘ఇఙ్ఘ తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏతం దివావికాలభోజనం పజహథా’తి. తస్స మయ్హం,

భన్తే, అహుదేవ అఞ్ఞథత్తం, అహుదేవ [అహు (సీ. పీ.)] దోమనస్సం – ‘యమ్పి నో సద్ధా గహపతికా దివా వికాలే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం దేన్తి తస్సపి నో భగవా పహానమాహ, తస్సపి నో సుగతో పటినిస్సగ్గమాహా’తి. తే మయం, భన్తే, భగవతి పేమఞ్చ గారవఞ్చ హిరిఞ్చ ఓత్తప్పఞ్చ సమ్పస్సమానా ఏవం తం దివావికాలభోజనం పజహిమ్హా. తే మయం, భన్తే, సాయఞ్చేవ భుఞ్జామ పాతో చ. అహు ఖో సో, భన్తే, సమయో యం భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – ‘ఇఙ్ఘ తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏతం రత్తింవికాలభోజనం పజహథా’తి. తస్స మయ్హం, భన్తే, అహుదేవ అఞ్ఞథత్తం అహుదేవ దోమనస్సం – ‘యమ్పి నో ఇమేసం ద్విన్నం భత్తానం పణీతసఙ్ఖాతతరం తస్సపి నో భగవా పహానమాహ, తస్సపి నో సుగతో పటినిస్సగ్గమాహా’తి. భూతపుబ్బం, భన్తే, అఞ్ఞతరో పురిసో దివా సూపేయ్యం లభిత్వా ఏవమాహ – ‘హన్ద చ ఇమం నిక్ఖిపథ, సాయం సబ్బేవ సమగ్గా భుఞ్జిస్సామా’తి. యా కాచి, భన్తే, సఙ్ఖతియో సబ్బా తా రత్తిం, అప్పా దివా. తే మయం, భన్తే, భగవతి పేమఞ్చ గారవఞ్చ హిరిఞ్చ ఓత్తప్పఞ్చ సమ్పస్సమానా ఏవం తం రత్తింవికాలభోజనం పజహిమ్హా. భూతపుబ్బం, భన్తే, భిక్ఖూ రత్తన్ధకారతిమిసాయం పిణ్డాయ చరన్తా చన్దనికమ్పి పవిసన్తి, ఓళిగల్లేపి పపతన్తి, కణ్టకావాటమ్పి [కణ్టకవత్తమ్పి (సీ. పీ.), కణ్టకరాజిమ్పి (స్యా. కం.)] ఆరోహన్తి, సుత్తమ్పి గావిం ఆరోహన్తి, మాణవేహిపి సమాగచ్ఛన్తి కతకమ్మేహిపి అకతకమ్మేహిపి, మాతుగామోపి తే [తేన (క.)] అసద్ధమ్మేన నిమన్తేతి. భూతపుబ్బాహం, భన్తే, రత్తన్ధకారతిమిసాయం పిణ్డాయ చరామి. అద్దసా ఖో మం, భన్తే, అఞ్ఞతరా ఇత్థీ విజ్జన్తరికాయ భాజనం ధోవన్తీ. దిస్వా మం భీతా విస్సరమకాసి – ‘అభుమ్మే [అబ్భుమ్మే (సీ. పీ.)] పిసాచో వత మ’న్తి! ఏవం వుత్తే, అహం, భన్తే, తం ఇత్థిం ఏతదవోచం – ‘నాహం, భగిని, పిసాచో; భిక్ఖు పిణ్డాయ ఠితో’తి. ‘భిక్ఖుస్స ఆతుమారీ, భిక్ఖుస్స మాతుమారీ [ఠితో’తి. భిక్ఖుస్స ఆతుమాతుమారీ (క.)]! వరం తే, భిక్ఖు, తిణ్హేన గోవికన్తనేన కుచ్ఛి పరికన్తో, న త్వేవ వరం యం [న త్వేవ యా (సీ. పీ.)] రత్తన్ధకారతిమిసాయం కుచ్ఛిహేతు పిణ్డాయ చరసీ’తి [చరసాతి (సీ. పీ.)]. తస్స మయ్హం, భన్తే, తదనుస్సరతో ఏవం హోతి – ‘బహూనం వత నో భగవా దుక్ఖధమ్మానం అపహత్తా, బహూనం వత నో భగవా సుఖధమ్మానం ఉపహత్తా; బహూనం వత నో భగవా అకుసలానం ధమ్మానం అపహత్తా, బహూనం వత నో భగవా కుసలానం ధమ్మానం ఉపహత్తా’’’తి.

౧౫౦. ‘‘ఏవమేవ పనుదాయి, ఇధేకచ్చే మోఘపురిసా ‘ఇదం పజహథా’తి మయా వుచ్చమానా తే ఏవమాహంసు – ‘కిం పనిమస్స అప్పమత్తకస్స ఓరమత్తకస్స అధిసల్లిఖతేవాయం సమణో’తి. తే తఞ్చేవ నప్పజహన్తి, మయి చ అప్పచ్చయం ఉపట్ఠాపేన్తి. యే చ భిక్ఖూ సిక్ఖాకామా తేసం తం, ఉదాయి, హోతి బలవం బన్ధనం, దళ్హం బన్ధనం, థిరం బన్ధనం, అపూతికం బన్ధనం, థూలో, కళిఙ్గరో – సేయ్యథాపి, ఉదాయి, లటుకికా సకుణికా పూతిలతాయ బన్ధనేన బద్ధా తత్థేవ వధం వా బన్ధం వా మరణం వా ఆగమేతి. యో ను ఖో, ఉదాయి, ఏవం వదేయ్య – ‘యేన సా లటుకికా సకుణికా పూతిలతాయ బన్ధనేన బద్ధా తత్థేవ వధం వా బన్ధం వా మరణం వా ఆగమేతి, తఞ్హి తస్సా అబలం బన్ధనం , దుబ్బలం బన్ధనం, పూతికం బన్ధనం, అసారకం బన్ధన’న్తి; సమ్మా ను ఖో సో, ఉదాయి, వదమానో వదేయ్యా’’తి? ‘‘నో హేతం, భన్తే. యేన సా, భన్తే, లటుకికా సకుణికా పూతిలతాయ బన్ధనేన బద్ధా తత్థేవ వధం వా బన్ధం వా మరణం వా ఆగమేతి, తఞ్హి తస్సా బలవం బన్ధనం, దళ్హం బన్ధనం, థిరం బన్ధనం అపూతికం బన్ధనం, థూలో, కళిఙ్గరో’’తి. ‘‘ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, ఇధేకచ్చే మోఘపురిసా ‘ఇదం పజహథా’తి మయా వుచ్చమానా తే ఏవమాహంసు – ‘కిం పనిమస్స అప్పమత్తకస్స ఓరమత్తకస్స అధిసల్లిఖతేవాయం సమణో’తి? తే తఞ్చేవ నప్పజహన్తి, మయి చ అప్పచ్చయం ఉపట్ఠాపేన్తి. యే చ భిక్ఖూ సిక్ఖాకామా తేసం తం, ఉదాయి, హోతి బలవం బన్ధనం, దళ్హం బన్ధనం, థిరం బన్ధనం, అపూతికం బన్ధనం, థూలో, కళిఙ్గరో’’.

౧౩౧. “ఇధ పనుదాయి, ఏకచ్చే కులపుత్తా ‘ఇదం పజహథా’తి మయా వుచ్చమానా తే ఏవమాహంసు – ‘కిం పనిమస్స అప్పమత్తకస్స ఓరమత్తకస్స పహాతబ్బస్స యస్స నో భగవా పహానమాహ, యస్స నో సుగతో పటినిస్సగ్గమాహా’తి? తే తఞ్చేవ పజహన్తి, మయి చ న అప్పచ్చయం ఉపట్ఠాపేన్తి. యే చ భిక్ఖూ సిక్ఖాకామా తే తం పహాయ అప్పోస్సుక్కా పన్నలోమా పరదత్తవుత్తా [పరదవుత్తా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] మిగభూతేన చేతసా విహరన్తి. తేసం తం, ఉదాయి, హోతి అబలం బన్ధనం, దుబ్బలం బన్ధనం, పూతికం బన్ధనం, అసారకం బన్ధనం – సేయ్యథాపి, ఉదాయి, రఞ్ఞో నాగో ఈసాదన్తో ఉరూళ్హవా అభిజాతో సఙ్గామావచరో దళ్హేహి వరత్తేహి బన్ధనేహి బద్ధో ఈసకంయేవ కాయం సన్నామేత్వా తాని బన్ధనాని సంఛిన్దిత్వా సంపదాలేత్వా యేన కామం పక్కమతి. యో ను ఖో, ఉదాయి, ఏవం వదేయ్య – ‘యేహి సో రఞ్ఞో నాగో ఈసాదన్తో ఉరూళ్హవా అభిజాతో సఙ్గామావచరో దళ్హేహి వరత్తేహి బన్ధనేహి బద్ధో ఈసకంయేవ కాయం సన్నామేత్వా తాని బన్ధనాని సంఛిన్దిత్వా సంపదాలేత్వా యేన కామం పక్కమతి, తఞ్హి తస్స బలవం బన్ధనం, దళ్హం బన్ధనం, థిరం బన్ధనం, అపూతికం బన్ధనం, థూలో, కలిఙ్గరో’తి; సమ్మా ను ఖో సో, ఉదాయి, వదమానో వదేయ్యా”తి? “నో హేతం, భన్తే. యేహి సో, భన్తే, రఞ్ఞో నాగో ఈసాదన్తో ఉరూళ్హవా అభిజాతో సఙ్గామావచరో దళ్హేహి వరత్తేహి బన్ధనేహి బద్ధో ఈసకంయేవ కాయం సన్నామేత్వా తాని బన్ధనాని సంఛిన్దిత్వా సంపదాలేత్వా యేన కామం పక్కమతి, తఞ్హి తస్స అబలం బన్ధనం…పే.… అసారకం బన్ధన”న్తి. “ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, ఇధేకచ్చే కులపుత్తా ‘ఇదం పజహథా’తి మయా వుచ్చమానా తే ఏవమాహంసు – ‘కిం పనిమస్స అప్పమత్తకస్స ఓరమత్తకస్స పహాతబ్బస్స యస్స నో భగవా పహానమాహ, యస్స నో సుగతో పటినిస్సగ్గమాహా’తి? తే తఞ్చేవ పజహన్తి, మయి చ న అప్పచ్చయం ఉపట్ఠాపేన్తి. యే చ భిక్ఖూ సిక్ఖాకామా తే తం పహాయ అప్పోస్సుక్కా పన్నలోమా పరదత్తవుత్తా మిగభూతేన చేతసా విహరన్తి. తేసం తం, ఉదాయి, హోతి అబలం బన్ధనం, దుబ్బలం బన్ధనం, పూతికం బన్ధనం, అసారకం బన్ధనం”.

౧౩౨. “సేయ్యథాపి, ఉదాయి, పురిసో దలిద్దో అస్సకో అనాళ్హియో; తస్స’స్స ఏకం అగారకం ఓలుగ్గవిలుగ్గం కాకాతిదాయిం [కాకాతిడాయిం (?)] నపరమరూపం, ఏకా ఖటోపికా [కళోపికా (క.)] ఓలుగ్గవిలుగ్గా నపరమరూపా, ఏకిస్సా కుమ్భియా ధఞ్ఞసమవాపకం నపరమరూపం, ఏకా జాయికా నపరమరూపా. సో ఆరామగతం భిక్ఖుం పస్సేయ్య సుధోతహత్థపాదం మనుఞ్ఞం భోజనం భుత్తావిం సీతాయ ఛాయాయ నిసిన్నం అధిచిత్తే యుత్తం. తస్స ఏవమస్స – ‘సుఖం వత, భో, సామఞ్ఞం, ఆరోగ్యం వత, భో, సామఞ్ఞం! సో వతస్సం [సో వతస్స (క.)] యోహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య’న్తి. సో న సక్కుణేయ్య ఏకం అగారకం ఓలుగ్గవిలుగ్గం కాకాతిదాయిం నపరమరూపం పహాయ, ఏకం ఖటోపికం ఓలుగ్గవిలుగ్గం నపరమరూపం పహాయ, ఏకిస్సా కుమ్భియా ధఞ్ఞసమవాపకం నపరమరూపం పహాయ, ఏకం జాయికం నపరమరూపం పహాయ కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితుం. యో ను ఖో, ఉదాయి, ఏవం వదేయ్య – ‘యేహి సో పురిసో బన్ధనేహి బద్ధో న సక్కోతి ఏకం అగారకం ఓలుగ్గవిలుగ్గం కాకాతిదాయిం నపరమరూపం పహాయ, ఏకం ఖటోపికం ఓలుగ్గవిలుగ్గం నపరమరూపం పహాయ, ఏకిస్సా కుమ్భియా ధఞ్ఞసమవాపకం నపరమరూపం పహాయ, ఏకం జాయికం నపరమరూపం పహాయ కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితుం; తఞ్హి తస్స అబలం బన్ధనం, దుబ్బలం బన్ధనం, పూతికం బన్ధనం, అసారకం బన్ధన’న్తి; సమ్మా ను ఖో సో, ఉదాయి, వదమానో వదేయ్యా”తి? “నో హేతం, భన్తే. యేహి సో, భన్తే, పురిసో బన్ధనేహి బద్ధో, న సక్కోతి ఏకం అగారకం ఓలుగ్గవిలుగ్గం కాకాతిదాయిం నపరమరూపం పహాయ, ఏకం ఖటోపికం ఓలుగ్గవిలుగ్గం నపరమరూపం పహాయ, ఏకిస్సా కుమ్భియా

ధఞ్ఞసమవాపకం నపరమరూపం పహాయ, ఏకం జాయికం నపరమరూపం పహాయ కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితుం; తఞ్హి తస్స బలవం బన్ధనం, దళ్హం బన్ధనం, థిరం బన్ధనం, అపూతికం బన్ధనం, థూలో, కలిఙ్గరో"తి. "ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, ఇధేకచ్చే మోఘపురిసా 'ఇదం పజహథా'తి మయా వుచ్చమానా తే ఏవమాహంసు – 'కిం పనిమస్స అప్పమత్తకస్స ఓరమత్తకస్స అధిసల్లిఖతేవాయం సమణో'తి? తే తఞ్చేవ నప్పజహన్తి, మయి చ అప్పచ్చయం ఉపట్ఠాపేన్తి. యే చ భిక్ఖూ సిక్ఖాకామా తేసం తం, ఉదాయి, హోతి బలవం బన్ధనం, దళ్హం బన్ధనం, థిరం బన్ధనం, అపూతికం బన్ధనం, థూలో, కలిఙ్గరో".

౧౫౩. "సేయ్యథాపి , ఉదాయి, గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా అడ్ఢో మహద్ధనో మహాభోగో, నేకానం నిక్ఖగణానం చయో, నేకానం ధఞ్ఞగణానం చయో, నేకానం ఖేత్తగణానం చయో, నేకానం వత్థుగణానం చయో, నేకానం భరియగణానం చయో, నేకానం దాసగణానం చయో, నేకానం దాసిగణానం చయో; సో ఆరామగతం భిక్ఖుం పస్సేయ్య సుధోతహత్థపాదం మనుఞ్ఞం భోజనం భుత్తావిం సీతాయ ఛాయాయ నిసిన్నం అధిచిత్తే యుత్తం. తస్స ఏవమస్స – 'సుఖం వత, భో, సామఞ్ఞం, ఆరోగ్యం వత, భో, సామఞ్ఞం! సో వతస్సం యోహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి. సో సక్కుణేయ్య నేకాని నిక్ఖగణాని పహాయ, నేకాని ధఞ్ఞగణాని పహాయ, నేకాని ఖేత్తగణాని పహాయ, నేకాని వత్థుగణాని పహాయ, నేకాని భరియగణాని పహాయ, నేకాని దాసగణాని పహాయ, నేకాని దాసిగణాని పహాయ కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితుం. యో ను ఖో, ఉదాయి, ఏవం వదేయ్య – 'యేహి సో గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా బన్ధనేహి బద్ధో, సక్కోతి నేకాని నిక్ఖగణాని పహాయ, నేకాని ధఞ్ఞగణాని పహాయ, నేకాని ఖేత్తగణాని పహాయ, నేకాని వత్థుగణాని పహాయ, నేకాని భరియగణాని పహాయ, నేకాని దాసగణాని పహాయ, నేకాని దాసిగణాని పహాయ కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితుం, తఞ్హి తస్స బలవం బన్ధనం, దళ్హం బన్ధనం, థిరం బన్ధనం, అపూతికం బన్ధనం, థూలో, కలిఙ్గరో'తి; సమ్మా ను ఖో సో, ఉదాయి, వదమానో వదేయ్యా"తి? "నో హేతం, భన్తే. యేహి సో, భన్తే, గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా బన్ధనేహి బద్ధో, సక్కోతి నేకాని నిక్ఖగణాని పహాయ, నేకాని ధఞ్ఞగణాని పహాయ, నేకాని ఖేత్తగణాని పహాయ, నేకాని వత్థుగణాని పహాయ, నేకాని భరియగణాని పహాయ, నేకాని దాసగణాని పహాయ, నేకాని దాసిగణాని పహాయ కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితుం; తఞ్హి తస్స అబలం బన్ధనం, దుబ్బలం బన్ధనం, పూతికం బన్ధనం, అసారకం బన్ధన"న్తి. "ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, ఇధేకచ్చే కులపుత్తా 'ఇదం పజహథా'తి మయా వుచ్చమానా తే ఏవమాహంసు – 'కిం పనిమస్స అప్పమత్తకస్స ఓరమత్తకస్స పహాతబ్బస్స యస్స నో భగవా పహానమాహ యస్స, నో సుగతో పటినిస్సగ్గమాహా'తి? తే తఞ్చేవ పజహన్తి, మయి చ న అప్పచ్చయం ఉపట్ఠాపేన్తి. యే చ భిక్ఖూ సిక్ఖాకామా తే తం పహాయ అప్పోస్సుక్కా పన్నలోమా పరదత్తవుత్తా మిగభూతేన చేతసా విహరన్తి. తేసం తం, ఉదాయి, హోతి అబలం బన్ధనం, దుబ్బలం బన్ధనం, పూతికం బన్ధనం, అసారకం బన్ధనం".

౧౫౪. "చత్తారోమే , ఉదాయి, పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం. కతమే చత్తారో? ఇధుదాయి, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉపధిపహానాయ పటిపన్నో హోతి ఉపధిపటినిస్సగ్గాయ. తమేనం ఉపధిపహానాయ పటిపన్నం ఉపధిపటినిస్సగ్గాయ ఉపధిపటిసంయుత్తా సరసఙ్కప్పా సముదాచరన్తి. సో తే అధివాసేతి, నప్పజహతి, న వినోదేతి, న బ్యన్తీకరోతి, న అనభావం గమేతి. ఇమం ఖో అహం, ఉదాయి, పుగ్గలం 'సంయుత్తో'తి వదామి నో 'విసంయుత్తో'. తం కిస్స హేతు? ఇన్ద్రియవేమత్తతా హి మే, ఉదాయి, ఇమస్మిం పుగ్గలే విదితా.

“ఇధ పనుదాయి, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉపధిపహానాయ పటిపన్నో హోతి ఉపధిపటినిస్సగ్గాయ. తమేనం ఉపధిపహానాయ పటిపన్నం ఉపధిపటినిస్సగ్గాయ ఉపధిపటిసంయుత్తా సరసఙ్కప్పా సముదాచరన్తి. సో తే నాధివాసేతి, పజహతి, వినోదేతి, బ్యన్తీకరోతి, అనభావం గమేతి. ఇమమ్పి ఖో అహం, ఉదాయి , పుగ్గలం ‘సంయుత్తో’తి వదామి నో ‘విసంయుత్తో’. తం కిస్స హేతు? ఇన్ద్రియవేమత్తతా హి మే, ఉదాయి, ఇమస్మిం పుగ్గలే విదితా.

“ఇధ పనుదాయి, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఉపధిపహానాయ పటిపన్నో హోతి ఉపధిపటినిస్సగ్గాయ. తమేనం ఉపధిపహానాయ పటిపన్నం ఉపధిపటినిస్సగ్గాయ కదాచి కరహచి సతిసమ్మోసా ఉపధిపటిసంయుత్తా సరసఙ్కప్పా సముదాచరన్తి; దన్ధో, ఉదాయి, సతుప్పాదో. అథ ఖో నం ఖిప్పమేవ పజహతి, వినోదేతి, బ్యన్తీకరోతి, అనభావం గమేతి. సేయ్యథాపి, ఉదాయి, పురిసో దివసంసన్తత్తే [దివససన్తత్తే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అయోకటాహే ద్వే వా తీణి వా ఉదకఫుసితాని నిపాతేయ్య; దన్ధో, ఉదాయి, ఉదకఫుసితానం నిపాతో. అథ ఖో నం ఖిప్పమేవ పరిక్ఖయం పరియాదానం గచ్ఛేయ్య. ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, ఇధేకచ్చో పుగ్గలో ఉపధిపహానాయ పటిపన్నో హోతి ఉపధిపటినిస్సగ్గాయ. తమేనం ఉపధిపహానాయ పటిపన్నం ఉపధిపటినిస్సగ్గాయ కదాచి కరహచి సతిసమ్మోసా ఉపధిపటిసంయుత్తా సరసఙ్కప్పా సముదాచరన్తి; దన్ధో, ఉదాయి, సతుప్పాదో. అథ ఖో నం ఖిప్పమేవ పజహతి, వినోదేతి, బ్యన్తీకరోతి, అనభావం గమేతి. ఇమమ్పి ఖో అహం, ఉదాయి, పుగ్గలం ‘సంయుత్తో’తి వదామి నో ‘విసంయుత్తో’. తం కిస్స హేతు? ఇన్ద్రియవేమత్తతా హి మే, ఉదాయి, ఇమస్మిం పుగ్గలే విదితా.

“ఇధ పనుదాయి, ఏకచ్చో పుగ్గలో ‘ఉపధి దుక్ఖస్స మూల’న్తి – ఇతి విదిత్వా నిరుపధి హోతి, ఉపధిసఙ్ఖయే విముత్తో. ఇమం ఖో అహం, ఉదాయి, పుగ్గలం ‘విసంయుత్తో’తి వదామి నో ‘సంయుత్తో’తి . తం కిస్స హేతు? ఇన్ద్రియవేమత్తతా హి మే, ఉదాయి, ఇమస్మిం పుగ్గలే విదితా. ఇమే ఖో, ఉదాయి, చత్తారో పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం.

౧౭౭. “పఞ్చ ఖో ఇమే, ఉదాయి, కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా, సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా…పే.… ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా… జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా… కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. ఇమే ఖో, ఉదాయి, పఞ్చ కామగుణా. యం ఖో, ఉదాయి, ఇమే పఞ్చ కామగుణే పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం ఇదం వుచ్చతి కామసుఖం మిళ్హసుఖం [మీళ్హసుఖం (సీ. పీ.)] పుథుజ్జనసుఖం అనరియసుఖం, న సేవితబ్బం, న భావేతబ్బం, న బహులీకాతబ్బం; ‘భాయితబ్బం ఏతస్స సుఖస్సా’తి వదామి.

౧౭౮. “ఇధుదాయి , భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి…పే.… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, వితక్కవిచారానం వూపసమా… దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, పీతియా చ విరాగా… తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, సుఖస్స చ పహానా… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదం వుచ్చతి నేక్ఖమ్మసుఖం పవివేకసుఖం ఉపసమసుఖం సమ్బోధసుఖం, ఆసేవితబ్బం, భావేతబ్బం, బహులీకాతబ్బం; ‘న భాయితబ్బం ఏతస్స సుఖస్సా’తి వదామి.

“ఇధుదాయి, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి…పే.… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; ఇదం ఖో అహం, ఉదాయి, ఇఞ్జితస్మిం వదామి. కిఞ్చ తత్థ ఇఞ్జితస్మిం? యదేవ తత్థ వితక్కవిచారా అనిరుద్ధా హోన్తి ఇదం తత్థ ఇఞ్జితస్మిం.

ఇధుదాయి, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా…పే॰… దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; ఇదమ్పి ఖో అహం, ఉదాయి, ఇఞ్జితస్మిం వదామి. కిఞ్చ తత్థ ఇఞ్జితస్మిం? యదేవ తత్థ పీతిసుఖం అనిరుద్ధం హోతి ఇదం తత్థ ఇఞ్జితస్మిం. ఇధుదాయి, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా…పే॰… తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; ఇదమ్పి ఖో అహం, ఉదాయి, ఇఞ్జితస్మిం వదామి. కిఞ్చ తత్థ ఇఞ్జితస్మిం? యదేవ తత్థ ఉపేక్ఖాసుఖం అనిరుద్ధం హోతి ఇదం తత్థ ఇఞ్జితస్మిం. ఇధుదాయి, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; ఇదం ఖో అహం, ఉదాయి, అనిఞ్జితస్మిం వదామి.

“ఇధుదాయి , భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; ఇదం ఖో అహం, ఉదాయి, ‘అనల’న్తి వదామి, ‘పజహథా’తి వదామి, ‘సమతిక్కమథా’తి వదామి. కో చ తస్స సమతిక్కమో? ఇధుదాయి, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా… దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం తస్స సమతిక్కమో; ఇదమ్పి ఖో అహం, ఉదాయి, ‘అనల’న్తి వదామి, ‘పజహథా’తి వదామి, ‘సమతిక్కమథా’తి వదామి. కో చ తస్స సమతిక్కమో? ఇధుదాయి, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా… తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం తస్స సమతిక్కమో; ఇదమ్పి ఖో అహం, ఉదాయి, ‘అనల’న్తి వదామి, ‘పజహథా’తి వదామి, ‘సమతిక్కమథా’తి వదామి. కో చ తస్స సమతిక్కమో? ఇధుదాయి, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం తస్స సమతిక్కమో; ఇదమ్పి ఖో అహం, ఉదాయి, ‘అనల’న్తి వదామి, ‘పజహథా’తి వదామి, ‘సమతిక్కమథా’తి వదామి. కో చ తస్స సమతిక్కమో? ఇధుదాయి, భిక్ఖు సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం తస్స సమతిక్కమో; ఇదమ్పి ఖో అహం, ఉదాయి, ‘అనల’న్తి వదామి, ‘పజహథా’తి వదామి, ‘సమతిక్కమథా’తి వదామి. కో చ తస్స సమతిక్కమో? ఇధుదాయి, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం తస్స సమతిక్కమో ; ఇదమ్పి ఖో అహం, ఉదాయి, ‘అనల’న్తి వదామి, ‘పజహథా’తి వదామి, ‘సమతిక్కమథా’తి వదామి. కో చ తస్స సమతిక్కమో? ఇధుదాయి, భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం తస్స సమతిక్కమో; ఇదమ్పి ఖో అహం, ఉదాయి, ‘అనల’న్తి వదామి, ‘పజహథా’తి వదామి, ‘సమతిక్కమథా’తి వదామి. కో చ తస్స సమతిక్కమో? ఇధుదాయి, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం తస్స సమతిక్కమో; ఇదమ్పి ఖో అహం, ఉదాయి, ‘అనల’న్తి వదామి, ‘పజహథా’తి వదామి, ‘సమతిక్కమథా’తి వదామి. కో చ తస్స సమతిక్కమో? ఇధుదాయి, భిక్ఖు సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం తస్స సమతిక్కమో; ఇతి ఖో అహం, ఉదాయి, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనస్సపి పహానం వదామి. పస్ససి నో త్వం, ఉదాయి, తం సంయోజనం అణుం వా థూలం వా యస్సాహం నో పహానం వదామీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా ఉదాయీ భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

లటుకికోపమసుత్తం నిట్ఠితం ఛట్ఠం.

౭. చాతుమసుత్తం

౧౫౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా చాతుమాయం విహరతి ఆమలకీవనే. తేన ఖో పన సమయేన సారిపుత్తమోగ్గల్లానప్పముఖాని పఞ్చమత్తాని భిక్ఖుసతాని చాతుమం అనుప్పత్తాని హోన్తి భగవన్తం దస్సనాయ. తే చ ఆగన్తుకా భిక్ఖూ నేవాసికేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం పటిసమ్మోదమానా సేనాసనాని పఞ్ఞాపయమానా పత్తచీవరాని పటిసామయమానా ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా అహేసుం. అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – “కే పనేతే, ఆనన్ద, ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా, కేవట్టా మఞ్ఞే మచ్ఛవిలోపే”తి? “ఏతాని, భన్తే, సారిపుత్తమోగ్గల్లానప్పముఖాని పఞ్చమత్తాని భిక్ఖుసతాని చాతుమం అనుప్పత్తాని భగవన్తం దస్సనాయ. తే ఆగన్తుకా భిక్ఖూ నేవాసికేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం పటిసమ్మోదమానా సేనాసనాని పఞ్ఞాపయమానా పత్తచీవరాని పటిసామయమానా ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా”తి. “తేనహానన్ద, మమ వచనేన తే భిక్ఖూ ఆమన్తేహి – ‘సత్థా ఆయస్మన్తే ఆమన్తేతీ’”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పటిస్సుత్వా యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – “సత్థా ఆయస్మన్తే ఆమన్తేతీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో తే భిక్ఖూ భగవా ఏతదవోచ – “కిం ను తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా, కేవట్టా మఞ్ఞే మచ్ఛవిలోపే”తి? “ఇమాని, భన్తే, సారిపుత్తమోగ్గల్లానప్పముఖాని పఞ్చమత్తాని భిక్ఖుసతాని చాతుమం అనుప్పత్తాని భగవన్తం దస్సనాయ. తేమే ఆగన్తుకా భిక్ఖూ నేవాసికేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం పటిసమ్మోదమానా సేనాసనాని పఞ్ఞాపయమానా పత్తచీవరాని పటిసామయమానా ఉచ్చాసద్దా మహాసద్దా”తి. “గచ్ఛథ, భిక్ఖవే, పణామేమి వో, న వో మమ సన్తికే వత్థబ్బ”న్తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా సేనాసనం సంసామేత్వా పత్తచీవరమాదాయ పక్కమింసు.

౧౫౮. తేన ఖో పన సమయేన చాతుమేయ్యకా సక్యా సన్థాగారే [సన్ధాగారే (క.)] సన్నిపతితా హోన్తి కేనచిదేవ కరణీయేన. అద్దసంసు ఖో చాతుమేయ్యకా సక్యా తే భిక్ఖూ దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తే; దిస్వాన యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ ఏతదవోచుం – “హన్ద, కహం పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో గచ్ఛథా”తి? “భగవతా ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖుసఙ్ఘో పణామితో”తి. “తేనహాయస్మన్తో ముహుత్తం నిసీదథ, అప్పేవ నామ మయం సక్కుణేయ్యామ భగవన్తం పసాదేతు”న్తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ చాతుమేయ్యకానం సక్యానం పచ్చస్సోసుం. అథ ఖో చాతుమేయ్యకా సక్యా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో చాతుమేయ్యకా సక్యా భగవన్తం ఏతదవోచుం – “అభినన్దతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖుసఙ్ఘం; అభివదతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖుసఙ్ఘం. సేయ్యథాపి, భన్తే , భగవతా పుబ్బే భిక్ఖుసఙ్ఘో అనుగ్గహితో, ఏవమేవ భగవా ఏతరహి అనుగ్గణ్హాతు భిక్ఖుసఙ్ఘం. సన్తేత్థ, భన్తే, భిక్ఖూ నవా అచిరపబ్బజితా అధునాగతా ఇమం ధమ్మవినయం. తేసం భగవన్తం దస్సనాయ అలభన్తానం సియా అఞ్ఞథత్తం, సియా విపరిణామో. సేయ్యథాపి, భన్తే, బీజానం తరుణానం ఉదకం అలభన్తానం సియా అఞ్ఞథత్తం సియా విపరిణామో; ఏవమేవ ఖో, భన్తే, సన్తేత్థ భిక్ఖూ నవా అచిరపబ్బజితా అధునాగతా ఇమం ధమ్మవినయం, తేసం భగవన్తం దస్సనాయ అలభన్తానం సియా అఞ్ఞథత్తం, సియా విపరిణామో. సేయ్యథాపి, భన్తే, వచ్ఛస్స తరుణస్స మాతరం అపస్సన్తస్స సియా అఞ్ఞథత్తం, సియా విపరిణామో; ఏవమేవ ఖో, భన్తే, సన్తేత్థ భిక్ఖూ నవా అచిరపబ్బజితా అధునాగతా ఇమం ధమ్మవినయం, తేసం భగవన్తం అపస్సన్తానం సియా అఞ్ఞథత్తం, సియా విపరిణామో. అభినన్దతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖుసఙ్ఘం; అభివదతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖుసఙ్ఘం. సేయ్యథాపి, భన్తే, భగవతా పుబ్బే భిక్ఖుసఙ్ఘో అనుగ్గహితో; ఏవమేవ భగవా ఏతరహి అనుగ్గణ్హాతు భిక్ఖుసఙ్ఘ”న్తి.

౧౫౯. అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి భగవతో చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం [సమ్మిఞ్జితం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – బ్రహ్మలోకే అన్తరహితో భగవతో పురతో పాతురహోసి. అథ ఖో బ్రహ్మా సహమ్పతి ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభినన్దతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖుసఙ్ఘం; అభివదతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖుసఙ్ఘం. సేయ్యథాపి, భన్తే, భగవతా పుబ్బే భిక్ఖుసఙ్ఘో అనుగ్గహితో; ఏవమేవ భగవా ఏతరహి అనుగ్గణ్హాతు భిక్ఖుసఙ్ఘం. సన్తేత్థ, భన్తే, భిక్ఖూ నవా అచిరపబ్బజితా అధునాగతా ఇమం ధమ్మవినయం, తేసం భగవన్తం దస్సనాయ అలభన్తానం సియా అఞ్ఞథత్తం, సియా విపరిణామో. సేయ్యథాపి, భన్తే, బీజానం తరుణానం ఉదకం అలభన్తానం సియా అఞ్ఞథత్తం, సియా విపరిణామో; ఏవమేవ ఖో, భన్తే, సన్తేత్థ భిక్ఖూ నవా అచిరపబ్బజితా అధునాగతా ఇమం ధమ్మవినయం, తేసం భగవన్తం దస్సనాయ అలభన్తానం సియా అఞ్ఞథత్తం, సియా విపరిణామో. సేయ్యథాపి భన్తే, వచ్ఛస్స తరుణస్స మాతరం అపస్సన్తస్స సియా అఞ్ఞథత్తం, సియా విపరిణామో; ఏవమేవ ఖో, భన్తే, సన్తేత్థ భిక్ఖూ నవా అచిరపబ్బజితా అధునాగతా ఇమం ధమ్మవినయం, తేసం భగవన్తం అపస్సన్తానం సియా అఞ్ఞథత్తం, సియా విపరిణామో. అభినన్దతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖుసఙ్ఘం; అభివదతు, భన్తే, భగవా భిక్ఖుసఙ్ఘం. సేయ్యథాపి, భన్తే, భగవతా పుబ్బే భిక్ఖుసఙ్ఘో అనుగ్గహితో; ఏవమేవ భగవా ఏతరహి అనుగ్గణ్హాతు భిక్ఖుసఙ్ఘ"న్తి.

౧౬౦. అసక్ఖింసు ఖో చాతుమేయ్యకా చ సక్యా బ్రహ్మా చ సహమ్పతి భగవన్తం పసాదేతుం బీజూపమేన చ తరుణూపమేన చ. అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ఉట్ఠేథావుసో, గణ్హథ పత్తచీవరం. పసాదితో భగవా చాతుమేయ్యకేహి చ సక్యేహి బ్రహ్మునా చ సహమ్పతినా బీజూపమేన చ తరుణూపమేన చా"తి. "ఏవమావుసో"తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా పత్తచీవరమాదాయ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం భగవా ఏతదవోచ – "కిన్తి తే, సారిపుత్త, అహోసి మయా భిక్ఖుసఙ్ఘే పణామితే"తి? "ఏవం ఖో మే, భన్తే, అహోసి – 'భగవతా భిక్ఖుసఙ్ఘో పణామితో. అప్పోస్సుక్కో దాని భగవా దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం అనుయుత్తో విహరిస్సతి, మయమ్పి దాని అప్పోస్సుక్కా దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారమనుయుత్తా విహరిస్సామా'"తి. "ఆగమేహి త్వం, సారిపుత్త, ఆగమేహి త్వం, సారిపుత్త, దిట్ఠధమ్మసుఖవిహార"న్తి. అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఆమన్తేసి – "కిన్తి తే, మోగ్గల్లాన, అహోసి మయా భిక్ఖుసఙ్ఘే పణామితే"తి? "ఏవం ఖో మే, భన్తే, అహోసి – 'భగవతా భిక్ఖుసఙ్ఘో పణామితో. అప్పోస్సుక్కో దాని భగవా దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం అనుయుత్తో విహరిస్సతి, అహఞ్చ దాని ఆయస్మా చ సారిపుత్తో భిక్ఖుసఙ్ఘం పరిహరిస్సామా'"తి. "సాధు సాధు, మోగ్గల్లాన! అహం వా హి, మోగ్గల్లాన , భిక్ఖుసఙ్ఘం పరిహరేయ్యం సారిపుత్తమోగ్గల్లానా వా"తి.

౧౬౧. అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "చత్తారిమాని, భిక్ఖవే, భయాని ఉదకోరోహన్తే పాటికఙ్ఖితబ్బాని. కతమాని చత్తారి? ఊమిభయం [ఉమ్మీభయం (స్యా. కం.)], కుమ్భీలభయం, ఆవట్టభయం, సుసుకాభయం – ఇమాని, భిక్ఖవే, చత్తారి భయాని ఉదకోరోహన్తే పాటికఙ్ఖితబ్బాని. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారిమాని భయాని ఇధేకచ్చే పుగ్గలే ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితే పాటికఙ్ఖితబ్బాని. కతమాని చత్తారి? ఊమిభయం, కుమ్భీలభయం, ఆవట్టభయం, సుసుకాభయం.

೧೬೨. "ಕತಮಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಊಮಿಭಯಂ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಸದ್ಧಾ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಹೋತಿ – 'ಓತಿಣ್ಣೋಮ್ಹಿ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಸೋಕೇಹಿ ಪರಿದೇವೇಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ ದೋಮನಸ್ಸೇಹಿ ಉಪಾಯಾಸೇಹಿ ದುಕ್ಖೋತಿಣ್ಣೋ ದುಕ್ಖಪರೇತೋ; ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಇಮಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಅನ್ತಕಿರಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯೇಥಾ'ತಿ. ತಮೇನಂ ತಥಾ ಪಬ್ಬಜಿತಂ ಸಮಾನಂ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಓವದನ್ತಿ, ಅನುಸಾಸನ್ತಿ – 'ಏವಂ ತೇ ಅಭಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ತೇ ಪಟಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ತೇ ಆಲೋಕಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ತೇ ವಿಲೋಕಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ತೇ ಸಮಿಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ತೇ ಪಸಾರಿತಬ್ಬಂ, ಏವಂ ತೇ ಸಙ್ಘಾಟಿಪತ್ತಚೀವರಂ ಧಾರೇತಬ್ಬ'ನ್ತಿ. ತಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತಿ – 'ಮಯಂ ಖೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅಗಾರಿಯಭೂತಾ ಸಮಾನಾ ಅಞ್ಞೇ ಓವದಾಮ, ಅನುಸಾಸಾಮ [ಓವದಾಮಪಿ ಅನುಸಾಸಾಮಪಿ (ಸೀ. ಸ್ಯಾ. ಕಂ. ಪೀ.)]. ಇಮೇ ಪನಮ್ಹಾಕಂ ಪುತ್ತಮತ್ತಾ ಮಞ್ಞೇ, ನತ್ತಮತ್ತಾ ಮಞ್ಞೇ, ಅಮ್ಹೇ [ಏವಂ (ಕ.)] ಓವದಿತಬ್ಬಂ ಅನುಸಾಸಿತಬ್ಬಂ ಮಞ್ಞನ್ತೀ'ತಿ. ಸೋ ಸಿಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಹೀನಾಯಾವತ್ತತಿ. ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಊಮಿಭಯಸ್ಸ ಭೀತೋ ಸಿಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಹೀನಾಯಾವತ್ತೋ. 'ಊಮಿಭಯ'ನ್ತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೋಧುಪಾಯಾಸಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ.

೧೬೩. "ಕತಮಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕುಮ್ಭೀಲಭಯಂ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಸದ್ಧಾ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಹೋತಿ – 'ಓತಿಣ್ಣೋಮ್ಹಿ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಸೋಕೇಹಿ ಪರಿದೇವೇಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ ದೋಮನಸ್ಸೇಹಿ ಉಪಾಯಾಸೇಹಿ ದುಕ್ಖೋತಿಣ್ಣೋ ದುಕ್ಖಪರೇತೋ; ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಇಮಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಅನ್ತಕಿರಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯೇಥಾ'ತಿ. ತಮೇನಂ ತಥಾ ಪಬ್ಬಜಿತಂ ಸಮಾನಂ ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಓವದನ್ತಿ ಅನುಸಾಸನ್ತಿ – 'ಇದಂ ತೇ ಖಾದಿತಬ್ಬಂ, ಇದಂ ತೇ ನ ಖಾದಿತಬ್ಬಂ; ಇದಂ ತೇ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಇದಂ ತೇ ನ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ; ಇದಂ ತೇ ಸಾಯಿತಬ್ಬಂ, ಇದಂ ತೇ ನ ಸಾಯಿತಬ್ಬಂ; ಇದಂ ತೇ ಪಾತಬ್ಬಂ, ಇದಂ ತೇ ನ ಪಾತಬ್ಬಂ; ಕಪ್ಪಿಯಂ ತೇ ಖಾದಿತಬ್ಬಂ, ಅಕಪ್ಪಿಯಂ ತೇ ನ ಖಾದಿತಬ್ಬಂ; ಕಪ್ಪಿಯಂ ತೇ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ಅಕಪ್ಪಿಯಂ ತೇ ನ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ; ಕಪ್ಪಿಯಂ ತೇ ಸಾಯಿತಬ್ಬಂ, ಅಕಪ್ಪಿಯಂ ತೇ ನ ಸಾಯಿತಬ್ಬಂ ; ಕಪ್ಪಿಯಂ ತೇ ಪಾತಬ್ಬಂ, ಅಕಪ್ಪಿಯಂ ತೇ ನ ಪಾತಬ್ಬಂ; ಕಾಲೇ ತೇ ಖಾದಿತಬ್ಬಂ, ವಿಕಾಲೇ ತೇ ನ ಖಾದಿತಬ್ಬಂ; ಕಾಲೇ ತೇ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ, ವಿಕಾಲೇ ತೇ ನ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ; ಕಾಲೇ ತೇ ಸಾಯಿತಬ್ಬಂ, ವಿಕಾಲೇ ತೇ ನ ಸಾಯಿತಬ್ಬಂ; ಕಾಲೇ ತೇ ಪಾತಬ್ಬಂ, ವಿಕಾಲೇ ತೇ ನ ಪಾತಬ್ಬ'ನ್ತಿ. ತಸ್ಸ ಏವಂ ಹೋತಿ – 'ಮಯಂ ಖೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅಗಾರಿಯಭೂತಾ ಸಮಾನಾ ಯಂ ಇಚ್ಛಾಮ ತಂ ಖಾದಾಮ, ಯಂ ನ ಇಚ್ಛಾಮ ನ ತಂ ಖಾದಾಮ; ಯಂ ಇಚ್ಛಾಮ ತಂ ಭುಞ್ಜಾಮ, ಯಂ ನ ಇಚ್ಛಾಮ ನ ತಂ ಭುಞ್ಜಾಮ; ಯಂ ಇಚ್ಛಾಮ ತಂ ಸಾಯಾಮ, ಯಂ ನ ಇಚ್ಛಾಮ ನ ತಂ ಸಾಯಾಮ; ಯಂ ಇಚ್ಛಾಮ ತಂ ಪಿವಾಮ [ಪಿಪಾಮ (ಸೀ. ಪೀ.)], ಯಂ ನ ಇಚ್ಛಾಮ ನ ತಂ ಪಿವಾಮ; ಕಪ್ಪಿಯಮ್ಪಿ ಖಾದಾಮ, ಅಕಪ್ಪಿಯಮ್ಪಿ ಖಾದಾಮ; ಕಪ್ಪಿಯಮ್ಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮ, ಅಕಪ್ಪಿಯಮ್ಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮ; ಕಪ್ಪಿಯಮ್ಪಿ ಸಾಯಾಮ, ಅಕಪ್ಪಿಯಮ್ಪಿ ಸಾಯಾಮ; ಕಪ್ಪಿಯಮ್ಪಿ ಪಿವಾಮ, ಅಕಪ್ಪಿಯಮ್ಪಿ ಪಿವಾಮ; ಕಾಲೇಪಿ ಖಾದಾಮ, ವಿಕಾಲೇಪಿ ಖಾದಾಮ; ಕಾಲೇಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮ ವಿಕಾಲೇಪಿ ಭುಞ್ಜಾಮ; ಕಾಲೇಪಿ ಸಾಯಾಮ, ವಿಕಾಲೇಪಿ ಸಾಯಾಮ; ಕಾಲೇಪಿ ಪಿವಾಮ, ವಿಕಾಲೇಪಿ ಪಿವಾಮ. ಯಮ್ಪಿ ನೋ ಸದ್ಧಾ ಗಹಪತಿಕಾ ದಿವಾ ವಿಕಾಲೇ ಪಣೀತಂ ಖಾದನೀಯಂ ಭೋಜನೀಯಂ ದೇನ್ತಿ ತತ್ಥಪಿಮೇ ಮುಖಾವರಣಂ ಮಞ್ಞೇ ಕರೋನ್ತೀ'ತಿ. ಸೋ ಸಿಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಹೀನಾಯಾವತ್ತತಿ. ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕುಮ್ಭೀಲಭಯಸ್ಸ ಭೀತೋ ಸಿಕ್ಖಂ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ಹೀನಾಯಾವತ್ತೋ. 'ಕುಮ್ಭೀಲಭಯ'ನ್ತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಓದರಿಕತ್ತಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ.

೧೬೪. "ಕತಮಞ್ಚ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಆವಟ್ಟಭಯಂ? ಇಧ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಏಕಚ್ಚೋ ಕುಲಪುತ್ತೋ ಸದ್ಧಾ ಅಗಾರಸ್ಮಾ ಅನಗಾರಿಯಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಹೋತಿ – 'ಓತಿಣ್ಣೋಮ್ಹಿ ಜಾತಿಯಾ ಜರಾಯ ಮರಣೇನ ಸೋಕೇಹಿ ಪರಿದೇವೇಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ ದೋಮನಸ್ಸೇಹಿ ಉಪಾಯಾಸೇಹಿ ದುಕ್ಖೋತಿಣ್ಣೋ ದುಕ್ಖಪರೇತೋ; ಅಪ್ಪೇವ ನಾಮ ಇಮಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಅನ್ತಕಿರಿಯಾ ಪಞ್ಞಾಯೇಥಾ'ತಿ. ಸೋ ಏವಂ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ಸಮಾನೋ ಪುಬ್ಬಣ್ಹಸಮಯಂ ನಿವಾಸೇತ್ವಾ ಪತ್ತಚೀವರಮಾದಾಯ ಗಾಮಂ ವಾ ನಿಗಮಂ ವಾ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸತಿ. ಅರಕ್ಖಿತೇನೇವ ಕಾಯೇನ ಅರಕ್ಖಿತಾಯ ವಾಚಾಯ ಅನುಪಟ್ಠಿತಾಯ ಸತಿಯಾ ಅಸಂವುತೇಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಸೋ ತತ್ಥ ಪಸ್ಸತಿ ಗಹಪತಿಂ ವಾ ಗಹಪತಿಪುತ್ತಂ ವಾ

పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితం సమఙ్గీభూతం పరిచారయమానం [పరిచారియమానం (స్యా. కం. క.)]. తస్స ఏవం హోతి – ‘మయం ఖో పుబ్బే అగారియభూతా సమానా పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితా సమఙ్గీభూతా పరిచారిమ్హా. సంవిజ్జన్తి ఖో పన మే కులే [సంవిజ్జన్తి ఖో కులే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] భోగా. సక్కా భోగే చ భుఞ్జితుం పుఞ్ఞాని చ కాతు’న్తి. సో సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఆవట్టభయస్స భీతో సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తో. ‘ఆవట్టభయ’న్తి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నేతం కామగుణానం అధివచనం.

౧౬౭. “కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, సుసుకాభయం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో కులపుత్తో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – ‘ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో; అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా’తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ గామం వా నిగమం వా పిణ్డాయ పవిసతి. అరక్ఖితేనేవ కాయేన అరక్ఖితాయ వాచాయ అనుపట్ఠితాయ సతియా అసంవుతేహి ఇన్ద్రియేహి సో తత్థ పస్సతి మాతుగామం దున్నివత్థం వా దుప్పారుతం వా. తస్స మాతుగామం దిస్వా దున్నివత్థం వా దుప్పారుతం వా రాగో చిత్తం అనుద్ధంసేతి. సో రాగానుద్ధంసేన [అనుద్ధస్తేన (సీ. పీ.)] చిత్తేన సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తతి . అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సుసుకాభయస్స భీతో సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తో. ‘సుసుకాభయ’న్తి ఖో, భిక్ఖవే, మాతుగామస్సేతం అధివచనం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి భయాని, ఇధేకచ్చే పుగ్గలే ఇమస్మిం ధమ్మవినయే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితే పాటికఙ్ఖితబ్బానీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

చాతుమసుత్తం నిట్ఠితం సత్తమం.

౮. నళకపానసుత్తం

౧౬౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు విహరతి నళకపానే పలాసవనే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా కులపుత్తా భగవన్తం ఉద్దిస్స సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా హోన్తి – ఆయస్మా చ అనురుద్ధో, ఆయస్మా చ భద్దియో [నన్దియో (సీ. పీ.) వినయే చ మ. ని. ౧ చూళగోసిఙ్గే చ], ఆయస్మా చ కిమిలో [కిమ్బిలో (సీ. స్యా. కం. పీ.)], ఆయస్మా చ భగు, ఆయస్మా చ కోణ్డఞ్ఞో [కుణ్డధానో (సీ. పీ.)], ఆయస్మా చ రేవతో, ఆయస్మా చ ఆనన్దో, అఞ్ఞే చ అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా కులపుత్తా. తేన ఖో పన సమయేన భగవా భిక్ఖుసఙ్ఘపరివుతో అబ్భోకాసే నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో భగవా తే కులపుత్తే ఆరబ్భ భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “యే తే, భిక్ఖవే, కులపుత్తా మమం ఉద్దిస్స సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, కచ్చి తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అభిరతా బ్రహ్మచరియే”తి? ఏవం వుత్తే, తే భిక్ఖూ తుణ్హీ అహేసుం. దుతియమ్పి ఖో భగవా తే కులపుత్తే ఆరబ్భ భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “యే తే, భిక్ఖవే, కులపుత్తా మమం ఉద్దిస్స సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, కచ్చి తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అభిరతా బ్రహ్మచరియే”తి? దుతియమ్పి ఖో తే భిక్ఖూ తుణ్హీ అహేసుం. తతియమ్పి ఖో భగవా తే కులపుత్తే ఆరబ్భ భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “యే తే, భిక్ఖవే, కులపుత్తా మమం ఉద్దిస్స సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా , కచ్చి తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అభిరతా బ్రహ్మచరియే”తి? తతియమ్పి ఖో తే భిక్ఖూ తుణ్హీ అహేసుం.

౧౬౭. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – “యంనూనాహం తే కులపుత్తే పుచ్ఛేయ్య”న్తి! అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఆమన్తేసి – “కచ్చి తుమ్హే, అనురుద్ధా, అభిరతా బ్రహ్మచరియే”తి? “తగ్ఘ మయం, భన్తే, అభిరతా బ్రహ్మచరియే”తి. “సాధు సాధు, అనురుద్ధా! ఏతం ఖో, అనురుద్ధా, తుమ్హాకం పతిరూపం కులపుత్తానం సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితానం యం తుమ్హే అభిరమేయ్యాథ బ్రహ్మచరియే. యేన తుమ్హే అనురుద్ధా, భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతా పఠమేన వయసా సుసుకాళకేసా కామే పరిభుఞ్జేయ్యాథ తేన తుమ్హే, అనురుద్ధా, భద్రేనపి యోబ్బనేన సమన్నాగతా పఠమేన వయసా సుసుకాళకేసా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా. తే చ ఖో పన తుమ్హే, అనురుద్ధా, నేవ రాజాభినీతా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, న చోరాభినీతా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, న ఇణట్టా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, న భయట్టా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, నాజీవికాపకతా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా. అపి చ ఖోమ్హి ఓతిణ్ణో జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో; అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథాతి – నను తుమ్హే, అనురుద్ధా, ఏవం సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా”తి? “ఏవం, భన్తే”. “ఏవం పబ్బజితేన చ పన, అనురుద్ధా, కులపుత్తేన కిమస్స కరణీయం? వివేకం, అనురుద్ధా, కామేహి వివేకం అకుసలేహి ధమ్మేహి పీతిసుఖం నాధిగచ్ఛతి అఞ్ఞం వా [అఞ్ఞం చ (క॰)] తతో సన్తతరం, తస్స అభిజ్ఝాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి, బ్యాపాదోపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి, థీనమిద్ధమ్పి [థీనమిద్ధమ్పి (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చమ్పి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి, విచికిచ్ఛాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి, అరతీపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి, తన్దీపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి. వివేకం, అనురుద్ధా, కామేహి వివేకం అకుసలేహి ధమ్మేహి పీతిసుఖం నాధిగచ్ఛతి అఞ్ఞం వా తతో సన్తతరం”.

“వివేకం, అనురుద్ధా, కామేహి వివేకం అకుసలేహి ధమ్మేహి పీతిసుఖం అధిగచ్ఛతి అఞ్ఞం వా తతో సన్తతరం, తస్స అభిజ్ఝాపి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, బ్యాపాదోపి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, థీనమిద్ధమ్పి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చమ్పి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, విచికిచ్ఛాపి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, అరతీపి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి, తన్దీపి చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి. వివేకం, అనురుద్ధా, కామేహి వివేకం అకుసలేహి ధమ్మేహి పీతిసుఖం అధిగచ్ఛతి అఞ్ఞం వా తతో సన్తతరం.

౧౬౮. “కిన్తి వో, అనురుద్ధా, మయి హోతి – ‘యే ఆసవా సంకిలేసికా పోనోబ్భవికా [పోనోభవికా (సీ॰ పీ॰)] సదరా దుక్ఖవిపాకా ఆయతిం జాతిజరామరణియా, అప్పహీనా తే తథాగతస్స; తస్మా తథాగతో సఙ్ఖాయేకం పటిసేవతి, సఙ్ఖాయేకం అధివాసేతి, సఙ్ఖాయేకం పరివజ్జేతి, సఙ్ఖాయేకం వినోదేతీ’”తి? “న ఖో నో, భన్తే, భగవతి ఏవం హోతి – ‘యే ఆసవా సంకిలేసికా పోనోబ్భవికా సదరా దుక్ఖవిపాకా ఆయతిం జాతిజరామరణియా, అప్పహీనా తే తథాగతస్స; తస్మా తథాగతో సఙ్ఖాయేకం పటిసేవతి, సఙ్ఖాయేకం అధివాసేతి, సఙ్ఖాయేకం పరివజ్జేతి, సఙ్ఖాయేకం వినోదేతీ’తి. ఏవం ఖో నో, భన్తే, భగవతి హోతి – ‘యే ఆసవా సంకిలేసికా పోనోబ్భవికా సదరా దుక్ఖవిపాకా ఆయతిం జాతిజరామరణియా, పహీనా తే తథాగతస్స; తస్మా తథాగతో సఙ్ఖాయేకం పటిసేవతి, సఙ్ఖాయేకం అధివాసేతి, సఙ్ఖాయేకం పరివజ్జేతి, సఙ్ఖాయేకం వినోదేతీ’”తి. “సాధు సాధు, అనురుద్ధా! తథాగతస్స, అనురుద్ధా, యే ఆసవా సంకిలేసికా పోనోబ్భవికా సదరా దుక్ఖవిపాకా ఆయతిం జాతిజరామరణియా, పహీనా తే ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. సేయ్యథాపి, అనురుద్ధా, తాలో మత్థకచ్ఛిన్నో అభబ్బో పునవిరూళ్హియా; ఏవమేవ ఖో, అనురుద్ధా , తథాగతస్స యే ఆసవా సంకిలేసికా పోనోబ్భవికా సదరా దుక్ఖవిపాకా ఆయతిం జాతిజరామరణియా, పహీనా తే ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా

ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా; తస్మా తథాగతో సఙ్ఖాయేకం పటిసేవతి, సఙ్ఖాయేకం అధివాసేతి, సఙ్ఖాయేకం పరివజ్జేతి, సఙ్ఖాయేకం వినోదేతి".

"తం కిం మఞ్ఞసి, అనురుద్ధా, కం అత్థవసం సమ్పస్సమానో తథాగతో సావకే అబ్భతీతే కాలఙ్కతే ఉపపత్తీసు బ్యాకరోతి – 'అసు అముత్ర ఉపపన్నో; అసు అముత్ర ఉపపన్నో'"తి? "భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా భగవంనేత్తికా భగవంపటిసరణా. సాధు వత, భన్తే, భగవన్తంయేవ పటిభాతు ఏతస్స భాసితస్స అత్థో. భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ"తి . "న ఖో, అనురుద్ధా, తథాగతో జనకుహనత్థం న జనలపనత్థం న లాభసక్కారసిలోకానిసంసత్థం న 'ఇతి మం జనో జానాతూ'తి సావకే అబ్భతీతే కాలఙ్కతే ఉపపత్తీసు బ్యాకరోతి – 'అసు అముత్ర ఉపపన్నో, అసు అముత్ర ఉపపన్నో'తి. సన్తి చ ఖో, అనురుద్ధా, కులపుత్తా సద్ధా ఉళారవేదా ఉళారపామోజ్జా. తే తం సుత్వా తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరన్తి. తేసం తం, అనురుద్ధా, హోతి దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ".

౧౬౯. "ఇధానురుద్ధా, భిక్ఖు సుణాతి – 'ఇత్థన్నామో భిక్ఖు కాలఙ్కతో [కాలకతో (సీ. స్యా. కం. పీ.)]; సో భగవతా బ్యాకతో – అఞ్ఞాయ సణ్ఠహీ'తి. సో ఖో పనస్స ఆయస్మా సామం దిట్ఠో వా హోతి అనుస్సవస్సుతో వా – 'ఏవంసీలో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంపఞ్ఞో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంవిహారీ సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంవిముత్తో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపీ'తి. సో తస్స సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తో తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, భిక్ఖునో ఫాసువిహారో హోతి.

"ఇధానురుద్ధా , భిక్ఖు సుణాతి – 'ఇత్థన్నామో భిక్ఖు కాలఙ్కతో; సో భగవతా బ్యాకతో – పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో తత్థ పరినిబ్బాయీ అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా'తి. సో ఖో పనస్స ఆయస్మా సామం దిట్ఠో వా హోతి అనుస్సవస్సుతో వా – 'ఏవంసీలో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మో...పే.... ఏవంపఞ్ఞో... ఏవంవిహారీ... ఏవంవిముత్తో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపీ'తి. సో తస్స సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తో తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, భిక్ఖునో ఫాసువిహారో హోతి.

"ఇధానురుద్ధా, భిక్ఖు సుణాతి – 'ఇత్థన్నామో భిక్ఖు కాలఙ్కతో; సో భగవతా బ్యాకతో – తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామీ సకిదేవ ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సతీ'తి. సో ఖో పనస్స ఆయస్మా సామం దిట్ఠో వా హోతి అనుస్సవస్సుతో వా – 'ఏవంసీలో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మో...పే.... ఏవంపఞ్ఞో... ఏవంవిహారీ... ఏవంవిముత్తో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపీ'తి. సో తస్స సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తో తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, భిక్ఖునో ఫాసువిహారో హోతి.

"ఇధానురుద్ధా, భిక్ఖు సుణాతి – 'ఇత్థన్నామో భిక్ఖు కాలఙ్కతో; సో భగవతా బ్యాకతో – తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో'తి. సో ఖో పనస్స ఆయస్మా సామం దిట్ఠో వా హోతి అనుస్సవస్సుతో వా – 'ఏవంసీలో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మో...పే.... ఏవంపఞ్ఞో... ఏవంవిహారీ... ఏవంవిముత్తో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపీ'తి. సో తస్స సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తో తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, భిక్ఖునో ఫాసువిహారో హోతి.

౧౭౦. “ఇధానురుద్ధా, భిక్ఖునీ సుణాతి – ‘ఇత్థన్నామా భిక్ఖునీ కాలఙ్కతా; సా భగవతా బ్యాకతా – అఞ్ఞాయ సణ్ఠహీ’తి. సా ఖో పనస్సా భగినీ సామం దిట్ఠా వా హోతి అనుస్సవస్సుతా వా – ‘ఏవంసీలా సా భగినీ అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మా సా భగినీ అహోసి ఇతిపి , ఏవంపఞ్ఞా సా భగినీ అహోసి ఇతిపి, ఏవంవిహారినీ సా భగినీ అహోసి ఇతిపి, ఏవంవిముత్తా సా భగినీ అహోసి ఇతిపీ’తి. సా తస్సా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తీ తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, భిక్ఖునియా ఫాసువిహారో హోతి.

“ఇధానురుద్ధా , భిక్ఖునీ సుణాతి – ‘ఇత్థన్నామా భిక్ఖునీ కాలఙ్కతా; సా భగవతా బ్యాకతా – పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికా తత్థ పరినిబ్బాయినీ అనావత్తిధమ్మా తస్మా లోకా’తి. సా ఖో పనస్సా భగినీ సామం దిట్ఠా వా హోతి అనుస్సవస్సుతా వా – ‘ఏవంసీలా సా భగినీ అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మా...పే.... ఏవంపఞ్ఞా... ఏవంవిహారినీ... ఏవంవిముత్తా సా భగినీ అహోసి ఇతిపీ’తి. సా తస్సా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తీ తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, భిక్ఖునియా ఫాసువిహారో హోతి.

“ఇధానురుద్ధా, భిక్ఖునీ సుణాతి – ‘ఇత్థన్నామా భిక్ఖునీ కాలఙ్కతా; సా భగవతా బ్యాకతా – తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామినీ సకిదేవ ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సతీ’తి. సా ఖో పనస్సా భగినీ సామం దిట్ఠా వా హోతి అనుస్సవస్సుతా వా – ‘ఏవంసీలా సా భగినీ అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మా...పే.... ఏవంపఞ్ఞా... ఏవంవిహారినీ... ఏవంవిముత్తా సా భగినీ అహోసి ఇతిపీ’తి. సా తస్సా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తీ తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, భిక్ఖునియా ఫాసువిహారో హోతి.

“ఇధానురుద్ధా, భిక్ఖునీ సుణాతి – ‘ఇత్థన్నామా భిక్ఖునీ కాలఙ్కతా; సా భగవతా బ్యాకతా – తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా’తి . సా ఖో పనస్సా భగినీ సామం దిట్ఠా వా హోతి అనుస్సవస్సుతా వా – ‘ఏవంసీలా సా భగినీ అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మా... ఏవంపఞ్ఞా... ఏవంవిహారినీ... ఏవంవిముత్తా సా భగినీ అహోసి ఇతిపీ’తి. సా తస్సా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తీ తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, భిక్ఖునియా ఫాసువిహారో హోతి.

౧౭౧. “ఇధానురుద్ధా, ఉపాసకో సుణాతి – ‘ఇత్థన్నామో ఉపాసకో కాలఙ్కతో; సో భగవతా బ్యాకతో – పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో తత్థ పరినిబ్బాయీ అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా’తి. సో ఖో పనస్స ఆయస్మా సామం దిట్ఠో వా హోతి అనుస్సవస్సుతో వా – ‘ఏవంసీలో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంపఞ్ఞో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంవిహారీ సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంవిముత్తో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపీ’తి. సో తస్స సద్ధఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తో తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, ఉపాసకస్స ఫాసువిహారో హోతి.

“ఇధానురుద్ధా, ఉపాసకో సుణాతి – ‘ఇత్థన్నామో ఉపాసకో కాలఙ్కతో; సో భగవతా బ్యాకతో – తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామీ సకిదేవ ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సతీ’తి. సో ఖో పనస్స ఆయస్మా సామం దిట్ఠో వా హోతి అనుస్సవస్సుతో వా – ‘ఏవంసీలో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మో...

ఏవంపఞ్ఞో… ఏవంవిహారీ… ఏవంవిముత్తో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపీ’తి. సో తస్స సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తో తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, ఉపాసకస్స ఫాసువిహారో హోతి.

“ఇధానురుద్ధా, ఉపాసకో సుణాతి – ‘ఇత్థన్నామో ఉపాసకో కాలఙ్కతో; సో భగవతా బ్యాకతో – తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నో అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో’తి. సో ఖో పనస్స ఆయస్మా సామం దిట్ఠో వా హోతి అనుస్సవస్సుతో వా – ‘ఏవంసీలో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మో…పే॰… ఏవంపఞ్ఞో… ఏవంవిహారీ… ఏవంవిముత్తో సో ఆయస్మా అహోసి ఇతిపీ’తి. సో తస్స సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తో తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా ఉపాసకస్స ఫాసువిహారో హోతి.

౧౬౨. “ఇధానురుద్ధా , ఉపాసికా సుణాతి – ‘ఇత్థన్నామా ఉపాసికా కాలఙ్కతా; సా భగవతా బ్యాకతా – పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికా తత్థ పరినిబ్బాయినీ అనావత్తిధమ్మా తస్మా లోకా’తి. సా ఖో పనస్సా భగినీ సామం దిట్ఠా వా హోతి అనుస్సవస్సుతా వా – ‘ఏవంసీలా సా భగినీ అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మా… ఏవంపఞ్ఞా… ఏవంవిహారినీ… ఏవంవిముత్తా సా భగినీ అహోసి ఇతిపీ’తి. సా తస్సా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తీ తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, ఉపాసికాయ ఫాసువిహారో హోతి.

“ఇధానురుద్ధా, ఉపాసికా సుణాతి – ‘ఇత్థన్నామా ఉపాసికా కాలఙ్కతా; సా భగవతా బ్యాకతా – తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామినీ సకిదేవ ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సతీ’తి. సా ఖో పనస్సా భగినీ సామం దిట్ఠా వా హోతి అనుస్సవస్సుతా వా – ‘ఏవంసీలా సా భగినీ అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మా… ఏవంపఞ్ఞా… ఏవంవిహారినీ… ఏవంవిముత్తా సా భగినీ అహోసి ఇతిపీ’తి. సా తస్సా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తీ తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, ఉపాసికాయ ఫాసువిహారో హోతి.

“ఇధానురుద్ధా, ఉపాసికా సుణాతి – ‘ఇత్థన్నామా ఉపాసికా కాలఙ్కతా; సా భగవతా బ్యాకతా – తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయణా’తి. సా ఖో పనస్సా భగినీ సామం దిట్ఠా వా హోతి అనుస్సవస్సుతా వా – ‘ఏవంసీలా సా భగినీ అహోసి ఇతిపి, ఏవంధమ్మా సా భగినీ అహోసి ఇతిపి, ఏవంపఞ్ఞా సా భగినీ అహోసి ఇతిపి, ఏవంవిహారినీ సా భగినీ అహోసి ఇతిపి, ఏవంవిముత్తా సా భగినీ అహోసి ఇతిపీ’తి. సా తస్సా సద్ధఞ్చ సీలఞ్చ సుతఞ్చ చాగఞ్చ పఞ్ఞఞ్చ అనుస్సరన్తీ తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరతి. ఏవమ్పి ఖో, అనురుద్ధా, ఉపాసికాయ ఫాసువిహారో హోతి.

“ఇతి ఖో, అనురుద్ధా, తథాగతో న జనకుహనత్థం న జనలపనత్థం న లాభసక్కారసిలోకానిసంసత్థం న ‘ఇతి మం జనో జానాతూ’తి సావకే అబ్భతీతే కాలఙ్కతే ఉపపత్తీసు బ్యాకరోతి – ‘అసు అముత్ర ఉపపన్నో, అసు అముత్ర ఉపపన్నో’తి. సన్తి చ ఖో, అనురుద్ధా, కులపుత్తా సద్ధా ఉళారవేదా ఉళారపామోజ్జా. తే తం సుత్వా తదత్థాయ చిత్తం ఉపసంహరన్తి. తేసం తం, అనురుద్ధా, హోతి దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా అనురుద్ధో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

నళకపానసుత్తం నిట్ఠితం అట్ఠమం.

౯. గోలియానిసుత్తం

౧౭౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన గోలియాని [గులిస్సాని (సీ. పీ.), గోలిస్సాని (స్యా. కం.)] నామ భిక్ఖు ఆరఞ్ఞికో [ఆరఞ్ఞకో (సబ్బత్థ)] పదసమాచారో [పదరసమాచారో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] సఙ్ఘమజ్ఝే ఓసటో హోతి కేనచిదేవ కరణీయేన. తత్ర ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో గోలియానిం భిక్ఖుం ఆరబ్భ భిక్ఖూ ఆమన్తేసి –

"ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన సబ్రహ్మచారీసు సగారవేన భవితబ్బం సప్పతిస్సేన. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు సఙ్ఘగతో సఙ్ఘే విహరన్తో సబ్రహ్మచారీసు అగారవో హోతి అప్పతిస్సో, తస్స భవన్తి వత్తారో. 'కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన, యో అయమాయస్మా సబ్రహ్మచారీసు అగారవో హోతి అప్పతిస్సో'తి – తస్స [అప్పతిస్సోతిస్స (సీ. పీ.)] భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన సబ్రహ్మచారీసు సగారవేన భవితబ్బం సప్పతిస్సేన.

"ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన ఆసనకుసలేన భవితబ్బం – 'ఇతి థేరే చ భిక్ఖూ నానుపఖజ్జ నిసీదిస్సామి నవే చ భిక్ఖూ న ఆసనేన పటిబాహిస్సామీ'తి. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు సఙ్ఘగతో సఙ్ఘే విహరన్తో న ఆసనకుసలో హోతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. 'కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన, యో అయమాయస్మా ఆసనకుసలో న హోతీ'తి [యో అయమాయస్మా ఆభిసమాచారికమ్పి ధమ్మం న జానాతీతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన ఆసనకుసలేన భవితబ్బం.

"ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన ఆభిసమాచారికోపి ధమ్మో జానితబ్బో. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు సఙ్ఘగతో సఙ్ఘే విహరన్తో ఆభిసమాచారికమ్పి ధమ్మం న జానాతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. 'కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా ఆభిసమాచారికమ్పి ధమ్మం న జానాతీ'తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన ఆభిసమాచారికోపి ధమ్మో జానితబ్బో [అయం ఆభిసమాచారికతతియవారో సీ. స్యా. కం. పీ. పోత్థకేసు న దిస్సతి].

"ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన నాతికాలేన గామో పవిసితబ్బో నాతిదివా [న దివా (స్యా. కం. పీ. క.)] పటిక్కమితబ్బం. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు సఙ్ఘగతో సఙ్ఘే విహరన్తో అతికాలేన గామం పవిసతి అతిదివా పటిక్కమతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. 'కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా అతికాలేన గామం పవిసతి అతిదివా పటిక్కమతీ'తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన నాతికాలేన గామో పవిసితబ్బో, నాతిదివా పటిక్కమితబ్బం.

"ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన న పురేభత్తం పచ్ఛాభత్తం కులేసు చారిత్తం ఆపజ్జితబ్బం. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు సఙ్ఘగతో సఙ్ఘే విహరన్తో పురేభత్తం పచ్ఛాభత్తం కులేసు చారిత్తం ఆపజ్జతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. 'అయం నూనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన విహరతో వికాలచరియా బహులీకతా, తమేనం

సఙ్ఘగతమ్పి సముదాచరతీ’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన న పురేభత్తం పచ్ఛాభత్తం కులేసు చారిత్తం ఆపజ్జితబ్బం.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన అనుద్ధతేన భవితబ్బం అచపలేన. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు సఙ్ఘగతో సఙ్ఘే విహరన్తో ఉద్ధతో హోతి చపలో, తస్స భవన్తి వత్తారో. ‘ఇదం నూనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన విహరతో ఉద్ధచ్చం చాపల్యం బహులీకతం, తమేనం సఙ్ఘగతమ్పి సముదాచరతీ’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన అనుద్ధతేన భవితబ్బం అచపలేన.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో , భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన అముఖరేన భవితబ్బం అవికిణ్ణవాచేన. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు సఙ్ఘగతో సఙ్ఘే విహరన్తో ముఖరో హోతి వికిణ్ణవాచో, తస్స భవన్తి వత్తారో. ‘కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా ముఖరో వికిణ్ణవాచో’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన అముఖరేన భవితబ్బం అవికిణ్ణవాచేన.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన సువచేన [సుబ్బచేన (సీ. క.)] భవితబ్బం కల్యాణమిత్తేన. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు సఙ్ఘగతో సఙ్ఘే విహరన్తో దుబ్బచో హోతి పాపమిత్తో, తస్స భవన్తి వత్తారో. ‘కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా దుబ్బచో పాపమిత్తో’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా సఙ్ఘగతేన సఙ్ఘే విహరన్తేన సువచేన భవితబ్బం కల్యాణమిత్తేన.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారేన భవితబ్బం. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారో హోతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. ‘కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారో’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారేన భవితబ్బం.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా భోజనే మత్తఞ్ఞునా భవితబ్బం. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భోజనే అమత్తఞ్ఞూ హోతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. ‘కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా భోజనే అమత్తఞ్ఞూ’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా భోజనే మత్తఞ్ఞునా భవితబ్బం.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా జాగరియం అనుయుత్తేన భవితబ్బం. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు జాగరియం అననుయుత్తో హోతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. ‘కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా జాగరియం అననుయుత్తో’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా జాగరియం అనుయుత్తేన భవితబ్బం.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో , భిక్ఖునా ఆరద్ధవీరియేన భవితబ్బం. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు కుసీతో హోతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. ‘కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా కుసీతో’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా ఆరద్ధవీరియేన భవితబ్బం.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా ఉపట్ఠితస్సతినా భవితబ్బం. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు ముట్ఠస్సతీ హోతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. ‘కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా ముట్ఠస్సతీ’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా ఉపట్ఠితస్సతినా భవితబ్బం.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా సమాహితేన భవితబ్బం. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు అసమాహితో హోతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. ‘కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా అసమాహితో’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా సమాహితేన భవితబ్బం.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా పఞ్ఞవతా భవితబ్బం. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు దుప్పఞ్ఞో హోతి, తస్స భవన్తి వత్తారో . ‘కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా దుప్పఞ్ఞో’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా పఞ్ఞవతా భవితబ్బం.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా అభిధమ్మే అభివినయే యోగో కరణీయో. సన్తావుసో, ఆరఞ్ఞికం భిక్ఖుం అభిధమ్మే అభివినయే పఞ్హం పుచ్ఛితారో. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు అభిధమ్మే అభివినయే పఞ్హం పుట్ఠో న సమ్పాయతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. ‘కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా అభిధమ్మే అభివినయే పఞ్హం పుట్ఠో న సమ్పాయతీ’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా అభిధమ్మే అభివినయే యోగో కరణీయో.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో , భిక్ఖునా యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తత్థ యోగో కరణీయో. సన్తావుసో, ఆరఞ్ఞికం భిక్ఖుం యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తత్థ పఞ్హం పుచ్ఛితారో. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తత్థ పఞ్హం పుట్ఠో న సమ్పాయతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. ‘కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తత్థ పఞ్హం పుట్ఠో న సమ్పాయతీ’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తత్థ యోగో కరణీయో.

“ఆరఞ్ఞికేనావుసో, భిక్ఖునా ఉత్తరి మనుస్సధమ్మే యోగో కరణీయో. సన్తావుసో, ఆరఞ్ఞికం భిక్ఖుం ఉత్తరి మనుస్సధమ్మే పఞ్హం పుచ్ఛితారో. సచే, ఆవుసో, ఆరఞ్ఞికో భిక్ఖు ఉత్తరి మనుస్సధమ్మే పఞ్హం పుట్ఠో న సమ్పాయతి, తస్స భవన్తి వత్తారో. ‘కిం పనిమస్సాయస్మతో ఆరఞ్ఞికస్స ఏకస్సారఞ్ఞే సేరివిహారేన యో అయమాయస్మా యస్సత్థాయ పబ్బజితో తమత్థం న జానాతీ’తి – తస్స భవన్తి వత్తారో. తస్మా ఆరఞ్ఞికేన భిక్ఖునా ఉత్తరి మనుస్సధమ్మే యోగో కరణీయో”తి.

ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో [మహామొగ్గలానో (క.)] ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ – “ఆరఞ్ఞికేనేవ ను ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా ఇమే ధమ్మా సమాదాయ వత్తితబ్బా ఉదాహు గామన్తవిహారినాపీ”తి ? “ఆరఞ్ఞికేనాపి ఖో, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, భిక్ఖునా ఇమే ధమ్మా సమాదాయ వత్తితబ్బా పగేవ గామన్తవిహారినా”తి.

గోలియానిసుత్తం నిట్ఠితం నవమం.

౧౦. కీటాగిరిసుత్తం

౧౭౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కాసీసు చారికం చరతి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "అహం ఖో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞత్రేవ రత్తిభోజనా [రత్తిభోజనం (క.)] భుఞ్జామి. అఞ్ఞత్ర ఖో పనాహం, భిక్ఖవే, రత్తిభోజనా భుఞ్జమానో అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానామి అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చ. ఏథ, తుమ్హేపి, భిక్ఖవే, అఞ్ఞత్రేవ రత్తిభోజనా భుఞ్జథ. అఞ్ఞత్ర ఖో పన, భిక్ఖవే, తుమ్హేపి రత్తిభోజనా భుఞ్జమానా అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానిస్సథ అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చా"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. అథ ఖో భగవా కాసీసు అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన కీటాగిరి నామ కాసీనం నిగమో తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా కీటాగిరిస్మిం విహరతి కాసీనం నిగమే.

౧౭౫. తేన ఖో పన సమయేన అస్సజిపునబ్బసుకా నామ భిక్ఖూ కీటాగిరిస్మిం ఆవాసికా హోన్తి. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన అస్సజిపునబ్బసుకా భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా అస్సజిపునబ్బసుకే భిక్ఖూ ఏతదవోచుం – "భగవా ఖో, ఆవుసో, అఞ్ఞత్రేవ రత్తిభోజనా భుఞ్జతి భిక్ఖుసఙ్ఘో చ. అఞ్ఞత్ర ఖో పనావుసో, రత్తిభోజనా భుఞ్జమానా అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానన్తి అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చ. ఏథ, తుమ్హేపి, ఆవుసో, అఞ్ఞత్రేవ రత్తిభోజనా భుఞ్జథ. అఞ్ఞత్ర ఖో పనావుసో, తుమ్హేపి రత్తిభోజనా భుఞ్జమానా అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానిస్సథ అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చా"తి . ఏవం వుత్తే, అస్సజిపునబ్బసుకా భిక్ఖూ తే భిక్ఖూ ఏతదవోచుం – "మయం ఖో, ఆవుసో, సాయఞ్చేవ భుఞ్జామ పాతో చ దివా చ వికాలే. తే మయం సాయఞ్చేవ భుఞ్జమానా పాతో చ దివా చ వికాలే అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానామ అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చ. తే మయం కిం సన్దిట్ఠికం హిత్వా కాలికం అనుధావిస్సామ? సాయఞ్చేవ మయం భుఞ్జిస్సామ పాతో చ దివా చ వికాలే"తి.

యతో ఖో తే భిక్ఖూ నాసక్ఖింసు అస్సజిపునబ్బసుకే భిక్ఖూ సఞ్ఞాపేతుం, అథ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – "ఇధ మయం, భన్తే, యేన అస్సజిపునబ్బసుకా భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమిమ్హ; ఉపసఙ్కమిత్వా అస్సజిపునబ్బసుకే భిక్ఖూ ఏతదవోచుమ్హ – 'భగవా ఖో, ఆవుసో, అఞ్ఞత్రేవ రత్తిభోజనా భుఞ్జతి భిక్ఖుసఙ్ఘో చ; అఞ్ఞత్ర ఖో పనావుసో, రత్తిభోజనా భుఞ్జమానా అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానన్తి అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చ. ఏథ, తుమ్హేపి, ఆవుసో , అఞ్ఞత్రేవ రత్తిభోజనా భుఞ్జథ. అఞ్ఞత్ర ఖో పనావుసో, తుమ్హేపి రత్తిభోజనా భుఞ్జమానా అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానిస్సథ అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చా'తి. ఏవం వుత్తే, భన్తే, అస్సజిపునబ్బసుకా భిక్ఖూ అమ్హే ఏతదవోచుం – 'మయం ఖో, ఆవుసో, సాయఞ్చేవ భుఞ్జామ పాతో చ దివా చ వికాలే. తే మయం సాయఞ్చేవ భుఞ్జమానా పాతో చ దివా చ వికాలే అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానామ అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చ. తే మయం కిం సన్దిట్ఠికం హిత్వా కాలికం అనుధావిస్సామ? సాయఞ్చేవ మయం భుఞ్జిస్సామ పాతో చ దివా చ వికాలే'తి. యతో ఖో మయం, భన్తే, నాసక్ఖిమ్హ అస్సజిపునబ్బసుకే భిక్ఖూ సఞ్ఞాపేతుం, అథ మయం ఏతమత్థం భగవతో ఆరోచేమా"తి.

౧౭౬. అథ ఖో భగవా అఞ్ఞతరం భిక్ఖుం ఆమన్తేసి – "ఏహి త్వం, భిక్ఖు, మమ వచనేన అస్సజిపునబ్బసుకే భిక్ఖూ ఆమన్తేహి – 'సత్థా ఆయస్మన్తే ఆమన్తేతీ'"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో సో భిక్ఖు భగవతో పటిస్సుత్వా యేన అస్సజిపునబ్బసుకా

భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా అస్సజిపునబ్బసుకే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – “సత్థా ఆయస్మన్తే ఆమన్తేతీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో అస్సజిపునబ్బసుకా భిక్ఖూ తస్స భిక్ఖునో పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో అస్సజిపునబ్బసుకే భిక్ఖూ భగవా ఏతదవోచ – “సచ్చం కిర, భిక్ఖవే, సమ్బహులా భిక్ఖూ తుమ్హే ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం – ‘భగవా ఖో, ఆవుసో, అఞ్ఞత్రేవ రత్తిభోజనా భుఞ్జతి భిక్ఖుసఙ్ఘో చ. అఞ్ఞత్ర ఖో పనావుసో, రత్తిభోజనా భుఞ్జమానా అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానన్తి అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చ. ఏథ, తుమ్హేపి, ఆవుసో, అఞ్ఞత్రేవ రత్తిభోజనా భుఞ్జథ. అఞ్ఞత్ర ఖో పనావుసో, తుమ్హేపి రత్తిభోజనా భుఞ్జమానా అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానిస్సథ అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చా’తి. ఏవం వుత్తే కిర [కిం ను (క.)], భిక్ఖవే, తుమ్హే తే భిక్ఖూ ఏవం అవచుత్థ – ‘మయం ఖో పనావుసో, సాయఞ్చేవ భుఞ్జామ పాతో చ దివా చ వికాలే. తే మయం సాయఞ్చేవ భుఞ్జమానా పాతో చ దివా చ వికాలే అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానామ అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చ. తే మయం కిం సన్దిట్ఠికం హిత్వా కాలికం అనుధావిస్సామ? సాయఞ్చేవ మయం భుఞ్జిస్సామ పాతో చ దివా చ వికాలే’”తి. “ఏవం, భన్తే”.

౧౭౭. “కిం ను మే తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం ధమ్మం దేసితం ఆజానాథ యం కిఞ్చాయం పురిసపుగ్గలో పటిసంవేదేతి సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా తస్స అకుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి కుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తీ”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “నను మే తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం ధమ్మం దేసితం ఆజానాథ ఇధేకచ్చస్స యం ఏవరూపం సుఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి కుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి, ఇధ పనేకచ్చస్స ఏవరూపం సుఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి , కుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి, ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం దుక్ఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి కుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి, ఇధ పనేకచ్చస్స ఏవరూపం దుక్ఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి కుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి, ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి కుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి, ఇధ పనేకచ్చస్స ఏవరూపం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి కుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తీ”తి? “ఏవం, భన్తే”.

౧౭౮. “సాధు, భిక్ఖవే! మయా చేతం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞాతం అభవిస్స అదిట్ఠం అవిదితం అసచ్ఛికతం అఫస్సితం పఞ్ఞాయ – ‘ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం సుఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి కుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తీ’తి, ఏవాహం అజానన్తో ‘ఏవరూపం సుఖం వేదనం పజహథా’తి వదేయ్యం; అపి ను మే ఏతం, భిక్ఖవే, పతిరూపం అభవిస్సా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “యస్మా చ ఖో ఏతం, భిక్ఖవే, మయా ఞాతం దిట్ఠం విదితం సచ్ఛికతం ఫస్సితం పఞ్ఞాయ – ‘ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం సుఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి కుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తీ’తి, తస్మాహం ‘ఏవరూపం సుఖం వేదనం పజహథా’తి వదామి. మయా చేతం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞాతం అభవిస్స అదిట్ఠం అవిదితం అసచ్ఛికతం అఫస్సితం పఞ్ఞాయ – ‘ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం సుఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి కుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తీ’తి, ఏవాహం అజానన్తో ‘ఏవరూపం సుఖం వేదనం ఉపసమ్పజ్జ విహరథా’తి వదేయ్యం; అపి ను మే ఏతం, భిక్ఖవే, పతిరూపం అభవిస్సా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “యస్మా చ ఖో ఏతం, భిక్ఖవే, మయా ఞాతం దిట్ఠం విదితం సచ్ఛికతం ఫస్సితం పఞ్ఞాయ – ‘ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం సుఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి, కుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తీ’తి, తస్మాహం ‘ఏవరూపం సుఖం వేదనం ఉపసమ్పజ్జ విహరథా’తి వదామి.

౧౭౯. “మయా చేతం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞాతం అభవిస్స అదిట్ఠం అవిదితం అసచ్ఛికతం అఫస్సితం పఞ్ఞాయ – ‘ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం దుక్ఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి కుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తీ’తి, ఏవాహం అజానన్తో ‘ఏవరూపం దుక్ఖం వేదనం పజహథా’తి వదేయ్యం; అపి ను మే ఏతం, భిక్ఖవే, పతిరూపం అభవిస్సా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “యస్మా చ ఖో ఏతం, భిక్ఖవే, మయా ఞాతం దిట్ఠం విదితం సచ్ఛికతం ఫస్సితం పఞ్ఞాయ – ‘ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం దుక్ఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి కుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తీ’తి, తస్మాహం ‘ఏవరూపం దుక్ఖం వేదనం పజహథా’తి వదామి. మయా చేతం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞాతం అభవిస్స అదిట్ఠం అవిదితం అసచ్ఛికతం అఫస్సితం పఞ్ఞాయ – ‘ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం దుక్ఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి కుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తీ’తి, ఏవాహం అజానన్తో ‘ఏవరూపం దుక్ఖం వేదనం ఉపసమ్పజ్జ విహరథా’తి వదేయ్యం; అపి ను మే ఏతం, భిక్ఖవే, పతిరూపం అభవిస్సా”తి ? “నో హేతం, భన్తే”. “యస్మా చ ఖో ఏతం, భిక్ఖవే, మయా ఞాతం దిట్ఠం విదితం సచ్ఛికతం ఫస్సితం పఞ్ఞాయ – ‘ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం దుక్ఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి కుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తీ’తి, తస్మాహం ‘ఏవరూపం దుక్ఖం వేదనం ఉపసమ్పజ్జ విహరథా’తి వదామి.

౧౮౦. “మయా చేతం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞాతం అభవిస్స అదిట్ఠం అవిదితం అసచ్ఛికతం అఫస్సితం పఞ్ఞాయ – ‘ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి కుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తీ’తి, ఏవాహం అజానన్తో ‘ఏవరూపం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం పజహథా’తి వదేయ్యం; అపి ను మే ఏతం, భిక్ఖవే, పతిరూపం అభవిస్సా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “యస్మా చ ఖో ఏతం, భిక్ఖవే, మయా ఞాతం దిట్ఠం విదితం సచ్ఛికతం ఫస్సితం పఞ్ఞాయ – ‘ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి కుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తీ’తి, తస్మాహం ‘ఏవరూపం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం పజహథా’తి వదామి”. మయా చేతం, భిక్ఖవే, అఞ్ఞాతం అభవిస్స అదిట్ఠం అవిదితం అసచ్ఛికతం అఫస్సితం పఞ్ఞాయ – ‘ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి కుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తీ’తి, ఏవాహం అజానన్తో ‘ఏవరూపం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం ఉపసమ్పజ్జ విహరథా’తి వదేయ్యం; అపి ను మే ఏతం, భిక్ఖవే, పతిరూపం అభవిస్సా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “యస్మా చ ఖో ఏతం, భిక్ఖవే, మయా ఞాతం దిట్ఠం విదితం సచ్ఛికతం ఫస్సితం పఞ్ఞాయ – ‘ఇధేకచ్చస్స ఏవరూపం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయతో అకుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి కుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తీ’తి, తస్మాహం ‘ఏవరూపం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం ఉపసమ్పజ్జ విహరథా’తి వదామి.

౧౮౧. “నాహం, భిక్ఖవే, సబ్బేసంయేవ భిక్ఖూనం ‘అప్పమాదేన కరణీయ’న్తి వదామి; న పనాహం, భిక్ఖవే, సబ్బేసంయేవ భిక్ఖూనం ‘న అప్పమాదేన కరణీయ’న్తి వదామి. యే తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ అరహన్తో ఖీణాసవా వుసితవన్తో కతకరణీయా ఓహితభారా అనుప్పత్తసదత్థా పరిక్ఖీణభవసంయోజనా సమ్మదఞ్ఞా విముత్తా, తథారూపానాహం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం ‘న అప్పమాదేన కరణీయ’న్తి వదామి. తం కిస్స హేతు? కతం తేసం అప్పమాదేన. అభబ్బా తే పమజ్జితుం. యే చ ఖో తే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ సేక్ఖా అప్పత్తమానసా అనుత్తరం యోగక్ఖేమం పత్థయమానా విహరన్తి, తథారూపానాహం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూనం ‘అప్పమాదేన కరణీయ’న్తి వదామి. తం కిస్స హేతు? అప్పేవ నామిమే ఆయస్మన్తో అనులోమికాని సేనాసనాని పటిసేవమానా కల్యాణమిత్తే భజమానా ఇన్ద్రియాని సమన్నానయమానా – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ

విహరేయ్యున్తి! ఇమం ఖో అహం, భిక్ఖవే, ఇమేసం భిక్ఖూనం అప్పమాదఫలం సమ్పస్సమానో ‘అప్పమాదేన కరణీయ’న్తి వదామి.

౧౮౨. “సత్తిమే , భిక్ఖవే, పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం. కతమే సత్త? ఉభతోభాగవిముత్తో, పఞ్ఞావిముత్తో, కాయసక్ఖి, దిట్ఠిప్పత్తో, సద్ధావిముత్తో, ధమ్మానుసారీ, సద్ధానుసారీ.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉభతోభాగవిముత్తో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తే కాయేన ఫుసిత్వా [ఫస్సిత్వా (సీ. పీ.)] విహరతి పఞ్ఞాయ చస్స దిస్వా ఆసవా పరిక్ఖీణా హోన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ఉభతోభాగవిముత్తో ఇమస్స ఖో అహం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ‘న అప్పమాదేన కరణీయ’న్తి వదామి. తం కిస్స హేతు? కతం తస్స అప్పమాదేన. అభబ్బో సో పమజ్జితుం.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో పఞ్ఞావిముత్తో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తే న కాయేన ఫుసిత్వా విహరతి, పఞ్ఞాయ చస్స దిస్వా ఆసవా పరిక్ఖీణా హోన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పుగ్గలో పఞ్ఞావిముత్తో. ఇమస్సపి ఖో అహం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ‘న అప్పమాదేన కరణీయ’న్తి వదామి. తం కిస్స హేతు? కతం తస్స అప్పమాదేన. అభబ్బో సో పమజ్జితుం.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో కాయసక్ఖి? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తే కాయేన ఫుసిత్వా విహరతి, పఞ్ఞాయ చస్స దిస్వా ఏకచ్చే ఆసవా పరిక్ఖీణా హోన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పుగ్గలో కాయసక్ఖి. ఇమస్స ఖో అహం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ‘అప్పమాదేన కరణీయ’న్తి వదామి. తం కిస్స హేతు? అప్పేవ నామ అయమాయస్మా అనులోమికాని సేనాసనాని పటిసేవమానో కల్యాణమిత్తే భజమానో ఇన్ద్రియాని సమన్నానయమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యాతి! ఇమం ఖో అహం, భిక్ఖవే, ఇమస్స భిక్ఖునో అప్పమాదఫలం సమ్పస్సమానో ‘అప్పమాదేన కరణీయ’న్తి వదామి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో దిట్ఠిప్పత్తో? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తే న కాయేన ఫుసిత్వా విహరతి, పఞ్ఞాయ చస్స దిస్వా ఏకచ్చే ఆసవా పరిక్ఖీణా హోన్తి, తథాగతప్పవేదితా చస్స ధమ్మా పఞ్ఞాయ వోదిట్ఠా హోన్తి వోచరితా. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పుగ్గలో దిట్ఠిప్పత్తో. ఇమస్సపి ఖో అహం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ‘అప్పమాదేన కరణీయ’న్తి వదామి. తం కిస్స హేతు? అప్పేవ నామ అయమాయస్మా అనులోమికాని సేనాసనాని పటిసేవమానో కల్యాణమిత్తే భజమానో ఇన్ద్రియాని సమన్నానయమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యాతి! ఇమం ఖో అహం, భిక్ఖవే, ఇమస్స భిక్ఖునో అప్పమాదఫలం సమ్పస్సమానో ‘అప్పమాదేన కరణీయ’న్తి వదామి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో సద్ధావిముత్తో. ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తే న కాయేన ఫుసిత్వా విహరతి, పఞ్ఞాయ చస్స దిస్వా ఏకచ్చే ఆసవా పరిక్ఖీణా హోన్తి, తథాగతే చస్స సద్ధా

నివిట్ఠా హోతి మూలజాతా పతిట్ఠితా. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పుగ్గలో సద్ధావిముత్తో. ఇమస్సపి ఖో అహం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో 'అప్పమాదేన కరణీయ'న్తి వదామి. తం కిస్స హేతు? అప్పేవ నామ అయమాయస్మా అనులోమికాని సేనాసనాని పటిసేవమానో కల్యాణమిత్తే భజమానో ఇన్ద్రియాని సమన్నానయమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యాతి! ఇమం ఖో అహం, భిక్ఖవే, ఇమస్స భిక్ఖునో అప్పమాదఫలం సమ్పస్సమానో 'అప్పమాదేన కరణీయ'న్తి వదామి.

"కతమో చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ధమ్మానుసారీ? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తే న కాయేన ఫుసిత్వా విహరతి, పఞ్ఞాయ చస్స దిస్వా ఏకచ్చే ఆసవా పరిక్ఖీణా [దిస్వా ఆసవా అపరిక్ఖీణా (సీ. పీ.)] హోన్తి, తథాగతప్పవేదితా చస్స ధమ్మా పఞ్ఞాయ మత్తసో నిజ్ఝానం ఖమన్తి, అపి చస్స ఇమే ధమ్మా హోన్తి, సేయ్యథిదం – సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పుగ్గలో ధమ్మానుసారీ. ఇమస్సపి ఖో అహం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో 'అప్పమాదేన కరణీయ'న్తి వదామి. తం కిస్స హేతు? అప్పేవ నామ అయమాయస్మా అనులోమికాని సేనాసనాని పటిసేవమానో కల్యాణమిత్తే భజమానో ఇన్ద్రియాని సమన్నానయమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యాతి ! ఇమం ఖో అహం, భిక్ఖవే, ఇమస్స భిక్ఖునో అప్పమాదఫలం సమ్పస్సమానో 'అప్పమాదేన కరణీయ'న్తి వదామి.

"కతమో చ, భిక్ఖవే, పుగ్గలో సద్ధానుసారీ? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పుగ్గలో యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా తే న కాయేన ఫుసిత్వా విహరతి, పఞ్ఞాయ చస్స దిస్వా ఏకచ్చే ఆసవా పరిక్ఖీణా [దిస్వా ఆసవా అపరిక్ఖీణా (సీ. పీ.)] హోన్తి, తథాగతే చస్స సద్ధామత్తం హోతి పేమమత్తం, అపి చస్స ఇమే ధమ్మా హోన్తి, సేయ్యథిదం – సద్ధిన్ద్రియం, వీరియిన్ద్రియం, సతిన్ద్రియం, సమాధిన్ద్రియం, పఞ్ఞిన్ద్రియం. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పుగ్గలో సద్ధానుసారీ. ఇమస్సపి ఖో అహం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో 'అప్పమాదేన కరణీయ'న్తి వదామి. తం కిస్స హేతు? అప్పేవ నామ అయమాయస్మా అనులోమికాని సేనాసనాని పటిసేవమానో కల్యాణమిత్తే భజమానో ఇన్ద్రియాని సమన్నానయమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యాతి! ఇమం ఖో అహం, భిక్ఖవే, ఇమస్స భిక్ఖునో అప్పమాదఫలం సమ్పస్సమానో 'అప్పమాదేన కరణీయ'న్తి వదామి.

౧౮౩. "నాహం, భిక్ఖవే, ఆదికేనేవ అఞ్ఞారాధనం వదామి; అపి చ, భిక్ఖవే, అనుపుబ్బసిక్ఖా అనుపుబ్బకిరియా అనుపుబ్బపటిపదా అఞ్ఞారాధనా హోతి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, అనుపుబ్బసిక్ఖా అనుపుబ్బకిరియా అనుపుబ్బపటిపదా అఞ్ఞారాధనా హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, సద్ధాజాతో ఉపసఙ్కమతి, ఉపసఙ్కమన్తో పయిరుపాసతి, పయిరుపాసన్తో సోతం ఓదహతి, ఓహితసోతో ధమ్మం సుణాతి, సుత్వా ధమ్మం ధారేతి, ధతానం [ధాతానం (క.)] ధమ్మానం అత్థం ఉపపరిక్ఖతి, అత్థం ఉపపరిక్ఖతో ధమ్మా నిజ్ఝానం ఖమన్తి, ధమ్మనిజ్ఝానక్ఖన్తియా సతి ఛన్దో జాయతి, ఛన్దజాతో ఉస్సహతి, ఉస్సాహేత్వా తులేతి, తులయిత్వా పదహతి, పహితత్తో సమానో కాయేన చేవ పరమసచ్చం సచ్ఛికరోతి, పఞ్ఞాయ చ నం అతివిజ్ఝ పస్సతి. సాపి నామ, భిక్ఖవే, సద్ధా నాహోసి; తమ్పి నామ, భిక్ఖవే, ఉపసఙ్కమనం నాహోసి; సాపి నామ, భిక్ఖవే, పయిరుపాసనా నాహోసి;

తమ్పి నామ, భిక్ఖవే, సోతావధానం నాహోసి ; తమ్పి నామ, భిక్ఖవే, ధమ్మస్సవనం నాహోసి; సాపి నామ, భిక్ఖవే, ధమ్మధారణా నాహోసి; సాపి నామ, భిక్ఖవే, అత్థూపపరిక్ఖా నాహోసి; సాపి నామ, భిక్ఖవే, ధమ్మనిజ్ఝానక్ఖన్తి నాహోసి; సోపి నామ, భిక్ఖవే, ఛన్దో నాహోసి; సోపి నామ, భిక్ఖవే, ఉస్సాహో నాహోసి; సాపి నామ, భిక్ఖవే, తులనా నాహోసి; తమ్పి నామ, భిక్ఖవే, పధానం నాహోసి. విప్పటిపన్నాత్థ, భిక్ఖవే, మిచ్ఛాపటిపన్నాత్థ, భిక్ఖవే. కీవ దూరేవిమే, భిక్ఖవే, మోఘపురిసా అపక్కన్తా ఇమమ్హా ధమ్మవినయా.

౧౮౪. "అత్థి , భిక్ఖవే, చతుప్పదం వేయ్యాకరణం యస్సుద్దిట్ఠస్స విఞ్ఞూ పురిసో నచిరస్సేవ పఞ్ఞాయత్థం ఆజానేయ్య. ఉద్దిసిస్సామి వో [ఉద్దిట్ఠస్సాపి (క.)], భిక్ఖవే, ఆజానిస్సథ మే త"న్తి? "కే చ మయం, భన్తే, కే చ ధమ్మస్స అఞ్ఞాతారో"తి? యోపి సో, భిక్ఖవే, సత్థా ఆమిసగరు ఆమిసదాయాదో ఆమిసేహి సంసట్ఠో విహరతి తస్స పాయం ఏవరూపీ పణోపణవియా న ఉపేతి – 'ఏవఞ్చ నో అస్స అథ నం కరేయ్యామ, న చ నో ఏవమస్స న నం కరేయ్యామా'తి, కిం పన, భిక్ఖవే, యం తథాగతో సబ్బసో ఆమిసేహి విసంసట్ఠో విహరతి. సద్ధస్స, భిక్ఖవే, సావకస్స సత్థుసాసనే పరియోగాహియ [పరియోగాయ (సీ. పీ. క.), పరియోగయ్హ (స్యా. కం.)] వత్తతో అయమనుధమ్మో హోతి – 'సత్థా భగవా, సావకోహమస్మి; జానాతి భగవా, నాహం జానామీ'తి. సద్ధస్స, భిక్ఖవే, సావకస్స సత్థుసాసనే పరియోగాహియ వత్తతో రుళ్హనీయం [రుమ్హనియం (సీ. పీ.)] సత్థుసాసనం హోతి ఓజవన్తం. సద్ధస్స, భిక్ఖవే, సావకస్స సత్థుసాసనే పరియోగాహియ వత్తతో అయమనుధమ్మో హోతి – 'కామం తచో చ న్హారు చ అట్ఠి చ అవసిస్సతు, సరీరే ఉపసుస్సతు [ఉపసుస్సతు సరీరే (సీ.), సరీరే అవసుస్సతు (క.)] మంసలోహితం, యం తం పురిసథామేన పురిసవీరియేన పురిసపరక్కమేన పత్తబ్బం న తం అపాపుణిత్వా వీరియస్స సణ్ఠానం [సన్ఠానం (సీ. స్యా. పీ.)] భవిస్సతీ'తి. సద్ధస్స, భిక్ఖవే, సావకస్స సత్థుసాసనే పరియోగాహియ వత్తతో ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం – దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా, సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

కీటాగిరిసుత్తం నిట్ఠితం దసమం.

భిక్ఖువగ్గో నిట్ఠితో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

కుఞ్జర-రాహుల-సస్సతలోకో, మాలుక్యపుత్తో చ భద్దాలి-నామో;
ఖుద్ద-దిజాథ-సహమ్పతియాచం, నాళక-రఞ్ఞికిటాగిరినామో.

૩. పరిబ్బాజకవగ్గో

౧. తేవిజ్జవచ్ఛసుత్తం

౧౮౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. తేన ఖో పన సమయేన వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో ఏకపుణ్డరీకే పరిబ్బాజకారామే పటివసతి. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ వేసాలిం పిణ్డాయ పావిసి. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – ''అతిప్పగో ఖో తావ వేసాలియం పిణ్డాయ చరితుం; యంనూనాహం యేన ఏకపుణ్డరీకో పరిబ్బాజకారామో యేన వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో తేనుపసఙ్కమేయ్య''న్తి. అథ ఖో భగవా యేన ఏకపుణ్డరీకో పరిబ్బాజకారామో యేన వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన భగవన్తం ఏతదవోచ – ''ఏతు ఖో, భన్తే, భగవా. స్వాగతం [సాగతం (సీ. పీ.)], భన్తే, భగవతో. చిరస్సం ఖో, భన్తే, భగవా ఇమం పరియాయమకాసి యదిదం ఇధాగమనాయ. నిసీదతు, భన్తే, భగవా ఇదమాసనం పఞ్ఞత్త''న్తి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. వచ్ఛగోత్తోపి ఖో పరిబ్బాజకో అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – ''సుతం మేతం, భన్తే – 'సమణో గోతమో సబ్బఞ్ఞూ సబ్బదస్సావీ, అపరిసే+సం ఞాణదస్సనం పటిజానాతి, చరతో చ మే తిట్ఠతో చ సుత్తస్స చ జాగరస్స చ సతతం సమితం ఞాణదస్సనం పచ్చుపట్ఠిత'న్తి. యే తే, భన్తే, ఏవమాహంసు – 'సమణో గోతమో సబ్బఞ్ఞూ సబ్బదస్సావీ, అపరిసేసం ఞాణదస్సనం పటిజానాతి, చరతో చ మే తిట్ఠతో చ సుత్తస్స చ జాగరస్స చ సతతం సమితం ఞాణదస్సనం పచ్చుపట్ఠిత'న్తి, కచ్చి తే, భన్తే, భగవతో వుత్తవాదినో, న చ భగవన్తం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖన్తి, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోన్తి, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతీ''తి? ''యే తే, వచ్ఛ, ఏవమాహంసు – 'సమణో గోతమో సబ్బఞ్ఞూ సబ్బదస్సావీ, అపరిసేసం ఞాణదస్సనం పటిజానాతి, చరతో చ మే తిట్ఠతో చ సుత్తస్స చ జాగరస్స చ సతతం సమితం ఞాణదస్సనం పచ్చుపట్ఠిత'న్తి, న మే తే వుత్తవాదినో, అబ్భాచిక్ఖన్తి చ పన మం అసతా అభూతేనా''తి.

౧౮౬. ''కథం బ్యాకరమానా పన మయం, భన్తే, వుత్తవాదినో చేవ భగవతో అస్సామ, న చ భగవన్తం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖేయ్యామ, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరేయ్యామ, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛేయ్యా''తి?

'''తేవిజ్జో సమణో గోతమో'తి ఖో, వచ్ఛ, బ్యాకరమానో వుత్తవాదీ చేవ మే అస్స, న చ మం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖేయ్య, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరేయ్య, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛేయ్య. అహఞ్హి, వచ్ఛ, యావదేవ ఆకఙ్ఖామి అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో…పే.… ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి. అహఞ్హి, వచ్ఛ, యావదేవ ఆకఙ్ఖామి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సామి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే…పే.… యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానామి. అహఞ్హి, వచ్ఛ, ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామి.

“‘తేవిజ్జో సమణో గోతమో’తి ఖో, వచ్ఛ, బ్యాకరమానో వుత్తవాదీ చేవ మే అస్స, న చ మం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖేయ్య, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరేయ్య, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛేయ్యా”తి.

ఏవం వుత్తే, వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అత్థి ను ఖో, భో గోతమ, కోచి గిహీ గిహిసంయోజనం అప్పహాయ కాయస్స భేదా దుక్ఖస్సన్తకరో”తి? “నత్థి ఖో, వచ్ఛ, కోచి గిహీ గిహిసంయోజనం అప్పహాయ కాయస్స భేదా దుక్ఖస్సన్తకరో”తి.

“అత్థి పన, భో గోతమ, కోచి గిహీ గిహిసంయోజనం అప్పహాయ కాయస్స భేదా సగ్గూపగో”తి? “న ఖో, వచ్ఛ, ఏకంయేవ సతం న ద్వే సతాని న తీణి సతాని న చత్తారి సతాని న పఞ్చ సతాని, అథ ఖో భియ్యోవ యే గిహీ గిహిసంయోజనం అప్పహాయ కాయస్స భేదా సగ్గూపగా”తి [“అత్థి ఖో వచ్ఛ కోచి గిహీ గిహిసంయోజనం అప్పహాయ కాయస్స భేదా సగ్గూపగోతి”. (క.)].

“అత్థి ను ఖో, భో గోతమ, కోచి ఆజీవకో [ఆజీవికో (క.)] కాయస్స భేదా దుక్ఖస్సన్తకరో”తి? “నత్థి ఖో, వచ్ఛ, కోచి ఆజీవకో కాయస్స భేదా దుక్ఖస్సన్తకరో”తి.

“అత్థి పన, భో గోతమ, కోచి ఆజీవకో కాయస్స భేదా సగ్గూపగో”తి? “ఇతో ఖో సో, వచ్ఛ, ఏకనవుతో కప్పో [ఇతో కో వచ్ఛ ఏకనవుతే కప్పే (క.)] యమహం అనుస్సరామి, నాభిజానామి కఞ్చి ఆజీవకం సగ్గూపగం అఞ్ఞత్ర ఏకేన; సోపాసి కమ్మవాదీ కిరియవాదీ”తి. “ఏవం సన్తే, భో గోతమ, సుఞ్ఞం అదుం తిత్థాయతనం అన్తమసో సగ్గూపగేనపీ”తి? “ఏవం, వచ్ఛ, సుఞ్ఞం అదుం తిత్థాయతనం అన్తమసో సగ్గూపగేనపీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

తేవిజ్జవచ్ఛసుత్తం నిట్ఠితం పఠమం.

౨. అగ్గివచ్ఛసుత్తం

౧౮౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ –

“కిం ను ఖో, భో గోతమ, ‘సస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి – ఏవందిట్ఠి [ఏవందిట్ఠీ (సీ. స్యా. కం. క.)] భవం గోతమో”తి? “న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – ‘సస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’”న్తి.

“కిం పన, భో గోతమ, ‘అసస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో”తి? “న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – ‘అసస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’”న్తి.

“కిం ను ఖో, భో గోతమ, ‘అన్తవా లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో”తి? “న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – ‘అన్తవా లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’”న్తి.

“కిం పన, భో గోతమ, ‘అనన్తవా లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో”తి? “న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – ‘అనన్తవా లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’”న్తి.

“కిం ను ఖో, భో గోతమ, ‘తం జీవం తం సరీరం, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో”తి? “న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – ‘తం జీవం తం సరీరం, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’”న్తి.

“కిం పన, భో గోతమ, ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరం, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో”తి? “న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరం, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’”న్తి.

“కిం ను ఖో, భో గోతమ, ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో”తి? “న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’”న్తి.

“కిం పన, భో గోతమ, ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో”తి? “న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’”న్తి.

“కిం ను ఖో, భో గోతమ, ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో”తి ? “న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’”న్తి.

“కిం పన, భో గోతమ, ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో”తి? “న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’”న్తి.

౧౮౮. “‘కిం ను ఖో, భో గోతమ, సస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – సస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి వదేసి [మోఘమఞ్ఞన్తీతి వదేసి (సీ॰), మోఘమఞ్ఞన్తి ఇతి వదేసి (?)]. ‘కిం పన, భో గోతమ, అసస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘న ఖో అహం, వచ్ఛ , ఏవందిట్ఠి – అసస్సతో లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి వదేసి. ‘కిం ను ఖో, భో గోతమ, అన్తవా లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – అన్తవా లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి వదేసి. ‘కిం పన, భో గోతమ, అనన్తవా లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – అనన్తవా లోకో, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి వదేసి. ‘కిం ను ఖో, భో గోతమ, తం జీవం తం సరీరం, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – తం జీవం తం సరీరం, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి వదేసి. ‘కిం పన, భో గోతమ, అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరం, ఇదమేవ

సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరం, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి వదేసి. ‘కిం ను ఖో, భో గోతమ, హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి వదేసి.

“‘కిం పన, భో గోతమ, న హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – న హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి వదేసి. ‘కిం ను ఖో, భో గోతమ, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి వదేసి. ‘కిం పన, భో గోతమ, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి – ఏవందిట్ఠి భవం గోతమో’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘న ఖో అహం, వచ్ఛ, ఏవందిట్ఠి – నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా, ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞ’న్తి వదేసి.

“కిం పన భో గోతమో ఆదీనవం సమ్పస్సమానో ఏవం ఇమాని సబ్బసో దిట్ఠిగతాని అనుపగతో”తి?

౧౮౯. “‘సస్సతో లోకో’తి ఖో, వచ్ఛ, దిట్ఠిగతమేతం దిట్ఠిగహనం దిట్ఠికన్తారో [దిట్ఠికన్తారం (సీ. పీ.)] దిట్ఠివిసూకం దిట్ఠివిప్ఫన్దితం దిట్ఠిసంయోజనం సదుక్ఖం సవిఘాతం సఉపాయాసం సపరిళాహం, న నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి . ‘అసస్సతో లోకో’తి ఖో, వచ్ఛ... పే.... ‘అన్తవా లోకో’తి ఖో, వచ్ఛ...పే.... ‘అనన్తవా లోకో’తి ఖో, వచ్ఛ...పే.... ‘తం జీవం తం సరీర’న్తి ఖో, వచ్ఛ...పే.... ‘అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీర’న్తి ఖో, వచ్ఛ...పే.... ‘హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి ఖో, వచ్ఛ ...పే.... ‘న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి ఖో, వచ్ఛ...పే.... ‘హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి ఖో, వచ్ఛ...పే.... ‘నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా’తి ఖో, వచ్ఛ, దిట్ఠిగతమేతం దిట్ఠిగహనం దిట్ఠికన్తారో దిట్ఠివిసూకం దిట్ఠివిప్ఫన్దితం దిట్ఠిసంయోజనం సదుక్ఖం సవిఘాతం సఉపాయాసం సపరిళాహం, న నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి. ఇమం ఖో అహం, వచ్ఛ, ఆదీనవం సమ్పస్సమానో ఏవం ఇమాని సబ్బసో దిట్ఠిగతాని అనుపగతో”తి.

“అత్థి పన భోతో గోతమస్స కిఞ్చి దిట్ఠిగత”న్తి? “దిట్ఠిగతన్తి ఖో, వచ్ఛ, అపనీతమేతం తథాగతస్స. దిట్ఠఞ్హేతం, వచ్ఛ, తథాగతేన – ‘ఇతి రూపం, ఇతి రూపస్స సముదయో, ఇతి రూపస్స అత్థఙ్గమో; ఇతి వేదనా, ఇతి వేదనాయ సముదయో, ఇతి వేదనాయ అత్థఙ్గమో; ఇతి సఞ్ఞా, ఇతి సఞ్ఞాయ సముదయో, ఇతి సఞ్ఞాయ అత్థఙ్గమో; ఇతి సఙ్ఖారా, ఇతి సఙ్ఖారానం సముదయో, ఇతి సఙ్ఖారానం అత్థఙ్గమో; ఇతి విఞ్ఞాణం, ఇతి విఞ్ఞాణస్స సముదయో, ఇతి విఞ్ఞాణస్స అత్థఙ్గమో’తి. తస్మా తథాగతో సబ్బమఞ్ఞితానం సబ్బమథితానం సబ్బఅహంకారమమంకారమానానుసయానం ఖయా విరాగా నిరోధా చాగా పటినిస్సగ్గా అనుపాదా విముత్తోతి వదామీ”తి.

౧౯౦. “ఏవం విముత్తచిత్తో పన, భో గోతమ, భిక్ఖు కుహిం ఉపపజ్జతీ”తి? “ఉపపజ్జతీతి ఖో, వచ్ఛ, న ఉపేతి”. “తేన హి, భో గోతమ, న ఉపపజ్జతీ”తి? “న ఉపపజ్జతీతి ఖో, వచ్ఛ, న ఉపేతి”. “తేన హి, భో గోతమ, ఉపపజ్జతి చ న చ

ఉపపజ్జతీ”తి? “ఉపపజ్జతి చ న చ ఉపపజ్జతీతి ఖో, వచ్ఛ, న ఉపేతి”. “తేన హి, భో గోతమ, నేవ ఉపపజ్జతి న న ఉపపజ్జతీ”తి? “నేవ ఉపపజ్జతి న న ఉపపజ్జతీతి ఖో, వచ్ఛ, న ఉపేతి”.

“‘ఏవం విముత్తచిత్తో పన, భో గోతమ, భిక్ఖు కుహిం ఉపపజ్జతీ’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘ఉపపజ్జతీతి ఖో, వచ్ఛ, న ఉపేతీ’తి వదేసి. ‘తేన హి, భో గోతమ, న ఉపపజ్జతీ’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘న ఉపపజ్జతీతి ఖో, వచ్ఛ, న ఉపేతీ’తి వదేసి. ‘తేన హి, భో గోతమ, ఉపపజ్జతి చ న చ ఉపపజ్జతీ’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘ఉపపజ్జతి చ న చ ఉపపజ్జతీతి ఖో, వచ్ఛ, న ఉపేతీ’తి వదేసి. ‘తేన హి, భో గోతమ, నేవ ఉపపజ్జతి న న ఉపపజ్జతీ’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘నేవ ఉపపజ్జతి న న ఉపపజ్జతీతి ఖో, వచ్ఛ, న ఉపేతీ’తి వదేసి. ఏత్థాహం, భో గోతమ, అఞ్ఞాణమాపాదిం, ఏత్థ సమ్మోహమాపాదిం. యాపి మే ఏసా భోతో గోతమస్స పురిమేన కథాసల్లాపేన అహు పసాదమత్తా సాపి మే ఏతరహి అన్తరహితా”తి. “అలఞ్హి తే, వచ్ఛ, అఞ్ఞాణాయ, అలం సమ్మోహాయ. గమ్భీరో హాయం, వచ్ఛ, ధమ్మో దుద్దసో దురనుబోధో సన్తో పణీతో అతక్కావచరో నిపుణో పణ్డితవేదనీయో. సో తయా దుజ్జానో అఞ్ఞదిట్ఠికేన అఞ్ఞఖన్తికేన అఞ్ఞరుచికేన అఞ్ఞత్రయోగేన [అఞ్ఞత్రాయోగేన (దీ. ని. ౧.౪౨౦)] అఞ్ఞత్రాచరియకేన” [అఞ్ఞత్థాచరియకేన (సీ. స్యా. కం. పీ.)].

౧౯౧. “తేన హి, వచ్ఛ, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి; యథా తే ఖమేయ్య తథా నం బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి, వచ్ఛ, సచే తే పురతో అగ్గి జలేయ్య, జానేయ్యాసి త్వం – ‘అయం మే పురతో అగ్గి జలతీ’”తి? “సచే మే, భో గోతమ, పురతో అగ్గి జలేయ్య, జానేయ్యాహం – ‘అయం మే పురతో అగ్గి జలతీ’”తి.

“సచే పన తం, వచ్ఛ, ఏవం పుచ్ఛేయ్య – ‘యో తే అయం పురతో అగ్గి జలతి అయం అగ్గి కిం పటిచ్చ జలతీ’తి, ఏవం పుట్ఠో త్వం, వచ్ఛ, కిన్తి బ్యాకరేయ్యాసీ”తి? “సచే మం, భో గోతమ, ఏవం పుచ్ఛేయ్య – ‘యో తే అయం పురతో అగ్గి జలతి అయం అగ్గి కిం పటిచ్చ జలతీ’తి, ఏవం పుట్ఠో అహం, భో గోతమ, ఏవం బ్యాకరేయ్యం – ‘యో మే అయం పురతో అగ్గి జలతి అయం అగ్గి తిణకట్ఠుపాదానం పటిచ్చ జలతీ’”తి.

“సచే తే, వచ్ఛ, పురతో సో అగ్గి నిబ్బాయేయ్య, జానేయ్యాసి త్వం – ‘అయం మే పురతో అగ్గి నిబ్బుతో’”తి? “సచే మే, భో గోతమ, పురతో సో అగ్గి నిబ్బాయేయ్య, జానేయ్యాహం – ‘అయం మే పురతో అగ్గి నిబ్బుతో’”తి.

“సచే పన తం, వచ్ఛ, ఏవం పుచ్ఛేయ్య – ‘యో తే అయం పురతో అగ్గి నిబ్బుతో సో అగ్గి ఇతో కతమం దిసం గతో – పురత్థిమం వా దక్ఖిణం వా పచ్ఛిమం వా ఉత్తరం వా’తి, ఏవం పుట్ఠో త్వం, వచ్ఛ, కిన్తి బ్యాకరేయ్యాసీ”తి? “న ఉపేతి, భో గోతమ, యఞ్హి సో, భో గోతమ, అగ్గి తిణకట్ఠుపాదానం పటిచ్చ అజలి [జలతి (స్యా. కం. క.)] తస్స చ పరియాదానా అఞ్ఞస్స చ అనుపహారా అనాహారో నిబ్బుతో త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతీ”తి.

౧౯౨. “ఏవమేవ ఖో, వచ్ఛ, యేన రూపేన తథాగతం పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య తం రూపం తథాగతస్స పహీనం ఉచ్ఛిన్నమూలం తాలావత్థుకతం అనభావంకతం ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మం. రూపసఙ్ఖయవిముత్తో [రూపసఙ్ఖావిముత్తో (సీ. స్యా. కం. పీ.) ఏవం వేదనాసఙ్ఖయాదీసుపి] ఖో, వచ్ఛ, తథాగతో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాళ్హో – సేయ్యథాపి మహాసముద్దో. ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, న ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, ఉపపజ్జతి చ న చ ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, నేవ ఉపపజ్జతి న న ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి.

“యాయ వేదనాయ తథాగతం పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య సా వేదనా తథాగతస్స పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. వేదనాసఙ్ఖయవిముత్తో ఖో, వచ్ఛ, తథాగతో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాళ్హో – సేయ్యథాపి మహాసముద్దో. ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, న ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, ఉపపజ్జతి చ న చ ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, నేవ ఉపపజ్జతి న న ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి.

“యాయ సఞ్ఞాయ తథాగతం పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య సా సఞ్ఞా తథాగతస్స పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. సఞ్ఞాసఙ్ఖయవిముత్తో ఖో, వచ్ఛ, తథాగతో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాళ్హో – సేయ్యథాపి మహాసముద్దో. ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, న ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, ఉపపజ్జతి చ న చ ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, నేవ ఉపపజ్జతి న న ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి.

“యేహి సఙ్ఖారేహి తథాగతం పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య తే సఙ్ఖారా తథాగతస్స పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. సఙ్ఖారసఙ్ఖయవిముత్తో ఖో, వచ్ఛ, తథాగతో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాళ్హో – సేయ్యథాపి మహాసముద్దో. ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి , న ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, ఉపపజ్జతి చ న చ ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, నేవ ఉపపజ్జతి న న ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి.

“యేన విఞ్ఞాణేన తథాగతం పఞ్ఞాపయమానో పఞ్ఞాపేయ్య తం విఞ్ఞాణం తథాగతస్స పహీనం ఉచ్ఛిన్నమూలం తాలావత్థుకతం అనభావంకతం ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మం. విఞ్ఞాణసఙ్ఖయవిముత్తో ఖో, వచ్ఛ, తథాగతో గమ్భీరో అప్పమేయ్యో దుప్పరియోగాళ్హో – సేయ్యథాపి మహాసముద్దో. ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, న ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, ఉపపజ్జతి చ న చ ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి, నేవ ఉపపజ్జతి న న ఉపపజ్జతీతి న ఉపేతి”.

ఏవం వుత్తే, వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సేయ్యథాపి, భో గోతమ, గామస్స వా నిగమస్స వా అవిదూరే మహాసాలరుక్ఖో. తస్స అనిచ్చతా సాఖాపలాసా పలుజ్జేయ్యుం [సాఖాపలాసం పలుజ్జేయ్య], తచపపటికా పలుజ్జేయ్యుం, ఫేగ్గూ పలుజ్జేయ్యుం [ఫేగ్గు పలుజ్జేయ్య (సీ. స్యా. కం. పీ.)]; సో అపరేన సమయేన అపగతసాఖాపలాసో అపగతతచపపటికో అపగతఫేగ్గుకో సుద్ధో అస్స, సారే పతిట్ఠితో; ఏవమేవ భోతో గోతమస్స పావచనం అపగతసాఖాపలాసం అపగతతచపపటికం అపగతఫేగ్గుకం సుద్ధం, సారే పతిట్ఠితం. అభిక్కన్తం, భో గోతమ...పే.... ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

అగ్గివచ్ఛసుత్తం నిట్ఠితం దుతియం.

౩. మహావచ్ఛసుత్తం

౧౯౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “దీఘరత్తాహం భోతా గోతమేన సహకథీ. సాధు మే భవం గోతమో సంఖిత్తేన కుసలాకుసలం దేసేతూ”తి. “సంఖిత్తేనపి ఖో తే అహం, వచ్ఛ, కుసలాకుసలం దేసేయ్యం, విత్థారేనపి ఖో తే అహం, వచ్ఛ, కుసలాకుసలం దేసేయ్యం; అపి చ తే అహం, వచ్ఛ, సంఖిత్తేన

కుసలాకుసలం దేసేస్సామి. తం సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భో”తి ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

౧౯౪. “లోభో ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం, అలోభో కుసలం; దోసో ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం, అదోసో కుసలం; మోహో ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం, అమోహో కుసలం. ఇతి ఖో, వచ్ఛ, ఇమే తయో ధమ్మా అకుసలా, తయో ధమ్మా కుసలా.

“పాణాతిపాతో ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం, పాణాతిపాతా వేరమణీ కుసలం; అదిన్నాదానం ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం, అదిన్నాదానా వేరమణీ కుసలం; కామేసుమిచ్ఛాచారో ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం, కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణీ కుసలం; ముసావాదో ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం, ముసావాదా వేరమణీ కుసలం; పిసుణా వాచా ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం , పిసుణాయ వాచాయ వేరమణీ కుసలం; ఫరుసా వాచా ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం, ఫరుసాయ వాచాయ వేరమణీ కుసలం; సమ్ఫప్పలాపో ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం, సమ్ఫప్పలాపా వేరమణీ కుసలం; అభిజ్ఝా ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం, అనభిజ్ఝా కుసలం; బ్యాపాదో ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం, అబ్యాపాదో కుసలం; మిచ్ఛాదిట్ఠి ఖో, వచ్ఛ, అకుసలం సమ్మాదిట్ఠి కుసలం. ఇతి ఖో, వచ్ఛ, ఇమే దస ధమ్మా అకుసలా, దస ధమ్మా కుసలా.

“యతో ఖో, వచ్ఛ, భిక్ఖునో తణ్హా పహీనా హోతి ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా, సో హోతి భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో”తి.

౧౯౫. “తిట్ఠతు భవం గోతమో. అత్థి పన తే భోతో గోతమస్స ఏకభిక్ఖుపి సావకో యో ఆసవానం ఖయా [సావకో ఆసవానం ఖయా (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰) ఏవముపరిపి] అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ”తి? “న ఖో, వచ్ఛ, ఏకంయేవ సతం న ద్వే సతాని న తీణి సతాని న చత్తారి సతాని న పఞ్చ సతాని, అథ ఖో భియ్యోవ యే భిక్ఖూ మమ సావకా ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ”తి.

“తిట్ఠతు భవం గోతమో, తిట్ఠన్తు భిక్ఖూ. అత్థి పన భోతో గోతమస్స ఏకా భిక్ఖునీపి సావికా యా ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతీ”తి? “న ఖో, వచ్ఛ, ఏకంయేవ సతం న ద్వే సతాని న తీణి సతాని న చత్తారి సతాని న పఞ్చ సతాని, అథ ఖో భియ్యోవ యా భిక్ఖునియో మమ సావికా ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ”తి.

“తిట్ఠతు భవం గోతమో, తిట్ఠన్తు భిక్ఖూ, తిట్ఠన్తు భిక్ఖునియో. అత్థి పన భోతో గోతమస్స ఏకుపాసకోపి సావకో గిహీ ఓదాతవసనో బ్రహ్మచారీ యో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో తత్థ పరినిబ్బాయీ అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా”తి? “న ఖో, వచ్ఛ, ఏకంయేవ సతం న ద్వే సతాని న తీణి సతాని న చత్తారి సతాని న పఞ్చ సతాని, అథ ఖో భియ్యోవ యే ఉపాసకా మమ సావకా గిహీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికా తత్థ పరినిబ్బాయినో అనావత్తిధమ్మా తస్మా లోకా”తి.

“తిట్ఠతు భవం గోతమో, తిట్ఠన్తు భిక్ఖూ, తిట్ఠన్తు భిక్ఖునియో, తిట్ఠన్తు ఉపాసకా గిహీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినో. అత్థి పన భోతో గోతమస్స ఏకుపాసకోపి సావకో గిహీ ఓదాతవసనో కామభోగీ సాసనకరో ఓవాదప్పటికరో యో తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విగతకథంకథో వేసారజ్జప్పత్తో అపరప్పచ్చయో సత్థుసాసనే విహరతీ”తి? “న ఖో, వచ్ఛ, ఏకంయేవ సతం న ద్వే సతాని న తీణి సతాని న చత్తారి సతాని న పఞ్చ సతాని , అథ ఖో భియ్యోవ యే ఉపాసకా మమ సావకా గిహీ ఓదాతవసనా కామభోగినో సాసనకరా ఓవాదప్పటికరా తిణ్ణవిచికిచ్ఛా విగతకథంకథా వేసారజ్జప్పత్తా అపరప్పచ్చయా సత్థుసాసనే విహరన్తీ”తి.

“తిట్ఠతు భవం గోతమో, తిట్ఠన్తు భిక్ఖూ, తిట్ఠన్తు భిక్ఖునియో, తిట్ఠన్తు ఉపాసకా గిహీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినో, తిట్ఠన్తు ఉపాసకా గిహీ ఓదాతవసనా కామభోగినో. అత్థి పన భోతో గోతమస్స ఏకుపాసికాపి సావికా గిహినీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినీ యా పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికా తత్థ పరినిబ్బాయినీ అనావత్తిధమ్మా తస్మా లోకా”తి? “న ఖో, వచ్ఛ, ఏకంయేవ సతం న ద్వే సతాని న తీణి సతాని న చత్తారి సతాని న పఞ్చ సతాని, అథ ఖో భియ్యోవ యా ఉపాసికా మమ సావికా గిహినియో ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినియో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికా తత్థ పరినిబ్బాయినియో అనావత్తిధమ్మా తస్మా లోకా”తి.

“తిట్ఠతు భవం గోతమో, తిట్ఠన్తు భిక్ఖూ, తిట్ఠన్తు భిక్ఖునియో, తిట్ఠన్తు ఉపాసకా గిహీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినో, తిట్ఠన్తు ఉపాసకా గిహీ ఓదాతవసనా కామభోగినో, తిట్ఠన్తు ఉపాసికా గిహినియో ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినియో. అత్థి పన భోతో గోతమస్స ఏకుపాసికాపి సావికా గిహినీ ఓదాతవసనా కామభోగినీ సాసనకరా ఓవాదప్పటికరా యా తిణ్ణవిచికిచ్ఛా విగతకథంకథా వేసారజ్జప్పత్తా అపరప్పచ్చయా సత్థుసాసనే విహరతీ”తి? “న ఖో, వచ్ఛ, ఏకంయేవ సతం న ద్వే సతాని న తీణి సతాని న చత్తారి సతాని న పఞ్చ సతాని, అథ ఖో భియ్యోవ యా ఉపాసికా మమ సావికా గిహినియో ఓదాతవసనా కామభోగినియో సాసనకరా ఓవాదప్పటికరా తిణ్ణవిచ్చికిచ్ఛా విగతకథంకథా వేసారజ్జప్పత్తా అపరప్పచ్చయా సత్థుసాసనే విహరన్తీ”తి.

౧౯౬. “సచే హి, భో గోతమ, ఇమం ధమ్మం భవంయేవ గోతమో ఆరాధకో అభవిస్స, నో చ ఖో భిక్ఖూ ఆరాధకా అభవిస్సంసు ; ఏవమిదం బ్రహ్మచరియం అపరిపూరం అభవిస్స తేనఙ్గేన. యస్మా చ ఖో, భో గోతమ, ఇమం ధమ్మం భవఞ్చేవ గోతమో ఆరాధకో భిక్ఖూ చ ఆరాధకా; ఏవమిదం బ్రహ్మచరియం పరిపూరం తేనఙ్గేన.

“సచే హి, భో గోతమ, ఇమం ధమ్మం భవఞ్చేవ గోతమో ఆరాధకో అభవిస్స, భిక్ఖూ చ ఆరాధకా అభవిస్సంసు, నో చ ఖో భిక్ఖునియో ఆరాధికా అభవిస్సంసు; ఏవమిదం బ్రహ్మచరియం అపరిపూరం అభవిస్స తేనఙ్గేన. యస్మా చ ఖో, భో గోతమ, ఇమం ధమ్మం భవఞ్చేవ గోతమో ఆరాధకో, భిక్ఖూ చ ఆరాధకా, భిక్ఖునియో చ ఆరాధికా; ఏవమిదం బ్రహ్మచరియం పరిపూరం తేనఙ్గేన.

“సచే హి, భో గోతమ, ఇమం ధమ్మం భవఞ్చేవ గోతమో ఆరాధకో అభవిస్స, భిక్ఖూ చ ఆరాధకా అభవిస్సంసు, భిక్ఖునియో చ ఆరాధికా అభవిస్సంసు, నో చ ఖో ఉపాసకా గిహీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినో ఆరాధకా అభవిస్సంసు; ఏవమిదం బ్రహ్మచరియం అపరిపూరం అభవిస్స తేనఙ్గేన. యస్మా చ ఖో, భో గోతమ, ఇమం ధమ్మం భవఞ్చేవ గోతమో

ఆరాధకో, భిక్ఖూ చ ఆరాధకా, భిక్ఖునియో చ ఆరాధికా, ఉపాసకా చ గిహీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినో ఆరాధకా; ఏవమిదం బ్రహ్మచరియం పరిపూరం తేనఙ్గేన.

“సచే హి, భో గోతమ, ఇమం ధమ్మం భవఞ్చేవ గోతమో ఆరాధకో అభవిస్స, భిక్ఖూ చ ఆరాధకా అభవిస్సంసు, భిక్ఖునియో చ ఆరాధికా అభవిస్సంసు, ఉపాసకా చ గిహీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినో ఆరాధకా అభవిస్సంసు, నో చ ఖో ఉపాసకా గిహీ ఓదాతవసనా కామభోగినో ఆరాధకా అభవిస్సంసు; ఏవమిదం బ్రహ్మచరియం అపరిపూరం అభవిస్స తేనఙ్గేన. యస్మా చ ఖో, భో గోతమ, ఇమం ధమ్మం భవఞ్చేవ గోతమో ఆరాధకో, భిక్ఖూ చ ఆరాధకా, భిక్ఖునియో చ ఆరాధికా, ఉపాసకా చ గిహీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినో ఆరాధకా, ఉపాసకా చ గిహీ ఓదాతవసనా కామభోగినో ఆరాధకా; ఏవమిదం బ్రహ్మచరియం పరిపూరం తేనఙ్గేన.

“సచే హి, భో గోతమ, ఇమం ధమ్మం భవఞ్చేవ గోతమో ఆరాధకో అభవిస్స, భిక్ఖూ చ ఆరాధకా అభవిస్సంసు, భిక్ఖునియో చ ఆరాధికా అభవిస్సంసు, ఉపాసకా చ గిహీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినో ఆరాధకా అభవిస్సంసు, ఉపాసకా చ గిహీ ఓదాతవసనా కామభోగినో ఆరాధకా అభవిస్సంసు, నో చ ఖో ఉపాసికా గిహినియో ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినియో ఆరాధికా అభవిస్సంసు; ఏవమిదం బ్రహ్మచరియం అపరిపూరం అభవిస్స తేనఙ్గేన. యస్మా చ ఖో, భో గోతమ, ఇమం ధమ్మం భవఞ్చేవ గోతమో ఆరాధకో, భిక్ఖూ చ ఆరాధకా, భిక్ఖునియో చ ఆరాధికా, ఉపాసకా చ గిహీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినో ఆరాధకా, ఉపాసకా చ గిహీ ఓదాతవసనా కామభోగినో ఆరాధకా , ఉపాసికా చ గిహినియో ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినియో ఆరాధికా; ఏవమిదం బ్రహ్మచరియం పరిపూరం తేనఙ్గేన.

“సచే హి, భో గోతమ, ఇమం ధమ్మం భవఞ్చేవ గోతమో ఆరాధకో అభవిస్స, భిక్ఖూ చ ఆరాధకా అభవిస్సంసు, భిక్ఖునియో చ ఆరాధికా అభవిస్సంసు, ఉపాసకా చ గిహీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినో ఆరాధకా అభవిస్సంసు, ఉపాసకా చ గిహీ ఓదాతవసనా కామభోగినో ఆరాధకా అభవిస్సంసు, ఉపాసికా చ గిహినియో ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినియో ఆరాధికా అభవిస్సంసు, నో చ ఖో ఉపాసికా గిహినియో ఓదాతవసనా కామభోగినియో ఆరాధికా అభవిస్సంసు; ఏవమిదం బ్రహ్మచరియం అపరిపూరం అభవిస్స తేనఙ్గేన. యస్మా చ ఖో, భో గోతమ, ఇమం ధమ్మం భవఞ్చేవ గోతమో ఆరాధకో, భిక్ఖూ చ ఆరాధకా, భిక్ఖునియో చ ఆరాధికా, ఉపాసకా చ గిహీ ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినో ఆరాధకా, ఉపాసకా చ గిహీ ఓదాతవసనా కామభోగినో ఆరాధకా, ఉపాసికా చ గిహినియో ఓదాతవసనా బ్రహ్మచారినియో ఆరాధికా, ఉపాసికా చ గిహినియో ఓదాతవసనా కామభోగినియో ఆరాధికా; ఏవమిదం బ్రహ్మచరియం పరిపూరం తేనఙ్గేన.

౧౯౩. “సేయ్యథాపి, భో గోతమ, గఙ్గా నదీ సముద్దనిన్నా సముద్దపోణా సముద్దపబ్భారా సముద్దం ఆహచ్చ తిట్ఠతి, ఏవమేవాయం భోతో గోతమస్స పరిసా సగహట్ఠపబ్బజితా నిబ్బాననిన్నా నిబ్బానపోణా నిబ్బానపబ్భారా నిబ్బానం ఆహచ్చ తిట్ఠతి. అభిక్కన్తం, భో గోతమ...పే.... ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. లభేయ్యాహం భోతో గోతమస్స సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద”న్తి . “యో ఖో, వచ్ఛ, అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బో ఇమస్మిం ధమ్మవినయే ఆకఙ్ఖతి పబ్బజ్జం, ఆకఙ్ఖతి ఉపసమ్పదం, సో చత్తారో మాసే పరివసతి. చతున్నం మాసానం అచ్చయేన ఆరద్ధచిత్తా భిక్ఖూ పబ్బాజేన్తి ఉపసమ్పాదేన్తి భిక్ఖుభావాయ; అపి చ మేత్థ పుగ్గలవేమత్తతా విదితా”తి. “సచే, భన్తే, అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బా ఇమస్మిం ధమ్మవినయే ఆకఙ్ఖన్తా పబ్బజ్జం, ఆకఙ్ఖన్తా ఉపసమ్పదం చత్తారో మాసే పరివసన్తి, చతున్నం మాసానం అచ్చయేన ఆరద్ధచిత్తా భిక్ఖూ పబ్బాజేన్తి ఉపసమ్పాదేన్తి భిక్ఖుభావాయ; అహం చత్తారి వస్సాని పరివసిస్సామి. చతున్నం

వస్సానం అచ్చయేన ఆరద్ధచిత్తా భిక్ఖూ పబ్బాజేన్తు ఉపసమ్పాదేన్తు భిక్ఖుభావాయా"తి. అలత్థ ఖో వచ్ఛగోత్తో పరిబ్బాజకో భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం అలత్థ ఉపసమ్పదం.

అచిరూపసమ్పన్నో ఖో పనాయస్మా వచ్ఛగోత్తో అద్ధమాసూపసమ్పన్నో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా వచ్ఛగోత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "యావతకం, భన్తే, సేఖేన ఞాణేన సేఖాయ విజ్జాయ పత్తబ్బం, అనుప్పత్తం తం మయా; ఉత్తరి చ మే [ఉత్తరిం మే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] భగవా ధమ్మం దేసేతూ"తి. "తేన హి త్వం, వచ్ఛ, ద్వే ధమ్మే ఉత్తరి భావేహి – సమథఞ్చ విపస్సనఞ్చ. ఇమే ఖో తే, వచ్ఛ, ద్వే ధమ్మా ఉత్తరి భావితా – సమథో చ విపస్సనా చ – అనేకధాతుపటివేధాయ సంవత్తిస్సన్తి.

౧౯౮. "సో త్వం, వచ్ఛ, యావదేవ [యావదే (పీ.)] ఆకఙ్ఖిస్ససి – 'అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభవేయ్యం – ఏకోపి హుత్వా బహుధా అస్సం, బహుధాపి హుత్వా ఏకో అస్సం; ఆవిభావం, తిరోభావం; తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానో గచ్ఛేయ్యం, సేయ్యథాపి ఆకాసే; పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరేయ్యం, సేయ్యథాపి ఉదకే; ఉదకేపి అభిజ్జమానే గచ్ఛేయ్యం, సేయ్యథాపి పథవియం; ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమేయ్యం, సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో; ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే పాణినా పరిమసేయ్యం, పరిమజ్జేయ్యం; యావబ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేయ్య'న్తి, తత్ర తత్రేవ సక్ఖిభబ్బతం పాపుణిస్ససి, సతి సతిఆయతనే.

"సో త్వం, వచ్ఛ, యావదేవ ఆకఙ్ఖిస్ససి – 'దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ ఉభో సద్దే సుణేయ్యం – దిబ్బే చ మానుసే చ, యే దూరే సన్తికే చా'తి, తత్ర తత్రేవ సక్ఖిభబ్బతం పాపుణిస్ససి, సతి సతిఆయతనే.

"సో త్వం, వచ్ఛ, యావదేవ ఆకఙ్ఖిస్ససి – 'పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానేయ్యం – సరాగం వా చిత్తం సరాగం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, వీతరాగం వా చిత్తం వీతరాగం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; సదోసం వా చిత్తం సదోసం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, వీతదోసం వా చిత్తం వీతదోసం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; సమోహం వా చిత్తం సమోహం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, వీతమోహం వా చిత్తం వీతమోహం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; సంఖిత్తం వా చిత్తం సంఖిత్తం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, విక్ఖిత్తం వా చిత్తం విక్ఖిత్తం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; మహగ్గతం వా చిత్తం మహగ్గతం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, అమహగ్గతం వా చిత్తం అమహగ్గతం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; సఉత్తరం వా చిత్తం సఉత్తరం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, అనుత్తరం వా చిత్తం అనుత్తరం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; సమాహితం వా చిత్తం సమాహితం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, అసమాహితం వా చిత్తం అసమాహితం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; విముత్తం వా చిత్తం విముత్తం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, అవిముత్తం వా చిత్తం అవిముత్తం చిత్తన్తి పజానేయ్య'న్తి, తత్ర తత్రేవ సక్ఖిభబ్బతం పాపుణిస్ససి, సతి సతిఆయతనే.

"సో త్వం, వచ్ఛ, యావదేవ ఆకఙ్ఖిస్ససి – 'అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరేయ్యం, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి; అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే – అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో'తి; ఇతి

సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరేయ్య’న్తి, తత్ర తత్రేవ సక్ఖిభబ్బతం పాపుణిస్ససి, సతి సతిఆయతనే.

“సో త్వం, వచ్ఛ, యావదేవ ఆకఙ్ఖిస్ససి – ‘దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సేయ్యం చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానేయ్యం – ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా; ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా వచీసుచరితేన సమన్నాగతా మనోసుచరితేన సమన్నాగతా అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నాతి; ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సేయ్యం చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానేయ్య’న్తి, తత్ర తత్రేవ సక్ఖిభబ్బతం పాపుణిస్ససి, సతి సతిఆయతనే.

“సో త్వం, వచ్ఛ, యావదేవ ఆకఙ్ఖిస్ససి – ‘ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’న్తి, తత్ర తత్రేవ సక్ఖిభబ్బతం పాపుణిస్ససి, సతి సతిఆయతనే”తి.

౧౯౯. అథ ఖో ఆయస్మా వచ్ఛగోత్తో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో ఆయస్మా వచ్ఛగోత్తో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో ఖో పనాయస్మా వచ్ఛగోత్తో అరహతం అహోసి.

౨౦౦. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా భిక్ఖూ భగవన్తం దస్సనాయ గచ్ఛన్తి. అద్దసా ఖో ఆయస్మా వచ్ఛగోత్తో తే భిక్ఖూ దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తే. దిస్వాన యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – “హన్ద! కహం పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో గచ్ఛథా”తి? “భగవన్తం ఖో మయం, ఆవుసో, దస్సనాయ గచ్ఛామా”తి . “తేనహాయస్మన్తో మమ వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్దథ, ఏవఞ్చ వదేథ – ‘వచ్ఛగోత్తో, భన్తే, భిక్ఖు భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి, ఏవఞ్చ వదేతి – పరిచిణ్ణో మే భగవా, పరిచిణ్ణో మే సుగతో’”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో వచ్ఛగోత్తస్స పచ్చస్సోసుం. అథ ఖో తే భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “ఆయస్మా, భన్తే, వచ్ఛగోత్తో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి, ఏవఞ్చ వదేతి – ‘పరిచిణ్ణో మే భగవా, పరిచిణ్ణో మే సుగతో’”తి. “పుబ్బేవ మే, భిక్ఖవే, వచ్ఛగోత్తో భిక్ఖు చేతసా చేతో పరిచ్చ విదితో – ‘తేవిజ్జో వచ్ఛగోత్తో భిక్ఖు మహిద్ధికో మహానుభావో’తి. దేవతాపి మే ఏతమత్థం ఆరోచేసుం – ‘తేవిజ్జో, భన్తే, వచ్ఛగోత్తో భిక్ఖు మహిద్ధికో మహానుభావో’”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

మహావచ్ఛసుత్తం నిట్ఠితం తతియం.

౪. దీఘనఖసుత్తం

౨౦౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే సూకరఖతాయం. అథ ఖో దీఘనఖో పరిబ్బాజకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో దీఘనఖో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అహఞ్హి, భో గోతమ, ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – 'సబ్బం మే నక్ఖమతీ'"తి. "యాపి ఖో తే ఏసా, అగ్గివేస్సన, దిట్ఠి – 'సబ్బం మే నక్ఖమతీ'తి, ఏసాపి తే దిట్ఠి నక్ఖమతీ"తి? "ఏసా చే [ఏసాపి (క.)] మే, భో గోతమ, దిట్ఠి ఖమేయ్య, తంపస్స తాదిసమేవ, తంపస్స తాదిసమేవా"తి. "అతో ఖో తే, అగ్గివేస్సన, బహూ హి బహుతరా లోకస్మిం యే ఏవమాహంసు – 'తంపస్స తాదిసమేవ, తంపస్స తాదిసమేవా'తి. తే తఞ్చేవ దిట్ఠిం నప్పజహన్తి అఞ్ఞఞ్చ దిట్ఠిం ఉపాదియన్తి. అతో ఖో తే, అగ్గివేస్సన, తనూ హి తనుతరా లోకస్మిం యే ఏవమాహంసు – 'తంపస్స తాదిసమేవ, తంపస్స తాదిసమేవా'తి. తే తఞ్చేవ దిట్ఠిం పజహన్తి అఞ్ఞఞ్చ దిట్ఠిం న ఉపాదియన్తి. సన్తగ్గివేస్సన, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'సబ్బం మే ఖమతీ'తి; సన్తగ్గివేస్సన, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'సబ్బం మే నక్ఖమతీ'తి; సన్తగ్గివేస్సన , ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'ఏకచ్చం మే ఖమతి, ఏకచ్చం మే నక్ఖమతీ'తి. తత్రగ్గివేస్సన, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'సబ్బం మే ఖమతీ'తి తేసమయం దిట్ఠి సారాగాయ సన్తికే, సఞ్ఞోగాయ సన్తికే, అభినన్దనాయ సన్తికే అజ్ఝోసానాయ సన్తికే ఉపాదానాయ సన్తికే; తత్రగ్గివేస్సన యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'సబ్బం మే నక్ఖమతీ'తి తేసమయం దిట్ఠి అసారాగాయ సన్తికే, అసఞ్ఞోగాయ సన్తికే, అనభినన్దనాయ సన్తికే, అనజ్ఝోసానాయ సన్తికే, అనుపాదానాయ సన్తికే"తి.

౨౦౨. ఏవం వుత్తే, దీఘనఖో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఉక్కంసేతి [ఉక్కంసతి (సీ. పీ. క.)] మే భవం గోతమో దిట్ఠిగతం, సముక్కంసేతి [సమ్పహంసతి (క.)] మే భవం గోతమో దిట్ఠిగత"న్తి. "తత్రగ్గివేస్సన, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'ఏకచ్చం మే ఖమతి, ఏకచ్చం మే నక్ఖమతీ'తి. యా హి తేసం ఖమతి సాయం దిట్ఠి సారాగాయ సన్తికే, సఞ్ఞోగాయ సన్తికే, అభినన్దనాయ సన్తికే, అజ్ఝోసానాయ సన్తికే, ఉపాదానాయ సన్తికే; యా హి తేసం నక్ఖమతి సాయం దిట్ఠి అసారాగాయ సన్తికే, అసఞ్ఞోగాయ సన్తికే, అనభినన్దనాయ సన్తికే, అనజ్ఝోసానాయ సన్తికే, అనుపాదానాయ సన్తికే. తత్రగ్గివేస్సన, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'సబ్బం మే ఖమతీ'తి తత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యా ఖో మే అయం దిట్ఠి – సబ్బం మే ఖమతీతి, ఇమఞ్చే అహం దిట్ఠిం థామసా పరామాసా అభినివిస్స వోహరేయ్యం – ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి; ద్వీహి మే అస్స విగ్గహో – యో చాయం సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – సబ్బం మే నక్ఖమతీతి, యో చాయం సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – ఏకచ్చం మే ఖమతి, ఏకచ్చం మే నక్ఖమతీతి – ఇమేహి అస్స ద్వీహి విగ్గహో. ఇతి విగ్గహే సతి వివాదో, వివాదే సతి విఘాతో, విఘాతే సతి విహేసా'. ఇతి సో విగ్గహఞ్చ వివాదఞ్చ విఘాతఞ్చ విహేసఞ్చ అత్తని సమ్పస్సమానో తఞ్చేవ దిట్ఠిం పజహతి అఞ్ఞఞ్చ దిట్ఠిం న ఉపాదియతి. ఏవమేతాసం దిట్ఠీనం పహానం హోతి, ఏవమేతాసం దిట్ఠీనం పటినిస్సగ్గో హోతి.

౨౦౩. "తత్రగ్గివేస్సన, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'సబ్బం మే నక్ఖమతీ'తి తత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యా ఖో మే అయం దిట్ఠి – సబ్బం మే నక్ఖమతీ'తి, ఇమఞ్చే అహం దిట్ఠిం థామసా పరామాసా అభినివిస్స వోహరేయ్యం – ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి; ద్వీహి మే అస్స విగ్గహో – యో చాయం సమణో వా బ్రాహ్మణో

వా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – సబ్బం మే ఖమతీతి, యో చాయం సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – ఏకచ్చం మే ఖమతి ఏకచ్చం మే నక్ఖమతీతి – ఇమేహి అస్స ద్వీహి విగ్గహో. ఇతి విగ్గహే సతి వివాదో, వివాదే సతి విఘాతో, విఘాతే సతి విహేసా'. ఇతి సో విగ్గహఞ్చ వివాదఞ్చ విఘాతఞ్చ విహేసఞ్చ అత్తని సమ్పస్సమానో తఞ్చేవ దిట్ఠిం పజహతి అఞ్ఞఞ్చ దిట్ఠిం న ఉపాదియతి. ఏవమేతాసం దిట్ఠీనం పహానం హోతి, ఏవమేతాసం దిట్ఠీనం పటినిస్సగ్గో హోతి.

౨౦౪. "తత్రగ్గివేస్సన, యే తే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'ఏకచ్చం మే ఖమతి, ఏకచ్చం మే నక్ఖమతీ'తి తత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యా ఖో మే అయం దిట్ఠి – ఏకచ్చం మే ఖమతి, ఏకచ్చం మే నక్ఖమతీతి, ఇమఞ్చే అహం దిట్ఠిం థామసా పరామాసా అభినివిస్స వోహరేయ్యం – ఇదమేవ సచ్చం మోఘమఞ్ఞన్తి; ద్వీహి మే అస్స విగ్గహో – యో చాయం సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – సబ్బం మే ఖమతీతి, యో చాయం సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – సబ్బం మే నక్ఖమతీతి – ఇమేహి అస్స ద్వీహి విగ్గహో. ఇతి విగ్గహే సతి వివాదో, వివాదే సతి విఘాతో, విఘాతే సతి విహేసా'. ఇతి సో విగ్గహఞ్చ వివాదఞ్చ విఘాతఞ్చ విహేసఞ్చ అత్తని సమ్పస్సమానో తఞ్చేవ దిట్ఠిం పజహతి అఞ్ఞఞ్చ దిట్ఠిం న ఉపాదియతి. ఏవమేతాసం దిట్ఠీనం పహానం హోతి, ఏవమేతాసం దిట్ఠీనం పటినిస్సగ్గో హోతి.

౨౦౫. "అయం ఖో పనగ్గివేస్సన, కాయో రూపీ చాతుమహాభూతికో [చాతుమ్మహాభూతికో (సీ. స్యా.)] మాతాపేత్తికసమ్భవో ఓదనకుమ్మాసుపచయో అనిచ్చుచ్ఛాదనపరిమద్దనభేదనవిద్ధంసనధమ్మో, అనిచ్చతో దుక్ఖతో రోగతో గణ్డతో సల్లతో అఘతో ఆబాధతో పరతో పలోకతో సుఞ్ఞతో అనత్తతో సమనుపస్సితబ్బో . తస్సిమం కాయం అనిచ్చతో దుక్ఖతో రోగతో గణ్డతో సల్లతో అఘతో ఆబాధతో పరతో పలోకతో సుఞ్ఞతో అనత్తతో సమనుపస్సతో యో కాయస్మిం కాయఛన్దో కాయస్నేహో కాయన్వయతా సా పహీయతి.

"తిస్సో ఖో ఇమా, అగ్గివేస్సన, వేదనా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా. యస్మిం, అగ్గివేస్సన, సమయే సుఖం వేదనం వేదేతి , నేవ తస్మిం సమయే దుక్ఖం వేదనం వేదేతి, న అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదేతి; సుఖంయేవ తస్మిం సమయే వేదనం వేదేతి. యస్మిం, అగ్గివేస్సన, సమయే దుక్ఖం వేదనం వేదేతి, నేవ తస్మిం సమయే సుఖం వేదనం వేదేతి, న అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదేతి; దుక్ఖంయేవ తస్మిం సమయే వేదనం వేదేతి. యస్మిం, అగ్గివేస్సన, సమయే అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదేతి, నేవ తస్మిం సమయే సుఖం వేదనం వేదేతి, న దుక్ఖం వేదనం వేదేతి; అదుక్ఖమసుఖంయేవ తస్మిం సమయే వేదనం వేదేతి. సుఖాపి ఖో, అగ్గివేస్సన, వేదనా అనిచ్చా సఙ్ఖతా పటిచ్చసముప్పన్నా ఖయధమ్మా వయధమ్మా విరాగధమ్మా నిరోధధమ్మా; దుక్ఖాపి ఖో, అగ్గివేస్సన, వేదనా అనిచ్చా సఙ్ఖతా పటిచ్చసముప్పన్నా ఖయధమ్మా వయధమ్మా విరాగధమ్మా నిరోధధమ్మా; అదుక్ఖమసుఖాపి ఖో, అగ్గివేస్సన, వేదనా అనిచ్చా సఙ్ఖతా పటిచ్చసముప్పన్నా ఖయధమ్మా వయధమ్మా విరాగధమ్మా నిరోధధమ్మా. ఏవం పస్సం, అగ్గివేస్సన, సుతవా అరియసావకో సుఖాయపి వేదనాయ నిబ్బిన్దతి, దుక్ఖాయపి వేదనాయ నిబ్బిన్దతి, అదుక్ఖమసుఖాయపి వేదనాయ నిబ్బిన్దతి ; నిబ్బిన్దం విరజ్జతి, విరాగా విముచ్చతి. విముత్తస్మిం, విముత్తమితి ఞాణం హోతి. 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతి. ఏవం విముత్తచిత్తో ఖో, అగ్గివేస్సన, భిక్ఖు న కేనచి సంవదతి, న కేనచి వివదతి, యఞ్చ లోకే వుత్తం తేన వోహరతి, అపరామసన్తి.

౨౦౬. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవతో పిట్ఠితో ఠితో హోతి భగవన్తం బీజయమానో [వీజయమానో (సీ॰ పీ॰)]. అథ ఖో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స ఏతదహోసి – "తేసం తేసం కిర నో భగవా ధమ్మానం అభిఞ్ఞా పహానమాహ, తేసం తేసం కిర నో సుగతో ధమ్మానం అభిఞ్ఞా పటినిస్సగ్గమాహా"తి. ఇతి హిదం ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పటిసఞ్చిక్ఖతో అనుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చి. దీఘనఖస్స పన పరిబ్బాజకస్స విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది – "యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం సబ్బం తం నిరోధధమ్మ"న్తి. అథ ఖో దీఘనఖో పరిబ్బాజకో దిట్ఠధమ్మో పత్తధమ్మో విదితధమ్మో పరియోగాళ్హధమ్మో తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విగతకథంకథో వేసారజ్జప్పత్తో అపరప్పచ్చయో సత్థుసాసనే భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి – ఏవమేవ ఖో భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి.

దీఘనఖసుత్తం నిట్ఠితం చతుత్థం.

౫. మాగణ్డియసుత్తం

౨౦౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కురూసు విహరతి కమ్మాసధమ్మం నామ కురూనం నిగమో, భారద్వాజగోత్తస్స బ్రాహ్మణస్స అగ్యాగారే తిణసన్థారకే [తిణసన్థరకే (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)]. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ కమ్మాసధమ్మం పిణ్డాయ పావిసి. కమ్మాసధమ్మం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన అఞ్ఞతరో వనసణ్డో తేనుపసఙ్కమి దివావిహారాయ. తం వనసణ్డం అజ్ఝోగాహేత్వా అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. అథ ఖో మాగణ్డియో [మాగన్దియో (సీ॰ పీ॰)] పరిబ్బాజకో జఙ్ఘావిహారం అనుచఙ్కమమానో అనువిచరమానో యేన భారద్వాజగోత్తస్స బ్రాహ్మణస్స అగ్యాగారం తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో మాగణ్డియో పరిబ్బాజకో భారద్వాజగోత్తస్స బ్రాహ్మణస్స అగ్యాగారే తిణసన్థారకం పఞ్ఞత్తం. దిస్వాన భారద్వాజగోత్తం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – "కస్స న్వయం భోతో భారద్వాజస్స అగ్యాగారే తిణసన్థారకో పఞ్ఞత్తో, సమణసేయ్యానురూపం [సమణసేయ్యారూపం (సీ॰ పీ॰)] మఞ్ఞే"తి? "అత్థి, భో మాగణ్డియ, సమణో గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'తి. తస్సేసా భోతో గోతమస్స సేయ్యా పఞ్ఞత్తా"తి. "దుద్దిట్ఠం వత, భో భారద్వాజ, అద్దసామ; దుద్దిట్ఠం వత, భో భారద్వాజ, అద్దసామ! యే మయం తస్స భోతో గోతమస్స భూనహునో [భూనహనస్స (స్యా॰ కం॰)] సేయ్యం అద్దసామా"తి. "రక్ఖస్సేతం, మాగణ్డియ, వాచం; రక్ఖస్సేతం , మాగణ్డియ, వాచం. బహూ హి తస్స భోతో గోతమస్స ఖత్తియపణ్డితాపి బ్రాహ్మణపణ్డితాపి గహపతిపణ్డితాపి సమణపణ్డితాపి అభిప్పసన్నా వినీతా అరియే ఞాయే ధమ్మే కుసలే"తి. "సమ్ముఖా చేపి మయం, భో భారద్వాజ, తం భవన్తం గోతమం పస్సేయ్యామ, సమ్ముఖాపి నం వదేయ్యామ – 'భూనహు [భూనహనో (స్యా॰ కం॰)] సమణో గోతమో'తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హి నో సుత్తే ఓచరతీ"తి. "సచే తం భోతో మాగణ్డియస్స అగరు ఆరోచేయ్యామి తం [ఆరోచేయ్యమేతం (సీ॰ పీ॰), ఆరోచేస్సామి తస్స (స్యా॰ కం॰)] సమణస్స గోతమస్సా"తి. "అప్పోస్సుక్కో భవం భారద్వాజో వుత్తోవ నం వదేయ్యా"తి.

౨౦౮. అస్సోసి ఖో భగవా దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ భారద్వాజగోత్తస్స బ్రాహ్మణస్స మాగణ్డియేన పరిబ్బాజకేన సద్ధిం ఇమం కథాసల్లాపం. అథ ఖో భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన భారద్వాజగోత్తస్స బ్రాహ్మణస్స అగ్యాగారం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే తిణసన్థారకే. అథ ఖో భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో భారద్వాజగోత్తం బ్రాహ్మణం భగవా ఏతదవోచ – "అహు పన తే, భారద్వాజ, మాగణ్డియేన పరిబ్బాజకేన సద్ధిం ఇమంయేవ తిణసన్థారకం ఆరబ్భ కోచిదేవ కథాసల్లాపో"తి? ఏవం వుత్తే, భారద్వాజగోత్తో బ్రాహ్మణో సంవిగ్గో లోమహట్ఠజాతో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఏతదేవ ఖో పన మయం భోతో గోతమస్స ఆరోచేతుకామా. అథ చ పన భవం గోతమో అనక్ఖాతంయేవ అక్ఖాసీ"తి. అయఞ్చ హి [అయఞ్చ హిదం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] భగవతో భారద్వాజగోత్తేన బ్రాహ్మణేన సద్ధిం అన్తరాకథా విప్పకతా హోతి. అథ ఖో మాగణ్డియో పరిబ్బాజకో జఙ్ఘావిహారం అనుచఙ్కమమానో అనువిచరమానో యేన భారద్వాజగోత్తస్స బ్రాహ్మణస్స అగ్యాగారం యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో మాగణ్డియం పరిబ్బాజకం భగవా ఏతదవోచ –

౨౦౯. "చక్ఖుం ఖో, మాగణ్డియ, రూపారామం రూపరతం రూపసమ్ముదితం. తం తథాగతస్స దన్తం గుత్తం రక్ఖితం సంవుతం, తస్స చ సంవరాయ ధమ్మం దేసేతి. ఇదం ను తే ఏతం, మాగణ్డియ, సన్ధాయ భాసితం – 'భూనహు సమణో గోతమో'"తి? "ఏతదేవ ఖో పన మే, భో గోతమ, సన్ధాయ భాసితం – 'భూనహు సమణో గోతమో'తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హి నో సుత్తే ఓచరతీ"తి. "సోతం ఖో, మాగణ్డియ, సద్దారామం…పే॰… ఘానం.౨౦౨౩ ఖో, మాగణ్డియ గన్ధారామం… జివ్హా ఖో, మాగణ్డియ, రసారామా రసరతా రససమ్ముదితా. సా తథాగతస్స దన్తా గుత్తా రక్ఖితా సంవుతా, తస్సా చ సంవరాయ ధమ్మం దేసేతి. ఇదం ను తే ఏతం, మాగణ్డియ, సన్ధాయ భాసితం – 'భూనహు సమణో గోతమో'"తి? "ఏతదేవ ఖో పన మే, భో గోతమ, సన్ధాయ భాసితం – 'భూనహు సమణో గోతమో'తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హి నో సుత్తే ఓచరతీ"తి. "కాయో ఖో, మాగణ్డియ, ఫోట్ఠబ్బారామో ఫోట్ఠబ్బరతో…పే॰… మనో ఖో, మాగణ్డియ, ధమ్మారామో ధమ్మరతో ధమ్మసమ్ముదితో. సో తథాగతస్స దన్తో గుత్తో రక్ఖితో సంవుతో, తస్స చ సంవరాయ ధమ్మం దేసేతి. ఇదం ను తే ఏతం, మాగణ్డియ, సన్ధాయ భాసితం – 'భూనహు సమణో గోతమో'"తి? "ఏతదేవ ఖో పన మే, భో గోతమ, సన్ధాయ భాసితం – 'భూనహు సమణో గోతమో'తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హి నో సుత్తే ఓచరతీ"తి.

౨౧౦. "తం కిం మఞ్ఞసి, మాగణ్డియ – 'ఇధేకచ్చో చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేహి రూపేహి పరిచారితపుబ్బో అస్స ఇట్ఠేహి కన్తేహి మనాపేహి పియరూపేహి కామూపసంహితేహి రజనీయేహి, సో అపరేన సమయేన రూపానంయేవ సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా రూపతణ్హం పహాయ రూపపరిళాహం పటివినోదేత్వా విగతపిపాసో అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో విహరేయ్య. ఇమస్స పన తే, మాగణ్డియ, కిమస్స వచనీయ'"న్తి? "న కిఞ్చి, భో గోతమ". "తం కిం మఞ్ఞసి, మాగణ్డియ – 'ఇధేకచ్చో సోతవిఞ్ఞేయ్యేహి సద్దేహి…పే॰… ఘానవిఞ్ఞేయ్యేహి గన్ధేహి… జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేహి రసేహి… కాయవిఞ్ఞేయ్యేహి ఫోట్ఠబ్బేహి పరిచారితపుబ్బో అస్స ఇట్ఠేహి కన్తేహి మనాపేహి పియరూపేహి కామూపసంహితేహి రజనీయేహి, సో అపరేన సమయేన ఫోట్ఠబ్బానంయేవ సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ

ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా ఫోట్ఠబ్బతణ్హం పహాయ ఫోట్ఠబ్బపరిళాహం పటివినోదేత్వా విగతపిపాసో అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో విహరేయ్య. ఇమస్స పన తే, మాగణ్డియ, కిమస్స వచనీయ"'న్తి? "న కిఞ్చి, భో గోతమ".

౨౧౧. "అహం ఖో పన, మాగణ్డియ, పుబ్బే అగారియభూతో సమానో పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేసిం చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేహి రూపేహి ఇట్ఠేహి కన్తేహి మనాపేహి పియరూపేహి కామూపసంహితేహి రజనీయేహి, సోతవిఞ్ఞేయ్యేహి సద్దేహి...పే.... ఘానవిఞ్ఞేయ్యేహి గన్ధేహి... జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేహి రసేహి... కాయవిఞ్ఞేయ్యేహి ఫోట్ఠబ్బేహి ఇట్ఠేహి కన్తేహి మనాపేహి పియరూపేహి కామూపసంహితేహి రజనీయేహి. తస్స మయ్హం, మాగణ్డియ, తయో పాసాదా అహేసుం – ఏకో వస్సికో, ఏకో హేమన్తికో, ఏకో గిమ్హికో. సో ఖో అహం, మాగణ్డియ, వస్సికే పాసాదే వస్సికే చత్తారో [వస్సికే పాసాదే చత్తారో (స్యా. కం.)] మాసే నిప్పురిసేహి తూరియేహి [తురియేహి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పరిచారయమానో [పరిచారియమానో (సబ్బత్థ)] న హేట్ఠాపాసాదం ఓరోహామి. సో అపరేన సమయేన కామానంయేవ సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా కామతణ్హం పహాయ కామపరిళాహం పటివినోదేత్వా విగతపిపాసో అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో విహరామి. సో అఞ్ఞే సత్తే పస్సామి కామేసు అవీతరాగే కామతణ్హాహి ఖజ్జమానే కామపరిళాహేన పరిడయ్హమానే కామే పటిసేవన్తే. సో తేసం న పిహేమి, న తత్థ అభిరమామి . తం కిస్స హేతు? యాహయం, మాగణ్డియ, రతి, అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహి – అపి దిబ్బం సుఖం సమధిగయ్హ తిట్ఠతి – తాయ రతియా రమమానో హీనస్స న పిహేమి, న తత్థ అభిరమామి.

౨౧౨. "సేయ్యథాపి, మాగణ్డియ, గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా అడ్ఢో మహద్ధనో మహాభోగో పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేయ్య చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేహి రూపేహి...పే.... ఫోట్ఠబ్బేహి ఇట్ఠేహి కన్తేహి మనాపేహి పియరూపేహి కామూపసంహితేహి రజనీయేహి. సో కాయేన సుచరితం చరిత్వా వాచాయ సుచరితం చరిత్వా మనసా సుచరితం చరిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య దేవానం తావతింసానం సహబ్యతం. సో తత్థ నన్దనే వనే అచ్ఛరాసఙ్ఘపరివుతో దిబ్బేహి పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేయ్య. సో పస్సేయ్య గహపతిం వా గహపతిపుత్తం వా పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితం సమఙ్గీభూతం పరిచారయమానం.

"తం కిం మఞ్ఞసి, మాగణ్డియ, అపి ను సో దేవపుత్తో నన్దనే వనే అచ్ఛరాసఙ్ఘపరివుతో దిబ్బేహి పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారయమానో అముస్స గహపతిస్స వా గహపతిపుత్తస్స వా పిహేయ్య, మానుసకానం వా పఞ్చన్నం కామగుణానం మానుసకేహి వా కామేహి ఆవట్టేయ్యా"తి? "నో హిదం, భో గోతమ". తం కిస్స హేతు? మానుసకేహి, భో గోతమ, కామేహి దిబ్బకామా అభిక్కన్తతరా చ పణీతతరా చా"తి. "ఏవమేవ ఖో అహం, మాగణ్డియ, పుబ్బే అగారియభూతో సమానో పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేసిం చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేహి రూపేహి ఇట్ఠేహి కన్తేహి మనాపేహి పియరూపేహి కామూపసంహితేహి రజనీయేహి, సోతవిఞ్ఞేయ్యేహి సద్దేహి...పే.... ఘానవిఞ్ఞేయ్యేహి గన్ధేహి... జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేహి రసేహి... కాయవిఞ్ఞేయ్యేహి ఫోట్ఠబ్బేహి ఇట్ఠేహి కన్తేహి మనాపేహి పియరూపేహి కామూపసంహితేహి రజనీయేహి. సో అపరేన సమయేన కామానంయేవ సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా కామతణ్హం పహాయ కామపరిళాహం పటివినోదేత్వా విగతపిపాసో అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో విహరామి. సో అఞ్ఞే సత్తే పస్సామి కామేసు అవీతరాగే కామతణ్హాహి ఖజ్జమానే కామపరిళాహేన పరిడయ్హమానే కామే పటిసేవన్తే, సో తేసం న పిహేమి, న తత్థ అభిరమామి. తం కిస్స హేతు?

యాహాయం, మాగణ్డియ, రతి అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహి – అపి దిబ్బం సుఖం సమధిగయ్హ తిట్ఠతి – తాయ రతియా రమమానో హీనస్స న పిహేమి, న తత్థ అభిరమామి.

౨౧౩. "సేయ్యథాపి , మాగణ్డియ, కుట్ఠీ పురిసో అరుగత్తో పక్కగత్తో కిమీహి ఖజ్జమానో నఖేహి వణముఖాని విప్పతచ్ఛమానో అఙ్గారకాసుయా కాయం పరితాపేయ్య. తస్స మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా భిసక్కం సల్లకత్తం ఉపట్ఠాపేయ్యుం. తస్స సో భిసక్కో సల్లకత్తో భేసజ్జం కరేయ్య. సో తం భేసజ్జం ఆగమ్మ కుట్ఠేహి పరిముచ్చేయ్య, అరోగో అస్స సుఖీ సేరీ సయంవసీ యేన కామం గమో. సో అఞ్ఞం కుట్ఠిం పురిసం పస్సేయ్య అరుగత్తం పక్కగత్తం కిమీహి ఖజ్జమానం నఖేహి వణముఖాని విప్పతచ్ఛమానం అఙ్గారకాసుయా కాయం పరితాపేన్తం.

"తం కిం మఞ్ఞసి, మాగణ్డియ, అపి ను సో పురిసో అముస్స కుట్ఠిస్స పురిసస్స పిహేయ్య అఙ్గారకాసుయా వా భేసజ్జం పటిసేవనాయ వా"తి? "నో హిదం, భో గోతమ. తం కిస్స హేతు? రోగే హి, భో గోతమ, సతి భేసజ్జేన కరణీయం హోతి, రోగే అసతి న భేసజ్జేన కరణీయం హోతీ"తి. "ఏవమేవ ఖో అహం, మాగణ్డియ, పుబ్బే అగారియభూతో సమానో పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేసిం, చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేహి రూపేహి ఇట్ఠేహి కన్తేహి మనాపేహి పియరూపేహి కామూపసంహితేహి రజనీయేహి, సోతవిఞ్ఞేయ్యేహి సద్దేహి…పే.… ఘానవిఞ్ఞేయ్యేహి గన్ధేహి… జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేహి రసేహి… కాయవిఞ్ఞేయ్యేహి ఫోట్ఠబ్బేహి ఇట్ఠేహి కన్తేహి మనాపేహి పియరూపేహి కామూపసంహితేహి రజనీయేహి. సో అపరేన సమయేన కామానంయేవ సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా కామతణ్హం పహాయ కామపరిళాహం పటివినోదేత్వా విగతపిపాసో అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో విహరామి. సో అఞ్ఞే సత్తే పస్సామి కామేసు అవీతరాగే కామతణ్హాహి ఖజ్జమానే కామపరిళాహేన పరిడయ్హమానే కామే పటిసేవన్తే. సో తేసం న పిహేమి, న తత్థ అభిరమామి. తం కిస్స హేతు? యాహాయం, మాగణ్డియ, రతి, అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహి – అపి దిబ్బం సుఖం సమధిగయ్హ తిట్ఠతి – తాయ రతియా రమమానో హీనస్స న పిహేమి, న తత్థ అభిరమామి.

౨౧౪. "సేయ్యథాపి , మాగణ్డియ, కుట్ఠీ పురిసో అరుగత్తో పక్కగత్తో కిమీహి ఖజ్జమానో నఖేహి వణముఖాని విప్పతచ్ఛమానో అఙ్గారకాసుయా కాయం పరితాపేయ్య. తస్స మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా భిసక్కం సల్లకత్తం ఉపట్ఠాపేయ్యుం. తస్స సో భిసక్కో సల్లకత్తో భేసజ్జం కరేయ్య. సో తం భేసజ్జం ఆగమ్మ కుట్ఠేహి పరిముచ్చేయ్య, అరోగో అస్స సుఖీ సేరీ సయంవసీ యేన కామం గమో. తమేనం ద్వే బలవన్తో పురిసా నానాబాహాసు గహేత్వా అఙ్గారకాసుం ఉపకడ్ఢేయ్యుం.

"తం కిం మఞ్ఞసి, మాగణ్డియ, అపి ను సో పురిసో ఇతి చితిచేవ కాయం సన్నామేయ్యా"తి? "ఏవం, భో గోతమ". "తం కిస్స హేతు"? "అసు హి, భో గోతమ, అగ్గి దుక్ఖసమ్ఫస్సో చేవ మహాభితాపో చ మహాపరిళాహో చా"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, మాగణ్డియ, ఇదానేవ ను ఖో సో అగ్గి దుక్ఖసమ్ఫస్సో చేవ మహాభితాపో చ మహాపరిళాహో చ ఉదాహు పుబ్బేపి సో అగ్గి దుక్ఖసమ్ఫస్సో చేవ మహాభితాపో చ మహాపరిళాహో చా"తి ? "ఇదాని చేవ, భో గోతమ, సో అగ్గి దుక్ఖసమ్ఫస్సో చేవ మహాభితాపో చ మహాపరిళాహో చ, పుబ్బేపి సో అగ్గి దుక్ఖసమ్ఫస్సో చేవ మహాభితాపో చ మహాపరిళాహో చ. అసు చ [అసు హి చ (సీ. పీ.)], భో గోతమ, కుట్ఠీ పురిసో అరుగత్తో పక్కగత్తో కిమీహి ఖజ్జమానో నఖేహి వణముఖాని విప్పతచ్ఛమానో ఉపహతిన్ద్రియో దుక్ఖసమ్ఫస్సేయేవ అగ్గిస్మిం సుఖమితి విపరీతసఞ్ఞం పచ్చలత్థా"తి. "ఏవమేవ ఖో, మాగణ్డియ, అతీతమ్పి అద్ధానం కామా దుక్ఖసమ్ఫస్సా చేవ మహాభితాపా చ మహాపరిళాహా చ, అనాగతమ్పి అద్ధానం

కామా దుక్ఖసమ్ఫస్సా చేవ మహాభితాపా చ మహాపరిళాహా చ, ఏతరహిపి పచ్చుప్పన్నం అద్ధానం కామా దుక్ఖసమ్ఫస్సా చేవ మహాభితాపా చ మహాపరిళాహా చ. ఇమే చ, మాగణ్డియ, సత్తా కామేసు అవీతరాగా కామతణ్హాహి ఖజ్జమానా కామపరిళాహేన పరిడయ్హమానా ఉపహతిన్ద్రియా దుక్ఖసమ్ఫస్సేసుయేవ కామేసు సుఖమితి విపరీతసఞ్ఞం పచ్చలత్థుం.

౨౧౩. "సేయ్యథాపి, మాగణ్డియ, కుట్ఠీ పురిసో అరుగత్తో పక్కగత్తో కిమీహి ఖజ్జమానో నఖేహి వణముఖాని విప్పతచ్ఛమానో అఙ్గారకాసుయా కాయం పరితాపేతి. యథా యథా ఖో, మాగణ్డియ, అసు కుట్ఠీ పురిసో అరుగత్తో పక్కగత్తో కిమీహి ఖజ్జమానో నఖేహి వణముఖాని విప్పతచ్ఛమానో అఙ్గారకాసుయా కాయం పరితాపేతి తథా తథా'స్స [తథా తథా తస్సేవ (స్యా॰ కం॰ క॰)] తాని వణముఖాని అసుచితరాని చేవ హోన్తి దుగ్గన్ధతరాని చ పూతికతరాని చ , హోతి చేవ కాచి సాతమత్తా అస్సాదమత్తా – యదిదం వణముఖానం కణ్డూవనహేతు; ఏవమేవ ఖో, మాగణ్డియ, సత్తా కామేసు అవీతరాగా కామతణ్హాహి ఖజ్జమానా కామపరిళాహేన చ పరిడయ్హమానా కామే పటిసేవన్తి. యథా యథా ఖో, మాగణ్డియ, సత్తా కామేసు అవీతరాగా కామతణ్హాహి ఖజ్జమానా కామపరిళాహేన చ పరిడయ్హమానా కామే పటిసేవన్తి తథా తథా తేసం తేసం సత్తానం కామతణ్హా చేవ పవడ్ఢతి, కామపరిళాహేన చ పరిడయ్హన్తి, హోతి చేవ సాతమత్తా అస్సాదమత్తా – యదిదం పఞ్చకామగుణే పటిచ్చ.

"తం కిం మఞ్ఞసి, మాగణ్డియ, అపి ను తే దిట్ఠో వా సుతో వా రాజా వా రాజమహామత్తో వా పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారయమానో కామతణ్హం అప్పహాయ కామపరిళాహం అప్పటివినోదేత్వా విగతపిపాసో అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో విహాసి వా విహరతి వా విహరిస్సతి వా"తి ? "నో హిదం, భో గోతమ". "సాధు, మాగణ్డియ! మయాపి ఖో ఏతం, మాగణ్డియ, నేవ దిట్ఠం న సుతం రాజా వా రాజమహామత్తో వా పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారయమానో కామతణ్హం అప్పహాయ కామపరిళాహం అప్పటివినోదేత్వా విగతపిపాసో అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో విహాసి వా విహరతి వా విహరిస్సతి వా. అథ ఖో, మాగణ్డియ, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా విగతపిపాసా అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తా విహాసుం వా విహరన్తి వా విహరిస్సన్తి వా సబ్బే తే కామానంయేవ సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం విదిత్వా కామతణ్హం పహాయ కామపరిళాహం పటివినోదేత్వా విగతపిపాసా అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తా విహాసుం వా విహరన్తి వా విహరిస్సన్తి వా"తి. అథ ఖో భగవా తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

"ఆరోగ్యపరమా లాభా, నిబ్బానం పరమం సుఖం;
అట్ఠఙ్గికో చ మగ్గానం, ఖేమం అమతగామిన"న్తి.

౨౧౬. ఏవం వుత్తే, మాగణ్డియో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అచ్ఛరియం, భో గోతమ, అబ్భుతం, భో గోతమ! యావ సుభాసితం చిదం భోతా గోతమేన – 'ఆరోగ్యపరమా లాభా, నిబ్బానం పరమం సుఖ'న్తి. మయాపి ఖో ఏతం, భో గోతమ, సుతం పుబ్బకానం పరిబ్బాజకానం ఆచరియపాచరియానం భాసమానానం – 'ఆరోగ్యపరమా లాభా, నిబ్బానం పరమం సుఖ'న్తి; తయిదం, భో గోతమ, సమేతీ"తి. "యం పన తే ఏతం, మాగణ్డియ, సుతం పుబ్బకానం పరిబ్బాజకానం ఆచరియపాచరియానం భాసమానానం – 'ఆరోగ్యపరమా లాభా, నిబ్బానం పరమం సుఖ'న్తి, కతమం తం ఆరోగ్యం, కతమం తం నిబ్బాన"న్తి? ఏవం వుత్తే, మాగణ్డియో పరిబ్బాజకో సకానేవ సుదం గత్తాని పాణినా అనోమజ్జతి – "ఇదన్తం, భో గోతమ, ఆరోగ్యం, ఇదన్తం నిబ్బానం. అహఞ్హి, భో గోతమ, ఏతరహి అరోగో సుఖీ, న మం కిఞ్చి ఆబాధతీ"తి.

౨౧౭. “సేయ్యథాపి, మాగణ్డియ, జచ్చన్ధో పురిసో; సో న పస్సేయ్య కణ్హసుక్కాని రూపాని, న పస్సేయ్య నీలకాని రూపాని, న పస్సేయ్య పీతకాని రూపాని, న పస్సేయ్య లోహితకాని రూపాని, న పస్సేయ్య మఞ్జిట్ఠకాని [మఞ్జేట్ఠికాని (సీ. స్యా. కం. పీ.), మఞ్జేట్ఠకాని (క.)] రూపాని, న పస్సేయ్య సమవిసమం, న పస్సేయ్య తారకరూపాని, న పస్సేయ్య చన్దిమసూరియే. సో సుణేయ్య చక్ఖుమతో భాసమానస్స – ‘ఛేకం వత, భో , ఓదాతం వత్థం అభిరూపం నిమ్మలం సుచీ’తి! సో ఓదాతపరియేసనం చరేయ్య. తమేనం అఞ్ఞతరో పురిసో తేలమలికతేన సాహులిచీరేన [తేలమసికతేన సాహుళచీవరేన (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వఞ్చేయ్య – ‘ఇదం తే, అమ్భో పురిస, ఓదాతం వత్థం అభిరూపం నిమ్మలం సుచీ’తి. సో తం పటిగ్గణ్హేయ్య, పటిగ్గహేత్వా పారుపేయ్య, పారుపేత్వా అత్తమనో అత్తమనవాచం నిచ్ఛారేయ్య – ‘ఛేకం వత, భో, ఓదాతం వత్థం అభిరూపం నిమ్మలం సుచీ’తి!

“తం కిం మఞ్ఞసి, మాగణ్డియ, అపి ను సో జచ్చన్ధో పురిసో జానన్తో పస్సన్తో అముం తేలమలికతం సాహులిచీరం పటిగ్గణ్హేయ్య, పటిగ్గహేత్వా పారుపేయ్య, పారుపేత్వా అత్తమనో అత్తమనవాచం నిచ్ఛారేయ్య – ‘ఛేకం వత, భో, ఓదాతం వత్థం అభిరూపం నిమ్మలం సుచీ’తి ఉదాహు చక్ఖుమతో సద్ధాయా”తి? “అజానన్తో హి, భో గోతమ, అపస్సన్తో సో జచ్చన్ధో పురిసో అముం తేలమలికతం సాహులిచీరం పటిగ్గణ్హేయ్య, పటిగ్గహేత్వా పారుపేయ్య, పారుపేత్వా అత్తమనో అత్తమనవాచం నిచ్ఛారేయ్య – ‘ఛేకం వత, భో, ఓదాతం వత్థం అభిరూపం నిమ్మలం సుచీ’తి, చక్ఖుమతో సద్ధాయా”తి. “ఏవమేవ ఖో, మాగణ్డియ, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా అన్ధా అచక్ఖుకా అజానన్తా ఆరోగ్యం, అపస్సన్తా నిబ్బానం , అథ చ పనిమం గాథం భాసన్తి – ‘ఆరోగ్యపరమా లాభా, నిబ్బానం పరమం సుఖ’న్తి. పుబ్బకేహేసా, మాగణ్డియ, అరహన్తేహి సమ్మాసమ్బుద్ధేహి గాథా భాసితా –

‘ఆరోగ్యపరమా లాభా, నిబ్బానం పరమం సుఖం;
అట్ఠఙ్గికో చ మగ్గానం, ఖేమం అమతగామిన’న్తి.

౨౧౮. “సా ఏతరహి అనుపుబ్బేన పుథుజ్జనగాథా [పుథుజ్జనగతా (సీ. పీ.)]. అయం ఖో పన, మాగణ్డియ, కాయో రోగభూతో గణ్డభూతో సల్లభూతో అఘభూతో ఆబాధభూతో, సో త్వం ఇమం కాయం రోగభూతం గణ్డభూతం సల్లభూతం అఘభూతం ఆబాధభూతం – ‘ఇదన్తం, భో గోతమ, ఆరోగ్యం, ఇదన్తం నిబ్బాన’న్తి వదేసి. తఞ్హి తే, మాగణ్డియ, అరియం చక్ఖుం నత్థి యేన త్వం అరియేన చక్ఖునా ఆరోగ్యం జానేయ్యాసి, నిబ్బానం పస్సేయ్యాసీ”తి. “ఏవం పసన్నో అహం భోతో గోతమస్స! పహోతి మే భవం గోతమో తథా ధమ్మం దేసేతుం యథాహం ఆరోగ్యం జానేయ్యం, నిబ్బానం పస్సేయ్య”న్తి.

౨౧౯. “సేయ్యథాపి , మాగణ్డియ, జచ్చన్ధో పురిసో; సో న పస్సేయ్య కణ్హసుక్కాని రూపాని, న పస్సేయ్య నీలకాని రూపాని, న పస్సేయ్య పీతకాని రూపాని, న పస్సేయ్య లోహితకాని రూపాని, న పస్సేయ్య మఞ్జిట్ఠకాని రూపాని, న పస్సేయ్య సమవిసమం, న పస్సేయ్య తారకరూపాని, న పస్సేయ్య చన్దిమసూరియే. తస్స మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా భిసక్కం సల్లకత్తం ఉపట్ఠాపేయ్యుం. తస్స సో భిసక్కో సల్లకత్తో భేసజ్జం కరేయ్య. సో తం భేసజ్జం ఆగమ్మ న చక్ఖూని ఉప్పాదేయ్య, న చక్ఖూని విసోధేయ్య. తం కిం మఞ్ఞసి, మాగణ్డియ, నను సో వేజ్జో యావదేవ కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా”తి? “ఏవం, భో గోతమ”. “ఏవమేవ ఖో, మాగణ్డియ, అహఞ్చే తే ధమ్మం దేసేయ్యం – ‘ఇదన్తం ఆరోగ్యం, ఇదన్తం నిబ్బాన’న్తి, సో త్వం ఆరోగ్యం న జానేయ్యాసి, నిబ్బానం న పస్సేయ్యాసి. సో మమస్స కిలమథో, సా మమస్స విహేసా”తి.

“ఏవం పసన్నో అహం భోతో గోతమస్స. పహోతి మే భవం గోతమో తథా ధమ్మం దేసేతుం యథాహం ఆరోగ్యం జానేయ్యం, నిబ్బానం పస్సేయ్య”న్తి.

౨౨౦. “సేయ్యథాపి, మాగణ్డియ, జచ్చన్ధో పురిసో; సో న పస్సేయ్య కణ్హసుక్కాని రూపాని, న పస్సేయ్య నీలకాని రూపాని, న పస్సేయ్య పీతకాని రూపాని, న పస్సేయ్య లోహితకాని రూపాని, న పస్సేయ్య మఞ్జిట్ఠకాని రూపాని, న పస్సేయ్య సమవిసమం, న పస్సేయ్య తారకరూపాని, న పస్సేయ్య చన్దిమసూరియే. సో సుణేయ్య చక్ఖుమతో భాసమానస్స – ‘ఛేకం వత, భో, ఓదాతం వత్థం అభిరూపం నిమ్మలం సుచీ’తి! సో ఓదాతపరియేసనం చరేయ్య. తమేనం అఞ్ఞతరో పురిసో తేలమలికతేన సాహుళిచీరేన వఞ్చేయ్య – ‘ఇదం తే, అమ్భో పురిస, ఓదాతం వత్థం అభిరూపం నిమ్మలం సుచీ’తి. సో తం పటిగ్గణ్హేయ్య, పటిగ్గహేత్వా పారుపేయ్య. తస్స మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా భిసక్కం సల్లకత్తం ఉపట్ఠాపేయ్యుం. తస్స సో భిసక్కో సల్లకత్తో భేసజ్జం కరేయ్య – ఉద్ధంవిరేచనం అధోవిరేచనం అఞ్జనం పచ్చఞ్జనం నత్థుకమ్మం. సో తం భేసజ్జం ఆగమ్మ చక్ఖూని ఉప్పాదేయ్య, చక్ఖూని విసోధేయ్య. తస్స సహ చక్ఖుప్పాదా యో అముస్మిం తేలమలికతే సాహుళిచీరే ఛన్దరాగో సో పహీయేథ. తఞ్చ నం పురిసం అమిత్తతోపి దహేయ్య, పచ్చత్థికతోపి దహేయ్య, అపి చ జీవితా వోరోపేతబ్బం మఞ్ఞేయ్య – ‘దీఘరత్తం వత, భో, అహం ఇమినా పురిసేన తేలమలికతేన సాహుళిచీరేన నికతో వఞ్చితో పలుద్ధో – ఇదం తే, అమ్భో పురిస, ఓదాతం వత్థం అభిరూపం నిమ్మలం సుచీ’తి. ఏవమేవ ఖో, మాగణ్డియ, అహఞ్చే తే ధమ్మం దేసేయ్యం – ‘ఇదన్తం ఆరోగ్యం, ఇదన్తం నిబ్బాన’న్తి. సో త్వం ఆరోగ్యం జానేయ్యాసి, నిబ్బానం పస్సేయ్యాసి. తస్స తే సహ చక్ఖుప్పాదా యో పఞ్చసుపాదానక్ఖన్ధేసు ఛన్దరాగో సో పహీయేథ; అపి చ తే ఏవమస్స – ‘దీఘరత్తం వత, భో, అహం ఇమినా చిత్తేన నికతో వఞ్చితో పలుద్ధో [పలద్ధో (సీ. పీ.)]. అహఞ్హి రూపంయేవ ఉపాదియమానో ఉపాదియిం, వేదనంయేవ ఉపాదియమానో ఉపాదియిం, సఞ్ఞంయేవ ఉపాదియమానో ఉపాదియిం, సఙ్ఖారేయేవ ఉపాదియమానో ఉపాదియిం, విఞ్ఞాణంయేవ ఉపాదియమానో ఉపాదియిం. తస్స మే ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి; ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతీ’”తి. “ఏవం పసన్నో అహం భోతో గోతమస్స! పహోతి మే భవం గోతమో తథా ధమ్మం దేసేతుం యథాహం ఇమమ్హా ఆసనా అనన్ధో వుట్ఠహేయ్య”న్తి.

౨౨౧. “తేన హి త్వం, మాగణ్డియ, సప్పురిసే భజేయ్యాసి. యతో ఖో త్వం, మాగణ్డియ, సప్పురిసే భజిస్ససి తతో త్వం, మాగణ్డియ, సద్ధమ్మం సోస్ససి; యతో ఖో త్వం, మాగణ్డియ, సద్ధమ్మం సోస్ససి తతో త్వం, మాగణ్డియ, ధమ్మానుధమ్మం పటిపజ్జిస్ససి; యతో ఖో త్వం, మాగణ్డియ, ధమ్మానుధమ్మం పటిపజ్జిస్ససి తతో త్వం, మాగణ్డియ, సామంయేవ ఞస్ససి, సామం దక్ఖిస్ససి – ఇమే రోగా గణ్డా సల్లా; ఇధ రోగా గణ్డా సల్లా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. తస్స మే ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో, భవనిరోధా జాతినిరోధో, జాతినిరోధా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా నిరుజ్ఝన్తి; ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతీ”తి.

౨౨౨. ఏవం వుత్తే, మాగణ్డియో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ . లభేయ్యాహం భోతో గోతమస్స సన్తికే పబ్బజ్జం,

లభేయ్యం ఉపసమ్పద”న్తి. “యో ఖో, మాగణ్డియ, అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బో ఇమస్మిం ధమ్మవినయే ఆకఙ్ఖతి పబ్బజ్జం, ఆకఙ్ఖతి ఉపసమ్పదం, సో చత్తారో మాసే పరివసతి; చతున్నం మాసానం అచ్చయేన ఆరద్ధచిత్తా భిక్ఖూ పబ్బాజేన్తి , ఉపసమ్పాదేన్తి భిక్ఖుభావాయ. అపి చ మేత్థ పుగ్గలవేమత్తతా విదితా”తి. “సచే, భన్తే, అఞ్ఞతిత్థియపుబ్బా ఇమస్మిం ధమ్మవినయే ఆకఙ్ఖన్తా పబ్బజ్జం, ఆకఙ్ఖన్తా ఉపసమ్పదం చత్తారో మాసే పరివసన్తి, చతున్నం మాసానం అచ్చయేన ఆరద్ధచిత్తా భిక్ఖూ పబ్బాజేన్తి ఉపసమ్పాదేన్తి భిక్ఖుభావాయ; అహం చత్తారి వస్సాని పరివసిస్సామి, చతున్నం వస్సానం అచ్చయేన ఆరద్ధచిత్తా భిక్ఖూ పబ్బాజేన్తు, ఉపసమ్పాదేన్తు భిక్ఖుభావాయా”తి . అలత్థ ఖో మాగణ్డియో పరిబ్బాజకో భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం. అచిరూపసమ్పన్నో ఖో పనాయస్మా మాగణ్డియో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో ఖో పనాయస్మా మాగణ్డియో అరహతం అహోసీతి.

మాగణ్డియసుత్తం నిట్ఠితం పఞ్చమం.

౬. సన్దకసుత్తం

౨౨౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే. తేన ఖో పన సమయేన సన్దకో పరిబ్బాజకో పిలక్ఖగుహాయం పటివసతి మహతియా పరిబ్బాజకపరిసాయ సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి పరిబ్బాజకసతేహి. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఆయామావుసో, యేన దేవకతసోబ్భో తేనుపసఙ్కమిస్సామ గుహాదస్సనాయా”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పచ్చస్సోసుం. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సమ్బహులేహి భిక్ఖూహి సద్ధిం యేన దేవకతసోబ్భో తేనుపసఙ్కమి. తేన ఖో పన సమయేన సన్దకో పరిబ్బాజకో మహతియా పరిబ్బాజకపరిసాయ సద్ధిం నిసిన్నో హోతి ఉన్నాదినియా ఉచ్చాసద్దమహాసద్దాయ అనేకవిహితం తిరచ్ఛానకథం కథేన్తియా, సేయ్యథిదం – రాజకథం చోరకథం మహామత్తకథం సేనాకథం భయకథం యుద్ధకథం అన్నకథం పానకథం వత్థకథం సయనకథం మాలాకథం గన్ధకథం ఞాతికథం యానకథం గామకథం నిగమకథం నగరకథం జనపదకథం ఇత్థికథం సూరకథం విసిఖాకథం కుమ్భట్ఠానకథం పుబ్బపేతకథం నానత్తకథం లోకక్ఖాయికం సముద్దక్ఖాయికం ఇతిభవాభవకథం ఇతి వా. అద్దసా ఖో సన్దకో పరిబ్బాజకో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన సకం పరిసం సణ్ఠాపేసి – “అప్పసద్దా భోన్తో హోన్తు, మా భోన్తో సద్దమకత్థ; అయం సమణస్స గోతమస్స సావకో ఆగచ్ఛతి సమణో ఆనన్దో. యావతా ఖో పన సమణస్స గోతమస్స సావకా కోసమ్బియం పటివసన్తి, అయం తేసం అఞ్ఞతరో సమణో ఆనన్దో. అప్పసద్దకామా ఖో పన తే ఆయస్మన్తో అప్పసద్దవినీతా అప్పసద్దస్స వణ్ణవాదినో; అప్పేవ నామ అప్పసద్దం పరిసం విదిత్వా ఉపసఙ్కమితబ్బం మఞ్ఞేయ్యా”తి. అథ ఖో తే పరిబ్బాజకా తుణ్హీ అహేసుం.

౨౨౪. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన సన్దకో పరిబ్బాజకో తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో సన్దకో పరిబ్బాజకో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – “ఏతు ఖో భవం ఆనన్దో, స్వాగతం భోతో ఆనన్దస్స. చిరస్సం ఖో భవం ఆనన్దో ఇమం పరియాయమకాసి యదిదం ఇధాగమనాయ. నిసీదతు భవం ఆనన్దో, ఇదమాసనం పఞ్ఞత్త”న్తి. నిసీది ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో పఞ్ఞత్తే ఆసనే. సన్దకోపి ఖో పరిబ్బాజకో అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో సన్దకం

పరిబ్బాజకం ఆయస్మా ఆనన్దో ఏతదవోచ – “కాయనుత్థ, సన్దక, ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా, కా చ పన వో అన్తరాకథా విప్పకతా”తి? “తిట్ఠతేసా, భో ఆనన్ద, కథా యాయ మయం ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా. నేసా భోతో ఆనన్దస్స కథా దుల్లభా భవిస్సతి పచ్ఛాపి సవనాయ. సాధు వత భవన్తంయేవ ఆనన్దం పటిభాతు సకే ఆచరియకే ధమ్మీకథా”తి. “తేన హి, సన్దక, సుణాహి , సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం భో”తి ఖో సన్దకో పరిబ్బాజకో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పచ్చస్సోసి. ఆయస్మా ఆనన్దో ఏతదవోచ – “చత్తారోమే , సన్దక, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన అబ్రహ్మచరియవాసా అక్ఖాతా చత్తారి చ అనస్సాసికాని బ్రహ్మచరియాని అక్ఖాతాని, యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ [వసన్తో వా (సీ. పీ.) ఏవముపరిపి అనారాధనపక్ఖే] నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసల”న్తి. “కతమే పన తే, భో ఆనన్ద, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చత్తారో అబ్రహ్మచరియవాసా అక్ఖాతా, యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసల”న్తి?

౨౨౫. “ఇధ, సన్దక, ఏకచ్చో సత్థా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠి – ‘నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం, నత్థి హుతం, నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, నత్థి అయం లోకో, నత్థి పరోలోకో, నత్థి మాతా, నత్థి పితా, నత్థి సత్తా ఓపపాతికా, నత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా సమ్మాపటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తి. చాతుమహాభూతికో అయం పురిసో యదా కాలఙ్కరోతి, పథవీ పథవీకాయం అనుపేతి అనుపగచ్ఛతి, ఆపో ఆపోకాయం అనుపేతి అనుపగచ్ఛతి, తేజో తేజోకాయం అనుపేతి అనుపగచ్ఛతి, వాయో వాయోకాయం అనుపేతి అనుపగచ్ఛతి , ఆకాసం ఇన్ద్రియాని సఙ్కమన్తి. ఆసన్దిపఞ్చమా పురిసా మతం ఆదాయ గచ్ఛన్తి, యావాళాహనా పదాని పఞ్ఞాయన్తి. కాపోతకాని అట్ఠీని భవన్తి. భస్సన్తా ఆహుతియో; దత్తుపఞ్ఞత్తం యదిదం దానం. తేసం తుచ్ఛా ముసా విలాపో యే కేచి అత్థికవాదం వదన్తి. బాలే చ పణ్డితే చ కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జన్తి వినస్సన్తి న హోన్తి పరం మరణా’తి.

“తత్ర , సన్దక, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయం ఖో భవం సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం, నత్థి హుతం, నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, నత్థి అయం లోకో, నత్థి పరోలోకో, నత్థి మాతా, నత్థి పితా, నత్థి సత్తా ఓపపాతికా, నత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా సమ్మాపటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తి. చాతుమహాభూతికో అయం పురిసో యదా కాలఙ్కరోతి, పథవీ పథవీకాయం అనుపేతి అనుపగచ్ఛతి, ఆపో ఆపోకాయం అనుపేతి అనుపగచ్ఛతి, తేజో తేజోకాయం అనుపేతి అనుపగచ్ఛతి, వాయో వాయోకాయం అనుపేతి అనుపగచ్ఛతి, ఆకాసం ఇన్ద్రియాని సఙ్కమన్తి. ఆసన్దిపఞ్చమా పురిసా మతం ఆదాయ గచ్ఛన్తి, యావాళాహనా పదాని పఞ్ఞాయన్తి. కాపోతకాని అట్ఠీని భవన్తి. భస్సన్తా ఆహుతియో; దత్తుపఞ్ఞత్తం యదిదం దానం. తేసం తుచ్ఛా ముసా విలాపో యే కేచి అత్థికవాదం వదన్తి. బాలే చ పణ్డితే చ కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జన్తి వినస్సన్తి న హోన్తి పరం మరణా’తి. సచే ఇమస్స భోతో సత్థునో సచ్చం వచనం, అకతేన మే ఏత్థ కతం, అవుసితేన మే ఏత్థ వుసితం. ఉభోపి మయం ఏత్థ సమసమా సామఞ్ఞం పత్తా, యో చాహం న వదామి ‘ఉభో కాయస్స భేదా ఉచ్ఛిజ్జిస్సామ, వినస్సిస్సామ, న భవిస్సామ పరం మరణా’తి. అతిరేకం ఖో పనిమస్స భోతో సత్థునో నగ్గియం ముణ్డియం ఉక్కుటికప్పధానం కేసమస్సులోచనం యోహం పుత్తసమ్బాధసయనం [పుత్తసమ్బాధవసనం (సీ.)] అజ్ఝావసన్తో కాసికచన్దనం పచ్చనుభోన్తో మాలాగన్ధవిలేపనం ధారేన్తో జాతరూపరజతం సాదియన్తో ఇమినా భోతా సత్థారా సమసమగతికో భవిస్సామి. అభిసమ్పరాయం సోహం కిం జానన్తో కిం పస్సన్తో ఇమస్మిం సత్థరి బ్రహ్మచరియం చరిస్సామి? ‘సో అబ్రహ్మచరియవాసో

అయ’న్తి – ఇతి విదిత్వా తస్మా బ్రహ్మచరియా నిబ్బిజ్జ పక్కమతి [నిబ్బిజ్జాపక్కమతి (సీ.)]. అయం ఖో, సన్దక, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన పఠమో అబ్రహ్మచరియవాసో అక్ఖాతో యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

౨౨౬. “పున చపరం, సన్దక, ఇధేకచ్చో సత్థా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠి – ‘కరోతో కారయతో ఛిన్దతో ఛేదాపయతో పచతో పాచాపయతో సోచయతో సోచాపయతో కిలమతో కిలమాపయతో ఫన్దతో ఫన్దాపయతో పాణమతిపాతయతో అదిన్నం ఆదియతో సన్ధిం ఛిన్దతో నిల్లోపం హరతో ఏకాగారికం కరోతో పరిపన్థే తిట్ఠతో పరదారం గచ్ఛతో ముసా భణతో కరోతో న కరీయతి పాపం. ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో ఛిన్దన్తో ఛేదాపేన్తో పచన్తో పచాపేన్తో, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. ఉత్తరఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య దదన్తో దాపేన్తో యజన్తో యజాపేన్తో, నత్థి తతోనిదానం పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో. దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన నత్థి పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో’తి.

“తత్ర, సన్దక, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయం ఖో భవం సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – కరోతో కారయతో ఛిన్దతో ఛేదాపయతో పచతో పాచాపయతో సోచతో సోచాపయతో కిలమతో కిలమాపయతో ఫన్దతో ఫన్దాపయతో పాణమతిపాతయతో అదిన్నం ఆదియతో సన్ధిం ఛిన్దతో నిల్లోపం హరతో ఏకాగారికం కరోతో పరిపన్థే తిట్ఠతో పరదారం గచ్ఛతో ముసా భణతో కరోతో న కరీయతి పాపం ఖురపరియన్తేన చేపి చక్కేన యో ఇమిస్సా పథవియా పాణే ఏకం మంసఖలం ఏకం మంసపుఞ్జం కరేయ్య, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. దక్ఖిణఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య హనన్తో ఘాతేన్తో ఛిన్దన్తో ఛేదాపేన్తో పచన్తో పచాపేన్తో, నత్థి తతోనిదానం పాపం, నత్థి పాపస్స ఆగమో. ఉత్తరఞ్చేపి గఙ్గాయ తీరం గచ్ఛేయ్య దదన్తో దాపేన్తో యజన్తో యజాపేన్తో, నత్థి తతోనిదానం పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో. దానేన దమేన సంయమేన సచ్చవజ్జేన నత్థి పుఞ్ఞం, నత్థి పుఞ్ఞస్స ఆగమో’తి. సచే ఇమస్స భోతో సత్థునో సచ్చం వచనం, అకతేన మే ఏత్థ కతం, అవుసితేన మే ఏత్థ వుసితం. ఉభోపి మయం ఏత్థ సమసమా సామఞ్ఞం పత్తా, యో చాహం న వదామి ‘ఉభిన్నం కురుతం న కరీయతి పాప’న్తి. అతిరేకం ఖో పనిమస్స భోతో సత్థునో నగ్గియం ముణ్డియం ఉక్కుటికప్పధానం కేసమస్సులోచనం యోహం పుత్తసమ్బాధసయనం అజ్ఝావసన్తో కాసికచన్దనం పచ్చనుభోన్తో మాలాగన్ధవిలేపనం ధారేన్తో జాతరూపరజతం సాదియన్తో ఇమినా భోతా సత్థారా సమసమగతికో భవిస్సామి. అభిసమ్పరాయం సోహం కిం జానన్తో కిం పస్సన్తో ఇమస్మిం సత్థరి బ్రహ్మచరియం చరిస్సామి? ‘సో అబ్రహ్మచరియవాసో అయ’న్తి ఇతి విదిత్వా తస్మా బ్రహ్మచరియా నిబ్బిజ్జ పక్కమతి. అయం ఖో, సన్దక, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన దుతియో అబ్రహ్మచరియవాసో అక్ఖాతో యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

౨౨౭. “పున చపరం, సన్దక, ఇధేకచ్చో సత్థా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠి – ‘నత్థి హేతు, నత్థి పచ్చయో సత్తానం సంకిలేసాయ; అహేతూ అప్పచ్చయా సత్తా సంకిలిస్సన్తి; నత్థి హేతు, నత్థి పచ్చయో సత్తానం విసుద్ధియా; అహేతూ అప్పచ్చయా సత్తా విసుజ్ఝన్తి; నత్థి బలం, నత్థి వీరియం, నత్థి పురిసథామో , నత్థి పురిసపరక్కమో; సబ్బే సత్తా సబ్బే పాణా సబ్బే భూతా సబ్బే జీవా అవసా అబలా అవీరియా నియతిసఙ్గతిభావపరిణతా ఛస్వేవాభిజాతీసు సుఖదుక్ఖం పటిసంవేదేన్తీ’తి.

“తత్ర, సన్దక, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయం ఖో భవం సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – నత్థి హేతు, నత్థి పచ్చయో సత్తానం సంకిలేసాయ, అహేతూ అప్పచ్చయా సత్తా సంకిలిస్సన్తి. నత్థి హేతు నత్థి పచ్చయో సత్తానం విసుద్ధియా, అహేతూ అప్పచ్చయా సత్తా విసుజ్ఝన్తి. నత్థి బలం, నత్థి వీరియం, నత్థి పురిసథామో, నత్థి పురిసపరక్కమో, సబ్బే సత్తా సబ్బే పాణా సబ్బే భూతా సబ్బే జీవా అవసా అబలా అవీరియా నియతిసఙ్గతిభావపరిణతా ఛస్వేవాభిజాతీసు సుఖదుక్ఖం పటిసంవేదేన్తీ’తి. సచే ఇమస్స భోతో సత్థునో సచ్చం వచనం, అకతేన మే ఏత్థ కతం, అవుసితేన మే ఏత్థ వుసితం. ఉభోపి మయం ఏత్థ సమసమా సామఞ్ఞం పత్తా, యో చాహం న వదామి ‘ఉభో అహేతూ అప్పచ్చయా విసుజ్ఝిస్సామా’తి. అతిరేకం ఖో పనిమస్స భోతో సత్థునో నగ్గియం ముణ్డియం ఉక్కుటికప్పధానం కేసమస్సులోచనం యోహం పుత్తసమ్బాధసయనం అజ్ఝావసన్తో కాసికచన్దనం పచ్చనుభోన్తో మాలాగన్ధవిలేపనం ధారేన్తో జాతరూపరజతం సాదియన్తో ఇమినా భోతా సత్థారా సమసమగతికో భవిస్సామి. అభిసమ్పరాయం సోహం కిం జానన్తో కిం పస్సన్తో ఇమస్మిం సత్థరి బ్రహ్మచరియం చరిస్సామి? ‘సో అబ్రహ్మచరియవాసో అయ’న్తి – ఇతి విదిత్వా తస్మా బ్రహ్మచరియా నిబ్బిజ్జ పక్కమతి. అయం ఖో, సన్దక, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన తతియో అబ్రహ్మచరియవాసో అక్ఖాతో యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

౨౨౮. “పున చపరం, సన్దక, ఇధేకచ్చో సత్థా ఏవంవాదీ హోతి ఏవందిట్ఠి – ‘సత్తిమే కాయా అకటా అకటవిధా అనిమ్మితా అనిమ్మాతా వఞ్ఝా కూటట్ఠా ఏసికట్ఠాయిట్ఠితా, తే న ఇఞ్జన్తి న విపరిణమన్తి న అఞ్ఞమఞ్ఞం బ్యాబాధేన్తి నాలం అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుఖాయ వా దుక్ఖాయ వా సుఖదుక్ఖాయ వా. కతమే సత్త? పథవీకాయో ఆపోకాయో తేజోకాయో వాయోకాయో సుఖే దుక్ఖే జీవే సత్తమే – ఇమే సత్తకాయా అకటా అకటవిధా అనిమ్మితా అనిమ్మాతా వఞ్ఝా కూటట్ఠా ఏసికట్ఠాయిట్ఠితా. తే న ఇఞ్జన్తి న విపరిణమన్తి న అఞ్ఞమఞ్ఞం బ్యాబాధేన్తి. నాలం అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుఖాయ వా దుక్ఖాయ వా సుఖదుక్ఖాయ వా. తత్థ నత్థి హన్తా వా ఘాతేతా వా సోతా వా సావేతా వా విఞ్ఞాతా వా విఞ్ఞాపేతా వా. యోపి తిణ్హేన సత్థేన సీసం ఛిన్దతి, న కోచి కఞ్చి [కిఞ్చి (క.)] జీవితా వోరోపేతి. సత్తన్నంత్వేవ కాయానమన్తరేన సత్థం వివరమనుపతతి. చుద్దస ఖో పనిమాని యోనిపముఖసతసహస్సాని సట్ఠి చ సతాని ఛ చ సతాని పఞ్చ చ కమ్మునో సతాని పఞ్చ చ కమ్మాని తీణి చ కమ్మాని, కమ్మే చ అడ్ఢకమ్మే చ, ద్వట్ఠిపటిపదా, ద్వట్ఠన్తరకప్పా, ఛళాభిజాతియో, అట్ఠ పురిసభూమియో, ఏకూనపఞ్ఞాస ఆజీవకసతే, ఏకూనపఞ్ఞాస పరిబ్బాజకసతే, ఏకూనపఞ్ఞాస నాగావాససతే, వీసే ఇన్ద్రియసతే, తింసే నిరయసతే, ఛత్తింస రజోధాతుయో, సత్త సఞ్ఞీగబ్భా, సత్త అసఞ్ఞీగబ్భా, సత్త నిగణ్ఠిగబ్భా, సత్త దేవా, సత్త మానుసా, సత్త పేసాచా, సత్త సరా, సత్త పవుటా, సత్త పపాతా, సత్త పపాతసతాని, సత్త సుపినా, సత్త సుపినసతాని, చుల్లాసీతి [చూళాసీతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] మహాకప్పినో [మహాకప్పునో (సీ. పీ.)] సతసహస్సాని, యాని బాలే చ పణ్డితే చ సన్ధావిత్వా సంసరిత్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సన్తి. తత్థ నత్థి ఇమినాహం సీలేన వా వతేన వా తపేన వా బ్రహ్మచరియేన వా అపరిపక్కం వా కమ్మం పరిపాచేస్సామి, పరిపక్కం వా కమ్మం ఫుస్స ఫుస్స బ్యన్తిం కరిస్సామీతి. హేవం నత్థి దోణమితే సుఖదుక్ఖే పరియన్తకతే సంసారే, నత్థి హాయనవడ్ఢనే, నత్థి ఉక్కంసావకంసే. సేయ్యథాపి నామ సుత్తగుళే ఖిత్తే నిబ్బేఠియమానమేవ పలేతి, ఏవమేవ బాలే చ పణ్డితే చ సన్ధావిత్వా సంసరిత్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సన్తీ’తి.

“తత్ర, సన్దక, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయం ఖో భవం సత్థా ఏవంవాదీ ఏవందిట్ఠి – సత్తిమే కాయా అకటా అకటవిధా అనిమ్మితా అనిమ్మాతా వఞ్ఝా కూటట్ఠా ఏసికట్ఠాయిట్ఠితా. తే న ఇఞ్జన్తి న విపరిణమన్తి న అఞ్ఞమఞ్ఞం బ్యాబాధేన్తి. నాలం అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుఖాయ వా దుక్ఖాయ వా సుఖదుక్ఖాయ వా. కతమే సత్త ? పథవీకాయో ఆపోకాయో తేజోకాయో

వాయోకాయో సుఖే దుక్ఖే జీవే సత్తమే – ఇమే సత్త కాయా అకటా అకటవిధా అనిమ్మితా అనిమ్మాతా వఞ్ఝా కూటట్ఠా ఏసికట్ఠాయిట్ఠితా. తే న ఇఞ్జన్తి న విపరిణమన్తి న అఞ్ఞమఞ్ఞం బ్యాబాధేన్తి. నాలం అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుఖాయ వా దుక్ఖాయ వా సుఖదుక్ఖాయ వా. తత్థ నత్థి హన్తా వా ఘాతేతా వా సోతా వా సావేతా వా విఞ్ఞాతా వా విఞ్ఞాపేతా వా. యోపి తిణ్హేన సత్థేన సీసం ఛిన్దతి, న కోచి కఞ్చి జీవితా వోరోపేతి . సత్తన్నంత్వేవ కాయానమన్తరేన సత్థం వివరమనుపతతి. చుద్దస ఖో పనిమాని యోనిపముఖసతసహస్సాని సట్ఠి చ సతాని ఛ చ సతాని పఞ్చ చ కమ్మునో సతాని పఞ్చ చ కమ్మాని తీణి చ కమ్మాని, కమ్మే చ అడ్ఢకమ్మే చ, ద్వట్ఠిపటిపదా, ద్వట్ఠన్తరకప్పా, ఛళాభిజాతియో, అట్ఠ పురిసభూమియో, ఏకూనపఞ్ఞాస ఆజీవకసతే, ఏకూనపఞ్ఞాస పరిబ్బాజకసతే, ఏకూనపఞ్ఞాస నాగావాససతే, వీసే ఇన్ద్రియసతే, తింసే నిరయసతే, ఛత్తింస రజోధాతుయో, సత్త సఞ్ఞీగబ్భా, సత్త అసఞ్ఞీగబ్భా, సత్త నిగణ్ఠిగబ్భా, సత్త దేవా, సత్త మానుసా, సత్త పేసాచా, సత్త సరా, సత్త పవుటా, సత్త పపాతా, సత్త పపాతసతాని, సత్త సుపినా, సత్త సుపినసతాని, చుల్లాసీతి మహాకప్పినో సతసహస్సాని, యాని బాలే చ పణ్డితే చ సన్ధావిత్వా సంసరిత్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సన్తి. తత్థ నత్థి ఇమినాహం సీలేన వా వతేన వా తపేన వా బ్రహ్మచరియేన వా అపరిపక్కం వా కమ్మం పరిపాచేస్సామి, పరిపక్కం వా కమ్మం ఫుస్స ఫుస్స బ్యన్తిం కరిస్సామీతి, హేవం నత్థి దోణమితే సుఖదుక్ఖే పరియన్తకతే సంసారే, నత్థి హాయనవడ్ఢనే, నత్థి ఉక్కంసావకంసే. సేయ్యథాపి నామ సుత్తగుళే ఖిత్తే నిబ్బేఠియమానమేవ పలేతి, ఏవమేవ బాలే చ పణ్డితే చ సన్ధావిత్వా సంసరిత్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సన్తీ'తి. సచే పన ఇమస్స భోతో సత్థునో సచ్చం వచనం, అకతేన మే ఏత్థ కతం, అవుసితేన మే ఏత్థ వుసితం. ఉభోపి మయం ఏత్థ సమసమా సామఞ్ఞం పత్తా, యో చాహం న వదామి. 'ఉభో సన్ధావిత్వా సంసరిత్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సామా'తి. అతిరేకం ఖో పనిమస్స భోతో సత్థునో నగ్గియం ముణ్డియం ఉక్కుటికప్పధానం కేసమస్సులోచనం యోహం పుత్తసమ్బాధసయనం అజ్ఝావసన్తో కాసికచన్దనం పచ్చనుభోన్తో మాలాగన్ధవిలేపనం ధారేన్తో జాతరూపరజతం సాదియన్తో ఇమినా భోతా సత్థారా సమసమగతికో భవిస్సామి. అభిసమ్పరాయం సోహం కిం జానన్తో కిం పస్సన్తో ఇమస్మిం సత్థరి బ్రహ్మచరియం చరిస్సామి? 'సో అబ్రహ్మచరియవాసో అయ'న్తి – ఇతి విదిత్వా తస్మా బ్రహ్మచరియా నిబ్బిజ్జ పక్కమతి. అయం ఖో, సన్దక, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చతుత్థో అబ్రహ్మచరియవాసో అక్ఖాతో యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

"ఇమే ఖో తే, సన్దక, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చత్తారో అబ్రహ్మచరియవాసా అక్ఖాతా యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసల"న్తి.

"అచ్ఛరియం , భో ఆనన్ద, అబ్భుతం, భో ఆనన్ద! యావఞ్చిదం తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చత్తారో అబ్రహ్మచరియవాసావ సమానా 'అబ్రహ్మచరియవాసా'తి అక్ఖాతా యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలన్తి. కతమాని పన తాని, భో ఆనన్ద, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చత్తారి అనస్సాసికాని బ్రహ్మచరియాని అక్ఖాతాని యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసల"న్తి?

౨౨౯. "ఇధ, సన్దక, ఏకచ్చో సత్థా సబ్బఞ్ఞూ సబ్బదస్సావీ అపరిసేసం ఞాణదస్సనం పటిజానాతి – 'చరతో చ మే తిట్ఠతో చ సుత్తస్స చ జాగరస్స చ సతతం సమితం ఞాణదస్సనం పచ్చుపట్ఠిత'న్తి. సో సుఞ్ఞమ్పి అగారం పవిసతి, పిణ్డమ్పి న లభతి, కుక్కురోపి డంసతి, చణ్డేనపి హత్థినా సమాగచ్ఛతి, చణ్డేనపి అస్సేన సమాగచ్ఛతి, చణ్డేనపి గోణేన సమాగచ్ఛతి,

ఇత్థియాపి పురిసస్సపి నామమ్పి గోత్తమ్పి పుచ్ఛతి, గామస్సపి నిగమస్సపి నామమ్పి మగ్గమ్పి పుచ్ఛతి. సో ‘కిమిద’న్తి పుట్ఠో సమానో ‘సుఞ్ఞం మే అగారం పవిసితబ్బం అహోసి’, తేన పావిసిం; ‘పిణ్డమ్పి అలద్ధబ్బం అహోసి’, తేన నాలత్థం ; ‘కుక్కురేన డంసితబ్బం అహోసి’, తేనమ్హి [తేన (క॰), తేనాసిం (?)] దట్ఠో; ‘చణ్డేన హత్థినా సమాగన్తబ్బం అహోసి’, తేన సమాగమిం; ‘చణ్డేన అస్సేన సమాగన్తబ్బం అహోసి’, తేన సమాగమిం; ‘చణ్డేన గోణేన సమాగన్తబ్బం అహోసి’, తేన సమాగమిం; ‘ఇత్థియాపి పురిసస్సపి నామమ్పి గోత్తమ్పి పుచ్ఛితబ్బం అహోసి’, తేన పుచ్ఛిం; ‘గామస్సపి నిగమస్సపి నామమ్పి మగ్గమ్పి పుచ్ఛితబ్బం అహోసి’, తేన పుచ్ఛిన్తి. తత్ర, సన్దక, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయం ఖో భవం సత్థా సబ్బఞ్ఞూ సబ్బదస్సావీ అపరిసేసం ఞాణదస్సనం పటిజానాతి…పే॰… ‘గామస్సపి నిగమస్సపి నామమ్పి మగ్గమ్పి పుచ్ఛితబ్బం అహోసి, తేన పుచ్ఛి’న్తి . సో ‘అనస్సాసికం ఇదం బ్రహ్మచరియ’న్తి – ఇతి విదిత్వా తస్మా బ్రహ్మచరియా నిబ్బిజ్జ పక్కమతి. ఇదం ఖో, సన్దక, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన పఠమం అనస్సాసికం బ్రహ్మచరియం అక్ఖాతం యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

౨౩౦. “పున చపరం, సన్దక, ఇధేకచ్చో సత్థా అనుస్సవికో హోతి అనుస్సవసచ్చో. సో అనుస్సవేన ఇతిహితిహపరమ్పరాయ పిటకసమ్పదాయ ధమ్మం దేసేతి. అనుస్సవికస్స ఖో పన, సన్దక , సత్థునో అనుస్సవసచ్చస్స సుస్సుతమ్పి హోతి దుస్సుతమ్పి హోతి తథాపి హోతి అఞ్ఞథాపి హోతి. తత్ర, సన్దక, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయం ఖో భవం సత్థా అనుస్సవికో అనుస్సవసచ్చో సో అనుస్సవేన ఇతిహితిహపరమ్పరాయ పిటకసమ్పదాయ ధమ్మం దేసేతి. అనుస్సవికస్స ఖో పన సత్థునో అనుస్సవసచ్చస్స సుస్సుతమ్పి హోతి దుస్సుతమ్పి హోతి తథాపి హోతి అఞ్ఞథాపి హోతి’. సో ‘అనస్సాసికం ఇదం బ్రహ్మచరియ’న్తి – ఇతి విదిత్వా తస్మా బ్రహ్మచరియా నిబ్బిజ్జ పక్కమతి. ఇదం ఖో, సన్దక, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన దుతియం అనస్సాసికం బ్రహ్మచరియం అక్ఖాతం యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

౨౩౧. “పున చపరం, సన్దక, ఇధేకచ్చో సత్థా తక్కీ హోతి వీమంసీ. సో తక్కపరియాహతం వీమంసానుచరితం సయంపటిభానం ధమ్మం దేసేతి. తక్కిస్స ఖో పన, సన్దక, సత్థునో వీమంసిస్స సుతక్కితమ్పి హోతి దుత్తక్కితమ్పి హోతి తథాపి హోతి అఞ్ఞథాపి హోతి. తత్ర, సన్దక, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయం ఖో భవం సత్థా తక్కీ వీమంసీ. సో తక్కపరియాహతం వీమంసానుచరితం సయంపటిభానం ధమ్మం దేసేతి. తక్కిస్స ఖో పన సత్థునో వీమంసిస్స సుతక్కితమ్పి హోతి దుత్తక్కితమ్పి హోతి తథాపి హోతి అఞ్ఞథాపి హోతి’. సో ‘అనస్సాసికం ఇదం బ్రహ్మచరియ’న్తి – ఇతి విదిత్వా తస్మా బ్రహ్మచరియా నిబ్బిజ్జ పక్కమతి. ఇదం ఖో, సన్దక, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన తతియం అనస్సాసికం బ్రహ్మచరియం అక్ఖాతం యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

౨౩౨. “పున చపరం, సన్దక, ఇధేకచ్చో సత్థా మన్దో హోతి మోమూహో. సో మన్దత్తా మోమూహత్తా తత్థ తత్థ [తథా తథా (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] పఞ్హం పుట్ఠో సమానో వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జతి అమరావిక్ఖేపం – ‘ఏవన్తిపి [ఏవమ్పి (సీ॰ పీ॰)] మే నో, తథాతిపి [తథాపి (సీ॰ పీ॰)] మే నో, అఞ్ఞథాతిపి [అఞ్ఞథాపి (సీ॰ పీ॰) ( ) సబ్బత్థ నత్థి] మే నో, నోతిపి మే నో, నో నోతిపి మే నో’తి. తత్ర, సన్దక, విఞ్ఞూ పురిసో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అయం ఖో భవం సత్థా మన్దో మోమూహో. సో మన్దత్తా

మోమూహత్తా తత్థ తత్థ పఞ్హం పుట్ఠో సమానో వాచావిక్ఖేపం ఆపజ్జతి అమరావిక్ఖేపం – ఏవన్తిపి మే నో, తథాతిపి మే నో, అఞ్ఞథాతిపి మే నో, నోతిపి మే నో, నో నోతిపి మే నో’తి. సో ‘అనస్సాసికం ఇదం బ్రహ్మచరియ’న్తి – ఇతి విదిత్వా తస్మా బ్రహ్మచరియా నిబ్బిజ్జ పక్కమతి. ఇదం ఖో, సన్దక, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చతుత్థం అనస్సాసికం బ్రహ్మచరియం అక్ఖాతం యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

“ఇమాని ఖో, (తాని సన్దక, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చత్తారి అనస్సాసికాని బ్రహ్మచరియాని అక్ఖాతాని యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసల”న్తి.

“అచ్ఛరియం, భో ఆనన్ద, అబ్భుతం, భో ఆనన్ద! యావఞ్చిదం తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చత్తారి అనస్సాసికానేవ బ్రహ్మచరియాని అనస్సాసికాని బ్రహ్మచరియానీతి అక్ఖాతాని యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం న వసేయ్య, వసన్తో చ నారాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం. సో పన, భో ఆనన్ద, సత్థా కిం వాదీ కిం అక్ఖాయీ యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం వసేయ్య, వసన్తో చ ఆరాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసల”న్తి.

౨౩౩. “ఇధ, సన్దక, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా…పే॰… [విత్థారో మ॰ ని॰ ౨.౯-౧౦ కన్దరకసుత్తే] సో ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. యస్మిం ఖో [యస్మిం ఖో పన (స్యా॰ కం॰ క॰)], సన్దక, సత్థరి సావకో ఏవరూపం ఉళారవిసేసం అధిగచ్ఛతి తత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం వసేయ్య, వసన్తో చ ఆరాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

“పున చపరం, సన్దక, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా…పే॰… దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. యస్మిం ఖో, సన్దక, సత్థరి సావకో ఏవరూపం ఉళారవిసేసం అధిగచ్ఛతి తత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం వసేయ్య, వసన్తో చ ఆరాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

“పున చపరం, సన్దక, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి…పే॰… తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. యస్మిం ఖో, సన్దక, సత్థరి సావకో ఏవరూపం ఉళారవిసేసం అధిగచ్ఛతి తత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం వసేయ్య, వసన్తో చ ఆరాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

“పున చపరం, సన్దక, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా…పే॰… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. యస్మిం ఖో, సన్దక, సత్థరి సావకో ఏవరూపం ఉళారవిసేసం అధిగచ్ఛతి తత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం వసేయ్య, వసన్తో చ ఆరాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో...పే.... ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. యస్మిం ఖో, సన్దక, సత్థరి సావకో ఏవరూపం ఉళారవిసేసం అధిగచ్ఛతి తత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం వసేయ్య, వసన్తో చ ఆరాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే...పే.... యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి. యస్మిం ఖో, సన్దక, సత్థరి సావకో ఏవరూపం ఉళారవిసేసం అధిగచ్ఛతి తత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం వసేయ్య, వసన్తో చ ఆరాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి; ‘ఇమే ఆసవా’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవసముదయో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవనిరోధో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి. తస్స ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి. యస్మిం ఖో, సన్దక, సత్థరి సావకో ఏవరూపం ఉళారవిసేసం అధిగచ్ఛతి తత్థ విఞ్ఞూ పురిసో ససక్కం బ్రహ్మచరియం వసేయ్య, వసన్తో చ ఆరాధేయ్య ఞాయం ధమ్మం కుసల”న్తి.

౨౩౪. “యో పన సో, భో ఆనన్ద, భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో పరిభుఞ్జేయ్య సో కామే”తి? “యో సో, సన్దక, భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో అభబ్బో సో పఞ్చట్ఠానాని అజ్ఝాచరితుం. అభబ్బో ఖీణాసవో భిక్ఖు సఞ్చిచ్చ పాణం జీవితా వోరోపేతుం, అభబ్బో ఖీణాసవో భిక్ఖు అదిన్నం థేయ్యసఙ్ఖాతం ఆదాతుం, అభబ్బో ఖీణాసవో భిక్ఖు మేథునం ధమ్మం పటిసేవేతుం, అభబ్బో ఖీణాసవో భిక్ఖు సమ్పజానముసా భాసితుం, అభబ్బో ఖీణాసవో భిక్ఖు సన్నిధికారకం కామే పరిభుఞ్జితుం, సేయ్యథాపి పుబ్బే అగారియభూతో. యో సో, సన్దక, భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో అభబ్బో సో ఇమాని పఞ్చట్ఠానాని అజ్ఝాచరితు”న్తి.

౨౩౫. “యో పన సో, భో ఆనన్ద, భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో తస్స చరతో చేవ తిట్ఠతో చ సుత్తస్స చ జాగరస్స చ సతతం సమితం ఞాణదస్సనం పచ్చుపట్ఠితం – ‘ఖీణా మే ఆసవా’”తి? “తేన హి, సన్దక, ఉపమం తే కరిస్సామి; ఉపమాయపిధేకచ్చే విఞ్ఞూ పురిసా భాసితస్స అత్థం ఆజానన్తి. సేయ్యథాపి, సన్దక, పురిసస్స హత్థపాదా ఛిన్నా; తస్స చరతో చేవ తిట్ఠతో చ సుత్తస్స చ

జాగరస్స చ సతతం సమితం (జానాతి – ‘ఛిన్నా మే హత్థపాదా’తి, ఉదాహు పచ్చవేక్ఖమానో జానాతి – ‘ఛిన్నా మే హత్థపాదా’’’తి? “న ఖో, భో ఆనన్ద, సో పురిసో సతతం సమితం జానాతి – ‘ఛిన్నా మే హత్థపాదా’ తి.) [(ఛిన్నావ హత్థపాదా,) (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] అపి చ ఖో పన నం పచ్చవేక్ఖమానో జానాతి – ‘ఛిన్నా మే హత్థపాదా’’’తి. “ఏవమేవ ఖో, సన్దక, యో సో భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో తస్స చరతో చేవ తిట్ఠతో చ సుత్తస్స చ జాగరస్స చ సతతం సమితం (ఞాణదస్సనం న పచ్చుపట్ఠితం – ‘ఖీణా మే ఆసవా’తి;) [(ఖీణావ ఆసవా,) (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] అపి చ ఖో పన నం పచ్చవేక్ఖమానో జానాతి – ‘ఖీణా మే ఆసవా’’’తి.

౨౩౬. “కీవబహుకా పన, భో ఆనన్ద, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే నియ్యాతారో’’తి? “న ఖో, సన్దక, ఏకంయేవ సతం న ద్వే సతాని న తీణి సతాని న చత్తారి సతాని న పఞ్చ సతాని, అథ ఖో భియ్యోవ యే ఇమస్మిం ధమ్మవినయే నియ్యాతారో’’తి. “అచ్ఛరియం, భో ఆనన్ద, అబ్భుతం, భో ఆనన్ద! న చ నామ సధమ్మోక్కంసనా భవిస్సతి, న పరధమ్మవమ్భనా, ఆయతనే చ ధమ్మదేసనా తావ బహుకా చ నియ్యాతారో పఞ్ఞాయిస్సన్తి. ఇమే పనాజీవకా పుత్తమతాయ పుత్తా అత్తానఞ్చేవ ఉక్కంసేన్తి, పరే చ వమ్భేన్తి తయో చేవ నియ్యాతారో పఞ్ఞపేన్తి, సేయ్యథిదం – నన్దం వచ్ఛం, కిసం సంకిచ్చం, మక్ఖలిం గోసాల’’న్తి. అథ ఖో సన్దకో పరిబ్బాజకో సకం పరిసం ఆమన్తేసి – “చరన్తు భోన్తో సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియవాసో. న దాని సుకరం అమ్హేహి లాభసక్కారసిలోకే పరిచ్చజితు’’న్తి. ఇతి హిదం సన్దకో పరిబ్బాజకో సకం పరిసం ఉయ్యోజేసి భగవతి బ్రహ్మచరియేతి.

సన్దకసుత్తం నిట్ఠితం ఛట్ఠం.

౭. మహాసకులుదాయిసుత్తం

౨౩౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా పరిబ్బాజకా మోరనివాపే పరిబ్బాజకారామే పటివసన్తి, సేయ్యథిదం – అన్నభారో వరధరో సకులుదాయీ చ పరిబ్బాజకో అఞ్ఞే చ అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా పరిబ్బాజకా. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ రాజగహం పిణ్డాయ పావిసి. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – “అతిప్పగో ఖో తావ రాజగహే పిణ్డాయ చరితుం. యంనూనాహం యేన మోరనివాపో పరిబ్బాజకారామో యేన సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో తేనుపసఙ్కమేయ్య’’న్తి. అథ ఖో భగవా యేన మోరనివాపో పరిబ్బాజకారామో తేనుపసఙ్కమి. తేన ఖో పన సమయేన సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో మహతియా పరిబ్బాజకపరిసాయ సద్ధిం నిసిన్నో హోతి ఉన్నాదినియా ఉచ్చాసద్దమహాసద్దాయ అనేకవిహితం తిరచ్ఛానకథం కథేన్తియా, సేయ్యథిదం – రాజకథం చోరకథం మహామత్తకథం సేనాకథం భయకథం యుద్ధకథం అన్నకథం పానకథం వత్థకథం సయనకథం మాలాకథం గన్ధకథం ఞాతికథం యానకథం గామకథం నిగమకథం నగరకథం జనపదకథం ఇత్థికథం సూరకథం విసిఖాకథం కుమ్భట్ఠానకథం పుబ్బపేతకథం నానత్తకథం లోకక్ఖాయికం సముద్దక్ఖాయికం ఇతిభవాభవకథం ఇతి వా. అద్దసా ఖో సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన సకం పరిసం సణ్ఠాపేతి – “అప్పసద్దా భోన్తో హోన్తు; మా భోన్తో సద్దమకత్థ. అయం సమణో గోతమో ఆగచ్ఛతి; అప్పసద్దకామో ఖో పన సో ఆయస్మా అప్పసద్దస్స వణ్ణవాదీ. అప్పేవ నామ అప్పసద్దం పరిసం విదిత్వా ఉపసఙ్కమితబ్బం మఞ్ఞేయ్యా’’తి. అథ ఖో తే పరిబ్బాజకా తుణ్హీ అహేసుం. అథ ఖో భగవా యేన సకులుదాయీ

పరిబ్బాజకో తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఏతు ఖో, భన్తే, భగవా. స్వాగతం, భన్తే, భగవతో. చిరస్సం ఖో, భన్తే, భగవా ఇమం పరియాయమకాసి యదిదం ఇధాగమనాయ. నిసీదతు, భన్తే, భగవా; ఇదమాసనం పఞ్ఞత్త”న్తి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. సకులుదాయీపి ఖో పరిబ్బాజకో అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో సకులుదాయిం పరిబ్బాజకం భగవా ఏతదవోచ –

౨౩౮. “కాయనుత్థ , ఉదాయి, ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా, కా చ పన వో అన్తరాకథా విప్పకతా”తి? “తిట్ఠతేసా, భన్తే, కథా యాయ మయం ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా. నేసా, భన్తే, కథా భగవతో దుల్లభా భవిస్సతి పచ్ఛాపి సవనాయ. పురిమాని, భన్తే, దివసాని పురిమతరాని నానాతిత్థియానం సమణబ్రాహ్మణానం కుతూహలసాలాయం సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – ‘లాభా వత, భో, అఙ్గమగధానం, సులద్ధలాభా వత, భో, అఙ్గమగధానం! తత్రిమే [యత్థిమే (సీ.)] సమణబ్రాహ్మణా సఙ్ఘినో గణినో గణాచరియా ఞాతా యసస్సినో తిత్థకరా సాధుసమ్మతా బహుజనస్స రాజగహం వస్సావాసం ఓసటా. అయమ్పి ఖో పూరణో కస్సపో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స; సోపి రాజగహం వస్సావాసం ఓసటో. అయమ్పి ఖో మక్ఖలి గోసాలో…పే.… అజితో కేసకమ్బలో… పకుధో కచ్చాయనో… సఞ్జయో బేలట్ఠపుత్తో… నిగణ్ఠో నాటపుత్తో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స; సోపి రాజగహం వస్సావాసం ఓసటో. అయమ్పి ఖో సమణో గోతమో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స; సోపి రాజగహం వస్సావాసం ఓసటో. కో ను ఖో ఇమేసం భవతం సమణబ్రాహ్మణానం సఙ్ఘీనం గణీనం గణాచరియానం ఞాతానం యసస్సీనం తిత్థకరానం సాధుసమ్మతానం బహుజనస్స సావకానం సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో, కఞ్చ పన సావకా సక్కత్వా గరుం కత్వా [గరుకత్వా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఉపనిస్సాయ విహరన్తీ’”తి?

౨౩౯. “తత్రేకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘అయం ఖో పూరణో కస్సపో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స; సో చ ఖో సావకానం న సక్కతో న గరుకతో న మానితో న పూజితో, న చ పన పూరణం కస్సపం సావకా సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి. భూతపుబ్బం పూరణో కస్సపో అనేకసతాయ పరిసాయ ధమ్మం దేసేతి. తత్రఞ్ఞతరో పూరణస్స కస్సపస్స సావకో సద్దమకాసి – “మా భోన్తో పూరణం కస్సపం ఏతమత్థం పుచ్ఛిత్థ; నేసో ఏతం జానాతి; మయమేతం జానామ, అమ్హే ఏతమత్థం పుచ్ఛథ; మయమేతం భవన్తానం బ్యాకరిస్సామా”తి. భూతపుబ్బం పూరణో కస్సపో బాహా పగ్గయ్హ కన్దన్తో న లభతి – “అప్పసద్దా భోన్తో హోన్తు, మా భోన్తో సద్దమకత్థ. నేతే, భవన్తే, పుచ్ఛన్తి, అమ్హే ఏతే పుచ్ఛన్తి; మయమేతేసం బ్యాకరిస్సామా”తి. బహూ ఖో పన పూరణస్స కస్సపస్స సావకా వాదం ఆరోపేత్వా అపక్కన్తా – “న త్వం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానాసి, అహం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానామి , కిం త్వం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానిస్ససి? మిచ్ఛాపటిపన్నో త్వమసి, అహమస్మి సమ్మాపటిపన్నో, సహితం మే, అసహితం తే, పురేవచనీయం పచ్ఛా అవచ, పచ్ఛావచనీయం పురే అవచ, అధిచిణ్ణం తే విపరావత్తం, ఆరోపితో తే వాదో, నిగ్గహితోసి, చర వాదప్పమోక్ఖాయ, నిబ్బేఠేహి వా సచే పహోసీ”తి. ఇతి పూరణో కస్సపో సావకానం న సక్కతో న గరుకతో న మానితో న పూజితో, న చ పన పూరణం కస్సపం సావకా సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి. అక్కుట్ఠో చ పన పూరణో కస్సపో ధమ్మక్కోసేనా’”తి.

“ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘అయమ్పి ఖో మక్ఖలి గోసాలో…పే.… అజితో కేసకమ్బలో… పకుధో కచ్చాయనో… సఞ్జయో బేలట్ఠపుత్తో… నిగణ్ఠో నాటపుత్తో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స; సో చ ఖో సావకానం న సక్కతో న గరుకతో న మానితో న పూజితో, న చ పన నిగణ్ఠం నాటపుత్తం సావకా సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి. భూతపుబ్బం నిగణ్ఠో నాటపుత్తో అనేకసతాయ పరిసాయ ధమ్మం దేసేతి. తత్రఞ్ఞతరో నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స సావకో సద్దమకాసి – మా భోన్తో నిగణ్ఠం నాటపుత్తం ఏతమత్థం పుచ్ఛిత్థ; నేసో ఏతం జానాతి; మయమేతం జానామ, అమ్హే ఏతమత్థం పుచ్ఛథ; మయమేతం భవన్తానం బ్యాకరిస్సామాతి. భూతపుబ్బం నిగణ్ఠో నాటపుత్తో బాహా పగ్గయ్హ కన్దన్తో న లభతి – “అప్పసద్దా భోన్తో హోన్తు, మా భోన్తో సద్దమకత్థ. నేతే భవన్తే పుచ్ఛన్తి, అమ్హే ఏతే పుచ్ఛన్తి; మయమేతేసం బ్యాకరిస్సామా”తి. బహూ ఖో పన నిగణ్ఠస్స నాటపుత్తస్స సావకా వాదం ఆరోపేత్వా అపక్కన్తా – “న త్వం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానాసి, అహం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానామి. కిం త్వం ఇమం ధమ్మవినయం ఆజానిస్ససి? మిచ్ఛాపటిపన్నో త్వమసి. అహమస్మి సమ్మాపటిపన్నో. సహితం మే అసహితం తే, పురేవచనీయం పచ్ఛా అవచ, పచ్ఛావచనీయం పురే అవచ, అధిచిణ్ణం తే విపరావత్తం, ఆరోపితో తే వాదో, నిగ్గహితోసి, చర వాదప్పమోక్ఖాయ, నిబ్బేఠేహి వా సచే పహోసీ”తి. ఇతి నిగణ్ఠో నాటపుత్తో సావకానం న సక్కతో న గరుకతో న మానితో న పూజితో, న చ పన నిగణ్ఠం నాటపుత్తం సావకా సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి. అక్కుట్ఠో చ పన నిగణ్ఠో నాటపుత్తో ధమ్మక్కోసేనా”’తి.

౨౪౦. “ఏకచ్చే ఏవమాహంసు – ‘అయమ్పి ఖో సమణో గోతమో సఙ్ఘీ చేవ గణీ చ గణాచరియో చ ఞాతో యసస్సీ తిత్థకరో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స; సో చ ఖో సావకానం సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో, సమణఞ్చ పన గోతమం సావకా సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి. భూతపుబ్బం సమణో గోతమో అనేకసతాయ పరిసాయ ధమ్మం దేసేసి. తత్రఞ్ఞతరో సమణస్స గోతమస్స సావకో ఉక్కాసి. తమేనాఞ్ఞతరో సబ్రహ్మచారీ జణ్ణుకేన [జణ్ణుకే (సీ.)] ఘట్టేసి – “అప్పసద్దో ఆయస్మా హోతు, మాయస్మా సద్దమకాసి, సత్థా నో భగవా ధమ్మం దేసేసీ”తి. యస్మిం సమయే సమణో గోతమో అనేకసతాయ పరిసాయ ధమ్మం దేసేతి, నేవ తస్మిం సమయే సమణస్స గోతమస్స సావకానం ఖిపితసద్దో వా హోతి ఉక్కాసితసద్దో వా. తమేనం మహాజనకాయో పచ్చాసీసమానరూపో [పచ్చాసిం సమానరూపో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పచ్చుపట్ఠితో హోతి – “యం నో భగవా ధమ్మం భాసిస్సతి తం నో సోస్సామా”తి. సేయ్యథాపి నామ పురిసో చాతుమ్మహాపథే ఖుద్దమధుం [ఖుద్దం మధుం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అనేలకం పీళేయ్య [ఉప్పీళేయ్య (సీ.)]. తమేనం మహాజనకాయో పచ్చాసీసమానరూపో పచ్చుపట్ఠితో అస్స. ఏవమేవ యస్మిం సమయే సమణో గోతమో అనేకసతాయ పరిసాయ ధమ్మం దేసేతి, నేవ తస్మిం సమయే సమణస్స గోతమస్స సావకానం ఖిపితసద్దో వా హోతి ఉక్కాసితసద్దో వా. తమేనం మహాజనకాయో పచ్చాసీసమానరూపో పచ్చుపట్ఠితో హోతి – “యం నో భగవా ధమ్మం భాసిస్సతి తం నో సోస్సామా”తి. యేపి సమణస్స గోతమస్స సావకా సబ్రహ్మచారీహి సమ్పయోజేత్వా సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తన్తి తేపి సత్థు చేవ వణ్ణవాదినో హోన్తి, ధమ్మస్స చ వణ్ణవాదినో హోన్తి, సఙ్ఘస్స చ వణ్ణవాదినో హోన్తి, అత్తగరహినోయేవ హోన్తి అనఞ్ఞగరహినో, “మయమేవమ్హా అలక్ఖికా మయం అప్పపుఞ్ఞా తే మయం ఏవం స్వాక్ఖాతే ధమ్మవినయే పబ్బజిత్వా నాసక్ఖిమ్హా యావజీవం పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరితు”న్తి. తే ఆరామికభూతా వా ఉపాసకభూతా వా పఞ్చసిక్ఖాపదే సమాదాయ వత్తన్తి. ఇతి సమణో గోతమో సావకానం సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో, సమణఞ్చ పన గోతమం సావకా సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తీ”’తి.

౨౪౧. “కతి పన త్వం, ఉదాయి, మయి ధమ్మే సమనుపస్ససి, యేహి మమం [మమ (సబ్బత్థ)] సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి [గరుకరోన్తి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తీ”తి? “పఞ్చ ఖో అహం, భన్తే, భగవతి ధమ్మే సమనుపస్సామి యేహి భగవన్తం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి. కతమే పఞ్చ? భగవా హి, భన్తే, అప్పాహారో, అప్పాహారతాయ చ వణ్ణవాదీ. యమ్పి, భన్తే, భగవా అప్పాహారో, అప్పాహారతాయ చ వణ్ణవాదీ ఇమం ఖో అహం, భన్తే, భగవతి పఠమం ధమ్మం సమనుపస్సామి యేన భగవన్తం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి.

“పున చపరం, భన్తే, భగవా సన్తుట్ఠో ఇతరీతరేన చీవరేన, ఇతరీతరచీవరసన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ. యమ్పి, భన్తే, భగవా సన్తుట్ఠో ఇతరీతరేన చీవరేన, ఇతరీతరచీవరసన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ, ఇమం ఖో అహం, భన్తే, భగవతి దుతియం ధమ్మం సమనుపస్సామి యేన భగవన్తం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి.

“పున చపరం, భన్తే, భగవా సన్తుట్ఠో ఇతరీతరేన పిణ్డపాతేన, ఇతరీతరపిణ్డపాతసన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ. యమ్పి, భన్తే, భగవా సన్తుట్ఠో ఇతరీతరేన పిణ్డపాతేన, ఇతరీతరపిణ్డపాతసన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ, ఇమం ఖో అహం, భన్తే, భగవతి తతియం ధమ్మం సమనుపస్సామి యేన భగవన్తం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి.

“పున చపరం, భన్తే, భగవా సన్తుట్ఠో ఇతరీతరేన సేనాసనేన, ఇతరీతరసేనాసనసన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ. యమ్పి, భన్తే, భగవా సన్తుట్ఠో ఇతరీతరేన సేనాసనేన, ఇతరీతరసేనాసనసన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ, ఇమం ఖో అహం, భన్తే, భగవతి చతుత్థం ధమ్మం సమనుపస్సామి యేన భగవన్తం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి.

“పున చపరం, భన్తే, భగవా పవివిత్తో, పవివేకస్స చ వణ్ణవాదీ . యమ్పి, భన్తే, భగవా పవివిత్తో, పవివేకస్స చ వణ్ణవాదీ, ఇమం ఖో అహం, భన్తే, భగవతి పఞ్చమం ధమ్మం సమనుపస్సామి యేన భగవన్తం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి.

“ఇమే ఖో అహం, భన్తే, భగవతి పఞ్చ ధమ్మే సమనుపస్సామి యేహి భగవన్తం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తీ”తి.

౨౪౨. “‘అప్పాహారో సమణో గోతమో, అప్పాహారతాయ చ వణ్ణవాదీ’తి, ఇతి చే మం, ఉదాయి, సావకా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం, సన్తి ఖో పన మే, ఉదాయి, సావకా కోసకాహారాపి అడ్ఢకోసకాహారాపి బేలువాహారాపి అడ్ఢబేలువాహారాపి. అహం ఖో పన, ఉదాయి, అప్పేకదా ఇమినా పత్తేన సమతిత్తికమ్పి భుఞ్జామి భియ్యోపి భుఞ్జామి. ‘అప్పాహారో సమణో గోతమో, అప్పాహారతాయ చ వణ్ణవాదీ’తి, ఇతి చే మం, ఉదాయి, సావకా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ

విహరేయ్యుం, యే తే, ఉదాయి, మమ సావకా కోసకాహారాపి అడ్ఢకోసకాహారాపి బేలువాహారాపి అడ్ఢబేలువాహారాపి న మం తే ఇమినా ధమ్మేన సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం.

‘‘‘సన్తుట్ఠో సమణో గోతమో ఇతరీతరేన చీవరేన, ఇతరీతరచీవరసన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ’తి, ఇతి చే మం, ఉదాయి, సావకా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం, సన్తి ఖో పన మే, ఉదాయి, సావకా పంసుకూలికా లూఖచీవరధరా తే సుసానా వా సఙ్కారకూటా వా పాపణికా వా నన్తకాని [పాపణికాని వా నన్తకాని వా (సీ.)] ఉచ్చినిత్వా [ఉచ్చిన్దిత్వా (క.)] సఙ్ఘాటిం కరిత్వా ధారేన్తి. అహం ఖో పనుదాయి, అప్పేకదా గహపతిచీవరాని ధారేమి దళ్హాని సత్థలూఖాని అలాబులోమసాని. ‘సన్తుట్ఠో సమణో గోతమో ఇతరీతరేన చీవరేన, ఇతరీతరచీవరసన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ’తి, ఇతి చే మం, ఉదాయి, సావకా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం, యే తే, ఉదాయి, మమ సావకా పంసుకూలికా లూఖచీవరధరా తే సుసానా వా సఙ్కారకూటా వా పాపణికా వా నన్తకాని ఉచ్చినిత్వా సఙ్ఘాటిం కరిత్వా ధారేన్తి, న మం తే ఇమినా ధమ్మేన సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం.

‘‘‘సన్తుట్ఠో సమణో గోతమో ఇతరీతరేన పిణ్డపాతేన, ఇతరీతరపిణ్డపాతసన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ’తి, ఇతి చే మం, ఉదాయి, సావకా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం, సన్తి ఖో పన మే, ఉదాయి, సావకా పిణ్డపాతికా సపదానచారినో ఉఞ్ఛాసకే వతే రతా, తే అన్తరఘరం పవిట్ఠా సమానా ఆసనేనపి నిమన్తియమానా న సాదియన్తి. అహం ఖో పనుదాయి, అప్పేకదా నిమన్తనేపి [నిమన్తనస్సాపి (క.)] భుఞ్జామి సాలీనం ఓదనం విచితకాళకం అనేకసూపం అనేకబ్యఞ్జనం. ‘సన్తుట్ఠో సమణో గోతమో ఇతరీతరేన పిణ్డపాతేన, ఇతరీతరపిణ్డపాతసన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ’తి, ఇతి చే మం, ఉదాయి, సావకా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం, యే తే, ఉదాయి, మమ సావకా పిణ్డపాతికా సపదానచారినో ఉఞ్ఛాసకే వతే రతా తే అన్తరఘరం పవిట్ఠా సమానా ఆసనేనపి నిమన్తియమానా న సాదియన్తి, న మం తే ఇమినా ధమ్మేన సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం.

‘‘‘సన్తుట్ఠో సమణో గోతమో ఇతరీతరేన సేనాసనేన, ఇతరీతరసేనాసనసన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ’తి, ఇతి చే మం, ఉదాయి, సావకా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం, సన్తి ఖో పన మే, ఉదాయి, సావకా రుక్ఖమూలికా అబ్భోకాసికా, తే అట్ఠమాసే ఛన్నం న ఉపేన్తి. అహం ఖో పనుదాయి, అప్పేకదా కూటాగారేసుపి విహరామి ఉల్లిత్తావలిత్తేసు నివాతేసు ఫుసితగ్గళేసు [ఫుస్సితగ్గళేసు (సీ. పీ.)] పిహితవాతపానేసు. ‘సన్తుట్ఠో సమణో గోతమో ఇతరీతరేన సేనాసనేన, ఇతరీతరసేనాసనసన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ’తి, ఇతి చే మం, ఉదాయి, సావకా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం, యే తే, ఉదాయి, మమ సావకా రుక్ఖమూలికా అబ్భోకాసికా తే అట్ఠమాసే ఛన్నం న ఉపేన్తి, న మం తే

ఇమినా ధమ్మేన సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం.

‘‘‘పవివిత్తో సమణో గోతమో, పవివేకస్స చ వణ్ణవాదీ’తి, ఇతి చే మం, ఉదాయి, సావకా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం, సన్తి ఖో పన మే, ఉదాయి, సావకా ఆరఞ్ఞికా పన్తసేనాసనా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరన్తి, తే అన్వద్ధమాసం సఙ్ఘమజ్ఝే ఓసరన్తి పాతిమోక్ఖుద్దేసాయ. అహం ఖో పనుదాయి, అప్పేకదా ఆకిణ్ణో విహరామి భిక్ఖూహి భిక్ఖునీహి ఉపాసకేహి ఉపాసికాహి రఞ్ఞా రాజమహామత్తేహి తిత్థియేహి తిత్థియసావకేహి. ‘పవివిత్తో సమణో గోతమో, పవివేకస్స చ వణ్ణవాదీ’తి, ఇతి చే మం, ఉదాయి, సావకా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం, యే తే, ఉదాయి, మమ సావకా ఆరఞ్ఞకా పన్తసేనాసనా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరన్తి తే అన్వద్ధమాసం సఙ్ఘమజ్ఝే ఓసరన్తి పాతిమోక్ఖుద్దేసాయ, న మం తే ఇమినా ధమ్మేన సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరేయ్యుం.

‘‘ఇతి ఖో, ఉదాయి, న మమం సావకా ఇమేహి పఞ్చహి ధమ్మేహి సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి.

౨౪౩. ‘‘అత్థి ఖో, ఉదాయి, అఞ్ఞే చ పఞ్చ ధమ్మా యేహి పఞ్చహి ధమ్మేహి మమం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి , సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి. కతమే పఞ్చ? ఇధుదాయి, మమం సావకా అధిసీలే సమ్భావేన్తి – ‘సీలవా సమణో గోతమో పరమేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో’తి. యమ్పుదాయి [యముదాయి (స్యా॰ క॰)], మమం సావకా అధిసీలే సమ్భావేన్తి – ‘సీలవా సమణో గోతమో పరమేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో’తి, అయం ఖో, ఉదాయి , పఠమో ధమ్మో యేన మమం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి.

౨౪౪. ‘‘పున చపరం, ఉదాయి, మమం సావకా అభిక్కన్తే ఞాణదస్సనే సమ్భావేన్తి – ‘జానంయేవాహ సమణో గోతమో – జానామీతి, పస్సంయేవాహ సమణో గోతమో – పస్సామీతి; అభిఞ్ఞాయ సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి నో అనభిఞ్ఞాయ; సనిదానం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి నో అనిదానం; సప్పాటిహారియం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి నో అప్పాటిహారియ’న్తి. యమ్పుదాయి, మమం సావకా అభిక్కన్తే ఞాణదస్సనే సమ్భావేన్తి – ‘జానంయేవాహ సమణో గోతమో – జానామీతి, పస్సంయేవాహ సమణో గోతమో – పస్సామీతి; అభిఞ్ఞాయ సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి నో అనభిఞ్ఞాయ; సనిదానం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి నో అనిదానం; సప్పాటిహారియం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి నో అప్పాటిహారియ’న్తి, అయం ఖో, ఉదాయి, దుతియో ధమ్మో యేన మమం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి.

౨౪౫. ‘‘పున చపరం, ఉదాయి, మమం సావకా అధిపఞ్ఞాయ సమ్భావేన్తి – ‘పఞ్ఞవా సమణో గోతమో పరమేన పఞ్ఞాక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో; తం వత అనాగతం వాదపథం న దక్ఖతి, ఉప్పన్నం వా పరప్పవాదం న సహధమ్మేన

సునిగ్గహితం నిగ్గణ్హిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి’. తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, అపి ను మే సావకా ఏవం జానన్తా ఏవం పస్సన్తా అన్తరన్తరా కథం ఓపాతేయ్యు”న్తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“న ఖో పనాహం, ఉదాయి, సావకేసు అనుసాసనిం పచ్చాసీసామి [పచ్చాసింసామి (సీ. స్యా. కం. పీ.)]; అఞ్ఞదత్థు మమయేవ సావకా అనుసాసనిం పచ్చాసీసన్తి.

“యమ్పుదాయి, మమం సావకా అధిపఞ్ఞాయ సమ్భావేన్తి – ‘పఞ్ఞవా సమణో గోతమో పరమేన పఞ్ఞాక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో; తం వత అనాగతం వాదపథం న దక్ఖతి, ఉప్పన్నం వా పరప్పవాదం న సహధమ్మేన నిగ్గహితం నిగ్గణ్హిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి’. అయం ఖో, ఉదాయి, తతియో ధమ్మో యేన మమం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి.

౨౪౬. “పున చపరం, ఉదాయి, మమ సావకా యేన దుక్ఖేన దుక్ఖోతిణ్ణా దుక్ఖపరేతా తే మం ఉపసఙ్కమిత్వా దుక్ఖం అరియసచ్చం పుచ్ఛన్తి, తేసాహం దుక్ఖం అరియసచ్చం పుట్ఠో బ్యాకరోమి, తేసాహం చిత్తం ఆరాధేమి పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన; తే మం దుక్ఖసముదయం... దుక్ఖనిరోధం... దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అరియసచ్చం పుచ్ఛన్తి, తేసాహం దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అరియసచ్చం పుట్ఠో బ్యాకరోమి , తేసాహం చిత్తం ఆరాధేమి పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన. యమ్పుదాయి, మమ సావకా యేన దుక్ఖేన దుక్ఖోతిణ్ణా దుక్ఖపరేతా తే మం ఉపసఙ్కమిత్వా దుక్ఖం అరియసచ్చం పుచ్ఛన్తి, తేసాహం దుక్ఖం అరియసచ్చం పుట్ఠో బ్యాకరోమి, తేసాహం చిత్తం ఆరాధేమి పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన. తే మం దుక్ఖసముదయం ... దుక్ఖనిరోధం... దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అరియసచ్చం పుచ్ఛన్తి. తేసాహం దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం అరియసచ్చం పుట్ఠో బ్యాకరోమి. తేసాహం చిత్తం ఆరాధేమి పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన. అయం ఖో, ఉదాయి, చతుత్థో ధమ్మో యేన మమం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి.

౨౪౭. “పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా చత్తారో సతిపట్ఠానే భావేన్తి. ఇధుదాయి, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి... చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి... ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

“పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా చత్తారో సమ్మప్పధానే భావేన్తి. ఇధుదాయి , భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, వీరియం ఆరభతి, చిత్తం పగ్గణ్హాతి, పదహతి; ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, వీరియం ఆరభతి, చిత్తం పగ్గణ్హాతి, పదహతి; అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, వీరియం ఆరభతి, చిత్తం పగ్గణ్హాతి, పదహతి; ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, వీరియం ఆరభతి, చిత్తం పగ్గణ్హాతి, పదహతి. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

“పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా చత్తారో ఇద్ధిపాదే భావేన్తి. ఇధుదాయి, భిక్ఖు ఛన్దసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, చిత్తసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీమంసాసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

“పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా పఞ్చిన్ద్రియాని భావేన్తి. ఇధుదాయి , భిక్ఖు సద్ధిన్ద్రియం భావేతి ఉపసమగామిం సమ్బోధగామిం; వీరియిన్ద్రియం భావేతి…పే॰… సతిన్ద్రియం భావేతి… సమాధిన్ద్రియం భావేతి… పఞ్ఞిన్ద్రియం భావేతి ఉపసమగామిం సమ్బోధగామిం. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

“పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా పఞ్చ బలాని భావేన్తి. ఇధుదాయి, భిక్ఖు సద్ధాబలం భావేతి ఉపసమగామిం సమ్బోధగామిం; వీరియబలం భావేతి…పే॰… సతిబలం భావేతి… సమాధిబలం భావేతి… పఞ్ఞాబలం భావేతి ఉపసమగామిం సమ్బోధగామిం. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

“పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా సత్తబోజ్ఝఙ్గే భావేన్తి. ఇధుదాయి, భిక్ఖు సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం; ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి…పే॰… వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి… పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి… పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి… సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి… ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

“పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం భావేన్తి. ఇధుదాయి, భిక్ఖు సమ్మాదిట్ఠిం భావేతి, సమ్మాసఙ్కప్పం భావేతి, సమ్మావాచం భావేతి , సమ్మాకమ్మన్తం భావేతి, సమ్మాఆజీవం భావేతి, సమ్మావాయామం భావేతి, సమ్మాసతిం భావేతి, సమ్మాసమాధిం భావేతి. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

౨౪౮. “పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా అట్ఠ విమోక్ఖే భావేన్తి. రూపీ రూపాని పస్సతి, అయం పఠమో విమోక్ఖో; అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ బహిద్ధా రూపాని పస్సతి, అయం దుతియో విమోక్ఖో; సుభన్తేవ అధిముత్తో హోతి, అయం తతియో విమోక్ఖో; సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం చతుత్థో విమోక్ఖో; సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం పఞ్చమో విమోక్ఖో; సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం ఛట్ఠో విమోక్ఖో; సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం సత్తమో విమోక్ఖో; సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, అయం అట్ఠమో విమోక్ఖో. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

౨౪౯. "పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా అట్ఠ అభిభాయతనాని భావేన్తి. అజ్ఝత్తం రూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి పరిత్తాని సువణ్ణదుబ్బణ్ణాని. 'తాని అభిభుయ్య జానామి, పస్సామీ'తి ఏవం సఞ్ఞీ హోతి. ఇదం పఠమం అభిభాయతనం.

"అజ్ఝత్తం రూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి అప్పమాణాని సువణ్ణదుబ్బణ్ణాని. 'తాని అభిభుయ్య జానామి, పస్సామీ'తి ఏవం సఞ్ఞీ హోతి. ఇదం దుతియం అభిభాయతనం.

"అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి పరిత్తాని సువణ్ణదుబ్బణ్ణాని. 'తాని అభిభుయ్య జానామి, పస్సామీ'తి ఏవం సఞ్ఞీ హోతి. ఇదం తతియం అభిభాయతనం.

"అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి అప్పమాణాని సువణ్ణదుబ్బణ్ణాని. 'తాని అభిభుయ్య జానామి, పస్సామీ'తి ఏవం సఞ్ఞీ హోతి. ఇదం చతుత్థం అభిభాయతనం.

"అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి నీలాని నీలవణ్ణాని నీలనిదస్సనాని నీలనిభాసాని. సేయ్యథాపి నామ ఉమాపుప్ఫం నీలం నీలవణ్ణం నీలనిదస్సనం నీలనిభాసం, సేయ్యథాపి వా పన తం వత్థం బారాణసేయ్యకం ఉభతోభాగవిమట్ఠం నీలం నీలవణ్ణం నీలనిదస్సనం నీలనిభాసం; ఏవమేవ అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి నీలాని నీలవణ్ణాని నీలనిదస్సనాని నీలనిభాసాని. 'తాని అభిభుయ్య జానామి, పస్సామీ'తి ఏవం సఞ్ఞీ హోతి. ఇదం పఞ్చమం అభిభాయతనం .

"అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి పీతాని పీతవణ్ణాని పీతనిదస్సనాని పీతనిభాసాని. సేయ్యథాపి నామ కణికారపుప్ఫం పీతం పీతవణ్ణం పీతనిదస్సనం పీతనిభాసం, సేయ్యథాపి వా పన తం వత్థం బారాణసేయ్యకం ఉభతోభాగవిమట్ఠం పీతం పీతవణ్ణం పీతనిదస్సనం పీతనిభాసం; ఏవమేవ అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి పీతాని పీతవణ్ణాని పీతనిదస్సనాని పీతనిభాసాని. 'తాని అభిభుయ్య జానామి, పస్సామీ'తి ఏవం సఞ్ఞీ హోతి. ఇదం ఛట్ఠం అభిభాయతనం.

"అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి లోహితకాని లోహితకవణ్ణాని లోహితకనిదస్సనాని లోహితకనిభాసాని. సేయ్యథాపి నామ బన్ధుజీవకపుప్ఫం లోహితకం లోహితకవణ్ణం లోహితకనిదస్సనం లోహితకనిభాసం, సేయ్యథాపి వా పన తం వత్థం బారాణసేయ్యకం ఉభతోభాగవిమట్ఠం లోహితకం లోహితకవణ్ణం లోహితకనిదస్సనం లోహితకనిభాసం; ఏవమేవ అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి లోహితకాని లోహితకవణ్ణాని లోహితకనిదస్సనాని లోహితకనిభాసాని. 'తాని అభిభుయ్య జానామి, పస్సామీ'తి ఏవం సఞ్ఞీ హోతి. ఇదం సత్తమం అభిభాయతనం.

"అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి ఓదాతాని ఓదాతవణ్ణాని ఓదాతనిదస్సనాని ఓదాతనిభాసాని. సేయ్యథాపి నామ ఓసధితారకా ఓదాతా ఓదాతవణ్ణా ఓదాతనిదస్సనా ఓదాతనిభాసా, సేయ్యథాపి వా పన తం వత్థం బారాణసేయ్యకం ఉభతోభాగవిమట్ఠం ఓదాతం ఓదాతవణ్ణం ఓదాతనిదస్సనం ఓదాతనిభాసం; ఏవమేవ అజ్ఝత్తం అరూపసఞ్ఞీ ఏకో బహిద్ధా రూపాని పస్సతి ఓదాతాని ఓదాతవణ్ణాని ఓదాతనిదస్సనాని ఓదాతనిభాసాని . 'తాని అభిభుయ్య జానామి ,

పస్సామీ’తి ఏవంసఞ్ఞీ హోతి. ఇదం అట్ఠమం అభిభాయతనం. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

౨౩౦. “పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా దస కసిణాయతనాని భావేన్తి. పథవీకసిణమేకో సఞ్జానాతి ఉద్ధమధో తిరియం అద్వయం అప్పమాణం; ఆపోకసిణమేకో సఞ్జానాతి...పే.... తేజోకసిణమేకో సఞ్జానాతి... వాయోకసిణమేకో సఞ్జానాతి... నీలకసిణమేకో సఞ్జానాతి... పీతకసిణమేకో సఞ్జానాతి... లోహితకసిణమేకో సఞ్జానాతి... ఓదాతకసిణమేకో సఞ్జానాతి... ఆకాసకసిణమేకో సఞ్జానాతి ... విఞ్ఞాణకసిణమేకో సఞ్జానాతి ఉద్ధమధో తిరియం అద్వయం అప్పమాణం. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

౨౩౧. “పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా చత్తారి ఝానాని భావేన్తి. ఇధుదాయి, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం వివేకజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స వివేకజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి. సేయ్యథాపి, ఉదాయి, దక్ఖో న్హాపకో [నహాపకో (సీ॰ పీ॰)] వా న్హాపకన్తేవాసీ వా కంసథాలే న్హానీయచుణ్ణాని [నహానీయచుణ్ణాని (సీ॰ పీ॰)] ఆకిరిత్వా ఉదకేన పరిప్ఫోసకం పరిప్ఫోసకం సన్నేయ్య, సాయం న్హానీయపిణ్డి [సాస్స నహానీయపిణ్డీ (సీ॰ స్యా॰ కం॰)] స్నేహానుగతా స్నేహపరేతో సన్తరబాహిరా ఫుటా స్నేహేన న చ పగ్ఘరిణీ; ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం వివేకజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స వివేకజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి.

“పున చపరం, ఉదాయి, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం...పే॰... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం సమాధిజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స సమాధిజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి . సేయ్యథాపి, ఉదాయి, ఉదకరహదో గమ్భీరో ఉబ్భిదోదకో [ఉబ్భితోదకో (స్యా॰ కం॰ క॰)]. తస్స నేవస్స పురత్థిమాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం , న పచ్ఛిమాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, న ఉత్తరాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, న దక్ఖిణాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, దేవో చ న కాలేన కాలం సమ్మా ధారం అనుప్పవేచ్ఛేయ్య; అథ ఖో తమ్హావ ఉదకరహదా సీతా వారిధారా ఉబ్భిజ్జిత్వా తమేవ ఉదకరహదం సీతేన వారినా అభిసన్దేయ్య పరిసన్దేయ్య పరిపూరేయ్య పరిప్ఫరేయ్య, నాస్స [న నేసం (సీ॰)] కిఞ్చి సబ్బావతో ఉదకరహదస్స సీతేన వారినా అప్ఫుటం అస్స. ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం సమాధిజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స సమాధిజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి.

“పున చపరం, ఉదాయి, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా...పే॰... తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం నిప్పీతికేన సుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స నిప్పీతికేన సుఖేన అప్ఫుటం హోతి. సేయ్యథాపి, ఉదాయి, ఉప్పలినియం వా పదుమినియం వా పుణ్డరీకినియం వా అప్పేకచ్చాని

ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని ఉదకానుగ్గతాని అన్తో నిముగ్గపోసీని, తాని యావ చగ్గా యావ చ మూలా సీతేన వారినా అభిసన్నాని పరిసన్నాని పరిపూరాని పరిప్ఫుటాని, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతం, ఉప్పలానం వా పదుమానం వా పుణ్డరీకానం వా సీతేన వారినా అప్ఫుటం అస్స; ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం నిప్పీతికేన సుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స నిప్పీతికేన సుఖేన అప్ఫుటం హోతి.

“పున చపరం, ఉదాయి, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన ఫరిత్వా నిసిన్నో హోతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన అప్ఫుటం హోతి. సేయ్యథాపి, ఉదాయి, పురిసో ఓదాతేన వత్థేన ససీసం పారుపిత్వా నిసిన్నో అస్స, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స ఓదాతేన వత్థేన అప్ఫుటం అస్స; ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన ఫరిత్వా నిసిన్నో హోతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన అప్ఫుటం హోతి. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

౨౫౨. “పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా ఏవం పజానన్తి – ‘అయం ఖో మే కాయో రూపీ చాతుమహాభూతికో మాతాపేత్తికసమ్భవో ఓదనకుమ్మాసూపచయో అనిచ్చుచ్ఛాదనపరిమద్దనభేదనవిద్ధంసనధమ్మో; ఇదఞ్చ పన మే విఞ్ఞాణం ఏత్థ సితం ఏత్థ పటిబద్ధం’. సేయ్యథాపి, ఉదాయి, మణి వేళురియో సుభో జాతిమా అట్ఠంసో సుపరికమ్మకతో అచ్ఛో విప్పసన్నో సబ్బాకారసమ్పన్నో; తత్రిదం సుత్తం ఆవుతం నీలం వా పీతం వా లోహితం వా ఓదాతం వా పణ్డుసుత్తం వా. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో హత్థే కరిత్వా పచ్చవేక్ఖేయ్య – ‘అయం ఖో మణి వేళురియో సుభో జాతిమా అట్ఠంసో సుపరికమ్మకతో అచ్ఛో విప్పసన్నో సబ్బాకారసమ్పన్నో; తత్రిదం సుత్తం ఆవుతం నీలం వా పీతం వా లోహితం వా ఓదాతం వా పణ్డుసుత్తం వా’తి. ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా ఏవం పజానన్తి – ‘అయం ఖో మే కాయో రూపీ చాతుమహాభూతికో మాతాపేత్తికసమ్భవో ఓదనకుమ్మాసూపచయో అనిచ్చుచ్ఛాదనపరిమద్దనభేదనవిద్ధంసనధమ్మో; ఇదఞ్చ పన మే విఞ్ఞాణం ఏత్థ సితం ఏత్థ పటిబద్ధ’న్తి. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

౨౫౩. “పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా ఇమమ్హా కాయా అఞ్ఞం కాయం అభినిమ్మినన్తి రూపిం మనోమయం సబ్బఙ్గపచ్చఙ్గిం అహీనిన్ద్రియం. సేయ్యథాపి, ఉదాయి, పురిసో ముఞ్జమ్హా ఈసికం పబ్బాహేయ్య; తస్స ఏవమస్స – ‘అయం ముఞ్జో, అయం ఈసికా; అఞ్ఞో ముఞ్జో, అఞ్ఞా ఈసికా; ముఞ్జమ్హాత్వేవ ఈసికా పబ్బాళ్హా’తి. సేయ్యథా వా పనుదాయి, పురిసో అసిం కోసియా పబ్బాహేయ్య; తస్స ఏవమస్స – ‘అయం అసి, అయం కోసి; అఞ్ఞో అసి అఞ్ఞా కోసి; కోసియాత్వేవ అసి పబ్బాళ్హో’తి. సేయ్యథా వా, పనుదాయి , పురిసో అహిం కరణ్డా ఉద్ధరేయ్య; తస్స ఏవమస్స – ‘అయం అహి, అయం కరణ్డో; అఞ్ఞో అహి, అఞ్ఞో కరణ్డో; కరణ్డాత్వేవ అహి ఉబ్భతో’తి. ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా ఇమమ్హా కాయా

అఞ్ఞం కాయం అభినిమ్మినన్తి రూపిం మనోమయం సబ్బఙ్గపచ్చఙ్గిం అహీనిన్ద్రియం. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

౨౩౪. ‘‘పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోన్తి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోన్తి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి; ఆవిభావం, తిరోభావం; తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానా గచ్ఛన్తి, సేయ్యథాపి ఆకాసే; పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరోన్తి, సేయ్యథాపి ఉదకే; ఉదకేపి అభిజ్జమానే [అభిజ్జమానా (క.)] గచ్ఛన్తి, సేయ్యథాపి పథవియం; ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమన్తి, సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో; ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే పాణినా పరిమసన్తి పరిమజ్జన్తి, యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేన్తి. సేయ్యథాపి, ఉదాయి, దక్ఖో కుమ్భకారో వా కుమ్భకారన్తేవాసీ వా సుపరికమ్మకతాయ మత్తికాయ యం యదేవ భాజనవికతిం ఆకఙ్ఖేయ్య తం తదేవ కరేయ్య అభినిప్ఫాదేయ్య; సేయ్యథా వా పనుదాయి, దక్ఖో దన్తకారో వా దన్తకారన్తేవాసీ వా సుపరికమ్మకతస్మిం దన్తస్మిం యం యదేవ దన్తవికతిం ఆకఙ్ఖేయ్య తం తదేవ కరేయ్య అభినిప్ఫాదేయ్య; సేయ్యథా వా పనుదాయి, దక్ఖో సువణ్ణకారో వా సువణ్ణకారన్తేవాసీ వా సుపరికమ్మకతస్మిం సువణ్ణస్మిం యం యదేవ సువణ్ణవికతిం ఆకఙ్ఖేయ్య తం తదేవ కరేయ్య అభినిప్ఫాదేయ్య. ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోన్తి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోన్తి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి; ఆవిభావం, తిరోభావం; తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానా గచ్ఛన్తి, సేయ్యథాపి ఆకాసే; పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరోన్తి, సేయ్యథాపి ఉదకే; ఉదకేపి అభిజ్జమానే గచ్ఛన్తి , సేయ్యథాపి పథవియం; ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమన్తి, సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో; ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే పాణినా పరిమసన్తి పరిమజ్జన్తి, యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేన్తి. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

౨౩౫. ‘‘పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ ఉభో సద్దే సుణన్తి – దిబ్బే చ మానుసే చ, యే దూరే సన్తికే చ. సేయ్యథాపి, ఉదాయి, బలవా సఙ్ఖధమో అప్పకసిరేనేవ చాతుద్దిసా విఞ్ఞాపేయ్య; ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ ఉభో సద్దే సుణన్తి – దిబ్బే చ మానుసే చ, యే దూరే సన్తికే చ. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

౨౩౬. ‘‘పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానన్తి – సరాగం వా చిత్తం ‘సరాగం చిత్త’న్తి పజానన్తి, వీతరాగం వా చిత్తం ‘వీతరాగం చిత్త’న్తి పజానన్తి; సదోసం వా చిత్తం ‘సదోసం చిత్త’న్తి పజానన్తి, వీతదోసం వా చిత్తం ‘వీతదోసం చిత్త’న్తి పజానన్తి; సమోహం వా చిత్తం ‘సమోహం చిత్త’న్తి పజానన్తి, వీతమోహం వా చిత్తం ‘వీతమోహం చిత్త’న్తి పజానన్తి; సంఖిత్తం వా చిత్తం ‘సఙ్ఖిత్తం చిత్త’న్తి పజానన్తి, విక్ఖిత్తం వా చిత్తం ‘విక్ఖిత్తం చిత్త’న్తి పజానన్తి; మహగ్గతం వా చిత్తం ‘మహగ్గతం చిత్త’న్తి పజానన్తి, అమహగ్గతం వా చిత్తం ‘అమహగ్గతం చిత్త’న్తి పజానన్తి; సఉత్తరం వా చిత్తం ‘సఉత్తరం చిత్త’న్తి పజానన్తి, అనుత్తరం వా చిత్తం ‘అనుత్తరం చిత్త’న్తి పజానన్తి; సమాహితం వా చిత్తం ‘సమాహితం చిత్త’న్తి పజానన్తి, అసమాహితం వా చిత్తం ‘అసమాహితం చిత్త’న్తి పజానన్తి; విముత్తం వా చిత్తం ‘విముత్తం చిత్త’న్తి పజానన్తి, అవిముత్తం వా చిత్తం ‘అవిముత్తం చిత్త’న్తి పజానన్తి.

సేయ్యథాపి, ఉదాయి, ఇత్థీ వా పురిసో వా దహరో యువా మణ్డనకజాతికో ఆదాసే వా పరిసుద్ధే పరియోదాతే అచ్ఛే వా ఉదకపత్తే సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో సకణికం వా 'సకణిక'న్తి [సకణికఙ్గం వా సకణికఙ్గన్తి (సీ.)] జానేయ్య , అకణికం వా 'అకణిక'న్తి [అకణికఙ్గం వా అకణికఙ్గన్తి (సీ.)] జానేయ్య; ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానన్తి – సరాగం వా చిత్తం 'సరాగం చిత్త'న్తి పజానన్తి, వీతరాగం వా చిత్తం...పే.... సదోసం వా చిత్తం... వీతదోసం వా చిత్తం... సమోహం వా చిత్తం... వీతమోహం వా చిత్తం... సఙ్ఖిత్తం వా చిత్తం... విక్ఖిత్తం వా చిత్తం... మహగ్గతం వా చిత్తం... అమహగ్గతం వా చిత్తం... సఉత్తరం వా చిత్తం... అనుత్తరం వా చిత్తం... సమాహితం వా చిత్తం... అసమాహితం వా చిత్తం... విముత్తం వా చిత్తం... అవిముత్తం వా చిత్తం 'అవిముత్తం చిత్త'న్తి పజానన్తి. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

౨౫౭. "పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరన్తి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి, అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే – 'అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో'తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. సేయ్యథాపి, ఉదాయి, పురిసో సకమ్హా గామా అఞ్ఞం గామం గచ్ఛేయ్య, తమ్హాపి గామా అఞ్ఞం గామం గచ్ఛేయ్య; సో తమ్హా గామా సకంయేవ గామం పచ్చాగచ్ఛేయ్య; తస్స ఏవమస్స – 'అహం ఖో సకమ్హా గామా అఞ్ఞం గామం అగచ్ఛిం, తత్ర ఏవం అట్ఠాసిం ఏవం నిసీదిం ఏవం అభాసిం ఏవం తుణ్హీ అహోసిం; తమ్హాపి గామా అముం గామం అగచ్ఛిం, తత్రాపి ఏవం అట్ఠాసిం ఏవం నిసీదిం ఏవం అభాసిం ఏవం తుణ్హీ అహోసిం, సోమ్హి తమ్హా గామా సకంయేవ గామం పచ్చాగతో'తి. ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరన్తి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం...పే.... ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరన్తి. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

౨౫౮. "పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సన్తి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానన్తి – 'ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా; ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా వచీసుచరితేన సమన్నాగతా మనోసుచరితేన సమన్నాగతా అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా'తి. ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సన్తి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానన్తి. సేయ్యథాపి, ఉదాయి, ద్వే అగారా సద్వారా [సన్నద్వారా (క.)]. తత్ర చక్ఖుమా పురిసో

మజ్ఝే ఠితో పస్సేయ్య మనుస్సే గేహం పవిసన్తేపి నిక్ఖమన్తేపి అనుచఙ్కమన్తేపి అనువిచరన్తేపి; ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సన్తి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానన్తి...పే.... తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి.

౨౫౯. "పున చపరం, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి. సేయ్యథాపి, ఉదాయి, పబ్బతసఙ్ఖేపే ఉదకరహదో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో, తత్థ చక్ఖుమా పురిసో తీరే ఠితో పస్సేయ్య సిప్పిసమ్బుకమ్పి [సిప్పికసమ్బుకమ్పి (స్యా. కం. క.)] సక్ఖరకఠలమ్పి మచ్ఛగుమ్బమ్పి చరన్తమ్పి తిట్ఠన్తమ్పి. తస్స ఏవమస్స – 'అయం ఖో ఉదకరహదో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో, తత్రిమే సిప్పిసమ్బుకాపి సక్ఖరకఠలాపి మచ్ఛగుమ్బాపి చరన్తిపి తిట్ఠన్తిపీ'తి. ఏవమేవ ఖో, ఉదాయి, అక్ఖాతా మయా సావకానం పటిపదా, యథాపటిపన్నా మే సావకా ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి. తత్ర చ పన మే సావకా బహూ అభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా విహరన్తి. అయం ఖో, ఉదాయి, పఞ్చమో ధమ్మో యేన మమ సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తి.

"ఇమే ఖో, ఉదాయి, పఞ్చ ధమ్మా యేహి మమం సావకా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, సక్కత్వా గరుం కత్వా ఉపనిస్సాయ విహరన్తీ"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

మహాసకులుదాయిసుత్తం నిట్ఠితం సత్తమం.

౮. సమణముణ్డికసుత్తం

౨౬౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఉగ్గాహమానో పరిబ్బాజకో సమణముణ్డికాపుత్తో [సమణమణ్డికాపుత్తో (సీ. పీ.)] సమయప్పవాదకే తిన్దుకాచీరే ఏకసాలకే మల్లికాయ ఆరామే పటివసతి మహతియా పరిబ్బాజకపరిసాయ సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి పరిబ్బాజకసతేహి. అథ ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి సావత్థియా నిక్ఖమి దివా దివస్స భగవన్తం దస్సనాయ. అథ ఖో పఞ్చకఙ్గస్స థపతిస్స ఏతదహోసి – "అకాలో ఖో తావ భగవన్తం దస్సనాయ; పటిసల్లీనో భగవా. మనోభావనియానమ్పి భిక్ఖూనం అసమయో దస్సనాయ; పటిసల్లీనా మనోభావనియా భిక్ఖూ. యంనూనాహం యేన సమయప్పవాదకో తిన్దుకాచీరో ఏకసాలకో మల్లికాయ ఆరామో యేన ఉగ్గాహమానో పరిబ్బాజకో సమణముణ్డికాపుత్తో తేనుపసఙ్కమేయ్య"న్తి. అథ ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి యేన సమయప్పవాదకో తిన్దుకాచీరో ఏకసాలకో మల్లికాయ ఆరామో యేన ఉగ్గాహమానో పరిబ్బాజకో సమణముణ్డికాపుత్తో తేనుపసఙ్కమి.

తేన ఖో పన సమయేన ఉగ్గాహమానో పరిబ్బాజకో సమణముణ్డికాపుత్తో మహతియా పరిబ్బాజకపరిసాయ సద్ధిం నిసిన్నో హోతి ఉన్నాదినియా ఉచ్చాసద్దమహాసద్దాయ అనేకవిహితం తిరచ్ఛానకథం కథేన్తియా, సేయ్యథిదం – రాజకథం

చోరకథం మహామత్తకథం సేనాకథం భయకథం యుద్ధకథం అన్నకథం పానకథం వత్థకథం సయనకథం మాలాకథం గన్ధకథం ఞాతికథం యానకథం గామకథం నిగమకథం నగరకథం జనపదకథం ఇత్థికథం సూరకథం విసిఖాకథం కుమ్భట్ఠానకథం పుబ్బపేతకథం నానత్తకథం లోకక్ఖాయికం సముద్దక్ఖాయికం ఇతిభవాభవకథం ఇతి వా.

అద్దసా ఖో ఉగ్గాహమానో పరిబ్బాజకో సమణముణ్డికాపుత్తో పఞ్చకఙ్గం థపతిం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన సకం పరిసం సణ్ఠాపేసి – “అప్పసద్దా భోన్తో హోన్తు, మా భోన్తో సద్దమకత్థ; అయం సమణస్స గోతమస్స సావకో ఆగచ్ఛతి పఞ్చకఙ్గో థపతి. యావతా ఖో పన సమణస్స గోతమస్స సావకా గిహీ ఓదాతవసనా సావత్థియం పటివసన్తి అయం తేసం అఞ్ఞతరో పఞ్చకఙ్గో థపతి. అప్పసద్దకామా ఖో పన తే ఆయస్మన్తో అప్పసద్దవినీతా అప్పసద్దస్స వణ్ణవాదినో; అప్పేవ నామ అప్పసద్దం పరిసం విదిత్వా ఉపసఙ్కమితబ్బం మఞ్ఞేయ్యా”తి. అథ ఖో తే పరిబ్బాజకా తుణ్హీ అహేసుం.

౨౬౧. అథ ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి యేన ఉగ్గాహమానో పరిబ్బాజకో సమణముణ్డికాపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉగ్గాహమానేన పరిబ్బాజకేన సమణముణ్డికాపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోది . సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో పఞ్చకఙ్గం థపతిం ఉగ్గాహమానో పరిబ్బాజకో సమణముణ్డికాపుత్తో ఏతదవోచ – “చతూహి ఖో అహం, గహపతి, ధమ్మేహి సమన్నాగతం పురిసపుగ్గలం పఞ్ఞపేమి సమ్పన్నకుసలం పరమకుసలం ఉత్తమపత్తిపత్తం సమణం అయోజ్ఝం. కతమేహి చతూహి? ఇధ, గహపతి, న కాయేన పాపకమ్మం కరోతి, న పాపకం వాచం భాసతి, న పాపకం సఙ్కప్పం సఙ్కప్పేతి, న పాపకం ఆజీవం ఆజీవతి – ఇమేహి ఖో అహం, గహపతి, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం పురిసపుగ్గలం పఞ్ఞపేమి సమ్పన్నకుసలం పరమకుసలం ఉత్తమపత్తిపత్తం సమణం అయోజ్ఝ”న్తి.

అథ ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి ఉగ్గాహమానస్స పరిబ్బాజకస్స సమణముణ్డికాపుత్తస్స భాసితం నేవ అభినన్ది నప్పటిక్కోసి. అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి – “భగవతో సన్తికే ఏతస్స భాసితస్స అత్థం ఆజానిస్సామీ”తి. అథ ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో పఞ్చకఙ్గో థపతి యావతకో అహోసి ఉగ్గాహమానేన పరిబ్బాజకేన సమణముణ్డికాపుత్తేన సద్ధిం కథాసల్లాపో తం సబ్బం భగవతో ఆరోచేసి.

౨౬౨. ఏవం వుత్తే, భగవా పఞ్చకఙ్గం థపతిం ఏతదవోచ – “ఏవం సన్తే ఖో, థపతి, దహరో కుమారో మన్దో ఉత్తానసేయ్యకో సమ్పన్నకుసలో భవిస్సతి పరమకుసలో ఉత్తమపత్తిపత్తో సమణో అయోజ్ఝో, యథా ఉగ్గాహమానస్స పరిబ్బాజకస్స సమణముణ్డికాపుత్తస్స వచనం. దహరస్స హి, థపతి, కుమారస్స మన్దస్స ఉత్తానసేయ్యకస్స కాయోతిపి న హోతి, కుతో పన కాయేన పాపకమ్మం కరిస్సతి, అఞ్ఞత్ర ఫన్దితమత్తా! దహరస్స హి, థపతి, కుమారస్స మన్దస్స ఉత్తానసేయ్యకస్స వాచాతిపి న హోతి, కుతో పన పాపకం వాచం భాసిస్సతి, అఞ్ఞత్ర రోదితమత్తా ! దహరస్స హి, థపతి, కుమారస్స మన్దస్స ఉత్తానసేయ్యకస్స సఙ్కప్పోతిపి న హోతి, కుతో పన పాపకం సఙ్కప్పం సఙ్కప్పిస్సతి, అఞ్ఞత్ర వికూజితమత్తా [వికుజ్జితమత్తా (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)]! దహరస్స హి, థపతి, కుమారస్స మన్దస్స ఉత్తానసేయ్యకస్స ఆజీవోతిపి న హోతి, కుతో పన పాపకం ఆజీవం ఆజీవిస్సతి, అఞ్ఞత్ర మాతుథఞ్ఞా! ఏవం సన్తే ఖో, థపతి, దహరో కుమారో మన్దో ఉత్తానసేయ్యకో సమ్పన్నకుసలో భవిస్సతి పరమకుసలో ఉత్తమపత్తిపత్తో సమణో అయోజ్ఝో, యథా ఉగ్గాహమానస్స పరిబ్బాజకస్స సమణముణ్డికాపుత్తస్స వచనం.

౨౬౩. "చతూహి ఖో అహం, థపతి, ధమ్మేహి సమన్నాగతం పురిసపుగ్గలం పఞ్ఞపేమి న చేవ సమ్పన్నకుసలం న పరమకుసలం న ఉత్తమపత్తిపత్తం సమణం అయోజ్ఝం, అపి చిమం దహరం కుమారం మన్దం ఉత్తానసేయ్యకం సమధిగయ్హ తిట్ఠతి. కతమేహి చతూహి? ఇధ, థపతి, న కాయేన పాపకమ్మం కరోతి, న పాపకం వాచం భాసతి, న పాపకం సఙ్కప్పం సఙ్కప్పేతి, న పాపకం ఆజీవం ఆజీవతి – ఇమేహి ఖో అహం, థపతి, చతూహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం పురిసపుగ్గలం పఞ్ఞపేమి న చేవ సమ్పన్నకుసలం న పరమకుసలం న ఉత్తమపత్తిపత్తం సమణం అయోజ్ఝం, అపి చిమం దహరం కుమారం మన్దం ఉత్తానసేయ్యకం సమధిగయ్హ తిట్ఠతి.

"దసహి ఖో అహం, థపతి, ధమ్మేహి సమన్నాగతం పురిసపుగ్గలం పఞ్ఞపేమి సమ్పన్నకుసలం పరమకుసలం ఉత్తమపత్తిపత్తం సమణం అయోజ్ఝం. ఇమే అకుసలా సీలా; తమహం [కహం (సీ॰), తహం (పీ॰)], థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి. ఇతోసముట్ఠానా అకుసలా సీలా; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి. ఇధ అకుసలా సీలా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి. ఏవం పటిపన్నో అకుసలానం సీలానం నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి.

"ఇమే కుసలా సీలా; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి. ఇతోసముట్ఠానా కుసలా సీలా; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి. ఇధ కుసలా సీలా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి. ఏవం పటిపన్నో కుసలానం సీలానం నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి.

"ఇమే అకుసలా సఙ్కప్పా; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి. ఇతోసముట్ఠానా అకుసలా సఙ్కప్పా ; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి. ఇధ అకుసలా సఙ్కప్పా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి. ఏవం పటిపన్నో అకుసలానం సఙ్కప్పానం నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి.

"ఇమే కుసలా సఙ్కప్పా; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి. ఇతోసముట్ఠానా కుసలా సఙ్కప్పా ; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి. ఇధ కుసలా సఙ్కప్పా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి. ఏవం పటిపన్నో కుసలానం సఙ్కప్పానం నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి; తమహం, థపతి, వేదితబ్బన్తి వదామి.

౨౬౪. "కతమే చ, థపతి, అకుసలా సీలా? అకుసలం కాయకమ్మం, అకుసలం వచీకమ్మం, పాపకో ఆజీవో – ఇమే వుచ్చన్తి, థపతి, అకుసలా సీలా.

"ఇమే చ, థపతి, అకుసలా సీలా కింసముట్ఠానా? సముట్ఠానమ్పి నేసం వుత్తం. 'చిత్తసముట్ఠానా'తిస్స వచనీయం. కతమం చిత్తం? చిత్తమ్పి హి బహుం అనేకవిధం నానప్పకారకం. యం చిత్తం సరాగం సదోసం సమోహం, ఇతోసముట్ఠానా అకుసలా సీలా.

"ఇమే చ, థపతి, అకుసలా సీలా కుహిం అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి? నిరోధోపి నేసం వుత్తో. ఇధ, థపతి, భిక్ఖు కాయదుచ్చరితం పహాయ కాయసుచరితం భావేతి, వచీదుచ్చరితం పహాయ వచీసుచరితం భావేతి, మనోదుచ్చరితం పహాయ మనోసుచరితం భావేతి, మిచ్ఛాజీవం పహాయ సమ్మాజీవేన జీవితం కప్పేతి – ఏత్థేతే అకుసలా సీలా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి.

“కథం పటిపన్నో, థపతి, అకుసలానం సీలానం నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి? ఇధ, థపతి, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి; ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి; అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి; ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఏవం పటిపన్నో ఖో, థపతి, అకుసలానం సీలానం నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి.

౨౬౫. “కతమే చ, థపతి, కుసలా సీలా? కుసలం కాయకమ్మం, కుసలం వచీకమ్మం, ఆజీవపరిసుద్ధమ్పి ఖో అహం, థపతి, సీలస్మిం వదామి. ఇమే వుచ్చన్తి, థపతి, కుసలా సీలా.

“ఇమే చ, థపతి, కుసలా సీలా కింసముట్ఠానా? సముట్ఠానమ్పి నేసం వుత్తం. ‘చిత్తసముట్ఠానా’తిస్స వచనీయం. కతమం చిత్తం? చిత్తమ్పి హి బహుం అనేకవిధం నానప్పకారకం. యం చిత్తం వీతరాగం వీతదోసం వీతమోహం, ఇతోసముట్ఠానా కుసలా సీలా.

“ఇమే చ, థపతి, కుసలా సీలా కుహిం అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి? నిరోధోపి నేసం వుత్తో. ఇధ, థపతి, భిక్ఖు సీలవా హోతి నో చ సీలమయో, తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం పజానాతి; యత్థస్స తే కుసలా సీలా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి.

“కథం పటిపన్నో చ, థపతి, కుసలానం సీలానం నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి? ఇధ, థపతి, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి ; ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ…పే… అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ…పే… ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఏవం పటిపన్నో ఖో, థపతి, కుసలానం సీలానం నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి.

౨౬౬. “కతమే చ, థపతి, అకుసలా సఙ్కప్పా? కామసఙ్కప్పో, బ్యాపాదసఙ్కప్పో, విహింసాసఙ్కప్పో – ఇమే వుచ్చన్తి, థపతి, అకుసలా సఙ్కప్పా.

“ఇమే చ, థపతి, అకుసలా సఙ్కప్పా కింసముట్ఠానా? సముట్ఠానమ్పి నేసం వుత్తం. ‘సఞ్ఞాసముట్ఠానా’తిస్స వచనీయం. కతమా సఞ్ఞా? సఞ్ఞాపి హి బహూ అనేకవిధా నానప్పకారకా. కామసఞ్ఞా, బ్యాపాదసఞ్ఞా, విహింసాసఞ్ఞా – ఇతోసముట్ఠానా అకుసలా సఙ్కప్పా.

“ఇమే చ, థపతి, అకుసలా సఙ్కప్పా కుహిం అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి? నిరోధోపి నేసం వుత్తో. ఇధ, థపతి, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి…పే… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; ఏత్థేతే అకుసలా సఙ్కప్పా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి.

“కథం పటిపన్నో చ, థపతి, అకుసలానం సఙ్కప్పానం నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి? ఇధ, థపతి, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి; ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ...పే.... అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ...పే.... ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఏవం పటిపన్నో ఖో, థపతి, అకుసలానం సఙ్కప్పానం నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి.

౨౬౭. “కతమే చ, థపతి, కుసలా సఙ్కప్పా? నేక్ఖమ్మసఙ్కప్పో, అబ్యాపాదసఙ్కప్పో, అవిహింసాసఙ్కప్పో – ఇమే వుచ్చన్తి, థపతి, కుసలా సఙ్కప్పా.

“ఇమే చ, థపతి, కుసలా సఙ్కప్పా కింసముట్ఠానా? సముట్ఠానమ్పి నేసం వుత్తం. ‘సఞ్ఞాసముట్ఠానా’తిస్స వచనీయం. కతమా సఞ్ఞా? సఞ్ఞాపి హి బహూ అనేకవిధా నానప్పకారకా. నేక్ఖమ్మసఞ్ఞా, అబ్యాపాదసఞ్ఞా, అవిహింసాసఞ్ఞా – ఇతోసముట్ఠానా కుసలా సఙ్కప్పా.

“ఇమే చ, థపతి, కుసలా సఙ్కప్పా కుహిం అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి? నిరోధోపి నేసం వుత్తో. ఇధ, థపతి, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా...పే.... దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; ఏత్థేతే కుసలా సఙ్కప్పా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి.

“కథం పటిపన్నో చ, థపతి, కుసలానం సఙ్కప్పానం నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి? ఇధ, థపతి, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి; ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ...పే.... అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ... పే.... ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. ఏవం పటిపన్నో ఖో, థపతి, కుసలానం సఙ్కప్పానం నిరోధాయ పటిపన్నో హోతి.

౨౬౮. “కతమేహి చాహం, థపతి, దసహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం పురిసపుగ్గలం పఞ్ఞపేమి సమ్పన్నకుసలం పరమకుసలం ఉత్తమపత్తిపత్తం సమణం అయోజ్ఝం? ఇధ, థపతి, భిక్ఖు అసేఖాయ సమ్మాదిట్ఠియా సమన్నాగతో హోతి, అసేఖేన సమ్మాసఙ్కప్పేన సమన్నాగతో హోతి, అసేఖాయ సమ్మావాచాయ సమన్నాగతో హోతి, అసేఖేన సమ్మాకమ్మన్తేన సమన్నాగతో హోతి, అసేఖేన సమ్మాఆజీవేన సమన్నాగతో హోతి, అసేఖేన సమ్మావాయామేన సమన్నాగతో హోతి, అసేఖాయ సమ్మాసతియా సమన్నాగతో హోతి, అసేఖేన సమ్మాసమాధినా సమన్నాగతో హోతి, అసేఖేన సమ్మాఞాణేన సమన్నాగతో హోతి, అసేఖాయ సమ్మావిముత్తియా సమన్నాగతో హోతి – ఇమేహి ఖో అహం, థపతి, దసహి ధమ్మేహి సమన్నాగతం పురిసపుగ్గలం పఞ్ఞపేమి సమ్పన్నకుసలం పరమకుసలం ఉత్తమపత్తిపత్తం సమణం అయోజ్ఝ”న్తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో పఞ్చకఙ్గో థపతి భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

సమణముణ్డికసుత్తం నిట్ఠితం అట్ఠమం.

౯. చూళసకులుదాయిసుత్తం

౨౬౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో మోరనివాపే పరిబ్బాజకారామే పటివసతి మహతియా పరిబ్బాజకపరిసాయ సద్ధిం. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ రాజగహం పిణ్డాయ పావిసి. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – “అతిప్పగో ఖో తావ రాజగహే పిణ్డాయ చరితుం. యంనూనాహం యేన మోరనివాపో పరిబ్బాజకారామో యేన సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో తేనుపసఙ్కమేయ్య”న్తి. అథ ఖో భగవా యేన మోరనివాపో పరిబ్బాజకారామో తేనుపసఙ్కమి.

తేన ఖో పన సమయేన సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో మహతియా పరిబ్బాజకపరిసాయ సద్ధిం నిసిన్నో హోతి ఉన్నాదినియా ఉచ్చాసద్దమహాసద్దాయ అనేకవిహితం తిరచ్ఛానకథం కథేన్తియా, సేయ్యథిదం – రాజకథం చోరకథం మహామత్తకథం సేనాకథం భయకథం యుద్ధకథం అన్నకథం పానకథం వత్థకథం సయనకథం మాలాకథం గన్ధకథం ఞాతికథం యానకథం గామకథం నిగమకథం నగరకథం జనపదకథం ఇత్థికథం సూరకథం విసిఖాకథం కుమ్భట్ఠానకథం పుబ్బపేతకథం నానత్తకథం లోకక్ఖాయికం సముద్దక్ఖాయికం ఇతిభవాభవకథం ఇతి వా. అద్దసా ఖో సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన సకం పరిసం సణ్ఠాపేసి – “అప్పసద్దా భోన్తో హోన్తు, మా భోన్తో సద్దమకత్థ. అయం సమణో గోతమో ఆగచ్ఛతి; అప్పసద్దకామో ఖో పన సో ఆయస్మా అప్పసద్దస్స వణ్ణవాదీ. అప్పేవ నామ అప్పసద్దం పరిసం విదిత్వా ఉపసఙ్కమితబ్బం మఞ్ఞేయ్యా”తి. అథ ఖో తే పరిబ్బాజకా తుణ్హీ అహేసుం .

౨౭౦. అథ ఖో భగవా యేన సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఏతు ఖో, భన్తే, భగవా. స్వాగతం, భన్తే, భగవతో. చిరస్సం ఖో, భన్తే, భగవా ఇమం పరియాయమకాసి యదిదం ఇధాగమనాయ. నిసీదతు, భన్తే, భగవా; ఇదమాసనం పఞ్ఞత్త”న్తి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. సకులుదాయీపి ఖో పరిబ్బాజకో అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో సకులుదాయిం పరిబ్బాజకం భగవా ఏతదవోచ – “కాయ నుత్థ, ఉదాయి, ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా, కా చ పన వో అన్తరాకథా విప్పకతా”తి? “తిట్ఠతేసా, భన్తే, కథా యాయ మయం ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా. నేసా, భన్తే, కథా భగవతో దుల్లభా భవిస్సతి పచ్ఛాపి సవనాయ. యదాహం, భన్తే, ఇమం పరిసం అనుపసఙ్కన్తో హోమి అథాయం పరిసా అనేకవిహితం తిరచ్ఛానకథం కథేన్తీ నిసిన్నా హోతి; యదా చ ఖో అహం, భన్తే, ఇమం పరిసం ఉపసఙ్కన్తో హోమి అథాయం పరిసా మమఞ్ఞేవ ముఖం ఉల్లోకేన్తీ నిసిన్నా హోతి – ‘యం నో సమణో ఉదాయీ ధమ్మం భాసిస్సతి తం [తం నో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] సోస్సామా’తి; యదా పన , భన్తే, భగవా ఇమం పరిసం ఉపసఙ్కన్తో హోతి అథాహఞ్చేవ అయఞ్చ పరిసా భగవతో ముఖం ఉల్లోకేన్తా [ఓలోకేన్తీ (స్యా. కం. క.)] నిసిన్నా హోమ – ‘యం నో భగవా ధమ్మం భాసిస్సతి తం సోస్సామా’”తి.

౨౭౧. “తేనహుదాయి, తంయేవేత్థ పటిభాతు యథా మం పటిభాసేయ్యా”సి. “పురిమాని , భన్తే, దివసాని పురిమతరాని సబ్బఞ్ఞూ సబ్బదస్సావీ అపరిసేసం ఞాణదస్సనం పటిజానమానో ‘చరతో చ మే తిట్ఠతో చ సుత్తస్స చ జాగరస్స చ సతతం సమితం ఞాణదస్సనం పచ్చుపట్ఠిత’న్తి. సో మయా [పచ్చుపట్ఠిత”న్తి మయా (?)] పుబ్బన్తం ఆరబ్భ

పఞ్హం పుట్ఠో సమానో అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరి, బహిద్ధా కథం అపనామేసి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాత్వాకాసి. తస్స మయ్హం, భన్తే, భగవన్తంయేవ ఆరబ్భ సతి ఉదపాది – 'అహో నూన భగవా, అహో నూన సుగతో! యో ఇమేసం ధమ్మానం సుకుసలో'"తి. "కో పన సో, ఉదాయి, సబ్బఞ్ఞూ సబ్బదస్సావీ అపరిసేసం ఞాణదస్సనం పటిజానమానో 'చరతో చ మే తిట్ఠతో చ సుత్తస్స చ జాగరస్స చ సతతం సమితం ఞాణదస్సనం పచ్చుపట్ఠిత'న్తి, యో తయా పుబ్బన్తం ఆరబ్భ పఞ్హం పుట్ఠో సమానో అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరి, బహిద్ధా కథం అపనామేసి కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాత్వాకాసీ"తి? 'నిగణ్ఠో, భన్తే, నాటపుత్తో'తి.

"యో ఖో, ఉదాయి, అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరేయ్య, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో… పే॰… ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరేయ్య, సో వా మం పుబ్బన్తం ఆరబ్భ పఞ్హం పుచ్ఛేయ్య, తం వాహం పుబ్బన్తం ఆరబ్భ పఞ్హం పుచ్ఛేయ్యం; సో వా మే పుబ్బన్తం ఆరబ్భ పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేయ్య, తస్స వాహం పుబ్బన్తం ఆరబ్భ పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేయ్యం.

"యో [సో (సీ॰ పీ॰)] ఖో, ఉదాయి, దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సేయ్య చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానేయ్య, సో వా మం అపరన్తం ఆరబ్భ పఞ్హం పుచ్ఛేయ్య, తం వాహం అపరన్తం ఆరబ్భ పఞ్హం పుచ్ఛేయ్యం; సో వా మే అపరన్తం ఆరబ్భ పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేయ్య, తస్స వాహం అపరన్తం ఆరబ్భ పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేయ్యం.

"అపి చ, ఉదాయి, తిట్ఠతు పుబ్బన్తో, తిట్ఠతు అపరన్తో. ధమ్మం తే దేసేస్సామి – ఇమస్మిం సతి ఇదం హోతి, ఇమస్సుప్పాదా ఇదం ఉప్పజ్జతి; ఇమస్మిం అసతి ఇదం న హోతి, ఇమస్స నిరోధా ఇదం నిరుజ్ఝతీ"తి.

"అహఞ్హి, భన్తే, యావతకమ్పి మే ఇమినా అత్తభావేన పచ్చనుభూతం తమ్పి నప్పహోమి సాకారం సఉద్దేసం అనుస్సరితుం, కుతో పనాహం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరిస్సామి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో…పే॰… ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరిస్సామి, సేయ్యథాపి భగవా? అహఞ్హి, భన్తే, ఏతరహి పంసుపిసాచకమ్పి న పస్సామి, కుతో పనాహం దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సిస్సామి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానిస్సామి, సేయ్యథాపి భగవా? యం పన మం, భన్తే, భగవా ఏవమాహ – 'అపి చ, ఉదాయి, తిట్ఠతు పుబ్బన్తో, తిట్ఠతు అపరన్తో; ధమ్మం తే దేసేస్సామి – ఇమస్మిం సతి ఇదం హోతి, ఇమస్సుప్పాదా ఇదం ఉప్పజ్జతి; ఇమస్మిం అసతి ఇదం న హోతి, ఇమస్స నిరోధా ఇదం నిరుజ్ఝతీ'తి తఞ్చ పన మే భియ్యోసోమత్తాయ న పక్ఖాయతి. అప్పేవ నామాహం, భన్తే, సకే ఆచరియకే భగవతో చిత్తం ఆరాధేయ్యం పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేనా"తి.

౨౭౨. "కిన్తి పన తే, ఉదాయి, సకే ఆచరియకే హోతీ"తి? "అమ్హాకం, భన్తే, సకే ఆచరియకే ఏవం హోతి – 'అయం పరమో వణ్ణో, అయం పరమో వణ్ణో'"తి.

"యం పన తే ఏతం, ఉదాయి, సకే ఆచరియకే ఏవం హోతి – 'అయం పరమో వణ్ణో, అయం పరమో వణ్ణో'తి, కతమో సో పరమో వణ్ణో"తి? "యస్మా, భన్తే, వణ్ణా అఞ్ఞో వణ్ణో ఉత్తరితరో వా పణీతతరో వా నత్థి సో పరమో వణ్ణో"తి.

“కతమో పన సో పరమో వణ్ణో యస్మా వణ్ణా అఞ్ఞో వణ్ణో ఉత్తరితరో వా పణీతతరో వా నత్థీ”తి? “యస్మా , భన్తే, వణ్ణా అఞ్ఞో వణ్ణో ఉత్తరితరో వా పణీతతరో వా నత్థి సో పరమో వణ్ణో”తి.

“దీఘాపి ఖో తే ఏసా, ఉదాయి, ఫరేయ్య – ‘యస్మా, భన్తే, వణ్ణా అఞ్ఞో వణ్ణో ఉత్తరితరో వా పణీతతరో వా నత్థి సో పరమో వణ్ణో’తి వదేసి, తఞ్చ వణ్ణం న పఞ్ఞపేసి. సేయ్యథాపి, ఉదాయి, పురిసో ఏవం వదేయ్య – ‘అహం యా ఇమస్మిం జనపదే జనపదకల్యాణీ తం ఇచ్ఛామి, తం కామేమీ’తి. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – ‘అమ్భో పురిస, యం త్వం జనపదకల్యాణిం ఇచ్ఛసి కామేసి, జానాసి తం జనపదకల్యాణిం – ఖత్తియీ వా బ్రాహ్మణీ వా వేస్సీ వా సుద్దీ వా”తి? ఇతి పుట్ఠో ‘నో’తి వదేయ్య. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – ‘అమ్భో పురిస, యం త్వం జనపదకల్యాణిం ఇచ్ఛసి కామేసి, జానాసి తం జనపదకల్యాణిం – ఏవంనామా ఏవంగోత్తాతి వాతి...పే.... దీఘా వా రస్సా వా మజ్ఝిమా వా కాళీ వా సామా వా మఙ్గురచ్ఛవీ వాతి... అముకస్మిం గామే వా నిగమే వా నగరే వా’తి? ఇతి పుట్ఠో ‘నో’తి వదేయ్య. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – ‘అమ్భో పురిస, యం త్వం న జానాసి న పస్ససి, తం త్వం ఇచ్ఛసి కామేసీ”’తి? ఇతి పుట్ఠో ‘ఆమా’తి వదేయ్య.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి – నను ఏవం సన్తే, తస్స పురిసస్స అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భన్తే, ఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ”తి.

“ఏవమేవ ఖో త్వం, ఉదాయి, ‘యస్మా, భన్తే, వణ్ణా అఞ్ఞో వణ్ణో ఉత్తరితరో వా పణీతతరో వా నత్థి సో పరమో వణ్ణో’తి వదేసి, తఞ్చ వణ్ణం న పఞ్ఞపేసీ”తి.

“సేయ్యథాపి, భన్తే, మణి వేళురియో సుభో జాతిమా అట్ఠంసో సుపరికమ్మకతో పణ్డుకమ్బలే నిక్ఖిత్తో భాసతే చ తపతే చ విరోచతి చ, ఏవం వణ్ణో అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా”తి.

౨౮౩. “తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, యో వా మణి వేళురియో సుభో జాతిమా అట్ఠంసో సుపరికమ్మకతో పణ్డుకమ్బలే నిక్ఖిత్తో భాసతే చ తపతే చ విరోచతి చ, యో వా రత్తన్ధకారతిమిసాయ కిమి ఖజ్జోపనకో – ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం కతమో వణ్ణో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి? “య్వాయం, భన్తే, రత్తన్ధకారతిమిసాయ కిమి ఖజ్జోపనకో – అయం ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, యో వా రత్తన్ధకారతిమిసాయ కిమి ఖజ్జోపనకో, యో వా రత్తన్ధకారతిమిసాయ తేలప్పదీపో – ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం కతమో వణ్ణో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి? “య్వాయం, భన్తే, రత్తన్ధకారతిమిసాయ తేలప్పదీపో – అయం ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, యో వా రత్తన్ధకారతిమిసాయ తేలప్పదీపో, యో వా రత్తన్ధకారతిమిసాయ మహాఅగ్గిక్ఖన్ధో – ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం కతమో వణ్ణో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి? “య్వాయం, భన్తే, రత్తన్ధకారతిమిసాయ మహాఅగ్గిక్ఖన్ధో – అయం ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, యో వా రత్తన్ధకారతిమిసాయ మహాఅగ్గిక్ఖన్ధో, యా వా రత్తియా పచ్చూససమయం విద్ధే విగతవలాహకే దేవే ఓసధితారకా – ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం కతమో వణ్ణో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి?

“య్వాయం, భన్తే, రత్తియా పచ్చూససమయం విద్ధే విగతవలాహకే దేవే ఓసధితారకా – అయం ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, యా వా రత్తియా పచ్చూససమయం విద్ధే విగతవలాహకే దేవే ఓసధితారకా, యో వా తదహుపోసథే పన్నరసే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే అభిదో [అభిదే (క. సీ.), అభిదోసం (క.) అభిదోతి అభిసద్దేన సమానత్థనిపాతపదం (ఛక్కఙ్గుత్తరటీకా మహావగ్గ అట్ఠమసుత్తవణ్ణనా)] అడ్ఢరత్తసమయం చన్దో – ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం కతమో వణ్ణో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి? “య్వాయం, భన్తే, తదహుపోసథే పన్నరసే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే అభిదో అడ్ఢరత్తసమయం చన్దో – అయం ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, యో వా తదహుపోసథే పన్నరసే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే అభిదో అడ్ఢరత్తసమయం చన్దో, యో వా వస్సానం పచ్ఛిమే మాసే సరదసమయే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే అభిదో మజ్ఝన్హికసమయం సూరియో – ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం కతమో వణ్ణో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి? “య్వాయం, భన్తే, వస్సానం పచ్ఛిమే మాసే సరదసమయే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే అభిదో మజ్ఝన్హికసమయం సూరియో – అయం ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి.

“అతో ఖో తే, ఉదాయి, బహూ హి బహుతరా దేవా యే ఇమేసం చన్దిమసూరియానం ఆభా నానుభోన్తి, త్యాహం పజానామి. అథ చ పనాహం న వదామి – ‘యస్మా వణ్ణా అఞ్ఞో వణ్ణో ఉత్తరితరో వా పణీతతరో వా నత్థీ’తి. అథ చ పన త్వం, ఉదాయి, ‘య్వాయం వణ్ణో కిమినా ఖజ్జోపనకేన నిహీనతరో [హీనతరో (సీ. పీ.)] చ పతికిట్ఠతరో చ సో పరమో వణ్ణో’తి వదేసి, తఞ్చ వణ్ణం న పఞ్ఞపేసీ”తి. “అచ్ఛిదం [అచ్ఛిర (క.), అచ్ఛిద (?)] భగవా కథం, అచ్ఛిదం సుగతో కథ”న్తి!

“కిం పన త్వం, ఉదాయి, ఏవం వదేసి – ‘అచ్ఛిదం భగవా కథం, అచ్ఛిదం సుగతో కథం’”తి? “అమ్హాకం, భన్తే, సకే ఆచరియకే ఏవం హోతి – ‘అయం పరమో వణ్ణో, అయం పరమో వణ్ణో’తి. తే మయం, భన్తే, భగవతా సకే ఆచరియకే సమనుయుఞ్జియమానా సమనుగ్గాహియమానా సమనుభాసియమానా రిత్తా తుచ్ఛా అపరద్ధా”తి.

౨౭౪. “కిం పనుదాయి, అత్థి ఏకన్తసుఖో లోకో, అత్థి ఆకారవతీ పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా”తి? “అమ్హాకం, భన్తే, సకే ఆచరియకే ఏవం హోతి – ‘అత్థి ఏకన్తసుఖో లోకో, అత్థి ఆకారవతీ పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా’”తి.

“కతమా పన సా, ఉదాయి, ఆకారవతీ పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా”తి? “ఇధ, భన్తే, ఏకచ్చో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, కామేసుమిచ్ఛాచారం పహాయ కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి, ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో హోతి, అఞ్ఞతరం వా పన తపోగుణం సమాదాయ వత్తతి. అయం ఖో సా, భన్తే, ఆకారవతీ పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, యస్మిం సమయే పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, ఏకన్తసుఖీ వా తస్మిం సమయే అత్తా హోతి సుఖదుక్ఖీ వా”తి? “సుఖదుక్ఖీ, భన్తే”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, యస్మిం సమయే అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, ఏకన్తసుఖీ వా తస్మిం సమయే అత్తా హోతి సుఖదుక్ఖీ వా”తి? “సుఖదుక్ఖీ, భన్తే”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, యస్మిం సమయే కామేసుమిచ్ఛాచారం పహాయ కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి, ఏకన్తసుఖీ వా తస్మిం సమయే అత్తా హోతి సుఖదుక్ఖీ వా”తి? “సుఖదుక్ఖీ, భన్తే”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, యస్మిం సమయే ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో హోతి, ఏకన్తసుఖీ వా తస్మిం సమయే అత్తా హోతి సుఖదుక్ఖీ వా”తి? “సుఖదుక్ఖీ, భన్తే”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, యస్మిం సమయే అఞ్ఞతరం తపోగుణం సమాదాయ వత్తతి, ఏకన్తసుఖీ వా తస్మిం సమయే అత్తా హోతి సుఖదుక్ఖీ వా”తి? “సుఖదుక్ఖీ, భన్తే”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ఉదాయి, అపి ను ఖో వోకిణ్ణసుఖదుక్ఖం పటిపదం ఆగమ్మ ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియా హోతీ”తి [సచ్ఛికిరియాయాతి (క॰)]? “అచ్ఛిదం భగవా కథం, అచ్ఛిదం సుగతో కథ”న్తి!

“కిం పన త్వం, ఉదాయి, వదేసి – ‘అచ్ఛిదం భగవా కథం, అచ్ఛిదం సుగతో కథం’”తి? “అమ్హాకం, భన్తే, సకే ఆచరియకే ఏవం హోతి – ‘అత్థి ఏకన్తసుఖో లోకో, అత్థి ఆకారవతీ పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా’తి. తే మయం, భన్తే, భగవతా సకే ఆచరియకే సమనుయుఞ్జియమానా సమనుగ్గాహియమానా సమనుభాసియమానా రిత్తా తుచ్ఛా అపరద్ధా”తి [అపరద్ధా (సీ॰), అపరద్ధాపి (స్యా॰ కం॰ పీ॰)].

౨౭౫. “కిం పన, భన్తే, అత్థి ఏకన్తసుఖో లోకో, అత్థి ఆకారవతీ పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా”తి? “అత్థి ఖో, ఉదాయి, ఏకన్తసుఖో లోకో, అత్థి ఆకారవతీ పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా”తి.

“కతమా పన సా, భన్తే, ఆకారవతీ పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా”తి? “ఇధుదాయి, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; వితక్కవిచారానం వూపసమా… దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి; పీతియా చ విరాగా… తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి – అయం ఖో సా, ఉదాయి, ఆకారవతీ పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా”తి.

“న [కిం ను (స్యా॰ కం॰ క॰)] ఖో సా, భన్తే, ఆకారవతీ పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయ, సచ్ఛికతో హిస్స, భన్తే, ఏత్తావతా ఏకన్తసుఖో లోకో హోతీ”తి. “న ఖ్వాస్స, ఉదాయి, ఏత్తావతా ఏకన్తసుఖో లోకో సచ్ఛికతో హోతి; ఆకారవతీత్వేవ సా పటిపదా ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాయా”తి.

ఏవం వుత్తే, సకులుదాయిస్స పరిబ్బాజకస్స పరిసా ఉన్నాదినీ ఉచ్చాసద్దమహాసద్దా అహోసి – “ఏత్థ మయం అనస్సామ సాచరియకా, ఏత్థ మయం అనస్సామ [పనస్సామ (సీ॰)] సాచరియకా! న మయం ఇతో భియ్యో ఉత్తరితరం పజానామా”తి.

అథ ఖో సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో తే పరిబ్బాజకే అప్పసద్దే కత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “కిత్తావతా పనాస్స, భన్తే, ఏకన్తసుఖో లోకో సచ్ఛికతో హోతీ”తి? “ఇధుదాయి, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా…పే… చతుత్థం ఝానం… ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. యా తా దేవతా ఏకన్తసుఖం లోకం ఉపపన్నా తాహి దేవతాహి సద్ధిం సన్తిట్ఠతి సల్లపతి సాకచ్ఛం సమాపజ్జతి. ఏత్తావతా ఖ్వాస్స, ఉదాయి, ఏకన్తసుఖో లోకో సచ్ఛికతో హోతీ”తి.

౨౭౮. “ఏతస్స నూన, భన్తే, ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ భగవతి బ్రహ్మచరియం చరన్తీ”తి? “న ఖో, ఉదాయి, ఏకన్తసుఖస్స లోకస్స సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తి. అత్థి ఖో, ఉదాయి , అఞ్ఞేవ ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ యేసం సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తీ”తి.

“కతమే పన తే, భన్తే, ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ యేసం సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ భగవతి బ్రహ్మచరియం చరన్తీ”తి? “ఇధుదాయి, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా…పే… సో ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే వివిచ్చేవ కామేహి…పే… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, ఉదాయి, ధమ్మో ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ యస్స సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తి”.

“పున చపరం, ఉదాయి, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా…పే… దుతియం ఝానం… తతియం ఝానం… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, ఉదాయి, ధమ్మో ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ యస్స సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తి.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో…పే… ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. అయమ్పి ఖో, ఉదాయి, ధమ్మో ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ యస్స సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తి.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే…పే… యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి. అయమ్పి ఖో, ఉదాయి, ధమ్మో ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ యస్స సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తి.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి . సో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి…పే… ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి… ‘ఇమే ఆసవా’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవసముదయో’తి… ‘అయం ఆసవనిరోధో’తి… ‘అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి. తస్స ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం

కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి. అయమ్పి ఖో, ఉదాయి, ధమ్మో ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ యస్స సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తి. ఇమే ఖో, ఉదాయి, ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ యేసం సచ్ఛికిరియాహేతు భిక్ఖూ మయి బ్రహ్మచరియం చరన్తీ”తి.

౨౭౭. ఏవం వుత్తే, సకులుదాయీ పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భన్తే , అభిక్కన్తం, భన్తే! సేయ్యథాపి, భన్తే, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – ‘చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ’తి; ఏవమేవం భగవతా అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం, భన్తే, భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. లభేయ్యాహం, భన్తే, భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద”న్తి.

ఏవం వుత్తే, సకులుదాయిస్స పరిబ్బాజకస్స పరిసా సకులుదాయిం పరిబ్బాజకం ఏతదవోచుం – “మా భవం, ఉదాయి, సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియం చరి; మా భవం, ఉదాయి, ఆచరియో హుత్వా అన్తేవాసీవాసం వసి. సేయ్యథాపి నామ ఉదకమణికో [మణికో (సీ. పీ. క.)] హుత్వా ఉదఞ్చనికో [ఉద్దేకనికో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అస్స, ఏవం సమ్పదమిదం [ఏవం సమ్పదమేతం (సీ. పీ.)] భోతో ఉదాయిస్స భవిస్సతి. మా భవం, ఉదాయి, సమణే గోతమే బ్రహ్మచరియం చరి; మా భవం, ఉదాయి, ఆచరియో హుత్వా అన్తేవాసీవాసం వసీ”తి. ఇతి హిదం సకులుదాయిస్స పరిబ్బాజకస్స పరిసా సకులుదాయిం పరిబ్బాజకం అన్తరాయమకాసి భగవతి బ్రహ్మచరియేతి.

చూళసకులుదాయిసుత్తం నిట్ఠితం నవమం.

౧౦. వేఖనససుత్తం

౨౭౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో వేఖనసో [వేఖనస్సో (సీ. పీ.)] పరిబ్బాజకో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో వేఖనసో పరిబ్బాజకో భగవతో సన్తికే ఉదానం ఉదానేసి – “అయం పరమో వణ్ణో, అయం పరమో వణ్ణో”తి.

“కిం పన త్వం, కచ్చాన, ఏవం వదేసి – ‘అయం పరమో వణ్ణో, అయం పరమో వణ్ణో’తి? కతమో, కచ్చాన, సో పరమో వణ్ణో”తి?

“యస్మా, భో గోతమ, వణ్ణా అఞ్ఞో వణ్ణో ఉత్తరితరో వా పణీతతరో వా నత్థి సో పరమో వణ్ణో”తి.

“కతమో పన సో, కచ్చాన, వణ్ణో యస్మా వణ్ణా అఞ్ఞో వణ్ణో ఉత్తరితరో వా పణీతతరో వా నత్థీ”తి?

“యస్మా, భో గోతమ, వణ్ణా అఞ్ఞో వణ్ణో ఉత్తరితరో వా పణీతతరో వా నత్థి సో పరమో వణ్ణో”తి.

“దీఘాపి ఖో తే ఏసా, కచ్చాన, ఫరేయ్య – ‘యస్మా, భో గోతమ, వణ్ణా అఞ్ఞో వణ్ణో ఉత్తరితరో వా పణీతతరో వా నత్థి సో పరమో వణ్ణో’తి వదేసి, తఞ్చ వణ్ణం న పఞ్ఞపేసి. సేయ్యథాపి, కచ్చాన, పురిసో ఏవం వదేయ్య – ‘అహం యా ఇమస్మిం

జనపదే జనపదకల్యాణీ, తం ఇచ్ఛామి తం కామేమీ'తి. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – 'అమ్భో పురిస, యం త్వం జనపదకల్యాణిం ఇచ్ఛసి కామేసి, జానాసి తం జనపదకల్యాణిం – ఖత్తియీ వా బ్రాహ్మణీ వా వేస్సీ వా సుద్దీ వా'తి? ఇతి పుట్ఠో 'నో'తి వదేయ్య. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – 'అమ్భో పురిస, యం త్వం జనపదకల్యాణిం ఇచ్ఛసి కామేసి, జానాసి తం జనపదకల్యాణిం 'ఏవంనామా ఏవంగోత్తాతి వాతి...పే.... దీఘా వా రస్సా వా మజ్ఝిమా వా కాళీ వా సామా వా మఙ్గురచ్ఛవీ వాతి... అముకస్మిం గామే వా నిగమే వా నగరే వా'తి? ఇతి పుట్ఠో 'నో'తి వదేయ్య. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – 'అమ్భో పురిస, యం త్వం న జానాసి న పస్ససి, తం త్వం ఇచ్ఛసి కామేసీ'"తి? ఇతి పుట్ఠో 'ఆమా'తి వదేయ్య.

"తం కిం మఞ్ఞసి, కచ్చాన, నను ఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ"తి? "అద్ధా ఖో, భో గోతమ, ఏవం సన్తే తస్స పురిసస్స అప్పాటిహీరకతం భాసితం సమ్పజ్జతీ"తి. "ఏవమేవ ఖో త్వం, కచ్చాన, 'యస్మా, భో గోతమ, వణ్ణా అఞ్ఞో వణ్ణో ఉత్తరితరో వా పణీతతరో వా నత్థి సో పరమో వణ్ణో'తి వదేసి; తఞ్చ వణ్ణం న పఞ్ఞపేసీ"తి. "సేయ్యథాపి, భో గోతమ, మణి వేళురియో సుభో జాతిమా అట్ఠంసో సుపరికమ్మకతో పణ్డుకమ్బలే నిక్ఖిత్తో భాసతే చ తపతే చ విరోచతి చ, ఏవం వణ్ణో అత్తా హోతి అరోగో పరం మరణా"తి.

౨౮౯. "తం కిం మఞ్ఞసి, కచ్చాన, యో వా మణి వేళురియో సుభో జాతిమా అట్ఠంసో సుపరికమ్మకతో పణ్డుకమ్బలే నిక్ఖిత్తో భాసతే చ తపతే చ విరోచతి చ, యో వా రత్తన్ధకారతిమిసాయ కిమి ఖజ్జోపనకో ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం కతమో వణ్ణో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా"తి? "య్వాయం, భో గోతమ, రత్తన్ధకారతిమిసాయ కిమి ఖజ్జోపనకో, అయం ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, కచ్చాన, యో వా రత్తన్ధకారతిమిసాయ కిమి ఖజ్జోపనకో, యో వా రత్తన్ధకారతిమిసాయ తేలప్పదీపో, ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం కతమో వణ్ణో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా"తి? "య్వాయం, భో గోతమ, రత్తన్ధకారతిమిసాయ తేలప్పదీపో, అయం ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, కచ్చాన, యో వా రత్తన్ధకారతిమిసాయ తేలప్పదీపో, యో వా రత్తన్ధకారతిమిసాయ మహాఅగ్గిక్ఖన్ధో, ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం కతమో వణ్ణో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా"తి? "య్వాయం, భో గోతమ, రత్తన్ధకారతిమిసాయ మహాఅగ్గిక్ఖన్ధో, అయం ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, కచ్చాన, యో వా రత్తన్ధకారతిమిసాయ మహాఅగ్గిక్ఖన్ధో, యా వా రత్తియా పచ్చూససమయం విద్ధే విగతవలాహకే దేవే ఓసధితారకా, ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం కతమో వణ్ణో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా"తి? "య్వాయం, భో గోతమ, రత్తియా పచ్చూససమయం విద్ధే విగతవలాహకే దేవే ఓసధితారకా, అయం ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, కచ్చాన, యా వా రత్తియా పచ్చూససమయం విద్ధే విగతవలాహకే దేవే ఓసధితారకా, యో వా తదహుపోసథే పన్నరసే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే అభిదో అడ్ఢరత్తసమయం చన్దో, ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం కతమో వణ్ణో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా"తి? "య్వాయం, భో గోతమ, తదహుపోసథే పన్నరసే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే అభిదో అడ్ఢరత్తసమయం చన్దో, అయం ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, కచ్చాన, యో వా తదహుపోసథే పన్నరసే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే అభిదో అడ్ఢరత్తసమయం చన్దో, యో వా వస్సానం పచ్ఛిమే మాసే సరదసమయే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే అభిదో మజ్ఝన్హికసమయం సూరియో, ఇమేసం

ఉభిన్నం వణ్ణానం కతమో వణ్ణో అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి? “య్వాయం, భో గోతమ, వస్సానం పచ్ఛిమే మాసే సరదసమయే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే అభిదో మజ్ఝన్హికసమయం సూరియో – అయం ఇమేసం ఉభిన్నం వణ్ణానం అభిక్కన్తతరో చ పణీతతరో చా”తి. “అతో ఖో తే, కచ్చాన, బహూ హి బహుతరా దేవా యే ఇమేసం చన్దిమసూరియానం ఆభా నానుభోన్తి, త్యాహం పజానామి. అథ చ పనాహం న వదామి – ‘యస్మా వణ్ణా అఞ్ఞో వణ్ణో ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ నత్థీ’తి. అథ చ పన త్వం, కచ్చాన, ‘య్వాయం వణ్ణో కిమినా ఖజ్జోపనకేన నిహీనతరో చ పతికిట్ఠతరో చ సో పరమో వణ్ణో’తి వదేసి; తఞ్చ వణ్ణం న పఞ్ఞపేసి”.

౨౮౦. “పఞ్చ ఖో ఇమే, కచ్చాన, కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా, సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా…పే.… ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా… జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా… కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా – ఇమే ఖో, కచ్చాన, పఞ్చ కామగుణా. యం ఖో, కచ్చాన, ఇమే పఞ్చ కామగుణే పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం ఇదం వుచ్చతి కామసుఖం. ఇతి కామేహి కామసుఖం, కామసుఖా కామగ్గసుఖం తత్థ అగ్గమక్ఖాయతీ”తి.

ఏవం వుత్తే, వేఖనసో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అచ్ఛరియం, భో గోతమ, అబ్భుతం, భో గోతమ! యావ సుభాసితం చిదం భోతా గోతమేన – ‘కామేహి కామసుఖం, కామసుఖా కామగ్గసుఖం తత్థ అగ్గమక్ఖాయతీ’తి. (‘కామేహి, భో గోతమ, కామసుఖం, కామసుఖా కామగ్గసుఖం, తత్థ అగ్గమక్ఖాయతీ’తి) [( ) సీ. స్యా. కం. పీ. పోత్థకేసు నత్థి] – “దుజ్జానం ఖో ఏతం, కచ్చాన, తయా అఞ్ఞదిట్ఠికేన అఞ్ఞఖన్తికేన అఞ్ఞరుచికేన అఞ్ఞత్రయోగేన అఞ్ఞత్రాచరియకేన – కామా [కామం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వా కామసుఖం వా కామగ్గసుఖం వా. యే ఖో తే, కచ్చాన, భిక్ఖూ అరహన్తో ఖీణాసవా వుసితవన్తో కతకరణీయా ఓహితభారా అనుప్పత్తసదత్థా పరిక్ఖీణభవసంయోజనా సమ్మదఞ్ఞా విముత్తా తే ఖో ఏతం జానేయ్యుం – కామా వా కామసుఖం వా కామగ్గసుఖం వా”తి.

౨౮౧. ఏవం వుత్తే, వేఖనసో పరిబ్బాజకో కుపితో అనత్తమనో భగవన్తంయేవ ఖుంసేన్తో భగవన్తంయేవ వమ్భేన్తో భగవన్తంయేవ వదమానో “సమణో [సమణో చ (సీ. పీ.)] గోతమో పాపితో భవిస్సతీ”తి భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఏవమేవ పనిధేకచ్చే [పనిధేకే (సీ. పీ.), పనిమేకే (ఉపరిసుభసుత్తే)] సమణబ్రాహ్మణా అజానన్తా పుబ్బన్తం, అపస్సన్తా అపరన్తం అథ చ పన ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయాతి – పజానామా’తి – పటిజానన్తి [ఇత్థత్తాయాతి పటిజానన్తి (పీ.)]. తేసమిదం భాసితం హస్సకంయేవ సమ్పజ్జతి, నామకంయేవ సమ్పజ్జతి, రిత్తకంయేవ సమ్పజ్జతి, తుచ్ఛకంయేవ సమ్పజ్జతీ”తి. “యే ఖో తే, కచ్చాన, సమణబ్రాహ్మణా అజానన్తా పుబ్బన్తం , అపస్సన్తా అపరన్తం, ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయాతి – పజానామా’తి – పటిజానన్తి; తేసం సోయేవ [తేసం తేసాయం (సీ.), తేసంయేవ సో (?)] సహధమ్మికో నిగ్గహో హోతి. అపి చ, కచ్చాన, తిట్ఠతు పుబ్బన్తో, తిట్ఠతు అపరన్తో. ఏతు విఞ్ఞూ పురిసో అసఠో అమాయావీ ఉజుజాతికో, అహమనుసాసామి అహం ధమ్మం దేసేమి. యథానుసిట్ఠం తథా పటిపజ్జమానో [యథానుసిట్ఠం పటిపజ్జమానో (?)] నచిరస్సేవ సామఞ్ఞేవ ఞస్సతి సామం దక్ఖితి – ఏవం కిర సమ్మా [ఏవం కిరాయస్మా (స్యా. క.)] బన్ధనా విప్పమోక్ఖో హోతి, యదిదం అవిజ్జా బన్ధనా. సేయ్యథాపి, కచ్చాన, దహరో కుమారో మన్దో ఉత్తానసేయ్యకో కణ్ఠపఞ్చమేహి బన్ధనేహి బద్ధో అస్స సుత్తబన్ధనేహి; తస్స వుద్ధిమన్వాయ

ఇన్ద్రియానం పరిపాకమన్వాయ తాని బన్ధనాని ముచ్చేయ్యుం; సో మోక్ఖోమ్హీతి ఖో జానేయ్య నో చ బన్ధనం . ఏవమేవ ఖో, కచ్చాన, ఏతు విఞ్ఞూ పురిసో అసఠో అమాయావీ ఉజుజాతికో, అహమనుసాసామి, అహం ధమ్మం దేసేమి; యథానుసిట్ఠం తథా పటిపజ్జమానో నచిరస్సేవ సామఞ్ఞో ఇస్సతి , సామం దక్ఖితి – 'ఏవం కిర సమ్మా బన్ధనా విప్పమోక్ఖో హోతి, యదిదం అవిజ్జా బన్ధనా'"తి.

ఏవం వుత్తే, వేఖనసో పరిబ్బాజకో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భో గోతమ...పే.... ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి.

వేఖనససుత్తం నిట్ఠితం దసమం.

పరిబ్బాజకవగ్గో నిట్ఠితో తతియో.

తస్సుద్దానం –

పుణ్డరీ-అగ్గిసహ-కథినామో, దీఘనఖో పున భారద్వాజగోత్తో;
సన్దకఉదాయిముణ్డికపుత్తో, మణికో తథాకచ్చానో వరవగ్గో.

४. రాజవగ్గో

౧. ఘటికారసుత్తం

౨౮౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరతి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం. అథ ఖో భగవా మగ్గా ఓక్కమ్మ అఞ్ఞతరస్మిం పదేసే సితం పాత్వాకాసి. అథ ఖో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స ఏతదహోసి – “కో ను ఖో హేతు, కో పచ్చయో భగవతో సితస్స పాతుకమ్మాయ? న అకారణేన [న అకారణే (సీ.)] తథాగతా సితం పాతుకరోన్తీ”తి. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో ఏకంసం చీవరం [ఉత్తరాసఙ్గం (స్యా. కం.)] కత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో భగవతో సితస్స పాతుకమ్మాయ? న అకారణేన తథాగతా సితం పాతుకరోన్తీ”తి. “భూతపుబ్బం, ఆనన్ద, ఇమస్మిం పదేసే వేగళిఙ్గం [వేహలిఙ్గం (సీ.), వేభలిగం (స్యా. కం.), వేభలిఙ్గం (పీ.)] నామ గామనిగమో అహోసి ఇద్ధో చేవ ఫీతో చ బహుజనో ఆకిణ్ణమనుస్సో. వేగళిఙ్గం ఖో, ఆనన్ద, గామనిగమం కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో ఉపనిస్సాయ విహాసి. ఇధ సుదం, ఆనన్ద, కస్సపస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స ఆరామో అహోసి. ఇధ సుదం, ఆనన్ద, కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో నిసిన్నకో భిక్ఖుసఙ్ఘం ఓవదతీ”తి. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో చతుగ్గుణం సఙ్ఘాటిం పఞ్ఞపేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – “తేన హి, భన్తే, భగవా నిసీదతు ఏత్థ. అయం భూమిపదేసో ద్వీహి అరహన్తేహి సమ్మాసమ్బుద్ధేహి పరిభుత్తో భవిస్సతీ”తి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. నిసజ్జ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి –

“భూతపుబ్బం, ఆనన్ద, ఇమస్మిం పదేసే వేగళిఙ్గం నామ గామనిగమో అహోసి ఇద్ధో చేవ ఫీతో చ బహుజనో ఆకిణ్ణమనుస్సో. వేగళిఙ్గం ఖో, ఆనన్ద, గామనిగమం కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో ఉపనిస్సాయ విహాసి. ఇధ సుదం, ఆనన్ద, కస్సపస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స ఆరామో అహోసి. ఇధ సుదం, ఆనన్ద, కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో నిసిన్నకో భిక్ఖుసఙ్ఘం ఓవదతి.

౨౮౩. “వేగళిఙ్గే ఖో, ఆనన్ద, గామనిగమే ఘటికారో [ఘటీకారో (సీ. పీ.)] నామ కుమ్భకారో కస్సపస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స ఉపట్ఠాకో అహోసి అగ్గుపట్ఠాకో. ఘటికారస్స ఖో, ఆనన్ద, కుమ్భకారస్స జోతిపాలో నామ మాణవో సహాయో అహోసి పియసహాయో. అథ ఖో, ఆనన్ద, ఘటికారో కుమ్భకారో జోతిపాలం మాణవం ఆమన్తేసి – ‘ఆయామ, సమ్మ జోతిపాల, కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సామ. సాధుసమ్మతఞ్హి మే తస్స భగవతో దస్సనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా’తి. ఏవం వుత్తే, ఆనన్ద, జోతిపాలో మాణవో ఘటికారం కుమ్భకారం ఏతదవోచ – ‘అలం, సమ్మ ఘటికార. కిం పన తేన ముణ్డకేన సమణకేన దిట్ఠేనా’తి? దుతియమ్పి ఖో, ఆనన్ద…పే.… తతియమ్పి ఖో, ఆనన్ద, ఘటికారో కుమ్భకారో జోతిపాలం మాణవం ఏతదవోచ – ‘ఆయామ, సమ్మ జోతిపాల, కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సామ. సాధుసమ్మతఞ్హి మే తస్స భగవతో దస్సనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా’తి. తతియమ్పి ఖో, ఆనన్ద, జోతిపాలో మాణవో ఘటికారం కుమ్భకారం ఏతదవోచ – ‘అలం, సమ్మ ఘటికార. కిం పన తేన ముణ్డకేన సమణకేన దిట్ఠేనా’తి? ‘తేన హి, సమ్మ జోతిపాల, సోత్తిసినానిం [సోత్తిం సినానిం (సీ. పీ.), సోత్తిసినానం (స్యా. కం. క.)] ఆదాయ [ఆహర (క.)] నదిం గమిస్సామ

సినాయితు'న్తి. 'ఏవం సమ్మా'తి ఖో, ఆనన్ద, జోతిపాలో మాణవో ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స పచ్చస్సోసి. అథ ఖో, ఆనన్ద, ఘటికారో చ కుమ్భకారో జోతిపాలో చ మాణవో సోత్తిసినానిం ఆదాయ నదిం అగమంసు సినాయితుం'.

౨౮౪. "అథ ఖో, ఆనన్ద, ఘటికారో కుమ్భకారో జోతిపాలం మాణవం ఆమన్తేసి – 'అయం, సమ్మ జోతిపాల, కస్సపస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స అవిదూరే ఆరామో. ఆయామ, సమ్మ జోతిపాల, కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సామ. సాధుసమ్మతఞ్హి మే తస్స భగవతో దస్సనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా'తి. ఏవం వుత్తే, ఆనన్ద, జోతిపాలో మాణవో ఘటికారం కుమ్భకారం ఏతదవోచ – 'అలం, సమ్మ ఘటికార. కిం పన తేన ముణ్డకేన సమణకేన దిట్ఠేనా'తి? దుతియమ్పి ఖో, ఆనన్ద...పే.... తతియమ్పి ఖో, ఆనన్ద, ఘటికారో కుమ్భకారో జోతిపాలం మాణవం ఏతదవోచ – 'అయం, సమ్మ జోతిపాల, కస్సపస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స అవిదూరే ఆరామో. ఆయామ, సమ్మ జోతిపాల, కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సామ. సాధుసమ్మతఞ్హి మే తస్స భగవతో దస్సనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా'తి. తతియమ్పి ఖో, ఆనన్ద, జోతిపాలో మాణవో ఘటికారం కుమ్భకారం ఏతదవోచ – 'అలం, సమ్మ ఘటికార. కిం పన తేన ముణ్డకేన సమణకేన దిట్ఠేనా'తి? అథ ఖో, ఆనన్ద, ఘటికారో కుమ్భకారో జోతిపాలం మాణవం ఓవట్టికాయం పరామసిత్వా ఏతదవోచ – 'అయం, సమ్మ జోతిపాల, కస్సపస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స అవిదూరే ఆరామో. ఆయామ, సమ్మ జోతిపాల, కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సామ. సాధుసమ్మతఞ్హి మే తస్స భగవతో దస్సనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా'తి. అథ ఖో, ఆనన్ద, జోతిపాలో మాణవో ఓవట్టికం వినివట్టేత్వా [వినివేఠేత్వా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఘటికారం కుమ్భకారం ఏతదవోచ – 'అలం, సమ్మ ఘటికార. కిం పన తేన ముణ్డకేన సమణకేన దిట్ఠేనా'తి? అథ ఖో, ఆనన్ద, ఘటికారో కుమ్భకారో జోతిపాలం మాణవం సీసంన్హాతం [ససీసం నహాతం (సీ.), సీసన్హాతం (స్యా. కం.)] కేసేసు పరామసిత్వా ఏతదవోచ – 'అయం, సమ్మ జోతిపాల, కస్సపస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స అవిదూరే ఆరామో. ఆయామ, సమ్మ జోతిపాల, కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సామ . సాధుసమ్మతఞ్హి మే తస్స భగవతో దస్సనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా'తి. అథ ఖో, ఆనన్ద, జోతిపాలస్స మాణవస్స ఏతదహోసి – 'అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! యత్ర హి నామాయం ఘటికారో కుమ్భకారో ఇత్తరజచ్చో సమానో అమ్హాకం సీసంన్హాతానం కేసేసు పరామసితబ్బం మఞ్ఞిస్సతి; న వతిదం కిర ఓరకం మఞ్ఞే భవిస్సతీ'తి; ఘటికారం కుమ్భకారం ఏతదవోచ – 'యావతాదోహిపి [యావేతదోహిపి (సీ. స్యా. కం. పీ.)], సమ్మ ఘటికారా'తి? 'యావతాదోహిపి, సమ్మ జోతిపాల. తథా హి పన మే సాధుసమ్మతం తస్స భగవతో దస్సనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా'తి. 'తేన హి, సమ్మ ఘటికార, ముఞ్చ; గమిస్సామా'తి.

౨౮౫. "అథ ఖో, ఆనన్ద, ఘటికారో చ కుమ్భకారో జోతిపాలో చ మాణవో యేన కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఘటికారో కుమ్భకారో కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. జోతిపాలో పన మాణవో కస్సపేన భగవతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో, ఆనన్ద, ఘటికారో కుమ్భకారో కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం ఏతదవోచ – 'అయం మే, భన్తే, జోతిపాలో మాణవో సహాయో పియసహాయో. ఇమస్స భగవా ధమ్మం దేసేతూ'తి. అథ ఖో, ఆనన్ద, కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో ఘటికారఞ్చ

కుమ్భకారం జోతిపాలఞ్చ మాణవం ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేసి సమాదపేసి సముత్తేజేసి సమ్పహంసేసి. అథ ఖో, ఆనన్ద, ఘటికారో చ కుమ్భకారో జోతిపాలో చ మాణవో కస్సపేన భగవతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితా సమాదపితా సముత్తేజితా సమ్పహంసితా కస్సపస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కమింసు.

౨౮౬. "అథ ఖో, ఆనన్ద, జోతిపాలో మాణవో ఘటికారం కుమ్భకారం ఏతదవోచ – 'ఇమం ను త్వం, సమ్మ ఘటికార, ధమ్మం సుణన్తో అథ చ పన అగారస్మా అనగారియం న పబ్బజిస్ససీ'తి? 'నను మం, సమ్మ జోతిపాల, జానాసి, అన్ధే జిణ్ణే మాతాపితరో పోసేమీ'తి? 'తేన హి, సమ్మ ఘటికార, అహం అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిస్సామీ'తి. అథ ఖో, ఆనన్ద, ఘటికారో చ కుమ్భకారో జోతిపాలో చ మాణవో యేన కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో తేనుపసఙ్కమింసు ; ఉపసఙ్కమిత్వా కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో, ఆనన్ద, ఘటికారో కుమ్భకారో కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం ఏతదవోచ – 'అయం మే, భన్తే, జోతిపాలో మాణవో సహాయో పియసహాయో. ఇమం భగవా పబ్బాజేతూ'తి. అలత్థ ఖో, ఆనన్ద, జోతిపాలో మాణవో కస్సపస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స సన్తికే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం.

౨౮౭. "అథ ఖో, ఆనన్ద, కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో అచిరూపసమ్పన్నే జోతిపాలే మాణవే అడ్ఢమాసుపసమ్పన్నే వేగళిఙ్గే యథాభిరన్తం విహరిత్వా యేన బారాణసీ తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన బారాణసీ తదవసరి. తత్ర సుదం, ఆనన్ద, కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో బారాణసియం విహరతి ఇసిపతనే మిగదాయే . అస్సోసి ఖో, ఆనన్ద, కికీ కాసిరాజా – 'కస్సపో కిర భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో బారాణసిం అనుప్పత్తో బారాణసియం విహరతి ఇసిపతనే మిగదాయే'తి. అథ ఖో, ఆనన్ద, కికీ కాసిరాజా భద్రాని భద్రాని యానాని యోజాపేత్వా భద్రం [భద్రం భద్రం (క.)] యానం అభిరుహిత్వా భద్రేహి భద్రేహి యానేహి బారాణసియా నియ్యాసి మహచ్చరాజానుభావేన [మహచ్చా రాజానుభావేన (సీ.), మహతా రాజానుభావేన (పీ.)] కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం దస్సనాయ. యావతికా యానస్స భూమి యానేన గన్త్వా యానా పచ్చోరోహిత్వా పత్తికోవ యేన కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో, ఆనన్ద, కికిం కాసిరాజానం కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేసి సమాదపేసి సముత్తేజేసి సమ్పహంసేసి. అథ ఖో, ఆనన్ద, కికీ కాసిరాజా కస్సపేన భగవతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితో సమాదపితో సముత్తేజితో సమ్పహంసితో కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం ఏతదవోచ – 'అధివాసేతు మే, భన్తే, భగవా స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా'తి. అధివాసేసి ఖో, ఆనన్ద, కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో తుణ్హీభావేన. అథ ఖో, ఆనన్ద, కికీ కాసిరాజా కస్సపస్స భగవతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో, ఆనన్ద, కికీ కాసిరాజా తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సకే నివేసనే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా పణ్డుపుటకస్స [పణ్డుముటికస్స (సీ. పీ.), పణ్డుముదికస్స (స్యా. కం.)] సాలినో విగతకాళకం అనేకసూపం అనేకబ్యఞ్జనం, కస్సపస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స కాలం ఆరోచాపేసి – 'కాలో, భన్తే, నిట్ఠితం భత్త'న్తి.

౨౮౮. “అథ ఖో, ఆనన్ద, కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన కికిస్స కాసిరఞ్ఞో నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన. అథ ఖో, ఆనన్ద, కికీ కాసిరాజా బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో, ఆనన్ద, కికీ కాసిరాజా కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో, ఆనన్ద, కికీ కాసిరాజా కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం ఏతదవోచ – ‘అధివాసేతు మే, భన్తే, భగవా బారాణసియం వస్సావాసం; ఏవరూపం సఙ్ఘస్స ఉపట్ఠానం భవిస్సతీ’తి. ‘అలం, మహారాజ. అధివుత్థో మే వస్సావాసో’తి. దుతియమ్పి ఖో, ఆనన్ద... తతియమ్పి ఖో, ఆనన్ద, కికీ కాసిరాజా కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం ఏతదవోచ – ‘అధివాసేతు మే, భన్తే, భగవా బారాణసియం వస్సావాసం; ఏవరూపం సఙ్ఘస్స ఉపట్ఠానం భవిస్సతీ’తి. ‘అలం, మహారాజ. అధివుత్థో మే వస్సావాసో’తి. అథ ఖో, ఆనన్ద, కికిస్స కాసిరఞ్ఞో ‘న మే కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో అధివాసేతి బారాణసియం వస్సావాస’న్తి అహుదేవ అఞ్ఞథత్తం , అహు దోమనస్సం. అథ ఖో, ఆనన్ద, కికీ కాసిరాజా కస్సపం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం ఏతదవోచ – ‘అత్థి ను ఖో, భన్తే, అఞ్ఞో కోచి మయా ఉపట్ఠాకతరో’తి?

“‘అత్థి, మహారాజ, వేగళిఙ్గం నామ గామనిగమో. తత్థ ఘటికారో నామ కుమ్భకారో; సో మే ఉపట్ఠాకో అగ్గుపట్ఠాకో. తుయ్హం ఖో పన, మహారాజ, న మే కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో అధివాసేతి బారాణసియం వస్సావాసన్తి అత్థేవ [అత్థి (సీ. పీ.)] అఞ్ఞథత్తం, అత్థి దోమనస్సం. తయిదం ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స [ఘటికారే కుమ్భకారే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] నత్థి చ న చ భవిస్సతి. ఘటికారో ఖో, మహారాజ, కుమ్భకారో బుద్ధం సరణం గతో, ధమ్మం సరణం గతో, సఙ్ఘం సరణం గతో. ఘటికారో ఖో, మహారాజ, కుమ్భకారో పాణాతిపాతా పటివిరతో, అదిన్నాదానా పటివిరతో, కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో, ముసావాదా పటివిరతో, సురామేరయమజ్జపమాదట్ఠానా పటివిరతో. ఘటికారో ఖో, మహారాజ, కుమ్భకారో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, అరియకన్తేహి సీలేహి సమన్నాగతో. ఘటికారో ఖో, మహారాజ, కుమ్భకారో దుక్ఖే నిక్కఙ్ఖో, దుక్ఖసముదయే నిక్కఙ్ఖో, దుక్ఖనిరోధే నిక్కఙ్ఖో, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ నిక్కఙ్ఖో. ఘటికారో ఖో, మహారాజ, కుమ్భకారో ఏకభత్తికో బ్రహ్మచారీ సీలవా కల్యాణధమ్మో. ఘటికారో ఖో, మహారాజ, కుమ్భకారో నిక్ఖిత్తమణిసువణ్ణో అపేతజాతరూపరజతో . ఘటికారో ఖో, మహారాజ, కుమ్భకారో పన్నముసలో న సహత్థా పథవిం ఖణతి [కుమ్భకారో న ముసలేన న సహత్థా పఠవిం ఖణతి (స్యా. కం. పీ.), కుమ్భకారో న ముసలేన సహత్థా పథవిఞ్చ ఖణతి (క.)]. యం హోతి కూలపలుగ్గం వా మూసికుక్కరో [మూసికుక్కురో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వా తం కాజేన ఆహరిత్వా భాజనం కరిత్వా ఏవమాహ – “ఏత్థ యో ఇచ్ఛతి తణ్డులపటిభస్తాని [తణ్డుల పభివత్తాని (సీ. పీ.)] వా ముగ్గపటిభస్తాని వా కళాయపటిభస్తాని వా నిక్ఖిపిత్వా యం ఇచ్ఛతి తం హరతూ”తి. ఘటికారో ఖో, మహారాజ, కుమ్భకారో అన్ధే జిణ్ణే మాతాపితరో పోసేతి. ఘటికారో ఖో, మహారాజ, కుమ్భకారో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో తత్థ పరినిబ్బాయీ అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా.

౨౮౯. “‘ఏకమిదాహం , మహారాజ, సమయం వేగళిఙ్గే నామ గామనిగమే విహరామి. అథ ఖ్వాహం, మహారాజ, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స మాతాపితరో తేనుపసఙ్కమిం;

ఉపసఙ్కమిత్వా ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స మాతాపితరో ఏతదవోచం – ‘‘హన్ద, కో ను ఖో అయం భగ్గవో గతో’’తి? ‘‘నిక్ఖన్తో ఖో తే, భన్తే, ఉపట్ఠాకో అన్తోకుమ్భియా ఓదనం గహేత్వా పరియోగా సూపం గహేత్వా పరిభుఞ్జా’’తి. అథ ఖ్వాహం, మహారాజ, కుమ్భియా ఓదనం గహేత్వా పరియోగా సూపం గహేత్వా పరిభుఞ్జిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిం [పక్కామిం (స్యా॰ కం॰ పీ॰)]. అథ ఖో, మహారాజ, ఘటికారో కుమ్భకారో యేన మాతాపితరో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మాతాపితరో ఏతదవోచ – ‘‘కో కుమ్భియా ఓదనం గహేత్వా పరియోగా సూపం గహేత్వా పరిభుఞ్జిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కన్తో’’తి? ‘‘కస్సపో, తాత, భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో కుమ్భియా ఓదనం గహేత్వా పరియోగా సూపం గహేత్వా పరిభుఞ్జిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కన్తో’’తి? అథ ఖో, మహారాజ, ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స ఏతదహోసి – ‘‘లాభా వత మే, సులద్ధం వత మే, యస్స మే కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో ఏవం అభివిస్సత్థో’’తి. అథ ఖో, మహారాజ, ఘటికారం కుమ్భకారం అడ్ఢమాసం పీతిసుఖం న విజహతి [న విజహి (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)], సత్తాహం మాతాపితూనం.

౨౯౦. ‘‘‘ఏకమిదాహం, మహారాజ, సమయం తత్థేవ వేగళిఙ్గే నామ గామనిగమే విహరామి. అథ ఖ్వాహం, మహారాజ, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స మాతాపితరో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స మాతాపితరో ఏతదవోచం – ‘‘హన్ద, కో ను ఖో అయం భగ్గవో గతో’’తి? ‘‘నిక్ఖన్తో ఖో తే, భన్తే, ఉపట్ఠాకో అన్తో కళోపియా కుమ్మాసం గహేత్వా పరియోగా సూపం గహేత్వా పరిభుఞ్జా’’తి. అథ ఖ్వాహం, మహారాజ, కళోపియా కుమ్మాసం గహేత్వా పరియోగా సూపం గహేత్వా పరిభుఞ్జిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిం. అథ ఖో, మహారాజ, ఘటికారో కుమ్భకారో యేన మాతాపితరో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మాతాపితరో ఏతదవోచ – ‘‘కో కళోపియా కుమ్మాసం గహేత్వా పరియోగా సూపం గహేత్వా పరిభుఞ్జిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కన్తో’’తి? ‘‘కస్సపో, తాత, భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో కళోపియా కుమ్మాసం గహేత్వా పరియోగా సూపం గహేత్వా పరిభుఞ్జిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కన్తో’’తి. అథ ఖో, మహారాజ, ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స ఏతదహోసి – ‘‘లాభా వత మే, సులద్ధం వత మే, యస్స మే కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో ఏవం అభివిస్సత్థో’’తి. అథ ఖో, మహారాజ, ఘటికారం కుమ్భకారం అడ్ఢమాసం పీతిసుఖం న విజహతి, సత్తాహం మాతాపితూనం.

౨౯౧. ‘‘‘ఏకమిదాహం, మహారాజ, సమయం తత్థేవ వేగళిఙ్గే నామ గామనిగమే విహరామి. తేన ఖో పన సమయేన కుటి [గన్ధకుటి (సీ॰)] ఓవస్సతి. అథ ఖ్వాహం, మహారాజ, భిక్ఖూ ఆమన్తేసిం – ‘‘గచ్ఛథ, భిక్ఖవే, ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స నివేసనే తిణం జానాథా’’తి. ఏవం వుత్తే, మహారాజ, తే భిక్ఖూ మం ఏతదవోచుం – ‘‘నత్థి ఖో, భన్తే, ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స నివేసనే తిణం, అత్థి చ ఖ్వాస్స ఆవేసనే [ఆవేసనం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] తిణచ్ఛదన’’ [నవచ్ఛదనం (సీ॰)] న్తి. ‘‘గచ్ఛథ, భిక్ఖవే, ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స ఆవేసనం ఉత్తిణం కరోథా’’తి. అథ ఖో తే, మహారాజ, భిక్ఖూ ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స ఆవేసనం ఉత్తిణమకంసు. అథ ఖో, మహారాజ, ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స మాతాపితరో తే భిక్ఖూ ఏతదవోచుం – ‘‘కే ఆవేసనం ఉత్తిణం కరోన్తీ’’తి? ‘‘భిక్ఖూ, భగిని, కస్సపస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స కుటి ఓవస్సతీ’’తి. ‘‘హరథ, భన్తే, హరథ, భద్రముఖా’’తి. అథ ఖో, మహారాజ, ఘటికారో కుమ్భకారో యేన మాతాపితరో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మాతాపితరో ఏతదవోచ – ‘‘కే ఆవేసనం ఉత్తిణమకంసూ’’తి? ‘‘భిక్ఖూ, తాత, కస్సపస్స కిర భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స కుటి ఓవస్సతీ’’తి. అథ ఖో, మహారాజ, ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స ఏతదహోసి – ‘‘లాభా వత మే, సులద్ధం వత మే, యస్స మే కస్సపో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో ఏవం అభివిస్సత్థో’’తి. అథ ఖో, మహారాజ ఘటికారం కుమ్భకారం అడ్ఢమాసం పీతిసుఖం న విజహతి, సత్తాహం మాతాపితూనం. అథ ఖో, మహారాజ,

ఆవేసనం సబ్బన్తం తేమాసం ఆకాసచ్ఛదనం అట్ఠాసి, న దేవోతివస్సి [న చాతివస్సి (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. ఏవరూపో చ, మహారాజ, ఘటికారో కుమ్భకారో’తి. ‘లాభా, భన్తే, ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స, సులద్ధా, భన్తే, ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స యస్స భగవా ఏవం అభివిస్సత్థో’”తి.

౨౯౨. “అథ ఖో, ఆనన్ద, కికీ కాసిరాజా ఘటికారస్స కుమ్భకారస్స పఞ్చమత్తాని తణ్డులవాహసతాని పాహేసి పణ్డుపుటకస్స సాలినో తదుపియఞ్చ సూపేయ్యం. అథ ఖో తే, ఆనన్ద, రాజపురిసా ఘటికారం కుమ్భకారం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం – ‘ఇమాని ఖో, భన్తే, పఞ్చమత్తాని తణ్డులవాహసతాని కికినా కాసిరాజేన పహితాని పణ్డుపుటకస్స సాలినో తదుపియఞ్చ సూపేయ్యం. తాని, భన్తే, పటిగ్గణ్హథా’తి [పతిగ్గణ్హాతూతి (సీ. పీ.), పటిగ్గణ్హాతూతి (స్యా. కం.)]. ‘రాజా ఖో బహుకిచ్చో బహుకరణీయో. అలం మే! రఞ్ఞోవ హోతూ’తి. సియా ఖో పన తే, ఆనన్ద, ఏవమస్స – ‘అఞ్ఞో నూన తేన సమయేన జోతిపాలో మాణవో అహోసీ’తి. న ఖో పనేతం, ఆనన్ద, ఏవం దట్ఠబ్బం. అహం తేన సమయేన జోతిపాలో మాణవో అహోసి”న్తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

ఘటికారసుత్తం నిట్ఠితం పఠమం.

౨. రట్ఠపాలసుత్తం

౨౯౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కురూసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం యేన థుల్లకోట్ఠికం [థూలకోట్ఠికం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] నామ కురూనం నిగమో తదవసరి. అస్సోసుం ఖో థుల్లకోట్ఠికా [థూలకోట్ఠితకా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] బ్రాహ్మణగహపతికా – “సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో కురూసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం థుల్లకోట్ఠికం అనుప్పత్తో. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ”తి. అథ ఖో థుల్లకోట్ఠికా బ్రాహ్మణగహపతికా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా అప్పేకచ్చే భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు, సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే భగవతో సన్తికే నామగోత్తం సావేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే తుణ్హీభూతా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో థుల్లకోట్ఠికే బ్రాహ్మణగహపతికే భగవా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేసి సమాదపేసి సముత్తేజేసి సమ్పహంసేసి.

౨౯౪. తేన ఖో పన సమయేన రట్ఠపాలో నామ కులపుత్తో తస్మింయేవ థుల్లకోట్ఠికే అగ్గకులస్స [అగ్గకులికస్స (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పుత్తో తిస్సం పరిసాయం నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స ఏతదహోసి – “యథా యథా

ఖ్వాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి [యథా యథా ఖో భగవా ధమ్మం దేసేతి (సీ.)], నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య''న్తి. అథ ఖో థుల్లకోట్ఠికా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవతా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితా సమాదపితా సముత్తేజితా సమ్పహంసితా భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కమింసు. అథ ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో అచిరపక్కన్తేసు థుల్లకోట్ఠికేసు బ్రాహ్మణగహపతికేసు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – ''యథా యథాహం, భన్తే, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి, నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. ఇచ్ఛామహం, భన్తే, కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితుం. లభేయ్యాహం, భన్తే, భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పదం. పబ్బాజేతు మం భగవా''తి [ఏత్థ ''లభేయ్యాహం...పే.... ఉపసమ్పదం''తి వాక్యద్వయం సబ్బేసుపి మూలపోత్థకేసు దిస్సతి, పారాజికపాళియం పన సుదిన్నభాణవారే ఏతం నత్థి. ''పబ్బాజేతు మం భగవా''తి ఇదం పన వాక్యం మరమ్మపోత్థకే యేవ దిస్సతి, పారాజికపాళియఞ్చ తదేవ అత్థి]. ''అనుఞ్ఞాతోసి పన త్వం, రట్ఠపాల, మాతాపితూహి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా''తి? ''న ఖోహం, భన్తే, అనుఞ్ఞాతో మాతాపితూహి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా''తి. ''న ఖో, రట్ఠపాల, తథాగతా అననుఞ్ఞాతం మాతాపితూహి పుత్తం పబ్బాజేన్తీ''తి. ''స్వాహం, భన్తే, తథా కరిస్సామి యథా మం మాతాపితరో అనుజానిస్సన్తి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా''తి.

౨౯౩. అథ ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన మాతాపితరో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మాతాపితరో ఏతదవోచ – ''అమ్మతాతా, యథా యథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి, నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. ఇచ్ఛామహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితుం. అనుజానాథ మం అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా''తి. ఏవం వుత్తే, రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స మాతాపితరో రట్ఠపాలం కులపుత్తం ఏతదవోచుం – ''త్వం ఖోసి, తాత రట్ఠపాల, అమ్హాకం ఏకపుత్తకో పియో మనాపో సుఖేధితో సుఖపరిభతో [సుఖపరిహతో (స్యా. కం. క.) (ఏహి త్వం తాత రట్ఠపాల భుఞ్జ చ పివ చ పరిచారే హి చ, భుఞ్జన్తో పివన్తో పరిచారేన్తో కామే పరిభుఞ్జన్తో పుఞ్ఞాని కరోన్తో అభిరమస్సు, న తం మయం అనుజానామ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ,) సబ్బత్థ దిస్సతి, సుదిన్నకణ్డే పన నత్థి, అట్ఠకథాసుపి న దిస్సతం]. న త్వం, తాత రట్ఠపాల , కస్సచి దుక్ఖస్స జానాసి. మరణేనపి తే మయం అకామకా వినా భవిస్సామ. కిం పన మయం తం జీవన్తం అనుజానిస్సామ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా''తి? దుతియమ్పి ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో...పే.... తతియమ్పి ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో మాతాపితరో ఏతదవోచ – ''అమ్మతాతా, యథా యథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి, నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. ఇచ్ఛామహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితుం. అనుజానాథ మం అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా''తి. తతియమ్పి ఖో రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స మాతాపితరో రట్ఠపాలం కులపుత్తం ఏతదవోచుం – ''త్వం ఖోసి, తాత రట్ఠపాల, అమ్హాకం ఏకపుత్తకో పియో మనాపో సుఖేధితో సుఖపరిభతో. న త్వం, తాత రట్ఠపాల, కస్సచి దుక్ఖస్స జానాసి. మరణేనపి

తే మయం అకామకా వినా భవిస్సామ. కిం పన మయం తం జీవన్తం అనుజానిస్సామ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా”తి?

౨౯౬. అథ ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో – “న మం మాతాపితరో అనుజానన్తి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా”తి తత్థేవ అనన్తరహితాయ భూమియా నిపజ్జి – “ఇధేవ మే మరణం భవిస్సతి పబ్బజ్జా వా”తి. అథ ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో ఏకమ్పి భత్తం న భుఞ్జి, ద్వేపి భత్తాని న భుఞ్జి, తీణిపి భత్తాని న భుఞ్జి, చత్తారిపి భత్తాని న భుఞ్జి, పఞ్చపి భత్తాని న భుఞ్జి, ఛపి భత్తాని న భుఞ్జి, సత్తపి భత్తాని న భుఞ్జి. అథ ఖో రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స మాతాపితరో రట్ఠపాలం కులపుత్తం ఏతదవోచుం – “త్వం ఖోసి, తాత రట్ఠపాల, అమ్హాకం ఏకపుత్తకో పియో మనాపో సుఖేధితో సుఖపరిభతో. న త్వం, తాత రట్ఠపాల, కస్సచి, దుక్ఖస్స జానాసి [“మరణేనపి తే…పే… పబ్బజ్జాయా”తి వాక్యద్వయం సీ. స్యా. కం. పీ. పోత్థకేసు దుతియట్ఠానే యేవ దిస్సతి, పారాజికపాళియం పన పఠమట్ఠానే యేవ దిస్సతి. తస్మా ఇధ దుతియట్ఠానే పునాగతం అధికం వియ దిస్సతి]. మరణేనపి తే మయం అకామకా వినా భవిస్సామ. కిం పన మయం తం జీవన్తం అనుజానిస్సామ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ. ఉట్ఠేహి, తాత రట్ఠపాల, భుఞ్జ చ పివ చ పరిచారేహి చ; భుఞ్జన్తో పివన్తో పరిచారేన్తో కామే పరిభుఞ్జన్తో పుఞ్ఞాని కరోన్తో అభిరమస్సు. న తం మయం అనుజానామ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ [“మరణేనపి తే…పే… పబ్బజాయా”తి వాక్యద్వయం సీ. స్యా. కం. పీ. పోత్థకేసు దుతియట్ఠానే యేవ దిస్సతి, పారాజికపాళియం పన పఠమట్ఠానే యేవ దిస్సతి. తస్మా ఇధ దుతియట్ఠానే పునాగతం అధికం వియ దిస్సతి]. మరణేనపి తే మయం అకామకా వినా భవిస్సామ. కిం పన మయం తం జీవన్తం అనుజానిస్సామ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా”తి? ఏవం వుత్తే, రట్ఠపాలో కులపుత్తో తుణ్హీ అహోసి. దుతియమ్పి ఖో రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స మాతాపితరో రట్ఠపాలం కులపుత్తం ఏతదవోచుం…పే… దుతియమ్పి ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో తుణ్హీ అహోసి. తతియమ్పి ఖో రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స మాతాపితరో రట్ఠపాలం కులపుత్తం ఏతదవోచుం – “త్వం ఖోసి, తాత రట్ఠపాల, అమ్హాకం ఏకపుత్తకో పియో మనాపో సుఖేధితో సుఖపరిభతో. న త్వం, తాత రట్ఠపాల, కస్సచి దుక్ఖస్స జానాసి. మరణేనపి తే మయం అకామకా వినా భవిస్సామ, కిం పన మయం తం జీవన్తం అనుజానిస్సామ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ. ఉట్ఠేహి, తాత రట్ఠపాల, భుఞ్జ చ పివ చ పరిచారేహి చ; భుఞ్జన్తో పివన్తో పరిచారేన్తో కామే పరిభుఞ్జన్తో పుఞ్ఞాని కరోన్తో అభిరమస్సు. న తం మయం అనుజానామ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ. మరణేనపి తే మయం అకామకా వినా భవిస్సామ . కిం పన మయం తం జీవన్తం అనుజానిస్సామ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా”తి? తతియమ్పి ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో తుణ్హీ అహోసి.

౨౯౭. అథ ఖో రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స సహాయకా యేన రట్ఠపాలో కులపుత్తో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా రట్ఠపాలం కులపుత్తం ఏతదవోచుం – “త్వం ఖోసి [త్వం ఖో (సీ. పీ.)], సమ్మ రట్ఠపాల, మాతాపితూనం ఏకపుత్తకో పియో మనాపో సుఖేధితో సుఖపరిభతో. న త్వం, సమ్మ రట్ఠపాల, కస్సచి దుక్ఖస్స జానాసి. మరణేనపి తే మాతాపితరో అకామకా వినా భవిస్సన్తి. కిం పన తే తం జీవన్తం అనుజానిస్సన్తి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ. ఉట్ఠేహి, సమ్మ రట్ఠపాల, భుఞ్జ చ పివ చ పరిచారేహి చ; భుఞ్జన్తో పివన్తో పరిచారేన్తో కామే పరిభుఞ్జన్తో పుఞ్ఞాని కరోన్తో అభిరమస్సు. న తం మాతాపితరో అనుజానిస్సన్తి [అనుజానన్తి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ. మరణేనపి తే మాతాపితరో అకామకా వినా భవిస్సన్తి. కిం పన తే తం జీవన్తం అనుజానిస్సన్తి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా”తి? ఏవం వుత్తే, రట్ఠపాలో కులపుత్తో తుణ్హీ అహోసి. దుతియమ్పి ఖో… తతియమ్పి ఖో రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స సహాయకా

రట్ఠపాలం కులపుత్తం ఏతదవోచుం – “త్వం ఖోసి, సమ్మ రట్ఠపాల, మాతాపితూనం ఏకపుత్తకో పియో మనాపో సుఖేధితో సుఖపరిభతో, న త్వం, సమ్మ రట్ఠపాల, కస్సచి దుక్ఖస్స జానాసి, మరణేనపి తే మాతాపితరో అకామకా వినా భవిస్సన్తి. కిం పన తే తం జీవన్తం అనుజానిస్సన్తి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ? ఉట్ఠేహి, సమ్మ రట్ఠపాల, భుఞ్జ చ పివ చ పరిచారేహి చ, భుఞ్జన్తో పివన్తో పరిచారేన్తో కామే పరిభుఞ్జన్తో పుఞ్ఞాని కరోన్తో అభిరమస్సు. న తం మాతాపితరో అనుజానిస్సన్తి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ, మరణేనపి తే మాతాపితరో అకామకా వినా భవిస్సన్తి. కిం పన తే తం జీవన్తం అనుజానిస్సన్తి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా”తి? తతియమ్పి ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో తుణ్హీ అహోసి.

౨౯౮. అథ ఖో రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స సహాయకా యేన రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స మాతాపితరో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స మాతాపితరో ఏతదవోచుం – “అమ్మతాతా, ఏసో రట్ఠపాలో కులపుత్తో తత్థేవ అనన్తరహితాయ భూమియా నిపన్నో – ‘ఇధేవ మే మరణం భవిస్సతి పబ్బజ్జా వా’తి. సచే తుమ్హే రట్ఠపాలం కులపుత్తం నానుజానిస్సథ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ, తత్థేవ [తత్థేవస్స (సీ.)] మరణం ఆగమిస్సతి. సచే పన తుమ్హే రట్ఠపాలం కులపుత్తం అనుజానిస్సథ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ, పబ్బజితమ్పి నం దక్ఖిస్సథ. సచే రట్ఠపాలో కులపుత్తో నాభిరమిస్సతి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ, కా తస్స [కా చస్స (సీ.)] అఞ్ఞా గతి భవిస్సతి? ఇధేవ పచ్చాగమిస్సతి. అనుజానాథ రట్ఠపాలం కులపుత్తం అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయా”తి. “అనుజానామ, తాతా, రట్ఠపాలం కులపుత్తం అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ. పబ్బజితేన చ పన [పన తే (స్యా. కం. క.)] మాతాపితరో ఉద్దస్సేతబ్బా”తి. అథ ఖో రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స సహాయకా యేన రట్ఠపాలో కులపుత్తో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా రట్ఠపాలం కులపుత్తం ఏతదవోచుం – “ఉట్ఠేహి, సమ్మ రట్ఠపాల [“త్వం ఖోసి సమ్మ రట్ఠపాల మాతాపితూనం ఏకపుత్తకో పియో మనాపో సుఖేధితో సుఖపరిహతో, న త్వం సమ్మ రట్ఠపాల కస్సచి దుక్ఖస్స జానాసి, ఉట్ఠేహి సమ్మ రట్ఠపాల భుఞ్జ చ పివ చ పరిచారేహి చ, భుఞ్జన్తో పివన్తో పరిచారేన్తో కామే పరిభుఞ్జన్తో పుఞ్ఞాని కరోన్తో అభిరమస్సు, (సీ. పీ. క.)], అనుఞ్ఞాతోసి మాతాపితూహి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ. పబ్బజితేన చ పన తే మాతాపితరో ఉద్దస్సేతబ్బా”తి.

౨౯౯. అథ ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో ఉట్ఠహిత్వా బలం గాహేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అనుఞ్ఞాతో అహం, భన్తే, మాతాపితూహి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ. పబ్బాజేతు మం భగవా”తి. అలత్థ ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం. అథ ఖో భగవా అచిరూపసమ్పన్నే ఆయస్మన్తే రట్ఠపాలే అడ్ఢమాసూపసమ్పన్నే థుల్లకోట్ఠికే యథాభిరన్తం విహరిత్వా యేన సావత్థి తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన సావత్థి తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఆయస్మా రట్ఠపాలో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో ఖో పనాయస్మా రట్ఠపాలో అరహతం అహోసి.

అథ ఖో ఆయస్మా రట్ఠపాలో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా రట్ఠపాలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇచ్ఛామహం, భన్తే, మాతాపితరో ఉద్దస్సేతుం, సచే మం భగవా అనుజానాతీ”తి. అథ ఖో భగవా ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స చేతసా చేతో పరిచ్చ [చేతోపరివితక్కం (సీ. పీ.)] మనసాకాసి. యథా [యదా (సీ. పీ.)] భగవా అఞ్ఞాసి – “అభబ్బో ఖో రట్ఠపాలో కులపుత్తో సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ హీనాయావత్తితు”న్తి, అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం రట్ఠపాలం ఏతదవోచ – “యస్సదాని త్వం, రట్ఠపాల, కాలం మఞ్ఞసీ”తి. అథ ఖో ఆయస్మా రట్ఠపాలో ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా సేనాసనం సంసామేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన థుల్లకోట్ఠికం తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన థుల్లకోట్ఠికో తదవసరి. తత్ర సుదం ఆయస్మా రట్ఠపాలో థుల్లకోట్ఠికే విహరతి రఞ్ఞో కోరబ్యస్స మిగచీరే. అథ ఖో ఆయస్మా రట్ఠపాలో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ థుల్లకోట్ఠికం పిణ్డాయ పావిసి. థుల్లకోట్ఠికే సపదానం పిణ్డాయ చరమానో యేన సకపితు నివేసనం తేనుపసఙ్కమి. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స పితా మజ్ఝిమాయ ద్వారసాలాయ ఉల్లిఖాపేతి. అద్దసా ఖో ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స పితా ఆయస్మన్తం రట్ఠపాలం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన ఏతదవోచ – “ఇమేహి ముణ్డకేహి సమణకేహి అమ్హాకం ఏకపుత్తకో పియో మనాపో పబ్బాజితో”తి . అథ ఖో ఆయస్మా రట్ఠపాలో సకపితు నివేసనే నేవ దానం అలత్థ న పచ్చక్ఖానం; అఞ్ఞదత్థు అక్కోసమేవ అలత్థ. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స ఞాతిదాసీ ఆభిదోసికం కుమ్మాసం ఛడ్డేతుకామా హోతి. అథ ఖో ఆయస్మా రట్ఠపాలో తం ఞాతిదాసిం ఏతదవోచ – “సచేతం, భగిని, ఛడ్డనీయధమ్మం, ఇధ మే పత్తే ఆకిరా”తి. అథ ఖో ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స ఞాతిదాసీ తం ఆభిదోసికం కుమ్మాసం ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స పత్తే ఆకిరన్తీ హత్థానఞ్చ పాదానఞ్చ సరస్స చ నిమిత్తం అగ్గహేసి.

300. అథ ఖో ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స ఞాతిదాసీ యేనాయస్మతో రట్ఠపాలస్స మాతా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స మాతరం ఏతదవోచ – “యగ్ఘేయ్యే, జానేయ్యాసి – ‘అయ్యపుత్తో రట్ఠపాలో అనుప్పత్తో’”తి. “సచే, జే, సచ్చం భణసి, అదాసిం తం కరోమీ”తి [సచ్చం వదసి, అదాసీ భవసీతి (సీ. పీ.), సచ్చం వదసి, అదాసీ భవిస్ససి (క.)]. అథ ఖో ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స మాతా యేనాయస్మతో రట్ఠపాలస్స పితా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స పితరం ఏతదవోచ – “యగ్ఘే, గహపతి, జానేయ్యాసి – ‘రట్ఠపాలో కిర కులపుత్తో అనుప్పత్తో’”తి? తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా రట్ఠపాలో తం ఆభిదోసికం కుమ్మాసం అఞ్ఞతరం కుట్టమూలం [కుడ్డం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] నిస్సాయ పరిభుఞ్జతి. అథ ఖో ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స పితా యేనాయస్మా రట్ఠపాలో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం రట్ఠపాలం ఏతదవోచ – “అత్థి నామ, తాత రట్ఠపాల, ఆభిదోసికం కుమ్మాసం పరిభుఞ్జిస్ససి? నను, తాత రట్ఠపాల, సకం గేహం గన్తబ్బ”న్తి? “కుతో నో, గహపతి, అమ్హాకం గేహం అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితానం? అనగారా మయం, గహపతి. అగమమ్హ ఖో తే, గహపతి, గేహం, తత్థ నేవ దానం అలత్థమ్హ న పచ్చక్ఖానం; అఞ్ఞదత్థు అక్కోసమేవ అలత్థమ్హా”తి. “ఏహి, తాత రట్ఠపాల, ఘరం గమిస్సామా”తి. “అలం, గహపతి, కతం మే అజ్జ భత్తకిచ్చం”. “తేన హి, తాత రట్ఠపాల, అధివాసేహి స్వాతనాయ భత్త”న్తి. అధివాసేసి ఖో ఆయస్మా రట్ఠపాలో తుణ్హీభావేన. అథ ఖో ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స పితా ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స అధివాసనం విదిత్వా యేన సకం నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మహన్తం హిరఞ్ఞసువణ్ణస్స పుఞ్జం కారాపేత్వా కిలఞ్జేహి పటిచ్ఛాదేత్వా ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స పురాణదుతియికా

ఆమన్తేసి – “ఏథ తుమ్హే, వధుయో, యేన అలఙ్కారేన అలఙ్కతా పుబ్బే రట్ఠపాలస్స కులపుత్తస్స పియా హోథ మనాపా తేన అలఙ్కారేన అలఙ్కరోథా”తి.

౩౦౧. అథ ఖో ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స పితా తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సకే నివేసనే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స కాలం ఆరోచేసి – “కాలో, తాత రట్ఠపాల, నిట్ఠితం భత్త”న్తి. అథ ఖో ఆయస్మా రట్ఠపాలో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన సకపితు నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స పితా తం హిరఞ్ఞసువణ్ణస్స పుఞ్జం వివరాపేత్వా ఆయస్మన్తం రట్ఠపాలం ఏతదవోచ – “ఇదం తే, తాత రట్ఠపాల, మాతు మత్తికం ధనం, అఞ్ఞం పేత్తికం, అఞ్ఞం పితామహం. సక్కా, తాత రట్ఠపాల, భోగే చ భుఞ్జితుం పుఞ్ఞాని చ కాతుం. ఏహి త్వం, తాత రట్ఠపాల [రట్ఠపాల సిక్ఖం పచ్చక్ఖాయ (సబ్బత్థ)] , హీనాయావత్తిత్వా భోగే చ భుఞ్జస్సు పుఞ్ఞాని చ కరోహీ”తి. “సచే మే త్వం, గహపతి, వచనం కరేయ్యాసి, ఇమం హిరఞ్ఞసువణ్ణస్స పుఞ్జం సకటే ఆరోపేత్వా నిబ్బాహాపేత్వా మజ్ఝేగఙ్గాయ నదియా సోతే ఓపిలాపేయ్యాసి. తం కిస్స హేతు? యే ఉప్పజ్జిస్సన్తి హి తే, గహపతి, తతోనిదానం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి. అథ ఖో ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స పురాణదుతియికా పచ్చేకం పాదేసు గహేత్వా ఆయస్మన్తం రట్ఠపాలం ఏతదవోచుం – “కీదిసా నామ తా, అయ్యపుత్త, అచ్ఛరాయో యాసం త్వం హేతు బ్రహ్మచరియం చరసీ”తి? “న ఖో మయం, భగినీ, అచ్ఛరానం హేతు బ్రహ్మచరియం చరామా”తి. “భగినివాదేన నో అయ్యపుత్తో రట్ఠపాలో సముదాచరతీ”తి తా తత్థేవ ముచ్ఛితా పపతింసు. అథ ఖో ఆయస్మా రట్ఠపాలో పితరం ఏతదవోచ – “సచే, గహపతి, భోజనం దాతబ్బం, దేథ; మా నో విహేఠేథా”తి. “భుఞ్జ, తాత రట్ఠపాల, నిట్ఠితం భత్త”న్తి. అథ ఖో ఆయస్మతో రట్ఠపాలస్స పితా ఆయస్మన్తం రట్ఠపాలం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి.

౩౦౨. అథ ఖో ఆయస్మా రట్ఠపాలో భుత్తావీ ఓనీతపత్తపాణీ ఠితకోవ ఇమా గాథా అభాసి –

“పస్స చిత్తీకతం బిమ్బం, అరుకాయం సముస్సితం;
ఆతురం బహుసఙ్కప్పం, యస్స నత్థి ధువం ఠితి.

“పస్స చిత్తీకతం రూపం, మణినా కుణ్డలేన చ;
అట్ఠి తచేన ఓనద్ధం, సహ వత్థేభి సోభతి.

“అలత్తకకతా పాదా, ముఖం చుణ్ణకమక్ఖితం;
అలం బాలస్స మోహాయ, నో చ పారగవేసినో.

“అట్ఠాపదకతా కేసా, నేత్తా అఞ్జనమక్ఖితా;
అలం బాలస్స మోహాయ, నో చ పారగవేసినో.

“అఞ్జనీవ నవా [అఞ్జనీవణ్ణవా (క.)] చిత్తా, పూతికాయో అలఙ్కతో;
అలం బాలస్స మోహాయ, నో చ పారగవేసినో.

“ఓదహి మిగవో పాసం, నాసదా వాకరం మిగో;

భుత్వా నివాపం గచ్ఛామ [గచ్ఛామి (స్యా. క.)], కన్దన్తే మిగబన్ధకే”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా రట్ఠపాలో ఠితకోవ ఇమా గాథా భాసిత్వా యేన రఞ్ఞో కోరబ్యస్స మిగచీరం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది.

౩౦౩. అథ ఖో రాజా కోరబ్యో మిగవం ఆమన్తేసి – “సోధేహి, సమ్మ మిగవ, మిగచీరం ఉయ్యానభూమిం; గచ్ఛామ సుభూమిం దస్సనాయా”తి. “ఏవం, దేవా”తి ఖో మిగవో రఞ్ఞో కోరబ్యస్స పటిస్సుత్వా మిగచీరం సోధేన్తో అద్దస ఆయస్మన్తం రట్ఠపాలం అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసిన్నం. దిస్వాన యేన రాజా కోరబ్యో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా రాజానం కోరబ్యం ఏతదవోచ – “సుద్ధం ఖో తే, దేవ, మిగచీరం. అత్థి చేత్థ రట్ఠపాలో నామ కులపుత్తో ఇమస్మింయేవ థుల్లకోట్ఠికే అగ్గకులస్స పుత్తో యస్స త్వం అభిణ్హం కిత్తయమానో అహోసి, సో అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసిన్నో”తి. “తేన హి, సమ్మ మిగవ, అలం దానజ్జ ఉయ్యానభూమియా. తమేవ దాని మయం భవన్తం రట్ఠపాలం పయిరుపాసిస్సామా”తి. అథ ఖో రాజా కోరబ్యో “యం తత్థ ఖాదనీయం భోజనీయం పటియత్తం తం సబ్బం విస్సజ్జేథా”తి వత్వా భద్రాని భద్రాని యానాని యోజాపేత్వా భద్రం యానం అభిరుహిత్వా భద్రేహి భద్రేహి యానేహి థుల్లకోట్ఠికమ్హా నియ్యాసి మహచ్చరాజానుభావేన [మహచ్చా రాజానుభావేన (సీ.)] ఆయస్మన్తం రట్ఠపాలం దస్సనాయ. యావతికా యానస్స భూమి యానేన గన్త్వా యానా పచ్చోరోహిత్వా పత్తికోవ ఉస్సటాయ ఉస్సటాయ పరిసాయ యేనాయస్మా రట్ఠపాలో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా రట్ఠపాలేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో రాజా కోరబ్యో ఆయస్మన్తం రట్ఠపాలం ఏతదవోచ – “ఇధ భవం రట్ఠపాల హత్థత్థరే [కట్ఠత్థరే (స్యా. కం.)] నిసీదతూ”తి. “అలం, మహారాజ, నిసీద త్వం; నిసిన్నో అహం సకే ఆసనే”తి. నిసీది రాజా కోరబ్యో పఞ్ఞత్తే ఆసనే. నిసజ్జ ఖో రాజా కోరబ్యో ఆయస్మన్తం రట్ఠపాలం ఏతదవోచ –

౩౦౪. “చత్తారిమాని, భో రట్ఠపాల, పారిజుఞ్ఞాని యేహి పారిజుఞ్ఞేహి సమన్నాగతా ఇధేకచ్చే కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి. కతమాని చత్తారి? జరాపారిజుఞ్ఞం, బ్యాధిపారిజుఞ్ఞం, భోగపారిజుఞ్ఞం, ఞాతిపారిజుఞ్ఞం. కతమఞ్చ, భో రట్ఠపాల, జరాపారిజుఞ్ఞం? ఇధ, భో రట్ఠపాల , ఏకచ్చో జిణ్ణో హోతి వుడ్ఢో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అహం ఖోమ్హి ఏతరహి జిణ్ణో వుడ్ఢో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో. న ఖో పన మయా సుకరం అనధిగతం వా భోగం అధిగన్తుం అధిగతం వా భోగం ఫాతిం కాతుం [ఫాతికత్తుం (సీ.)]. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య’న్తి. సో తేన జరాపారిజుఞ్ఞేన సమన్నాగతో కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి. ఇదం వుచ్చతి, భో రట్ఠపాల, జరాపారిజుఞ్ఞం. భవం ఖో పన రట్ఠపాలో ఏతరహి దహరో యువా సుసుకాళకేసో భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతో పఠమేన వయసా. తం భోతో రట్ఠపాలస్స జరాపారిజుఞ్ఞం నత్థి. కిం భవం రట్ఠపాలో ఞత్వా వా దిస్వా వా సుత్వా వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో?

“కతమఞ్చ, భో రట్ఠపాల, బ్యాధిపారిజుఞ్ఞం? ఇధ, భో రట్ఠపాల, ఏకచ్చో ఆబాధికో హోతి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అహం ఖోమ్హి ఏతరహి ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. న ఖో పన మయా సుకరం అనధిగతం వా భోగం

అధిగన్తుం అధిగతం వా భోగం ఫాతిం కాతుం . యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి. సో తేన బ్యాధిపారిజుఞ్ఞేన సమన్నాగతో కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి. ఇదం వుచ్చతి, భో రట్ఠపాల, బ్యాధిపారిజుఞ్ఞం. భవం ఖో పన రట్ఠపాలో ఏతరహి అప్పాబాధో అప్పాతఙ్కో సమవేపాకినియా గహణియా సమన్నాగతో నాతిసీతాయ నాచ్చుణ్హాయ. తం భోతో రట్ఠపాలస్స బ్యాధిపారిజుఞ్ఞం నత్థి. కిం భవం రట్ఠపాలో ఞత్వా వా దిస్వా వా సుత్వా వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో?

"కతమఞ్చ , భో రట్ఠపాల, భోగపారిజుఞ్ఞం? ఇధ, భో రట్ఠపాల, ఏకచ్చో అడ్ఢో హోతి మహద్ధనో మహాభోగో. తస్స తే భోగా అనుపుబ్బేన పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'అహం ఖో పుబ్బే అడ్ఢో అహోసిం మహద్ధనో మహాభోగో. తస్స మే తే భోగా అనుపుబ్బేన పరిక్ఖయం గతా. న ఖో పన మయా సుకరం అనధిగతం వా భోగం అధిగన్తుం అధిగతం వా భోగం ఫాతిం కాతుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి. సో తేన భోగపారిజుఞ్ఞేన సమన్నాగతో కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి. ఇదం వుచ్చతి, భో రట్ఠపాల, భోగపారిజుఞ్ఞం. భవం ఖో పన రట్ఠపాలో ఇమస్మింయేవ థుల్లకోట్ఠికే అగ్గకులస్స పుత్తో. తం భోతో రట్ఠపాలస్స భోగపారిజుఞ్ఞం నత్థి. కిం భవం రట్ఠపాలో ఞత్వా వా దిస్వా వా సుత్వా వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో?

"కతమఞ్చ , భో రట్ఠపాల, ఞాతిపారిజుఞ్ఞం? ఇధ, భో రట్ఠపాల, ఏకచ్చస్స బహూ హోన్తి మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా. తస్స తే ఞాతకా అనుపుబ్బేన పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి. సో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'మమం ఖో పుబ్బే బహూ అహేసుం మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా. తస్స మే తే అనుపుబ్బేన పరిక్ఖయం గతా. న ఖో పన మయా సుకరం అనధిగతం వా భోగం అధిగన్తుం అధిగతం వా భోగం ఫాతిం కాతుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి. సో తేన ఞాతిపారిజుఞ్ఞేన సమన్నాగతో కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి. ఇదం వుచ్చతి, భో రట్ఠపాల, ఞాతిపారిజుఞ్ఞం. భోతో ఖో పన రట్ఠపాలస్స ఇమస్మింయేవ థుల్లకోట్ఠికే బహూ మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా. తం భోతో రట్ఠపాలస్స ఞాతిపారిజుఞ్ఞం నత్థి. కిం భవం రట్ఠపాలో ఞత్వా వా దిస్వా వా సుత్వా వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో?

"ఇమాని ఖో, భో రట్ఠపాల, చత్తారి పారిజుఞ్ఞాని, యేహి పారిజుఞ్ఞేహి సమన్నాగతా ఇధేకచ్చే కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి. తాని భోతో రట్ఠపాలస్స నత్థి. కిం భవం రట్ఠపాలో ఞత్వా వా దిస్వా వా సుత్వా వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో"తి?

౩౦౫. "అత్థి ఖో, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చత్తారో ధమ్ముద్దేసా ఉద్దిట్ఠా, యే అహం [యమహం (స్యా. కం. క.)] ఞత్వా చ దిస్వా చ సుత్వా చ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో. కతమే చత్తారో? 'ఉపనియ్యతి లోకో అద్ధువో'తి ఖో, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన పఠమో ధమ్ముద్దేసో ఉద్దిట్ఠో, యమహం ఞత్వా చ దిస్వా సుత్వా చ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో. 'అతాణో లోకో అనభిస్సరో'తి ఖో, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన దుతియో ధమ్ముద్దేసో ఉద్దిట్ఠో, యమహం ఞత్వా చ దిస్వా సుత్వా చ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో. 'అస్సకో లోకో, సబ్బం పహాయ గమనీయ'న్తి ఖో, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన తతియో ధమ్ముద్దేసో ఉద్దిట్ఠో, యమహం ఞత్వా చ దిస్వా

సుత్వా చ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో. ‘ఊనో లోకో అతిత్తో తణ్హాదాసో’తి ఖో, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చతుత్థో ధమ్ముద్దేసో ఉద్దిట్ఠో, యమహం ఞత్వా చ దిస్వా సుత్వా చ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో. ఇమే ఖో, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చత్తారో ధమ్ముద్దేసా ఉద్దిట్ఠా, యే అహం ఞత్వా చ దిస్వా సుత్వా చ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో’’తి.

౩౦౬. ‘‘‘ఉపనియ్యతి లోకో అద్ధువో’తి – భవం రట్ఠపాలో ఆహ. ఇమస్స , భో రట్ఠపాల, భాసితస్స కథం అత్థో దట్ఠబ్బో’’తి? ‘‘తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, త్వం వీసతివస్సుద్దేసికోపి పణ్ణవీసతివస్సుద్దేసికోపి హత్థిస్మిమ్పి కతావీ అస్సస్మిమ్పి కతావీ రథస్మిమ్పి కతావీ ధనుస్మిమ్పి కతావీ థరుస్మిమ్పి కతావీ ఊరుబలీ బాహుబలీ అలమత్తో సఙ్గామావచరో’’తి? ‘‘అహోసిం అహం, భో రట్ఠపాల, వీసతివస్సుద్దేసికోపి పణ్ణవీసతివస్సుద్దేసికోపి హత్థిస్మిమ్పి కతావీ అస్సస్మిమ్పి కతావీ రథస్మిమ్పి కతావీ ధనుస్మిమ్పి కతావీ థరుస్మిమ్పి కతావీ ఊరుబలీ బాహుబలీ అలమత్తో సఙ్గామావచరో. అప్పేకదాహం, భో రట్ఠపాల, ఇద్ధిమావ మఞ్ఞే న [ఇద్ధిమా మఞ్ఞే న (స్యా. కం.), ఇద్ధిమా చ మఞ్ఞే (సీ.), న వియ మఞ్ఞే (క.)] అత్తనో బలేన సమసమం సమనుపస్సామీ’’తి. ‘‘తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఏవమేవ త్వం ఏతరహి ఊరుబలీ బాహుబలీ అలమత్తో సఙ్గామావచరో’’తి? ‘‘నో హిదం, భో రట్ఠపాల. ఏతరహి జిణ్ణో వుడ్ఢో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో ఆసీతికో మే వయో వత్తతి. అప్పేకదాహం, భో రట్ఠపాల, ‘ఇధ పాదం కరిస్సామీ’తి అఞ్ఞేనేవ పాదం కరోమీ’’తి. ‘‘ఇదం ఖో తం, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన సన్ధాయ భాసితం – ‘ఉపనియ్యతి లోకో అద్ధువో’తి, యమహం ఞత్వా చ దిస్వా సుత్వా చ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో’’తి. ‘‘అచ్ఛరియం, భో రట్ఠపాల, అబ్భుతం, భో రట్ఠపాల! యావ సుభాసితం చిదం తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన – ‘ఉపనియ్యతి లోకో అద్ధువో’తి. ఉపనియ్యతి హి , భో రట్ఠపాల, లోకో అద్ధువో.

‘‘సంవిజ్జన్తే ఖో, భో రట్ఠపాల, ఇమస్మిం రాజకులే హత్థికాయాపి అస్సకాయాపి రథకాయాపి పత్తికాయాపి, అమ్హాకం ఆపదాసు పరియోధాయ వత్తిస్సన్తి. ‘అతాణో లోకో అనభిస్సరో’తి – భవం రట్ఠపాలో ఆహ. ఇమస్స పన, భో రట్ఠపాల, భాసితస్స కథం అత్థో దట్ఠబ్బో’’తి? ‘‘తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, అత్థి తే కోచి అనుసాయికో ఆబాధో’’తి? ‘‘అత్థి మే, భో రట్ఠపాల, అనుసాయికో ఆబాధో. అప్పేకదా మం, భో రట్ఠపాల, మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా పరివారేత్వా ఠితా హోన్తి – ‘ఇదాని రాజా కోరబ్యో కాలం కరిస్సతి, ఇదాని రాజా కోరబ్యో కాలం కరిస్సతీ’’’తి. ‘‘తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, లభసి త్వం తే మిత్తామచ్చే ఞాతిసాలోహితే – ‘ఆయన్తు మే భోన్తో మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా, సబ్బేవ సన్తా ఇమం వేదనం సంవిభజథ, యథాహం లహుకతరికం వేదనం వేదియేయ్య’న్తి – ఉదాహు త్వంయేవ తం వేదనం వేదియసీ’’తి? ‘‘నాహం, భో రట్ఠపాల, లభామి తే మిత్తామచ్చే ఞాతిసాలోహితే – ‘ఆయన్తు మే భోన్తో మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా, సబ్బేవ సన్తా ఇమం వేదనం సంవిభజథ, యథాహం లహుకతరికం వేదనం వేదియేయ్య’న్తి. అథ ఖో అహమేవ తం వేదనం వేదియామీ’’తి. ‘‘ఇదం ఖో తం, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన సన్ధాయ భాసితం – ‘అతాణో లోకో అనభిస్సరో’తి, యమహం ఞత్వా చ దిస్వా సుత్వా చ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో’’తి. ‘‘అచ్ఛరియం, భో రట్ఠపాల, అబ్భుతం, భో రట్ఠపాల! యావ సుభాసితం చిదం తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన – ‘అతాణో లోకో అనభిస్సరో’తి. అతాణో హి, భో రట్ఠపాల, లోకో అనభిస్సరో.

“సంవిజ్జతి ఖో, భో రట్ఠపాల, ఇమస్మిం రాజకులే పహూతం హిరఞ్ఞసువణ్ణం భూమిగతఞ్చ వేహాసగతఞ్చ. ‘అస్సకో లోకో, సబ్బం పహాయ గమనీయ’న్తి – భవం రట్ఠపాలో ఆహ. ఇమస్స పన, భో రట్ఠపాల, భాసితస్స కథం అత్థో దట్ఠబ్బో”తి? “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, యథా త్వం ఏతరహి పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేసి, లచ్ఛసి త్వం పరత్థాపి – ‘ఏవమేవాహం ఇమేహేవ పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేమీ’తి, ఉదాహు అఞ్ఞే ఇమం భోగం పటిపజ్జిస్సన్తి, త్వం పన యథాకమ్మం గమిస్ససీ”తి? “యథాహం, భో రట్ఠపాల, ఏతరహి పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేమి, నాహం లచ్ఛామి పరత్థాపి – ‘ఏవమేవ ఇమేహేవ పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేమీ’తి. అథ ఖో అఞ్ఞే ఇమం భోగం పటిపజ్జిస్సన్తి; అహం పన యథాకమ్మం గమిస్సామీ”తి. “ఇదం ఖో తం, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన సన్ధాయ భాసితం – ‘అస్సకో లోకో, సబ్బం పహాయ గమనీయ’న్తి, యమహం ఞత్వా చ దిస్వా చ సుత్వా చ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో”తి. “అచ్ఛరియం, భో రట్ఠపాల, అబ్భుతం, భో రట్ఠపాల! యావ సుభాసితం చిదం తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన – ‘అస్సకో లోకో , సబ్బం పహాయ గమనీయ’న్తి . అస్సకో హి, భో రట్ఠపాల, లోకో సబ్బం పహాయ గమనీయం.

“‘ఊనో లోకో అతిత్తో తణ్హాదాసో’తి – భవం రట్ఠపాలో ఆహ. ఇమస్స, భో రట్ఠపాల, భాసితస్స కథం అత్థో దట్ఠబ్బో”తి? “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఫీతం కురుం అజ్ఝావససీ”తి? “ఏవం, భో రట్ఠపాల, ఫీతం కురుం అజ్ఝావసామీ”తి. “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య పురత్థిమాయ దిసాయ సద్ధాయికో పచ్చయికో. సో తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం వదేయ్య – ‘యగ్ఘే, మహారాజ, జానేయ్యాసి, అహం ఆగచ్ఛామి పురత్థిమాయ దిసాయ? తత్థద్దసం మహన్తం జనపదం ఇద్ధఞ్చేవ ఫీతఞ్చ బహుజనం ఆకిణ్ణమనుస్సం. బహూ తత్థ హత్థికాయా అస్సకాయా రథకాయా పత్తికాయా; బహు తత్థ ధనధఞ్ఞం [దన్తాజినం (సీ. స్యా. కం. పీ.)]; బహు తత్థ హిరఞ్ఞసువణ్ణం అకతఞ్చేవ కతఞ్చ; బహు తత్థ ఇత్థిపరిగ్గహో. సక్కా చ తావతకేనేవ బలమత్తేన [బలత్థేన (సీ. స్యా. కం. పీ.), బహలత్థేన (క.)] అభివిజినితుం. అభివిజిన, మహారాజా’తి, కిన్తి నం కరేయ్యాసీ”తి? “తమ్పి మయం, భో రట్ఠపాల, అభివిజియ అజ్ఝావసేయ్యామా”తి. “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య పచ్ఛిమాయ దిసాయ... ఉత్తరాయ దిసాయ... దక్ఖిణాయ దిసాయ... పరసముద్దతో సద్ధాయికో పచ్చయికో. సో తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం వదేయ్య – ‘యగ్ఘే, మహారాజ, జానేయ్యాసి, అహం ఆగచ్ఛామి పరసముద్దతో? తత్థద్దసం మహన్తం జనపదం ఇద్ధఞ్చేవ ఫీతఞ్చ బహుజనం ఆకిణ్ణమనుస్సం. బహూ తత్థ హత్థికాయా అస్సకాయా రథకాయా పత్తికాయా; బహు తత్థ ధనధఞ్ఞం; బహు తత్థ హిరఞ్ఞసువణ్ణం అకతఞ్చేవ కతఞ్చ; బహు తత్థ ఇత్థిపరిగ్గహో. సక్కా చ తావతకేనేవ బలమత్తేన అభివిజినితుం. అభివిజిన, మహారాజా’తి, కిన్తి నం కరేయ్యాసీ”తి? “తమ్పి మయం, భో రట్ఠపాల, అభివిజియ అజ్ఝావసేయ్యామా”తి. “ఇదం ఖో తం, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన సన్ధాయ భాసితం – ‘ఊనో లోకో అతిత్తో తణ్హాదాసో’తి, యమహం ఞత్వా చ దిస్వా సుత్వా చ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో”తి. “అచ్ఛరియం, భో రట్ఠపాల, అబ్భుతం, భో రట్ఠపాల! యావ సుభాసితం చిదం తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన – ‘ఊనో లోకో అతిత్తో తణ్హాదాసో’తి. ఊనో హి, భో రట్ఠపాల, లోకో అతిత్తో తణ్హాదాసో”తి.

ఇదమవోచ ఆయస్మా రట్ఠపాలో. ఇదం వత్వా అథాపరం ఏతదవోచ –

౩౦౨. “పస్సామి లోకే సధనే మనుస్సే,

లద్ధాన విత్తం న దదన్తి మోహా;
లుద్ధా ధనం [లద్ధా ధనం (క.)] సన్నిచయం కరోన్తి,
భియ్యోవ కామే అభిపత్థయన్తి.

“రాజా పసయ్హా పథవిం విజిత్వా,
ససాగరన్తం మహిమావసన్తో [మహియా వసన్తో (సీ. క.)];
ఓరం సముద్దస్స అతిత్తరూపో,
పారం సముద్దస్సపి పత్థయేథ.

“రాజా చ అఞ్ఞే చ బహూ మనుస్సా,
అవీతతణ్హా [అతిత్తతణ్హా (క.)] మరణం ఉపేన్తి;
ఊనావ హుత్వాన జహన్తి దేహం,
కామేహి లోకమ్హి న హత్థి తిత్తి.

“కన్దన్తి నం ఞాతీ పకిరియ కేసే,
అహో వతా నో అమరాతి చాహు;
వత్థేన నం పారుతం నీహరిత్వా,
చితం సమాదాయ [సమాధాయ (సీ.)] తతోడహన్తి.

“సో డయ్హతి సూలేహి తుజ్జమానో,
ఏకేన వత్థేన పహాయ భోగే;
న మీయమానస్స భవన్తి తాణా,
ఞాతీధ మిత్తా అథ వా సహాయా.

“దాయాదకా తస్స ధనం హరన్తి,
సత్తో పన గచ్ఛతి యేన కమ్మం;
న మీయమానం ధనమన్వేతి కిఞ్చి,
పుత్తా చ దారా చ ధనఞ్చ రట్ఠం.

“న దీఘమాయుం లభతే ధనేన, న చాపి విత్తేన జరం విహన్తి;
అప్పం హిదం జీవితమాహు ధీరా, అసస్సతం విప్పరిణామధమ్మం.

“అడ్ఢా దలిద్దా చ ఫుసన్తి ఫస్సం,
బాలో చ ధీరో చ తథేవ ఫుట్ఠో;

బాలో చ బాల్యా వధితోవ సేతి,
ధీరో చ [ధీరోవ (క.)] న వేధతి ఫస్సఫుట్ఠో.

“తస్మా హి పఞ్ఞావ ధనేన సేయ్యో,
యాయ వోసానమిధాధిగచ్ఛతి;
అబ్యోసితత్తా [అసోసితత్తా (సీ. పీ.)] హి భవాభవేసు,
పాపాని కమ్మాని కరోన్తి మోహా.

“ఉపేతి గబ్భఞ్చ పరఞ్చ లోకం,
సంసారమాపజ్జ పరమ్పరాయ;
తస్సప్పపఞ్ఞో అభిసద్దహన్తో,
ఉపేతి గబ్భఞ్చ పరఞ్చ లోకం.

“చోరో యథా సన్ధిముఖే గహితో,
సకమ్మునా హఞ్ఞతి పాపధమ్మో;
ఏవం పజా పేచ్చ పరమ్హి లోకే,
సకమ్మునా హఞ్ఞతి పాపధమ్మో.

“కామాహి చిత్రా మధురా మనోరమా,
విరూపరూపేన మథేన్తి చిత్తం;
ఆదీనవం కామగుణేసు దిస్వా,
తస్మా అహం పబ్బజితోమ్హి రాజ.

“దుమప్ఫలానేవ పతన్తి మాణవా,
దహరా చ వుడ్ఢా చ సరీరభేదా;
ఏతమ్పి దిస్వా [ఏవమ్పి దిస్వా (సీ.), ఏతం విదిత్వా (స్యా. కం.)] పబ్బజితోమ్హి రాజ,
అపణ్ణకం సామఞ్ఞమేవ సేయ్యో”తి.

రట్ఠపాలసుత్తం నిట్ఠితం దుతియం.

౩. మఘదేవసుత్తం

౩౦౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా మిథిలాయం విహరతి మఘదేవఅమ్బవనే [మఖాదేవఅమ్బవనే (సీ. పీ.), మగ్ఘదేవఅమ్బవనే (క.)]. అథ ఖో భగవా అఞ్ఞతరస్మిం పదేసే సితం పాత్వాకాసి. అథ ఖో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స ఏతదహోసి – “కో ను ఖో హేతు, కో పచ్చయో భగవతో సితస్స పాతుకమ్మాయ? న అకారణేన తథాగతా సితం పాతుకరోన్తీ”తి. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో ఏకంసం చీవరం కత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ –

“కో ను ఖో, భన్తే, హేతు, కో పచ్చయో భగవతో సితస్స పాతుకమ్మాయ? న అకారణేన తథాగతా సితం పాతుకరోన్తీ”తి. “భూతపుబ్బం, ఆనన్ద, ఇమిస్సాయేవ మిథిలాయం రాజా అహోసి మఘదేవో నామ ధమ్మికో ధమ్మరాజా ధమ్మే ఠితో మహారాజా; ధమ్మం చరతి బ్రాహ్మణగహపతికేసు నేగమేసు చేవ జానపదేసు చ; ఉపోసథఞ్చ ఉపవసతి చాతుద్దసిం పఞ్చదసిం అట్ఠమిఞ్చ పక్ఖస్స. అథ ఖో, ఆనన్ద, రాజా మఘదేవో బహూనం వస్సానం బహూనం వస్ససతానం బహూనం వస్ససహస్సానం అచ్చయేన కప్పకం ఆమన్తేసి – ‘యదా మే, సమ్మ కప్పక, పస్సేయ్యాసి సిరస్మిం పలితాని జాతాని, అథ మే ఆరోచేయ్యాసీ’తి. ‘ఏవం, దేవా’తి ఖో, ఆనన్ద, కప్పకో రఞ్ఞో మఘదేవస్స పచ్చస్సోసి. అద్దసా ఖో, ఆనన్ద, కప్పకో బహూనం వస్సానం బహూనం వస్ససతానం బహూనం వస్ససహస్సానం అచ్చయేన రఞ్ఞో మఘదేవస్స సిరస్మిం పలితాని జాతాని. దిస్వాన రాజానం మఘదేవం ఏతదవోచ – ‘పాతుభూతా ఖో దేవస్స దేవదూతా, దిస్సన్తి సిరస్మిం పలితాని జాతానీ’తి. ‘తేన హి, సమ్మ కప్పక, తాని పలితాని సాధుకం సణ్డాసేన ఉద్ధరిత్వా మమ అఞ్జలిస్మిం పతిట్ఠాపేహీ’తి. ‘ఏవం, దేవా’తి ఖో, ఆనన్ద, కప్పకో రఞ్ఞో మఘదేవస్స పటిస్సుత్వా తాని పలితాని సాధుకం సణ్డాసేన ఉద్ధరిత్వా రఞ్ఞో మఘదేవస్స అఞ్జలిస్మిం పతిట్ఠాపేసి.

౩౦౯. “అథ ఖో, ఆనన్ద, రాజా మఘదేవో కప్పకస్స గామవరం దత్వా జేట్ఠపుత్తం కుమారం ఆమన్తాపేత్వా ఏతదవోచ – ‘పాతుభూతా ఖో మే, తాత కుమార, దేవదూతా; దిస్సన్తి సిరస్మిం పలితాని జాతాని; భుత్తా ఖో పన మే మానుసకా కామా; సమయో దిబ్బే కామే పరియేసితుం. ఏహి త్వం, తాత కుమార, ఇమం రజ్జం పటిపజ్జ. అహం పన కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిస్సామి. తేన హి, తాత కుమార, యదా త్వమ్పి పస్సేయ్యాసి సిరస్మిం పలితాని జాతాని, అథ కప్పకస్స గామవరం దత్వా జేట్ఠపుత్తం కుమారం సాధుకం రజ్జే సమనుసాసిత్వా కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్యాసి. యేన మే ఇదం కల్యాణం వత్తం నిహితం అనుప్పవత్తేయ్యాసి, మా ఖో మే త్వం అన్తిమపురిసో అహోసి. యస్మిం ఖో, తాత కుమార, పురిసయుగే వత్తమానే ఏవరూపస్స కల్యాణస్స వత్తస్స సముచ్ఛేదో హోతి సో తేసం అన్తిమపురిసో హోతి. తం తాహం, తాత కుమార, ఏవం వదామి – యేన మే ఇదం కల్యాణం వత్తం నిహితం అనుప్పవత్తేయ్యాసి, మా ఖో మే త్వం అన్తిమపురిసో అహోసీ’తి. అథ ఖో, ఆనన్ద, రాజా మఘదేవో కప్పకస్స గామవరం దత్వా జేట్ఠపుత్తం కుమారం సాధుకం రజ్జే సమనుసాసిత్వా ఇమస్మింయేవ మఘదేవఅమ్బవనే కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజి. సో మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహాసి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన [అబ్యాపజ్ఝేన (సీ. స్యా. కం. పీ.), అబ్యాపజ్జేన (క.)] ఫరిత్వా విహాసి. కరుణాసహగతేన చేతసా... ముదితాసహగతేన చేతసా... ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహాసి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహాసి.

“రాజా ఖో పనానన్ద, మఘదేవో చతురాసీతివస్ససహస్సాని కుమారకీళితం కీళి, చతురాసీతివస్ససహస్సాని ఓపరజ్జం కారేసి, చతురాసీతివస్ససహస్సాని రజ్జం కారేసి, చతురాసీతివస్ససహస్సాని ఇమస్మింయేవ మఘదేవఅమ్బవనే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో బ్రహ్మచరియమచరి. సో చత్తారో బ్రహ్మవిహారే భావేత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రహ్మలోకూపగో అహోసి.

౩౧౦. “అథ ఖో రఞ్ఞో, ఆనన్ద, మఘదేవస్స పుత్తో బహూనం వస్సానం బహూనం వస్ససతానం బహూనం వస్ససహస్సానం అచ్చయేన కప్పకం ఆమన్తేసి – ‘యదా మే, సమ్మ కప్పక, పస్సేయ్యాసి సిరస్మిం పలితాని జాతాని, అథ ఖో ఆరోచేయ్యాసీ’తి. ‘ఏవం, దేవా’తి ఖో, ఆనన్ద, కప్పకో రఞ్ఞో మఘదేవస్స పుత్తస్స పచ్చస్సోసి. అద్దసా ఖో, ఆనన్ద, కప్పకో బహూనం వస్సానం బహూనం వస్ససతానం బహూనం వస్ససహస్సానం అచ్చయేన రఞ్ఞో మఘదేవస్స పుత్తస్స సిరస్మిం పలితాని జాతాని. దిస్వాన రఞ్ఞో మఘదేవస్స పుత్తం ఏతదవోచ – ‘పాతుభూతా ఖో దేవస్స దేవదూతా; దిస్సన్తి సిరస్మిం పలితాని జాతానీ’తి. ‘తేన హి, సమ్మ కప్పక, తాని పలితాని సాధుకం సణ్డాసేన ఉద్ధరిత్వా మమ అఞ్జలిస్మిం పతిట్ఠాపేహీ’తి. ‘ఏవం, దేవా’తి ఖో, ఆనన్ద, కప్పకో రఞ్ఞో మఘదేవస్స పుత్తస్స పటిస్సుత్వా తాని పలితాని సాధుకం సణ్డాసేన ఉద్ధరిత్వా రఞ్ఞో మఘదేవస్స పుత్తస్స అఞ్జలిస్మిం పతిట్ఠాపేసి.

“అథ ఖో, ఆనన్ద, రఞ్ఞో మఘదేవస్స పుత్తో కప్పకస్స గామవరం దత్వా జేట్ఠపుత్తం కుమారం ఆమన్తాపేత్వా ఏతదవోచ – ‘పాతుభూతా ఖో, మే, తాత కుమార, దేవదూతా; దిస్సన్తి సిరస్మిం పలితాని జాతాని; భుత్తా ఖో పన మే మానుసకా కామా; సమయో దిబ్బే కామే పరియేసితుం. ఏహి త్వం, తాత కుమార, ఇమం రజ్జం పటిపజ్జ. అహం పన కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిస్సామి. తేన హి, తాత కుమార, యదా త్వమ్పి పస్సేయ్యాసి సిరస్మిం పలితాని జాతాని, అథ కప్పకస్స గామవరం దత్వా జేట్ఠపుత్తం కుమారం సాధుకం రజ్జే సమనుసాసిత్వా కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బాజేయ్యాసి. యేన మే ఇదం కల్యాణం వత్తం నిహితం అనుప్పవత్తేయ్యాసి, మా ఖో మే త్వం అన్తిమపురిసో అహోసి. యస్మిం ఖో, తాత కుమార, పురిసయుగే వత్తమానే ఏవరూపస్స కల్యాణస్స వత్తస్స సముచ్ఛేదో హోతి సో తేసం అన్తిమపురిసో హోతి. తం తాహం, తాత కుమార, ఏవం వదామి – యేన మే ఇదం కల్యాణం వత్తం నిహితం అనుప్పవత్తేయ్యాసి, మా ఖో మే త్వం అన్తిమపురిసో అహోసీ’తి. అథ ఖో, ఆనన్ద, రఞ్ఞో మఘదేవస్స పుత్తో కప్పకస్స గామవరం దత్వా జేట్ఠపుత్తం కుమారం సాధుకం రజ్జే సమనుసాసిత్వా ఇమస్మింయేవ మఘదేవఅమ్బవనే కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజి. సో మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహాసి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహాసి. కరుణాసహగతేన చేతసా… ముదితాసహగతేన చేతసా… ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహాసి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహాసి. రఞ్ఞో ఖో పనానన్ద, మఘదేవస్స పుత్తో చతురాసీతివస్ససహస్సాని కుమారకీళితం కీళి, చతురాసీతివస్ససహస్సాని ఓపరజ్జం కారేసి, చతురాసీతివస్ససహస్సాని రజ్జం కారేసి, చతురాసీతివస్ససహస్సాని ఇమస్మింయేవ మఘదేవఅమ్బవనే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో బ్రహ్మచరియమచరి. సో చత్తారో బ్రహ్మవిహారే భావేత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రహ్మలోకూపగో అహోసి.

౩౧౧. “రఞ్ఞో ఖో పనానన్ద, మఘదేవస్స పుత్తపపుత్తకా తస్స పరమ్పరా చతురాసీతిరాజసహస్సాని [చతురాసీతిఖత్తియసహస్సాని (సీ. పీ.), చతురాసీతిసహస్సాని (స్యా. కం.)] ఇమస్మింయేవ మఘదేవఅమ్బవనే కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజింసు. తే మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరింసు, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి

సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరింసు. కరుణాసహగతేన చేతసా... ముదితాసహగతేన చేతసా... ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరింసు, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరింసు. చతురాసీతివస్ససహస్సాని కుమారకీళితం కీళింసు, చతురాసీతివస్ససహస్సాని ఓపరజ్జం కారేసుం, చతురాసీతివస్ససహస్సాని రజ్జం కారేసుం, చతురాసీతివస్ససహస్సాని ఇమస్మింయేవ మఘదేవఅమ్బవనే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా బ్రహ్మచరియమచరింసు. తే చత్తారో బ్రహ్మవిహారే భావేత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రహ్మలోకూపగా అహేసుం. నిమి తేసం రాజా [రాజానం (సీ. పీ.)] పచ్ఛిమకో అహోసి ధమ్మికో ధమ్మరాజా ధమ్మే ఠితో మహారాజా; ధమ్మం చరతి బ్రాహ్మణగహపతికేసు నేగమేసు చేవ జానపదేసు చ; ఉపోసథఞ్చ ఉపవసతి చాతుద్దసిం పఞ్చదసిం అట్ఠమిఞ్చ పక్ఖస్స.

౩౧౨. “భూతపుబ్బం, ఆనన్ద, దేవానం తావతింసానం సుధమ్మాయం సభాయం సన్నిసిన్నానం సన్నిపతితానం అయమన్తరాకథా ఉదపాది – ‘లాభా వత, భో, విదేహానం, సులద్ధం వత, భో, విదేహానం, యేసం నిమి రాజా ధమ్మికో ధమ్మరాజా ధమ్మే ఠితో మహారాజా; ధమ్మం చరతి బ్రాహ్మణగహపతికేసు నేగమేసు చేవ జానపదేసు చ; ఉపోసథఞ్చ ఉపవసతి చాతుద్దసిం పఞ్చదసిం అట్ఠమిఞ్చ పక్ఖస్సా’తి. అథ ఖో, ఆనన్ద, సక్కో దేవానమిన్దో దేవే తావతింసే ఆమన్తేసి – ‘ఇచ్ఛేయ్యాథ నో తుమ్హే, మారిసా, నిమిం రాజానం దట్ఠు’న్తి? ‘ఇచ్ఛామ మయం, మారిస, నిమిం రాజానం దట్ఠు’న్తి. తేన ఖో పన, ఆనన్ద, సమయేన నిమి రాజా తదహుపోసథే పన్నరసే సీసంన్హాతో [ససీసం నహాతో (సీ.), సీసన్హాతో (స్యా. కం.)] ఉపోసథికో ఉపరిపాసాదవరగతో నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో, ఆనన్ద, సక్కో దేవానమిన్దో – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – దేవేసు తావతింసేసు అన్తరహితో నిమిస్స రఞ్ఞో పముఖే పాతురహోసి. అథ ఖో, ఆనన్ద, సక్కో దేవానమిన్దో నిమిం రాజానం ఏతదవోచ – ‘లాభా తే, మహారాజ, సులద్ధం తే, మహారాజ. దేవా, మహారాజ, తావతింసా సుధమ్మాయం సభాయం కిత్తయమానరూపా సన్నిసిన్నా – “లాభా వత, భో, విదేహానం, సులద్ధం వత, భో, విదేహానం, యేసం నిమి రాజా ధమ్మికో ధమ్మరాజా ధమ్మే ఠితో మహారాజా; ధమ్మం చరతి బ్రాహ్మణగహపతికేసు నేగమేసు చేవ జానపదేసు చ; ఉపోసథఞ్చ ఉపవసతి చాతుద్దసిం పఞ్చదసిం అట్ఠమిఞ్చ పక్ఖస్సా”తి. దేవా తే, మహారాజ, తావతింసా దస్సనకామా. తస్స తే అహం, మహారాజ, సహస్సయుత్తం ఆజఞ్ఞరథం పహిణిస్సామి; అభిరుహేయ్యాసి, మహారాజ, దిబ్బం యానం అవికమ్పమానో’తి. అధివాసేసి ఖో, ఆనన్ద, నిమి రాజా తుణ్హీభావేన.

౩౧౩. “అథ ఖో, ఆనన్ద, సక్కో దేవానమిన్దో నిమిస్స రఞ్ఞో అధివాసనం విదిత్వా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – నిమిస్స రఞ్ఞో పముఖే అన్తరహితో దేవేసు తావతింసేసు పాతురహోసి. అథ ఖో, ఆనన్ద, సక్కో దేవానమిన్దో మాతలిం సఙ్గాహకం ఆమన్తేసి – ‘ఏహి త్వం, సమ్మ మాతలి, సహస్సయుత్తం ఆజఞ్ఞరథం యోజేత్వా నిమిం రాజానం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం వదేహి – అయం తే, మహారాజ, సహస్సయుత్తో ఆజఞ్ఞరథో సక్కేన దేవానమిన్దేన పేసితో; అభిరుహేయ్యాసి, మహారాజ, దిబ్బం యానం అవికమ్పమానో’తి. ‘ఏవం, భద్దన్తవా’తి ఖో, ఆనన్ద, మాతలి సఙ్గాహకో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటిస్సుత్వా సహస్సయుత్తం ఆజఞ్ఞరథం యోజేత్వా నిమిం రాజానం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – ‘అయం తే, మహారాజ, సహస్సయుత్తో ఆజఞ్ఞరథో సక్కేన

దేవానమిన్దేన పేసితో; అభిరుహ, మహారాజ, దిబ్బం యానం అవికమ్పమానో. అపి చ, మహారాజ, కతమేన తం నేమి, యేన వా పాపకమ్మా పాపకానం కమ్మానం విపాకం పటిసంవేదేన్తి, యేన వా కల్యాణకమ్మా కల్యాణకమ్మానం విపాకం పటిసంవేదేన్తీ'తి? 'ఉభయేనేవ మం, మాతలి, నేహీ'తి. సమ్పవేసేసి [సమ్పాపేసి (సీ. పీ.)] ఖో, ఆనన్ద, మాతలి, సఙ్గాహకో నిమిం రాజానం సుధమ్మం సభం. అద్దసా ఖో, ఆనన్ద, సక్కో దేవానమిన్దో నిమిం రాజానం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన నిమిం రాజానం ఏతదవోచ – 'ఏహి ఖో, మహారాజ. స్వాగతం, మహారాజ. దేవా తే దస్సనకామా, మహారాజ, తావతింసా సుధమ్మాయం సభాయం కిత్తయమానరూపా సన్నిసిన్నా – "లాభా వత, భో, విదేహానం, సులద్ధం వత, భో, విదేహానం, యేసం నిమి రాజా ధమ్మికో ధమ్మరాజా ధమ్మే ఠితో మహారాజా; ధమ్మం చరతి బ్రాహ్మణగహపతికేసు నేగమేసు చేవ జానపదేసు చ; ఉపోసథఞ్చ ఉపవసతి చాతుద్దసిం పఞ్చదసిం అట్ఠమిఞ్చ పక్ఖస్సా"తి. దేవా తే, మహారాజ, తావతింసా దస్సనకామా . అభిరమ, మహారాజ, దేవేసు దేవానుభావేనా'తి. 'అలం, మారిస, తత్థేవ మం మిథిలం పటినేతు. తథాహం ధమ్మం చరిస్సామి బ్రాహ్మణగహపతికేసు నేగమేసు చేవ జానపదేసు చ; ఉపోసథఞ్చ ఉపవసామి చాతుద్దసిం పఞ్చదసిం అట్ఠమిఞ్చ పక్ఖస్సా'తి.

౩౧౪. "అథ ఖో, ఆనన్ద, సక్కో దేవానమిన్దో మాతలిం సఙ్గాహకం ఆమన్తేసి – 'ఏహి త్వం, సమ్మ మాతలి, సహస్సయుత్తం ఆజఞ్ఞరథం యోజేత్వా నిమిం రాజానం తత్థేవ మిథిలం పటినేహీ'తి. 'ఏవం, భద్దన్తవా'తి ఖో, ఆనన్ద, మాతలి సఙ్గాహకో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పటిస్సుత్వా సహస్సయుత్తం ఆజఞ్ఞరథం యోజేత్వా నిమిం రాజానం తత్థేవ మిథిలం పటినేసి. తత్ర సుదం, ఆనన్ద, నిమి రాజా ధమ్మం చరతి బ్రాహ్మణగహపతికేసు నేగమేసు చేవ జానపదేసు చ, ఉపోసథఞ్చ ఉపవసతి చాతుద్దసిం పఞ్చదసిం అట్ఠమిఞ్చ పక్ఖస్సాతి. అథ ఖో, ఆనన్ద, నిమి రాజా బహూనం వస్సానం బహూనం వస్ససతానం బహూనం వస్ససహస్సానం అచ్చయేన కప్పకం ఆమన్తేసి – 'యదా మే, సమ్మ కప్పక, పస్సేయ్యాసి సిరస్మిం పలితాని జాతాని, అథ మే ఆరోచేయ్యాసీ'తి. 'ఏవం, దేవా'తి ఖో, ఆనన్ద, కప్పకో నిమిస్స రఞ్ఞో పచ్చస్సోసి. అద్దసా ఖో, ఆనన్ద, కప్పకో బహూనం వస్సానం బహూనం వస్ససతానం బహూనం వస్ససహస్సానం అచ్చయేన నిమిస్స రఞ్ఞో సిరస్మిం పలితాని జాతాని. దిస్వాన నిమిం రాజానం ఏతదవోచ – 'పాతుభూతా ఖో దేవస్స దేవదూతా; దిస్సన్తి సిరస్మిం పలితాని జాతానీ'తి. 'తేన హి, సమ్మ కప్పక, తాని పలితాని సాధుకం సణ్డాసేన ఉద్ధరిత్వా మమ అఞ్జలిస్మిం పతిట్ఠాపేహీ'తి. 'ఏవం, దేవా'తి ఖో, ఆనన్ద, కప్పకో నిమిస్స రఞ్ఞో పటిస్సుత్వా తాని పలితాని సాధుకం సణ్డాసేన ఉద్ధరిత్వా నిమిస్స రఞ్ఞో అఞ్జలిస్మిం పతిట్ఠాపేసి. అథ ఖో, ఆనన్ద, నిమి రాజా కప్పకస్స గామవరం దత్వా జేట్ఠపుత్తం కుమారం ఆమన్తాపేత్వా ఏతదవోచ – 'పాతుభూతా ఖో మే, తాత కుమార, దేవదూతా; దిస్సన్తి సిరస్మిం పలితాని జాతాని; భుత్తా ఖో పన మే మానుసకా కామా; సమయో దిబ్బే కామే పరియేసితుం. ఏహి త్వం, తాత కుమార, ఇమం రజ్జం పటిపజ్జ. అహం పన కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిస్సామి. తేన హి, తాత కుమార, యదా త్వమ్పి పస్సేయ్యాసి సిరస్మిం పలితాని జాతాని, అథ కప్పకస్స గామవరం దత్వా జేట్ఠపుత్తం కుమారం సాధుకం రజ్జే సమనుసాసిత్వా కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్యాసి. యేన మే ఇదం కల్యాణం వత్తం నిహితం అనుప్పవత్తేయ్యాసి, మా ఖో మే త్వం అన్తిమపురిసో అహోసి. యస్మిం ఖో, తాత కుమార, పురిసయుగే వత్తమానే ఏవరూపస్స కల్యాణస్స వత్తస్స సముచ్ఛేదో హోతి సో తేసం అన్తిమపురిసో హోతి. తం తాహం, తాత కుమార, ఏవం వదామి – 'యేన మే ఇదం కల్యాణం వత్తం నిహితం అనుప్పవత్తేయ్యాసి, మా ఖో మే త్వం అన్తిమపురిసో అహోసీ'తి.

౩౧౫. “అథ ఖో, ఆనన్ద, నిమి రాజా కప్పకస్స గామవరం దత్వా జేట్ఠపుత్తం కుమారం సాధుకం రజ్జే సమనుసాసిత్వా ఇమస్మింయేవ మఘదేవఅమ్బవనే కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజి. సో మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహాసి, తథా దుతియం , తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహాసి. కరుణాసహగతేన చేతసా... ముదితాసహగతేన చేతసా... ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహాసి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహాసి. నిమి ఖో, పనానన్ద, రాజా చతురాసీతివస్ససహస్సాని కుమారకీళితం కీళి, చతురాసీతివస్ససహస్సాని ఓపరజ్జం కారేసి, చతురాసీతివస్ససహస్సాని రజ్జం కారేసి, చతురాసీతివస్ససహస్సాని ఇమస్మింయేవ మఘదేవఅమ్బవనే అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో బ్రహ్మచరియమచరి. సో చత్తారో బ్రహ్మవిహారే భావేత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రహ్మలోకూపగో అహోసి. నిమిస్స ఖో పనానన్ద , రఞ్ఞో కళారజనకో నామ పుత్తో అహోసి. న సో అగారస్మా అనగారియం పబ్బజి. సో తం కల్యాణం వత్తం సముచ్ఛిన్ది. సో తేసం అన్తిమపురిసో అహోసి.

౩౧౬. “సియా ఖో పన తే, ఆనన్ద, ఏవమస్స – ‘అఞ్ఞో నూన తేన సమయేన రాజా మఘదేవో అహోసి, యేన తం కల్యాణం వత్తం నిహిత’న్తి [యో తం కల్యాణం వత్తం నిహినీతి (సీ.)]. న ఖో పనేతం, ఆనన్ద, ఏవం దట్ఠబ్బం. అహం తేన సమయేన రాజా మఘదేవో అహోసిం. (అహం తం కల్యాణం వత్తం నిహినిం,) [( ) నత్థి (క.)] మయా తం కల్యాణం వత్తం నిహితం; పచ్ఛిమా జనతా అనుప్పవత్తేసి. తం ఖో పనానన్ద, కల్యాణం వత్తం న నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి, యావదేవ బ్రహ్మలోకూపపత్తియా. ఇదం ఖో పనానన్ద, ఏతరహి మయా కల్యాణం వత్తం నిహితం ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. కతమఞ్చానన్ద, ఏతరహి మయా కల్యాణం వత్తం నిహితం ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి, సమ్మాసఙ్కప్పో, సమ్మావాచా, సమ్మాకమ్మన్తో, సమ్మాఆజీవో, సమ్మావాయామో , సమ్మాసతి, సమ్మాసమాధి. ఇదం ఖో, ఆనన్ద, ఏతరహి మయా కల్యాణం వత్తం నిహితం ఏకన్తనిబ్బిదాయ విరాగాయ నిరోధాయ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. తం వో అహం, ఆనన్ద, ఏవం వదామి – ‘యేన మే ఇదం కల్యాణం వత్తం నిహితం అనుప్పవత్తేయ్యాథ, మా ఖో మే తుమ్హే అన్తిమపురిసా అహువత్థ’. యస్మిం ఖో, ఆనన్ద, పురిసయుగే వత్తమానే ఏవరూపస్స కల్యాణస్స వత్తస్స సముచ్ఛేదో హోతి సో తేసం అన్తిమపురిసో హోతి. తం వో అహం, ఆనన్ద, ఏవం వదామి – ‘యేన మే ఇదం కల్యాణం వత్తం నిహితం అనుప్పవత్తేయ్యాథ, మా ఖో మే తుమ్హే అన్తిమపురిసా అహువత్థా’”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

మఘదేవసుత్తం నిట్ఠితం తతియం.

౪. మధురసుత్తం

౩౧౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా మహాకచ్చానో మధురాయం విహరతి గున్దావనే. అస్సోసి ఖో రాజా మాధురో అవన్తిపుత్తో – "సమణో ఖలు, భో, కచ్చానో మధురాయం [మథురాయం (టీకా)] విహరతి గున్దావనే. తం ఖో పన భవన్తం కచ్చానం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'పణ్డితో వియత్తో మేధావీ బహుస్సుతో చిత్తకథీ కల్యాణపటిభానో వుద్ధో చేవ అరహా చ'. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ"తి. అథ ఖో రాజా మాధురో అవన్తిపుత్తో భద్రాని భద్రాని యానాని యోజాపేత్వా భద్రం యానం అభిరుహిత్వా భద్రేహి భద్రేహి యానేహి మధురాయ నియ్యాసి మహచ్చరాజానుభావేన ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం దస్సనాయ. యావతికా యానస్స భూమి యానేన గన్త్వా యానా పచ్చోరోహిత్వా పత్తికోవ యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా మహాకచ్చానేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా మాధురో అవన్తిపుత్తో ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతదవోచ – "బ్రాహ్మణా, భో కచ్చాన, ఏవమాహంసు – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణోవ సుక్కో వణ్ణో, కణ్హో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణావ సుజ్ఝన్తి, నో అబ్రాహ్మణా; బ్రాహ్మణావ బ్రహ్మునో పుత్తా ఓరసా ముఖతో జాతా బ్రహ్మజా బ్రహ్మనిమ్మితా బ్రహ్మదాయాదా'తి. ఇధ భవం కచ్చానో కిమక్ఖాయీ"తి? "ఘోసోయేవ ఖో ఏసో, మహారాజ, లోకస్మిం – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణోవ సుక్కో వణ్ణో, కణ్హో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణావ సుజ్ఝన్తి, నో అబ్రాహ్మణా; బ్రాహ్మణావ బ్రహ్మునో పుత్తా ఓరసా ముఖతో జాతా బ్రహ్మజా బ్రహ్మనిమ్మితా బ్రహ్మదాయాదా'తి. తదమినాపేతం, మహారాజ, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా ఘోసోయేవేసో లోకస్మిం – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో...పే.... బ్రహ్మదాయాదా'"తి.

౩౧౮. "తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఖత్తియస్స చేపి ఇజ్ఝేయ్య ధనేన వా ధఞ్ఞేన వా రజతేన వా జాతరూపేన వా ఖత్తియోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ... బ్రాహ్మణోపిస్సాస్స... వేస్సోపిస్సాస్స... సుద్దోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ"తి? "ఖత్తియస్స చేపి, భో కచ్చాన, ఇజ్ఝేయ్య ధనేన వా ధఞ్ఞేన వా రజతేన వా జాతరూపేన వా ఖత్తియోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ... బ్రాహ్మణోపిస్సాస్స... వేస్సోపిస్సాస్స... సుద్దోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, బ్రాహ్మణస్స చేపి ఇజ్ఝేయ్య ధనేన వా ధఞ్ఞేన వా రజతేన వా జాతరూపేన వా బ్రాహ్మణోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ... వేస్సోపిస్సాస్స... సుద్దోపిస్సాస్స ... ఖత్తియోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ"తి? "బ్రాహ్మణస్స చేపి, భో కచ్చాన, ఇజ్ఝేయ్య ధనేన వా ధఞ్ఞేన వా రజతేన వా జాతరూపేన వా బ్రాహ్మణోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ... వేస్సోపిస్సాస్స... సుద్దోపిస్సాస్స ... ఖత్తియోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, వేస్సస్స చేపి ఇజ్ఝేయ్య ధనేన వా ధఞ్ఞేన వా రజతేన వా జాతరూపేన వా వేస్సోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ... సుద్దోపిస్సాస్స... ఖత్తియోపిస్సాస్స... బ్రాహ్మణోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ"తి? "వేస్సస్స చేపి, భో కచ్చాన, ఇజ్ఝేయ్య ధనేన వా ధఞ్ఞేన వా రజతేన వా జాతరూపేన వా వేస్సోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ

మనాపచారీ పియవాదీ… సుద్దోపిస్సాస్స… ఖత్తియోపిస్సాస్స… బ్రాహ్మణోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, సుద్దస్స చేపి ఇజ్ఝేయ్య ధనేన వా ధఞ్ఞేన వా రజతేన వా జాతరూపేన వా సుద్దోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ… ఖత్తియోపిస్సాస్స… బ్రాహ్మణోపిస్సాస్స… వేస్సోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ”తి? “సుద్దస్స చేపి, భో కచ్చాన, ఇజ్ఝేయ్య ధనేన వా ధఞ్ఞేన వా రజతేన వా జాతరూపేన వా సుద్దోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీతి… ఖత్తియోపిస్సాస్స… బ్రాహ్మణోపిస్సాస్స… వేస్సోపిస్సాస్స పుబ్బుట్ఠాయీ పచ్ఛానిపాతీ కింకారపటిస్సావీ మనాపచారీ పియవాదీ”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, యది ఏవం సన్తే, ఇమే చత్తారో వణ్ణా సమసమా హోన్తి నో వా? కథం వా తే ఏత్థ హోతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భో కచ్చాన, ఏవం సన్తే, ఇమే చత్తారో వణ్ణా సమసమా హోన్తి. నేసం [నాసం (సీ॰), నాహం (స్యా॰ కం॰)] ఏత్థ కిఞ్చి నానాకరణం సమనుపస్సామీ”తి. “ఇమినాపి ఖో ఏతం, మహారాజ, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా ఘోసో యేవేసో లోకస్మిం – ‘బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో…పే॰… బ్రహ్మదాయాదా’”తి.

౩౧౯. “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధస్స ఖత్తియో పాణాతిపాతీ అదిన్నాదాయీ కామేసుమిచ్ఛాచారీ ముసావాదీ పిసుణవాచో ఫరుసవాచో సమ్ఫప్పలాపీ అభిజ్ఝాలు బ్యాపన్నచిత్తో మిచ్ఛాదిట్ఠి [మిచ్ఛాదిట్ఠీ (సబ్బత్థ)] కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య నో వా? కథం వా తే ఏత్థ హోతీ”తి? “ఖత్తియోపి హి, భో కచ్చాన, పాణాతిపాతీ అదిన్నాదాయీ కామేసుమిచ్ఛాచారీ ముసావాదీ పిసుణవాచో ఫరుసవాచో సమ్ఫప్పలాపీ అభిజ్ఝాలు బ్యాపన్నచిత్తో మిచ్ఛాదిట్ఠి కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య. ఏవం మే ఏత్థ హోతి, ఏవఞ్చ పన మే ఏతం అరహతం సుత”న్తి.

“సాధు సాధు, మహారాజ! సాధు ఖో తే ఏతం, మహారాజ, ఏవం హోతి, సాధు చ పన తే ఏతం అరహతం సుతం. తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధస్స బ్రాహ్మణో…పే॰… ఇధస్స వేస్సో…పే॰… ఇధస్స సుద్దో పాణాతిపాతీ అదిన్నాదాయీ…పే॰… మిచ్ఛాదిట్ఠి కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య నో వా? కథం వా తే ఏత్థ హోతీ”తి? “సుద్దోపి హి, భో కచ్చాన, పాణాతిపాతీ అదిన్నాదాయీ…పే॰… మిచ్ఛాదిట్ఠి కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య. ఏవం మే ఏత్థ హోతి, ఏవఞ్చ పన మే ఏతం అరహతం సుత”న్తి.

“సాధు సాధు, మహారాజ! సాధు ఖో తే ఏతం, మహారాజ, ఏవం హోతి, సాధు చ పన తే ఏతం అరహతం సుతం. తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, యది ఏవం సన్తే, ఇమే చత్తారో వణ్ణా సమసమా హోన్తి నో వా? కథం వా తే ఏత్థ హోతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భో కచ్చాన, ఏవం సన్తే, ఇమే చత్తారో వణ్ణా సమసమా హోన్తి. నేసం ఏత్థ కిఞ్చి నానాకరణం సమనుపస్సామీ”తి. “ఇమినాపి ఖో ఏతం, మహారాజ, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా ఘోసో యేవేసో లోకస్మిం – ‘బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో…పే॰… బ్రహ్మదాయాదా’”తి.

౩౨౦. “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధస్స ఖత్తియో పాణాతిపాతా పటివిరతో, అదిన్నాదానా పటివిరతో, కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో, ముసావాదా పటివిరతో, పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో, ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో, సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో, అనభిజ్ఝాలు అబ్యాపన్నచిత్తో సమ్మాదిట్ఠి [సమ్మాదిట్ఠీ (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)] కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య నో వా? కథం వా తే ఏత్థ హోతీ”తి? “ఖత్తియోపి హి, భో కచ్చాన, పాణాతిపాతా పటివిరతో, అదిన్నాదానా పటివిరతో, కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో, ముసావాదా పటివిరతో, పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో, ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో, సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో, అనభిజ్ఝాలు అబ్యాపన్నచిత్తో సమ్మాదిట్ఠి కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య. ఏవం మే ఏత్థ హోతి, ఏవఞ్చ పన మే ఏతం అరహతం సుత”న్తి.

“సాధు సాధు, మహారాజ! సాధు ఖో తే ఏతం, మహారాజ, ఏవం హోతి, సాధు చ పన తే ఏతం అరహతం సుతం. తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధస్స బ్రాహ్మణో, ఇధస్స వేస్సో, ఇధస్స సుద్దో పాణాతిపాతా పటివిరతో అదిన్నాదానా పటివిరతో…పే॰… సమ్మాదిట్ఠి కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య నో వా? కథం వా తే ఏత్థ హోతీ”తి? “సుద్దోపి హి, భో కచ్చాన, పాణాతిపాతా పటివిరతో, అదిన్నాదానా పటివిరతో…పే॰… సమ్మాదిట్ఠి కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య. ఏవం మే ఏత్థ హోతి, ఏవఞ్చ పన మే ఏతం అరహతం సుత”న్తి.

“సాధు సాధు, మహారాజ! సాధు ఖో తే ఏతం, మహారాజ, ఏవం హోతి, సాధు చ పన తే ఏతం అరహతం సుతం. తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, యది ఏవం సన్తే, ఇమే చత్తారో వణ్ణా సమసమా హోన్తి నో వా? కథం వా తే ఏత్థ హోతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భో కచ్చాన, ఏవం సన్తే, ఇమే చత్తారో వణ్ణా సమసమా హోన్తి. నేసం ఏత్థ కిఞ్చి నానాకరణం సమనుపస్సామీ”తి . “ఇమినాపి ఖో ఏతం, మహారాజ, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా ఘోసో యేవేసో లోకస్మిం – ‘బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో…పే॰… బ్రహ్మదాయాదా’”తి.

౩౨౧. “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధ ఖత్తియో సన్ధిం వా ఛిన్దేయ్య, నిల్లోపం వా హరేయ్య, ఏకాగారికం వా కరేయ్య, పరిపన్థే వా తిట్ఠేయ్య, పరదారం వా గచ్ఛేయ్య, తఞ్చే తే పురిసా గహేత్వా దస్సేయ్యుం – ‘అయం తే, దేవ, చోరో ఆగుచారీ. ఇమస్స యం ఇచ్ఛసి తం దణ్డం పణేహీ’తి. కిన్తి నం కరేయ్యాసీ”తి? “ఘాతేయ్యామ వా, భో కచ్చాన, జాపేయ్యామ వా పబ్బాజేయ్యామ వా యథాపచ్చయం వా కరేయ్యామ. తం కిస్స హేతు? యా హిస్స , భో కచ్చాన, పుబ్బే ‘ఖత్తియో’తి సమఞ్ఞా సాస్స అన్తరహితా; చోరోత్వేవ సఙ్ఖ్యం [సఙ్ఖం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] గచ్ఛతీ”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధ బ్రాహ్మణో, ఇధ వేస్సో, ఇధ సుద్దో సన్ధిం వా ఛిన్దేయ్య, నిల్లోపం వా హరేయ్య, ఏకాగారికం వా కరేయ్య, పరిపన్థే వా తిట్ఠేయ్య, పరదారం వా గచ్ఛేయ్య, తఞ్చే తే పురిసా గహేత్వా దస్సేయ్యుం – ‘అయం తే, దేవ, చోరో ఆగుచారీ. ఇమస్స యం ఇచ్ఛసి తం దణ్డం పణేహీ’తి. కిన్తి నం కరేయ్యాసీ”తి? “ఘాతేయ్యామ వా, భో కచ్చాన, జాపేయ్యామ వా పబ్బాజేయ్యామ వా యథాపచ్చయం వా కరేయ్యామ. తం కిస్స హేతు? యా హిస్స, భో కచ్చాన, పుబ్బే ‘సుద్దో’తి సమఞ్ఞా సాస్స అన్తరహితా; చోరోత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతీ”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, యది ఏవం సన్తే, ఇమే చత్తారో వణ్ణా సమసమా హోన్తి నో వా? కథం వా తే ఏత్థ హోతీ”తి? “అద్ధా ఖో, భో కచ్చాన, ఏవం సన్తే, ఇమే చత్తారో వణ్ణా సమసమా హోన్తి. నేసం ఏత్థ కిఞ్చి నానాకరణం

సమనుపస్సామీ"తి. "ఇమినాపి ఖో ఏతం, మహారాజ, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా ఘోసో యేవేసో లోకస్మిం – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో…పే.… బ్రహ్మదాయాదా'"తి.

౩౨౨. "తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధ ఖత్తియో కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో అస్స విరతో పాణాతిపాతా, విరతో అదిన్నాదానా, విరతో ముసావాదా, రత్తూపరతో, ఏకభత్తికో, బ్రహ్మచారీ, సీలవా, కల్యాణధమ్మో? కిన్తి నం కరేయ్యాసీ"తి? "అభివాదేయ్యామ వా [పి (దీ॰ ని॰ ౧.౧౮౪, ౧౮౭ సామఞ్ఞఫలే)], భో కచ్చాన, పచ్చుట్ఠేయ్యామ వా ఆసనేన వా నిమన్తేయ్యామ అభినిమన్తేయ్యామ వా నం చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారేహి ధమ్మికం వా అస్స రక్ఖావరణగుత్తిం సంవిదహేయ్యామ. తం కిస్స హేతు? యా హిస్స, భో కచ్చాన, పుబ్బే 'ఖత్తియో'తి సమఞ్ఞా సాస్స అన్తరహితా; సమణోత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతీ"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, ఇధ బ్రాహ్మణో, ఇధ వేస్సో, ఇధ సుద్దో కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో అస్స విరతో పాణాతిపాతా, విరతో అదిన్నాదానా విరతో ముసావాదా, రత్తూపరతో, ఏకభత్తికో, బ్రహ్మచారీ, సీలవా, కల్యాణధమ్మో? కిన్తి నం కరేయ్యాసీ"తి? "అభివాదేయ్యామ వా, భో కచ్చాన, పచ్చుట్ఠేయ్యామ వా ఆసనేన వా నిమన్తేయ్యామ అభినిమన్తేయ్యామ వా నం చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారేహి ధమ్మికం వా అస్స రక్ఖావరణగుత్తిం సంవిదహేయ్యామ. తం కిస్స హేతు? యా హిస్స, భో కచ్చాన, పుబ్బే 'సుద్దో'తి సమఞ్ఞా సాస్స అన్తరహితా; సమణోత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతీ"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, యది ఏవం సన్తే, ఇమే చత్తారో వణ్ణా సమసమా హోన్తి నో వా? కథం వా తే ఏత్థ హోతీ"తి? "అద్ధా ఖో, భో కచ్చాన, ఏవం సన్తే, ఇమే చత్తారో వణ్ణా సమసమా హోన్తి. నేసం ఏత్థ కిఞ్చి నానాకరణం సమనుపస్సామీ"తి. "ఇమినాపి ఖో ఏతం, మహారాజ, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా ఘోసో యేవేసో లోకస్మిం – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణోవ సుక్కో వణ్ణో, కణ్హో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణావ సుజ్ఝన్తి, నో అబ్రాహ్మణా; బ్రాహ్మణావ బ్రహ్మునో పుత్తా ఓరసా ముఖతో జాతా బ్రహ్మజా బ్రహ్మనిమ్మితా బ్రహ్మదాయాదా'"తి.

౩౨౩. ఏవం వుత్తే, రాజా మాధురో అవన్తిపుత్తో ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భో కచ్చాన, అభిక్కన్తం, భో కచ్చాన! సేయ్యథాపి, భో కచ్చాన, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – 'చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ'తి; ఏవమేవం భోతా కచ్చానేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం కచ్చానం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ . ఉపాసకం మం భవం కచ్చానో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి. "మా ఖో మం త్వం, మహారాజ, సరణం అగమాసి. తమేవ త్వం [తమేతం త్వం (స్యా॰ కం॰), తమేతం (క॰)] భగవన్తం సరణం గచ్ఛ యమహం సరణం గతో"తి. "కహం పన, భో కచ్చాన, ఏతరహి సో భగవా విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో"తి? "పరినిబ్బుతో ఖో, మహారాజ, ఏతరహి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో"తి. "సచేపి మయం, భో కచ్చాన, సుణేయ్యామ తం భగవన్తం దససు యోజనేసు, దసపి మయం యోజనాని గచ్ఛేయ్యామ తం భగవన్తం దస్సనాయ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం. సచేపి మయం, భో కచ్చాన, సుణేయ్యామ తం భగవన్తం వీసతియా యోజనేసు, తింసాయ యోజనేసు, చత్తారీసాయ యోజనేసు, పఞ్ఞాసాయ యోజనేసు, పఞ్ఞాసమ్పి మయం యోజనాని గచ్ఛేయ్యామ తం భగవన్తం దస్సనాయ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం.

యోజనసతే చేపి మయం భో కచ్చాన, సుణేయ్యామ తం భగవన్తం, యోజనసతమ్పి మయం గచ్ఛేయ్యామ తం భగవన్తం దస్సనాయ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం. యతో చ, భో కచ్చాన, పరినిబ్బుతో సో భగవా, పరినిబ్బుతమ్పి మయం భగవన్తం సరణం గచ్ఛామ ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం కచ్చానో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత''న్తి.

మధురసుత్తం నిట్ఠితం చతుత్థం.

౫. బోధిరాజకుమారసుత్తం

౩౨౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా భగ్గేసు విహరతి సుసుమారగిరే భేసకళావనే మిగదాయే. తేన ఖో పన సమయేన బోధిస్స రాజకుమారస్స కోకనదో [కోకనుదో (స్యా॰ కం॰ క॰)] నామ పాసాదో అచిరకారితో హోతి అనజ్ఝావుట్ఠో సమణేన వా బ్రాహ్మణేన వా కేనచి వా మనుస్సభూతేన. అథ ఖో బోధి రాజకుమారో సఞ్జికాపుత్తం మాణవం ఆమన్తేసి – ''ఏహి త్వం, సమ్మ సఞ్జికాపుత్త, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్ద, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛ – 'బోధి, భన్తే, రాజకుమారో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతీ'తి. ఏవఞ్చ వదేహి – 'అధివాసేతు కిర, భన్తే, భగవా బోధిస్స రాజకుమారస్స స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా'''తి. ''ఏవం, భో''తి ఖో సఞ్జికాపుత్తో మాణవో బోధిస్స రాజకుమారస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సఞ్జికాపుత్తో మాణవో భగవన్తం ఏతదవోచ – ''బోధి ఖో [బోధి భో గోతమ (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] రాజకుమారో భోతో గోతమస్స పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతి. ఏవఞ్చ వదేతి – 'అధివాసేతు కిర భవం గోతమో బోధిస్స రాజకుమారస్స స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా'''తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన. అథ ఖో సఞ్జికాపుత్తో మాణవో భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా యేన బోధి రాజకుమారో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా బోధిం రాజకుమారం ఏతదవోచ – ''అవోచుమ్హ భోతో వచనేన తం భవన్తం గోతమం – 'బోధి ఖో రాజకుమారో భోతో గోతమస్స పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతి. ఏవఞ్చ వదేతి – అధివాసేతు కిర భవం గోతమో బోధిస్స రాజకుమారస్స స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా'తి. అధివుట్ఠఞ్చ పన సమణేన గోతమేనా''తి.

౩౨౫. అథ ఖో బోధి రాజకుమారో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సకే నివేసనే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా, కోకనదఞ్చ పాసాదం ఓదాతేహి దుస్సేహి సన్థరాపేత్వా యావ పచ్ఛిమసోపానకళేవరా [కళేబరా (సీ॰)], సఞ్జికాపుత్తం మాణవం ఆమన్తేసి – ''ఏహి త్వం, సమ్మ సఞ్జికాపుత్త, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో కాలం ఆరోచేహి – 'కాలో, భన్తే, నిట్ఠితం భత్త'''న్తి. ''ఏవం, భో''తి ఖో సఞ్జికాపుత్తో మాణవో బోధిస్స రాజకుమారస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతో కాలం ఆరోచేసి – ''కాలో, భో గోతమ, నిట్ఠితం భత్త''న్తి. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన బోధిస్స రాజకుమారస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి. తేన ఖో పన సమయేన బోధి రాజకుమారో బహిద్వారకోట్ఠకే ఠితో హోతి భగవన్తం ఆగమయమానో. అద్దసా ఖో బోధి రాజకుమారో భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన పచ్చుగ్గన్త్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా పురక్ఖత్వా యేన

కోకనదో పాసాదో తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో భగవా పచ్ఛిమం సోపానకళేవరం నిస్సాయ అట్ఠాసి. అథ ఖో బోధి రాజకుమారో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘అభిరుహతు [అభిరూహతు (స్యా. కం. పీ.) అక్కమతు (చూళవ. ౨౬౮)], భన్తే, భగవా దుస్సాని, అభిరుహతు సుగతో దుస్సాని; యం మమ అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా’’తి. ఏవం వుత్తే, భగవా తుణ్హీ అహోసి. దుతియమ్పి ఖో…పే.… తతియమ్పి ఖో బోధి రాజకుమారో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘అభిరుహతు, భన్తే, భగవా. దుస్సాని, అభిరుహతు సుగతో దుస్సాని; యం మమ అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా’’తి.

౩౨౬. అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం అపలోకేసి. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో బోధిం రాజకుమారం ఏతదవోచ – ‘‘సంహరతు, రాజకుమార, దుస్సాని; న భగవా చేలపటికం [చేలపత్తికం (సీ. పీ.)] అక్కమిస్సతి. పచ్ఛిమం జనతం తథాగతో అనుకమ్పతీ’’తి [అపలోకేతీతి (సబ్బత్థ)]. అథ ఖో బోధి రాజకుమారో దుస్సాని సంహరాపేత్వా ఉపరికోకనదపాసాదే [ఉపరికోకనదే పాసాదే (సీ. పీ. వినయేచ), ఉపరికోకనదే (స్యా. కం.)] ఆసనాని పఞ్ఞాపేసి. అథ ఖో భగవా కోకనదం పాసాదం అభిరుహిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన. అథ ఖో బోధి రాజకుమారో బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో బోధి రాజకుమారో భగవన్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో బోధి రాజకుమారో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘మయ్హం ఖో, భన్తే, ఏవం హోతి – ‘న ఖో సుఖేన సుఖం అధిగన్తబ్బం, దుక్ఖేన ఖో సుఖం అధిగన్తబ్బ’’’న్తి.

౩౨౭. ‘‘మయ్హమ్పి ఖో, రాజకుమార, పుబ్బేవ సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధస్స బోధిసత్తస్సేవ సతో ఏతదహోసి – ‘న ఖో సుఖేన సుఖం అధిగన్తబ్బం, దుక్ఖేన ఖో సుఖం అధిగన్తబ్బ’న్తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, అపరేన సమయేన దహరోవ సమానో సుసుకాళకేసో భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతో పఠమేన వయసా అకామకానం మాతాపితూనం అస్సుముఖానం రుదన్తానం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిం. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో కింకుసలగవేసీ [కింకుసలంగవేసీ (క.)] అనుత్తరం సన్తివరపదం పరియేసమానో యేన ఆళారో కాలామో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళారం కాలామం ఏతదవోచం – ‘ఇచ్ఛామహం, ఆవుసో కాలామ, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే బ్రహ్మచరియం చరితు’న్తి. ఏవం వుత్తే, రాజకుమార, ఆళారో కాలామో మం ఏతదవోచ – ‘విహరతాయస్మా, తాదిసో అయం ధమ్మో యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో నచిరస్సేవ సకం ఆచరియకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా’తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం పరియాపుణిం. సో ఖో అహం, రాజకుమార, తావతకేనేవ ఓట్ఠపహతమత్తేన లపితలాపనమత్తేన ఞాణవాదఞ్చ వదామి, థేరవాదఞ్చ జానామి పస్సామీతి చ పటిజానామి, అహఞ్చేవ అఞ్ఞే చ. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – ‘న ఖో ఆళారో కాలామో ఇమం ధమ్మం కేవలం సద్ధామత్తకేన సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేతి; అద్ధా ఆళారో కాలామో ఇమం ధమ్మం జానం పస్సం విహరతీ’తి.

‘‘అథ ఖ్వాహం, రాజకుమార, యేన ఆళారో కాలామో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళారం కాలామం ఏతదవోచం – ‘కిత్తావతా నో, ఆవుసో కాలామ, ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసీ’తి [ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)]? ఏవం వుత్తే, రాజకుమార, ఆళారో కాలామో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం పవేదేసి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – ‘న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి సద్ధా, మయ్హంపత్థి సద్ధా; న ఖో

ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి వీరియం…పే.… సతి… సమాధి… పఞ్ఞా, మయ్హంపత్థి పఞ్ఞా. యంనూనాహం యం ధమ్మం ఆళారో కాలామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేతి తస్స ధమ్మస్స సచ్ఛికిరియాయ పదహేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. అథ ఖ్వాహం, రాజకుమార, యేన ఆళారో కాలామో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళారం కాలామం ఏతదవోచం – 'ఏత్తావతా నో, ఆవుసో కాలామ, ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీ'తి? 'ఏత్తావతా ఖో అహం, ఆవుసో, ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేమీ'తి. 'అహమ్పి ఖో, ఆవుసో, ఏత్తావతా ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీ'తి. 'లాభా నో, ఆవుసో, సులద్ధం నో, ఆవుసో, యే మయం ఆయస్మన్తం తాదిసం సబ్రహ్మచారిం పస్సామ . ఇతి యాహం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేమి, తం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి. యం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి, తమహం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేమి. ఇతి యాహం ధమ్మం జానామి తం త్వం ధమ్మం జానాసి; యం త్వం ధమ్మం జానాసి తమహం ధమ్మం జానామి. ఇతి యాదిసో అహం, తాదిసో తువం; యాదిసో తువం తాదిసో అహం. ఏహి దాని, ఆవుసో, ఉభోవ సన్తా ఇమం గణం పరిహరామా'తి. ఇతి ఖో, రాజకుమార, ఆళారో కాలామో ఆచరియో మే సమానో (అత్తనో) [( ) నత్థి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అన్తేవాసిం మం సమానం అత్తనా [అత్తనో (సీ. పీ.)] సమసమం ఠపేసి, ఉళారాయ చ మం పూజాయ పూజేసి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'నాయం ధమ్మో నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి, యావదేవ ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనూపపత్తియా'తి . సో ఖో అహం, రాజకుమార, తం ధమ్మం అనలఙ్కరిత్వా తస్మా ధమ్మా నిబ్బిజ్జ అపక్కమిం.

౩౨౮. "సో ఖో అహం, రాజకుమార, కింకుసలగవేసీ అనుత్తరం సన్తివరపదం పరియేసమానో యేన ఉదకో [ఉద్దకో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] రామపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉదకం రామపుత్తం ఏతదవోచం – 'ఇచ్ఛామహం, ఆవుసో [ఆవుసో రామ (సీ. స్యా. కం. క.) పస్స మ. ని. ౧.౨౭౮ పాసరాసిసుత్తే], ఇమస్మిం ధమ్మవినయే బ్రహ్మచరియం చరితు'న్తి. ఏవం వుత్తే, రాజకుమార, ఉదకో రామపుత్తో మం ఏతదవోచ – 'విహరతాయస్మా, తాదిసో అయం ధమ్మో యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో నచిరస్సేవ సకం ఆచరియకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా'తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం పరియాపుణిం. సో ఖో అహం, రాజకుమార, తావతకేనేవ ఓట్ఠపహతమత్తేన లపితలాపనమత్తేన ఞాణవాదఞ్చ వదామి, థేరవాదఞ్చ జానామి పస్సామీతి చ పటిజానామి, అహఞ్చేవ అఞ్ఞే చ. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'న ఖో రామో ఇమం ధమ్మం కేవలం సద్ధామత్తకేన సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసి; అద్ధా రామో ఇమం ధమ్మం జానం పస్సం విహాసీ'తి. అథ ఖ్వాహం, రాజకుమార, యేన ఉదకో రామపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉదకం రామపుత్తం ఏతదవోచం – 'కిత్తావతా నో, ఆవుసో, రామో ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసీ'తి? ఏవం వుత్తే, రాజకుమార, ఉదకో రామపుత్తో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం పవేదేసి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'న ఖో రామస్సేవ అహోసి సద్ధా, మయ్హంపత్థి సద్ధా; న ఖో రామస్సేవ అహోసి వీరియం…పే.… సతి… సమాధి… పఞ్ఞా, మయ్హంపత్థి పఞ్ఞా. యంనూనాహం యం ధమ్మం రామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేతి

తస్స ధమ్మస్స సచ్ఛికిరియాయ పదహేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం.

"అథ ఖ్వాహం, రాజకుమార, యేన ఉదకో రామపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉదకం రామపుత్తం ఏతదవోచం – 'ఏత్తావతా నో, ఆవుసో, రామో ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీ'తి? 'ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, రామో ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీ'తి. 'అహమ్పి ఖో, ఆవుసో, ఏత్తావతా ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీ'తి. 'లాభా నో, ఆవుసో, సులద్ధం నో, ఆవుసో, యే మయం ఆయస్మన్తం తాదిసం సబ్రహ్మచారిం పస్సామ. ఇతి యం ధమ్మం రామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసి తం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి. యం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి తం ధమ్మం రామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసి. ఇతి యం ధమ్మం రామో అభిఞ్ఞాసి తం త్వం ధమ్మం జానాసి; యం త్వం ధమ్మం జానాసి తం ధమ్మం రామో అభిఞ్ఞాసి. ఇతి యాదిసో రామో అహోసి తాదిసో తువం, యాదిసో తువం తాదిసో రామో అహోసి. ఏహి దాని, ఆవుసో, తువం ఇమం గణం పరిహరా'తి. ఇతి ఖో, రాజకుమార, ఉదకో రామపుత్తో సబ్రహ్మచారీ మే సమానో ఆచరియట్ఠానే మం ఠపేసి, ఉళారాయ చ మం పూజాయ పూజేసి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'నాయం ధమ్మో నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి, యావదేవ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపపత్తియా'తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, తం ధమ్మం అనలఙ్కరిత్వా తస్మా ధమ్మా నిబ్బిజ్జ అపక్కమిం.

౩౨౯. "సో ఖో అహం, రాజకుమార, కింకుసలగవేసీ అనుత్తరం సన్తివరపదం పరియేసమానో, మగధేసు అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో, యేన ఉరువేలా సేనానిగమో తదవసరిం. తత్థద్దసం రమణీయం భూమిభాగం, పాసాదికఞ్చ వనసణ్డం, నదీఞ్చ సన్దన్తిం సేతకం సుపతిత్థం, రమణీయం సమన్తా చ గోచరగామం. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'రమణీయో వత, భో, భూమిభాగో, పాసాదికో చ వనసణ్డో, నదీఞ్చ సన్దన్తిం సేతకా సుపతిత్థా , రమణీయా సమన్తా [సామన్తా (?) పురిమపిట్ఠేపి] చ గోచరగామో. అలం వతిదం కులపుత్తస్స పధానత్థికస్స పధానాయా'తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, తత్థేవ నిసీదిం – 'అలమిదం పధానాయా'తి. అపిస్సు మం, రాజకుమార, తిస్సో ఉపమా పటిభంసు అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా.

"సేయ్యథాపి, రాజకుమార, అల్లం కట్ఠం సస్నేహం ఉదకే నిక్ఖిత్తం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఉత్తరారణిం ఆదాయ – 'అగ్గిం అభినిబ్బత్తేస్సామి, తేజో పాతుకరిస్సామీ'తి. తం కిం మఞ్ఞసి, రాజకుమార, అపి ను సో పురిసో అముం అల్లం కట్ఠం సస్నేహం ఉదకే నిక్ఖిత్తం ఉత్తరారణిం ఆదాయ అభిమన్థేన్తో [అభిమత్థేన్తో (స్యా॰ కం॰ క॰)] అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య, తేజో పాతుకరేయ్యా"తి? "నో హిదం, భన్తే. తం కిస్స హేతు? అదుఞ్హి, భన్తే, అల్లం కట్ఠం సస్నేహం తఞ్చ పన ఉదకే నిక్ఖిత్తం, యావదేవ చ పన సో పురిసో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా"తి. "ఏవమేవ ఖో, రాజకుమార, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కాయేన చేవ చిత్తేన చ కామేహి అవూపకట్ఠా విహరన్తి, యో చ నేసం కామేసు కామచ్ఛన్దో కామస్నేహో కామముచ్ఛా కామపిపాసా కామపరిళాహో సో చ అజ్ఝత్తం న సుప్పహీనో హోతి, న సుప్పటిప్పస్సద్ధో. ఓపక్కమికా చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, అభబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ

సమ్బోధాయ. నో చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, అభబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. అయం ఖో మం, రాజకుమార, పఠమా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా.

౩౩౦. "అపరాపి ఖో మం, రాజకుమార, దుతియా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా. సేయ్యథాపి, రాజకుమార, అల్లం కట్ఠం సస్నేహం ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఉత్తరారణిం ఆదాయ – 'అగ్గిం అభినిబ్బత్తేస్సామి, తేజో పాతుకరిస్సామీ'తి. తం కిం మఞ్ఞసి, రాజకుమార, అపి ను సో పురిసో అముం అల్లం కట్ఠం సస్నేహం ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం ఉత్తరారణిం ఆదాయ అభిమన్థేన్తో అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య , తేజో పాతుకరేయ్యా"తి? "నో హిదం, భన్తే. తం కిస్స హేతు? అదుఞ్హి, భన్తే, అల్లం కట్ఠం సస్నేహం కిఞ్చాపి ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం, యావదేవ చ పన సో పురిసో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా"తి. "ఏవమేవ ఖో, రాజకుమార, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కాయేన చేవ చిత్తేన చ కామేహి వూపకట్ఠా విహరన్తి, యో చ నేసం కామేసు కామచ్ఛన్దో కామస్నేహో కామముచ్ఛా కామపిపాసా కామపరిళాహో సో చ అజ్ఝత్తం న సుప్పహీనో హోతి, న సుప్పటిప్పస్సద్ధో. ఓపక్కమికా చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, అభబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. నో చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, అభబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. అయం ఖో మం, రాజకుమార, దుతియా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా.

౩౩౧. "అపరాపి ఖో మం, రాజకుమార, తతియా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా. సేయ్యథాపి, రాజకుమార, సుక్ఖం కట్ఠం కోళాపం ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఉత్తరారణిం ఆదాయ – 'అగ్గిం అభినిబ్బత్తేస్సామి, తేజో పాతుకరిస్సామీ'తి. తం కిం మఞ్ఞసి, రాజకుమార, అపి ను సో పురిసో అముం సుక్ఖం కట్ఠం కోళాపం ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం ఉత్తరారణిం ఆదాయ అభిమన్థేన్తో అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య, తేజో పాతుకరేయ్యా"తి? "ఏవం, భన్తే". తం కిస్స హేతు? అదుఞ్హి, భన్తే, సుక్ఖం కట్ఠం కోళాపం, తఞ్చ పన ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్త"న్తి. "ఏవమేవ ఖో, రాజకుమార, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కాయేన చేవ చిత్తేన చ కామేహి వూపకట్ఠా విహరన్తి, యో చ నేసం కామేసు కామచ్ఛన్దో కామస్నేహో కామముచ్ఛా కామపిపాసా కామపరిళాహో సో చ అజ్ఝత్తం సుప్పహీనో హోతి సుప్పటిప్పస్సద్ధో. ఓపక్కమికా చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, భబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. నో చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, భబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. అయం ఖో మం, రాజకుమార, తతియా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా. ఇమా ఖో మం, రాజకుమార, తిస్సో ఉపమా పటిభంసు అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా.

౩౩౨. "తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'యంనూనాహం దన్తేభిదన్తమాధాయ [పస్స మ॰ ని॰ ౧.౨౨౦ వితక్కసణ్ఠానసుత్తే], జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ, చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హేయ్యం అభినిప్పీళేయ్యం అభిసన్తాపేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, దన్తేభిదన్తమాధాయ, జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ, చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హామి అభినిప్పీళేమి అభిసన్తాపేమి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, దన్తేభిదన్తమాధాయ, జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ, చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హతో

అభినిప్పీళయతో అభిసన్తాపయతో కచ్ఛేహి సేదా ముచ్చన్తి. సేయ్యథాపి, రాజకుమార, బలవా పురిసో దుబ్బలతరం పురిసం సీసే వా గహేత్వా ఖన్ధే వా గహేత్వా అభినిగ్గణ్హేయ్య అభినిప్పీళేయ్య అభిసన్తాపేయ్య; ఏవమేవ ఖో మే, రాజకుమార, దన్తేభిదన్తమాధాయ, జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ, చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హతో అభినిప్పీళయతో అభిసన్తాపయతో కచ్ఛేహి సేదా ముచ్చన్తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, రాజకుమార, వీరియం హోతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా, సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో, తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో.

333. "తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు కణ్ణసోతేహి వాతానం నిక్ఖమన్తానం అధిమత్తో సద్దో హోతి. సేయ్యథాపి నామ కమ్మారగగ్గరియా ధమమానాయ అధిమత్తో సద్దో హోతి, ఏవమేవ ఖో మే, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు కణ్ణసోతేహి వాతానం నిక్ఖమన్తానం అధిమత్తో సద్దో హోతి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, రాజకుమార, వీరియం హోతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా, సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో, తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో.

"తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా వాతా ముద్ధని ఊహనన్తి [ఊహన్తి (సీ.), ఓహనన్తి (స్యా. కం.), ఉహనన్తి (క.)]. సేయ్యథాపి, రాజకుమార, బలవా పురిసో తిణ్హేన సిఖరేన ముద్ధని అభిమత్థేయ్య [ముద్ధానం అభిమన్థేయ్య (సీ. పీ.), ముద్ధానం అభిమత్థేయ్య (స్యా. కం.)], ఏవమేవ ఖో మే, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా వాతా ముద్ధని ఊహనన్తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, రాజకుమార, వీరియం హోతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా, సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో, తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో.

"తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా సీసే సీసవేదనా హోన్తి. సేయ్యథాపి, రాజకుమార, బలవా పురిసో దళ్హేన వరత్తక్ఖణ్డేన [వరత్తకబన్ధనేన (సీ.)] సీసే సీసవేఠం దదేయ్య; ఏవమేవ ఖో మే, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా సీసే సీసవేదనా హోన్తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, రాజకుమార, వీరియం హోతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా, సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో, తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో.

"తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా వాతా కుచ్ఛిం పరికన్తన్తి. సేయ్యథాపి, రాజకుమార, దక్ఖో

గోఘాతకో వా గోఘాతకన్తేవాసీ వా తిణ్హేన గోవికన్తనేన కుచ్ఛిం పరికన్తేయ్య, ఏవమేవ ఖో మే, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా , వాతా కుచ్ఛిం పరికన్తన్తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, రాజకుమార, వీరియం హోతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా, సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో, తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో.

“తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తో కాయస్మిం డాహో హోతి. సేయ్యథాపి, రాజకుమార, ద్వే బలవన్తో పురిసా దుబ్బలతరం పురిసం నానాబాహాసు గహేత్వా అఙ్గారకాసుయా సన్తాపేయ్యుం సమ్పరితాపేయ్యుం, ఏవమేవ ఖో మే, రాజకుమార, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తో కాయస్మిం డాహో హోతి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, రాజకుమార, వీరియం హోతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా, సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో, తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో.

“అపిస్సు మం, రాజకుమార, దేవతా దిస్వా ఏవమాహంసు – ‘కాలఙ్కతో సమణో గోతమో’తి. ఏకచ్చా దేవతా ఏవమాహంసు – ‘న కాలఙ్కతో సమణో గోతమో, అపి చ కాలఙ్కరోతీ’తి. ఏకచ్చా దేవతా ఏవమాహంసు – ‘న కాలఙ్కతో సమణో గోతమో, నాపి కాలఙ్కరోతి . అరహం సమణో గోతమో. విహారోత్వేవ సో [విహారోత్వేవేసో (సీ.)] అరహతో ఏవరూపో హోతీ’తి [విహారోత్వేవేసో అరహతో”తి (?)].

౩౩౪. “తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం సబ్బసో ఆహారుపచ్ఛేదాయ పటిపజ్జేయ్య’న్తి. అథ ఖో మం, రాజకుమార, దేవతా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం – ‘మా ఖో త్వం, మారిస, సబ్బసో ఆహారుపచ్ఛేదాయ పటిపజ్జి. సచే ఖో త్వం, మారిస, సబ్బసో ఆహారుపచ్ఛేదాయ పటిపజ్జిస్ససి, తస్స తే మయం దిబ్బం ఓజం లోమకూపేహి అజ్ఝోహారేస్సామ [అజ్ఝోహరిస్సామ (స్యా. కం. పీ. క.)], తాయ త్వం యాపేస్ససీ’తి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – ‘అహఞ్చేవ ఖో పన సబ్బసో అజజ్జితం [అజద్ధుకం (సీ. పీ.), జద్ధుకం (స్యా. కం.)] పటిజానేయ్యం. ఇమా చ మే దేవతా దిబ్బం ఓజం లోమకూపేహి అజ్ఝోహారేయ్యుం [అజ్ఝోహరేయ్యుం (స్యా. కం. పీ. క.)], తాయ చాహం యాపేయ్యం, తం మమస్స ముసా’తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, తా దేవతా పచ్చాచిక్ఖామి. ‘హల’న్తి వదామి.

“తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం థోకం థోకం ఆహారం ఆహారేయ్యం పసతం పసతం, యది వా ముగ్గయూసం యది వా కులత్థయూసం యది వా కళాయయూసం యది వా హరేణుకయూస’న్తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, థోకం థోకం ఆహారం ఆహారేసిం పసతం పసతం, యది వా ముగ్గయూసం యది వా కులత్థయూసం యది వా కళాయయూసం యది వా హరేణుకయూసం. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, థోకం థోకం ఆహారం ఆహారయతో పసతం పసతం, యది వా ముగ్గయూసం యది వా కులత్థయూసం యది వా కళాయయూసం యది వా హరేణుకయూసం, అధిమత్తకసిమానం పత్తో కాయో హోతి. సేయ్యథాపి నామ ఆసీతికపబ్బాని వా కాళపబ్బాని వా, ఏవమేవస్సు మే అఙ్గపచ్చఙ్గాని భవన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ ఓట్ఠపదం, ఏవమేవస్సు మే ఆనిసదం హోతి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ వట్టనావళీ, ఏవమేవస్సు మే పిట్ఠికణ్టకో ఉణ్ణతావనతో హోతి

తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ జరసాలాయ గోపానసియో ఓలుగ్గవిలుగ్గా భవన్తి, ఏవమేవస్సు మే ఫాసుళియో ఓలుగ్గవిలుగ్గా భవన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ గమ్భీరే ఉదపానే ఉదకతారకా గమ్భీరగతా ఓక్ఖాయికా దిస్సన్తి, ఏవమేవస్సు మే అక్ఖికూపేసు అక్ఖితారకా గమ్భీరగతా ఓక్ఖాయికా దిస్సన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ తిత్తకాలాబు ఆమకచ్ఛిన్నో వాతాతపేన సంఫుటితో [సమ్ఫుసితో (స్యా. కం.), సంపుటీతో (క.) సంఫుటితోతి ఏత్థ సఙ్కుచితోతి అత్థో] హోతి సమ్మిలాతో, ఏవమేవస్సు మే సీసచ్ఛవి సంఫుటితా హోతి సమ్మిలాతా తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, రాజకుమార, 'ఉదరచ్ఛవిం పరిమసిస్సామీ'తి పిట్ఠికణ్టకంయేవ పరిగ్గణ్హామి, 'పిట్ఠికణ్టకం పరిమసిస్సామీ'తి ఉదరచ్ఛవింయేవ పరిగ్గణ్హామి. యావస్సు మే, రాజకుమార, ఉదరచ్ఛవి పిట్ఠికణ్టకం అల్లీనా హోతి తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, రాజకుమార, 'వచ్చం వా ముత్తం వా కరిస్సామీ'తి తత్థేవ అవకుజ్జో పపతామి తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, రాజకుమార, ఇమమేవ కాయం అస్సాసేన్తో పాణినా గత్తాని అనుమజ్జామి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, పాణినా గత్తాని అనుమజ్జతో పూతిమూలాని లోమాని కాయస్మా పపతన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. అపిస్సు మం, రాజకుమార, మనుస్సా దిస్వా ఏవమాహంసు – 'కాళో సమణో గోతమో'తి, ఏకచ్చే మనుస్సా ఏవమాహంసు – 'న కాళో సమణో గోతమో, సామో సమణో గోతమో'తి. ఏకచ్చే మనుస్సా ఏవమాహంసు – 'న కాళో సమణో గోతమో, నపి సామో, మఙ్గురచ్ఛవి సమణో గోతమో'తి. యావస్సు మే, రాజకుమార, తావ పరిసుద్ధో ఛవివణ్ణో పరియోదాతో ఉపహతో హోతి తాయేవప్పాహారతాయ.

౩౩౫. "తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'యే ఖో కేచి అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా [తిప్పా (సీ. పీ.)] ఖరా కటుకా వేదనా వేదయింసు, ఏతావపరమం నయితో భియ్యో. యేపి హి కేచి అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయిస్సన్తి, ఏతావపరమం నయితో భియ్యో. యేపి హి కేచి ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, ఏతావపరమం నయితో భియ్యో. న ఖో పనాహం ఇమాయ కటుకాయ దుక్కరకారికాయ అధిగచ్ఛామి ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం; సియా ను ఖో అఞ్ఞో మగ్గో బోధాయా'తి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'అభిజానామి ఖో పనాహం పితు సక్కస్స కమ్మన్తే సీతాయ జమ్బుచ్ఛాయాయ నిసిన్నో వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరితా; సియా ను ఖో ఏసో మగ్గో బోధాయా'తి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, సతానుసారి విఞ్ఞాణం అహోసి – 'ఏసేవ మగ్గో బోధాయా'తి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'కిం ను ఖో అహం తస్స సుఖస్స భాయామి యం తం సుఖం అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహీ'తి? తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'న ఖో అహం తస్స సుఖస్స భాయామి యం తం సుఖం అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహీ'తి.

"తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'న ఖో తం సుకరం సుఖం అధిగన్తుం ఏవం అధిమత్తకసిమానం పత్తకాయేన. యంనూనాహం ఓళారికం ఆహారం ఆహారేయ్యం ఓదనకుమ్మాస'న్తి. సో ఖో అహం, రాజకుమార, ఓళారికం ఆహారం ఆహారేసిం ఓదనకుమ్మాసం. తేన ఖో పన మం, రాజకుమార, సమయేన పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ పచ్చుపట్ఠితా హోన్తి – 'యం ఖో సమణో గోతమో ధమ్మం అధిగమిస్సతి తం నో ఆరోచేస్సతీ'తి. యతో ఖో అహం, రాజకుమార, ఓళారికం ఆహారం ఆహారేసిం ఓదనకుమ్మాసం, అథ మే తే పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ నిబ్బిజ్జ పక్కమింసు – 'బాహుల్లికో [బాహులికో (సీ. పీ.) సారత్థటీకాయ సంఘభేదసిక్ఖాపదవణ్ణనాయ సమేతి] సమణో గోతమో పధానవిబ్భన్తో, ఆవత్తో బాహుల్లాయా'తి.

౩౩౬. “సో ఖో అహం, రాజకుమార, ఓళారికం ఆహారం ఆహారేత్వా బలం గహేత్వా వివిచ్చేవ కామేహి…పే॰… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. వితక్కవిచారానం వూపసమా… దుతియం ఝానం… తతియం ఝానం… చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో…పే॰… ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి. అయం ఖో మే, రాజకుమార, రత్తియా పఠమే యామే పఠమా విజ్జా అధిగతా, అవిజ్జా విహతా, విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో, ఆలోకో ఉప్పన్నో – యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సామి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానామి …పే॰… అయం ఖో మే, రాజకుమార, రత్తియా మజ్ఝిమే యామే దుతియా విజ్జా అధిగతా, అవిజ్జా విహతా, విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో, ఆలోకో ఉప్పన్నో – యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం…పే॰… ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం; ‘ఇమే ఆసవా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం…పే॰… ‘అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం. తస్స మే ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం అహోసి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి అబ్భఞ్ఞాసిం. అయం ఖో మే, రాజకుమార, రత్తియా పచ్ఛిమే యామే తతియా విజ్జా అధిగతా, అవిజ్జా విహతా, విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో, ఆలోకో ఉప్పన్నో – యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో.

౩౩౭. “తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – ‘అధిగతో ఖో మ్యాయం ధమ్మో గమ్భీరో దుద్దసో దురనుబోధో సన్తో పణీతో అతక్కావచరో నిపుణో పణ్డితవేదనీయో. ఆలయరామా ఖో పనాయం పజా ఆలయరతా ఆలయసమ్ముదితా. ఆలయరామాయ ఖో పన పజాయ ఆలయరతాయ ఆలయసమ్ముదితాయ దుద్దసం ఇదం ఠానం యదిదం – ఇదప్పచ్చయతాపటిచ్చసముప్పాదో. ఇదమ్పి ఖో ఠానం దుద్దసం – యదిదం సబ్బసఙ్ఖారసమథో సబ్బూపధిపటినిస్సగ్గో తణ్హాక్ఖయో విరాగో నిరోధో నిబ్బానం . అహఞ్చేవ ఖో పన ధమ్మం దేసేయ్యం, పరే చ మే న ఆజానేయ్యుం, సో మమస్స కిలమథో, సా మమస్స విహేసా’తి. అపిస్సు మం, రాజకుమార, ఇమా అనచ్ఛరియా గాథాయో పటిభంసు పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా –

‘కిచ్ఛేన మే అధిగతం, హలం దాని పకాసితుం;
రాగదోసపరేతేహి, నాయం ధమ్మో సుసమ్బుధో.

‘పటిసోతగామిం నిపుణం, గమ్భీరం దుద్దసం అణుం;

రాగరత్తా న దక్ఖన్తి, తమోఖన్ధేన ఆవుటా’ [ఆవటా (సీ.), ఆవుతా (స్యా. కం.)] తి.

“ఇతిహ మే, రాజకుమార, పటిసఞ్చిక్ఖతో అప్పోస్సుక్కతాయ చిత్తం నమతి నో ధమ్మదేసనాయ.

338. “అథ ఖో, రాజకుమార, బ్రహ్మునో సహమ్పతిస్స మమ చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ ఏతదహోసి – ‘నస్సతి వత, భో, లోకో; వినస్సతి వత, భో, లోకో. యత్ర హి నామ తథాగతస్స అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స అప్పోస్సుక్కతాయ చిత్తం నమతి [నమిస్సతి (?)] నో ధమ్మదేసనాయా’తి. అథ ఖో, రాజకుమార, బ్రహ్మా సహమ్పతి – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – బ్రహ్మలోకే అన్తరహితో మమ పురతో పాతురహోసి. అథ ఖో, రాజకుమార, బ్రహ్మా సహమ్పతి ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేనాహం తేనఞ్జలిం పణామేత్వా మం ఏతదవోచ – ‘దేసేతు, భన్తే, భగవా ధమ్మం, దేసేతు సుగతో ధమ్మం. సన్తి సత్తా అప్పరజక్ఖజాతికా అస్సవనతాయ ధమ్మస్స పరిహాయన్తి; భవిస్సన్తి ధమ్మస్స అఞ్ఞాతారో’తి . ఇదమవోచ, రాజకుమార, బ్రహ్మా సహమ్పతి; ఇదం వత్వా అథాపరం ఏతదవోచ –

‘పాతురహోసి మగధేసు పుబ్బే,
ధమ్మో అసుద్ధో సమలేహి చిన్తితో;
అపాపురేతం [అవాపురేతం (సీ.)] అమతస్స ద్వారం,
సుణన్తు ధమ్మం విమలేనానుబుద్ధం.

‘సేలే యథా పబ్బతముద్ధనిట్ఠితో,
యథాపి పస్సే జనతం సమన్తతో;
తథూపమం ధమ్మమయం సుమేధ,
పాసాదమారుయ్హ సమన్తచక్ఖు.

‘సోకావతిణ్ణం [సోకావకిణ్ణం (స్యా.)] జనతమపేతసోకో,
అవేక్ఖస్సు జాతిజరాభిభూతం;
ఉట్ఠేహి వీర, విజితసఙ్గామ,
సత్థవాహ అణణ [అనణ (సీ. స్యా. కం. పీ. క.)], విచర లోకే;
దేసస్సు [దేసేతు (స్యా. కం. క.)] భగవా ధమ్మం,
అఞ్ఞాతారో భవిస్సన్తీ’తి.

339. “అథ ఖ్వాహం, రాజకుమార, బ్రహ్మునో చ అజ్ఝేసనం విదిత్వా సత్తేసు చ కారుఞ్ఞతం పటిచ్చ బుద్ధచక్ఖునా లోకం వోలోకేసిం. అద్దసం ఖో అహం, రాజకుమార, బుద్ధచక్ఖునా లోకం వోలోకేన్తో సత్తే అప్పరజక్ఖే మహారజక్ఖే తిక్ఖిన్ద్రియే ముదిన్ద్రియే స్వాకారే ద్వాకారే సువిఞ్ఞాపయే దువిఞ్ఞాపయే అప్పేకచ్చే పరలోకవజ్జభయదస్సావినే [దస్సావినో (స్యా. కం. క.)] విహరన్తే, అప్పేకచ్చే న పరలోకవజ్జభయదస్సావినే విహరన్తే. సేయ్యథాపి నామ ఉప్పలినియం వా పదుమినియం వా పుణ్డరీకినియం వా అప్పేకచ్చాని ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని

ఉదకానుగ్గతాని అన్తోనిముగ్గపోసీని, అప్పేకచ్చాని ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని ఉదకానుగ్గతాని సమోదకం ఠితాని, అప్పేకచ్చాని ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని ఉదకా అచ్చుగ్గమ్మ ఠితాని [తిట్ఠన్తి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అనుపలిత్తాని ఉదకేన, ఏవమేవ ఖో అహం, రాజకుమార, బుద్ధచక్ఖునా లోకం వోలోకేన్తో అద్దసం సత్తే అప్పరజక్ఖే మహారజక్ఖే తిక్ఖిన్ద్రియే ముదిన్ద్రియే స్వాకారే ద్వాకారే సువిఞ్ఞాపయే దువిఞ్ఞాపయే, అప్పేకచ్చే పరలోకవజ్జభయదస్సావినే విహరన్తే, అప్పేకచ్చే న పరలోకవజ్జభయదస్సావినే విహరన్తే. అథ ఖ్వాహం, రాజకుమార, బ్రహ్మానం సహమ్పతిం గాథాయ పచ్చభాసిం –

'అపారుతా తేసం అమతస్స ద్వారా,
యే సోతవన్తో పముఞ్చన్తు సద్ధం;
విహింససఞ్ఞీ పగుణం న భాసిం,
ధమ్మం పణీతం మనుజేసు బ్రహ్మే'తి.

౩౪౦. "అథ ఖో, రాజకుమార, బ్రహ్మా సహమ్పతి 'కతావకాసో ఖోమ్హి భగవతా ధమ్మదేసనాయా'తి మం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయి.

"తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'కస్స ను ఖో అహం పఠమం ధమ్మం దేసేయ్యం? కో ఇమం ధమ్మం ఖిప్పమేవ ఆజానిస్సతీ'తి? తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'అయం ఖో ఆళారో కాలామో పణ్డితో వియత్తో మేధావీ దీఘరత్తం అప్పరజక్ఖజాతికో. యంనూనాహం ఆళారస్స కాలామస్స పఠమం ధమ్మం దేసేయ్యం; సో ఇమం ధమ్మం ఖిప్పమేవ ఆజానిస్సతీ'తి. అథ ఖో మం, రాజకుమార, దేవతా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – 'సత్తాహకాలఙ్కతో, భన్తే, ఆళారో కాలామో'తి. ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది – 'సత్తాహకాలఙ్కతో ఆళారో కాలామో'తి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'మహాజానియో ఖో ఆళారో కాలామో. సచే హి సో ఇమం ధమ్మం సుణేయ్య, ఖిప్పమేవ ఆజానేయ్యా'తి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'కస్స ను ఖో అహం పఠమం ధమ్మం దేసేయ్యం? కో ఇమం ధమ్మం ఖిప్పమేవ ఆజానిస్సతీ'తి? తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'అయం ఖో ఉదకో రామపుత్తో పణ్డితో వియత్తో మేధావీ దీఘరత్తం అప్పరజక్ఖజాతికో. యంనూనాహం ఉదకస్స రామపుత్తస్స పఠమం ధమ్మం దేసేయ్యం; సో ఇమం ధమ్మం ఖిప్పమేవ ఆజానిస్సతీ'తి. అథ ఖో మం, రాజకుమార, దేవతా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – 'అభిదోసకాలఙ్కతో, భన్తే, ఉదకో రామపుత్తో'తి. ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది – 'అభిదోసకాలఙ్కతో ఉదకో రామపుత్తో'తి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'మహాజానియో ఖో ఉదకో రామపుత్తో. సచే హి సో ఇమం ధమ్మం సుణేయ్య, ఖిప్పమేవ ఆజానేయ్యా'తి.

౩౪౧. "తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'కస్స ను ఖో అహం పఠమం ధమ్మం దేసేయ్యం? కో ఇమం ధమ్మం ఖిప్పమేవ ఆజానిస్సతీ'తి? తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'బహుకారా ఖో మే పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ యే మం పధానపహితత్తం ఉపట్ఠహింసు. యంనూనాహం పఞ్చవగ్గియానం భిక్ఖూనం పఠమం ధమ్మం దేసేయ్య'న్తి. తస్స మయ్హం, రాజకుమార, ఏతదహోసి – 'కహం ను ఖో ఏతరహి పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ విహరన్తీ'తి. అద్దసం ఖ్వాహం, రాజకుమార, దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ బారాణసియం విహరన్తే ఇసిపతనే మిగదాయే. అథ ఖ్వాహం, రాజకుమార, ఉరువేలాయం యథాభిరన్తం విహరిత్వా యేన బారాణసీ తేన చారికం పక్కమిం.

“అద్దసా ఖో మం, రాజకుమార, ఉపకో ఆజీవకో అన్తరా చ గయం అన్తరా చ బోధిం అద్ధానమగ్గప్పటిపన్నం . దిస్వాన మం ఏతదవోచ – ‘విప్పసన్నాని ఖో తే, ఆవుసో, ఇన్ద్రియాని, పరిసుద్ధో ఛవివణ్ణో పరియోదాతో. కంసి త్వం, ఆవుసో, ఉద్దిస్స పబ్బజితో? కో వా తే సత్థా? కస్స వా త్వం ధమ్మం రోచేసీ’తి? ఏవం వుత్తే, అహం, రాజకుమార, ఉపకం ఆజీవకం గాథాహి అజ్ఝభాసిం –

‘సబ్బాభిభూ సబ్బవిదూహమస్మి,
సబ్బేసు ధమ్మేసు అనూపలిత్తో;
సబ్బఞ్జహో తణ్హాక్ఖయే విముత్తో,
సయం అభిఞ్ఞాయ కముద్దిసేయ్యం.

‘న మే ఆచరియో అత్థి, సదిసో మే న విజ్జతి;
సదేవకస్మిం లోకస్మిం, నత్థి మే పటిపుగ్గలో.

‘అహఞ్హి అరహా లోకే, అహం సత్థా అనుత్తరో;
ఏకోమ్హి సమ్మాసమ్బుద్ధో, సీతిభూతోస్మి నిబ్బుతో.

‘ధమ్మచక్కం పవత్తేతుం, గచ్ఛామి కాసినం పురం;
అన్ధీభూతస్మిం [అన్ధభూతస్మిం (సీ. స్యా. పీ.)] లోకస్మిం, ఆహఞ్ఛం [ఆహఞ్ఞిం (స్యా. కం. క.)]
అమతదున్దుభి’న్తి.

‘యథా ఖో త్వం, ఆవుసో, పటిజానాసి అరహసి అనన్తజినో’తి.

‘మాదిసా వే జినా హోన్తి, యే పత్తా ఆసవక్ఖయం;
జితా మే పాపకా ధమ్మా, తస్మాహముపక [తస్మాహం ఉపకా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] జినో’తి.

“ఏవం వుత్తే, రాజకుమార, ఉపకో ఆజీవకో ‘హుపేయ్యపావుసో’తి [హుపేయ్యపావుసో (సీ. పీ.), హువేయ్యావుసో (స్యా. కం.)] వత్వా సీసం ఓకమ్పేత్వా ఉమ్మగ్గం గహేత్వా పక్కామి.

౩౪౨. “అథ ఖ్వాహం, రాజకుమార, అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన బారాణసీ ఇసిపతనం మిగదాయో యేన పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమిం. అద్దసంసు ఖో మం, రాజకుమార, పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన అఞ్ఞమఞ్ఞం సణ్ఠపేసుం – ‘అయం ఖో, ఆవుసో, సమణో గోతమో ఆగచ్ఛతి బాహుల్లికో పధానవిబ్భన్తో ఆవత్తో బాహుల్లాయ. సో నేవ అభివాదేతబ్బో, న పచ్చుట్ఠాతబ్బో, నాస్స పత్తచీవరం పటిగ్గహేతబ్బం; అపి చ ఖో ఆసనం ఠపేతబ్బం – సచే సో ఆకఙ్ఖిస్సతి నిసీదిస్సతీ’తి. యథా యథా ఖో అహం, రాజకుమార, పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ ఉపసఙ్కమిం [ఉపసఙ్కమామి (సీ. పీ.)], తథా తథా పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ నాసక్ఖింసు సకాయ కతికాయ సణ్ఠాతుం. అప్పేకచ్చే మం పచ్చుగ్గన్త్వా పత్తచీవరం పటిగ్గహేసుం. అప్పేకచ్చే ఆసనం పఞ్ఞపేసుం. అప్పేకచ్చే పాదోదకం ఉపట్ఠపేసుం. అపి చ ఖో మం నామేన చ ఆవుసోవాదేన చ సముదాచరన్తి. ఏవం వుత్తే, అహం, రాజకుమార, పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ ఏతదవోచం – ‘మా,

భిక్ఖవే, తథాగతం నామేన చ ఆవుసోవాదేన చ సముదాచరథ [సముదాచరిత్థ (సీ. స్యా. కం. పీ.)]; అరహం, భిక్ఖవే, తథాగతో సమ్మాసమ్బుద్ధో. ఓదహథ, భిక్ఖవే, సోతం. అమతమధిగతం. అహమనుసాసామి, అహం ధమ్మం దేసేమి. యథానుసిట్ఠం తథా పటిపజ్జమానా నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా'తి. ఏవం వుత్తే, రాజకుమార, పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ మం ఏతదవోచుం – 'తాయపి ఖో త్వం, ఆవుసో గోతమ, ఇరియాయ [చరియాయ (స్యా. కం.)] తాయ పటిపదాయ తాయ దుక్కరకారికాయ నాజ్ఝగమా ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం; కిం పన త్వం ఏతరహి బాహుల్లికో పధానవిబ్భన్తో ఆవత్తో బాహుల్లాయ అధిగమిస్ససి ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేస'న్తి? ఏవం వుత్తే, అహం, రాజకుమార, పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ ఏతదవోచం – 'న, భిక్ఖవే, తథాగతో బాహుల్లికో న పధానవిబ్భన్తో న ఆవత్తో బాహుల్లాయ. అరహం, భిక్ఖవే, తథాగతో సమ్మాసమ్బుద్ధో. ఓదహథ, భిక్ఖవే, సోతం. అమతమధిగతం. అహమనుసాసామి, అహం ధమ్మం దేసేమి. యథానుసిట్ఠం తథా పటిపజ్జమానా నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా'తి. దుతియమ్పి ఖో, రాజకుమార, పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ మం ఏతదవోచుం – 'తాయపి ఖో త్వం, ఆవుసో గోతమ, ఇరియాయ తాయ పటిపదాయ తాయ దుక్కరకారికాయ నాజ్ఝగమా ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం; కిం పన త్వం ఏతరహి బాహుల్లికో పధానవిబ్భన్తో ఆవత్తో బాహుల్లాయ అధిగమిస్ససి ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేస'న్తి? దుతియమ్పి ఖో అహం, రాజకుమార, పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ ఏతదవోచం – 'న, భిక్ఖవే, తథాగతో బాహుల్లికో న పధానవిబ్భన్తో న ఆవత్తో బాహుల్లాయ. అరహం, భిక్ఖవే, తథాగతో సమ్మాసమ్బుద్ధో. ఓదహథ, భిక్ఖవే, సోతం. అమతమధిగతం. అహమనుసాసామి, అహం ధమ్మం దేసేమి. యథానుసిట్ఠం తథా పటిపజ్జమానా నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా'తి . తతియమ్పి ఖో, రాజకుమార, పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ మం ఏతదవోచుం – 'తాయపి ఖో త్వం, ఆవుసో గోతమ, ఇరియాయ తాయ పటిపదాయ తాయ దుక్కరకారికాయ నాజ్ఝగమా ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం; కిం పన త్వం ఏతరహి బాహుల్లికో పధానవిబ్భన్తో ఆవత్తో బాహుల్లాయ అధిగమిస్ససి ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేస'న్తి? ఏవం వుత్తే , అహం, రాజకుమార, పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ ఏతదవోచం – 'అభిజానాథ మే నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఇతో పుబ్బే ఏవరూపం పభావితమేత'న్తి [భాసితమేతన్తి (సీ. స్యా. వినయేపి)]? 'నో హేతం, భన్తే'. 'అరహం, భిక్ఖవే, తథాగతో సమ్మాసమ్బుద్ధో. ఓదహథ, భిక్ఖవే, సోతం. అమతమధిగతం. అహమనుసాసామి, అహం ధమ్మం దేసేమి. యథానుసిట్ఠం తథా పటిపజ్జమానా నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా'తి.

"అసక్ఖిం ఖో అహం, రాజకుమార, పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ సఞ్ఞాపేతుం. ద్వేపి సుదం, రాజకుమార, భిక్ఖూ ఓవదామి. తయో భిక్ఖూ పిణ్డాయ చరన్తి. యం తయో భిక్ఖూ పిణ్డాయ చరిత్వా ఆహరన్తి, తేన ఛబ్బగ్గియా [ఛబ్బగ్గా (సీ. స్యా. కం.), ఛబ్బగ్గో (పీ.)] యాపేమ. తయోపి సుదం, రాజకుమార, భిక్ఖూ ఓవదామి, ద్వే భిక్ఖూ పిణ్డాయ చరన్తి. యం ద్వే భిక్ఖూ పిణ్డాయ చరిత్వా ఆహరన్తి తేన ఛబ్బగ్గియా యాపేమ.

౩౪౩. “అథ ఖో, రాజకుమార, పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ మయా ఏవం ఓవదియమానా ఏవం అనుసాసియమానా నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరింసూ”తి. ఏవం వుత్తే, బోధి రాజకుమారో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కీవ చిరేన ను ఖో, భన్తే, భిక్ఖు తథాగతం వినాయకం [నాయకం (?)] లభమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా”తి? “తేన హి, రాజకుమార, తంయేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి. యథా తే ఖమేయ్య, తథా నం బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి, రాజకుమార, కుసలో త్వం హత్థారూళ్హే [హత్థారూయ్హే (సీ. పీ.)] అఙ్కుసగయ్హే [అఙ్కుసగణ్హే (స్యా. కం.)] సిప్పే”తి? “ఏవం, భన్తే, కుసలో అహం హత్థారూళ్హే అఙ్కుసగయ్హే సిప్పే”తి . “తం కిం మఞ్ఞసి, రాజకుమార, ఇధ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య – ‘బోధి రాజకుమారో హత్థారూళ్హం అఙ్కుసగయ్హం సిప్పం జానాతి; తస్సాహం సన్తికే హత్థారూళ్హం అఙ్కుసగయ్హం సిప్పం సిక్ఖిస్సామీ’తి. సో చస్స అస్సద్ధో; యావతకం సద్ధేన పత్తబ్బం తం న సమ్పాపుణేయ్య. సో చస్స బహ్వాబాధో; యావతకం అప్పాబాధేన పత్తబ్బం తం న సమ్పాపుణేయ్య. సో చస్స సఠో మాయావీ; యావతకం అసఠేన అమాయావినా పత్తబ్బం తం న సమ్పాపుణేయ్య. సో చస్స కుసీతో; యావతకం ఆరద్ధవీరియేన పత్తబ్బం తం న సమ్పాపుణేయ్య. సో చస్స దుప్పఞ్ఞో; యావతకం పఞ్ఞవతా పత్తబ్బం తం న సమ్పాపుణేయ్య. తం కిం మఞ్ఞసి, రాజకుమార, అపి ను సో పురిసో తవ సన్తికే హత్థారూళ్హం అఙ్కుసగయ్హం సిప్పం సిక్ఖేయ్యా”తి? “ఏకమేకేనాపి, భన్తే, అఙ్గేన సమన్నాగతో సో పురిసో న మమ సన్తికే హత్థారూళ్హం అఙ్కుసగయ్హం సిప్పం సిక్ఖేయ్య, కో పన వాదో పఞ్చహఙ్గేహీ”తి!

౩౪౪. “తం కిం మఞ్ఞసి, రాజకుమార, ఇధ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య – ‘బోధి రాజకుమారో హత్థారూళ్హం అఙ్కుసగయ్హం సిప్పం జానాతి; తస్సాహం సన్తికే హత్థారూళ్హం అఙ్కుసగయ్హం సిప్పం సిక్ఖిస్సామీ’తి. సో చస్స సద్ధో; యావతకం సద్ధేన పత్తబ్బం తం సమ్పాపుణేయ్య. సో చస్స అప్పాబాధో; యావతకం అప్పాబాధేన పత్తబ్బం తం సమ్పాపుణేయ్య. సో చస్స అసఠో అమాయావీ; యావతకం అసఠేన అమాయావినా పత్తబ్బం తం సమ్పాపుణేయ్య. సో చస్స ఆరద్ధవీరియో; యావతకం ఆరద్ధవీరియేన పత్తబ్బం తం సమ్పాపుణేయ్య. సో చస్స పఞ్ఞవా; యావతకం పఞ్ఞవతా పత్తబ్బం తం సమ్పాపుణేయ్య. తం కిం మఞ్ఞసి, రాజకుమార, అపి ను సో పురిసో తవ సన్తికే హత్థారూళ్హం అఙ్కుసగయ్హం సిప్పం సిక్ఖేయ్యా”తి? “ఏకమేకేనాపి, భన్తే, అఙ్గేన సమన్నాగతో సో పురిసో మమ సన్తికే హత్థారూళ్హం అఙ్కుసగయ్హం సిప్పం సిక్ఖేయ్య, కో పన వాదో పఞ్చహఙ్గేహీ”తి! “ఏవమేవ ఖో, రాజకుమార, పఞ్చిమాని పధానియఙ్గాని. కతమాని పఞ్చ? ఇధ, రాజకుమార, భిక్ఖు సద్ధో హోతి; సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి; అప్పాబాధో హోతి అప్పాతఙ్కో సమవేపాకినియా గహణియా సమన్నాగతో నాతిసీతాయ నాచ్చుణ్హాయ మజ్ఝిమాయ పధానక్ఖమాయ; అసఠో హోతి అమాయావీ యథాభూతం అత్తానం ఆవికత్తా సత్థరి వా విఞ్ఞూసు వా సబ్రహ్మచారీసు ; ఆరద్ధవీరియో విహరతి అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ, థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు; పఞ్ఞవా హోతి ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మాదుక్ఖక్ఖయగామినియా. ఇమాని ఖో, రాజకుమార, పఞ్చ పధానియఙ్గాని.

౩౪౩. "ఇమేహి , రాజకుమార, పఞ్చహి పధానియఙ్గేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు తథాగతం వినాయకం లభమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య సత్త వస్సాని. తిట్ఠన్తు, రాజకుమార, సత్త వస్సాని. ఇమేహి పఞ్చహి పధానియఙ్గేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు తథాగతం వినాయకం లభమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య ఛబ్బస్సాని... పఞ్చ వస్సాని... చత్తారి వస్సాని... తీణి వస్సాని... ద్వే వస్సాని... ఏకం వస్సం. తిట్ఠతు, రాజకుమార, ఏకం వస్సం. ఇమేహి పఞ్చహి పధానియఙ్గేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు తథాగతం వినాయకం లభమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య సత్త మాసాని. తిట్ఠన్తు, రాజకుమార, సత్త మాసాని. ఇమేహి పఞ్చహి పధానియఙ్గేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు తథాగతం వినాయకం లభమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య ఛ మాసాని... పఞ్చ మాసాని... చత్తారి మాసాని... తీణి మాసాని... ద్వే మాసాని... ఏకం మాసం... అడ్ఢమాసం. తిట్ఠతు, రాజకుమార, అడ్ఢమాసో. ఇమేహి పఞ్చహి పధానియఙ్గేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు తథాగతం వినాయకం లభమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య సత్త రత్తిన్దివాని. తిట్ఠన్తు, రాజకుమార, సత్త రత్తిన్దివాని. ఇమేహి పఞ్చహి పధానియఙ్గేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు తథాగతం వినాయకం లభమానో – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య ఛ రత్తిన్దివాని... పఞ్చ రత్తిన్దివాని... చత్తారి రత్తిన్దివాని... తీణి రత్తిన్దివాని... ద్వే రత్తిన్దివాని... ఏకం రత్తిన్దివం. తిట్ఠతు, రాజకుమార, ఏకో రత్తిన్దివో. ఇమేహి పఞ్చహి పధానియఙ్గేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు తథాగతం వినాయకం లభమానో సాయమనుసిట్ఠో పాతో విసేసం అధిగమిస్సతి, పాతమనుసిట్ఠో సాయం విసేసం అధిగమిస్సతీ"తి. ఏవం వుత్తే, బోధి రాజకుమారో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అహో బుద్ధో, అహో ధమ్మో, అహో ధమ్మస్స స్వాక్ఖాతతా! యత్ర హి నామ సాయమనుసిట్ఠో పాతో విసేసం అధిగమిస్సతి, పాతమనుసిట్ఠో సాయం విసేసం అధిగమిస్సతీ"తి!

౩౪౬. ఏవం వుత్తే, సఞ్జికాపుత్తో మాణవో బోధిం రాజకుమారం ఏతదవోచ – "ఏవమేవ పనాయం భవం బోధి – 'అహో బుద్ధో, అహో ధమ్మో, అహో ధమ్మస్స స్వాక్ఖాతతా'తి చ వదేతి [వదేసి (సీ.), పవేదేతి (స్యా. కం.)]; అథ చ పన న తం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛతి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చా"తి. "మా హేవం, సమ్మ సఞ్జికాపుత్త, అవచ; మా హేవం, సమ్మ సఞ్జికాపుత్త, అవచ. సమ్ముఖా మేతం, సమ్మ సఞ్జికాపుత్త, అయ్యాయ సుతం, సమ్ముఖా పటిగ్గహితం". "ఏకమిదం, సమ్మ సఞ్జికాపుత్త, సమయం భగవా కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే. అథ ఖో మే అయ్యా కుచ్ఛిమతీ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో మే అయ్యా భగవన్తం ఏతదవోచ – 'యో మే అయం, భన్తే, కుచ్ఛిగతో కుమారకో వా కుమారికా వా సో భగవన్తం సరణం గచ్ఛతి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం తం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత'న్తి. ఏకమిదం, సమ్మ సఞ్జికాపుత్త, సమయం భగవా ఇధేవ భగ్గేసు విహరతి సుసుమారగిరే భేసకళావనే మిగదాయే. అథ ఖో మం ధాతి అఙ్కేన హరిత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో మం ధాతి భగవన్తం

ఏతదవోచ – ‘అయం , భన్తే, బోధి రాజకుమారో భగవన్తం సరణం గచ్ఛతి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం తం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత’న్తి. ఏసాహం, సమ్మ సఞ్జికాపుత్త, తతియకమ్పి భగవన్తం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భగవా ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

బోధిరాజకుమారసుత్తం నిట్ఠితం పఞ్చమం.

౬. అఙ్గులిమాలసుత్తం

౩౪౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స విజితే చోరో అఙ్గులిమాలో నామ హోతి లుద్దో లోహితపాణి హతపహతే నివిట్ఠో అదయాపన్నో పాణభూతేసు. తేన గామాపి అగామా కతా, నిగమాపి అనిగమా కతా, జనపదాపి అజనపదా కతా. సో మనుస్సే వధిత్వా వధిత్వా అఙ్గులీనం మాలం ధారేతి. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో సేనాసనం సంసామేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన చోరో అఙ్గులిమాలో తేనద్ధానమగ్గం పటిపజ్జి. అద్దసాసుం ఖో గోపాలకా పసుపాలకా కస్సకా పథావినో భగవన్తం యేన చోరో అఙ్గులిమాలో తేనద్ధానమగ్గపటిపన్నం. దిస్వాన భగవన్తం ఏతదవోచుం – “మా, సమణ, ఏతం మగ్గం పటిపజ్జి. ఏతస్మిం, సమణ, మగ్గే చోరో అఙ్గులిమాలో నామ లుద్దో లోహితపాణి హతపహతే నివిట్ఠో అదయాపన్నో పాణభూతేసు. తేన గామాపి అగామా కతా, నిగమాపి అనిగమా కతా, జనపదాపి అజనపదా కతా. సో మనుస్సే వధిత్వా వధిత్వా అఙ్గులీనం మాలం ధారేతి. ఏతఞ్హి, సమణ, మగ్గం దసపి పురిసా వీసమ్పి పురిసా తింసమ్పి పురిసా చత్తారీసమ్పి పురిసా పఞ్ఞాసమ్పి పురిసా సఙ్కరిత్వా సఙ్కరిత్వా [సంహరిత్వా సంహరిత్వా (సీ. పీ.), సఙ్గరిత్వా (స్యా. కం.)] పటిపజ్జన్తి. తేపి చోరస్స అఙ్గులిమాలస్స హత్థత్థం గచ్ఛన్తీ”తి. ఏవం వుత్తే, భగవా తుణ్హీభూతో అగమాసి. దుతియమ్పి ఖో గోపాలకా…పే.… తతియమ్పి ఖో గోపాలకా పసుపాలకా కస్సకా పథావినో భగవన్తం ఏతదవోచుం – “మా, సమణ, ఏతం మగ్గం పటిపజ్జి, ఏతస్మిం సమణ మగ్గే చోరో అఙ్గులిమాలో నామ లుద్దో లోహితపాణి హతపహతే నివిట్ఠో అదయాపన్నో పాణభూతేసు, తేన గామాపి అగామా కతా, నిగమాపి అనిగమా కతా, జనపదాపి అజనపదా కతా. సో మనుస్సే వధిత్వా వధిత్వా అఙ్గులీనం మాలం ధారేతి. ఏతఞ్హి సమణ మగ్గం దసపి పురిసా వీసమ్పి పురిసా తింసమ్పి పురిసా చత్తారీసమ్పి పురిసా పఞ్ఞాసమ్పి పురిసా సఙ్కరిత్వా సఙ్కరిత్వా పటిపజ్జన్తి. తేపి చోరస్స అఙ్గులిమాలస్స హత్థత్థం గచ్ఛన్తీ”తి.

౩౪౮. అథ ఖో భగవా తుణ్హీభూతో అగమాసి. అద్దసా ఖో చోరో అఙ్గులిమాలో భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వానస్స ఏతదహోసి – “అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! ఇమఞ్హి మగ్గం దసపి పురిసా వీసమ్పి పురిసా తింసమ్పి పురిసా చత్తారీసమ్పి పురిసా పఞ్ఞాసమ్పి పురిసా సఙ్కరిత్వా సఙ్కరిత్వా పటిపజ్జన్తి. తేపి మమ హత్థత్థం గచ్ఛన్తి. అథ చ పనాయం సమణో ఏకో అదుతియో పసయ్హ మఞ్ఞే ఆగచ్ఛతి. యంనూనాహం ఇమం సమణం జీవితా వోరోపేయ్య”న్తి. అథ ఖో చోరో అఙ్గులిమాలో అసిచమ్మం గహేత్వా ధనుకలాపం సన్నయ్హిత్వా భగవన్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధి. అథ ఖో భగవా తథారూపం ఇద్ధాభిసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖాసి [అభిసఙ్ఖారేసి (స్యా. కం. క.)] యథా చోరో అఙ్గులిమాలో భగవన్తం పకతియా గచ్ఛన్తం సబ్బథామేన గచ్ఛన్తో న సక్కోతి సమ్పాపుణితుం. అథ ఖో చోరస్స అఙ్గులిమాలస్స ఏతదహోసి – “అచ్ఛరియం

వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! అహఞ్హి పుబ్బే హత్థిమ్పి ధావన్తం అనుపతిత్వా గణ్హామి, అస్సమ్పి ధావన్తం అనుపతిత్వా గణ్హామి, రథమ్పి ధావన్తం అనుపతిత్వా గణ్హామి, మిగమ్పి ధావన్తం అనుపతిత్వా గణ్హామి; అథ చ పనాహం ఇమం సమణం పకతియా గచ్ఛన్తం సబ్బథామేన గచ్ఛన్తో న సక్కోమి సమ్పాపుణితు”న్తి! ఠితోవ భగవన్తం ఏతదవోచ – “తిట్ఠ, తిట్ఠ, సమణా”తి. “ఠితో అహం, అఙ్గులిమాల, త్వఞ్చ తిట్ఠా”తి. అథ ఖో చోరస్స అఙ్గులిమాలస్స ఏతదహోసి – “ఇమే ఖో సమణా సక్యపుత్తియా సచ్చవాదినో సచ్చపటిఞ్ఞా. అథ పనాయం సమణో గచ్ఛం యేవాహ – ‘ఠితో అహం, అఙ్గులిమాల, త్వఞ్చ తిట్ఠా’తి. యంనూనాహం ఇమం సమణం పుచ్ఛేయ్య”న్తి.

౩౪౯. అథ ఖో చోరో అఙ్గులిమాలో భగవన్తం గాథాయ అజ్ఝభాసి –

“గచ్ఛం వదేసి సమణ ఠితోమ్హి,
మమఞ్చ బ్రూసి ఠితమట్ఠితోతి;
పుచ్ఛామి తం సమణ ఏతమత్థం,
కథం ఠితో త్వం అహమట్ఠితోమ్హీ”తి.

“ఠితో అహం అఙ్గులిమాల సబ్బదా,
సబ్బేసు భూతేసు నిధాయ దణ్డం;
తువఞ్చ పాణేసు అసఞ్ఞతోసి,
తస్మా ఠితోహం తువమట్ఠితోసీ”తి.

“చిరస్సం వత మే మహితో మహేసీ,
మహావనం పాపుణి సచ్చవాదీ [మహావనం సమణోయం పచ్చుపాది (సీ॰), మహావనం సమణ పచ్చుపాది (స్యా॰ కం॰)];
సోహం చరిస్సామి పహాయ పాపం [సోహం చిరస్సాపి పహాస్సం పాపం (సీ॰), సోహం చరిస్సామి పజహిస్సం పాపం (స్యా॰ కం॰)],
సుత్వాన గాథం తవ ధమ్మయుత్తం”.

ఇత్వేవ చోరో అసిమావుధఞ్చ,
సోబ్భే పపాతే నరకే అకిరి;
అవన్ది చోరో సుగతస్స పాదే,
తత్థేవ నం పబ్బజ్జం అయాచి.

బుద్ధో చ ఖో కారుణికో మహేసి,
యో సత్థా లోకస్స సదేవకస్స;
‘తమేహి భిక్ఖూ’తి తదా అవోచ,
ఏసేవ తస్స అహు భిక్ఖుభావోతి.

౩౫౦. అథ ఖో భగవా ఆయస్మతా అఙ్గులిమాలేన పచ్ఛాసమణేన యేన సావత్థి తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన సావత్థి తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స అన్తేపురద్వారే మహాజనకాయో సన్నిపతిత్వా ఉచ్చాసద్దో మహాసద్దో హోతి – “చోరో తే, దేవ, విజితే అఙ్గులిమాలో నామ లుద్దో లోహితపాణి హతపహతే నివిట్ఠో అదయాపన్నో పాణభూతేసు. తేన గామాపి అగామా కతా, నిగమాపి అనిగమా కతా, జనపదాపి అజనపదా కతా. సో మనుస్సే వధిత్వా వధిత్వా అఙ్గులీనం మాలం ధారేతి. తం దేవో పటిసేధేతూ”తి.

అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో పఞ్చమత్తేహి అస్ససతేహి సావత్థియా నిక్ఖమి దివా దివస్స. యేన ఆరామో తేన పావిసి. యావతికా యానస్స భూమి యానేన గన్త్వా యానా పచ్చోరోహిత్వా పత్తికోవ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో రాజానం పసేనదిం కోసలం భగవా ఏతదవోచ – “కిం ను తే, మహారాజ, రాజా వా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో కుపితో వేసాలికా వా లిచ్ఛవీ అఞ్ఞే వా పటిరాజానో”తి? “న ఖో మే, భన్తే, రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో కుపితో, నాపి వేసాలికా లిచ్ఛవీ, నాపి అఞ్ఞే పటిరాజానో. చోరో మే, భన్తే, విజితే అఙ్గులిమాలో నామ లుద్దో లోహితపాణి హతపహతే నివిట్ఠో అదయాపన్నో పాణభూతేసు. తేన గామాపి అగామా కతా, నిగమాపి అనిగమా కతా, జనపదాపి అజనపదా కతా. సో మనుస్సే వధిత్వా వధిత్వా అఙ్గులీనం మాలం ధారేతి. తాహం, భన్తే, పటిసేధిస్సామీ”తి. “సచే పన త్వం, మహారాజ, అఙ్గులిమాలం పస్సేయ్యాసి కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితం, విరతం పాణాతిపాతా, విరతం అదిన్నాదానా, విరతం ముసావాదా, ఏకభత్తికం, బ్రహ్మచారిం, సీలవన్తం, కల్యాణధమ్మం, కిన్తి నం కరేయ్యాసీ”తి? “అభివాదేయ్యామ వా, భన్తే, పచ్చుట్ఠేయ్యామ వా ఆసనేన వా నిమన్తేయ్యామ, అభినిమన్తేయ్యామ వా నం చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారేహి, ధమ్మికం వా అస్స రక్ఖావరణగుత్తిం సంవిదహేయ్యామ. కుతో పనస్స, భన్తే, దుస్సీలస్స పాపధమ్మస్స ఏవరూపో సీలసంయమో భవిస్సతీ”తి?

తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా అఙ్గులిమాలో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో భగవా దక్ఖిణం బాహుం పగ్గహేత్వా రాజానం పసేనదిం కోసలం ఏతదవోచ – “ఏసో, మహారాజ, అఙ్గులిమాలో”తి. అథ ఖో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స అహుదేవ భయం, అహు ఛమ్భితత్తం, అహు లోమహంసో. అథ ఖో భగవా రాజానం పసేనదిం కోసలం భీతం సంవిగ్గం లోమహట్ఠజాతం విదిత్వా రాజానం పసేనదిం కోసలం ఏతదవోచ – “మా భాయి, మహారాజ, నత్థి తే ఇతో భయ”న్తి. అథ ఖో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స యం అహోసి భయం వా ఛమ్భితత్తం వా లోమహంసో వా సో పటిప్పస్సమ్భి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యేనాయస్మా అఙ్గులిమాలో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం అఙ్గులిమాలం ఏతదవోచ – “అయ్యో నో, భన్తే, అఙ్గులిమాలో”తి? “ఏవం, మహారాజా”తి. “కథంగోత్తో అయ్యస్స పితా, కథంగోత్తా మాతా”తి? “గగ్గో ఖో, మహారాజ, పితా, మన్తాణీ మాతా”తి. “అభిరమతు, భన్తే, అయ్యో గగ్గో మన్తాణిపుత్తో. అహమయ్యస్స గగ్గస్స మన్తాణిపుత్తస్స ఉస్సుక్కం కరిస్సామి చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారాన”న్తి.

౩౫౧. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా అఙ్గులిమాలో ఆరఞ్ఞికో హోతి పిణ్డపాతికో పంసుకూలికో తేచీవరికో. అథ ఖో ఆయస్మా అఙ్గులిమాలో రాజానం పసేనదిం కోసలం ఏతదవోచ – “అలం, మహారాజ, పరిపుణ్ణం మే చీవర”న్తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో

ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావఞ్చిదం, భన్తే, భగవా అదన్తానం దమేతా, అసన్తానం సమేతా, అపరినిబ్బుతానం పరినిబ్బాపేతా. యఞ్హి మయం, భన్తే, నాసక్ఖిమ్హా దణ్డేనపి సత్థేనపి దమేతుం సో భగవతా అదణ్డేన అసత్థేనేవ [అసత్థేన (స్యా. కం.)] దన్తో. హన్ద చ దాని [హన్ద దాని (స్యా. కం. పీ.)] మయం, భన్తే, గచ్ఛామ; బహుకిచ్చా మయం బహుకరణీయా"తి. "యస్సదాని, మహారాజ, కాలం మఞ్ఞసీ"తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి.

అథ ఖో ఆయస్మా అఙ్గులిమాలో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థియం పిణ్డాయ పావిసి. అద్దసా ఖో ఆయస్మా అఙ్గులిమాలో సావత్థియం సపదానం పిణ్డాయ చరమానో అఞ్ఞతరం ఇత్థిం మూళ్హగబ్భం విఘాతగబ్భం [విసాతగబ్భం (స్యా. కం. పీ. క.)]. దిస్వానస్స ఏతదహోసి – "కిలిస్సన్తి వత, భో, సత్తా; కిలిస్సన్తి వత, భో, సత్తా"తి! అథ ఖో ఆయస్మా అఙ్గులిమాలో సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా అఙ్గులిమాలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఇధాహం, భన్తే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసిం. అద్దసం ఖో అహం, భన్తే, సావత్థియం సపదానం పిణ్డాయ చరమానో అఞ్ఞతరం ఇత్థిం మూళ్హగబ్భం విఘాతగబ్భం". దిస్వాన మయ్హం ఏతదహోసి – "కిలిస్సన్తి వత , భో, సత్తా; కిలిస్సన్తి వత, భో, సత్తా"తి!

"తేన హి త్వం, అఙ్గులిమాల, యేన సా ఇత్థీ తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా తం ఇత్థిం ఏవం వదేహి – 'యతోహం, భగిని, జాతో [భగిని జాతియా జాతో (సీ.)] నాభిజానామి సఞ్చిచ్చ పాణం జీవితా వోరోపేతా, తేన సచ్చేన సోత్థి తే హోతు, సోత్థి గబ్భస్సా'"తి.

"సో హి నూన మే, భన్తే, సమ్పజానముసావాదో భవిస్సతి. మయా హి, భన్తే, బహూ సఞ్చిచ్చ పాణా జీవితా వోరోపితా"తి. "తేన హి త్వం, అఙ్గులిమాల, యేన సా ఇత్థీ తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా తం ఇత్థిం ఏవం వదేహి – 'యతోహం, భగిని, అరియాయ జాతియా జాతో, నాభిజానామి సఞ్చిచ్చ పాణం జీవితా వోరోపేతా, తేన సచ్చేన సోత్థి తే హోతు, సోత్థి గబ్భస్సా'"తి.

"ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా అఙ్గులిమాలో భగవతో పటిస్సుత్వా యేన సా ఇత్థీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తం ఇత్థిం ఏతదవోచ – "యతోహం, భగిని, అరియాయ జాతియా జాతో, నాభిజానామి సఞ్చిచ్చ పాణం జీవితా వోరోపేతా, తేన సచ్చేన సోత్థి తే హోతు, సోత్థి గబ్భస్సా"తి. అథ ఖ్వాస్సా ఇత్థియా సోత్థి అహోసి, సోత్థి గబ్భస్స.

అథ ఖో ఆయస్మా అఙ్గులిమాలో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. 'ఖీణా జాతి వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో ఖో పనాయస్మా అఙ్గులిమాలో అరహతం అహోసి.

३൨൭. అథ ఖో ఆయస్మా అఙ్గులిమాలో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞేనపి లేడ్డు ఖిత్తో ఆయస్మతో అఙ్గులిమాలస్స కాయే నిపతతి, అఞ్ఞేనపి దణ్డో ఖిత్తో ఆయస్మతో

అఙ్గులిమాలస్స కాయే నిపతతి, అఞ్ఞేనపి సక్ఖరా ఖిత్తా ఆయస్మతో అఙ్గులిమాలస్స కాయే నిపతతి. అథ ఖో ఆయస్మా అఙ్గులిమాలో భిన్నేన సీసేన, లోహితేన గళన్తేన, భిన్నేన పత్తేన, విప్ఫాలితాయ సఙ్ఘాటియా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో భగవా ఆయస్మన్తం అఙ్గులిమాలం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన ఆయస్మన్తం అఙ్గులిమాలం ఏతదవోచ – “అధివాసేహి త్వం, బ్రాహ్మణ, అధివాసేహి త్వం, బ్రాహ్మణ. యస్స ఖో త్వం, బ్రాహ్మణ, కమ్మస్స విపాకేన బహూని వస్సాని బహూని వస్ససతాని బహూని వస్ససహస్సాని నిరయే పచ్చేయ్యాసి తస్స త్వం, బ్రాహ్మణ, కమ్మస్స విపాకం దిట్ఠేవ ధమ్మే పటిసంవేదేసీ”తి. అథ ఖో ఆయస్మా అఙ్గులిమాలో రహోగతో పటిసల్లీనో విముత్తిసుఖం పటిసంవేది; తాయం వేలాయం ఇమం ఉదానం ఉదానేసి –

“యో పుబ్బేవ [యో చ పుబ్బే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పమజ్జిత్వా, పచ్ఛా సో నప్పమజ్జతి;
సోమం [సో ఇమం (సీ.)] లోకం పభాసేతి, అబ్భా ముత్తోవ చన్దిమా.

“యస్స పాపం కతం కమ్మం, కుసలేన పిధీయతి [పిధీయతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)];
సోమం లోకం పభాసేతి, అబ్భా ముత్తోవ చన్దిమా.

“యో హవే దహరో భిక్ఖు, యుఞ్జతి బుద్ధసాసనే;
సోమం లోకం పభాసేతి, అబ్భా ముత్తోవ చన్దిమా.

“దిసా హి మే ధమ్మకథం సుణన్తు,
దిసా హి మే యుఞ్జన్తు బుద్ధసాసనే;
దిసా హి మే తే మనుజా భజన్తు,
యే ధమ్మమేవాదపయన్తి సన్తో.

“దిసా హి మే ఖన్తివాదానం, అవిరోధప్పసంసీనం;
సుణన్తు ధమ్మం కాలేన, తఞ్చ అనువిధీయన్తు.

“న హి జాతు సో మమం హింసే, అఞ్ఞం వా పన కిఞ్చి నం [కఞ్చి నం (సీ. స్యా. కం. పీ.), కఞ్చనం (?)];
పప్పుయ్య పరమం సన్తిం, రక్ఖేయ్య తసథావరే.

“ఉదకఞ్హి నయన్తి నేత్తికా, ఉసుకారా నమయన్తి [దమయన్తి (క.)] తేజనం;
దారుం నమయన్తి తచ్ఛకా, అత్తానం దమయన్తి పణ్డితా.

“దణ్డేనేకే దమయన్తి, అఙ్కుసేహి కసాహి చ;
అదణ్డేన అసత్థేన, అహం దన్తోమ్హి తాదినా.

“అహింసకోతి మే నామం, హింసకస్స పురే సతో;
అజ్జాహం సచ్చనామోమ్హి, న నం హింసామి కిఞ్చి నం [కఞ్చి నం (సీ. స్యా. కం. పీ.), కఞ్చనం (?)].

“చోరో అహం పురే ఆసిం, అఙ్గులిమాలోతి విస్సుతో;
వుయ్హమానో మహోఘేన, బుద్ధం సరణమాగమం.

“లోహితపాణి పురే ఆసిం, అఙ్గులిమాలోతి విస్సుతో;
సరణగమనం పస్స, భవనేత్తి సమూహతా.

“తాదిసం కమ్మం కత్వాన, బహుం దుగ్గతిగామినం;
ఫుట్ఠో కమ్మవిపాకేన, అణణో భుఞ్జామి భోజనం.

“పమాదమనుయుఞ్జన్తి, బాలా దుమ్మేధినో జనా;
అప్పమాదఞ్చ మేధావీ, ధనం సేట్ఠంవ రక్ఖతి.

“మా పమాదమనుయుఞ్జేథ, మా కామరతి సన్థవం;
అప్పమత్తో హి ఝాయన్తో, పప్పోతి విపులం [పరమం (క.)] సుఖం.

“స్వాగతం [సాగతం (సీ. పీ.)] నాపగతం [నామ సగతం (క.)], నయిదం దుమ్మన్తితం మమ;
సంవిభత్తేసు [సువిభత్తేసు (స్యా. కం.), సవిభత్తేసు (సీ. క.), పటిభత్తేసు (పీ.)] ధమ్మేసు, యం సేట్ఠం తదుపాగమం.

“స్వాగతం నాపగతం, నయిదం దుమ్మన్తితం మమ;
తిస్సో విజ్జా అనుప్పత్తా, కతం బుద్ధస్స సాసన”న్తి.

అఙ్గులిమాలసుత్తం నిట్ఠితం ఛట్ఠం.

౭. పియజాతికసుత్తం

౩౫౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన అఞ్ఞతరస్స గహపతిస్స ఏకపుత్తకో పియో మనాపో కాలఙ్కతో హోతి. తస్స కాలంకిరియాయ నేవ కమ్మన్తా పటిభన్తి న భత్తం పటిభాతి. సో ఆళాహనం గన్త్వా కన్దతి – “కహం, ఏకపుత్తక, కహం, ఏకపుత్తకా”తి! అథ ఖో సో గహపతి యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో తం గహపతిం భగవా ఏతదవోచ – “న ఖో తే, గహపతి, సకే చిత్తే ఠితస్స ఇన్ద్రియాని, అత్థి తే ఇన్ద్రియానం అఞ్ఞథత్త”న్తి. “కిఞ్హి మే, భన్తే, ఇన్ద్రియానం నాఞ్ఞథత్తం భవిస్సతి; మయ్హఞ్హి, భన్తే, ఏకపుత్తో పియో మనాపో కాలఙ్కతో. తస్స కాలంకిరియాయ నేవ కమ్మన్తా పటిభన్తి, న భత్తం పటిభాతి. సోహం ఆళాహనం గన్త్వా కన్దామి – ‘కహం, ఏకపుత్తక, కహం, ఏకపుత్తకా’”తి! “ఏవమేతం, గహపతి, ఏవమేతం, గహపతి [ఏవమేతం గహపతి (పీ. సకిదేవ), ఏవమేవ (సీ. సకిదేవ)]! పియజాతికా హి, గహపతి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా”తి. “కస్స ఖో [కిస్స ను ఖో (సీ.)] నామేతం, భన్తే, ఏవం భవిస్సతి – ‘పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా’తి? పియజాతికా హి ఖో, భన్తే,

ఆనన్దసోమనస్సా పియప్పభవికా’’తి. అథ ఖో సో గహపతి భగవతో భాసితం అనభినన్దిత్వా పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి.

౩౫౪. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా అక్ఖధుత్తా భగవతో అవిదూరే అక్ఖేహి దిబ్బన్తి. అథ ఖో సో గహపతి యేన తే అక్ఖధుత్తా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా అక్ఖధుత్తే ఏతదవోచ – ‘‘ఇధాహం, భోన్తో, యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా సమణం గోతమం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిం. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో మం, భోన్తో, సమణో గోతమో ఏతదవోచ – ‘న ఖో తే, గహపతి, సకే చిత్తే ఠితస్స ఇన్ద్రియాని, అత్థి తే ఇన్ద్రియానం అఞ్ఞథత్త’న్తి. ఏవం వుత్తే, అహం, భోన్తో, సమణం గోతమం ఏతదవోచం – ‘కిఞ్హి మే, భన్తే, ఇన్ద్రియానం నాఞ్ఞథత్తం భవిస్సతి; మయ్హఞ్హి, భన్తే, ఏకపుత్తకో పియో మనాపో కాలఙ్కతో. తస్స కాలంకిరియాయ నేవ కమ్మన్తా పటిభన్తి, న భత్తం పటిభాతి . సోహం ఆళాహనం గన్త్వా కన్దామి – కహం, ఏకపుత్తక, కహం, ఏకపుత్తకా’తి! ‘ఏవమేతం, గహపతి, ఏవమేతం, గహపతి! పియజాతికా హి, గహపతి, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా’తి. ‘కస్స ఖో నామేతం, భన్తే, ఏవం భవిస్సతి – పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా? పియజాతికా హి ఖో, భన్తే, ఆనన్దసోమనస్సా పియప్పభవికా’తి. అథ ఖ్వాహం, భోన్తో, సమణస్స గోతమస్స భాసితం అనభినన్దిత్వా పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమి’’న్తి. ‘‘ఏవమేతం, గహపతి, ఏవమేతం, గహపతి! పియజాతికా హి, గహపతి, ఆనన్దసోమనస్సా పియప్పభవికా’’తి . అథ ఖో సో గహపతి ‘‘సమేతి మే అక్ఖధుత్తేహీ’’తి పక్కామి. అథ ఖో ఇదం కథావత్థు అనుపుబ్బేన రాజన్తేపురం పావిసి.

౩౫౫. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో మల్లికం దేవిం ఆమన్తేసి – ‘‘ఇదం తే, మల్లికే, సమణేన గోతమేన భాసితం – ‘పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా’’’తి. ‘‘సచేతం, మహారాజ, భగవతా భాసితం, ఏవమేత’’న్తి. ‘‘ఏవమేవ పనాయం మల్లికా యఞ్ఞదేవ సమణో గోతమో భాసతి తం తదేవస్స అబ్భనుమోదతి’’. ‘‘సచేతం, మహారాజ, భగవతా భాసితం ఏవమేతన్తి. సేయ్యథాపి నామ, యఞ్ఞదేవ ఆచరియో అన్తేవాసిస్స భాసతి తం తదేవస్స అన్తేవాసీ అబ్భనుమోదతి – ‘ఏవమేతం, ఆచరియ, ఏవమేతం, ఆచరియా’’’తి. ‘‘ఏవమేవ ఖో త్వం, మల్లికే, యఞ్ఞదేవ సమణో గోతమో భాసతి తం తదేవస్స అబ్భనుమోదసి’’. ‘‘సచేతం, మహారాజ , భగవతా భాసితం ఏవమేత’’న్తి. ‘‘చరపి, రే మల్లికే, వినస్సా’’తి. అథ ఖో మల్లికా దేవీ నాళిజఙ్ఘం బ్రాహ్మణం ఆమన్తేసి – ‘‘ఏహి త్వం, బ్రాహ్మణ, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్దాహి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛ – ‘మల్లికా, భన్తే, దేవీ భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతీ’తి. ఏవఞ్చ వదేహి – ‘భాసితా ను ఖో, భన్తే, భగవతా ఏసా వాచా – పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా’తి . యథా తే భగవా బ్యాకరోతి తం సాధుకం ఉగ్గహేత్వా మమ ఆరోచేయ్యాసి. న హి తథాగతా వితథం భణన్తీ’’తి. ‘‘ఏవం, భోతీ’’తి ఖో నాళిజఙ్ఘో బ్రాహ్మణో మల్లికాయ దేవియా పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో నాళిజఙ్ఘో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘మల్లికా, భో గోతమ, దేవీ భోతో గోతమస్స పాదే సిరసా వన్దతి; అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతి; ఏవఞ్చ వదేతి – ‘భాసితా ను ఖో, భన్తే, భగవతా ఏసా వాచా – పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా’’’తి.

౩౫౬. “ఏవమేతం, బ్రాహ్మణ, ఏవమేతం, బ్రాహ్మణ! పియజాతికా హి, బ్రాహ్మణ, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికాతి. తదమినాపేతం, బ్రాహ్మణ, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా. భూతపుబ్బం, బ్రాహ్మణ, ఇమిస్సాయేవ సావత్థియా అఞ్ఞతరిస్సా ఇత్థియా మాతా కాలమకాసి. సా తస్సా కాలకిరియాయ ఉమ్మత్తికా ఖిత్తచిత్తా రథికాయ రథికం [రథియాయ రథియం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవమాహ – ‘అపి మే మాతరం అద్దస్సథ [అద్దసథ (సీ॰ పీ॰)], అపి మే మాతరం అద్దస్సథా’తి? ఇమినాపి ఖో ఏతం, బ్రాహ్మణ, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికాతి.

“భూతపుబ్బం , బ్రాహ్మణ, ఇమిస్సాయేవ సావత్థియా అఞ్ఞతరిస్సా ఇత్థియా పితా కాలమకాసి… భాతా కాలమకాసి… భగినీ కాలమకాసి… పుత్తో కాలమకాసి… ధీతా కాలమకాసి… సామికో కాలమకాసి. సా తస్స కాలకిరియాయ ఉమ్మత్తికా ఖిత్తచిత్తా రథికాయ రథికం సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవమాహ – ‘అపి మే సామికం అద్దస్సథ, అపి మే సామికం అద్దస్సథా’తి? ఇమినాపి ఖో ఏతం, బ్రాహ్మణ, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికాతి.

“భూతపుబ్బం , బ్రాహ్మణ, ఇమిస్సాయేవ సావత్థియా అఞ్ఞతరస్స పురిసస్స మాతా కాలమకాసి. సో తస్సా కాలకిరియాయ ఉమ్మత్తకో ఖిత్తచిత్తో రథికాయ రథికం సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవమాహ – ‘అపి మే మాతరం అద్దస్సథ, అపి మే మాతరం అద్దస్సథా’తి ? ఇమినాపి ఖో ఏతం, బ్రాహ్మణ , పరియాయేన వేదితబ్బం యథా పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికాతి.

“భూతపుబ్బం, బ్రాహ్మణ, ఇమిస్సాయేవ సావత్థియా అఞ్ఞతరస్స పురిసస్స పితా కాలమకాసి… భాతా కాలమకాసి… భగినీ కాలమకాసి… పుత్తో కాలమకాసి… ధీతా కాలమకాసి… పజాపతి కాలమకాసి. సో తస్సా కాలకిరియాయ ఉమ్మత్తకో ఖిత్తచిత్తో రథికాయ రథికం సిఙ్ఘాటకేన సిఙ్ఘాటకం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవమాహ – ‘అపి మే పజాపతిం అద్దస్సథ, అపి మే పజాపతిం అద్దస్సథా’తి? ఇమినాపి ఖో ఏతం, బ్రాహ్మణ, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికాతి.

“భూతపుబ్బం, బ్రాహ్మణ, ఇమిస్సాయేవ సావత్థియా అఞ్ఞతరా ఇత్థీ ఞాతికులం అగమాసి. తస్సా తే ఞాతకా సామికం [సామికా (సీ॰)] అచ్ఛిన్దిత్వా అఞ్ఞస్స దాతుకామా. సా చ తం న ఇచ్ఛతి. అథ ఖో సా ఇత్థీ సామికం ఏతదవోచ – ‘ఇమే, మం [మమ (స్యా॰ కం॰ పీ॰)], అయ్యపుత్త, ఞాతకా త్వం [తయా (సీ॰), తం (స్యా॰ కం॰ పీ॰)] అచ్ఛిన్దిత్వా అఞ్ఞస్స దాతుకామా. అహఞ్చ తం న ఇచ్ఛామీ’తి. అథ ఖో సో పురిసో తం ఇత్థిం ద్విధా ఛేత్వా అత్తానం ఉప్ఫాలేసి [ఉప్పాటేసి (సీ॰ పీ॰), ఓఫారేసి (క॰)] – ‘ఉభో పేచ్చ భవిస్సామా’తి. ఇమినాపి ఖో ఏతం, బ్రాహ్మణ, పరియాయేన వేదితబ్బం యథా పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా”తి.

౩౫౭. అథ ఖో నాళిజఙ్ఘో బ్రాహ్మణో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా యేన మల్లికా దేవీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా యావతకో అహోసి భగవతా సద్ధిం కథాసల్లాపో తం సబ్బం మల్లికాయ దేవియా ఆరోచేసి.

అథ ఖో మల్లికా దేవీ యేన రాజా పసేనది కోసలో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా రాజానం పసేనదిం కోసలం ఏతదవోచ – “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, పియా తే వజిరీ కుమారీ”తి? “ఏవం, మల్లికే, పియా మే వజిరీ కుమారీ”తి. “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, వజిరియా తే కుమారియా విపరిణామఞ్ఞథాభావా ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “వజిరియా మే, మల్లికే, కుమారియా విపరిణామఞ్ఞథాభావా జీవితస్సపి సియా అఞ్ఞథత్తం, కిం పన మే న ఉప్పజ్జిస్సన్తి సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “ఇదం ఖో తం, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన సన్ధాయ భాసితం – ‘పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా’తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, పియా తే వాసభా ఖత్తియా”తి? “ఏవం, మల్లికే, పియా మే వాసభా ఖత్తియా”తి. “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, వాసభాయ తే ఖత్తియాయ విపరిణామఞ్ఞథాభావా ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “వాసభాయ మే, మల్లికే, ఖత్తియాయ విపరిణామఞ్ఞథాభావా జీవితస్సపి సియా అఞ్ఞథత్తం, కిం పన మే న ఉప్పజ్జిస్సన్తి సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “ఇదం ఖో తం, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన సన్ధాయ భాసితం – ‘పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా’తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, పియో తే విటటూభో [విడూడభో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] సేనాపతీ”తి? “ఏవం , మల్లికే, పియో మే విటటూభో సేనాపతీ”తి. “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, విటటూభస్స తే సేనాపతిస్స విపరిణామఞ్ఞథాభావా ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “విటటూభస్స మే, మల్లికే, సేనాపతిస్స విపరిణామఞ్ఞథాభావా జీవితస్సపి సియా అఞ్ఞథత్తం , కిం పన మే న ఉప్పజ్జిస్సన్తి సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “ఇదం ఖో తం, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన సన్ధాయ భాసితం – ‘పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా’తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, పియా తే అహ”న్తి? “ఏవం, మల్లికే, పియా మేసి త్వ”న్తి. “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, మయ్హం తే విపరిణామఞ్ఞథాభావా ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “తుయ్హఞ్హి మే, మల్లికే, విపరిణామఞ్ఞథాభావా జీవితస్సపి సియా అఞ్ఞథత్తం, కిం పన మే న ఉప్పజ్జిస్సన్తి సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “ఇదం ఖో తం, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన సన్ధాయ భాసితం – ‘పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా’తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, పియా తే కాసికోసలా”తి? “ఏవం, మల్లికే, పియా మే కాసికోసలా. కాసికోసలానం, మల్లికే, ఆనుభావేన కాసికచన్దనం పచ్చనుభోమ, మాలాగన్ధవిలేపనం ధారేమా”తి. “తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, కాసికోసలానం తే విపరిణామఞ్ఞథాభావా ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “కాసికోసలానఞ్హి, మల్లికే , విపరిణామఞ్ఞథాభావా జీవితస్సపి సియా అఞ్ఞథత్తం, కిం పన మే న ఉప్పజ్జిస్సన్తి సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “ఇదం ఖో తం, మహారాజ, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన సన్ధాయ భాసితం – ‘పియజాతికా సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా పియప్పభవికా’”తి.

“అచ్ఛరియం, మల్లికే, అబ్భుతం, మల్లికే! యావఞ్చ సో భగవా పఞ్ఞాయ అతివిజ్ఝ మఞ్ఞే [పటివిజ్ఝ పఞ్ఞాయ (క.)] పస్సతి. ఏహి, మల్లికే, ఆచమేహీ”తి [ఆచామేహీతి (సీ. పీ.)]. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా తిక్ఖత్తుం ఉదానం ఉదానేసి – “నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స, నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స, నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా”తి.

పియజాతికసుత్తం నిట్ఠితం సత్తమం.

౮. బాహితికసుత్తం

౩౫౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థియం పిణ్డాయ పావిసి. సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన పుబ్బారామో మిగారమాతుపాసాదో తేనుపసఙ్కమి దివావిహారాయ. తేన ఖో పన సమయేన రాజా పసేనది కోసలో ఏకపుణ్డరీకం నాగం అభిరుహిత్వా సావత్థియా నియ్యాతి దివా దివస్స. అద్దసా ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన సిరివడ్ఢం మహామత్తం ఆమన్తేసి – “ఆయస్మా నో ఏసో, సమ్మ సిరివడ్ఢ, ఆనన్దో”తి . “ఏవం, మహారాజ, ఆయస్మా ఏసో ఆనన్దో”తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో అఞ్ఞతరం పురిసం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, అమ్భో పురిస, యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పాదే సిరసా వన్దాహి – ‘రాజా, భన్తే, పసేనది కోసలో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పాదే సిరసా వన్దతీ’తి. ఏవఞ్చ వదేహి – ‘సచే కిర, భన్తే, ఆయస్మతో ఆనన్దస్స న కిఞ్చి అచ్చాయికం కరణీయం, ఆగమేతు కిర, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో ముహుత్తం అనుకమ్పం ఉపాదాయా’”తి. “ఏవం, దేవా”తి ఖో సో పురిసో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పటిస్సుత్వా యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సో పురిసో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – “రాజా, భన్తే, పసేనది కోసలో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పాదే సిరసా వన్దతి; ఏవఞ్చ వదేతి – ‘సచే కిర, భన్తే, ఆయస్మతో ఆనన్దస్స న కిఞ్చి అచ్చాయికం కరణీయం, ఆగమేతు కిర, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో ముహుత్తం అనుకమ్పం ఉపాదాయా’”తి. అధివాసేసి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో తుణ్హీభావేన. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యావతికా నాగస్స భూమి నాగేన గన్త్వా నాగా పచ్చోరోహిత్వా పత్తికోవ యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – “సచే, భన్తే, ఆయస్మతో ఆనన్దస్స న కిఞ్చి అచ్చాయికం కరణీయం , సాధు, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో యేన అచిరవతియా నదియా తీరం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా”తి. అధివాసేసి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో తుణ్హీభావేన.

౩౫౯. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యేన అచిరవతియా నదియా తీరం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యావతికా నాగస్స భూమి నాగేన గన్త్వా నాగా పచ్చోరోహిత్వా పత్తికోవ యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – “ఇధ, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో హత్థత్థరే నిసీదతూ”తి. “అలం, మహారాజ. నిసీద త్వం; నిసిన్నో అహం సకే ఆసనే”తి. నిసీది ఖో రాజా పసేనది కోసలో

పఞ్ఞత్తే ఆసనే. నిసజ్జ ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – “కిం ను ఖో, భన్తే ఆనన్ద, సో భగవా తథారూపం కాయసమాచారం సమాచరేయ్య, య్వాస్స కాయసమాచారో ఓపారమ్భో సమణేహి బ్రాహ్మణేహీ”తి [బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహీతి (సబ్బత్థ) అట్ఠకథా టీకా ఓలోకేతబ్బా]? “న ఖో, మహారాజ, సో భగవా తథారూపం కాయసమాచారం సమాచరేయ్య, య్వాస్స కాయసమాచారో ఓపారమ్భో సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహీ”తి.

“కిం పన, భన్తే ఆనన్ద, సో భగవా తథారూపం వచీసమాచారం…పే॰… మనోసమాచారం సమాచరేయ్య, య్వాస్స మనోసమాచారో ఓపారమ్భో సమణేహి బ్రాహ్మణేహీ”తి [బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహీతి (సబ్బత్థ) అట్ఠకథా టీకా ఓలోకేతబ్బా]? “న ఖో, మహారాజ, సో భగవా తథారూపం మనోసమాచారం సమాచరేయ్య, య్వాస్స మనోసమాచారో ఓపారమ్భో సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహీ”తి.

“అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యఞ్హి మయం, భన్తే, నాసక్ఖిమ్హా పఞ్హేన పరిపూరేతుం తం, భన్తే, ఆయస్మతా ఆనన్దేన పఞ్హస్స వేయ్యాకరణేన పరిపూరితం. యే తే, భన్తే, బాలా అబ్యత్తా అననువిచ్చ అపరియోగాహేత్వా పరేసం వణ్ణం వా అవణ్ణం వా భాసన్తి, న మయం తం సారతో పచ్చాగచ్ఛామ; యే పన [యే చ ఖో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] తే, భన్తే , పణ్డితా వియత్తా [బ్యత్తా (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] మేధావినో అనువిచ్చ పరియోగాహేత్వా పరేసం వణ్ణం వా అవణ్ణం వా భాసన్తి, మయం తం సారతో పచ్చాగచ్ఛామ”.

౩౬౦. “కతమో పన, భన్తే ఆనన్ద, కాయసమాచారో ఓపారమ్భో సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహీ”తి? “యో ఖో, మహారాజ, కాయసమాచారో అకుసలో”.

“కతమో పన, భన్తే, కాయసమాచారో అకుసలో”? “యో ఖో, మహారాజ, కాయసమాచారో సావజ్జో”.

“కతమో పన, భన్తే, కాయసమాచారో సావజ్జో”? “యో ఖో, మహారాజ, కాయసమాచారో సబ్యాబజ్ఝో” [సబ్యాపజ్ఝో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰), సబ్యాపజ్జో (క॰)].

“కతమో పన, భన్తే, కాయసమాచారో సబ్యాబజ్ఝో”? “యో ఖో, మహారాజ, కాయసమాచారో దుక్ఖవిపాకో”.

“కతమో పన, భన్తే, కాయసమాచారో దుక్ఖవిపాకో”? “యో ఖో, మహారాజ, కాయసమాచారో అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి తస్స అకుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి, కుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి; ఏవరూపో ఖో, మహారాజ, కాయసమాచారో ఓపారమ్భో సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహీ”తి.

“కతమో పన, భన్తే ఆనన్ద, వచీసమాచారో…పే॰… మనోసమాచారో ఓపారమ్భో సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహీ”తి? “యో ఖో, మహారాజ, మనోసమాచారో అకుసలో”.

“కతమో పన, భన్తే, మనోసమాచారో అకుసలో”? “యో ఖో, మహారాజ, మనోసమాచారో సావజ్జో”.

“కతమో పన, భన్తే, మనోసమాచారో సావజ్జో”? “యో ఖో, మహారాజ, మనోసమాచారో సబ్యాబజ్ఝో”.

“కతమో పన, భన్తే, మనోసమాచారో సబ్యాబజ్ఝో”? “యో ఖో, మహారాజ, మనోసమాచారో దుక్ఖవిపాకో”.

“కతమో పన, భన్తే, మనోసమాచారో దుక్ఖవిపాకో”? “యో ఖో, మహారాజ, మనోసమాచారో అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి తస్స అకుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి, కుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి; ఏవరూపో ఖో, మహారాజ, మనోసమాచారో ఓపారమ్భో సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహీ”తి.

“కిం ను ఖో, భన్తే ఆనన్ద, సో భగవా సబ్బేసంయేవ అకుసలానం ధమ్మానం పహానం వణ్ణేతీ”తి? “సబ్బాకుసలధమ్మపహీనో ఖో, మహారాజ, తథాగతో కుసలధమ్మసమన్నాగతో”తి.

౩౬౧. “కతమో పన, భన్తే ఆనన్ద, కాయసమాచారో అనోపారమ్భో సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహీ”తి? “యో ఖో, మహారాజ, కాయసమాచారో కుసలో”.

“కతమో పన, భన్తే, కాయసమాచారో కుసలో”? “యో ఖో, మహారాజ, కాయసమాచారో అనవజ్జో”.

“కతమో పన, భన్తే, కాయసమాచారో అనవజ్జో”? “యో ఖో, మహారాజ, కాయసమాచారో అబ్యాబజ్ఝో”.

“కతమో పన, భన్తే, కాయసమాచారో అబ్యాబజ్ఝో”? “యో ఖో, మహారాజ, కాయసమాచారో సుఖవిపాకో”.

“కతమో పన, భన్తే, కాయసమాచారో సుఖవిపాకో”?

“యో ఖో, మహారాజ, కాయసమాచారో నేవత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి తస్స అకుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి, కుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి; ఏవరూపో ఖో, మహారాజ, కాయసమాచారో అనోపారమ్భో సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహీ”తి.

“కతమో పన, భన్తే ఆనన్ద, వచీసమాచారో…పే॰… మనోసమాచారో అనోపారమ్భో సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహీ”తి? “యో ఖో, మహారాజ, మనోసమాచారో కుసలో”.

“కతమో పన, భన్తే, మనోసమాచారో కుసలో”? “యో ఖో, మహారాజ, మనోసమాచారో అనవజ్జో”.

“కతమో పన, భన్తే, మనోసమాచారో అనవజ్జో”? “యో ఖో, మహారాజ, మనోసమాచారో అబ్యాబజ్ఝో”.

“కతమో పన, భన్తే, మనోసమాచారో అబ్యాబజ్ఝో”? “యో ఖో, మహారాజ, మనోసమాచారో సుఖవిపాకో”.

“కతమో పన, భన్తే, మనోసమాచారో సుఖవిపాకో”? “యో ఖో, మహారాజ, మనోసమాచారో నేవత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, న ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి. తస్స అకుసలా ధమ్మా పరిహాయన్తి, కుసలా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి. ఏవరూపో ఖో, మహారాజ, మనోసమాచారో అనోపారమ్భో సమణేహి బ్రాహ్మణేహి విఞ్ఞూహీ”తి.

“కిం పన, భన్తే ఆనన్ద, సో భగవా సబ్బేసంయేవ కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదం వణ్ణేతీ”తి? “సబ్బాకుసలధమ్మపహీనో ఖో, మహారాజ, తథాగతో కుసలధమ్మసమన్నాగతో”తి.

౩౬౨. "అచ్ఛరియం , భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! యావ సుభాసితం చిదం [సుభాసితమిదం (సీ.)], భన్తే, ఆయస్మతా ఆనన్దేన. ఇమినా చ మయం, భన్తే, ఆయస్మతో ఆనన్దస్స సుభాసితేన అత్తమనాభిరద్ధా. ఏవం అత్తమనాభిరద్ధా చ మయం , భన్తే, ఆయస్మతో ఆనన్దస్స సుభాసితేన. సచే, భన్తే, ఆయస్మతో ఆనన్దస్స హత్థిరతనం కప్పేయ్య, హత్థిరతనమ్పి మయం ఆయస్మతో ఆనన్దస్స దదేయ్యామ. సచే, భన్తే, ఆయస్మతో ఆనన్దస్స అస్సరతనం కప్పేయ్య, అస్సరతనమ్పి మయం ఆయస్మతో ఆనన్దస్స దదేయ్యామ. సచే, భన్తే, ఆయస్మతో ఆనన్దస్స గామవరం కప్పేయ్య, గామవరమ్పి మయం ఆయస్మతో ఆనన్దస్స దదేయ్యామ. అపి చ, భన్తే, మయమ్పేతం [మయమేవ తం (సీ.), మయమ్పనేతం (స్యా. కం.)] జానామ – 'నేతం ఆయస్మతో ఆనన్దస్స కప్పతీ'తి. అయం మే, భన్తే, బాహితికా రఞ్ఞా మాగధేన అజాతసత్తునా వేదేహిపుత్తేన వత్థనాళియా [ఛత్తనాళియా (స్యా. కం. పీ.)] పక్ఖిపిత్వా పహితా సోళససమా ఆయామేన, అట్ఠసమా విత్థారేన . తం, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో పటిగ్గణ్హాతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా"తి. "అలం, మహారాజ, పరిపుణ్ణం మే తిచీవర"న్తి.

"అయం , భన్తే, అచిరవతీ నదీ దిట్ఠా ఆయస్మతా చేవ ఆనన్దేన అమ్హేహి చ. యదా ఉపరిపబ్బతే మహామేఘో అభిప్పవుట్ఠో హోతి, అథాయం అచిరవతీ నదీ ఉభతో కూలాని సంవిస్సన్దన్తీ గచ్ఛతి; ఏవమేవ ఖో, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో ఇమాయ బాహితికాయ అత్తనో తిచీవరం కరిస్సతి. యం పనాయస్మతో ఆనన్దస్స పురాణం తిచీవరం తం సబ్రహ్మచారీహి సంవిభజిస్సతి. ఏవాయం అమ్హాకం దక్ఖిణా సంవిస్సన్దన్తీ మఞ్ఞే గమిస్సతి. పటిగ్గణ్హాతు, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో బాహితిక"న్తి. పటిగ్గహేసి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో బాహితికం.

అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – "హన్ద చ దాని మయం, భన్తే ఆనన్ద, గచ్ఛామ; బహుకిచ్చా మయం బహుకరణీయా"తి. "యస్సదాని త్వం, మహారాజ, కాలం మఞ్ఞసీ"తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి.

౩౬౩. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో అచిరపక్కన్తస్స రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో యావతకో అహోసి రఞ్ఞా పసేనదినా కోసలేన సద్ధిం కథాసల్లాపో తం సబ్బం భగవతో ఆరోచేసి. తఞ్చ బాహితికం భగవతో పాదాసి. అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "లాభా, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స, సులద్ధలాభా, భిక్ఖవే, రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స; యం రాజా పసేనది కోసలో లభతి ఆనన్దం దస్సనాయ, లభతి పయిరుపాసనాయా"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

బాహితికసుత్తం నిట్ఠితం అట్ఠమం.

౯. ధమ్మచేతియసుత్తం

౩౬౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి మేదాళుపం [మేతళూపం (సీ.), మేదళుమ్పం (పీ.)] నామ సక్యానం నిగమో. తేన ఖో పన సమయేన రాజా పసేనది కోసలో నగరకం అనుప్పత్తో హోతి కేనచిదేవ కరణీయేన. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో దీఘం కారాయనం ఆమన్తేసి – "యోజేహి, సమ్మ కారాయన, భద్రాని భద్రాని యానాని, ఉయ్యానభూమిం గచ్ఛామ సుభూమిం దస్సనాయా"తి [సుభూమిదస్సనాయాతి (దీ. ని. ౨.౪౩)]. "ఏవం, దేవా"తి ఖో దీఘో కారాయనో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పటిస్సుత్వా భద్రాని భద్రాని యానాని యోజాపేత్వా రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పటివేదేసి – "యుత్తాని ఖో తే, దేవ, భద్రాని భద్రాని యానాని. యస్సదాని కాలం మఞ్ఞసీ"తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో భద్రం యానం అభిరుహిత్వా భద్రేహి భద్రేహి యానేహి నగరకమ్హా నియ్యాసి మహచ్చా రాజానుభావేన. యేన ఆరామో తేన పాయాసి. యావతికా యానస్స భూమి యానేన గన్త్వా యానా పచ్చోరోహిత్వా పత్తికోవ ఆరామం పావిసి. అద్దసా ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఆరామే జఙ్ఘావిహారం అనుచఙ్కమమానో అనువిచరమానో రుక్ఖమూలాని పాసాదికాని పసాదనీయాని అప్పసద్దాని అప్పనిగ్ఘోసాని విజనవాతాని మనుస్సరాహస్సేయ్యకాని [మనుస్సరాహసేయ్యకాని (సీ. పీ.)] పటిసల్లానసారుప్పాని. దిస్వాన భగవన్తంయేవ ఆరబ్భ సతి ఉదపాది – "ఇమాని ఖో తాని రుక్ఖమూలాని పాసాదికాని పసాదనీయాని అప్పసద్దాని అప్పనిగ్ఘోసాని విజనవాతాని మనుస్సరాహస్సేయ్యకాని పటిసల్లానసారుప్పాని, యత్థ సుదం మయం తం భగవన్తం పయిరుపాసామ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధ"న్తి.

౩౬౫. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో దీఘం కారాయనం ఆమన్తేసి – "ఇమాని ఖో, సమ్మ కారాయన, తాని రుక్ఖమూలాని పాసాదికాని పసాదనీయాని అప్పసద్దాని అప్పనిగ్ఘోసాని విజనవాతాని మనుస్సరాహస్సేయ్యకాని పటిసల్లానసారుప్పాని, యత్థ సుదం మయం తం భగవన్తం పయిరుపాసామ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం. కహం ను ఖో, సమ్మ కారాయన, ఏతరహి సో భగవా విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో"తి? "అత్థి, మహారాజ, మేదాళుపం నామ సక్యానం నిగమో. తత్థ సో భగవా ఏతరహి విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో"తి. "కీవదూరే [కీవదూరో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పన, సమ్మ కారాయన , నగరకమ్హా మేదాళుపం నామ సక్యానం నిగమో హోతీ"తి? "న దూరే, మహారాజ; తీణి యోజనాని; సక్కా దివసావసేసేన గన్తు"న్తి. "తేన హి, సమ్మ కారాయన, యోజేహి భద్రాని భద్రాని యానాని, గమిస్సామ మయం తం భగవన్తం దస్సనాయ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధ"న్తి. "ఏవం, దేవా"తి ఖో దీఘో కారాయనో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పటిస్సుత్వా భద్రాని భద్రాని యానాని యోజాపేత్వా రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పటివేదేసి – "యుత్తాని ఖో తే, దేవ, భద్రాని భద్రాని యానాని. యస్సదాని కాలం మఞ్ఞసీ"తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో భద్రం యానం అభిరుహిత్వా భద్రేహి భద్రేహి యానేహి నగరకమ్హా యేన మేదాళుపం నామ సక్యానం నిగమో తేన పాయాసి. తేనేవ దివసావసేసేన మేదాళుపం నామ సక్యానం నిగమం సమ్పాపుణి. యేన ఆరామో తేన పాయాసి. యావతికా యానస్స భూమి యానేన గన్త్వా యానా పచ్చోరోహిత్వా పత్తికోవ ఆరామం పావిసి.

౩౬౬. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా భిక్ఖూ అబ్భోకాసే చఙ్కమన్తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – "కహం ను ఖో, భన్తే, ఏతరహి సో భగవా విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో? దస్సనకామా హి మయం తం భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధ"న్తి. "ఏసో, మహారాజ, విహారో సంవుతద్వారో. తేన అప్పసద్దో ఉపసఙ్కమిత్వా అతరమానో ఆళిన్దం పవిసిత్వా ఉక్కాసిత్వా అగ్గళం ఆకోటేహి. వివరిస్సతి భగవా తే ద్వార"న్తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో తత్థేవ ఖగ్గఞ్చ ఉణ్హీసఞ్చ దీఘస్స కారాయనస్స పాదాసి. అథ ఖో

దీఘస్స కారాయనస్స ఏతదహోసి – “రహాయతి ఖో దాని రాజా [మహారాజా (సీ. స్యా. కం. పీ.)], ఇధేవ [తేనిధేవ (సీ.)] దాని మయా ఠాతబ్బ”న్తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో యేన సో విహారో సంవుతద్వారో తేన అప్పసద్దో ఉపసఙ్కమిత్వా అతరమానో ఆళిన్దం పవిసిత్వా ఉక్కాసిత్వా అగ్గళం ఆకోటేసి. వివరి భగవా ద్వారం. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో విహారం పవిసిత్వా భగవతో పాదేసు సిరసా నిపతిత్వా భగవతో పాదాని ముఖేన చ పరిచుమ్బతి, పాణీహి చ పరిసమ్బాహతి, నామఞ్చ సావేతి – “రాజాహం, భన్తే, పసేనది కోసలో; రాజాహం, భన్తే, పసేనది కోసలో”తి.

౩౬౭. “కిం పన త్వం, మహారాజ, అత్థవసం సమ్పస్సమానో ఇమస్మిం సరీరే ఏవరూపం పరమనిపచ్చకారం కరోసి, మిత్తూపహారం [చిత్తూపహారం (సీ.)] ఉపదంసేసీ”తి? “అత్థి ఖో మే, భన్తే, భగవతి ధమ్మన్వయో – ‘హోతి సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి. ఇధాహం, భన్తే, పస్సామి ఏకే సమణబ్రాహ్మణే పరియన్తకతం బ్రహ్మచరియం చరన్తే దసపి వస్సాని, వీసమ్పి వస్సాని, తింసమ్పి వస్సాని, చత్తారీసమ్పి వస్సాని. తే అపరేన సమయేన సున్హాతా సువిలిత్తా కప్పితకేసమస్సూ పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితా సమఙ్గీభూతా పరిచారేన్తి. ఇధ పనాహం, భన్తే, భిక్ఖూ పస్సామి యావజీవం ఆపాణకోటికం పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరన్తే. న ఖో పనాహం, భన్తే, ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞం ఏవం పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం సమనుపస్సామి. అయమ్పి ఖో మే, భన్తే, భగవతి ధమ్మన్వయో హోతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’”తి.

౩౬౮. “పున చపరం, భన్తే, రాజానోపి రాజూహి వివదన్తి, ఖత్తియాపి ఖత్తియేహి వివదన్తి, బ్రాహ్మణాపి బ్రాహ్మణేహి వివదన్తి, గహపతయోపి గహపతీహి వివదన్తి, మాతాపి పుత్తేన వివదతి, పుత్తోపి మాతరా వివదతి, పితాపి పుత్తేన వివదతి, పుత్తోపి పితరా వివదతి, భాతాపి భగినియా వివదతి , భగినీపి భాతరా వివదతి, సహాయోపి సహాయేన వివదతి. ఇధ పనాహం, భన్తే, భిక్ఖూ పస్సామి సమగ్గే సమ్మోదమానే అవివదమానే ఖీరోదకీభూతే అఞ్ఞమఞ్ఞం పియచక్ఖూహి సమ్పస్సన్తే విహరన్తే. న ఖో పనాహం, భన్తే, ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞం ఏవం సమగ్గం పరిసం సమనుపస్సామి. అయమ్పి ఖో మే, భన్తే, భగవతి ధమ్మన్వయో హోతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి.

౩౬౯. “పున చపరాహం, భన్తే, ఆరామేన ఆరామం, ఉయ్యానేన ఉయ్యానం అనుచఙ్కమామి అనువిచరామి. సోహం తత్థ పస్సామి ఏకే సమణబ్రాహ్మణే కిసే లూఖే దుబ్బణ్ణే ఉప్పణ్డుప్పణ్డుకజాతే ధమనిసన్థతగత్తే, న వియ మఞ్ఞే చక్ఖుం బన్ధన్తే జనస్స దస్సనాయ. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘అద్ధా ఇమే ఆయస్మన్తో అనభిరతా వా బ్రహ్మచరియం చరన్తి, అత్థి వా తేసం కిఞ్చి పాపం కమ్మం కతం పటిచ్ఛన్నం; తథా హి ఇమే ఆయస్మన్తో కిసా లూఖా దుబ్బణ్ణా ఉప్పణ్డుప్పణ్డుకజాతా ధమనిసన్థతగత్తా, న వియ మఞ్ఞే చక్ఖుం బన్ధన్తి జనస్స దస్సనాయా’తి. త్యాహం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏవం వదామి – ‘కిం ను ఖో తుమ్హే ఆయస్మన్తో కిసా లూఖా దుబ్బణ్ణా ఉప్పణ్డుప్పణ్డుకజాతా ధమనిసన్థతగత్తా, న వియ మఞ్ఞే చక్ఖుం బన్ధథ జనస్స దస్సనాయా’తి? తే ఏవమాహంసు – ‘బన్ధుకరోగో నో [పణ్డుకరోగినో (క.)], మహారాజా’తి. ఇధ పనాహం, భన్తే, భిక్ఖూ పస్సామి హట్ఠపహట్ఠే ఉదగ్గుదగ్గే అభిరతరూపే పీణిన్ద్రియే [పీణితిన్ద్రియే (సీ. పీ.)] అప్పోస్సుక్కే పన్నలోమే పరదత్తవుత్తే మిగభూతేన చేతసా విహరన్తే. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘అద్ధా ఇమే ఆయస్మన్తో తస్స భగవతో సాసనే ఉళారం పుబ్బేనాపరం విసేసం జానన్తి; తథా హి ఇమే ఆయస్మన్తో హట్ఠపహట్ఠా ఉదగ్గుదగ్గా అభిరతరూపా పీణిన్ద్రియా అప్పోస్సుక్కా పన్నలోమా పరదత్తవుత్తా మిగభూతేన చేతసా విహరన్తీ’తి. అయమ్పి ఖో మే, భన్తే, భగవతి ధమ్మన్వయో హోతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి.

౩౭౦. “పున చపరాహం, భన్తే, రాజా ఖత్తియో ముద్ధావసిత్తో; పహోమి ఘాతేతాయం వా ఘాతేతుం, జాపేతాయం వా జాపేతుం, పబ్బాజేతాయం వా పబ్బాజేతుం . తస్స మయ్హం, భన్తే, అడ్డకరణే నిసిన్నస్స అన్తరన్తరా కథం ఓపాతేన్తి. సోహం న లభామి – ‘మా మే భోన్తో అడ్డకరణే నిసిన్నస్స అన్తరన్తరా కథం ఓపాతేథ [ఓపాతేన్తు (సీ.) ఉపరిసేలసుత్తే పన “ఓపాతేథా”తియేవ దిస్సతి], కథాపరియోసానం మే భోన్తో ఆగమేన్తూ’తి. తస్స మయ్హం, భన్తే, అన్తరన్తరా కథం ఓపాతేన్తి. ఇధ పనాహం, భన్తే, భిక్ఖూ పస్సామి; యస్మిం సమయే భగవా అనేకసతాయ పరిసాయ ధమ్మం దేసేతి, నేవ తస్మిం సమయే భగవతో సావకానం ఖిపితసద్దో వా హోతి ఉక్కాసితసద్దో వా. భూతపుబ్బం, భన్తే, భగవా అనేకసతాయ పరిసాయ ధమ్మం దేసేతి. తత్రఞ్ఞతరో భగవతో సావకో ఉక్కాసి. తమేనం అఞ్ఞతరో సబ్రహ్మచారీ జణ్ణుకేన ఘట్టేసి – ‘అప్పసద్దో ఆయస్మా హోతు, మాయస్మా సద్దమకాసి; సత్థా నో భగవా ధమ్మం దేసేతీ’తి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! అదణ్డేన వత కిర, భో, అసత్థేన ఏవం సువినీతా పరిసా భవిస్సతీ’తి! న ఖో పనాహం, భన్తే, ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞం ఏవం సువినీతం పరిసం సమనుపస్సామి. అయమ్పి ఖో మే, భన్తే, భగవతి ధమ్మన్వయో హోతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి.

౩౭౧. “పున చపరాహం, భన్తే, పస్సామి ఇధేకచ్చే ఖత్తియపణ్డితే నిపుణే కతపరప్పవాదే వాలవేధిరూపే. తే భిన్దన్తా [వోభిన్దన్తా (సీ.)] మఞ్ఞే చరన్తి పఞ్ఞాగతేన దిట్ఠిగతాని. తే సుణన్తి – ‘సమణో ఖలు, భో, గోతమో అముకం నామ గామం వా నిగమం వా ఓసరిస్సతీ’తి. తే పఞ్హం అభిసఙ్ఖరోన్తి – ‘ఇమం మయం పఞ్హం సమణం గోతమం ఉపసఙ్కమిత్వా పుచ్ఛిస్సామ. ఏవం చే నో పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరిస్సతి, ఏవమస్స మయం వాదం ఆరోపేస్సామ; ఏవం చేపి నో పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరిస్సతి, ఏవమ్పిస్స మయం వాదం ఆరోపేస్సామా’తి. తే సుణన్తి – ‘సమణో ఖలు, భో, గోతమో అముకం నామ గామం వా నిగమం వా ఓసటో’తి. తే యేన భగవా తేనుపసఙ్కమన్తి. తే భగవా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి . తే భగవతా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితా సమాదపితా సముత్తేజితా సమ్పహంసితా న చేవ భగవన్తం పఞ్హం పుచ్ఛన్తి, కుతో వాదం ఆరోపేస్సన్తి? అఞ్ఞదత్థు భగవతో సావకా సమ్పజ్జన్తి. అయమ్పి ఖో మే, భన్తే, భగవతి ధమ్మన్వయో హోతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి.

౩౭౨. “పున చపరాహం, భన్తే, పస్సామి ఇధేకచ్చే బ్రాహ్మణపణ్డితే…పే.… గహపతిపణ్డితే…పే.… సమణపణ్డితే నిపుణే కతపరప్పవాదే వాలవేధిరూపే. తే భిన్దన్తా మఞ్ఞే చరన్తి పఞ్ఞాగతేన దిట్ఠిగతాని. తే సుణన్తి – ‘సమణో ఖలు, భో, గోతమో అముకం నామ గామం వా నిగమం వా ఓసరిస్సతీ’తి. తే పఞ్హం అభిసఙ్ఖరోన్తి – ‘ఇమం మయం పఞ్హం సమణం గోతమం ఉపసఙ్కమిత్వా పుచ్ఛిస్సామ. ఏవం చే నో పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరిస్సతి, ఏవమస్స మయం వాదం ఆరోపేస్సామ; ఏవం చేపి నో పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరిస్సతి, ఏవమ్పిస్స మయం వాదం ఆరోపేస్సామా’తి. తే సుణన్తి – ‘సమణో ఖలు, భో, గోతమో అముకం నామ గామం వా నిగమం వా ఓసటో’తి. తే యేన భగవా తేనుపసఙ్కమన్తి. తే భగవా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తే భగవతా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితా సమాదపితా సముత్తేజితా సమ్పహంసితా న చేవ భగవన్తం పఞ్హం పుచ్ఛన్తి, కుతో వాదం ఆరోపేస్సన్తి? అఞ్ఞదత్థు భగవన్తంయేవ ఓకాసం యాచన్తి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ. తే భగవా పబ్బాజేతి. తే తథాపబ్బజితా సమానా ఏకా వూపకట్ఠా అప్పమత్తా ఆతాపినో పహితత్తా విహరన్తా నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి. తే ఏవమాహంసు – ‘మనం వత, భో, అనస్సామ; మనం వత, భో, పనస్సామ’. మయఞ్హి పుబ్బే అస్సమణావ సమానా

సమణావ్హాతి పటిజానిమ్హా, అబ్రాహ్మణావ సమానా బ్రాహ్మణామ్హాతి పటిజానిమ్హా, అనరహన్తోవ సమానా అరహన్తామ్హాతి పటిజానిమ్హా. ‘ఇదాని ఖోమ్హ సమణా, ఇదాని ఖోమ్హ బ్రాహ్మణా, ఇదాని ఖోమ్హ అరహన్తో’తి. అయమ్పి ఖో మే, భన్తే, భగవతి ధమ్మన్వయో హోతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి.

౩౭౩. “పున చపరాహం, భన్తే, ఇమే ఇసిదత్తపురాణా థపతయో మమభత్తా మమయానా, అహం నేసం జీవికాయ [జీవితస్స (సీ.), జీవికం (సీ. అట్ఠ.), జీవితం (స్యా. కం. పీ. క.)] దాతా, యసస్స ఆహత్తా; అథ చ పన నో తథా మయి నిపచ్చకారం కరోన్తి యథా భగవతి. భూతపుబ్బాహం, భన్తే, సేనం అబ్భుయ్యాతో సమానో ఇమే చ ఇసిదత్తపురాణా థపతయో వీమంసమానో అఞ్ఞతరస్మిం సమ్బాధే ఆవసథే వాసం ఉపగచ్ఛిం. అథ ఖో, భన్తే, ఇమే ఇసిదత్తపురాణా థపతయో బహుదేవ రత్తిం ధమ్మియా కథాయ వీతినామేత్వా, యతో అహోసి భగవా [అస్సోసుం ఖో భగవన్తం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] తతో సీసం కత్వా మం పాదతో కరిత్వా నిపజ్జింసు. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏతదహోసి – ‘అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! ఇమే ఇసిదత్తపురాణా థపతయో మమభత్తా మమయానా, అహం నేసం జీవికాయ దాతా, యసస్స ఆహత్తా; అథ చ పన నో తథా మయి నిపచ్చకారం కరోన్తి యథా భగవతి. అద్ధా ఇమే ఆయస్మన్తో తస్స భగవతో సాసనే ఉళారం పుబ్బేనాపరం విసేసం జానన్తీ’తి. అయమ్పి ఖో మే, భన్తే, భగవతి ధమ్మన్వయో హోతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి.

౩౭౪. “పున చపరం, భన్తే, భగవాపి ఖత్తియో, అహమ్పి ఖత్తియో; భగవాపి కోసలో, అహమ్పి కోసలో; భగవాపి ఆసీతికో, అహమ్పి ఆసీతికో. యమ్పి, భన్తే, భగవాపి ఖత్తియో అహమ్పి ఖత్తియో, భగవాపి కోసలో అహమ్పి కోసలో, భగవాపి ఆసీతికో అహమ్పి ఆసీతికో; ఇమినావారహామేవాహం [ఇమినాపాహం (క.)], భన్తే, భగవతి పరమనిపచ్చకారం కాతుం, మిత్తూపహారం ఉపదంసేతుం. హన్ద, చ దాని మయం, భన్తే, గచ్ఛామ; బహుకిచ్చా మయం బహుకరణీయా”తి. “యస్సదాని త్వం, మహారాజ, కాలం మఞ్ఞసీ”తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి. అథ ఖో భగవా అచిరపక్కన్తస్స రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఏసో, భిక్ఖవే, రాజా పసేనది కోసలో ధమ్మచేతియాని భాసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కన్తో. ఉగ్గణ్హథ, భిక్ఖవే, ధమ్మచేతియాని; పరియాపుణాథ, భిక్ఖవే , ధమ్మచేతియాని; ధారేథ, భిక్ఖవే, ధమ్మచేతియాని. అత్థసంహితాని, భిక్ఖవే, ధమ్మచేతియాని ఆదిబ్రహ్మచరియకానీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

ధమ్మచేతియసుత్తం నిట్ఠితం నవమం.

౧౦. కణ్ణకత్థలసుత్తం

౩౭౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉరుఞ్ఞాయం [ఉజుఞ్ఞాయం (సీ. పీ.), ఉదఞ్ఞాయం (స్యా. కం.)] విహరతి కణ్ణకత్థలే మిగదాయే. తేన ఖో పన సమయేన రాజా పసేనది కోసలో ఉరుఞ్ఞం అనుప్పత్తో హోతి కేనచిదేవ కరణీయేన. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో అఞ్ఞతరం పురిసం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, అమ్భో పురిస, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్దాహి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛ – ‘రాజా, భన్తే, పసేనది కోసలో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం

లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతీ’తి. ఏవఞ్చ వదేహి – ‘అజ్జ కిర, భన్తే, రాజా పసేనది కోసలో పచ్ఛాభత్తం భుత్తపాతరాసో భగవన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ’”తి. “ఏవం, దేవా”తి ఖో సో పురిసో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో పురిసో భగవన్తం ఏతదవోచ – “రాజా, భన్తే, పసేనది కోసలో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతి; ఏవఞ్చ వదేతి – ‘అజ్జ కిర భన్తే, రాజా పసేనది కోసలో పచ్ఛాభత్తం భుత్తపాతరాసో భగవన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ’”తి. అస్సోసుం ఖో సోమా చ భగినీ సకులా చ భగినీ – “అజ్జ కిర రాజా పసేనది కోసలో పచ్ఛాభత్తం భుత్తపాతరాసో భగవన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ”తి. అథ ఖో సోమా చ భగినీ సకులా చ భగినీ రాజానం పసేనదిం కోసలం భత్తాభిహారే ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం – “తేన హి, మహారాజ, అమ్హాకమ్పి వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్దాహి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛ – ‘సోమా చ, భన్తే, భగినీ సకులా చ భగినీ భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతీ’”తి.

౩౭౬. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో పచ్ఛాభత్తం భుత్తపాతరాసో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సోమా చ, భన్తే, భగినీ సకులా చ భగినీ భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి [వన్దన్తి (సీ. స్యా. కం. పీ.)], అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతీ”తి [పుచ్ఛన్తీతి (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. “కిం పన, మహారాజ, సోమా చ భగినీ సకులా చ భగినీ అఞ్ఞం దూతం నాలత్థు”న్తి? “అస్సోసుం ఖో, భన్తే, సోమా చ భగినీ సకులా చ భగినీ – ‘అజ్జ కిర రాజా పసేనది కోసలో పచ్ఛాభత్తం భుత్తపాతరాసో భగవన్తం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ’తి. అథ ఖో, భన్తే, సోమా చ భగినీ సకులా చ భగినీ మం భత్తాభిహారే ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం – ‘తేన హి, మహారాజ, అమ్హాకమ్పి వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్దాహి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛ – సోమా చ భగినీ సకులా చ భగినీ భగవతో పాదే సిరసా వన్దతి, అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతీ’”తి. “సుఖినియో హోన్తు తా, మహారాజ, సోమా చ భగినీ సకులా చ భగినీ”తి.

౩౭౭. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సుతం మేతం, భన్తే, సమణో గోతమో ఏవమాహ – ‘నత్థి సో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా యో సబ్బఞ్ఞూ సబ్బదస్సావీ అపరిసేసం ఞాణదస్సనం పటిజానిస్సతి, నేతం ఠానం విజ్జతీ’తి. యే తే, భన్తే, ఏవమాహంసు – ‘సమణో గోతమో ఏవమాహ – నత్థి సో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా యో సబ్బఞ్ఞూ సబ్బదస్సావీ అపరిసేసం ఞాణదస్సనం పటిజానిస్సతి, నేతం ఠానం విజ్జతీ’తి; కచ్చి తే, భన్తే, భగవతో వుత్తవాదినో, న చ భగవన్తం అభూతేన అబ్భాచిక్ఖన్తి, ధమ్మస్స చానుధమ్మం బ్యాకరోన్తి, న చ కోచి సహధమ్మికో వాదానువాదో గారయ్హం ఠానం ఆగచ్ఛతీ”తి? “యే తే, మహారాజ, ఏవమాహంసు – ‘సమణో గోతమో ఏవమాహ – నత్థి సో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా యో సబ్బఞ్ఞూ సబ్బదస్సావీ అపరిసేసం ఞాణదస్సనం పటిజానిస్సతి, నేతం ఠానం విజ్జతీ’తి; న మే తే వుత్తవాదినో, అబ్భాచిక్ఖన్తి చ పన మం తే అసతా అభూతేనా”తి.

౩౭౮. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో విటటూభం సేనాపతిం ఆమన్తేసి – “కో ను ఖో, సేనాపతి, ఇమం కథావత్థుం రాజన్తేపురే అబ్భుదాహాసీ”తి? “సఞ్జయో, మహారాజ, బ్రాహ్మణో ఆకాసగోత్తో”తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో అఞ్ఞతరం

పురిసం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం , అమ్భో పురిస, మమ వచనేన సఞ్జయం బ్రాహ్మణం ఆకాసగోత్తం ఆమన్తేహి – ‘రాజా తం, భన్తే, పసేనది కోసలో ఆమన్తేతీ’”తి. “ఏవం, దేవా”తి ఖో సో పురిసో రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పటిస్సుత్వా యేన సఞ్జయో బ్రాహ్మణో ఆకాసగోత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా సఞ్జయం బ్రాహ్మణం ఆకాసగోత్తం ఏతదవోచ – “రాజా తం, భన్తే, పసేనది కోసలో ఆమన్తేతీ”తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సియా ను ఖో, భన్తే, భగవతా అఞ్ఞదేవ కిఞ్చి సన్ధాయ భాసితం, తఞ్చ జనో అఞ్ఞథాపి పచ్చాగచ్ఛేయ్య [పచ్చాగచ్ఛేయ్యాతి, అభిజానామి మహారాజ వాచం భాసితాతి (సీ.)]. యథా కథం పన, భన్తే, భగవా అభిజానాతి వాచం భాసితా”తి? “ఏవం ఖో అహం, మహారాజ, అభిజానామి వాచం భాసితా – ‘నత్థి సో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా యో సకిదేవ సబ్బం ఞస్సతి, సబ్బం దక్ఖితి, నేతం ఠానం విజ్జతీ’”తి. “హేతురూపం, భన్తే, భగవా ఆహ; సహేతురూపం, భన్తే, భగవా ఆహ – ‘నత్థి సో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా యో సకిదేవ సబ్బం ఞస్సతి, సబ్బం దక్ఖితి, నేతం ఠానం విజ్జతీ’”తి. “చత్తారోమే, భన్తే, వణ్ణా – ఖత్తియా, బ్రాహ్మణా, వేస్సా, సుద్దా. ఇమేసం ను ఖో, భన్తే, చతున్నం వణ్ణానం సియా విసేసో సియా నానాకరణ”న్తి? “చత్తారోమే, మహారాజ, వణ్ణా – ఖత్తియా, బ్రాహ్మణా, వేస్సా, సుద్దా. ఇమేసం ఖో, మహారాజ, చతున్నం వణ్ణానం ద్వే వణ్ణా అగ్గమక్ఖాయన్తి – ఖత్తియా చ బ్రాహ్మణా చ – యదిదం అభివాదనపచ్చుట్ఠానఅఞ్జలికమ్మసామీచికమ్మానీ”తి [సామిచికమ్మానన్తి (సీ.)]. “నాహం, భన్తే, భగవన్తం దిట్ఠధమ్మికం పుచ్ఛామి; సమ్పరాయికాహం, భన్తే, భగవన్తం పుచ్ఛామి. చత్తారోమే, భన్తే, వణ్ణా – ఖత్తియా, బ్రాహ్మణా, వేస్సా, సుద్దా. ఇమేసం ను ఖో, భన్తే, చతున్నం వణ్ణానం సియా విసేసో సియా నానాకరణ”న్తి?

౩౭౯. “పఞ్చిమాని, మహారాజ, పధానియఙ్గాని. కతమాని పఞ్చ? ఇధ, మహారాజ, భిక్ఖు సద్ధో హోతి, సద్దహతి తథాగతస్స బోధిం – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి; అప్పాబాధో హోతి అప్పాతఙ్కో సమవేపాకినియా గహణియా సమన్నాగతో నాతిసీతాయ నాచ్చుణ్హాయ మజ్ఝిమాయ పధానక్ఖమాయ; అసఠో హోతి అమాయావీ యథాభూతం అత్తానం ఆవికత్తా సత్థరి వా విఞ్ఞూసు వా సబ్రహ్మచారీసు; ఆరద్ధవీరియో విహరతి అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదాయ, థామవా దళ్హపరక్కమో అనిక్ఖిత్తధురో కుసలేసు ధమ్మేసు; పఞ్ఞవా హోతి ఉదయత్థగామినియా పఞ్ఞాయ సమన్నాగతో అరియాయ నిబ్బేధికాయ సమ్మాదుక్ఖక్ఖయగామినియా – ఇమాని ఖో, మహారాజ, పఞ్చ పధానియఙ్గాని. చత్తారోమే, మహారాజ, వణ్ణా – ఖత్తియా, బ్రాహ్మణా, వేస్సా, సుద్దా. తే చస్సు ఇమేహి పఞ్చహి పధానియఙ్గేహి సమన్నాగతా ; ఏత్థ పన నేసం అస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా”తి. “చత్తారోమే, భన్తే, వణ్ణా – ఖత్తియా, బ్రాహ్మణా, వేస్సా, సుద్దా . తే చస్సు ఇమేహి పఞ్చహి పధానియఙ్గేహి సమన్నాగతా; ఏత్థ పన నేసం, భన్తే, సియా విసేసో సియా నానాకరణ”న్తి? “ఏత్థ ఖో నేసాహం, మహారాజ, పధానవేమత్తతం వదామి. సేయ్యథాపిస్సు, మహారాజ, ద్వే హత్థిదమ్మా వా అస్సదమ్మా వా గోదమ్మా వా సుదన్తా సువినీతా, ద్వే హత్థిదమ్మా వా అస్సదమ్మా వా గోదమ్మా వా అదన్తా అవినీతా. తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, యే తే ద్వే హత్థిదమ్మా వా అస్సదమ్మా వా గోదమ్మా వా సుదన్తా సువినీతా, అపి ను తే దన్తావ దన్తకారణం గచ్ఛేయ్యుం, దన్తావ దన్తభూమిం సమ్పాపుణేయ్యు”న్తి? “ఏవం, భన్తే”. “యే పన తే ద్వే హత్థిదమ్మా వా అస్సదమ్మా వా గోదమ్మా వా అదన్తా అవినీతా, అపి ను తే అదన్తావ దన్తకారణం గచ్ఛేయ్యుం, అదన్తావ దన్తభూమిం సమ్పాపుణేయ్యుం, సేయ్యథాపి తే ద్వే హత్థిదమ్మా వా అస్సదమ్మా వా గోదమ్మా వా సుదన్తా సువినీతా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, యం తం సద్ధేన పత్తబ్బం అప్పాబాధేన అసఠేన

అమాయావినా ఆరద్ధవీరియేన పఞ్ఞవతా తం వత [తం తథా నో (క.)] అస్సద్ధో బహ్వాబాధో సఠో మాయావీ కుసీతో దుప్పఞ్ఞో పాపుణిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతీ”తి.

౩౮౦. “హేతురూపం, భన్తే, భగవా ఆహ; సహేతురూపం, భన్తే, భగవా ఆహ. చత్తారోమే, భన్తే, వణ్ణా – ఖత్తియా, బ్రాహ్మణా, వేస్సా , సుద్దా. తే చస్సు ఇమేహి పఞ్చహి పధానియఙ్గేహి సమన్నాగతా తే చస్సు సమ్మప్పధానా; ఏత్థ పన నేసం, భన్తే, సియా విసేసో సియా నానాకరణ”న్తి? “ఏత్థ ఖో [ఏత్థ ఖో పన (సీ.)] నేసాహం, మహారాజ, న కిఞ్చి నానాకరణం వదామి – యదిదం విముత్తియా విముత్తిం. సేయ్యథాపి, మహారాజ, పురిసో సుక్ఖం సాకకట్ఠం ఆదాయ అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య, తేజో పాతుకరేయ్య ; అథాపరో పురిసో సుక్ఖం సాలకట్ఠం ఆదాయ అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య, తేజో పాతుకరేయ్య; అథాపరో పురిసో సుక్ఖం అమ్బకట్ఠం ఆదాయ అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య, తేజో పాతుకరేయ్య; అథాపరో పురిసో సుక్ఖం ఉదుమ్బరకట్ఠం ఆదాయ అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య, తేజో పాతుకరేయ్య. తం కిం మఞ్ఞసి, మహారాజ, సియా ను ఖో తేసం అగ్గీనం నానాదారుతో అభినిబ్బత్తానం కిఞ్చి నానాకరణం అచ్చియా వా అచ్చిం, వణ్ణేన వా వణ్ణం, ఆభాయ వా ఆభ”న్తి? “నో హేతం, భన్తే”. “ఏవమేవ ఖో, మహారాజ, యం తం తేజం వీరియా నిమ్మథితం పధానాభినిబ్బత్తం [విరియం నిప్ఫరతి, తం పచ్చాభినిబ్బత్తం (సీ.)], నాహం తత్థ కిఞ్చి నానాకరణం వదామి – యదిదం విముత్తియా విముత్తి”న్తి. “హేతురూపం, భన్తే, భగవా ఆహ; సహేతురూపం, భన్తే, భగవా ఆహ. కిం పన, భన్తే, అత్థి దేవా”తి? “కిం పన త్వం, మహారాజ, ఏవం వదేసి – ‘కిం పన, భన్తే, అత్థి దేవా’”తి? “యది వా తే, భన్తే, దేవా ఆగన్తారో ఇత్థత్తం యది వా అనాగన్తారో ఇత్థత్తం”? “యే తే, మహారాజ, దేవా సబ్యాబజ్ఝా తే దేవా ఆగన్తారో ఇత్థత్తం, యే తే దేవా అబ్యాబజ్ఝా తే దేవా అనాగన్తారో ఇత్థత్త”న్తి.

౩౮౧. ఏవం వుత్తే, విటూభో సేనాపతి భగవన్తం ఏతదవోచ – “యే తే, భన్తే, దేవా సబ్యాబజ్ఝా ఆగన్తారో ఇత్థత్తం తే దేవా, యే తే దేవా అబ్యాబజ్ఝా అనాగన్తారో ఇత్థత్తం తే దేవే తమ్హా ఠానా చావేస్సన్తి వా పబ్బాజేస్సన్తి వా”తి?

అథ ఖో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స ఏతదహోసి – “అయం ఖో విటటూభో సేనాపతి రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స పుత్తో; అహం భగవతో పుత్తో. అయం ఖో కాలో యం పుత్తో పుత్తేన మన్తేయ్యా”తి. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో విటటూభం సేనాపతిం ఆమన్తేసి – “తేన హి, సేనాపతి, తం యేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి; యథా తే ఖమేయ్య తథా నం బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి, సేనాపతి, యావతా రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స విజితం యత్థ చ రాజా పసేనది కోసలో ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేతి, పహోతి తత్థ రాజా పసేనది కోసలో సమణం వా బ్రాహ్మణం వా పుఞ్ఞవన్తం వా అపుఞ్ఞవన్తం వా బ్రహ్మచరియవన్తం వా అబ్రహ్మచరియవన్తం వా తమ్హా ఠానా చావేతుం వా పబ్బాజేతుం వా”తి? “యావతా, భో, రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స విజితం యత్థ చ రాజా పసేనది కోసలో ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేతి, పహోతి తత్థ రాజా పసేనది కోసలో సమణం వా బ్రాహ్మణం వా పుఞ్ఞవన్తం వా అపుఞ్ఞవన్తం వా బ్రహ్మచరియవన్తం వా అబ్రహ్మచరియవన్తం వా తమ్హా ఠానా చావేతుం వా పబ్బాజేతుం వా”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, సేనాపతి, యావతా రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స అవిజితం యత్థ చ రాజా పసేనది కోసలో న ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేతి, తత్థ పహోతి రాజా పసేనది కోసలో సమణం వా బ్రాహ్మణం వా పుఞ్ఞవన్తం వా అపుఞ్ఞవన్తం వా బ్రహ్మచరియవన్తం వా అబ్రహ్మచరియవన్తం వా తమ్హా ఠానా చావేతుం వా పబ్బాజేతుం వా”తి?

“యావతా, భో, రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స అవిజితం యత్థ చ రాజా పసేనది కోసలో న ఇస్సరియాధిపచ్చం రజ్జం కారేతి, న తత్థ పహోతి రాజా పసేనది కోసలో సమణం వా బ్రాహ్మణం వా పుఞ్ఞవన్తం వా అపుఞ్ఞవన్తం వా బ్రహ్మచరియవన్తం వా అబ్రహ్మచరియవన్తం వా తమ్హా ఠానా చావేతుం వా పబ్బాజేతుం వా”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, సేనాపతి, సుతా తే దేవా తావతింసా”తి? “ఏవం, భో. సుతా మే దేవా తావతింసా. ఇధాపి భోతా రఞ్ఞా పసేనదినా కోసలేన సుతా దేవా తావతింసా”తి. “తం కిం మఞ్ఞసి, సేనాపతి, పహోతి రాజా పసేనది కోసలో దేవే తావతింసే తమ్హా ఠానా చావేతుం వా పబ్బాజేతుం వా”తి? “దస్సనమ్పి, భో, రాజా పసేనది కోసలో దేవే తావతింసే నప్పహోతి, కుతో పన తమ్హా ఠానా చావేస్సతి వా పబ్బాజేస్సతి వా”తి? “ఏవమేవ ఖో, సేనాపతి, యే తే దేవా సబ్యాబజ్ఝా ఆగన్తారో ఇత్థత్తం తే దేవా, యే తే దేవా అబ్యాబజ్ఝా అనాగన్తారో ఇత్థత్తం తే దేవే దస్సనాయపి నప్పహోన్తి; కుతో పన తమ్హా ఠానా చావేస్సన్తి వా పబ్బాజేస్సన్తి వా”తి?

౩౮౨. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కోనామో అయం, భన్తే, భిక్ఖూ”తి? “ఆనన్దో నామ, మహారాజా”తి. “ఆనన్దో వత, భో, ఆనన్దరూపో వత, భో! హేతురూపం, భన్తే , ఆయస్మా ఆనన్దో ఆహ; సహేతురూపం, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో ఆహ. కిం పన, భన్తే, అత్థి బ్రహ్మా”తి? “కిం పన త్వం, మహారాజ, ఏవం వదేసి – ‘కిం పన, భన్తే, అత్థి బ్రహ్మా’”తి? “యది వా సో, భన్తే, బ్రహ్మా ఆగన్తా ఇత్థత్తం, యది వా అనాగన్తా ఇత్థత్త”న్తి? “యో సో, మహారాజ, బ్రహ్మా సబ్యాబజ్ఝో సో బ్రహ్మా ఆగన్తా ఇత్థత్తం, యో సో బ్రహ్మా అబ్యాబజ్ఝో సో బ్రహ్మా అనాగన్తా ఇత్థత్త”న్తి. అథ ఖో అఞ్ఞతరో పురిసో రాజానం పసేనదిం కోసలం ఏతదవోచ – “సఞ్జయో, మహారాజ, బ్రాహ్మణో ఆకాసగోత్తో ఆగతో”తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో సఞ్జయం బ్రాహ్మణం ఆకాసగోత్తం ఏతదవోచ – “కో ను ఖో, బ్రాహ్మణ, ఇమం కథావత్థుం రాజన్తేపురే అబ్భుదాహాసీ”తి? “విటటూభో, మహారాజ, సేనాపతీ”తి. విటటూభో సేనాపతి ఏవమాహ – “సఞ్జయో, మహారాజ, బ్రాహ్మణో ఆకాసగోత్తో”తి. అథ ఖో అఞ్ఞతరో పురిసో రాజానం పసేనదిం కోసలం ఏతదవోచ – “యానకాలో, మహారాజా”తి.

అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సబ్బఞ్ఞుతం మయం, భన్తే, భగవన్తం అపుచ్ఛిమ్హా, సబ్బఞ్ఞుతం భగవా బ్యాకాసి; తఞ్చ పనమ్హాకం రుచ్చతి చేవ ఖమతి చ, తేన చమ్హా అత్తమనా. చాతువణ్ణిసుద్ధిం మయం, భన్తే, భగవన్తం అపుచ్ఛిమ్హా, చాతువణ్ణిసుద్ధిం భగవా బ్యాకాసి; తఞ్చ పనమ్హాకం రుచ్చతి చేవ ఖమతి చ, తేన చమ్హా అత్తమనా. అధిదేవే మయం, భన్తే, భగవన్తం అపుచ్ఛిమ్హా, అధిదేవే భగవా బ్యాకాసి; తఞ్చ పనమ్హాకం రుచ్చతి చేవ ఖమతి చ, తేన చమ్హా అత్తమనా. అధిబ్రహ్మానం మయం, భన్తే, భగవన్తం అపుచ్ఛిమ్హా, అధిబ్రహ్మానం భగవా బ్యాకాసి; తఞ్చ పనమ్హాకం రుచ్చతి చేవ ఖమతి చ, తేన చమ్హా అత్తమనా. యం యదేవ చ మయం భగవన్తం అపుచ్ఛిమ్హా తం తదేవ భగవా బ్యాకాసి; తఞ్చ పనమ్హాకం రుచ్చతి చేవ ఖమతి చ, తేన చమ్హా అత్తమనా. హన్ద, చ దాని మయం, భన్తే, గచ్ఛామ; బహుకిచ్చా మయం బహుకరణీయా”తి. “యస్సదాని త్వం, మహారాజ, కాలం మఞ్ఞసీ”తి. అథ ఖో రాజా పసేనది కోసలో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామీతి.

కణ్ణకత్థలసుత్తం నిట్ఠితం దసమం.

రాజవగ్గో నిట్ఠితో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

ఘటికారో రట్ఠపాలో, మఘదేవో మధురియం;
బోధి అఙ్గులిమాలో చ, పియజాతం బాహితికం;
ధమ్మచేతియసుత్తఞ్చ, దసమం కణ్ణకత్థలం.

౨. బ్రాహ్మణవగ్గో

౧. బ్రహ్మాయుసుత్తం

౩౮౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా విదేహేసు చారికం చరతి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి. తేన ఖో పన సమయేన బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో మిథిలాయం పటివసతి జిణ్ణో వుడ్ఢో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో, వీసవస్ససతికో జాతియా, తిణ్ణం వేదానం [బేదానం (క.)] పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం, పదకో, వేయ్యాకరణో, లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో. అస్సోసి ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో – "సమణో ఖలు భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో విదేహేసు చారికం చరతి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ'"తి.

౩౮౪. తేన ఖో పన సమయేన బ్రహ్మాయుస్స బ్రాహ్మణస్స ఉత్తరో నామ మాణవో అన్తేవాసీ హోతి తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం, పదకో, వేయ్యాకరణో, లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో. అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో ఉత్తరం మాణవం ఆమన్తేసి – "అయం, తాత ఉత్తర, సమణో గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో విదేహేసు చారికం చరతి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో…పే.… సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ'తి. ఏహి త్వం, తాత ఉత్తర, యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా సమణం గోతమం జానాహి యది వా తం భవన్తం గోతమం తథా సన్తంయేవ సద్దో అబ్భుగ్గతో, యది వా నో తథా; యది వా సో భవం గోతమో తాదిసో, యది వా న తాదిసో. తథా మయం తం భవన్తం గోతమం వేదిస్సామా"తి. "యథా కథం పనాహం, భో, తం భవన్తం గోతమం జానిస్సామి యది వా తం భవన్తం గోతమం తథా సన్తంయేవ సద్దో అబ్భుగ్గతో, యది వా నో తథా; యది వా సో భవం గోతమో తాదిసో, యది వా న తాదిసో"తి. "ఆగతాని ఖో, తాత ఉత్తర, అమ్హాకం మన్తేసు ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని, యేహి సమన్నాగతస్స మహాపురిసస్స ద్వేయేవ గతియో భవన్తి అనఞ్ఞా . సచే అగారం అజ్ఝావసతి, రాజా హోతి చక్కవత్తీ ధమ్మికో ధమ్మరాజా చాతురన్తో విజితావీ జనపదత్థావరియప్పత్తో సత్తరతనసమన్నాగతో. తస్సిమాని సత్త రతనాని భవన్తి, సేయ్యథిదం – చక్కరతనం, హత్థిరతనం, అస్సరతనం, మణిరతనం, ఇత్థిరతనం, గహపతిరతనం, పరిణాయకరతనమేవ సత్తమం. పరోసహస్సం ఖో పనస్స పుత్తా భవన్తి సూరా వీరఙ్గరూపా పరసేనప్పమద్దనా. సో ఇమం పథవిం సాగరపరియన్తం అదణ్డేన అసత్థేన ధమ్మేన [ధమ్మేన సమేన (క.)] అభివిజియ అజ్ఝావసతి. సచే ఖో పన అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి, అరహం హోతి సమ్మాసమ్బుద్ధో లోకే వివట్టచ్ఛదో. అహం ఖో పన, తాత ఉత్తర, మన్తానం దాతా; త్వం మన్తానం పటిగ్గహేతా"తి.

౩౮౫. ‘‘ఏవం, భో’’తి ఖో ఉత్తరో మాణవో బ్రహ్మాయుస్స బ్రాహ్మణస్స పటిస్సుత్వా ఉట్ఠాయాసనా బ్రహ్మాయుం బ్రాహ్మణం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా విదేహేసు యేన భగవా తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఉత్తరో మాణవో భగవతో కాయే ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని సమన్నేసి. అద్దసా ఖో ఉత్తరో మాణవో భగవతో కాయే ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని, యేభుయ్యేన ఠపేత్వా ద్వే. ద్వీసు మహాపురిసలక్ఖణేసు కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి – కోసోహితే చ వత్థగుయ్హే, పహూతజివ్హతాయ చ. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – ‘‘పస్సతి ఖో మే అయం ఉత్తరో మాణవో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని , యేభుయ్యేన ఠపేత్వా ద్వే. ద్వీసు మహాపురిసలక్ఖణేసు కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి – కోసోహితే చ వత్థగుయ్హే, పహూతజివ్హతాయ చా’’తి. అథ ఖో భగవా తథారూపం ఇద్ధాభిసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖాసి యథా అద్దస ఉత్తరో మాణవో భగవతో కోసోహితం వత్థగుయ్హం. అథ ఖో భగవా జివ్హం నిన్నామేత్వా ఉభోపి కణ్ణసోతాని అనుమసి పటిమసి [పరిమసి (సీ. క.)]; ఉభోపి నాసికసోతాని [నాసికాసోతాని (పీ.)] అనుమసి పటిమసి; కేవలమ్పి నలాటమణ్డలం జివ్హాయ ఛాదేసి. అథ ఖో ఉత్తరస్స మాణవస్స ఏతదహోసి – ‘‘సమన్నాగతో ఖో సమణో గోతమో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణేహి. యంనూనాహం సమణం గోతమం అనుబన్ధేయ్యం, ఇరియాపథమస్స పస్సేయ్య’’న్తి. అథ ఖో ఉత్తరో మాణవో సత్తమాసాని భగవన్తం అనుబన్ధి ఛాయావ అనపాయినీ [అనుపాయినీ (స్యా. కం. క.)].

౩౮౬. అథ ఖో ఉత్తరో మాణవో సత్తన్నం మాసానం అచ్చయేన విదేహేసు యేన మిథిలా తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన మిథిలా యేన బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా బ్రహ్మాయుం బ్రాహ్మణం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఉత్తరం మాణవం బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో ఏతదవోచ – ‘‘కచ్చి, తాత ఉత్తర, తం భవన్తం గోతమం తథా సన్తంయేవ సద్దో అబ్భుగ్గతో , నో అఞ్ఞథా? కచ్చి పన సో భవం గోతమో తాదిసో, నో అఞ్ఞాదిసో’’తి? ‘‘తథా సన్తంయేవ, భో, తం భవన్తం గోతమం సద్దో అబ్భుగ్గతో, నో అఞ్ఞథా; తాదిసోవ [తాదిసోవ భో (సీ. పీ.), తాదిసో చ ఖో (స్యా. కం. క.)] సో భవం గోతమో, నో అఞ్ఞాదిసో. సమన్నాగతో చ [సమన్నాగతో చ భో (సబ్బత్థ)] సో భవం గోతమో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణేహి.

‘‘సుప్పతిట్ఠితపాదో ఖో పన భవం గోతమో; ఇదమ్పి తస్స భోతో గోతమస్స మహాపురిసస్స మహాపురిసలక్ఖణం భవతి.

‘‘హేట్ఠా ఖో పన తస్స భోతో గోతమస్స పాదతలేసు చక్కాని జాతాని సహస్సారాని సనేమికాని సనాభికాని సబ్బాకారపరిపూరాని...

‘‘ఆయతపణ్హి ఖో పన సో భవం గోతమో...

‘‘దీఘఙ్గులి ఖో పన సో భవం గోతమో...

‘‘ముదుతలునహత్థపాదో ఖో పన సో భవం గోతమో...

‘‘జాలహత్థపాదో ఖో పన సో భవం గోతమో...

“ఉస్సఙ్ఖపాదో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“ఏణిజఙ్ఘో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“ఠితకో ఖో పన సో భవం గోతమో అనోనమన్తో ఉభోహి పాణితలేహి జణ్ణుకాని పరిమసతి పరిమజ్జతి…

“కోసోహితవత్థగుయ్హో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“సువణ్ణవణ్ణో ఖో పన సో భవం గోతమో కఞ్చనసన్నిభత్తచో…

“సుఖుమచ్ఛవి ఖో పన సో భవం గోతమో. సుఖుమత్తా ఛవియా రజోజల్లం కాయే న ఉపలిమ్పతి…

“ఏకేకలోమో ఖో పన సో భవం గోతమో; ఏకేకాని లోమాని లోమకూపేసు జాతాని…

“ఉద్ధగ్గలోమో ఖో పన సో భవం గోతమో; ఉద్ధగ్గాని లోమాని జాతాని నీలాని అఞ్జనవణ్ణాని కుణ్డలావట్టాని దక్ఖిణావట్టకజాతాని…

“బ్రహ్ముజుగత్తో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“సత్తుస్సదో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“సీహపుబ్బద్ధకాయో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“చితన్తరంసో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“నిగ్రోధపరిమణ్డలో ఖో పన సో భవం గోతమో; యావతక్వస్స కాయో తావతక్వస్స బ్యామో, యావతక్వస్స బ్యామో తావతక్వస్స కాయో…

“సమవట్టక్ఖన్ధో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“రసగ్గసగ్గీ ఖో పన సో భవం గోతమో…

“సీహహను ఖో పన సో భవం గోతమో…

“చత్తాలీసదన్తో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“సమదన్తో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“అవిరళదన్తో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“సుసుక్కదాఠో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“పహూతజివ్హో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“బ్రహ్మస్సరో ఖో పన సో భవం గోతమో కరవికభాణీ…

“అభినీలనేత్తో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“గోపఖుమో ఖో పన సో భవం గోతమో…

“ఉణ్ణా ఖో పనస్స భోతో గోతమస్స భముకన్తరే జాతా ఓదాతా ముదుతూలసన్నిభా…

“ఉణ్హీససీసో ఖో పన సో భవం గోతమో; ఇదమ్పి తస్స భోతో గోతమస్స మహాపురిసస్స మహాపురిసలక్ఖణం భవతి.

“ఇమేహి ఖో, భో, సో భవం గోతమో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణేహి సమన్నాగతో.

౩౮౭. “గచ్ఛన్తో ఖో పన సో భవం గోతమో దక్ఖిణేనేవ పాదేన పఠమం పక్కమతి. సో నాతిదూరే పాదం ఉద్ధరతి, నాచ్చాసన్నే పాదం నిక్ఖిపతి; సో నాతిసీఘం గచ్ఛతి, నాతిసణికం గచ్ఛతి; న చ అద్దువేన అద్దువం సఙ్ఘట్టేన్తో గచ్ఛతి, న చ గోప్ఫకేన గోప్ఫకం సఙ్ఘట్టేన్తో గచ్ఛతి. సో గచ్ఛన్తో న సత్థిం ఉన్నామేతి, న సత్థిం ఓనామేతి; న సత్థిం సన్నామేతి, న సత్థిం వినామేతి. గచ్ఛతో ఖో పన తస్స భోతో గోతమస్స అధరకాయోవ [అడ్ఢకాయోవ (క॰), ఆరద్ధకాయోవ (స్యా॰ కం॰)] ఇఞ్జతి, న చ కాయబలేన గచ్ఛతి. అపలోకేన్తో ఖో పన సో భవం గోతమో సబ్బకాయేనేవ అపలోకేతి; సో న ఉద్ధం ఉల్లోకేతి, న అధో ఓలోకేతి; న చ విపేక్ఖమానో గచ్ఛతి, యుగమత్తఞ్చ పేక్ఖతి; తతో చస్స ఉత్తరి అనావటం ఞాణదస్సనం భవతి. సో అన్తరఘరం పవిసన్తో న కాయం ఉన్నామేతి , న కాయం ఓనామేతి; న కాయం సన్నామేతి, న కాయం వినామేతి. సో నాతిదూరే నాచ్చాసన్నే ఆసనస్స పరివత్తతి, న చ పాణినా ఆలమ్బిత్వా ఆసనే నిసీదతి, న చ ఆసనస్మిం కాయం పక్ఖిపతి. సో అన్తరఘరే నిసిన్నో సమానో న హత్థకుక్కుచ్చం ఆపజ్జతి, న పాదకుక్కుచ్చం ఆపజ్జతి; న అద్దువేన అద్దువం ఆరోపేత్వా నిసీదతి; న చ గోప్ఫకేన గోప్ఫకం ఆరోపేత్వా నిసీదతి; న చ పాణినా హనుకం ఉపదహిత్వా [ఉపాదియిత్వా (సీ॰ పీ॰)] నిసీదతి. సో అన్తరఘరే నిసిన్నో సమానో న ఛమ్భతి న కమ్పతి న వేధతి న పరితస్సతి. సో అఛమ్భీ అకమ్పీ అవేధీ అపరితస్సీ విగతలోమహంసో. వివేకవత్తో చ సో భవం గోతమో అన్తరఘరే నిసిన్నో హోతి. సో పత్తోదకం పటిగ్గణ్హన్తో న పత్తం ఉన్నామేతి, న పత్తం ఓనామేతి; న పత్తం సన్నామేతి, న పత్తం వినామేతి. సో పత్తోదకం పటిగ్గణ్హాతి నాతిథోకం నాతిబహుం. సో న ఖులుఖులుకారకం [బులుబులుకారకం (సీ॰)] పత్తం ధోవతి, న సమ్పరివత్తకం పత్తం ధోవతి, న పత్తం భూమియం నిక్ఖిపిత్వా హత్థే ధోవతి; హత్థేసు ధోతేసు పత్తో ధోతో హోతి, పత్తే ధోతే హత్థా ధోతా హోన్తి. సో పత్తోదకం ఛడ్డేతి నాతిదూరే నాచ్చాసన్నే, న చ విచ్ఛడ్డయమానో. సో ఓదనం పటిగ్గణ్హన్తో న పత్తం ఉన్నామేతి, న పత్తం ఓనామేతి; న పత్తం సన్నామేతి, న పత్తం వినామేతి. సో ఓదనం పటిగ్గణ్హాతి నాతిథోకం నాతిబహుం. బ్యఞ్జనం ఖో పన భవం గోతమో బ్యఞ్జనమత్తాయ ఆహారేతి, న చ బ్యఞ్జనేన ఆలోపం అతినామేతి. ద్వత్తిక్ఖత్తుం ఖో భవం గోతమో ముఖే ఆలోపం సమ్పరివత్తేత్వా అజ్ఝోహరతి; న చస్స కాచి ఓదనమిఞ్జా అసమ్భిన్నా కాయం పవిసతి, న చస్స కాచి ఓదనమిఞ్జా ముఖే అవసిట్ఠా హోతి; అథాపరం ఆలోపం ఉపనామేతి. రసపటిసంవేదీ ఖో పన సో భవం గోతమో ఆహారం ఆహారేతి, నో చ రసరాగపటిసంవేదీ.

“అట్ఠఙ్గసమన్నాగతం [అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో (క.)] ఖో పన సో భవం గోతమో ఆహారం ఆహారేతి – నేవ దవాయ, న మదాయ న మణ్డనాయ న విభూసనాయ, యావదేవ ఇమస్స కాయస్స ఠితియా యాపనాయ, విహింసూపరతియా బ్రహ్మచరియానుగ్గహాయ – ‘ఇతి పురాణఞ్చ వేదనం పటిహఙ్ఖామి నవఞ్చ వేదనం న ఉప్పాదేస్సామి, యాత్రా చ మే భవిస్సతి అనవజ్జతా చ ఫాసువిహారో చా’తి . సో భుత్తావీ పత్తోదకం పటిగ్గణ్హన్తో న పత్తం ఉన్నామేతి, న పత్తం ఓనామేతి; న పత్తం సన్నామేతి, న పత్తం వినామేతి. సో పత్తోదకం పటిగ్గణ్హాతి నాతిథోకం నాతిబహుం. సో న ఖులుఖులుకారకం పత్తం ధోవతి, న సమ్పరివత్తకం పత్తం ధోవతి, న పత్తం భూమియం నిక్ఖిపిత్వా హత్థే ధోవతి; హత్థేసు ధోతేసు పత్తో ధోతో హోతి, పత్తే ధోతే హత్థా ధోతా హోన్తి. సో పత్తోదకం ఛడ్డేతి నాతిదూరే నాచ్చాసన్నే, న చ విచ్ఛడ్డయమానో. సో భుత్తావీ న పత్తం భూమియం నిక్ఖిపతి నాతిదూరే నాచ్చాసన్నే, న చ అనత్థికో పత్తేన హోతి, న చ అతివేలానురక్ఖీ పత్తస్మిం. సో భుత్తావీ ముహుత్తం తుణ్హీ నిసీదతి, న చ అనుమోదనస్స కాలమతినామేతి. సో భుత్తావీ అనుమోదతి, న తం భత్తం గరహతి, న అఞ్ఞం భత్తం పటికఙ్ఖతి; అఞ్ఞదత్థు ధమ్మియా కథాయ తం పరిసం సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. సో తం పరిసం ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమతి. సో నాతిసీఘం గచ్ఛతి, నాతిసణికం గచ్ఛతి, న చ ముచ్చితుకామో గచ్ఛతి; న చ తస్స భోతో గోతమస్స కాయే చీవరం అచ్చుక్కట్ఠం హోతి న చ అచ్చోక్కట్ఠం, న చ కాయస్మిం అల్లీనం న చ కాయస్మా అపకట్ఠం; న చ తస్స భోతో గోతమస్స కాయమ్హా వాతో చీవరం అపవహతి; న చ తస్స భోతో గోతమస్స కాయే రజోజల్లం ఉపలిమ్పతి . సో ఆరామగతో నిసీదతి పఞ్ఞత్తే ఆసనే. నిసజ్జ పాదే పక్ఖాలేతి; న చ సో భవం గోతమో పాదమణ్డనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. సో పాదే పక్ఖాలేత్వా నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో నేవ అత్తబ్యాబాధాయ చేతేతి, న పరబ్యాబాధాయ చేతేతి, న ఉభయబ్యాబాధాయ చేతేతి; అత్తహితపరహితఉభయహితసబ్బలోకహితమేవ సో భవం గోతమో చిన్తేన్తో నిసిన్నో హోతి. సో ఆరామగతో పరిసతి ధమ్మం దేసేతి, న తం పరిసం ఉస్సాదేతి, న తం పరిసం అపసాదేతి; అఞ్ఞదత్థు ధమ్మియా కథాయ తం పరిసం సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి.

“అట్ఠఙ్గసమన్నాగతో ఖో పనస్స భోతో గోతమస్స ముఖతో ఘోసో నిచ్ఛరతి – విస్సట్ఠో చ, విఞ్ఞేయ్యో చ, మఞ్జు చ, సవనీయో చ, బిన్దు చ, అవిసారీ చ, గమ్భీరో చ, నిన్నాదీ చ. యథాపరిసం ఖో పన సో భవం గోతమో సరేన విఞ్ఞాపేతి, న చస్స బహిద్ధా పరిసాయ ఘోసో నిచ్ఛరతి. తే తేన భోతా గోతమేన ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితా సమాదపితా సముత్తేజితా సమ్పహంసితా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమన్తి అవలోకయమానాయేవ [అపలోకయమానాయేవ (సీ. క.)] అవిజహితత్తా [అవిజహన్తాభావేన (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. అద్దసామ ఖో మయం, భో, తం భవన్తం గోతమం గచ్ఛన్తం, అద్దసామ ఠితం, అద్దసామ అన్తరఘరం పవిసన్తం, అద్దసామ అన్తరఘరే నిసిన్నం తుణ్హీభూతం, అద్దసామ అన్తరఘరే భుఞ్జన్తం, అద్దసామ భుత్తావిం నిసిన్నం తుణ్హీభూతం, అద్దసామ భుత్తావిం అనుమోదన్తం, అద్దసామ ఆరామం గచ్ఛన్తం, అద్దసామ ఆరామగతం నిసిన్నం తుణ్హీభూతం, అద్దసామ ఆరామగతం పరిసతి ధమ్మం దేసేన్తం. ఏదిసో చ ఏదిసో చ సో భవం గోతమో, తతో చ భియ్యో”తి.

౩౮౮. ఏవం వుత్తే, బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా తిక్ఖత్తుం ఉదానం ఉదానేతి –

“నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స.

“నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స.

“నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా”తి.

“అప్పేవ నామ మయం కదాచి కరహచి తేన భోతా గోతమేన సమాగచ్ఛేయ్యామ? అప్పేవ నామ సియా కోచిదేవ కథాసల్లాపో”’తి!

౩౮౯. అథ ఖో భగవా విదేహేసు అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన మిథిలా తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా మిథిలాయం విహరతి మఘదేవమ్బవనే. అస్సోసుం ఖో మిథిలేయ్యకా [మేథిలేయ్యకా (సీ. పీ.)] బ్రాహ్మణగహపతికా – “సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో విదేహేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం పఞ్చమత్తేహి భిక్ఖుసతేహి మిథిలం అనుప్పత్తో, మిథిలాయం విహరతి మఘదేవమ్బవనే. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి . సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ”’తి.

అథ ఖో మిథిలేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా అప్పేకచ్చే భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు, సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే భగవతో సన్తికే నామగోత్తం సావేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే తుణ్హీభూతా ఏకమన్తం నిసీదింసు.

౩౯౦. అస్సోసి ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో – “సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో మిథిలం అనుప్పత్తో, మిథిలాయం విహరతి మఘదేవమ్బవనే”తి. అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో సమ్బహులేహి సావకేహి సద్ధిం యేన మఘదేవమ్బవనం తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో బ్రహ్మాయునో బ్రాహ్మణస్స అవిదూరే అమ్బవనస్స ఏతదహోసి – “న ఖో మేతం పతిరూపం యోహం పుబ్బే అప్పటిసంవిదితో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమేయ్య”న్తి. అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో అఞ్ఞతరం మాణవకం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, మాణవక, యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన సమణం గోతమం అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛ – ‘బ్రహ్మాయు, భో గోతమ, బ్రాహ్మణో భవన్తం గోతమం అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతీ’తి. ఏవఞ్చ వదేహి – ‘బ్రహ్మాయు, భో గోతమ, బ్రాహ్మణో జిణ్ణో వుడ్ఢో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో, వీసవస్ససతికో జాతియా, తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం, పదకో, వేయ్యాకరణో, లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో. యావతా, భో, బ్రాహ్మణగహపతికా మిథిలాయం పటివసన్తి, బ్రహ్మాయు తేసం బ్రాహ్మణో అగ్గమక్ఖాయతి – యదిదం భోగేహి; బ్రహ్మాయు తేసం బ్రాహ్మణో అగ్గమక్ఖాయతి – యదిదం మన్తేహి; బ్రహ్మాయు తేసం బ్రాహ్మణో అగ్గమక్ఖాయతి – యదిదం ఆయునా చేవ యససా చ. సో భోతో గోతమస్స దస్సనకామో”’తి.

“ఏవం , భో”తి ఖో సో మాణవకో బ్రహ్మాయుస్స బ్రాహ్మణస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సో మాణవకో భగవన్తం ఏతదవోచ – “బ్రహ్మాయు, భో గోతమ, బ్రాహ్మణో భవన్తం గోతమం అప్పాబాధం అప్పాతఙ్కం లహుట్ఠానం బలం ఫాసువిహారం పుచ్ఛతి; ఏవఞ్చ వదేతి – ‘బ్రహ్మాయు, భో గోతమ, బ్రాహ్మణో జిణ్ణో వుద్ధో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో, వీసవస్ససతికో జాతియా, తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం, పదకో, వేయ్యాకరణో, లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో. యావతా, భో, బ్రాహ్మణగహపతికా మిథిలాయం పటివసన్తి, బ్రహ్మాయు తేసం బ్రాహ్మణో అగ్గమక్ఖాయతి – యదిదం భోగేహి; బ్రహ్మాయు తేసం బ్రాహ్మణో అగ్గమక్ఖాయతి – యదిదం మన్తేహి; బ్రహ్మాయు తేసం బ్రాహ్మణో అగ్గమక్ఖాయతి – యదిదం ఆయునా చేవ యససా చ. సో భోతో గోతమస్స దస్సనకామో’”తి. “యస్సదాని, మాణవ, బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో కాలం మఞ్ఞతీ”తి. అథ ఖో సో మాణవకో యేన బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా బ్రహ్మాయుం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – “కతావకాసో ఖోమ్హి భవతా సమణేన గోతమేన. యస్సదాని భవం కాలం మఞ్ఞతీ”తి.

౩౯౧. అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో సా పరిసా బ్రహ్మాయుం బ్రాహ్మణం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన ఓరమియ [ఓరమత్థ (స్యా॰ కం॰ పీ॰), ఓరమథ, ఓరమతి (క॰), అథ నం (సీ॰), ఓరమియాతి పన త్వాపచ్చయన్తథసంవణ్ణనానురూపం విసోధితపదం] ఓకాసమకాసి యథా తం ఞాతస్స యసస్సినో. అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో తం పరిసం ఏతదవోచ – “అలం, భో! నిసీదథ తుమ్హే సకే ఆసనే. ఇధాహం సమణస్స గోతమస్స సన్తికే నిసీదిస్సామీ”తి.

అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో భగవతో కాయే ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని సమన్నేసి. అద్దసా ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో భగవతో కాయే ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని, యేభుయ్యేన ఠపేత్వా ద్వే. ద్వీసు మహాపురిసలక్ఖణేసు కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి – కోసోహితే చ వత్థగుయ్హే, పహూతజివ్హతాయ చ. అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో భగవన్తం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“యే మే ద్వత్తింసాతి సుతా, మహాపురిసలక్ఖణా;
దువే తేసం న పస్సామి, భోతో కాయస్మిం గోతమ.

“కచ్చి కోసోహితం భోతో, వత్థగుయ్హం నరుత్తమ;
నారీసమానసవ్హయా, కచ్చి జివ్హా న దస్సకా [నారీసహనామ సవ్హయా, కచ్చి జివ్హా నరస్సికా; (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)].

“కచ్చి పహూతజివ్హోసి, యథా తం జానియామసే;
నిన్నామయేతం పహూతం, కఙ్ఖం వినయ నో ఇసే.

“దిట్ఠధమ్మహితత్థాయ, సమ్పరాయసుఖాయ చ;

కతావకాసా పుచ్ఛామ, యం కిఞ్చి అభిపత్థిత”న్తి.

౩౯౨. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – “పస్సతి ఖో మే అయం బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని, యేభుయ్యేన ఠపేత్వా ద్వే. ద్వీసు మహాపురిసలక్ఖణేసు కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి – కోసోహితే చ వత్థగుయ్హే, పహూతజివ్హతాయ చా”తి . అథ ఖో భగవా తథారూపం ఇద్ధాభిసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖాసి యథా అద్దస బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో భగవతో కోసోహితం వత్థగుయ్హం. అథ ఖో భగవా జివ్హం నిన్నామేత్వా ఉభోపి కణ్ణసోతాని అనుమసి పటిమసి; ఉభోపి నాసికసోతాని అనుమసి పటిమసి; కేవలమ్పి నలాటమణ్డలం జివ్హాయ ఛాదేసి. అథ ఖో భగవా బ్రహ్మాయుం బ్రాహ్మణం గాథాహి పచ్చభాసి –

“యే తే ద్వత్తింసాతి సుతా, మహాపురిసలక్ఖణా;
సబ్బే తే మమ కాయస్మిం, మా తే [మా వో (క.)] కఙ్ఖాహు బ్రాహ్మణ.

“అభిఞ్ఞేయ్యం అభిఞ్ఞాతం, భావేతబ్బఞ్చ భావితం;
పహాతబ్బం పహీనం మే, తస్మా బుద్ధోస్మి బ్రాహ్మణ.

“దిట్ఠధమ్మహితత్థాయ , సమ్పరాయసుఖాయ చ;
కతావకాసో పుచ్ఛస్సు, యం కిఞ్చి అభిపత్థిత”న్తి.

౩౯౩. అథ ఖో బ్రహ్మాయుస్స బ్రాహ్మణస్స ఏతదహోసి – “కతావకాసో ఖోమ్హి సమణేన గోతమేన. కిం ను ఖో అహం సమణం గోతమం పుచ్ఛేయ్యం – ‘దిట్ఠధమ్మికం వా అత్థం సమ్పరాయికం వా’”తి. అథ ఖో బ్రహ్మాయుస్స బ్రాహ్మణస్స ఏతదహోసి – “కుసలో ఖో అహం దిట్ఠధమ్మికానం అత్థానం. అఞ్ఞేపి మం దిట్ఠధమ్మికం అత్థం పుచ్ఛన్తి. యంనూనాహం సమణం గోతమం సమ్పరాయికంయేవ అత్థం పుచ్ఛేయ్య”న్తి. అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో భగవన్తం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“కథం ఖో బ్రాహ్మణో హోతి, కథం భవతి వేదగూ;
తేవిజ్జో భో కథం హోతి, సోత్థియో కిన్తి వుచ్చతి.

“అరహం భో కథం హోతి, కథం భవతి కేవలీ;
ముని చ భో కథం హోతి, బుద్ధో కిన్తి పవుచ్చతీ”తి.

౩౯౪. అథ ఖో భగవా బ్రహ్మాయుం బ్రాహ్మణం గాథాహి పచ్చభాసి –

“పుబ్బేనివాసం యో వేది, సగ్గాపాయఞ్చ పస్సతి;
అథో జాతిక్ఖయం పత్తో, అభిఞ్ఞా వోసితో ముని.

“చిత్తం విసుద్ధం జానాతి, ముత్తం రాగేహి సబ్బసో;
పహీనజాతిమరణో, బ్రహ్మచరియస్స కేవలీ;
పారగూ సబ్బధమ్మానం, బుద్ధో తాదీ పవుచ్చతీ”తి.

ఏవం వుత్తే, బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో ఉట్ఠాయాసనా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా భగవతో పాదేసు సిరసా నిపతిత్వా భగవతో పాదాని ముఖేన చ పరిచుమ్బతి, పాణీహి చ పరిసమ్బాహతి, నామఞ్చ సావేతి – "బ్రహ్మాయు అహం, భో గోతమ, బ్రాహ్మణో; బ్రహ్మాయు అహం, భో గోతమ, బ్రాహ్మణో"తి. అథ ఖో సా పరిసా అచ్ఛరియబ్భుతచిత్తజాతా అహోసి – "అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! యత్ర హి నామాయం బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో ఞాతో యసస్సీ ఏవరూపం పరమనిపచ్చకారం కరిస్సతీ"తి. అథ ఖో భగవా బ్రహ్మాయుం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – "అలం, బ్రాహ్మణ, ఉట్ఠహ నిసీద త్వం సకే ఆసనే యతో తే మయి చిత్తం పసన్న"న్తి. అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో ఉట్ఠహిత్వా సకే ఆసనే నిసీది.

౩౯౫. అథ ఖో భగవా బ్రహ్మాయుస్స బ్రాహ్మణస్స అనుపుబ్బిం కథం కథేసి, సేయ్యథిదం – దానకథం, సీలకథం, సగ్గకథం; కామానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం పకాసేసి. యదా భగవా అఞ్ఞాసి బ్రహ్మాయుం బ్రాహ్మణం కల్లచిత్తం ముదుచిత్తం వినీవరణచిత్తం ఉదగ్గచిత్తం పసన్నచిత్తం, అథ యా బుద్ధానం సాముక్కంసికా ధమ్మదేసనా తం పకాసేసి – దుక్ఖం, సముదయం, నిరోధం, మగ్గం. సేయ్యథాపి నామ సుద్ధం వత్థం అపగతకాళకం సమ్మదేవ రజనం పటిగ్గణ్హేయ్య, ఏవమేవ బ్రహ్మాయుస్స బ్రాహ్మణస్స తస్మింయేవ ఆసనే విరజం వీతమలం ధమ్మచక్ఖుం ఉదపాది – "యం కిఞ్చి సముదయధమ్మం సబ్బం తం నిరోధధమ్మ"న్తి. అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో దిట్ఠధమ్మో పత్తధమ్మో విదితధమ్మో పరియోగాళ్హధమ్మో తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విగతకథంకథో వేసారజ్జప్పత్తో అపరప్పచ్చయో సత్థుసాసనే భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి – ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గతం. అధివాసేతు చ మే భవం గోతమో స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా"తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన. అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి . అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సకే నివేసనే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా భగవతో కాలం ఆరోచాపేసి – "కాలో, భో గోతమ, నిట్ఠితం భత్త"న్తి.

అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన బ్రహ్మాయుస్స బ్రాహ్మణస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన. అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో సత్తాహం బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో భగవా తస్స సత్తాహస్స అచ్చయేన విదేహేసు చారికం పక్కామి. అథ ఖో బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో అచిరపక్కన్తస్స భగవతో కాలమకాసి. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – "బ్రహ్మాయు, భన్తే, బ్రాహ్మణో కాలఙ్కతో. తస్స కా గతి, కో అభిసమ్పరాయో"తి? "పణ్డితో, భిక్ఖవే, బ్రహ్మాయు బ్రాహ్మణో పచ్చపాది ధమ్మస్సానుధమ్మం, న చ మం ధమ్మాధికరణం విహేసేసి. బ్రహ్మాయు, భిక్ఖవే, బ్రాహ్మణో పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో హోతి, తత్థ పరినిబ్బాయీ, అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

బ్రహ్మాయుసుత్తం నిట్ఠితం పఠమం.

౨. సేలసుత్తం

౩౯౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా అఙ్గుత్తరాపేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం అడ్ఢతేళసేహి భిక్ఖుసతేహి యేన ఆపణం నామ అఙ్గుత్తరాపానం నిగమో తదవసరి. అస్సోసి ఖో కేణియో జటిలో – ‘‘సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో అఙ్గుత్తరాపేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం అడ్ఢతేళసేహి భిక్ఖుసతేహి ఆపణం అనుప్పత్తో. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవాతి. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ’’’తి.

అథ ఖో కేణియో జటిలో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో కేణియం జటిలం భగవా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేసి సమాదపేసి సముత్తేజేసి సమ్పహంసేసి . అథ ఖో కేణియో జటిలో భగవతా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితో సమాదపితో సముత్తేజితో సమ్పహంసితో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘అధివాసేతు మే భవం గోతమో స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా’’తి. ఏవం వుత్తే, భగవా కేణియం జటిలం ఏతదవోచ – ‘‘మహా ఖో, కేణియ, భిక్ఖుసఙ్ఘో అడ్ఢతేళసాని భిక్ఖుసతాని, త్వఞ్చ బ్రాహ్మణేసు అభిప్పసన్నో’’తి. దుతియమ్పి ఖో కేణియో జటిలో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘కిఞ్చాపి ఖో, భో గోతమ, మహా భిక్ఖుసఙ్ఘో అడ్ఢతేళసాని భిక్ఖుసతాని, అహఞ్చ బ్రాహ్మణేసు అభిప్పసన్నో; అధివాసేతు మే భవం గోతమో స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా’’తి. దుతియమ్పి ఖో భగవా కేణియం జటిలం ఏతదవోచ – ‘‘మహా ఖో, కేణియ, భిక్ఖుసఙ్ఘో అడ్ఢతేళసాని భిక్ఖుసతాని, త్వఞ్చ బ్రాహ్మణేసు అభిప్పసన్నో’’తి. తతియమ్పి ఖో కేణియో జటిలో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘కిఞ్చాపి ఖో, భో గోతమ, మహా భిక్ఖుసఙ్ఘో అడ్ఢతేళసాని భిక్ఖుసతాని, అహఞ్చ బ్రాహ్మణేసు అభిప్పసన్నో; అధివాసేతు మే భవం గోతమో స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా’’తి . అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన. అథ ఖో కేణియో జటిలో భగవతో అధివాసనం విదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా యేన సకో అస్సమో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మిత్తామచ్చే ఞాతిసాలోహితే ఆమన్తేసి – ‘‘సుణన్తు మే భోన్తో, మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా; సమణో మే గోతమో నిమన్తితో స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన. యేన మే కాయవేయ్యావటికం [కాయవేయ్యావట్టికం (సీ॰ స్యా॰ కం॰), కాయవేయ్యావతికం (క॰)] కరేయ్యాథా’’తి. ‘‘ఏవం, భో’’తి ఖో కేణియస్స జటిలస్స మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా కేణియస్స జటిలస్స పటిస్సుత్వా అప్పేకచ్చే ఉద్ధనాని ఖణన్తి, అప్పేకచ్చే కట్ఠాని ఫాలేన్తి, అప్పేకచ్చే భాజనాని ధోవన్తి, అప్పేకచ్చే ఉదకమణికం పతిట్ఠాపేన్తి, అప్పేకచ్చే ఆసనాని పఞ్ఞపేన్తి. కేణియో పన జటిలో సామంయేవ మణ్డలమాలం పటియాదేతి.

౩౯౭. తేన ఖో పన సమయేన సేలో బ్రాహ్మణో ఆపణే పటివసతి తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం , పదకో, వేయ్యాకరణో, లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో, తీణి చ మాణవకసతాని మన్తే వాచేతి. తేన ఖో పన సమయేన కేణియో జటిలో సేలే బ్రాహ్మణే అభిప్పసన్నో హోతి. అథ ఖో సేలో బ్రాహ్మణో తీహి మాణవకసతేహి పరివుతో జఙ్ఘావిహారం అనుచఙ్కమమానో అనువిచరమానో యేన కేణియస్స జటిలస్స

అస్సమో తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో సేలో బ్రాహ్మణో కేణియస్స జటిలస్స అస్సమే అప్పేకచ్చే ఉద్ధనాని ఖణన్తే, అప్పేకచ్చే కట్ఠాని ఫాలేన్తే, అప్పేకచ్చే భాజనాని ధోవన్తే, అప్పేకచ్చే ఉదకమణికం పతిట్ఠాపేన్తే, అప్పేకచ్చే ఆసనాని పఞ్ఞపేన్తే, కేణియం పన జటిలం సామంయేవ మణ్డలమాలం పటియాదేన్తం. దిస్వాన కేణియం జటిలం ఏతదవోచ – "కిం ను భోతో కేణియస్స ఆవాహో వా భవిస్సతి వివాహో వా భవిస్సతి మహాయఞ్ఞో వా పచ్చుపట్ఠితో, రాజా వా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో నిమన్తితో స్వాతనాయ సద్ధిం బలకాయేనా"తి? "న మే, భో సేల, ఆవాహో భవిస్సతి నపి వివాహో భవిస్సతి నపి రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో నిమన్తితో స్వాతనాయ సద్ధిం బలకాయేన; అపి చ ఖో మే మహాయఞ్ఞో పచ్చుపట్ఠితో. అత్థి, భో, సమణో గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో అఙ్గుత్తరాపేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం అడ్ఢతేళసేహి భిక్ఖుసతేహి ఆపణం అనుప్పత్తో. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'తి. సో మే నిమన్తితో స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా"తి.

"బుద్ధోతి – భో కేణియ, వదేసి"?

"బుద్ధోతి – భో సేల, వదామి".

"బుద్ధోతి – భో కేణియ, వదేసి"?

"బుద్ధోతి – భో సేల, వదామీ"తి.

౩౯౮. అథ ఖో సేలస్స బ్రాహ్మణస్స ఏతదహోసి – "ఘోసోపి ఖో ఏసో దుల్లభో లోకస్మిం – యదిదం 'బుద్ధో'తి [యదిదం బుద్ధో బుద్ధోతి (క.)]. ఆగతాని ఖో పనమ్హాకం మన్తేసు ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని, యేహి సమన్నాగతస్స మహాపురిసస్స ద్వేయేవ గతియో భవన్తి అనఞ్ఞా. సచే అగారం అజ్ఝావసతి, రాజా హోతి చక్కవత్తీ ధమ్మికో ధమ్మరాజా చాతురన్తో విజితావీ జనపదత్థావరియప్పత్తో సత్తరతనసమన్నాగతో. తస్సిమాని సత్త రతనాని భవన్తి, సేయ్యథిదం – చక్కరతనం, హత్థిరతనం, అస్సరతనం, మణిరతనం, ఇత్థిరతనం, గహపతిరతనం, పరిణాయకరతనమేవ సత్తమం. పరోసహస్సం ఖో పనస్స పుత్తా భవన్తి సూరా వీరఙ్గరూపా పరసేనప్పమద్దనా. సో ఇమం పథవిం సాగరపరియన్తం అదణ్డేన అసత్థేన ధమ్మేన అభివిజియ అజ్ఝావసతి. సచే పన అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి, అరహం హోతి సమ్మాసమ్బుద్ధో లోకే వివట్టచ్ఛదో".

"కహం పన, భో కేణియ, ఏతరహి సో భవం గోతమో విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో"తి? ఏవం వుత్తే, కేణియో జటిలో దక్ఖిణం బాహుం పగ్గహేత్వా సేలం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – "యేనేసా, భో సేల, నీలవనరాజీ"తి. అథ ఖో సేలో బ్రాహ్మణో తీహి మాణవకసతేహి సద్ధిం యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి. అథ ఖో సేలో బ్రాహ్మణో తే మాణవకే ఆమన్తేసి – "అప్పసద్దా భోన్తో ఆగచ్ఛన్తు పదే పదం [పాదే పాదం (సీ.)] నిక్ఖిపన్తా; దురాసదా [దూరసద్దా (క.)] హి తే భగవన్తో సీహావ ఏకచరా. యదా చాహం, భో, సమణేన గోతమేన సద్ధిం మన్తేయ్యం, మా మే భోన్తో అన్తరన్తరా కథం ఓపాతేథ. కథాపరియోసానం మే భవన్తో ఆగమేన్తూ"తి. అథ ఖో సేలో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా

భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సేలో బ్రాహ్మణో భగవతో కాయే ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని సమన్నేసి.

అద్దసా ఖో సేలో బ్రాహ్మణో భగవతో కాయే ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని, యేభుయ్యేన ఠపేత్వా ద్వే. ద్వీసు మహాపురిసలక్ఖణేసు కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి – కోసోహితే చ వత్థగుయ్హే, పహూతజివ్హతాయ చ. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – "పస్సతి ఖో మే అయం సేలో బ్రాహ్మణో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణాని, యేభుయ్యేన ఠపేత్వా ద్వే. ద్వీసు మహాపురిసలక్ఖణేసు కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి – కోసోహితే చ వత్థగుయ్హే, పహూతజివ్హతాయ చా"తి. అథ ఖో భగవా తథారూపం ఇద్ధాభిసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖాసి, యథా అద్దస సేలో బ్రాహ్మణో భగవతో కోసోహితం వత్థగుయ్హం. అథ ఖో భగవా జివ్హం నిన్నామేత్వా ఉభోపి కణ్ణసోతాని అనుమసి పటిమసి; ఉభోపి నాసికసోతాని అనుమసి పటిమసి; కేవలమ్పి నలాటమణ్డలం జివ్హాయ ఛాదేసి. అథ ఖో సేలస్స బ్రాహ్మణస్స ఏతదహోసి – "సమన్నాగతో ఖో సమణో గోతమో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణేహి పరిపుణ్ణేహి, నో అపరిపుణ్ణేహి; నో చ ఖో నం జానామి బుద్ధో వా నో వా. సుతం ఖో పన మేతం బ్రాహ్మణానం వుద్ధానం మహల్లకానం ఆచరియపాచరియానం భాసమానానం – 'యే తే భవన్తి అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా తే సకే వణ్ణే భఞ్ఞమానే అత్తానం పాతుకరోన్తీ'తి. యంనూనాహం సమణం గోతమం సమ్ముఖా సారుప్పాహి గాథాహి అభిత్థవేయ్య"న్తి.

౩౯౯. అథ ఖో సేలో బ్రాహ్మణో భగవన్తం సమ్ముఖా సారుప్పాహి గాథాహి అభిత్థవి –

"పరిపుణ్ణకాయో సురుచి, సుజాతో చారుదస్సనో;
సువణ్ణవణ్ణోసి భగవా, సుసుక్కదాఠోసి వీరియవా [విరియవా (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)].

"నరస్స హి సుజాతస్స, యే భవన్తి వియఞ్జనా;
సబ్బే తే తవ కాయస్మిం, మహాపురిసలక్ఖణా.

"పసన్ననేత్తో సుముఖో, బ్రహా [బ్రహ్మా (స్యా॰ కం॰ క॰)] ఉజు పతాపవా;
మజ్ఝే సమణసఙ్ఘస్స, ఆదిచ్చోవ విరోచసి.

"కల్యాణదస్సనో భిక్ఖు, కఞ్చనసన్నిభత్తచో;
కిం తే సమణభావేన, ఏవం ఉత్తమవణ్ణినో.

"రాజా అరహసి భవితుం, చక్కవత్తీ రథేసభో;
చాతురన్తో విజితావీ, జమ్బుసణ్డస్స [జమ్బుమణ్డస్స (క॰)] ఇస్సరో.

"ఖత్తియా భోగిరాజానో, అనుయన్తా [అనుయుత్తా (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] భవన్తు తే;
రాజాభిరాజా మనుజిన్దో, రజ్జం కారేహి గోతమ".

"రాజాహమస్మి సేలాతి, ధమ్మరాజా అనుత్తరో;

ధమ్మేన చక్కం వత్తేమి, చక్కం అప్పటివత్తియం".

"సమ్బుద్ధో పటిజానాసి, ధమ్మరాజా అనుత్తరో;
'ధమ్మేన చక్కం వత్తేమి', ఇతి భాససి గోతమ.

"కో ను సేనాపతి భోతో, సావకో సత్థురన్వయో;
కో తే తమనువత్తేతి, ధమ్మచక్కం పవత్తితం".

"మయా పవత్తితం చక్కం, (సేలాతి భగవా ధమ్మచక్కం అనుత్తరం;
సారిపుత్తో అనువత్తేతి, అనుజాతో తథాగతం.

"అభిఞ్ఞేయ్యం అభిఞ్ఞాతం, భావేతబ్బఞ్చ భావితం;
పహాతబ్బం పహీనం మే, తస్మా బుద్ధోస్మి బ్రాహ్మణ.

"వినయస్సు మయి కఙ్ఖం, అధిముచ్చస్సు బ్రాహ్మణ;
దుల్లభం దస్సనం హోతి, సమ్బుద్ధానం అభిణ్హసో.

"యేసం వే దుల్లభో లోకే, పాతుభావో అభిణ్హసో;
సోహం బ్రాహ్మణ సమ్బుద్ధో, సల్లకత్తో అనుత్తరో.

"బ్రహ్మభూతో అతితులో, మారసేనప్పమద్దనో;
సబ్బామిత్తే వసీ కత్వా, మోదామి అకుతోభయో".

"ఇమం భోన్తో నిసామేథ, యథా భాసతి చక్ఖుమా;
సల్లకత్తో మహావీరో, సీహోవ నదతీ వనే.

"బ్రహ్మభూతం అతితులం, మారసేనప్పమద్దనం;
కో దిస్వా నప్పసీదేయ్య, అపి కణ్హాభిజాతికో.

"యో మం ఇచ్ఛతి అన్వేతు, యో వా నిచ్ఛతి గచ్ఛతు;
ఇధాహం పబ్బజిస్సామి, వరపఞ్ఞస్స సన్తికే".

"ఏతఞ్చే [ఏవఞ్చే (స్యా. కం.)] రుచ్చతి భోతో, సమ్మాసమ్బుద్ధసాసనం [సమ్మాసమ్బుద్ధసాసనే (కత్థచి సుత్తనిపాతే)];
మయమ్పి పబ్బజిస్సామ, వరపఞ్ఞస్స సన్తికే".

"బ్రాహ్మణా తిసతా ఇమే, యాచన్తి పఞ్జలీకతా;
బ్రహ్మచరియం చరిస్సామ, భగవా తవ సన్తికే".

“స్వాక్ఖాతం బ్రహ్మచరియం, (సేలాతి భగవా సన్దిట్ఠికమకాలికం;
యత్థ అమోఘా పబ్బజ్జా, అప్పమత్తస్స సిక్ఖతో”తి.

అలత్థ ఖో సేలో బ్రాహ్మణో సపరిసో భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం.

౪౦౦. అథ ఖో కేణియో జటిలో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సకే అస్సమే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా భగవతో కాలం ఆరోచాపేసి – “కాలో, భో గోతమ, నిట్ఠితం భత్త”న్తి. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన కేణియస్స జటిలస్స అస్సమో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన. అథ ఖో కేణియో జటిలో బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి, సమ్పవారేసి. అథ ఖో కేణియో జటిలో భగవన్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో కేణియం జటిలం భగవా ఇమాహి గాథాహి అనుమోది –

“అగ్గిహుత్తముఖా యఞ్ఞా, సావిత్తీ ఛన్దసో ముఖం;
రాజా ముఖం మనుస్సానం, నదీనం సాగరో ముఖం.

“నక్ఖత్తానం ముఖం చన్దో, ఆదిచ్చో తపతం ముఖం;
పుఞ్ఞం ఆకఙ్ఖమానానం, సఙ్ఘో వే యజతం ముఖ”న్తి.

అథ ఖో భగవా కేణియం జటిలం ఇమాహి గాథాహి అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి.

అథ ఖో ఆయస్మా సేలో సపరిసో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో ఖో పనాయస్మా సేలో సపరిసో అరహతం అహోసి. అథ ఖో ఆయస్మా సేలో సపరిసో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకంసం చీవరం కత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా భగవన్తం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“యం తం సరణమాగమ్మ, ఇతో అట్ఠమి చక్ఖుమా;
సత్తరత్తేన [అనుత్తరేన (క.)] భగవా, దన్తమ్హ తవ సాసనే.

“తువం బుద్ధో తువం సత్థా, తువం మారాభిభూ ముని;
తువం అనుసయే ఛేత్వా, తిణ్ణో తారేసిమం పజం.

“ఉపధీ తే సమతిక్కన్తా, ఆసవా తే పదాలితా;
సీహోవ అనుపాదానో, పహీనభయభేరవో.

“భిక్ఖవో తిసతా ఇమే, తిట్ఠన్తి పఞ్జలీకతా;
పాదే వీర పసారేహి, నాగా వన్దన్తు సత్థునో”తి.

సేలసుత్తం నిట్ఠితం దుతియం.

౩. అస్సలాయనసుత్తం

౪౦౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన నానావేరజ్జకానం బ్రాహ్మణానం పఞ్చమత్తాని బ్రాహ్మణసతాని సావత్థియం పటివసన్తి కేనచిదేవ కరణీయేన. అథ ఖో తేసం బ్రాహ్మణానం ఏతదహోసి – "అయం ఖో సమణో గోతమో చాతువణ్ణిం సుద్ధిం పఞ్ఞపేతి. కో ను ఖో పహోతి సమణేన గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతు"న్తి? తేన ఖో పన సమయేన అస్సలాయనో నామ మాణవో సావత్థియం పటివసతి దహరో, వుత్తసిరో, సోళసవస్సుద్దేసికో జాతియా, తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం, పదకో, వేయ్యాకరణో, లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో. అథ ఖో తేసం బ్రాహ్మణానం ఏతదహోసి – "అయం ఖో అస్సలాయనో మాణవో సావత్థియం పటివసతి దహరో, వుత్తసిరో, సోళసవస్సుద్దేసికో జాతియా, తిణ్ణం వేదానం పారగూ...పే.... అనవయో. సో ఖో పహోతి సమణేన గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతు"న్తి.

అథ ఖో తే బ్రాహ్మణా యేన అస్సలాయనో మాణవో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా అస్సలాయనం మాణవం ఏతదవోచుం – "అయం, భో అస్సలాయన , సమణో గోతమో చాతువణ్ణిం సుద్ధిం పఞ్ఞపేతి. ఏతు భవం అస్సలాయనో సమణేన గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతూ"తి [పటిమన్తేతున్తి (పీ. క.)].

ఏవం వుత్తే, అస్సలాయనో మాణవో తే బ్రాహ్మణే ఏతదవోచ – "సమణో ఖలు, భో, గోతమో ధమ్మవాదీ; ధమ్మవాదినో చ పన దుప్పటిమన్తియా భవన్తి. నాహం సక్కోమి సమణేన గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతు"న్తి. దుతియమ్పి ఖో తే బ్రాహ్మణా అస్సలాయనం మాణవం ఏతదవోచుం – "అయం, భో అస్సలాయన, సమణో గోతమో చాతువణ్ణిం సుద్ధిం పఞ్ఞపేతి. ఏతు భవం అస్సలాయనో సమణేన గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతు [పటిమన్తేతుం (సీ. పీ. క.)]. చరితం ఖో పన భోతా అస్సలాయనేన పరిబ్బాజక"న్తి. దుతియమ్పి ఖో అస్సలాయనో మాణవో తే బ్రాహ్మణే ఏతదవోచ – "సమణో ఖలు, భో, గోతమో ధమ్మవాదీ; ధమ్మవాదినో చ పన దుప్పటిమన్తియా భవన్తి . నాహం సక్కోమి సమణేన గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతు"న్తి. తతియమ్పి ఖో తే బ్రాహ్మణా అస్సలాయనం మాణవం ఏతదవోచుం – "అయం, భో అస్సలాయన, సమణో గోతమో చాతువణ్ణిం సుద్ధిం పఞ్ఞపేతి. ఏతు భవం అస్సలాయనో సమణేన గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతు [పటిమన్తేతుం (సీ. పీ. క.)]. చరితం ఖో పన భోతా అస్సలాయనేన పరిబ్బాజకం. మా భవం అస్సలాయనో అయుద్ధపరాజితం పరాజయీ"తి.

ఏవం వుత్తే, అస్సలాయనో మాణవో తే బ్రాహ్మణే ఏతదవోచ – "అద్ధా ఖో అహం భవన్తో న లభామి. సమణో ఖలు, భో, గోతమో ధమ్మవాదీ; ధమ్మవాదినో చ పన దుప్పటిమన్తియా భవన్తి. నాహం సక్కోమి సమణేన గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతున్తి. అపి చాహం భవన్తానం వచనేన గమిస్సామీ"తి.

౪౦౨. అథ ఖో అస్సలాయనో మాణవో మహతా బ్రాహ్మణగణేన సద్ధిం యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో అస్సలాయనో మాణవో భగవన్తం ఏతదవోచ – "బ్రాహ్మణా, భో గోతమ, ఏవమాహంసు – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో

అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణోవ సుక్కో వణ్ణో, కణ్హో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణోవ సుజ్ఝన్తి, నో అబ్రాహ్మణా; బ్రాహ్మణావ బ్రహ్మునో పుత్తా ఓరసా ముఖతో జాతా బ్రహ్మజా బ్రహ్మనిమ్మితా బ్రహ్మదాయాదా'తి. ఇధ భవం గోతమో కిమాహా"తి? "దిస్సన్తి [దిస్సన్తే (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఖో పన, అస్సలాయన, బ్రాహ్మణానం బ్రాహ్మణియో ఉతునియోపి గబ్భినియోపి విజాయమానాపి పాయమానాపి. తే చ బ్రాహ్మణియోనిజావ సమానా ఏవమాహంసు – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణోవ సుక్కో వణ్ణో, కణ్హో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణావ సుజ్ఝన్తి, నో అబ్రాహ్మణా; బ్రాహ్మణావ బ్రహ్మునో పుత్తా ఓరసా ముఖతో జాతా బ్రహ్మజా బ్రహ్మనిమ్మితా బ్రహ్మదాయాదా'"తి. "కిఞ్చాపి భవం గోతమో ఏవమాహ, అథ ఖ్వేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమేతం మఞ్ఞన్తి – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో…పే.… బ్రహ్మదాయాదా'"తి.

४०३. "తం కిం మఞ్ఞసి, అస్సలాయన, సుతం తే – 'యోనకమ్బోజేసు అఞ్ఞేసు చ పచ్చన్తిమేసు జనపదేసు ద్వేవ వణ్ణా – అయ్యో చేవ దాసో చ; అయ్యో హుత్వా దాసో హోతి, దాసో హుత్వా అయ్యో హోతీ'"తి ? "ఏవం, భో, సుతం తం మే – 'యోనకమ్బోజేసు అఞ్ఞేసు చ పచ్చన్తిమేసు జనపదేసు ద్వేవ వణ్ణా – అయ్యో చేవ దాసో చ; అయ్యో హుత్వా దాసో హోతి, దాసో హుత్వా అయ్యో హోతీ'"తి. "ఏత్థ, అస్సలాయన, బ్రాహ్మణానం కిం బలం, కో అస్సాసో యదేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో…పే.… బ్రహ్మదాయాదా'"తి? "కిఞ్చాపి భవం గోతమో ఏవమాహ, అథ ఖ్వేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమేతం మఞ్ఞన్తి – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో…పే.… బ్రహ్మదాయాదా'"తి.

४०४. "తం కిం మఞ్ఞసి, అస్సలాయన, ఖత్తియోవ ను ఖో పాణాతిపాతీ అదిన్నాదాయీ కామేసుమిచ్ఛాచారీ ముసావాదీ పిసుణవాచో ఫరుసవాచో సమ్ఫప్పలాపీ అభిజ్ఝాలు బ్యాపన్నచిత్తో మిచ్ఛాదిట్ఠి కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య, నో బ్రాహ్మణో? వేస్సోవ ను ఖో…పే.… సుద్దోవ ను ఖో పాణాతిపాతీ అదిన్నాదాయీ కామేసుమిచ్ఛాచారీ ముసావాదీ పిసుణవాచో ఫరుసవాచో సమ్ఫప్పలాపీ అభిజ్ఝాలు బ్యాపన్నచిత్తో మిచ్ఛాదిట్ఠి కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య, నో బ్రాహ్మణో"తి? "నో హిదం, భో గోతమ. ఖత్తియోపి హి, భో గోతమ, పాణాతిపాతీ అదిన్నాదాయీ కామేసుమిచ్ఛాచారీ ముసావాదీ పిసుణవాచో ఫరుసవాచో సమ్ఫప్పలాపీ అభిజ్ఝాలు బ్యాపన్నచిత్తో మిచ్ఛాదిట్ఠి కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్య. బ్రాహ్మణోపి హి, భో గోతమ…పే.… వేస్సోపి హి, భో గోతమ…పే.… సుద్దోపి హి, భో గోతమ…పే.… సబ్బేపి హి, భో గోతమ, చత్తారో వణ్ణా పాణాతిపాతినో అదిన్నాదాయినో కామేసుమిచ్ఛాచారినో ముసావాదినో పిసుణవాచా ఫరుసవాచా సమ్ఫప్పలాపినో అభిజ్ఝాలూ బ్యాపన్నచిత్తా మిచ్ఛాదిట్ఠీ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జేయ్యు"న్తి. "ఏత్థ, అస్సలాయన, బ్రాహ్మణానం కిం బలం, కో అస్సాసో యదేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో…పే.… బ్రహ్మదాయాదా'"తి? "కిఞ్చాపి భవం గోతమో ఏవమాహ, అథ ఖ్వేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమేతం మఞ్ఞన్తి – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో…పే.… బ్రహ్మదాయాదా'"తి.

४०५. "తం కిం మఞ్ఞసి, అస్సలాయన, బ్రాహ్మణోవ ను ఖో పాణాతిపాతా పటివిరతో అదిన్నాదానా పటివిరతో కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో ముసావాదా పటివిరతో పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో

సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో అనభిజ్ఝాలు అబ్యాపన్నచిత్తో సమ్మాదిట్ఠి కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య, నో [నో చ (క.)] ఖత్తియో నో వేస్సో, నో సుద్దో"తి? "నో హిదం, భో గోతమ! ఖత్తియోపి హి, భో గోతమ, పాణాతిపాతా పటివిరతో అదిన్నాదానా పటివిరతో కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో ముసావాదా పటివిరతో పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో అనభిజ్ఝాలు అబ్యాపన్నచిత్తో సమ్మాదిట్ఠి కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్య. బ్రాహ్మణోపి హి, భో గోతమ...పే.... వేస్సోపి హి, భో గోతమ...పే.... సుద్దోపి హి, భో గోతమ...పే.... సబ్బేపి హి, భో గోతమ, చత్తారో వణ్ణా పాణాతిపాతా పటివిరతా అదిన్నాదానా పటివిరతా కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతా ముసావాదా పటివిరతా పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతా ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతా సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతా అనభిజ్ఝాలూ అబ్యాపన్నచిత్తా సమ్మాదిట్ఠీ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జేయ్యు"న్తి. "ఏత్థ, అస్సలాయన , బ్రాహ్మణానం కిం బలం, కో అస్సాసో యదేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో...పే.... బ్రహ్మదాయాదా'"తి? "కిఞ్చాపి భవం గోతమో ఏవమాహ, అథ ఖ్వేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమేతం మఞ్ఞన్తి – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో...పే.... బ్రహ్మదాయాదా'"తి.

౪౦౬. "తం కిం మఞ్ఞసి, అస్సలాయన, బ్రాహ్మణోవ ను ఖో పహోతి అస్మిం పదేసే అవేరం అబ్యాబజ్ఝం మేత్తచిత్తం భావేతుం, నో ఖత్తియో, నో వేస్సో నో సుద్దో"తి? "నో హిదం, భో గోతమ! ఖత్తియోపి హి, భో గోతమ, పహోతి అస్మిం పదేసే అవేరం అబ్యాబజ్ఝం మేత్తచిత్తం భావేతుం; బ్రాహ్మణోపి హి, భో గోతమ... వేస్సోపి హి , భో గోతమ... సుద్దోపి హి, భో గోతమ... సబ్బేపి హి, భో గోతమ, చత్తారో వణ్ణా పహోన్తి అస్మిం పదేసే అవేరం అబ్యాబజ్ఝం మేత్తచిత్తం భావేతు"న్తి. "ఏత్థ, అస్సలాయన, బ్రాహ్మణానం కిం బలం, కో అస్సాసో యదేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో...పే.... బ్రహ్మదాయాదా'"తి? "కిఞ్చాపి భవం గోతమో ఏవమాహ, అథ ఖ్వేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమేతం మఞ్ఞన్తి – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో...పే.... బ్రహ్మదాయాదా'"తి.

౪౦౭. "తం కిం మఞ్ఞసి, అస్సలాయన, బ్రాహ్మణోవ ను ఖో పహోతి సోత్తిసినానిం ఆదాయ నదిం గన్త్వా రజోజల్లం పవాహేతుం, నో ఖత్తియో, నో వేస్సో, నో సుద్దో"తి? "నో హిదం, భో గోతమ! ఖత్తియోపి హి, భో గోతమ, పహోతి సోత్తిసినానిం ఆదాయ నదిం గన్త్వా రజోజల్లం పవాహేతుం, బ్రాహ్మణోపి హి, భో గోతమ... వేస్సోపి హి, భో గోతమ... సుద్దోపి హి, భో గోతమ... సబ్బేపి హి, భో గోతమ, చత్తారో వణ్ణా పహోన్తి సోత్తిసినానిం ఆదాయ నదిం గన్త్వా రజోజల్లం పవాహేతు"న్తి. "ఏత్థ, అస్సలాయన, బ్రాహ్మణానం కిం బలం, కో అస్సాసో యదేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో...పే.... బ్రహ్మదాయాదా'"తి? "కిఞ్చాపి భవం గోతమో ఏవమాహ, అథ ఖ్వేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమేతం మఞ్ఞన్తి – 'బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో...పే.... బ్రహ్మదాయాదా'"తి.

౪౦౮. "తం కిం మఞ్ఞసి, అస్సలాయన, ఇధ రాజా ఖత్తియో ముద్ధావసిత్తో నానాజచ్చానం పురిసానం పురిససతం సన్నిపాతేయ్య – 'ఆయన్తు భోన్తో యే తత్థ ఖత్తియకులా బ్రాహ్మణకులా రాజఞ్ఞకులా ఉప్పన్నా, సాకస్స వా సాలస్స వా [ఉప్పన్నా సాలస్స వా (సీ. పీ.)] సలళస్స వా చన్దనస్స వా పదుమకస్స వా ఉత్తరారణిం ఆదాయ, అగ్గిం అభినిబ్బత్తేన్తు, తేజో పాతుకరోన్తు. ఆయన్తు పన భోన్తో యే తత్థ చణ్డాలకులా నేసాదకులా వేనకులా [వేణకులా (సీ. పీ.), వేణుకులా (స్యా.

కం॰)] రథకారకులా పుక్కుసకులా ఉప్పన్నా, సాపానదోణియా వా సూకరదోణియా వా రజకదోణియా వా ఏరణ్డకట్ఠస్స వా ఉత్తరారణిం ఆదాయ, అగ్గిం అభినిబ్బత్తేన్తు, తేజో పాతుకరోన్తూ’తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, అస్సలాయన, యో ఏవం ను ఖో సో [యో చ ను ఖో (స్యా॰ కం॰ క॰)] ఖత్తియకులా బ్రాహ్మణకులా రాజఞ్ఞకులా ఉప్పన్నేహి సాకస్స వా సాలస్స వా సలళస్స వా చన్దనస్స వా పదుమకస్స వా ఉత్తరారణిం ఆదాయ అగ్గి అభినిబ్బత్తో, తేజో పాతుకతో, సో ఏవ ను ఖ్వాస్స అగ్గి అచ్చిమా చేవ [చ (సీ॰ పీ॰)] వణ్ణవా [వణ్ణిమా (స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)] చ పభస్సరో చ, తేన చ సక్కా అగ్గినా అగ్గికరణీయం కాతుం; యో పన సో చణ్డాలకులా నేసాదకులా వేనకులా రథకారకులా పుక్కుసకులా ఉప్పన్నేహి సాపానదోణియా వా సూకరదోణియా వా రజకదోణియా వా ఏరణ్డకట్ఠస్స వా ఉత్తరారణిం ఆదాయ అగ్గి అభినిబ్బత్తో, తేజో పాతుకతో స్వాస్స అగ్గి న చేవ అచ్చిమా న చ వణ్ణవా న చ పభస్సరో, న చ తేన సక్కా అగ్గినా అగ్గికరణీయం కాతు”న్తి? “నో హిదం, భో గోతమ! యోపి హి సో [యో సో (సీ॰ పీ॰)], భో గోతమ, ఖత్తియకులా బ్రాహ్మణకులా రాజఞ్ఞకులా ఉప్పన్నేహి సాకస్స వా సాలస్స వా సలళస్స వా చన్దనస్స వా పదుమకస్స వా ఉత్తరారణిం ఆదాయ అగ్గి అభినిబ్బత్తో, తేజో పాతుకతో స్వాస్స [సో చస్స (సీ॰ పీ॰), సోపిస్స (స్యా॰ కం॰)] అగ్గి అచ్చిమా చేవ వణ్ణవా చ పభస్సరో చ, తేన చ సక్కా అగ్గినా అగ్గికరణీయం కాతుం; యోపి సో చణ్డాలకులా నేసాదకులా వేనకులా రథకారకులా పుక్కుసకులా ఉప్పన్నేహి సాపానదోణియా వా సూకరదోణియా వా రజకదోణియా వా ఏరణ్డకట్ఠస్స వా ఉత్తరారణిం ఆదాయ అగ్గి అభినిబ్బత్తో, తేజో పాతుకతో, స్వాస్స అగ్గి అచ్చిమా చేవ వణ్ణవా చ పభస్సరో చ, తేన చ సక్కా అగ్గినా అగ్గికరణీయం కాతుం. సబ్బోపి హి, భో గోతమ, అగ్గి అచ్చిమా చేవ వణ్ణవా చ పభస్సరో చ, సబ్బేనపి సక్కా అగ్గినా అగ్గికరణీయం కాతు”న్తి. “ఏత్థ, అస్సలాయన, బ్రాహ్మణానం కిం బలం, కో అస్సాసో యదేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమాహంసు – ‘బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణోవ సుక్కో వణ్ణో, కణ్హో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణావ సుజ్ఝన్తి, నో అబ్రాహ్మణా; బ్రాహ్మణావ బ్రహ్మునో పుత్తా ఓరసా ముఖతో జాతా బ్రహ్మజా బ్రహ్మనిమ్మితా బ్రహ్మదాయాదా’”తి? “కిఞ్చాపి భవం గోతమో ఏవమాహ, అథ ఖ్వేత్థ బ్రాహ్మణా ఏవమేతం మఞ్ఞన్తి – ‘బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో…పే॰… బ్రహ్మదాయాదా’”తి.

౪౦౯. “తం కిం మఞ్ఞసి, అస్సలాయన, ఇధ ఖత్తియకుమారో బ్రాహ్మణకఞ్ఞాయ సద్ధిం సంవాసం కప్పేయ్య, తేసం సంవాసమన్వాయ పుత్తో జాయేథ; యో సో ఖత్తియకుమారేన బ్రాహ్మణకఞ్ఞాయ పుత్తో ఉప్పన్నో, సియా సో మాతుపి సదిసో పితుపి సదిసో, ‘ఖత్తియో’తిపి వత్తబ్బో ‘బ్రాహ్మణో’తిపి వత్తబ్బో”తి? “యో సో, భో గోతమ, ఖత్తియకుమారేన బ్రాహ్మణకఞ్ఞాయ పుత్తో ఉప్పన్నో, సియా సో మాతుపి సదిసో పితుపి సదిసో, ‘ఖత్తియో’తిపి వత్తబ్బో ‘బ్రాహ్మణో’తిపి వత్తబ్బో”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, అస్సలాయన, ఇధ బ్రాహ్మణకుమారో ఖత్తియకఞ్ఞాయ సద్ధిం సంవాసం కప్పేయ్య, తేసం సంవాసమన్వాయ పుత్తో జాయేథ; యో సో బ్రాహ్మణకుమారేన ఖత్తియకఞ్ఞాయ పుత్తో ఉప్పన్నో, సియా సో మాతుపి సదిసో పితుపి సదిసో, ‘ఖత్తియో’తిపి వత్తబ్బో ‘బ్రాహ్మణో’తిపి వత్తబ్బో”తి? “యో సో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణకుమారేన ఖత్తియకఞ్ఞాయ పుత్తో ఉప్పన్నో, సియా సో మాతుపి సదిసో పితుపి సదిసో, ‘ఖత్తియో’తిపి వత్తబ్బో ‘బ్రాహ్మణో’తిపి వత్తబ్బో”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, అస్సలాయన ఇధ వళవం గద్రభేన సమ్పయోజేయ్యుం [సంయోజేయ్య (క.)], తేసం సమ్పయోగమన్వాయ కిసోరో జాయేథ; యో సో వళవాయ గద్రభేన కిసోరో ఉప్పన్నో, సియా సో మాతుపి సదిసో పితుపి సదిసో, ‘అస్సో’తిపి వత్తబ్బో ‘గద్రభో’తిపి వత్తబ్బో”తి? “కుణ్డఞ్హి సో [వేకురఞ్జాయ హి సో (సీ. పీ.), సో కుమారణ్డుపి సో (స్యా. కం.), వేకులజో హి సో (?)], భో గోతమ, అస్సతరో హోతి. ఇదం హిస్స , భో గోతమ, నానాకరణం పస్సామి; అముత్ర చ పనేసానం న కిఞ్చి నానాకరణం పస్సామీ”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, అస్సలాయన, ఇధాస్సు ద్వే మాణవకా భాతరో సఉదరియా, ఏకో అజ్ఝాయకో ఉపనీతో ఏకో అనజ్ఝాయకో అనుపనీతో. కమేత్థ బ్రాహ్మణా పఠమం భోజేయ్యుం సద్ధే వా థాలిపాకే వా యఞ్ఞే వా పాహునే వా”తి? “యో సో, భో గోతమ, మాణవకో అజ్ఝాయకో ఉపనీతో తమేత్థ బ్రాహ్మణా పఠమం భోజేయ్యుం సద్ధే వా థాలిపాకే వా యఞ్ఞే వా పాహునే వా. కిఞ్హి, భో గోతమ, అనజ్ఝాయకే అనుపనీతే దిన్నం మహప్ఫలం భవిస్సతీ”తి?

“తం కిం మఞ్ఞసి, అస్సలాయన, ఇధాస్సు ద్వే మాణవకా భాతరో సఉదరియా, ఏకో అజ్ఝాయకో ఉపనీతో దుస్సీలో పాపధమ్మో, ఏకో అనజ్ఝాయకో అనుపనీతో సీలవా కల్యాణధమ్మో. కమేత్థ బ్రాహ్మణా పఠమం భోజేయ్యుం సద్ధే వా థాలిపాకే వా యఞ్ఞే వా పాహునే వా”తి? “యో సో, భో గోతమ, మాణవకో అనజ్ఝాయకో అనుపనీతో సీలవా కల్యాణధమ్మో తమేత్థ బ్రాహ్మణా పఠమం భోజేయ్యుం సద్ధే వా థాలిపాకే వా యఞ్ఞే వా పాహునే వా. కిఞ్హి, భో గోతమ, దుస్సీలే పాపధమ్మే దిన్నం మహప్ఫలం భవిస్సతీ”తి?

“పుబ్బే ఖో త్వం, అస్సలాయన, జాతిం అగమాసి; జాతిం గన్త్వా మన్తే అగమాసి; మన్తే గన్త్వా తపే అగమాసి; తపే గన్త్వా [మన్తే గన్త్వా తమేతం త్వం (సీ. పీ.), మన్తే గన్త్వా తమేవ ఠపేత్వా (స్యా. కం.)] చాతువణ్ణిం సుద్ధిం పచ్చాగతో, యమహం పఞ్ఞపేమీ”తి. ఏవం వుత్తే, అస్సలాయనో మాణవో తుణ్హీభూతో మఙ్కుభూతో పత్తక్ఖన్ధో అధోముఖో పజ్ఝాయన్తో అప్పటిభానో నిసీది.

౪౧౦. అథ ఖో భగవా అస్సలాయనం మాణవం తుణ్హీభూతం మఙ్కుభూతం పత్తక్ఖన్ధం అధోముఖం పజ్ఝాయన్తం అప్పటిభానం విదిత్వా అస్సలాయనం మాణవం ఏతదవోచ – “భూతపుబ్బం, అస్సలాయన, సత్తన్నం బ్రాహ్మణిసీనం అరఞ్ఞాయతనే పణ్ణకుటీసు సమ్మన్తానం [వసన్తానం (సీ.)] ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం హోతి – ‘బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో…పే.… బ్రహ్మదాయాదా’తి. అస్సోసి ఖో , అస్సలాయన, అసితో దేవలో ఇసి – ‘సత్తన్నం కిర బ్రాహ్మణిసీనం అరఞ్ఞాయతనే పణ్ణకుటీసు సమ్మన్తానం ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో… పే.… బ్రహ్మదాయాదా’తి. అథ ఖో, అస్సలాయన, అసితో దేవలో ఇసి కేసమస్సుం కప్పేత్వా మఞ్జిట్ఠవణ్ణాని దుస్సాని నివాసేత్వా పటలియో [అటలియో (సీ. పీ.), అగలియో (స్యా. కం.)] ఉపాహనా ఆరుహిత్వా జాతరూపమయం దణ్డం గహేత్వా సత్తన్నం బ్రాహ్మణిసీనం పత్థణ్డిలే పాతురహోసి. అథ ఖో, అస్సలాయన, అసితో దేవలో ఇసి సత్తన్నం బ్రాహ్మణిసీనం పత్థణ్డిలే చఙ్కమమానో ఏవమాహ – ‘హన్ద, కో ను ఖో ఇమే భవన్తో బ్రాహ్మణిసయో గతా [గన్తా (స్యా. కం. క.)]; హన్ద, కో ను ఖో ఇమే భవన్తో బ్రాహ్మణిసయో గతా’తి? అథ ఖో, అస్సలాయన, సత్తన్నం బ్రాహ్మణిసీనం ఏతదహోసి – ‘కో నాయం గామణ్డలరూపో వియ సత్తన్నం బ్రాహ్మణిసీనం పత్థణ్డిలే చఙ్కమమానో ఏవమాహ – ‘హన్ద, కో ను ఖో ఇమే భవన్తో బ్రాహ్మణిసయో గతా; హన్ద, కో ను ఖో ఇమే భవన్తో బ్రాహ్మణిసయో గతాతి? హన్ద, నం అభిసపామా’తి. అథ ఖో,

అస్సలాయన, సత్త బ్రాహ్మణిసయో అసితం దేవలం ఇసిం అభిసపింసు – ‘భస్మా, వసల [వసలీ (పీ.), వసలి (క.), చపలీ (స్యా. కం.)], హోహి; భస్మా, వసల, హోహీ’తి [భస్మా వసల హోహీతి అభిసపవచనం సీ. పీ. పోత్థకేసు సకిదేవ ఆగతం]. యథా యథా ఖో, అస్సలాయన, సత్త బ్రాహ్మణిసయో అసితం దేవలం ఇసిం అభిసపింసు తథా తథా అసితో దేవలో ఇసి అభిరూపతరో చేవ హోతి దస్సనీయతరో చ పాసాదికతరో చ. అథ ఖో, అస్సలాయన, సత్తన్నం బ్రాహ్మణిసీనం ఏతదహోసి – ‘మోఘం వత నో తపో, అఫలం బ్రహ్మచరియం. మయఞ్హి పుబ్బే యం అభిసపామ – భస్మా, వసల, హోహి; భస్మా, వసల, హోహీతి భస్మావ భవతి ఏకచ్చో. ఇమం పన మయం యథా యథా అభిసపామ తథా తథా అభిరూపతరో చేవ హోతి దస్సనీయతరో చ పాసాదికతరో చా’తి. ‘న భవన్తానం మోఘం తపో, నాఫలం బ్రహ్మచరియం. ఇఙ్ఘ భవన్తో, యో మయి మనోపదోసో తం పజహథా’తి. ‘యో భవతి మనోపదోసో తం పజహామ. కో ను భవం హోతీ’తి? ‘సుతో ను భవతం – అసితో దేవలో ఇసీ’తి? ‘ఏవం, భో’. ‘సో ఖ్వాహం, భో, హోమీ’తి. అథ ఖో, అస్సలాయన, సత్త బ్రాహ్మణిసయో అసితం దేవలం ఇసిం అభివాదేతుం ఉపక్కమింసు.

౪౧౧. “అథ ఖో, అస్సలాయన, అసితో దేవలో ఇసి సత్త బ్రాహ్మణిసయో ఏతదవోచ – ‘సుతం మేతం, భో, సత్తన్నం కిర బ్రాహ్మణిసీనం అరఞ్ఞాయతనే పణ్ణకుటీసు సమ్మన్తానం ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – బ్రాహ్మణోవ సేట్ఠో వణ్ణో, హీనో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణోవ సుక్కో వణ్ణో , కణ్హో అఞ్ఞో వణ్ణో; బ్రాహ్మణావ సుజ్ఝన్తి, నో అబ్రాహ్మణా; బ్రాహ్మణావ బ్రహ్మునో పుత్తా ఓరసా ముఖతో జాతా బ్రహ్మజా బ్రహ్మనిమ్మితా బ్రహ్మదాయాదా’తి. ‘ఏవం, భో’.

“‘జానన్తి పన భోన్తో – యా జనికా మాతా [జనిమాతా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] బ్రాహ్మణంయేవ అగమాసి, నో అబ్రాహ్మణ’న్తి? ‘నో హిదం, భో’.

“‘జానన్తి పన భోన్తో – యా జనికామాతు [జనిమాతు (సీ. స్యా. కం. పీ.)] మాతా యావ సత్తమా మాతుమాతామహయుగా బ్రాహ్మణంయేవ అగమాసి, నో అబ్రాహ్మణ’న్తి? ‘నో హిదం, భో’.

“‘జానన్తి పన భోన్తో – యో జనకో పితా [జనిపితా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] బ్రాహ్మణింయేవ అగమాసి, నో అబ్రాహ్మణి’న్తి? ‘నో హిదం, భో’.

“‘జానన్తి పన భోన్తో – యో జనకపితు [జనిపితు (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పితా యావ సత్తమా పితుపితామహయుగా బ్రాహ్మణింయేవ అగమాసి, నో అబ్రాహ్మణి’న్తి? ‘నో హిదం, భో’.

“‘జానన్తి పన భోన్తో – యథా గబ్భస్స అవక్కన్తి హోతీ’తి [న మయం జానామ భో యథా గబ్భస్స అవక్కన్తి హోతీతి. యథా కథం పన భో గబ్భస్స అవక్కన్తి హోతీతి. (క.)]? ‘జానామ మయం, భో – యథా గబ్భస్స అవక్కన్తి హోతి [న మయం జానామ భో యథా గబ్భస్స అవక్కన్తి హోతీతి. యథా కథం పన భో గబ్భస్స అవక్కన్తి హోతీతి. (క.)]. ఇధ మాతాపితరో చ సన్నిపతితా హోన్తి, మాతా చ ఉతునీ హోతి, గన్ధబ్బో చ పచ్చుపట్ఠితో హోతి; ఏవం తిణ్ణం సన్నిపాతా గబ్భస్స అవక్కన్తి హోతీ’తి.

‘‘‘జానన్తి పన భోన్తో – తగ్ఘ [యగ్ఘే (సీ. స్యా. కం. పీ.)], సో గన్ధబ్బో ఖత్తియో వా బ్రాహ్మణో వా వేస్సో వా సుద్దో వా’తి? ‘న మయం, భో, జానామ – తగ్ఘ సో గన్ధబ్బో ఖత్తియో వా బ్రాహ్మణో వా వేస్సో వా సుద్దో వా’తి. ‘ఏవం సన్తే, భో, జానాథ – కే తుమ్హే హోథా’తి? ‘ఏవం సన్తే, భో , న మయం జానామ – కే మయం హోమా’తి. తే హి నామ, అస్సలాయన, సత్త బ్రాహ్మణిసయో అసితేన దేవలేన ఇసినా సకే జాతివాదే సమనుయుఞ్జీయమానా సమనుగ్గాహీయమానా సమనుభాసీయమానా న సమ్పాయిస్సన్తి; కిం పన త్వం ఏతరహి మయా సకస్మిం జాతివాదే సమనుయుఞ్జీయమానో సమనుగ్గాహీయమానో సమనుభాసీయమానో సమ్పాయిస్ససి, యేసం త్వం సాచరియకో న పుణ్ణో దబ్బిగాహో’’తి.

ఏవం వుత్తే, అస్సలాయనో మాణవో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘అభిక్కన్తం, భో గోతమ...పే.... ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత’’న్తి.

అస్సలాయనసుత్తం నిట్ఠితం తతియం.

౪. ఘోటముఖసుత్తం

౪౧౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా ఉదేనో బారాణసియం విహరతి ఖేమియమ్బవనే. తేన ఖో పన సమయేన ఘోటముఖో బ్రాహ్మణో బారాణసిం అనుప్పత్తో హోతి కేనచిదేవ కరణీయేన. అథ ఖో ఘోటముఖో బ్రాహ్మణో జఙ్ఘావిహారం అనుచఙ్కమమానో అనువిచరమానో యేన ఖేమియమ్బవనం తేనుపసఙ్కమి. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా ఉదేనో అబ్భోకాసే చఙ్కమతి. అథ ఖో ఘోటముఖో బ్రాహ్మణో యేనాయస్మా ఉదేనో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా ఉదేనేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఆయస్మన్తం ఉదేనం చఙ్కమన్తం అనుచఙ్కమమానో ఏవమాహ – ‘‘అమ్భో సమణ, ‘నత్థి ధమ్మికో పరిబ్బజో’ [పరిబ్బాజో (సీ. పీ.)] – ఏవం మే ఏత్థ హోతి. తఞ్చ ఖో భవన్తరూపానం వా అదస్సనా, యో వా పనేత్థ ధమ్మో’’తి.

ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా ఉదేనో చఙ్కమా ఓరోహిత్వా విహారం పవిసిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. ఘోటముఖోపి ఖో బ్రాహ్మణో చఙ్కమా ఓరోహిత్వా విహారం పవిసిత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితం ఖో ఘోటముఖం బ్రాహ్మణం ఆయస్మా ఉదేనో ఏతదవోచ – ‘‘సంవిజ్జన్తి [సంవిజ్జన్తే (బహూసు)] ఖో, బ్రాహ్మణ, ఆసనాని. సచే ఆకఙ్ఖసి, నిసీదా’’తి. ‘‘ఏతదేవ ఖో పన మయం భోతో ఉదేనస్స ఆగమయమానా (న) నిసీదామ. కథఞ్హి నామ మాదిసో పుబ్బే అనిమన్తితో ఆసనే నిసీదితబ్బం మఞ్ఞేయ్యా’’తి? అథ ఖో ఘోటముఖో బ్రాహ్మణో అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఘోటముఖో బ్రాహ్మణో ఆయస్మన్తం ఉదేనం ఏతదవోచ – ‘‘అమ్భో సమణ, ‘నత్థి ధమ్మికో పరిబ్బజో’ – ఏవం మే ఏత్థ హోతి. తఞ్చ ఖో భవన్తరూపానం వా అదస్సనా, యో వా పనేత్థ ధమ్మో’’తి. ‘‘సచే ఖో పన మే త్వం, బ్రాహ్మణ, అనుఞ్ఞేయ్యం అనుజానేయ్యాసి, పటిక్కోసితబ్బఞ్చ పటిక్కోసేయ్యాసి; యస్స చ పన మే భాసితస్స అత్థం న జానేయ్యాసి, మమంయేవ తత్థ ఉత్తరి పటిపుచ్ఛేయ్యాసి – ‘ఇదం, భో ఉదేన, కథం, ఇమస్స క్వత్థో’తి? ఏవం కత్వా సియా నో ఏత్థ కథాసల్లాపో’’తి. ‘‘అనుఞ్ఞేయ్యం ఖ్వాహం భోతో ఉదేనస్స అనుజానిస్సామి, పటిక్కోసితబ్బఞ్చ పటిక్కోసిస్సామి; యస్స చ పనాహం భోతో ఉదేనస్స భాసితస్స అత్థం న జానిస్సామి, భవన్తంయేవ తత్థ ఉదేనం ఉత్తరి పటిపుచ్ఛిస్సామి – ‘ఇదం, భో ఉదేన, కథం, ఇమస్స క్వత్థో’తి? ఏవం కత్వా హోతు నో ఏత్థ కథాసల్లాపో’’తి.

౪౧౩. “చత్తారోమే, బ్రాహ్మణ, పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం. కతమే చత్తారో? ఇధ, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చో పుగ్గలో అత్తన్తపో హోతి అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో. ఇధ పన, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చో పుగ్గలో పరన్తపో హోతి పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో. ఇధ పన, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చో పుగ్గలో అత్తన్తపో చ హోతి అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో పరన్తపో చ పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో. ఇధ పన, బ్రాహ్మణ , ఏకచ్చో పుగ్గలో నేవత్తన్తపో హోతి నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో, న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో. సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతి. ఇమేసం, బ్రాహ్మణ, చతున్నం పుగ్గలానం కతమో తే పుగ్గలో చిత్తం ఆరాధేతీ”తి?

“య్వాయం, భో ఉదేన, పుగ్గలో అత్తన్తపో అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో అయం మే పుగ్గలో చిత్తం నారాధేతి; యోపాయం, భో ఉదేన, పుగ్గలో పరన్తపో పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో అయమ్పి మే పుగ్గలో చిత్తం నారాధేతి; యోపాయం, భో ఉదేన, పుగ్గలో అత్తన్తపో చ అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో పరన్తపో చ పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో అయమ్పి మే పుగ్గలో చిత్తం నారాధేతి; యో చ ఖో అయం, భో ఉదేన, పుగ్గలో నేవత్తన్తపో నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతి. అయమేవ మే పుగ్గలో చిత్తం ఆరాధేతీ”తి.

“కస్మా పన తే, బ్రాహ్మణ, ఇమే తయో పుగ్గలా చిత్తం నారాధేన్తీ”తి? “య్వాయం, భో ఉదేన, పుగ్గలో అత్తన్తపో అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో సో అత్తానం సుఖకామం దుక్ఖపటిక్కూలం ఆతాపేతి పరితాపేతి; ఇమినా మే అయం పుగ్గలో చిత్తం నారాధేతి. యోపాయం , భో ఉదేన, పుగ్గలో పరన్తపో పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో సో పరం సుఖకామం దుక్ఖపటిక్కూలం ఆతాపేతి పరితాపేతి; ఇమినా మే అయం పుగ్గలో చిత్తం నారాధేతి. యోపాయం, భో ఉదేన, పుగ్గలో అత్తన్తపో చ అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో పరన్తపో చ పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో సో అత్తానఞ్చ పరఞ్చ సుఖకామం దుక్ఖపటిక్కూలం ఆతాపేతి పరితాపేతి; ఇమినా మే అయం పుగ్గలో చిత్తం నారాధేతి. యో చ ఖో అయం, భో ఉదేన, పుగ్గలో నేవత్తన్తపో నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతి, సో అత్తానఞ్చ పరఞ్చ సుఖకామం దుక్ఖపటిక్కూలం నేవ ఆతాపేతి న పరితాపేతి; ఇమినా మే అయం పుగ్గలో చిత్తం ఆరాధేతీ”తి.

౪౧౪. “ద్వేమా, బ్రాహ్మణ, పరిసా. కతమా ద్వే? ఇధ, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చా పరిసా సారత్తరత్తా మణికుణ్డలేసు పుత్తభరియం పరియేసతి, దాసిదాసం పరియేసతి, ఖేత్తవత్థుం పరియేసతి, జాతరూపరజతం పరియేసతి.

“ఇధ పన, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చా పరిసా అసారత్తరత్తా మణికుణ్డలేసు పుత్తభరియం పహాయ, దాసిదాసం పహాయ, ఖేత్తవత్థుం పహాయ, జాతరూపరజతం పహాయ, అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా. స్వాయం, బ్రాహ్మణ, పుగ్గలో నేవత్తన్తపో నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో. సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతి. ఇధ కతమం త్వం, బ్రాహ్మణ, పుగ్గలం కతమాయ పరిసాయ బహులం సమనుపస్ససి – యా చాయం పరిసా సారత్తరత్తా మణికుణ్డలేసు

పుత్తభరియం పరియేసతి దాసిదాసం పరియేసతి ఖేత్తవత్థుం పరియేసతి జాతరూపరజతం పరియేసతి, యా చాయం పరిసా అసారత్తరత్తా మణికుణ్డలేసు పుత్తభరియం పహాయ దాసిదాసం పహాయ ఖేత్తవత్థుం పహాయ జాతరూపరజతం పహాయ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా"తి?

"య్వాయం , భో ఉదేన, పుగ్గలో నేవత్తన్తపో నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతి; ఇమాహం పుగ్గలం యాయం పరిసా అసారత్తరత్తా మణికుణ్డలేసు పుత్తభరియం పహాయ దాసిదాసం పహాయ ఖేత్తవత్థుం పహాయ జాతరూపరజతం పహాయ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా ఇమిస్సం పరిసాయం బహులం సమనుపస్సామీ"తి.

"ఇదానేవ ఖో పన తే, బ్రాహ్మణ, భాసితం – 'మయం ఏవం ఆజానామ – అమ్భో సమణ, నత్థి ధమ్మికో పరిబ్బజో, ఏవం మే ఏత్థ హోతి. తఞ్చ ఖో భవన్తరూపానం వా అదస్సనా, యో వా పనేత్థ ధమ్మో'"తి. "అద్ధా మేసా, భో ఉదేన, సానుగ్గహా వాచా భాసితా. 'అత్థి ధమ్మికో పరిబ్బజో' – ఏవం మే ఏత్థ హోతి. ఏవఞ్చ పన మం భవం ఉదేనో ధారేతు. యే చ మే భోతా ఉదేనేన చత్తారో పుగ్గలా సంఖిత్తేన వుత్తా విత్థారేన అవిభత్తా, సాధు మే భవం, ఉదేనో ఇమే చత్తారో పుగ్గలే విత్థారేన విభజతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా"తి. "తేన హి, బ్రాహ్మణ, సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భో"తి ఖో ఘోటముఖో బ్రాహ్మణో ఆయస్మతో ఉదేనస్స పచ్చస్సోసి. ఆయస్మా ఉదేనో ఏతదవోచ –

౪౧౩. "కతమో చ, బ్రాహ్మణ, పుగ్గలో అత్తన్తపో అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో? ఇధ, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చో పుగ్గలో అచేలకో హోతి ముత్తాచారో హత్థాపలేఖనో నఏహిభద్దన్తికో నతిట్ఠభద్దన్తికో, నాభిహటం న ఉద్దిస్సకతం న నిమన్తనం సాదియతి. సో న కుమ్భిముఖా పటిగ్గణ్హాతి, న కళోపిముఖా పటిగ్గణ్హాతి, న ఏళకమన్తరం, న దణ్డమన్తరం, న ముసలమన్తరం, న ద్విన్నం భుఞ్జమానానం, న గబ్భినియా, న పాయమానాయ , న పురిసన్తరగతాయ, న సఙ్కిత్తీసు, న యత్థ సా ఉపట్ఠితో హోతి, న యత్థ మక్ఖికా సణ్డసణ్డచారినీ, న మచ్ఛం న మంసం, న సురం న మేరయం న థుసోదకం పివతి. సో ఏకాగారికో వా హోతి ఏకాలోపికో, ద్వాగారికో వా హోతి ద్వాలోపికో…పే.… సత్తాగారికో వా హోతి సత్తాలోపికో; ఏకిస్సాపి దత్తియా యాపేతి, ద్వీహిపి దత్తీహి యాపేతి…పే.… సత్తహిపి దత్తీహి యాపేతి; ఏకాహికమ్పి ఆహారం ఆహారేతి, ద్వీహికమ్పి ఆహారం ఆహారేతి…పే.… సత్తాహికమ్పి ఆహారం ఆహారేతి – ఇతి ఏవరూపం అద్ధమాసికం పరియాయభత్తభోజనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. సో సాకభక్ఖో వా హోతి, సామాకభక్ఖో వా హోతి, నీవారభక్ఖో వా హోతి, దద్దులభక్ఖో వా హోతి , హటభక్ఖో వా హోతి, కణభక్ఖో వా హోతి, ఆచామభక్ఖో వా హోతి, పిఞ్ఞాకభక్ఖో వా హోతి, తిణభక్ఖో వా హోతి, గోమయభక్ఖో వా హోతి, వనమూలఫలాహారో యాపేతి పవత్తఫలభోజీ. సో సాణానిపి ధారేతి, మసాణానిపి ధారేతి, ఛవదుస్సానిపి ధారేతి, పంసుకూలానిపి ధారేతి, తిరీటానిపి ధారేతి, అజినమ్పి ధారేతి, అజినక్ఖిపమ్పి ధారేతి, కుసచీరమ్పి ధారేతి, వాకచీరమ్పి ధారేతి, ఫలకచీరమ్పి ధారేతి, కేసకమ్బలమ్పి ధారేతి, వాళకమ్బలమ్పి ధారేతి, ఉలూకపక్ఖమ్పి ధారేతి; కేసమస్సులోచకోపి హోతి కేసమస్సులోచనానుయోగమనుయుత్తో , ఉబ్భట్ఠకోపి హోతి ఆసనపటిక్ఖిత్తో, ఉక్కుటికోపి హోతి ఉక్కుటికప్పధానమనుయుత్తో, కణ్టకాపస్సయికోపి హోతి కణ్టకాపస్సయే సేయ్యం కప్పేతి; సాయతతియకమ్పి ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి – ఇతి ఏవరూపం అనేకవిహితం కాయస్స

ఆతాపనపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, పుగ్గలో అత్తన్తపో అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో.

౪౧౬. "కతమో చ, బ్రాహ్మణ, పుగ్గలో పరన్తపో పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో? ఇధ, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చో పుగ్గలో ఓరబ్భికో హోతి సూకరికో సాకుణికో మాగవికో లుద్దో మచ్ఛఘాతకో చోరో చోరఘాతకో గోఘాతకో బన్ధనాగారికో – యే వా పనఞ్ఞేపి కేచి కురూరకమ్మన్తా. అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, పుగ్గలో పరన్తపో పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో.

౪౧౭. "కతమో చ, బ్రాహ్మణ, పుగ్గలో అత్తన్తపో చ అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో, పరన్తపో చ పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో? ఇధ, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చో పుగ్గలో రాజా వా హోతి ఖత్తియో ముద్ధావసిత్తో, బ్రాహ్మణో వా మహాసాలో. సో పురత్థిమేన నగరస్స నవం సన్ధాగారం కారాపేత్వా కేసమస్సుం ఓహారేత్వా ఖరాజినం నివాసేత్వా సప్పితేలేన కాయం అబ్భఞ్జిత్వా మగవిసాణేన పిట్ఠిం కణ్డువమానో నవం సన్ధాగారం పవిసతి సద్ధిం మహేసియా బ్రాహ్మణేన చ పురోహితేన. సో తత్థ అనన్తరహితాయ భూమియా హరితుపలిత్తాయ సేయ్యం కప్పేతి. ఏకిస్సాయ గావియా సరూపవచ్ఛాయ యం ఏకస్మిం థనే ఖీరం హోతి తేన రాజా యాపేతి, యం దుతియస్మిం థనే ఖీరం హోతి తేన మహేసీ యాపేతి, యం తతియస్మిం థనే ఖీరం హోతి తేన బ్రాహ్మణో పురోహితో యాపేతి, యం చతుత్థస్మిం థనే ఖీరం హోతి తేన అగ్గిం జుహతి, అవసేసేన వచ్ఛకో యాపేతి. సో ఏవమాహ – 'ఏత్తకా ఉసభా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా వచ్ఛతరా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా వచ్ఛతరియో హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా అజా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ', ఏత్తకా ఉరబ్భా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా అస్సా హఞ్ఞన్తు యఞ్ఞత్థాయ, ఏత్తకా రుక్ఖా ఛిజ్జన్తు యూపత్థాయ, ఏత్తకా దబ్భా లూయన్తు బరిహిసత్థాయా'తి. యేపిస్స తే హోన్తి 'దాసా'తి వా 'పేస్సా'తి వా 'కమ్మకరా'తి వా తేపి దణ్డతజ్జితా భయతజ్జితా అస్సుముఖా రుదమానా పరికమ్మాని కరోన్తి. అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, పుగ్గలో అత్తన్తపో చ అత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో , పరన్తపో చ పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో.

౪౧౮. "కతమో చ, బ్రాహ్మణ, పుగ్గలో నేవత్తన్తపో నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో, న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో; సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతి? ఇధ, బ్రాహ్మణ, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. తం ధమ్మం సుణాతి గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా అఞ్ఞతరస్మిం వా కులే పచ్చాజాతో. సో తం ధమ్మం సుత్వా తథాగతే సద్ధం పటిలభతి. సో తేన సద్ధాపటిలాభేన సమన్నాగతో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'సమ్బాధో ఘరావాసో రజోపథో అబ్భోకాసో పబ్బజ్జా. నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి. సో అపరేన సమయేన అప్పం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ మహన్తం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ, అప్పం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ మహన్తం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ, కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా

అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో భిక్ఖూనం సిక్ఖాసాజీవసమాపన్నో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతి.

“అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి దిన్నాదాయీ దిన్నపాటికఙ్ఖీ. అథేనేన సుచిభూతేన అత్తనా విహరతి.

“అబ్రహ్మచరియం పహాయ బ్రహ్మచారీ హోతి ఆరాచారీ విరతో మేథునా గామధమ్మా.

“ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో హోతి సచ్చవాదీ సచ్చసన్ధో థేతో పచ్చయికో అవిసంవాదకో లోకస్స.

“పిసుణం వాచం పహాయ పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి; ఇతో సుత్వా న అముత్ర అక్ఖాతా ఇమేసం భేదాయ, అముత్ర వా సుత్వా న ఇమేసం అక్ఖాతా అమూసం భేదాయ. ఇతి భిన్నానం వా సన్ధాతా సహితానం వా అనుప్పదాతా, సమగ్గారామో సమగ్గరతో సమగ్గనన్దీ సమగ్గకరణిం వాచం భాసితా హోతి.

“ఫరుసం వాచం పహాయ ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి. యా సా వాచా నేలా కణ్ణసుఖా పేమనీయా హదయఙ్గమా పోరీ బహుజనకన్తా బహుజనమనాపా తథారూపిం వాచం భాసితా హోతి.

“సమ్ఫప్పలాపం పహాయ సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి, కాలవాదీ భూతవాదీ అత్థవాదీ ధమ్మవాదీ వినయవాదీ, నిధానవతిం వాచం భాసితా కాలేన సాపదేసం పరియన్తవతిం అత్థసంహితం.

“సో బీజగామభూతగామసమారమ్భా పటివిరతో హోతి . ఏకభత్తికో హోతి రత్తూపరతో విరతో వికాలభోజనా. నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనా పటివిరతో హోతి. మాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానా పటివిరతో హోతి. ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతో హోతి. జాతరూపరజతపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. ఆమకధఞ్ఞపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. ఆమకమంసపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. ఇత్థికుమారికపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. దాసిదాసపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. అజేళకపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. కుక్కుటసూకరపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. హత్థిగవస్సవళవపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. ఖేత్తవత్థుపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి. దూతేయ్యపహిణగమనానుయోగా పటివిరతో హోతి. కయవిక్కయా పటివిరతో హోతి. తులాకూటకంసకూటమానకూటా పటివిరతో హోతి. ఉక్కోటనవఞ్చననికతిసాచియోగా పటివిరతో హోతి. ఛేదనవధబన్ధనవిపరామోసఆలోపసహసాకారా పటివిరతో హోతి.

“సో సన్తుట్ఠో హోతి కాయపరిహారికేన చీవరేన, కుచ్ఛిపరిహారికేన పిణ్డపాతేన. సో యేన యేనేవ పక్కమతి సమాదాయేవ పక్కమతి. సేయ్యథాపి నామ పక్ఖీ సకుణో యేన యేనేవ డేతి సపత్తభారోవ డేతి, ఏవమేవ భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి కాయపరిహారికేన చీవరేన, కుచ్ఛిపరిహారికేన పిణ్డపాతేన. సో యేన యేనేవ పక్కమతి సమాదాయేవ పక్కమతి. సో ఇమినా అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అనవజ్జసుఖం పటిసంవేదేతి.

౪౧౯. “సో చక్ఖునా రూపం దిస్వా న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా...పే.... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా... జివ్హాయ రసం

సాయిత్వా… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ . యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సో ఇమినా అరియేన ఇన్ద్రియసంవరేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అబ్యాసేకసుఖం పటిసంవేదేతి.

“సో అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ హోతి, ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీ హోతి, సమిఞ్జితే పసారితే సమ్పజానకారీ హోతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సమ్పజానకారీ హోతి, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సమ్పజానకారీ హోతి, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి.

“సో ఇమినా చ అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో, (ఇమాయ చ అరియాయ సన్తుట్ఠియా సమన్నాగతో,) [పస్స మ॰ ని॰ ౧.౨౯౬] ఇమినా చ అరియేన ఇన్ద్రియసంవరేన సమన్నాగతో, ఇమినా చ అరియేన సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో వివిత్తం సేనాసనం భజతి అరఞ్ఞం రుక్ఖమూలం పబ్బతం కన్దరం గిరిగుహం సుసానం వనపత్థం అబ్భోకాసం పలాలపుఞ్జం. సో పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా, ఉజుం కాయం పణిధాయ, పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో అభిజ్ఝం లోకే పహాయ విగతాభిజ్ఝేన చేతసా విహరతి, అభిజ్ఝాయ చిత్తం పరిసోధేతి; బ్యాపాదపదోసం పహాయ అబ్యాపన్నచిత్తో విహరతి సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ, బ్యాపాదపదోసా చిత్తం పరిసోధేతి; థినమిద్ధం పహాయ విగతథినమిద్ధో విహరతి ఆలోకసఞ్ఞీ సతో సమ్పజానో, థినమిద్ధా చిత్తం పరిసోధేతి; ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహాయ అనుద్ధతో విహరతి అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చా చిత్తం పరిసోధేతి; విచికిచ్ఛం పహాయ తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విహరతి అకథంకథీ కుసలేసు ధమ్మేసు, విచికిచ్ఛాయ చిత్తం పరిసోధేతి.

“సో ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి , యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా, పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా, అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి.

౪౨౦. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి, అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే – ‘అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో; సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో; సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో’తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి – ‘ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా…పే॰… అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా , తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా. ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా…పే॰… అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా’తి. ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి; ‘ఇమే ఆసవా’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవసముదయో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవనిరోధో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి. తస్స ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి.

“అయం వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, పుగ్గలో నేవత్తన్తపో నాత్తపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో, న పరన్తపో న పరపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో. సో అనత్తన్తపో అపరన్తపో దిట్ఠేవ ధమ్మే నిచ్ఛాతో నిబ్బుతో సీతీభూతో సుఖప్పటిసంవేదీ బ్రహ్మభూతేన అత్తనా విహరతీ”తి.

౪౨౧. ఏవం వుత్తే, ఘోటముఖో బ్రాహ్మణో ఆయస్మన్తం ఉదేనం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో ఉదేన, అభిక్కన్తం, భో ఉదేన! సేయ్యథాపి, భో ఉదేన, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి – ఏవమేవం భోతా ఉదేనేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం ఉదేనం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం ఉదేనో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి. “మా ఖో మం త్వం, బ్రాహ్మణ, సరణం అగమాసి. తమేవ భగవన్తం సరణం గచ్ఛాహి యమహం సరణం గతో”తి. “కహం పన, భో ఉదేన, ఏతరహి సో భవం గోతమో విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో”తి? “పరినిబ్బుతో ఖో, బ్రాహ్మణ, ఏతరహి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో”తి.

“సచేపి [సచే హి (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] మయం, భో ఉదేన, సుణేయ్యామ తం భవన్తం గోతమం దససు యోజనేసు, దసపి మయం యోజనాని గచ్ఛేయ్యామ తం భవన్తం గోతమం దస్సనాయ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం. సచేపి [సచే (సీ॰ పీ॰), సచే హి (స్యా॰ కం॰)] మయం, భో ఉదేన, సుణేయ్యామ తం భవన్తం గోతమం వీసతియా యోజనేసు… తింసాయ యోజనేసు… చత్తారీసాయ యోజనేసు… పఞ్ఞాసాయ యోజనేసు, పఞ్ఞాసమ్పి మయం యోజనాని గచ్ఛేయ్యామ తం

భవన్తం గోతమం దస్సనాయ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం. యోజనసతే చేపి [యోజనసతేపి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] మయం, భో ఉదేన, సుణేయ్యామ తం భవన్తం గోతమం, యోజనసతమ్పి మయం గచ్ఛేయ్యామ తం భవన్తం గోతమం దస్సనాయ అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం.

"యతో చ ఖో, భో ఉదేన, పరినిబ్బుతో సో భవం గోతమో, పరినిబ్బుతమ్పి మయం తం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామ ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం ఉదేనో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గతం. అత్థి చ మే, భో ఉదేన, అఙ్గరాజా దేవసికం నిచ్చభిక్ఖం దదాతి , తతో అహం భోతో ఉదేనస్స ఏకం నిచ్చభిక్ఖం దదామీ"తి. "కిం పన తే, బ్రాహ్మణ, అఙ్గరాజా దేవసికం నిచ్చభిక్ఖం దదాతీ"తి? "పఞ్చ, భో ఉదేన, కహాపణసతానీ"తి. "న ఖో నో, బ్రాహ్మణ, కప్పతి జాతరూపరజతం పటిగ్గహేతు"న్తి. "సచే తం భోతో ఉదేనస్స న కప్పతి విహారం భోతో ఉదేనస్స కారాపేస్సామీ"తి. "సచే ఖో మే త్వం, బ్రాహ్మణ, విహారం, కారాపేతుకామో, పాటలిపుత్తే సఙ్ఘస్స ఉపట్ఠానసాలం కారాపేహీ"తి. "ఇమినాపాహం భోతో ఉదేనస్స భియ్యోసోమత్తాయ అత్తమనో అభిరద్ధో యం మం భవం ఉదేనో సఙ్ఘే దానే సమాదపేతి. ఏసాహం, భో ఉదేన, ఏతిస్సా చ నిచ్చభిక్ఖాయ అపరాయ చ నిచ్చభిక్ఖాయ పాటలిపుత్తే సఙ్ఘస్స ఉపట్ఠానసాలం కారాపేస్సామీ"తి. అథ ఖో ఘోటముఖో బ్రాహ్మణో ఏతిస్సా చ నిచ్చభిక్ఖాయ అపరాయ చ నిచ్చభిక్ఖాయ పాటలిపుత్తే సఙ్ఘస్స ఉపట్ఠానసాలం కారాపేసి. సా ఏతరహి 'ఘోటముఖీ'తి వుచ్చతీతి.

ఘోటముఖసుత్తం నిట్ఠితం చతుత్థం.

౫. చఙ్కీసుత్తం

౪౨౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం యేన ఓపాసాదం నామ కోసలానం బ్రాహ్మణగామో తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా ఓపాసాదే విహరతి ఉత్తరేన ఓపాసాదం దేవవనే సాలవనే. తేన ఖో పన సమయేన చఙ్కీ బ్రాహ్మణో ఓపాసాదం అజ్ఝావసతి సత్తుస్సదం సతిణకట్ఠోదకం సధఞ్ఞం రాజభోగ్గం రఞ్ఞా పసేనదినా కోసలేన దిన్నం రాజదాయం బ్రహ్మదేయ్యం. అస్సోసుం ఖో ఓపాసాదకా బ్రాహ్మణగహపతికా – "సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం ఓపాసాదం అనుప్పత్తో, ఓపాసాదే విహరతి ఉత్తరేన ఓపాసాదం దేవవనే సాలవనే. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'తి. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం, కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ"తి.

౪౨౩. అథ ఖో ఓపాసాదకా బ్రాహ్మణగహపతికా ఓపాసాదా నిక్ఖమిత్వా సఙ్ఘసఙ్ఘీ గణీభూతా ఉత్తరేనముఖా గచ్ఛన్తి యేన దేవవనం సాలవనం. తేన ఖో పన సమయేన చఙ్కీ బ్రాహ్మణో ఉపరిపాసాదే దివాసేయ్యం ఉపగతో. అద్దసా ఖో చఙ్కీ బ్రాహ్మణో ఓపాసాదకే బ్రాహ్మణగహపతికే ఓపాసాదా నిక్ఖమిత్వా సఙ్ఘసఙ్ఘీ గణీభూతే ఉత్తరేన ముఖం యేన దేవవనం సాలవనం తేనుపసఙ్కమన్తే. దిస్వా ఖత్తం ఆమన్తేసి – "కిం ను ఖో, భో ఖత్తే, ఓపాసాదకా బ్రాహ్మణగహపతికా ఓపాసాదా

నిక్ఖమిత్వా సఙ్ఘసఙ్ఘీ గణీభూతా ఉత్తరేనముఖా గచ్ఛన్తి యేన దేవవనం సాలవన”న్తి? “అత్థి, భో చఙ్కీ, సమణో గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం ఓపాసాదం అనుప్పత్తో, ఓపాసాదే విహరతి ఉత్తరేన ఓపాసాదం దేవవనే సాలవనే. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. తమేతే భవన్తం గోతమం దస్సనాయ గచ్ఛన్తీ”తి. “తేన హి, భో ఖత్తే, యేన ఓపాసాదకా బ్రాహ్మణగహపతికా తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఓపాసాదకే బ్రాహ్మణగహపతికే ఏవం వదేహి – ‘చఙ్కీ, భో, బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – ఆగమేన్తు కిర భోన్తో, చఙ్కీపి బ్రాహ్మణో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ’”తి. “ఏవం, భో”తి ఖో సో ఖత్తో చఙ్కిస్స బ్రాహ్మణస్స పటిస్సుత్వా యేన ఓపాసాదకా బ్రాహ్మణగహపతికా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఓపాసాదకే బ్రాహ్మణగహపతికే ఏతదవోచ – “చఙ్కీ, భో, బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – ‘ఆగమేన్తు కిర భోన్తో, చఙ్కీపి బ్రాహ్మణో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ’”తి.

౪౨౪. తేన ఖో పన సమయేన నానావేరజ్జకానం బ్రాహ్మణానం పఞ్చమత్తాని బ్రాహ్మణసతాని ఓపాసాదే పటివసన్తి కేనచిదేవ కరణీయేన. అస్సోసుం ఖో తే బ్రాహ్మణా – “చఙ్కీ కిర బ్రాహ్మణో సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ”తి. అథ ఖో తే బ్రాహ్మణా యేన చఙ్కీ బ్రాహ్మణో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా చఙ్కిం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచుం – “సచ్చం కిర భవం చఙ్కీ సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సతీ”తి? “ఏవం ఖో మే, భో, హోతి – ‘అహం సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సామీ’”తి. “మా భవం చఙ్కీ సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమి. న అరహతి భవం చఙ్కీ సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం; సమణోత్వేవ గోతమో అరహతి భవన్తం చఙ్కిం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. భవఞ్హి చఙ్కీ ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన. యమ్పి భవం చఙ్కీ ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన, ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి భవం చఙ్కీ సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం; సమణోత్వేవ గోతమో అరహతి భవన్తం చఙ్కిం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. భవఞ్హి చఙ్కీ అడ్ఢో మహద్ధనో మహాభోగో…పే॰… భవఞ్హి చఙ్కీ తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం, పదకో, వేయ్యాకరణో, లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో…పే॰… భవఞ్హి చఙ్కీ అభిరూపో దస్సనీయో పాసాదికో పరమాయ వణ్ణపోక్ఖరతాయ సమన్నాగతో బ్రహ్మవణ్ణీ బ్రహ్మవచ్ఛసీ [బ్రహ్మవచ్చసీ (సీ. పీ.)] అఖుద్దావకాసో దస్సనాయ…పే॰… భవఞ్హి చఙ్కీ సీలవా వుద్ధసీలీ వుద్ధసీలేన సమన్నాగతో…పే॰… భవఞ్హి చఙ్కీ కల్యాణవాచో కల్యాణవాక్కరణో పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగలాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా…పే॰… భవఞ్హి చఙ్కీ బహూనం ఆచరియపాచరియో, తీణి మాణవకసతాని మన్తే వాచేతి…పే॰… భవఞ్హి చఙ్కీ రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰… భవఞ్హి చఙ్కీ బ్రాహ్మణస్స పోక్ఖరసాతిస్స సక్కతో గరుకతో మానితో పూజితో అపచితో…పే॰… భవఞ్హి చఙ్కీ ఓపాసాదం అజ్ఝావసతి సత్తుస్సదం సతిణకట్ఠోదకం సధఞ్ఞం రాజభోగ్గం రఞ్ఞా పసేనదినా కోసలేన దిన్నం రాజదాయం బ్రహ్మదేయ్యం. యమ్పి భవం చఙ్కీ ఓపాసాదం అజ్ఝావసతి సత్తుస్సదం సతిణకట్ఠోదకం సధఞ్ఞం రాజభోగ్గం రఞ్ఞా పసేనదినా కోసలేన దిన్నం రాజదాయం బ్రహ్మదేయ్యం, ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి భవం చఙ్కీ సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం; సమణోత్వేవ గోతమో అరహతి భవన్తం చఙ్కిం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితు”న్తి.

౪౨౫. ఏవం వుత్తే, చఙ్కీ బ్రాహ్మణో తే బ్రాహ్మణే ఏతదవోచ – "తేన హి, భో, మమపి సుణాథ, యథా మయమేవ అరహామ తం సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం; నత్వేవ అరహతి సో భవం గోతమో అమ్హాకం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన. యమ్పి, భో, సమణో గోతమో ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన, ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి సో భవం గోతమో అమ్హాకం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం; అథ ఖో మయమేవ అరహామ తం భవన్తం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం [ఏత్థ దీ. ని. ౧.౩౦౪ అఞ్ఞమ్పి గుణపదం దిస్సతి]. సమణో ఖలు, భో, గోతమో పహూతం హిరఞ్ఞసువణ్ణం ఓహాయ పబ్బజితో భూమిగతఞ్చ వేహాసట్ఠఞ్చ...పే.... సమణో ఖలు, భో, గోతమో దహరోవ సమానో యువా సుసుకాళకేసో భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతో పఠమేన వయసా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో...పే.... సమణో ఖలు, భో, గోతమో అకామకానం మాతాపితూనం అస్సుముఖానం రుదన్తానం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో...పే.... సమణో ఖలు, భో, గోతమో అభిరూపో దస్సనీయో పాసాదికో పరమాయ వణ్ణపోక్ఖరతాయ సమన్నాగతో బ్రహ్మవణ్ణీ బ్రహ్మవచ్ఛసీ అఖుద్దావకాసో దస్సనాయ...పే.... సమణో ఖలు, భో, గోతమో సీలవా అరియసీలీ కుసలసీలీ కుసలేన సీలేన సమన్నాగతో...పే.... సమణో ఖలు, భో, గోతమో కల్యాణవాచో కల్యాణవాక్కరణో పోరియా వాచాయ సమన్నాగతో విస్సట్ఠాయ అనేలగలాయ అత్థస్స విఞ్ఞాపనియా...పే.... సమణో ఖలు, భో, గోతమో బహూనం ఆచరియపాచరియో...పే.... సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఖీణకామరాగో విగతచాపల్లో...పే.... సమణో ఖలు, భో, గోతమో కమ్మవాదీ కిరియవాదీ అపాపపురేక్ఖారో బ్రహ్మఞ్ఞాయ పజాయ...పే.... సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఉచ్చా కులా పబ్బజితో అసమ్భిన్నా ఖత్తియకులా...పే.... సమణో ఖలు, భో, గోతమో అడ్ఢా కులా పబ్బజితో మహద్ధనా మహాభోగా...పే.... సమణం ఖలు, భో, గోతమం తిరోరట్ఠా తిరోజనపదా సంపుచ్ఛితుం ఆగచ్ఛన్తి...పే.... సమణం ఖలు, భో, గోతమం అనేకాని దేవతాసహస్సాని పాణేహి సరణం గతాని...పే.... సమణం ఖలు, భో, గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా'తి...పే.... సమణో ఖలు, భో, గోతమో ద్వత్తింసమహాపురిసలక్ఖణేహి సమన్నాగతో...పే.... [ఏత్థాపి దీ. ని. ౧.౩౦౪ అఞ్ఞానిపి గుణపదానం దిస్సన్తి] సమణం ఖలు, భో, గోతమం రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో సపుత్తదారో పాణేహి సరణం గతో...పే.... సమణం ఖలు, భో, గోతమం రాజా పసేనది కోసలో సపుత్తదారో పాణేహి సరణం గతో...పే.... సమణం ఖలు, భో, గోతమం బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి సపుత్తదారో పాణేహి సరణం గతో...పే.... సమణో ఖలు, భో, గోతమో ఓపాసాదం అనుప్పత్తో ఓపాసాదే విహరతి ఉత్తరేన ఓపాసాదం దేవవనే సాలవనే. యే ఖో తే సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అమ్హాకం గామక్ఖేత్తం ఆగచ్ఛన్తి, అతిథీ నో తే హోన్తి. అతిథీ ఖో పనమ్హేహి సక్కాతబ్బా గరుకాతబ్బా మానేతబ్బా పూజేతబ్బా. యమ్పి సమణో గోతమో ఓపాసాదం అనుప్పత్తో ఓపాసాదే విహరతి ఉత్తరేన ఓపాసాదం దేవవనే సాలవనే, అతిథిమ్హాకం సమణో గోతమో. అతిథి ఖో పనమ్హేహి సక్కాతబ్బో గరుకాతబ్బో మానేతబ్బో పూజేతబ్బో. ఇమినాపఙ్గేన న అరహతి సో భవం గోతమో అమ్హాకం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం; అథ ఖో మయమేవ అరహామ తం భవన్తం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం. ఏత్తకే ఖో అహం, భో, తస్స భోతో గోతమస్స వణ్ణే పరియాపుణామి, నో చ ఖో సో భవం గోతమో ఏత్తకవణ్ణో; అపరిమాణవణ్ణో హి సో భవం గోతమో. ఏకమేకేనపి తేన

[ఏకమేకేనపి భో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అఙ్గేన సమన్నాగతో న అరహతి, నో, భవం గోతమో అమ్హాకం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితుం; అథ ఖో మయమేవ అరహామ తం భవన్తం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమితున్తి. తేన హి, భో, సబ్బేవ మయం సమణం గోతమం దస్సనాయ ఉపసఙ్కమిస్సామా"తి.

౪౨౬. అథ ఖో చఙ్కీ బ్రాహ్మణో మహతా బ్రాహ్మణగణేన సద్ధిం యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. తేన ఖో పన సమయేన భగవా వుద్ధేహి వుద్ధేహి బ్రాహ్మణేహి సద్ధిం కిఞ్చి కిఞ్చి కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా నిసిన్నో హోతి. తేన ఖో పన సమయేన కాపటికో [కాపఠికో (సీ. పీ.), కాపదికో (స్యా. కం.)] నామ మాణవో దహరో వుత్తసిరో సోళసవస్సుద్దేసికో జాతియా, తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం, పదకో, వేయ్యాకరణో, లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో తస్సం పరిసాయం నిసిన్నో హోతి. సో వుద్ధానం వుద్ధానం బ్రాహ్మణానం భగవతా సద్ధిం మన్తయమానానం అన్తరన్తరా కథం ఓపాతేతి. అథ ఖో భగవా కాపటికం మాణవం అపసాదేతి – "మాయస్మా భారద్వాజో వుద్ధానం వుద్ధానం బ్రాహ్మణానం మన్తయమానానం అన్తరన్తరా కథం ఓపాతేతు. కథాపరియోసానం ఆయస్మా భారద్వాజో ఆగమేతూ"తి. ఏవం వుత్తే, చఙ్కీ బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "మా భవం గోతమో కాపటికం మాణవం అపసాదేసి. కులపుత్తో చ కాపటికో మాణవో, బహుస్సుతో చ కాపటికో మాణవో, పణ్డితో చ కాపటికో మాణవో, కల్యాణవాక్కరణో చ కాపటికో మాణవో, పహోతి చ కాపటికో మాణవో భోతా గోతమేన సద్ధిం అస్మిం వచనే పటిమన్తేతు"న్తి. అథ ఖో భగవతో ఏతదహోసి – "అద్ధా ఖో కాపటికస్స [ఏతదహోసి "కాపటికస్స (క.)] మాణవస్స తేవిజ్జకే పావచనే కథా [కథం (సీ. క.), కథం (స్యా. కం. పీ.)] భవిస్సతి. తథా హి నం బ్రాహ్మణా సంపురేక్ఖరోన్తీ"తి. అథ ఖో కాపటికస్స మాణవస్స ఏతదహోసి – "యదా మే సమణో గోతమో చక్ఖుం ఉపసంహరిస్సతి, అథాహం సమణం గోతమం పఞ్హం పుచ్ఛిస్సామీ"తి. అథ ఖో భగవా కాపటికస్స మాణవస్స చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ యేన కాపటికో మాణవో తేన చక్ఖూని ఉపసంహాసి.

౪౨౭. అథ ఖో కాపటికస్స మాణవస్స ఏతదహోసి – "సమన్నాహరతి ఖో మం సమణో గోతమో. యంనూనాహం సమణం గోతమం పఞ్హం పుచ్ఛేయ్య"న్తి. అథ ఖో కాపటికో మాణవో భగవన్తం ఏతదవోచ – "యదిదం, భో గోతమ, బ్రాహ్మణానం పోరాణం మన్తపదం ఇతిహితిహపరమ్పరాయ పిటకసమ్పదాయ, తత్థ చ బ్రాహ్మణా ఏకంసేన నిట్ఠం గచ్ఛన్తి – 'ఇదమేవ సచ్చం, మోఘమఞ్ఞ'న్తి. ఇధ భవం గోతమో కిమాహా"తి? "కిం పన, భారద్వాజ, అత్థి కోచి బ్రాహ్మణానం ఏకబ్రాహ్మణోపి యో ఏవమాహ – 'అహమేతం జానామి, అహమేతం పస్సామి. ఇదమేవ సచ్చం, మోఘమఞ్ఞ'''న్తి? "నో హిదం, భో గోతమ". "కిం పన, భారద్వాజ, అత్థి కోచి బ్రాహ్మణానం ఏకాచరియోపి , ఏకాచరియపాచరియోపి, యావ సత్తమా ఆచరియమహయుగాపి, యో ఏవమాహ – 'అహమేతం జానామి, అహమేతం పస్సామి. ఇదమేవ సచ్చం, మోఘమఞ్ఞ'''న్తి? "నో హిదం, భో గోతమ". "కిం పన, భారద్వాజ, యేపి తే బ్రాహ్మణానం పుబ్బకా ఇసయో మన్తానం కత్తారో మన్తానం పవత్తారో యేసమిదం ఏతరహి బ్రాహ్మణా పోరాణం మన్తపదం గీతం పవుత్తం సమిహితం తదనుగాయన్తి తదనుభాసన్తి భాసితమనుభాసన్తి వాచితమనువాచేన్తి సేయ్యథిదం – అట్ఠకో వామకో వామదేవో వేస్సామిత్తో యమతగ్గి అఙ్గీరసో భారద్వాజో వాసేట్ఠో కస్సపో భగు, తేపి ఏవమాహంసు – 'మయమేతం జానామ, మయమేతం పస్సామ. ఇదమేవ సచ్చం, మోఘమఞ్ఞ'''న్తి? "నో హిదం, భో గోతమ".

“ఇతి కిర, భారద్వాజ, నత్థి కోచి బ్రాహ్మణానం ఏకబ్రాహ్మణోపి యో ఏవమాహ – ‘అహమేతం జానామి, అహమేతం పస్సామి. ఇదమేవ సచ్చం, మోఘమఞ్ఞ’న్తి; నత్థి కోచి బ్రాహ్మణానం ఏకాచరియోపి ఏకాచరియపాచరియోపి, యావ సత్తమా ఆచరియమహయుగాపి, యో ఏవమాహ – ‘అహమేతం జానామి, అహమేతం పస్సామి. ఇదమేవ సచ్చం, మోఘమఞ్ఞ’న్తి; యేపి తే బ్రాహ్మణానం పుబ్బకా ఇసయో మన్తానం కత్తారో మన్తానం పవత్తారో యేసమిదం ఏతరహి బ్రాహ్మణా పోరాణం మన్తపదం గీతం పవుత్తం సమిహితం తదనుగాయన్తి తదనుభాసన్తి భాసితమనుభాసన్తి వాచితమనువాచేన్తి సేయ్యథిదం – అట్ఠకో వామకో వామదేవో వేస్సామిత్తో యమతగ్గి అఙ్గీరసో భారద్వాజో వాసేట్ఠో కస్సపో భగు, తేపి న ఏవమాహంసు – ‘మయమేతం జానామ, మయమేతం పస్సామ. ఇదమేవ సచ్చం, మోఘమఞ్ఞ’న్తి.

౪౨౮. “సేయ్యథాపి, భారద్వాజ, అన్ధవేణి పరమ్పరాసంసత్తా పురిమోపి న పస్సతి మజ్ఝిమోపి న పస్సతి పచ్ఛిమోపి న పస్సతి; ఏవమేవ ఖో, భారద్వాజ, అన్ధవేణూపమం మఞ్ఞే బ్రాహ్మణానం భాసితం సమ్పజ్జతి – పురిమోపి న పస్సతి మజ్ఝిమోపి న పస్సతి పచ్ఛిమోపి న పస్సతి. తం కిం మఞ్ఞసి, భారద్వాజ , నను ఏవం సన్తే బ్రాహ్మణానం అమూలికా సద్ధా సమ్పజ్జతీ”తి? “న ఖ్వేత్థ, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా సద్ధాయేవ పయిరుపాసన్తి, అనుస్సవాపేత్థ బ్రాహ్మణా పయిరుపాసన్తీ”తి. “పుబ్బేవ ఖో త్వం, భారద్వాజ, సద్ధం అగమాసి, అనుస్సవం ఇదాని వదేసి. పఞ్చ ఖో ఇమే, భారద్వాజ, ధమ్మా దిట్ఠేవ ధమ్మే ద్వేధా విపాకా. కతమే పఞ్చ? సద్ధా, రుచి, అనుస్సవో, ఆకారపరివితక్కో, దిట్ఠినిజ్ఝానక్ఖన్తి – ఇమే ఖో, భారద్వాజ , పఞ్చ ధమ్మా దిట్ఠేవ ధమ్మే ద్వేధా విపాకా. అపి చ, భారద్వాజ, సుసద్దహితంయేవ హోతి, తఞ్చ హోతి రిత్తం తుచ్ఛం ముసా; నో చేపి సుసద్దహితం హోతి, తఞ్చ హోతి భూతం తచ్ఛం అనఞ్ఞథా. అపి చ, భారద్వాజ , సురుచితంయేవ హోతి… పే॰… స్వానుస్సుతంయేవ హోతి…పే॰… సుపరివితక్కితంయేవ హోతి…పే॰… సునిజ్ఝాయితంయేవ హోతి, తఞ్చ హోతి రిత్తం తుచ్ఛం ముసా; నో చేపి సునిజ్ఝాయితం హోతి, తఞ్చ హోతి భూతం తచ్ఛం అనఞ్ఞథా. సచ్చమనురక్ఖతా, భారద్వాజ, విఞ్ఞునా పురిసేన నాలమేత్థ ఏకంసేన నిట్ఠం గన్తుం – ‘ఇదమేవ సచ్చం, మోఘమఞ్ఞ’”న్తి.

౪౨౯. “కిత్తావతా పన, భో గోతమ, సచ్చానురక్ఖణా హోతి, కిత్తావతా సచ్చమనురక్ఖతి? సచ్చానురక్ఖణం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “సద్ధా చేపి, భారద్వాజ, పురిసస్స హోతి; ‘ఏవం మే సద్ధా’తి – ఇతి వదం సచ్చమనురక్ఖతి [ఏవమేవ సిక్ఖతీతి ఇతి వా, తం సచ్చమనురక్ఖతి (క॰)], నత్వేవ తావ ఏకంసేన నిట్ఠం గచ్ఛతి – ‘ఇదమేవ సచ్చం, మోఘమఞ్ఞ’న్తి ( ) [(ఏత్తావతా ఖో భారద్వాజ సచ్చానురక్ఖణా హోతి, ఏత్తావతా సచ్చమనురక్ఖతి, ఏత్తావతా చ మయం సచ్చానురక్ఖణం పఞ్ఞాపేమ, న త్వేవ తావ సచ్చానుబోధో హోతి) (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)]. రుచి చేపి, భారద్వాజ, పురిసస్స హోతి…పే॰… అనుస్సవో చేపి, భారద్వాజ, పురిసస్స హోతి…పే॰… ఆకారపరివితక్కో చేపి, భారద్వాజ, పురిసస్స హోతి… పే॰… దిట్ఠినిజ్ఝానక్ఖన్తి చేపి, భారద్వాజ, పురిసస్స హోతి; ‘ఏవం మే దిట్ఠినిజ్ఝానక్ఖన్తీ’తి – ఇతి వదం సచ్చమనురక్ఖతి, నత్వేవ తావ ఏకంసేన నిట్ఠం గచ్ఛతి – ‘ఇదమేవ సచ్చం, మోఘమఞ్ఞ’న్తి. ఏత్తావతా ఖో, భారద్వాజ, సచ్చానురక్ఖణా హోతి, ఏత్తావతా సచ్చమనురక్ఖతి, ఏత్తావతా చ మయం సచ్చానురక్ఖణం పఞ్ఞపేమ; న త్వేవ తావ సచ్చానుబోధో హోతీ”తి.

౪౩౦. “ఏత్తావతా, భో గోతమ, సచ్చానురక్ఖణా హోతి, ఏత్తావతా సచ్చమనురక్ఖతి, ఏత్తావతా చ మయం సచ్చానురక్ఖణం పేక్ఖామ. కిత్తావతా పన, భో గోతమ, సచ్చానుబోధో హోతి, కిత్తావతా సచ్చమనుబుజ్ఝతి? సచ్చానుబోధం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “ఇధ [ఇధ కిర (స్యా॰ కం॰ క॰)], భారద్వాజ, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం గామం వా నిగమం వా ఉపనిస్సాయ విహరతి. తమేనం గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా ఉపసఙ్కమిత్వా తీసు ధమ్మేసు సమన్నేసతి –

లోభనీయేసు ధమ్మేసు, దోసనీయేసు ధమ్మేసు, మోహనీయేసు ధమ్మేసు. అత్థి ను ఖో ఇమస్సాయస్మతో తథారూపా లోభనీయా ధమ్మా యథారూపేహి లోభనీయేహి ధమ్మేహి పరియాదిన్నచిత్తో అజానం వా వదేయ్య – జానామీతి, అపస్సం వా వదేయ్య – పస్సామీతి, పరం వా తదత్థాయ సమాదపేయ్య యం పరేసం అస్స దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయాతి? తమేనం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – 'నత్థి ఖో ఇమస్సాయస్మతో తథారూపా లోభనీయా ధమ్మా యథారూపేహి లోభనీయేహి ధమ్మేహి పరియాదిన్నచిత్తో అజానం వా వదేయ్య – జానామీతి, అపస్సం వా వదేయ్య – పస్సామీతి, పరం వా తదత్థాయ సమాదపేయ్య యం పరేసం అస్స దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ [దుక్ఖాయాతి (సబ్బత్థ)]. తథారూపో [తథా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఖో పనిమస్సాయస్మతో కాయసమాచారో తథారూపో [తథా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వచీసమాచారో యథా తం అలుద్ధస్స. యం ఖో పన అయమాయస్మా ధమ్మం దేసేతి, గమ్భీరో సో ధమ్మో దుద్దసో దురనుబోధో సన్తో పణీతో అతక్కావచరో నిపుణో పణ్డితవేదనీయో; న సో ధమ్మో సుదేసియో లుద్ధేనా'''తి.

౪౩౧. "యతో నం సమన్నేసమానో విసుద్ధం లోభనీయేహి ధమ్మేహి సమనుపస్సతి తతో నం ఉత్తరి సమన్నేసతి దోసనీయేసు ధమ్మేసు. అత్థి ను ఖో ఇమస్సాయస్మతో తథారూపా దోసనీయా ధమ్మా యథారూపేహి దోసనీయేహి ధమ్మేహి పరియాదిన్నచిత్తో అజానం వా వదేయ్య – జానామీతి, అపస్సం వా వదేయ్య – పస్సామీతి, పరం వా తదత్థాయ సమాదపేయ్య యం పరేసం అస్స దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయాతి? తమేనం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – 'నత్థి ఖో ఇమస్సాయస్మతో తథారూపా దోసనీయా ధమ్మా యథారూపేహి దోసనీయేహి ధమ్మేహి పరియాదిన్నచిత్తో అజానం వా వదేయ్య – జానామీతి, అపస్సం వా వదేయ్య – పస్సామీతి, పరం వా తదత్థాయ సమాదపేయ్య యం పరేసం అస్స దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ. తథారూపో ఖో పనిమస్సాయస్మతో కాయసమాచారో తథారూపో వచీసమాచారో యథా తం అదుట్ఠస్స. యం ఖో పన అయమాయస్మా ధమ్మం దేసేతి, గమ్భీరో సో ధమ్మో దుద్దసో దురనుబోధో సన్తో పణీతో అతక్కావచరో నిపుణో పణ్డితవేదనీయో; న సో ధమ్మో సుదేసియో దుట్ఠేనా'''తి.

౪౩౨. "యతో నం సమన్నేసమానో విసుద్ధం దోసనీయేహి ధమ్మేహి సమనుపస్సతి , తతో నం ఉత్తరి సమన్నేసతి మోహనీయేసు ధమ్మేసు. అత్థి ను ఖో ఇమస్సాయస్మతో తథారూపా మోహనీయా ధమ్మా యథారూపేహి మోహనీయేహి ధమ్మేహి పరియాదిన్నచిత్తో అజానం వా వదేయ్య – జానామీతి, అపస్సం వా వదేయ్య – పస్సామీతి, పరం వా తదత్థాయ సమాదపేయ్య యం పరేసం అస్స దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయాతి? తమేనం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – 'నత్థి ఖో ఇమస్సాయస్మతో తథారూపా మోహనీయా ధమ్మా యథారూపేహి మోహనీయేహి ధమ్మేహి పరియాదిన్నచిత్తో అజానం వా వదేయ్య – జానామీతి, అపస్సం వా వదేయ్య – పస్సామీతి, పరం వా తదత్థాయ సమాదపేయ్య యం పరేసం అస్స దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ. తథారూపో ఖో పనిమస్సాయస్మతో కాయసమాచారో తథారూపో వచీసమాచారో యథా తం అమూళ్హస్స. యం ఖో పన అయమాయస్మా ధమ్మం దేసేతి, గమ్భీరో సో ధమ్మో దుద్దసో దురనుబోధో సన్తో పణీతో అతక్కావచరో నిపుణో పణ్డితవేదనీయో; న సో ధమ్మో సుదేసియో మూళ్హేనా'''తి.

"యతో నం సమన్నేసమానో విసుద్ధం మోహనీయేహి ధమ్మేహి సమనుపస్సతి ; అథ తమ్హి సద్ధం నివేసేతి, సద్ధాజాతో ఉపసఙ్కమతి, ఉపసఙ్కమన్తో పయిరుపాసతి, పయిరుపాసన్తో సోతం ఓదహతి, ఓహితసోతో ధమ్మం సుణాతి, సుత్వా ధమ్మం ధారేతి, ధతానం [ధారితానం (క.)] ధమ్మానం అత్థం ఉపపరిక్ఖతి, అత్థం ఉపపరిక్ఖతో ధమ్మా నిజ్ఝానం ఖమన్తి, ధమ్మనిజ్ఝానక్ఖన్తియా సతి ఛన్దో జాయతి, ఛన్దజాతో ఉస్సహతి, ఉస్సహిత్వా తులేతి, తులయిత్వా పదహతి, పహితత్తో

సమానో కాయేన చేవ పరమసచ్చం సచ్ఛికరోతి పఞ్ఞాయ చ నం అతివిజ్ఝ పస్సతి. ఏత్తావతా ఖో, భారద్వాజ, సచ్చానుబోధో హోతి, ఏత్తావతా సచ్చమనుబుజ్ఝతి, ఏత్తావతా చ మయం సచ్చానుబోధం పఞ్ఞపేమ; న త్వేవ తావ సచ్చానుప్పత్తి హోతీ”తి.

౪౩౩. “ఏత్తావత్తా, భో గోతమ, సచ్చానుబోధో హోతి, ఏత్తావతా సచ్చమనుబుజ్ఝతి, ఏత్తావతా చ మయం సచ్చానుబోధం పేక్ఖామ. కిత్తావతా పన, భో గోతమ, సచ్చానుప్పత్తి హోతి, కిత్తావతా సచ్చమనుపాపుణాతి? సచ్చానుప్పత్తిం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “తేసంయేవ , భారద్వాజ, ధమ్మానం ఆసేవనా భావనా బహులీకమ్మం సచ్చానుప్పత్తి హోతి. ఏత్తావతా ఖో, భారద్వాజ, సచ్చానుప్పత్తి హోతి, ఏత్తావతా సచ్చమనుపాపుణాతి, ఏత్తావతా చ మయం సచ్చానుప్పత్తిం పఞ్ఞపేమా”తి.

౪౩౪. “ఏత్తావతా, భో గోతమ, సచ్చానుప్పత్తి హోతి, ఏత్తావతా సచ్చమనుపాపుణాతి, ఏత్తావతా చ మయం సచ్చానుప్పత్తిం పేక్ఖామ. సచ్చానుప్పత్తియా పన, భో గోతమ, కతమో ధమ్మో బహుకారో? సచ్చానుప్పత్తియా బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “సచ్చానుప్పత్తియా ఖో, భారద్వాజ, పధానం బహుకారం. నో చేతం పదహేయ్య, నయిదం సచ్చమనుపాపుణేయ్య. యస్మా చ ఖో పదహతి తస్మా సచ్చమనుపాపుణాతి. తస్మా సచ్చానుప్పత్తియా పధానం బహుకార”న్తి.

“పధానస్స పన, భో గోతమ, కతమో ధమ్మో బహుకారో? పధానస్స బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “పధానస్స ఖో, భారద్వాజ, తులనా బహుకారా. నో చేతం తులేయ్య, నయిదం పదహేయ్య. యస్మా చ ఖో తులేతి తస్మా పదహతి. తస్మా పధానస్స తులనా బహుకారా”తి.

“తులనాయ పన, భో గోతమ, కతమో ధమ్మో బహుకారో? తులనాయ బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “తులనాయ ఖో, భారద్వాజ, ఉస్సాహో బహుకారో. నో చేతం ఉస్సహేయ్య, నయిదం తులేయ్య. యస్మా చ ఖో ఉస్సహతి తస్మా తులేతి. తస్మా తులనాయ ఉస్సాహో బహుకారో”తి.

“ఉస్సాహస్స పన, భో గోతమ, కతమో ధమ్మో బహుకారో? ఉస్సాహస్స బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “ఉస్సాహస్స ఖో, భారద్వాజ, ఛన్దో బహుకారో. నో చేతం ఛన్దో జాయేథ, నయిదం ఉస్సహేయ్య. యస్మా చ ఖో ఛన్దో జాయతి తస్మా ఉస్సహతి. తస్మా ఉస్సాహస్స ఛన్దో బహుకారో”తి.

“ఛన్దస్స పన, భో గోతమ, కతమో ధమ్మో బహుకారో ? ఛన్దస్స బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “ఛన్దస్స ఖో, భారద్వాజ, ధమ్మనిజ్ఝానక్ఖన్తి బహుకారా. నో చేతే ధమ్మా నిజ్ఝానం ఖమేయ్యుం, నయిదం ఛన్దో జాయేథ. యస్మా చ ఖో ధమ్మా నిజ్ఝానం ఖమన్తి తస్మా ఛన్దో జాయతి. తస్మా ఛన్దస్స ధమ్మనిజ్ఝానక్ఖన్తి బహుకారా”తి.

“ధమ్మనిజ్ఝానక్ఖన్తియా పన, భో గోతమ, కతమో ధమ్మో బహుకారో? ధమ్మనిజ్ఝానక్ఖన్తియా బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “ధమ్మనిజ్ఝానక్ఖన్తియా ఖో, భారద్వాజ, అత్థూపపరిక్ఖా బహుకారా. నో చేతం అత్థం ఉపపరిక్ఖేయ్య, నయిదం ధమ్మా నిజ్ఝానం ఖమేయ్యుం. యస్మా చ ఖో అత్థం ఉపపరిక్ఖతి తస్మా ధమ్మా నిజ్ఝానం ఖమన్తి. తస్మా ధమ్మనిజ్ఝానక్ఖన్తియా అత్థూపపరిక్ఖా బహుకారా”తి.

“అత్థూపపరిక్ఖాయ పన, భో గోతమ, కతమో ధమ్మో బహుకారో? అత్థూపపరిక్ఖాయ బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “అత్థూపపరిక్ఖాయ ఖో, భారద్వాజ, ధమ్మధారణా బహుకారా. నో చేతం ధమ్మం ధారేయ్య, నయిదం అత్థం ఉపపరిక్ఖేయ్య. యస్మా చ ఖో ధమ్మం ధారేతి తస్మా అత్థం ఉపపరిక్ఖతి. తస్మా అత్థూపపరిక్ఖాయ ధమ్మధారణా బహుకారా”తి.

“ధమ్మధారణాయ పన, భో గోతమ, కతమో ధమ్మో బహుకారో? ధమ్మధారణాయ బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “ధమ్మధారణాయ ఖో, భారద్వాజ, ధమ్మస్సవనం బహుకారం. నో చేతం ధమ్మం సుణేయ్య, నయిదం ధమ్మం ధారేయ్య. యస్మా చ ఖో ధమ్మం సుణాతి తస్మా ధమ్మం ధారేతి. తస్మా ధమ్మధారణాయ ధమ్మస్సవనం బహుకార”న్తి.

“ధమ్మస్సవనస్స పన, భో గోతమ, కతమో ధమ్మో బహుకారో? ధమ్మస్సవనస్స బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి . “ధమ్మస్సవనస్స ఖో, భారద్వాజ, సోతావధానం బహుకారం . నో చేతం సోతం ఓదహేయ్య, నయిదం ధమ్మం సుణేయ్య. యస్మా చ ఖో సోతం ఓదహతి తస్మా ధమ్మం సుణాతి. తస్మా ధమ్మస్సవనస్స సోతావధానం బహుకార”న్తి.

“సోతావధానస్స పన, భో గోతమ, కతమో ధమ్మో బహుకారో? సోతావధానస్స బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “సోతావధానస్స ఖో, భారద్వాజ, పయిరుపాసనా బహుకారా. నో చేతం పయిరుపాసేయ్య, నయిదం సోతం ఓదహేయ్య. యస్మా చ ఖో పయిరుపాసతి తస్మా సోతం ఓదహతి. తస్మా సోతావధానస్స పయిరుపాసనా బహుకారా”తి.

“పయిరుపాసనాయ పన, భో గోతమ, కతమో ధమ్మో బహుకారో? పయిరుపాసనాయ బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “పయిరుపాసనాయ ఖో, భారద్వాజ, ఉపసఙ్కమనం బహుకారం. నో చేతం ఉపసఙ్కమేయ్య, నయిదం పయిరుపాసేయ్య. యస్మా చ ఖో ఉపసఙ్కమతి తస్మా పయిరుపాసతి. తస్మా పయిరుపాసనాయ ఉపసఙ్కమనం బహుకార”న్తి.

“ఉపసఙ్కమనస్స పన, భో గోతమ, కతమో ధమ్మో బహుకారో? ఉపసఙ్కమనస్స బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం పుచ్ఛామా”తి. “ఉపసఙ్కమనస్స ఖో, భారద్వాజ, సద్ధా బహుకారా. నో చేతం సద్ధా జాయేథ, నయిదం ఉపసఙ్కమేయ్య. యస్మా చ ఖో సద్ధా జాయతి తస్మా ఉపసఙ్కమతి. తస్మా ఉపసఙ్కమనస్స సద్ధా బహుకారా”తి.

౪౩౧. “సచ్చానురక్ఖణం మయం భవన్తం గోతమం అపుచ్ఛిమ్హ, సచ్చానురక్ఖణం భవం గోతమో బ్యాకాసి; తఞ్చ పనమ్హాకం రుచ్చతి చేవ ఖమతి చ తేన చమ్హ అత్తమనా. సచ్చానుబోధం మయం భవన్తం గోతమం అపుచ్ఛిమ్హ, సచ్చానుబోధం భవం గోతమో బ్యాకాసి; తఞ్చ పనమ్హాకం రుచ్చతి చేవ ఖమతి చ తేన చమ్హ అత్తమనా. సచ్చానుప్పత్తిం మయం భవన్తం గోతమం అపుచ్ఛిమ్హ, సచ్చానుప్పత్తిం భవం గోతమో బ్యాకాసి; తఞ్చ పనమ్హాకం రుచ్చతి చేవ ఖమతి చ తేన చమ్హ అత్తమనా . సచ్చానుప్పత్తియా బహుకారం ధమ్మం మయం భవన్తం గోతమం అపుచ్ఛిమ్హ, సచ్చానుప్పత్తియా బహుకారం ధమ్మం భవం గోతమో బ్యాకాసి; తఞ్చ పనమ్హాకం రుచ్చతి చేవ ఖమతి చ తేన చమ్హ అత్తమనా. యంయదేవ చ మయం భవన్తం గోతమం అపుచ్ఛిమ్హ తంతదేవ భవం గోతమో బ్యాకాసి; తఞ్చ పనమ్హాకం రుచ్చతి చేవ ఖమతి చ తేన

చమ్మ అత్తమనా. మయఞ్హి, భో గోతమ, పుబ్బే ఏవం జానామ – ‘కే చ ముణ్డకా సమణకా ఇబ్భా కణ్హా బన్ధుపాదాపచ్చా, కే చ ధమ్మస్స అఞ్ఞాతారో’తి? అజనేసి వత మే భవం గోతమో సమణేసు సమణపేమం, సమణేసు సమణపసాదం, సమణేసు సమణగారవం. అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే॰… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత’’న్తి.

చఙ్కీసుత్తం నిట్ఠితం పఞ్చమం.

౬. ఏసుకారీసుత్తం

౪౩౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఏసుకారీ బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఏసుకారీ బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – ‘‘బ్రాహ్మణా, భో గోతమ, చతస్సో పారిచరియా పఞ్ఞపేన్తి – బ్రాహ్మణస్స పారిచరియం పఞ్ఞపేన్తి, ఖత్తియస్స పారిచరియం పఞ్ఞపేన్తి, వేస్సస్స పారిచరియం పఞ్ఞపేన్తి, సుద్దస్స పారిచరియం పఞ్ఞపేన్తి. తత్రిదం, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణస్స పారిచరియం పఞ్ఞపేన్తి – ‘బ్రాహ్మణో వా బ్రాహ్మణం పరిచరేయ్య, ఖత్తియో వా బ్రాహ్మణం పరిచరేయ్య, వేస్సో వా బ్రాహ్మణం పరిచరేయ్య, సుద్దో వా బ్రాహ్మణం పరిచరేయ్యా’తి. ఇదం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణస్స పారిచరియం పఞ్ఞపేన్తి. తత్రిదం, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా ఖత్తియస్స పారిచరియం పఞ్ఞపేన్తి – ‘ఖత్తియో వా ఖత్తియం పరిచరేయ్య, వేస్సో వా ఖత్తియం పరిచరేయ్య, సుద్దో వా ఖత్తియం పరిచరేయ్యా’తి. ఇదం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా ఖత్తియస్స పారిచరియం పఞ్ఞపేన్తి. తత్రిదం, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా వేస్సస్స పారిచరియం పఞ్ఞపేన్తి – ‘వేస్సో వా వేస్సం పరిచరేయ్య, సుద్దో వా వేస్సం పరిచరేయ్యా’తి. ఇదం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా వేస్సస్స పారిచరియం పఞ్ఞపేన్తి . తత్రిదం, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా సుద్దస్స పారిచరియం పఞ్ఞపేన్తి – ‘సుద్దోవ సుద్దం పరిచరేయ్య. కో పనఞ్ఞో సుద్దం పరిచరిస్సతీ’తి? ఇదం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా సుద్దస్స పారిచరియం పఞ్ఞపేన్తి. బ్రాహ్మణా, భో గోతమ, ఇమా చతస్సో పారిచరియా పఞ్ఞపేన్తి. ఇధ భవం గోతమో కిమాహా’’తి?

౪౩౭. ‘‘కిం పన, బ్రాహ్మణ, సబ్బో లోకో బ్రాహ్మణానం ఏతదబ్భనుజానాతి – ‘ఇమా చతస్సో పారిచరియా పఞ్ఞపేన్తూ’’’తి [పఞ్ఞపేన్తీతి (సీ॰ క॰)]? ‘‘నో హిదం, భో గోతమ’’. ‘‘సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, పురిసో దలిద్దో [దళిద్దో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] అస్సకో అనాళ్హియో. తస్స అకామస్స బిలం ఓలగ్గేయ్యుం – ‘ఇదం తే, అమ్భో పురిస, మంసం ఖాదితబ్బం, మూలఞ్చ అనుప్పదాతబ్బ’న్తి. ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, బ్రాహ్మణా అప్పటిఞ్ఞాయ తేసం సమణబ్రాహ్మణానం, అథ చ పనిమా చతస్సో పారిచరియా పఞ్ఞపేన్తి. నాహం, బ్రాహ్మణ, ‘సబ్బం పరిచరితబ్బ’న్తి వదామి; నాహం, బ్రాహ్మణ, ‘సబ్బం న పరిచరితబ్బ’న్తి వదామి. యం హిస్స, బ్రాహ్మణ, పరిచరతో పారిచరియాహేతు పాపియో అస్స న సేయ్యో, నాహం తం ‘పరిచరితబ్బ’న్తి వదామి; యఞ్చ ఖ్వాస్స, బ్రాహ్మణ, పరిచరతో పారిచరియాహేతు సేయ్యో అస్స న పాపియో తమహం ‘పరిచరితబ్బ’న్తి వదామి. ఖత్తియం చేపి, బ్రాహ్మణ, ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘యం వా తే పరిచరతో పారిచరియాహేతు పాపియో అస్స న సేయ్యో, యం వా తే పరిచరతో పారిచరియాహేతు సేయ్యో అస్స న పాపియో; కమేత్థ పరిచరేయ్యాసీ’తి, ఖత్తియోపి హి, బ్రాహ్మణ , సమ్మా బ్యాకరమానో ఏవం బ్యాకరేయ్య – ‘యఞ్హి మే పరిచరతో పారిచరియాహేతు పాపియో అస్స న సేయ్యో, నాహం తం పరిచరేయ్యం; యఞ్చ ఖో మే పరిచరతో పారిచరియాహేతు సేయ్యో అస్స న పాపియో తమహం పరిచరేయ్య’న్తి. బ్రాహ్మణం చేపి, బ్రాహ్మణ…పే॰… వేస్సం చేపి, బ్రాహ్మణ…పే॰… సుద్దం చేపి, బ్రాహ్మణ, ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘యం వా తే

పరిచరతో పారిచరియాహేతు పాపియో అస్స న సేయ్యో, యం వా తే పరిచరతో పారిచరియాహేతు సేయ్యో అస్స న పాపియో; కమేత్థ పరిచరేయ్యాసీ'తి, సుద్దోపి హి, బ్రాహ్మణ, సమ్మా బ్యాకరమానో ఏవం బ్యాకరేయ్య – 'యఞ్హి మే పరిచరతో పారిచరియాహేతు పాపియో అస్స న సేయ్యో, నాహం తం పరిచరేయ్యం; యఞ్చ ఖో మే పరిచరతో పారిచరియాహేతు సేయ్యో అస్స న పాపియో తమహం పరిచరేయ్య'న్తి. నాహం, బ్రాహ్మణ, 'ఉచ్చాకులీనతా సేయ్యంసో'తి వదామి, న పనాహం, బ్రాహ్మణ, 'ఉచ్చాకులీనతా పాపియంసో'తి వదామి; నాహం, బ్రాహ్మణ, 'ఉళారవణ్ణతా సేయ్యంసో'తి వదామి, న పనాహం, బ్రాహ్మణ, 'ఉళారవణ్ణతా పాపియంసో'తి వదామి; నాహం, బ్రాహ్మణ, 'ఉళారభోగతా సేయ్యంసో'తి వదామి, న పనాహం, బ్రాహ్మణ, 'ఉళారభోగతా పాపియంసో'తి వదామి.

౪౩౮. "ఉచ్చాకులీనోపి హి, బ్రాహ్మణ, ఇధేకచ్చో పాణాతిపాతీ హోతి, అదిన్నాదాయీ హోతి, కామేసుమిచ్ఛాచారీ హోతి, ముసావాదీ హోతి, పిసుణావాచో హోతి, ఫరుసావాచో హోతి, సమ్ఫప్పలాపీ హోతి, అభిజ్ఝాలు హోతి , బ్యాపన్నచిత్తో హోతి, మిచ్ఛాదిట్ఠి హోతి. తస్మా 'న ఉచ్చాకులీనతా సేయ్యంసో'తి వదామి. ఉచ్చాకులీనోపి హి, బ్రాహ్మణ, ఇధేకచ్చో పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి, ముసావాదా పటివిరతో హోతి, పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి, అనభిజ్ఝాలు హోతి, అబ్యాపన్నచిత్తో హోతి, సమ్మాదిట్ఠి హోతి. తస్మా 'న ఉచ్చాకులీనతా పాపియంసో'తి వదామి.

౪౩౯. "ఉళారవణ్ణోపి హి, బ్రాహ్మణ…పే… ఉళారభోగోపి హి, బ్రాహ్మణ, ఇధేకచ్చో పాణాతిపాతీ హోతి…పే… మిచ్ఛాదిట్ఠి హోతి. తస్మా 'న ఉళారభోగతా సేయ్యంసో'తి వదామి. ఉళారభోగోపి హి, బ్రాహ్మణ, ఇధేకచ్చో పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి…పే… సమ్మాదిట్ఠి హోతి. తస్మా 'న ఉళారభోగతా పాపియంసో'తి వదామి. నాహం, బ్రాహ్మణ, 'సబ్బం పరిచరితబ్బ'న్తి వదామి, న పనాహం, బ్రాహ్మణ, 'సబ్బం న పరిచరితబ్బ'న్తి వదామి. యం హిస్స, బ్రాహ్మణ, పరిచరతో పారిచరియాహేతు సద్ధా వడ్ఢతి, సీలం వడ్ఢతి, సుతం వడ్ఢతి, చాగో వడ్ఢతి, **పఞ్ఞా వడ్ఢతి,** తమహం 'పరిచరితబ్బ'న్తి (వదామి. యం హిస్స, బ్రాహ్మణ, పరిచరతో పారిచరియాహేతు న సద్ధా వడ్ఢతి, న సీలం వడ్ఢతి, న సుతం వడ్ఢతి, న చాగో వడ్ఢతి, న పఞ్ఞా వడ్ఢతి, నాహం తం 'పరిచరితబ్బ'న్తి) [( ) ఏత్థన్తరే పాఠో సీ. స్యా. కం. పీ. పోత్థకేసు నత్థి] వదామీ"తి.

౪౪౦. ఏవం వుత్తే, ఏసుకారీ బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "బ్రాహ్మణా, భో గోతమ, చత్తారి ధనాని పఞ్ఞపేన్తి – బ్రాహ్మణస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేన్తి, ఖత్తియస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేన్తి, వేస్సస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేన్తి, సుద్దస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేన్తి. తత్రిదం, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేన్తి భిక్ఖాచరియం; భిక్ఖాచరియఞ్చ పన బ్రాహ్మణో సన్ధనం అతిమఞ్ఞమానో అకిచ్చకారీ హోతి గోపోవ అదిన్నం ఆదియమానోతి. ఇదం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా బ్రాహ్మణస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేన్తి. తత్రిదం, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా ఖత్తియస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేన్తి ధనుకలాపం; ధనుకలాపఞ్చ పన ఖత్తియో సన్ధనం అతిమఞ్ఞమానో అకిచ్చకారీ హోతి గోపోవ అదిన్నం ఆదియమానోతి. ఇదం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా ఖత్తియస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేన్తి. తత్రిదం, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా వేస్సస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేన్తి కసిగోరక్ఖం; కసిగోరక్ఖఞ్చ పన వేస్సో సన్ధనం అతిమఞ్ఞమానో అకిచ్చకారీ హోతి గోపోవ అదిన్నం ఆదియమానోతి. ఇదం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా వేస్సస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేన్తి. తత్రిదం, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా సుద్దస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేన్తి అసితబ్యాభఙ్గిం; అసితబ్యాభఙ్గిఞ్చ పన సుద్దో సన్ధనం అతిమఞ్ఞమానో అకిచ్చకారీ హోతి గోపోవ అదిన్నం ఆదియమానోతి. ఇదం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా సుద్దస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేన్తి. బ్రాహ్మణా, భో గోతమ, ఇమాని చత్తారి ధనాని పఞ్ఞపేన్తి. ఇధ భవం గోతమో కిమాహా"తి?

౪౪౧. "కిం పన, బ్రాహ్మణ, సబ్బో లోకో బ్రాహ్మణానం ఏతదబ్భనుజానాతి – 'ఇమాని చత్తారి ధనాని పఞ్ఞపేన్తూ'"తి? "నో హిదం, భో గోతమ". "సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, పురిసో దలిద్దో అస్సకో అనాళ్హియో. తస్స అకామస్స బిలం ఓలగ్గేయ్యుం – 'ఇదం తే, అమ్భో పురిస, మంసం ఖాదితబ్బం, మూలఞ్చ అనుప్పదాతబ్బ'న్తి. ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, బ్రాహ్మణా అప్పటిఞ్ఞాయ తేసం సమణబ్రాహ్మణానం, అథ చ పనిమాని చత్తారి ధనాని పఞ్ఞపేన్తి. అరియం ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, లోకుత్తరం ధమ్మం పురిసస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేమి. పోరాణం ఖో పనస్స మాతాపేత్తికం కులవంసం అనుస్సరతో యత్థ యత్థేవ అత్తభావస్స అభినిబ్బత్తి హోతి తేన తేనేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. ఖత్తియకులే చే అత్తభావస్స అభినిబ్బత్తి హోతి 'ఖత్తియో'త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; బ్రాహ్మణకులే చే అత్తభావస్స అభినిబ్బత్తి హోతి 'బ్రాహ్మణో'త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; వేస్సకులే చే అత్తభావస్స అభినిబ్బత్తి హోతి 'వేస్సో'త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; సుద్దకులే చే అత్తభావస్స అభినిబ్బత్తి హోతి 'సుద్దో'త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, యంయదేవ పచ్చయం పటిచ్చ అగ్గి జలతి తేన తేనేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. కట్ఠఞ్చే పటిచ్చ అగ్గి జలతి 'కట్ఠగ్గి'త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; సకలికఞ్చే పటిచ్చ అగ్గి జలతి 'సకలికగ్గి'త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; తిణఞ్చే పటిచ్చ అగ్గి జలతి 'తిణగ్గి'త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; గోమయఞ్చే పటిచ్చ అగ్గి జలతి 'గోమయగ్గి'త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. ఏవమేవ ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, అరియం లోకుత్తరం ధమ్మం పురిసస్స సన్ధనం పఞ్ఞపేమి. పోరాణం ఖో పనస్స మాతాపేత్తికం కులవంసం అనుస్సరతో యత్థ యత్థేవ అత్తభావస్స అభినిబ్బత్తి హోతి తేన తేనేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

"ఖత్తియకులే చే అత్తభావస్స అభినిబ్బత్తి హోతి 'ఖత్తియో'త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; బ్రాహ్మణకులే చే అత్తభావస్స అభినిబ్బత్తి హోతి 'బ్రాహ్మణో'త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; వేస్సకులే చే అత్తభావస్స అభినిబ్బత్తి హోతి 'వేస్సో'త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; సుద్దకులే చే అత్తభావస్స అభినిబ్బత్తి హోతి 'సుద్దో'త్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

"ఖత్తియకులా చేపి, బ్రాహ్మణ, అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, అబ్రహ్మచరియా పటివిరతో హోతి, ముసావాదా పటివిరతో హోతి, పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి, అనభిజ్ఝాలు హోతి, అబ్యాపన్నచిత్తో హోతి, సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

"బ్రాహ్మణకులా చేపి, బ్రాహ్మణ, అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి...పే.... సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

"వేస్సకులా చేపి, బ్రాహ్మణ, అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి...పే.... సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

"సుద్దకులా చేపి, బ్రాహ్మణ, అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి...పే.... సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

౪౪౨. "తం కిం మఞ్ఞసి, బ్రాహ్మణ, బ్రాహ్మణోవ ను ఖో పహోతి అస్మిం పదేసే అవేరం అబ్యాబజ్ఝం మేత్తచిత్తం భావేతుం, నో ఖత్తియో నో వేస్సో నో సుద్దో"తి? "నో హిదం, భో గోతమ. ఖత్తియోపి హి, భో గోతమ, పహోతి అస్మిం పదేసే అవేరం అబ్యాబజ్ఝం మేత్తచిత్తం భావేతుం; బ్రాహ్మణోపి హి, భో గోతమ... వేస్సోపి హి, భో గోతమ... సుద్దోపి హి, భో గోతమ...

సబ్బేపి హి, భో గోతమ, చత్తారో వణ్ణా పహోన్తి అస్మిం పదేసే అవేరం అబ్యాబజ్ఝం మేత్తచిత్తం భావేతు”న్తి. “ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, ఖత్తియకులా చేపి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి...పే.... సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

“బ్రాహ్మణకులా చేపి, బ్రాహ్మణ... వేస్సకులా చేపి, బ్రాహ్మణ... సుద్దకులా చేపి, బ్రాహ్మణ, అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి...పే.... సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

౪౪౩. “తం కిం మఞ్ఞసి, బ్రాహ్మణ, బ్రాహ్మణోవ ను ఖో పహోతి సోత్తిసినానిం ఆదాయ నదిం గన్త్వా రజోజల్లం పవాహేతుం, నో ఖత్తియో నో వేస్సో నో సుద్దో”తి? “నో హిదం, భో గోతమ . ఖత్తియోపి హి, భో గోతమ, పహోతి సోత్తిసినానిం ఆదాయ నదిం గన్త్వా రజోజల్లం పవాహేతుం; బ్రాహ్మణోపి హి, భో గోతమ... వేస్సోపి హి, భో గోతమ ... సుద్దోపి హి, భో గోతమ... సబ్బేపి హి, భో గోతమ, చత్తారో వణ్ణా పహోన్తి సోత్తిసినానిం ఆదాయ నదిం గన్త్వా రజోజల్లం పవాహేతు”న్తి. “ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, ఖత్తియకులా చేపి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి...పే.... సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

“బ్రాహ్మణకులా చేపి, బ్రాహ్మణ... వేస్సకులా చేపి, బ్రాహ్మణ... సుద్దకులా చేపి , బ్రాహ్మణ, అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి...పే.... సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం.

౪౪౪. “తం కిం మఞ్ఞసి, బ్రాహ్మణ, ఇధ రాజా ఖత్తియో ముద్ధావసిత్తో నానాజచ్చానం పురిసానం పురిససతం సన్నిపాతేయ్య – ‘ఆయన్తు భోన్తో యే తత్థ ఖత్తియకులా బ్రాహ్మణకులా రాజఞ్ఞకులా ఉప్పన్నా సాకస్స వా సాలస్స వా సలళస్స వా చన్దనస్స వా పదుమకస్స వా ఉత్తరారణిం ఆదాయ అగ్గిం అభినిబ్బత్తేన్తు, తేజో పాతుకరోన్తు; ఆయన్తు పన భోన్తో యే తత్థ చణ్డాలకులా నేసాదకులా వేనకులా రథకారకులా పుక్కుసకులా ఉప్పన్నా సాపానదోణియా వా సూకరదోణియా వా రజకదోణియా వా ఏరణ్డకట్ఠస్స వా ఉత్తరారణిం ఆదాయ అగ్గిం అభినిబ్బత్తేన్తు, తేజో పాతుకరోన్తూ’”తి?

“తం కిం మఞ్ఞసి, బ్రాహ్మణ, యో ఏవం ను ఖో సో ఖత్తియకులా బ్రాహ్మణకులా రాజఞ్ఞకులా ఉప్పన్నేహి సాకస్స వా సాలస్స వా సలళస్స వా చన్దనస్స వా పదుమకస్స వా ఉత్తరారణిం ఆదాయ అగ్గి అభినిబ్బత్తో తేజో పాతుకతో సో ఏవ ను ఖ్వాస్స అగ్గి అచ్చిమా చేవ వణ్ణవా చ పభస్సరో చ తేన చ సక్కా అగ్గినా అగ్గికరణీయం కాతుం; యో పన సో చణ్డాలకులా నేసాదకులా వేనకులా రథకారకులా పుక్కుసకులా ఉప్పన్నేహి సాపానదోణియా వా సూకరదోణియా వా రజకదోణియా వా ఏరణ్డకట్ఠస్స వా ఉత్తరారణిం ఆదాయ అగ్గి అభినిబ్బత్తో తేజో పాతుకతో స్వాస్స అగ్గి న చేవ అచ్చిమా న చ వణ్ణవా న చ పభస్సరో న చ తేన సక్కా అగ్గినా అగ్గికరణీయం కాతు”న్తి? “నో హిదం, భో గోతమ. యోపి హి సో, భో గోతమ, ఖత్తియకులా బ్రాహ్మణకులా రాజఞ్ఞకులా ఉప్పన్నేహి సాకస్స వా సాలస్స వా సలళస్స వా చన్దనస్స వా పదుమకస్స వా ఉత్తరారణిం ఆదాయ అగ్గి అభినిబ్బత్తో తేజో పాతుకతో స్వాస్స అగ్గి అచ్చిమా చేవ వణ్ణవా చ పభస్సరో చ తేన చ సక్కా అగ్గినా అగ్గికరణీయం కాతుం; యోపి సో చణ్డాలకులా నేసాదకులా వేనకులా రథకారకులా పుక్కుసకులా ఉప్పన్నేహి సాపానదోణియా వా సూకరదోణియా వా రజకదోణియా వా ఏరణ్డకట్ఠస్స వా ఉత్తరారణిం ఆదాయ అగ్గి అభినిబ్బత్తో తేజో

పాతుకతో స్వాస్స అగ్గి అచ్చిమా చేవ వణ్ణవా చ పభస్సరో చ తేన చ సక్కా అగ్గినా అగ్గికరణీయం కాతుం. సబ్బోపి హి, భో గోతమ, అగ్గి అచ్చిమా చేవ వణ్ణవా చ పభస్సరో చ సబ్బేనపి సక్కా అగ్గినా అగ్గికరణీయం కాతు"న్తి.

"ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, ఖత్తియకులా చేపి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి…పే… సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం. బ్రాహ్మణకులా చేపి, బ్రాహ్మణ… వేస్సకులా చేపి, బ్రాహ్మణ… సుద్దకులా చేపి, బ్రాహ్మణ, అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, అబ్రహ్మచరియా పటివిరతో హోతి, ముసావాదా పటివిరతో హోతి, పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి, అనభిజ్ఝాలు హోతి, అబ్యాపన్నచిత్తో హోతి, సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసల"న్తి.

ఏవం వుత్తే, ఏసుకారీ బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత"న్తి.

ఏసుకారీసుత్తం నిట్ఠితం ఛట్ఠం.

౭. ధనఞ్జానిసుత్తం

౪౪౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సారిపుత్తో దక్ఖిణాగిరిస్మిం చారికం చరతి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు రాజగహే వస్సంవుట్ఠో [వస్సంవుత్థో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] యేన దక్ఖిణాగిరి యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా సారిపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో తం భిక్ఖుం ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ – "కచ్చావుసో, భగవా అరోగో చ బలవా చా"తి? "అరోగో చావుసో, భగవా బలవా చా"తి. "కచ్చి పనావుసో, భిక్ఖుసఙ్ఘో అరోగో చ బలవా చా"తి? "భిక్ఖుసఙ్ఘోపి ఖో, ఆవుసో, అరోగో చ బలవా చా"తి. "ఏత్థ, ఆవుసో, తణ్డులపాలిద్వారాయ ధనఞ్జాని [ధానఞ్జాని (సీ॰ పీ॰)] నామ బ్రాహ్మణో అత్థి. కచ్చావుసో , ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో అరోగో చ బలవా చా"తి? "ధనఞ్జానిపి ఖో, ఆవుసో, బ్రాహ్మణో అరోగో చ బలవా చా"తి. "కచ్చి పనావుసో, ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో అప్పమత్తో"తి? "కుతో పనావుసో, ధనఞ్జానిస్స బ్రాహ్మణస్స అప్పమాదో? ధనఞ్జాని, ఆవుసో, బ్రాహ్మణో రాజానం నిస్సాయ బ్రాహ్మణగహపతికే విలుమ్పతి, బ్రాహ్మణగహపతికే నిస్సాయ రాజానం విలుమ్పతి . యాపిస్స భరియా సద్ధా సద్ధకులా ఆనీతా సాపి కాలఙ్కతా; అఞ్ఞాస్స భరియా అస్సద్ధా అస్సద్ధకులా ఆనీతా". "దుస్సుతం వతావుసో, అస్సుమ్హ, దుస్సుతం వతావుసో, అస్సుమ్హ; యే మయం ధనఞ్జానిం బ్రాహ్మణం పమత్తం అస్సుమ్హ. అప్పేవ చ నామ మయం కదాచి కరహచి ధనఞ్జానినా బ్రాహ్మణేన సద్ధిం సమాగచ్ఛేయ్యామ, అప్పేవ నామ సియా కోచిదేవ కథాసల్లాపో"తి?

౪౪౬. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో దక్ఖిణాగిరిస్మిం యథాభిరన్తం విహరిత్వా యేన రాజగహం తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన రాజగహం తదవసరి. తత్ర సుదం ఆయస్మా సారిపుత్తో రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ రాజగహం పిణ్డాయ పావిసి

. తేన ఖో పన సమయేన ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో బహినగరే గావో గోట్ఠే దుహాపేతి. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో రాజగహే పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ – "ఇతో, భో సారిపుత్త, పయో, పీయతం తావ భత్తస్స కాలో భవిస్సతీ"తి. "అలం, బ్రాహ్మణ. కతం మే అజ్జ భత్తకిచ్చం. అముకస్మిం మే రుక్ఖమూలే దివావిహారో భవిస్సతి. తత్థ ఆగచ్ఛేయ్యాసీ"తి. "ఏవం, భో"తి ఖో ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసి. అథ ఖో ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో పచ్ఛాభత్తం భుత్తపాతరాసో యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా సారిపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ధనఞ్జానిం బ్రాహ్మణం ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ – "కచ్చాసి, ధనఞ్జాని, అప్పమత్తో"తి? "కుతో, భో సారిపుత్త, అమ్హాకం అప్పమాదో యేసం నో మాతాపితరో పోసేతబ్బా, పుత్తదారో పోసేతబ్బో, దాసకమ్మకరా పోసేతబ్బా, మిత్తామచ్చానం మిత్తామచ్చకరణీయం కాతబ్బం, ఞాతిసాలోహితానం ఞాతిసాలోహితకరణీయం కాతబ్బం, అతిథీనం అతిథికరణీయం కాతబ్బం, పుబ్బపేతానం పుబ్బపేతకరణీయం కాతబ్బం, దేవతానం దేవతాకరణీయం కాతబ్బం, రఞ్ఞో రాజకరణీయం కాతబ్బం, అయమ్పి కాయో పీణేతబ్బో బ్రూహేతబ్బో"తి?

౪౪౭. "తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, ఇధేకచ్చో మాతాపితూనం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, తమేనం అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు నిరయం నిరయపాలా ఉపకడ్ఢేయ్యుం. లభేయ్య ను ఖో సో 'అహం ఖో మాతాపితూనం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసిం, మా మం నిరయం నిరయపాలా'తి , మాతాపితరో వా పనస్స లభేయ్యుం 'ఏసో ఖో అమ్హాకం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసి, మా నం నిరయం నిరయపాలా'"తి? "నో హిదం, భో సారిపుత్త. అథ ఖో నం విక్కన్దన్తంయేవ నిరయే నిరయపాలా పక్ఖిపేయ్యుం".

"తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, ఇధేకచ్చో పుత్తదారస్స హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, తమేనం అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు నిరయం నిరయపాలా ఉపకడ్ఢేయ్యుం. లభేయ్య ను ఖో సో 'అహం ఖో పుత్తదారస్స హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసిం, మా మం నిరయం నిరయపాలా'తి, పుత్తదారో వా పనస్స లభేయ్య 'ఏసో ఖో అమ్హాకం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసి మా నం నిరయం నిరయపాలా'"తి? "నో హిదం, భో సారిపుత్త. అథ ఖో నం విక్కన్దన్తంయేవ నిరయే నిరయపాలా పక్ఖిపేయ్యుం".

"తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, ఇధేకచ్చో దాసకమ్మకరపోరిసస్స హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, తమేనం అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు నిరయం నిరయపాలా ఉపకడ్ఢేయ్యుం. లభేయ్య ను ఖో సో 'అహం ఖో దాసకమ్మకరపోరిసస్స హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసిం, మా మం నిరయం నిరయపాలా'తి, దాసకమ్మకరపోరిసా వా పనస్స లభేయ్యుం 'ఏసో ఖో అమ్హాకం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసి, మా నం నిరయం నిరయపాలా'"తి? "నో హిదం, భో సారిపుత్త. అథ ఖో నం విక్కన్దన్తంయేవ నిరయే నిరయపాలా పక్ఖిపేయ్యుం".

"తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, ఇధేకచ్చో మిత్తామచ్చానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, తమేనం అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు నిరయం నిరయపాలా ఉపకడ్ఢేయ్యుం. లభేయ్య ను ఖో సో 'అహం ఖో మిత్తామచ్చానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసిం, మా మం నిరయం నిరయపాలా'తి, మిత్తామచ్చా వా పనస్స

లభేయ్యుం ‘ఏసో ఖో అమ్హాకం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసి, మా నం నిరయం నిరయపాలా’’’తి? “నో హిదం, భో సారిపుత్త. అథ ఖో నం విక్కన్దన్తంయేవ నిరయే నిరయపాలా పక్ఖిపేయ్యుం”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, ఇధేకచ్చో ఞాతిసాలోహితానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, తమేనం అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు నిరయం నిరయపాలా ఉపకడ్ఢేయ్యుం. లభేయ్య ను ఖో సో ‘అహం ఖో ఞాతిసాలోహితానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసిం, మా మం నిరయం నిరయపాలా’తి, ఞాతిసాలోహితా వా పనస్స లభేయ్యుం ‘ఏసో ఖో అమ్హాకం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసి, మా నం నిరయం నిరయపాలా’’’తి? “నో హిదం, భో సారిపుత్త. అథ ఖో నం విక్కన్దన్తంయేవ నిరయే నిరయపాలా పక్ఖిపేయ్యుం”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, ఇధేకచ్చో అతిథీనం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, తమేనం అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు నిరయం నిరయపాలా ఉపకడ్ఢేయ్యుం. లభేయ్య ను ఖో సో ‘అహం ఖో అతిథీనం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసిం, మా మం నిరయం నిరయపాలా’తి, అతిథీ వా పనస్స లభేయ్యుం ‘ఏసో ఖో అమ్హాకం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసి, మా నం నిరయం నిరయపాలా’’’తి? “నో హిదం, భో సారిపుత్త. అథ ఖో నం విక్కన్దన్తంయేవ నిరయే నిరయపాలా పక్ఖిపేయ్యుం”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, ఇధేకచ్చో పుబ్బపేతానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, తమేనం అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు నిరయం నిరయపాలా ఉపకడ్ఢేయ్యుం. లభేయ్య ను ఖో సో ‘అహం ఖో పుబ్బపేతానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసిం, మా మం నిరయం నిరయపాలా’తి, పుబ్బపేతా వా పనస్స లభేయ్యుం ‘ఏసో ఖో అమ్హాకం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసి, మా నం నిరయం నిరయపాలా’’’తి? “నో హిదం, భో సారిపుత్త. అథ ఖో నం విక్కన్దన్తంయేవ నిరయే నిరయపాలా పక్ఖిపేయ్యుం”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, ఇధేకచ్చో దేవతానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, తమేనం అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు నిరయం నిరయపాలా ఉపకడ్ఢేయ్యుం. లభేయ్య ను ఖో సో ‘అహం ఖో దేవతానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసిం, మా మం నిరయం నిరయపాలా’తి, దేవతా వా పనస్స లభేయ్యుం ‘ఏసో ఖో అమ్హాకం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసి, మా నం నిరయం నిరయపాలా’’’తి? “నో హిదం, భో సారిపుత్త. అథ ఖో నం విక్కన్దన్తంయేవ నిరయే నిరయపాలా పక్ఖిపేయ్యుం”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, ఇధేకచ్చో రఞ్ఞో హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, తమేనం అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు నిరయం నిరయపాలా ఉపకడ్ఢేయ్యుం. లభేయ్య ను ఖో సో ‘అహం ఖో రఞ్ఞో హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసిం, మా మం నిరయం నిరయపాలా’తి, రాజా వా పనస్స లభేయ్య ‘ఏసో ఖో అమ్హాకం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసి, మా నం నిరయం నిరయపాలా’’’తి? “నో హిదం, భో సారిపుత్త. అథ ఖో నం విక్కన్దన్తంయేవ నిరయే నిరయపాలా పక్ఖిపేయ్యుం”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, ఇధేకచ్చో కాయస్స పీణనాహేతు బ్రూహనాహేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, తమేనం అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు నిరయం నిరయపాలా ఉపకడ్ఢేయ్యుం. లభేయ్య ను ఖో సో ‘అహం ఖో కాయస్స పీణనాహేతు బ్రూహనాహేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసిం, మా మం నిరయం నిరయపాలా’తి, పరే వా

పనస్స లభేయ్యుం ‘ఏసో ఖో కాయస్స పీణనాహేతు బ్రూహనాహేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అహోసి, మా నం నిరయం నిరయపాలా’’’తి? “నో హిదం, భో సారిపుత్త. అథ ఖో నం విక్కన్దన్తంయేవ నిరయే నిరయపాలా పక్ఖిపేయ్యుం”.

४४७. “తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, యో వా మాతాపితూనం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, యో వా మాతాపితూనం హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స; కతమం సేయ్యో”తి? “యో హి, భో సారిపుత్త, మాతాపితూనం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, న తం సేయ్యో; యో చ ఖో, భో సారిపుత్త, మాతాపితూనం హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స, తదేవేత్థ సేయ్యో. అధమ్మచరియావిసమచరియాహి, భో సారిపుత్త, ధమ్మచరియాసమచరియా సేయ్యో”తి. “అత్థి ఖో, ధనఞ్జాని, అఞ్ఞేసం హేతుకా ధమ్మికా కమ్మన్తా, యేహి సక్కా మాతాపితరో చేవ పోసేతుం, న చ పాపకమ్మం కాతుం, పుఞ్ఞఞ్చ పటిపదం పటిపజ్జితుం.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, యో వా పుత్తదారస్స హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, యో వా పుత్తదారస్స హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స; కతమం సేయ్యో”తి? “యో హి, భో సారిపుత్త, పుత్తదారస్స హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, న తం సేయ్యో; యో చ ఖో, భో సారిపుత్త, పుత్తదారస్స హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స, తదేవేత్థ సేయ్యో. అధమ్మచరియావిసమచరియాహి, భో సారిపుత్త, ధమ్మచరియాసమచరియా సేయ్యో”తి. “అత్థి ఖో, ధనఞ్జాని, అఞ్ఞేసం హేతుకా ధమ్మికా కమ్మన్తా యేహి సక్కా పుత్తదారఞ్చేవ పోసేతుం, న చ పాపకమ్మం కాతుం, పుఞ్ఞఞ్చ పటిపదం పటిపజ్జితుం.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, యో వా దాసకమ్మకరపోరిసస్స హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, యో వా దాసకమ్మకరపోరిసస్స హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స; కతమం సేయ్యో”తి? “యో హి, భో సారిపుత్త, దాసకమ్మకరపోరిసస్స హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, న తం సేయ్యో; యో చ ఖో, భో సారిపుత్త, దాసకమ్మకరపోరిసస్స హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స, తదేవేత్థ సేయ్యో. అధమ్మచరియావిసమచరియాహి, భో సారిపుత్త, ధమ్మచరియాసమచరియా సేయ్యో”తి. “అత్థి ఖో, ధనఞ్జాని, అఞ్ఞేసం హేతుకా ధమ్మికా కమ్మన్తా, యేహి సక్కా దాసకమ్మకరపోరిసే చేవ పోసేతుం, న చ పాపకమ్మం కాతుం, పుఞ్ఞఞ్చ పటిపదం పటిపజ్జితుం.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, యో వా మిత్తామచ్చానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, యో వా మిత్తామచ్చానం హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స; కతమం సేయ్యో”తి? “యో హి , భో సారిపుత్త, మిత్తామచ్చానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, న తం సేయ్యో; యో చ ఖో, భో సారిపుత్త, మిత్తామచ్చానం హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స, తదేవేత్థ సేయ్యో. అధమ్మచరియావిసమచరియాహి, భో సారిపుత్త, ధమ్మచరియాసమచరియా సేయ్యో”తి. “అత్థి ఖో, ధనఞ్జాని, అఞ్ఞేసం హేతుకా ధమ్మికా కమ్మన్తా, యేహి సక్కా మిత్తామచ్చానఞ్చేవ మిత్తామచ్చకరణీయం కాతుం, న చ పాపకమ్మం కాతుం, పుఞ్ఞఞ్చ పటిపదం పటిపజ్జితుం.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, యో వా ఞాతిసాలోహితానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, యో వా ఞాతిసాలోహితానం హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స; కతమం సేయ్యో”తి? “యో హి, భో సారిపుత్త, ఞాతిసాలోహితానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, న తం సేయ్యో; యో చ ఖో, భో సారిపుత్త, ఞాతిసాలోహితానం హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స, తదేవేత్థ సేయ్యో. అధమ్మచరియావిసమచరియాహి, భో సారిపుత్త, ధమ్మచరియాసమచరియా సేయ్యో”తి.

“అత్థి ఖో, ధనఞ్జాని, అఞ్ఞేసం హేతుకా ధమ్మికా కమ్మన్తా, యేహి సక్కా ఞాతిసాలోహితానఞ్చేవ ఞాతిసాలోహితకరణీయం కాతుం, న చ పాపకమ్మం కాతుం, పుఞ్ఞఞ్చ పటిపదం పటిపజ్జితుం.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, యో వా అతిథీనం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, యో వా అతిథీనం హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స; కతమం సేయ్యో”తి? “యో హి, భో సారిపుత్త, అతిథీనం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, న తం సేయ్యో; యో చ ఖో, భో సారిపుత్త, అతిథీనం హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స, తదేవేత్థ సేయ్యో. అధమ్మచరియావిసమచరియాహి, భో సారిపుత్త, ధమ్మచరియాసమచరియా సేయ్యో”తి. “అత్థి ఖో, ధనఞ్జాని, అఞ్ఞేసం హేతుకా ధమ్మికా కమ్మన్తా, యేహి సక్కా అతిథీనఞ్చేవ అతిథికరణీయం కాతుం, న చ పాపకమ్మం కాతుం, పుఞ్ఞఞ్చ పటిపదం పటిపజ్జితుం.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, యో వా పుబ్బపేతానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, యో వా పుబ్బపేతానం హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స; కతమం సేయ్యో”తి? “యో హి, భో సారిపుత్త, పుబ్బపేతానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, న తం సేయ్యో; యో చ ఖో, భో సారిపుత్త, పుబ్బపేతానం హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స, తదేవేత్థ సేయ్యో. అధమ్మచరియావిసమచరియాహి , భో సారిపుత్త, ధమ్మచరియాసమచరియా సేయ్యో”తి. “అత్థి ఖో, ధనఞ్జాని, అఞ్ఞేసం హేతుకా ధమ్మికా కమ్మన్తా, యేహి సక్కా పుబ్బపేతానఞ్చేవ పుబ్బపేతకరణీయం కాతుం, న చ పాపకమ్మం కాతుం, పుఞ్ఞఞ్చ పటిపదం పటిపజ్జితుం.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, యో వా దేవతానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, యో వా దేవతానం హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స; కతమం సేయ్యో”తి? “యో హి, భో సారిపుత్త, దేవతానం హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, న తం సేయ్యో; యో చ ఖో, భో సారిపుత్త, దేవతానం హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స, తదేవేత్థ సేయ్యో . అధమ్మచరియావిసమచరియాహి, భో సారిపుత్త, ధమ్మచరియాసమచరియా సేయ్యో”తి. “అత్థి ఖో, ధనఞ్జాని, అఞ్ఞేసం హేతుకా ధమ్మికా కమ్మన్తా, యేహి సక్కా దేవతానఞ్చేవ దేవతాకరణీయం కాతుం, న చ పాపకమ్మం కాతుం, పుఞ్ఞఞ్చ పటిపదం పటిపజ్జితుం.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, యో వా రఞ్ఞో హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, యో వా రఞ్ఞో హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స; కతమం సేయ్యో”తి? “యో హి, భో సారిపుత్త, రఞ్ఞో హేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, న తం సేయ్యో; యో చ ఖో, భో సారిపుత్త, రఞ్ఞో హేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స, తదేవేత్థ సేయ్యో. అధమ్మచరియావిసమచరియాహి, భో సారిపుత్త, ధమ్మచరియాసమచరియా సేయ్యో”తి. “అత్థి ఖో, ధనఞ్జాని, అఞ్ఞేసం హేతుకా ధమ్మికా కమ్మన్తా, యేహి సక్కా రఞ్ఞో చేవ రాజకరణీయం కాతుం, న చ పాపకమ్మం కాతుం, పుఞ్ఞఞ్చ పటిపదం పటిపజ్జితుం.

“తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, యో వా కాయస్స పీణనాహేతు బ్రూహనాహేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, యో వా కాయస్స పీణనాహేతు బ్రూహనాహేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స; కతమం సేయ్యో”తి? “యో హి, భో సారిపుత్త, కాయస్స పీణనాహేతు బ్రూహనాహేతు అధమ్మచారీ విసమచారీ అస్స, న తం సేయ్యో; యో చ ఖో, భో సారిపుత్త, కాయస్స పీణనాహేతు బ్రూహనాహేతు ధమ్మచారీ సమచారీ అస్స, తదేవేత్థ సేయ్యో. అధమ్మచరియావిసమచరియాహి, భో

సారిపుత్త, ధమ్మచరియాసమచరియా సేయ్యో"తి. "అత్థి ఖో, ధనఞ్జాని, అఞ్ఞేసం హేతుకా ధమ్మికా కమ్మన్తా , యేహి సక్కా కాయఞ్చేవ పీణేతుం బ్రూహేతుం, న చ పాపకమ్మం కాతుం, పుఞ్ఞఞ్చ పటిపదం పటిపజ్జితు"న్తి.

౪౪౯. అథ ఖో ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి. అథ ఖో ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో అపరేన సమయేన ఆబాధికో అహోసి దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. అథ ఖో ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో అఞ్ఞతరం పురిసం ఆమన్తేసి – "ఏహి త్వం, అమ్భో పురిస , యేన భగవా తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్దాహి – 'ధనఞ్జాని, భన్తే, బ్రాహ్మణో ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతీ'తి. యేన చాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమ; ఉపసఙ్కమిత్వా మమ వచనేన ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పాదే సిరసా వన్దాహి – 'ధనఞ్జాని, భన్తే, బ్రాహ్మణో ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పాదే సిరసా వన్దతీ'తి. ఏవఞ్చ వదేహి – 'సాధు కిర, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో యేన ధనఞ్జానిస్స బ్రాహ్మణస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా'"తి. "ఏవం , భన్తే"తి ఖో సో పురిసో ధనఞ్జానిస్స బ్రాహ్మణస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో పురిసో భగవన్తం ఏతదవోచ – "ధనఞ్జాని, భన్తే, బ్రాహ్మణో ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతీ"తి. యేన చాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో పురిసో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ – "ధనఞ్జాని, భన్తే, బ్రాహ్మణో ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పాదే సిరసా వన్దతి, ఏవఞ్చ వదేతి – 'సాధు కిర, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో యేన ధనఞ్జానిస్స బ్రాహ్మణస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా'"తి. అధివాసేసి ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో తుణ్హీభావేన.

౪౫౦. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన ధనఞ్జానిస్స బ్రాహ్మణస్స నివేసనం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ధనఞ్జానిం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – "కచ్చి తే, ధనఞ్జాని, ఖమనీయం, కచ్చి యాపనీయం? కచ్చి దుక్ఖా వేదనా పటిక్కమన్తి, నో అభిక్కమన్తి? పటిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి , నో అభిక్కమో"తి? "న మే, భో సారిపుత్త, ఖమనీయం న యాపనీయం. బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి, నో పటిక్కమన్తి. అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో పటిక్కమో. సేయ్యథాపి, భో సారిపుత్త , బలవా పురిసో తిణ్హేన సిఖరేన ముద్ధని [ముద్ధానం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] అభిమత్థేయ్య; ఏవమేవ ఖో , భో సారిపుత్త, అధిమత్తా వాతా ముద్ధని చ ఊహనన్తి. న మే, భో సారిపుత్త, ఖమనీయం, న యాపనీయం. బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి, నో పటిక్కమన్తి. అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో పటిక్కమో. సేయ్యథాపి, భో సారిపుత్త, బలవా పురిసో దళ్హేన వరత్తక్ఖణ్డేన [వరత్తబన్ధనేన (సీ॰ పీ॰)] సీసే సీసవేఠం దదేయ్య; ఏవమేవ ఖో, భో సారిపుత్త, అధిమత్తా సీసే సీసవేదనా. న మే, భో సారిపుత్త, ఖమనీయం న యాపనీయం. బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి, నో పటిక్కమన్తి. అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో పటిక్కమో. సేయ్యథాపి, భో సారిపుత్త, దక్ఖో గోఘాతకో వా గోఘాతకన్తేవాసీ వా తిణ్హేన గోవికన్తనేన కుచ్ఛిం పరికన్తేయ్య; ఏవమేవ ఖో, భో సారిపుత్త, అధిమత్తా వాతా కుచ్ఛిం పరికన్తన్తి. న మే, భో సారిపుత్త, ఖమనీయం, న యాపనీయం. బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి, నో పటిక్కమన్తి. అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి, నో పటిక్కమో. సేయ్యథాపి, భో సారిపుత్త, ద్వే బలవన్తో పురిసా దుబ్బలతరం పురిసం నానాబాహాసు గహేత్వా అఙ్గారకాసుయా సన్తాపేయ్యుం సమ్పరితాపేయ్యుం; ఏవమేవ ఖో, భో సారిపుత్త, అధిమత్తో కాయస్మిం డాహో. న మే, భో సారిపుత్త, ఖమనీయం న యాపనీయం. బాళ్హా మే దుక్ఖా వేదనా అభిక్కమన్తి, నో పటిక్కమన్తి. అభిక్కమోసానం పఞ్ఞాయతి , నో పటిక్కమో"తి.

౪౫౧. "తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, కతమం సేయ్యో – నిరయో వా తిరచ్ఛానయోని వా"తి? "నిరయా, భో సారిపుత్త, తిరచ్ఛానయోని సేయ్యో"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, కతమం సేయ్యో – తిరచ్ఛానయోని వా పేత్తివిసయో వా"తి? "తిరచ్ఛానయోనియా, భో సారిపుత్త, పేత్తివిసయో సేయ్యో"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, కతమం సేయ్యో – పేత్తివిసయో వా మనుస్సా వా"తి? "పేత్తివిసయా, భో సారిపుత్త, మనుస్సా సేయ్యో"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని , కతమం సేయ్యో – మనుస్సా వా చాతుమహారాజికా [చాతుమ్మహారాజికా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వా దేవా"తి? "మనుస్సేహి , భో సారిపుత్త, చాతుమహారాజికా దేవా సేయ్యో"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, కతమం సేయ్యో – చాతుమహారాజికా వా దేవా తావతింసా వా దేవా"తి? "చాతుమహారాజికేహి, భో సారిపుత్త, దేవేహి తావతింసా దేవా సేయ్యో"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, కతమం సేయ్యో – తావతింసా వా దేవా యామా వా దేవా"తి? "తావతింసేహి, భో సారిపుత్త, దేవేహి యామా దేవా సేయ్యో"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, కతమం సేయ్యో – యామా వా దేవా తుసితా వా దేవా"తి? "యామేహి, భో సారిపుత్త, దేవేహి తుసితా దేవా సేయ్యో"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, కతమం సేయ్యో – తుసితా వా దేవా నిమ్మానరతీ వా దేవా"తి? "తుసితేహి, భో సారిపుత్త, దేవేహి నిమ్మానరతీ దేవా సేయ్యో"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, కతమం సేయ్యో – నిమ్మానరతీ వా దేవా పరనిమ్మితవసవత్తీ వా దేవా"తి? "నిమ్మానరతీహి , భో సారిపుత్త, దేవేహి పరనిమ్మితవసవత్తీ దేవా సేయ్యో"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, ధనఞ్జాని, కతమం సేయ్యో పరనిమ్మితవసవత్తీ వా దేవా బ్రహ్మలోకో వా"తి? "'బ్రహ్మలోకో'తి [భవం సారిపుత్తో ఆహాతి, కతమం సారిపుత్తో ఆహ బ్రహ్మలోకోతి. (క.)] – భవం సారిపుత్తో ఆహ; 'బ్రహ్మలోకో'తి – భవం సారిపుత్తో ఆహా"తి [భవం సారిపుత్తో ఆహాతి, కతమం సారిపుత్తో ఆహ బ్రహ్మలోకోతి. (క.)].

అథ ఖో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స ఏతదహోసి – "ఇమే ఖో బ్రాహ్మణా బ్రహ్మలోకాధిముత్తా. యంనూనాహం ధనఞ్జానిస్స బ్రాహ్మణస్స బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేయ్య"న్తి. "బ్రహ్మానం తే, ధనఞ్జాని, సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేస్సామి; తం సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భో"తి ఖో ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసి. ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ – "కతమో చ, ధనఞ్జాని, బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గో? ఇధ, ధనఞ్జాని, భిక్ఖు మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరతి. అయం ఖో, ధనఞ్జాని, బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గో".

౪౫౨. "పున చపరం, ధనఞ్జాని, భిక్ఖు కరుణాసహగతేన చేతసా…పే.… ముదితాసహగతేన చేతసా… ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరతి. అయం ఖో, ధనఞ్జాని, బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గో"తి. తేన హి, భో సారిపుత్త, మమ వచనేన భగవతో పాదే సిరసా వన్దాహి – 'ధనఞ్జాని , భన్తే, బ్రాహ్మణో ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో. సో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతీ'తి. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ధనఞ్జానిం బ్రాహ్మణం సతి ఉత్తరికరణీయే హీనే బ్రహ్మలోకే పతిట్ఠాపేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి. అథ ఖో ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో అచిరపక్కన్తే ఆయస్మన్తే సారిపుత్తే కాలమకాసి, బ్రహ్మలోకఞ్చ ఉపపజ్జి.

౪౫౩. అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ఏసో, భిక్ఖవే, సారిపుత్తో ధనఞ్జానిం బ్రాహ్మణం సతి ఉత్తరికరణీయే హీనే బ్రహ్మలోకే పతిట్ఠాపేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కన్తో"తి. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి,

ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది, ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ధనఞ్జాని, భన్తే, బ్రాహ్మణో ఆబాధికో దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో, సో భగవతో పాదే సిరసా వన్దతీ”తి. “కిం పన త్వం సారిపుత్త ధనఞ్జానిం బ్రాహ్మణం సతి ఉత్తరికరణీయే హీనే బ్రహ్మలోకే పతిట్ఠాపేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కన్తో”తి? “మయ్హం ఖో, భన్తే, ఏవం అహోసి – ‘ఇమే ఖో బ్రాహ్మణా బ్రహ్మలోకాధిముత్తా, యంనూనాహం ధనఞ్జానిస్స బ్రాహ్మణస్స బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేయ్య’న్తి. “కాలఙ్కతోచ [కాలఙ్కతోవ (స్యా॰ కం॰ క॰)], సారిపుత్త, ధనఞ్జాని బ్రాహ్మణో, బ్రహ్మలోకఞ్చ ఉపపన్నో”తి.

ధనఞ్జానిసుత్తం నిట్ఠితం సత్తమం.

౮. వాసేట్ఠసుత్తం

౪౫౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఇచ్చానఙ్గలే [ఇచ్చానఙ్కలే (సీ॰ పీ॰)] విహరతి ఇచ్చానఙ్గలవనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా బ్రాహ్మణమహాసాలా ఇచ్చానఙ్గలే పటివసన్తి, సేయ్యథిదం – చఙ్కీ బ్రాహ్మణో, తారుక్ఖో బ్రాహ్మణో, పోక్ఖరసాతి బ్రాహ్మణో, జాణుస్సోణి [జాణుస్సోణీ (పీ॰), జాణుసోణీ (క॰)] బ్రాహ్మణో, తోదేయ్యో బ్రాహ్మణో, అఞ్ఞే చ అభిఞ్ఞాతా అభిఞ్ఞాతా బ్రాహ్మణమహాసాలా. అథ ఖో వాసేట్ఠభారద్వాజానం మాణవానం జఙ్ఘావిహారం అనుచఙ్కమన్తానం అనువిచరన్తానం [అనుచఙ్కమమానానం అనువిచరమానానం (సీ॰ పీ॰)] అయమన్తరాకథా ఉదపాది – “కథం, భో, బ్రాహ్మణో హోతీ”తి? భారద్వాజో మాణవో ఏవమాహ – “యతో ఖో, భో, ఉభతో సుజాతో మాతితో చ పితితో చ సంసుద్ధగహణికో యావ సత్తమా పితామహయుగా అక్ఖిత్తో అనుపక్కుట్ఠో జాతివాదేన – ఏత్తావతా ఖో, భో, బ్రాహ్మణో హోతీ”తి. వాసేట్ఠో మాణవో ఏవమాహ – “యతో ఖో, భో, సీలవా చ హోతి వత్తసమ్పన్నో [వతసమ్పన్నో (పీ॰)] చ – ఏత్తావతా ఖో, భో, బ్రాహ్మణో హోతీ”తి. నేవ ఖో అసక్ఖి భారద్వాజో మాణవో వాసేట్ఠం మాణవం సఞ్ఞాపేతుం, న పన అసక్ఖి వాసేట్ఠో మాణవో భారద్వాజం మాణవం సఞ్ఞాపేతుం. అథ ఖో వాసేట్ఠో మాణవో భారద్వాజం మాణవం ఆమన్తేసి – “అయం ఖో, భో భారద్వాజ, సమణో గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో ఇచ్చానఙ్గలే విహరతి ఇచ్చానఙ్గలవనసణ్డే. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి. ఆయామ, భో భారద్వాజ, యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమిస్సామ; ఉపసఙ్కమిత్వా సమణం గోతమం ఏతమత్థం పుచ్ఛిస్సామ. యథా నో సమణో గోతమో బ్యాకరిస్సతి తథా నం ధారేస్సామా”తి. “ఏవం, భో”తి ఖో భారద్వాజో మాణవో వాసేట్ఠస్స మాణవస్స పచ్చస్సోసి.

౪౫౫. అథ ఖో వాసేట్ఠభారద్వాజా మాణవా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో వాసేట్ఠో మాణవో భగవన్తం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

> “అనుఞ్ఞాతపటిఞ్ఞాతా, తేవిజ్జా మయమస్ముభో;
> అహం పోక్ఖరసాతిస్స, తారుక్ఖస్సాయం మాణవో.

“తేవిజ్జానం యదక్ఖాతం, తత్ర కేవలినోస్మసే;
పదకస్మా వేయ్యాకరణా [నో బ్యాకరణా (స్యా॰ కం॰ క॰)], జప్పే ఆచరియసాదిసా;
తేసం నో జాతివాదస్మిం, వివాదో అత్థి గోతమ.

“జాతియా బ్రాహ్మణో హోతి, భారద్వాజో ఇతి భాసతి;
అహఞ్చ కమ్మునా [కమ్మనా (సీ॰ పీ॰)] బ్రూమి, ఏవం జానాహి చక్ఖుమ.

“తే న సక్కోమ ఞాపేతుం [సఞ్ఞత్తుం (పీ॰), సఞ్ఞాపేతుం (క॰)], అఞ్ఞమఞ్ఞం మయం ఉభో;
భవన్తం పుట్ఠుమాగమా, సమ్బుద్ధం ఇతి విస్సుతం.

“చన్దం యథా ఖయాతీతం, పేచ్చ పఞ్జలికా జనా;
వన్దమానా నమస్సన్తి, లోకస్మిం గోతమం.

“చక్ఖుం లోకే సముప్పన్నం, మయం పుచ్ఛామ గోతమం;
జాతియా బ్రాహ్మణో హోతి, ఉదాహు భవతి కమ్మునా [కమ్మనా (సీ॰ పీ॰)];
అజానతం నో పబ్రూహి, యథా జానేము బ్రాహ్మణ”న్తి.

୬୨୮.“తేసం వో అహం బ్యక్ఖిస్సం, (వాసేట్ఠాతి భగవా)
అనుపుబ్బం యథాతథం;
జాతివిభఙ్గం పాణానం, అఞ్ఞమఞ్ఞాహి జాతియో.

“తిణరుక్ఖేపి జానాథ, న చాపి పటిజానరే;
లిఙ్గం జాతిమయం తేసం, అఞ్ఞమఞ్ఞా హి జాతియో.

“తతో కీటే పటఙ్గే చ, యావ కున్థకిపిల్లికే;
లిఙ్గం జాతిమయం తేసం, అఞ్ఞమఞ్ఞా హి జాతియో.

“చతుప్పదేపి జానాథ, ఖుద్దకే చ మహల్లకే;
లిఙ్గం జాతిమయం తేసం, అఞ్ఞమఞ్ఞా హి జాతియో.

“పాదుదరేపి జానాథ, ఉరగే దీఘపిట్ఠికే;
లిఙ్గం జాతిమయం తేసం, అఞ్ఞమఞ్ఞా హి జాతియో.

“తతో మచ్ఛేపి జానాథ, ఉదకే వారిగోచరే;
లిఙ్గం జాతిమయం తేసం, అఞ్ఞమఞ్ఞా హి జాతియో.

“తతో పక్ఖీపి జానాథ, పత్తయానే విహఙ్గమే;

లిఙ్గం జాతిమయం తేసం, అఞ్ఞమఞ్ఞా హి జాతియో.

“యథా ఏతాసు జాతీసు, లిఙ్గం జాతిమయం పుథు;
ఏవం నత్థి మనుస్సేసు, లిఙ్గం జాతిమయం పుథు.

“న కేసేహి న సీసేహి, న కణ్ణేహి న అక్ఖీహి;
న ముఖేన న నాసాయ, న ఓట్ఠేహి భమూహి వా.

“న గీవాయ న అంసేహి, న ఉదరేన న పిట్ఠియా;
న సోణియా న ఉరసా, న సమ్బాధే న మేథునే [న సమ్బాధా న మేథునా (క॰)].

“న హత్థేహి న పాదేహి, నఙ్గులీహి నఖేహి వా;
న జఙ్ఘాహి న ఊరూహి, న వణ్ణేన సరేన వా;
లిఙ్గం జాతిమయం నేవ, యథా అఞ్ఞాసు జాతిసు.

౪౫౭. “పచ్చత్తఞ్చ సరీరేసు [పచ్చత్తం ససరీరేసు (సీ॰ పీ॰)], మనుస్సేస్వేతం న విజ్జతి;
వోకారఞ్చ మనుస్సేసు, సమఞ్ఞాయ పవుచ్చతి.

“యో హి కోచి మనుస్సేసు, గోరక్ఖం ఉపజీవతి;
ఏవం వాసేట్ఠ జానాహి, కస్సకో సో న బ్రాహ్మణో.

“యో హి కోచి మనుస్సేసు, పుథుసిప్పేన జీవతి;
ఏవం వాసేట్ఠ జానాహి, సిప్పికో సో న బ్రాహ్మణో.

“యో హి కోచి మనుస్సేసు, వోహారం ఉపజీవతి;
ఏవం వాసేట్ఠ జానాహి, వాణిజో సో న బ్రాహ్మణో.

“యో హి కోచి మనుస్సేసు, పరపేస్సేన జీవతి;
ఏవం వాసేట్ఠ జానాహి, పేస్సకో [పేస్సికో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] సో న బ్రాహ్మణో.

“యో హి కోచి మనుస్సేసు, అదిన్నం ఉపజీవతి;
ఏవం వాసేట్ఠ జానాహి, చోరో ఏసో న బ్రాహ్మణో.

“యో హి కోచి మనుస్సేసు, ఇస్సత్థం ఉపజీవతి;
ఏవం వాసేట్ఠ జానాహి, యోధాజీవో న బ్రాహ్మణో.

“యో హి కోచి మనుస్సేసు, పోరోహిచ్చేన జీవతి;

ఏవం వాసేట్ఠ జానాహి, యాజకో సో న బ్రాహ్మణో.

“యో హి కోచి మనుస్సేసు, గామం రట్ఠఞ్చ భుఞ్జతి;
ఏవం వాసేట్ఠ జానాహి, రాజా ఏసో న బ్రాహ్మణో.

“న చాహం బ్రాహ్మణం బ్రూమి, యోనిజం మత్తిసమ్భవం;
భోవాది [భోవాదీ (స్యా॰ కం॰)] నామ సో హోతి, సచే హోతి సకిఞ్చనో;
అకిఞ్చనం అనాదానం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౩౮.“సబ్బసంయోజనం ఛేత్వా, యో వే న పరితస్సతి;
సఙ్గాతిగం విసంయుత్తం [విసఞ్ఞుత్తం (క॰)], తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“ఛేత్వా నద్ధిం [నద్ధిం (సీ॰ పీ॰)] వరత్తఞ్చ, సన్దానం సహనుక్కమం;
ఉక్ఖిత్తపలిఘం బుద్ధం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“అక్కోసం వధబన్ధఞ్చ, అదుట్ఠో యో తితిక్ఖతి;
ఖన్తీబలం బలానీకం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“అక్కోధనం వతవన్తం, సీలవన్తం అనుస్సదం;
దన్తం అన్తిమసారీరం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“వారిపోక్ఖరపత్తేవ, ఆరగ్గేరివ సాసపో;
యో న లిమ్పతి కామేసు, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“యో దుక్ఖస్స పజానాతి, ఇధేవ ఖయమత్తనో;
పన్నభారం విసంయుత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“గమ్భీరపఞ్ఞం మేధావిం, మగ్గామగ్గస్స కోవిదం;
ఉత్తమత్థమనుప్పత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“అసంసట్ఠం గహట్ఠేహి, అనాగారేహి చూభయం;
అనోకసారిమప్పిచ్ఛం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“నిధాయ దణ్డం భూతేసు, తసేసు థావరేసు చ;
యో న హన్తి న ఘాతేతి, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“అవిరుద్ధం విరుద్ధేసు, అత్తదణ్డేసు నిబ్బుతం;

సాదానేసు అనాదానం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“యస్స రాగో చ దోసో చ, మానో మక్ఖో చ ఓహితో;
సాసపోరివ ఆరగ్గా, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౦౮.“అకక్కసం విఞ్ఞాపనిం, గిరం సచ్చం ఉదీరయే;
యాయ నాభిసజ్జే కిఞ్చి, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“యో చ దీఘం వ రస్సం వా, అణుం థూలం సుభాసుభం;
లోకే అదిన్నం నాదేతి [నాదియతి (సీ. పీ.)], తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“ఆసా యస్స న విజ్జన్తి, అస్మిం లోకే పరమ్హి చ;
నిరాసాసం [నిరాసయం (సీ. పీ.)] విసంయుత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“యస్సాలయా న విజ్జన్తి, అఞ్ఞాయ అకథంకథిం;
అమతోగధం అనుప్పత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“యోధపుఞ్ఞఞ్చ పాపఞ్చ, ఉభో సఙ్గం ఉపచ్చగా;
అసోకం విరజం సుద్ధం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“చన్దం వ విమలం సుద్ధం, విప్పసన్నం అనావిలం;
నన్దీభవపరిక్ఖీణం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“యో ఇమం పలిపథం దుగ్గం, సంసారం మోహమచ్చగా;
తిణ్ణో పారఙ్గతో ఝాయీ, అనేజో అకథంకథీ;
అనుపాదాయ నిబ్బుతో, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“యోధకామే పహన్త్వాన [పహత్వాన (సీ.)], అనాగారో పరిబ్బజే;
కామభవపరిక్ఖీణం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“యోధతణ్హం పహన్త్వాన, అనాగారో పరిబ్బజే;
తణ్హాభవపరిక్ఖీణం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“హిత్వా మానుసకం యోగం, దిబ్బం యోగం ఉపచ్చగా;
సబ్బయోగవిసంయుత్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“హిత్వా రతిఞ్చ అరతిం, సీతీభూతం నిరూపధిం;

సబ్బలోకాభిభుం వీరం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“చుతిం యో వేది సత్తానం, ఉపపత్తిఞ్చ సబ్బసో;
అసత్తం సుగతం బుద్ధం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“యస్స గతిం న జానన్తి, దేవా గన్ధబ్బమానుసా;
ఖీణాసవం అరహన్తం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“యస్స పురే చ పచ్ఛా చ, మజ్ఝే చ నత్థి కిఞ్చనం;
అకిఞ్చనం అనాదానం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“ఉసభం పవరం వీరం, మహేసిం విజితావినం;
అనేజం న్హాతకం [నహాతకం (సీ॰ పీ॰)] బుద్ధం, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

“పుబ్బేనివాసం యో వేది, సగ్గాపాయఞ్చ పస్సతి;
అథో జాతిక్ఖయం పత్తో, తమహం బ్రూమి బ్రాహ్మణం.

౪౬౦.“సమఞ్ఞా హేసా లోకస్మిం, నామగోత్తం పకప్పితం;
సమ్ముచ్చా సముదాగతం, తత్థ తత్థ పకప్పితం.

“దీఘరత్తానుసయితం, దిట్ఠిగతమజానతం;
అజానన్తా నో [అజానన్తా నోతి అజానన్తా ఏవ (టీకా)] పబ్రున్తి [పబ్రువన్తి (సీ॰ పీ॰)], జాతియా హోతి బ్రాహ్మణో.

“న జచ్చా బ్రాహ్మణో [వసలో (స్యా॰ కం॰ క॰)] హోతి, న జచ్చా హోతి అబ్రాహ్మణో [బ్రాహ్మణో (స్యా॰ కం॰ క॰)];
కమ్మునా బ్రాహ్మణో [వసలో (స్యా॰ కం॰ క॰)] హోతి, కమ్మునా హోతి అబ్రాహ్మణో [బ్రాహ్మణో (స్యా॰ కం॰ క॰)].

“కస్సకో కమ్మునా హోతి, సిప్పికో హోతి కమ్మునా;
వాణిజో కమ్మునా హోతి, పేస్సకో హోతి కమ్మునా.

“చోరోపి కమ్మునా హోతి, యోధాజీవోపి కమ్మునా;
యాజకో కమ్మునా హోతి, రాజాపి హోతి కమ్మునా.

“ఏవమేతం యథాభూతం, కమ్మం పస్సన్తి పణ్డితా;
పటిచ్చసముప్పాదదస్సా, కమ్మవిపాకకోవిదా.

“కమ్మునా వత్తతి లోకో, కమ్మునా వత్తతి పజా;
కమ్మనిబన్ధనా సత్తా, రథస్సాణీవ యాయతో.

“తపేన బ్రహ్మచరియేన, సంయమేన దమేన చ;
ఏతేన బ్రాహ్మణో హోతి, ఏతం బ్రాహ్మణముత్తమం.

“తీహి విజ్జాహి సమ్పన్నో, సన్తో ఖీణపునబ్భవో;
ఏవం వాసేట్ఠ జానాహి, బ్రహ్మా సక్కో విజానత”న్తి.

౪౬౧. ఏవం వుత్తే, వాసేట్ఠభారద్వాజా మాణవా భగవన్తం ఏతదవోచుం – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి – ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏతే మయం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామ ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకే నో భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గతే”తి.

వాసేట్ఠసుత్తం నిట్ఠితం అట్ఠమం.

౯. సుభసుత్తం

౪౬౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో సావత్థియం పటివసతి అఞ్ఞతరస్స గహపతిస్స నివేసనే కేనచిదేవ కరణీయేన. అథ ఖో సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో యస్స గహపతిస్స నివేసనే పటివసతి తం గహపతిం ఏతదవోచ – “సుతం మేతం, గహపతి – ‘అవివిత్తా సావత్థీ అరహన్తేహీ’తి. కం ను ఖ్వజ్జ సమణం వా బ్రాహ్మణం వా పయిరుపాసేయ్యామా”తి? “అయం, భన్తే, భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తం, భన్తే, భగవన్తం పయిరుపాసస్సూ”తి. అథ ఖో సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో తస్స గహపతిస్స పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “బ్రాహ్మణా, భో గోతమ, ఏవమాహంసు – ‘గహట్ఠో ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం, న పబ్బజితో ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసల’న్తి. ఇధ భవం గోతమో కిమాహా”తి?

౪౬౩. “విభజ్జవాదో ఖో అహమేత్థ, మాణవ; నాహమేత్థ ఏకంసవాదో. గిహిస్స వాహం, మాణవ, పబ్బజితస్స వా మిచ్ఛాపటిపత్తిం న వణ్ణేమి. గిహీ వా హి , మాణవ, పబ్బజితో వా మిచ్ఛాపటిపన్నో మిచ్ఛాపటిపత్తాధికరణహేతు న ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసలం. గిహిస్స వాహం, మాణవ, పబ్బజితస్స వా సమ్మాపటిపత్తిం వణ్ణేమి. గిహీ వా హి, మాణవ, పబ్బజితో వా సమ్మాపటిపన్నో సమ్మాపటిపత్తాధికరణహేతు ఆరాధకో హోతి ఞాయం ధమ్మం కుసల”న్తి.

“బ్రాహ్మణా, భో గోతమ, ఏవమాహంసు – ‘మహట్ఠమిదం మహాకిచ్చం మహాధికరణం మహాసమారమ్భం ఘరావాసకమ్మట్ఠానం మహప్ఫలం హోతి; అప్పట్ఠమిదం అప్పకిచ్చం అప్పాధికరణం అప్పసమారమ్భం పబ్బజ్జా కమ్మట్ఠానం అప్పఫలం హోతీ’తి. ఇధ భవం గోతమో కిమాహా”తి.

“ఏత్థాపి ఖో అహం, మాణవ, విభజ్జవాదో; నాహమేత్థ ఏకంసవాదో. అత్థి, మాణవ, కమ్మట్ఠానం మహట్ఠం మహాకిచ్చం మహాధికరణం మహాసమారమ్భం విపజ్జమానం అప్పఫలం హోతి; అత్థి, మాణవ, కమ్మట్ఠానం మహట్ఠం మహాకిచ్చం మహాధికరణం మహాసమారమ్భం సమ్పజ్జమానం మహప్ఫలం హోతి; అత్థి, మాణవ, కమ్మట్ఠానం అప్పట్ఠం అప్పకిచ్చం అప్పాధికరణం అప్పసమారమ్భం విపజ్జమానం అప్పఫలం హోతి; అత్థి, మాణవ, కమ్మట్ఠానం అప్పట్ఠం అప్పకిచ్చం అప్పాధికరణం అప్పసమారమ్భం సమ్పజ్జమానం మహప్ఫలం హోతి. కతమఞ్చ, మాణవ , కమ్మట్ఠానం మహట్ఠం మహాకిచ్చం మహాధికరణం మహాసమారమ్భం విపజ్జమానం అప్పఫలం హోతి? కసి ఖో, మాణవ, కమ్మట్ఠానం మహట్ఠం మహాకిచ్చం మహాధికరణం మహాసమారమ్భం విపజ్జమానం అప్పఫలం హోతి. కతమఞ్చ, మాణవ, కమ్మట్ఠానం మహట్ఠం మహాకిచ్చం మహాధికరణం మహాసమారమ్భం సమ్పజ్జమానం మహప్ఫలం హోతి? కసియేవ ఖో, మాణవ, కమ్మట్ఠానం మహట్ఠం మహాకిచ్చం మహాధికరణం మహాసమారమ్భం సమ్పజ్జమానం మహప్ఫలం హోతి. కతమఞ్చ, మాణవ, కమ్మట్ఠానం అప్పట్ఠం అప్పకిచ్చం అప్పాధికరణం అప్పసమారమ్భం విపజ్జమానం అప్పఫలం హోతి? వణిజ్జా ఖో, మాణవ, కమ్మట్ఠానం అప్పట్ఠం అప్పకిచ్చం అప్పాధికరణం అప్పసమారమ్భం విపజ్జమానం అప్పఫలం హోతి. కతమఞ్చ మాణవ, కమ్మట్ఠానం అప్పట్ఠం అప్పకిచ్చం అప్పాధికరణం అప్పసమారమ్భం సమ్పజ్జమానం మహప్ఫలం హోతి? వణిజ్జాయేవ ఖో, మాణవ, కమ్మట్ఠానం అప్పట్ఠం అప్పకిచ్చం అప్పాధికరణం అప్పసమారమ్భం సమ్పజ్జమానం మహప్ఫలం హోతి.

౪౬౪. “సేయ్యథాపి, మాణవ, కసి కమ్మట్ఠానం మహట్ఠం మహాకిచ్చం మహాధికరణం మహాసమారమ్భం విపజ్జమానం అప్పఫలం హోతి; ఏవమేవ ఖో, మాణవ, ఘరావాసకమ్మట్ఠానం మహట్ఠం మహాకిచ్చం మహాధికరణం మహాసమారమ్భం విపజ్జమానం అప్పఫలం హోతి. సేయ్యథాపి, మాణవ, కసియేవ కమ్మట్ఠానం మహట్ఠం మహాకిచ్చం మహాధికరణం మహాసమారమ్భం సమ్పజ్జమానం మహప్ఫలం హోతి; ఏవమేవ ఖో, మాణవ, ఘరావాసకమ్మట్ఠానం మహట్ఠం మహాకిచ్చం మహాధికరణం మహాసమారమ్భం సమ్పజ్జమానం మహప్ఫలం హోతి. సేయ్యథాపి, మాణవ, వణిజ్జా కమ్మట్ఠానం అప్పట్ఠం అప్పకిచ్చం అప్పాధికరణం అప్పసమారమ్భం విపజ్జమానం అప్పఫలం హోతి; ఏవమేవ ఖో, మాణవ, పబ్బజ్జా కమ్మట్ఠానం అప్పట్ఠం అప్పకిచ్చం అప్పాధికరణం అప్పసమారమ్భం విపజ్జమానం అప్పఫలం హోతి. సేయ్యథాపి, మాణవ, వణిజ్జాయేవ కమ్మట్ఠానం అప్పట్ఠం అప్పకిచ్చం అప్పాధికరణం అప్పసమారమ్భం సమ్పజ్జమానం మహప్ఫలం హోతి; ఏవమేవ ఖో , మాణవ, పబ్బజ్జా కమ్మట్ఠానం అప్పట్ఠం అప్పకిచ్చం అప్పాధికరణం అప్పసమారమ్భం సమ్పజ్జమానం మహప్ఫలం హోతీ”తి.

“బ్రాహ్మణా , భో గోతమ, పఞ్చ ధమ్మే పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ, కుసలస్స ఆరాధనాయా”తి. “యే తే, మాణవ, బ్రాహ్మణా పఞ్చ ధమ్మే పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ, కుసలస్స ఆరాధనాయ – సచే తే అగరు – సాధు తే పఞ్చ ధమ్మే ఇమస్మిం పరిసతి భాసస్సూ”తి. “న ఖో మే, భో గోతమ, గరు యత్థస్సు భవన్తో వా నిసిన్నో భవన్తరూపో వా”తి [నిసిన్నా భవన్తరూపా వాతి (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)]. “తేన హి, మాణవ, భాసస్సూ”తి. “సచ్చం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా పఠమం ధమ్మం పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ, కుసలస్స ఆరాధనాయ. తపం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా దుతియం ధమ్మం పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ, కుసలస్స ఆరాధనాయ. బ్రహ్మచరియం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా తతియం ధమ్మం పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ, కుసలస్స ఆరాధనాయ. అజ్ఝేనం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా చతుత్థం ధమ్మం పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ, కుసలస్స ఆరాధనాయ. చాగం ఖో, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా పఞ్చమం ధమ్మం పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స

కిరియాయ, కుసలస్స ఆరాధనాయ. బ్రాహ్మణా, భో గోతమ, ఇమే పఞ్చ ధమ్మే పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ, కుసలస్స ఆరాధనాయాతి. ఇధ భవం గోతమో కిమాహా”తి?

౪౬౫. “కిం పన, మాణవ, అత్థి కోచి బ్రాహ్మణానం ఏకబ్రాహ్మణోపి యో ఏవమాహ – ‘అహం ఇమేసం పఞ్చన్నం ధమ్మానం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా విపాకం పవేదేమీ’”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”. “కిం పన, మాణవ, అత్థి కోచి బ్రాహ్మణానం ఏకాచరియోపి ఏకాచరియపాచరియోపి యావ సత్తమా ఆచరియమహయుగాపి యో ఏవమాహ – ‘అహం ఇమేసం పఞ్చన్నం ధమ్మానం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా విపాకం పవేదేమీ’”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”. “కిం పన, మాణవ, యేపి తే బ్రాహ్మణానం పుబ్బకా ఇసయో మన్తానం కత్తారో మన్తానం పవత్తారో యేసమిదం ఏతరహి బ్రాహ్మణా పోరాణం మన్తపదం గీతం పవుత్తం సమిహితం తదనుగాయన్తి తదనుభాసన్తి భాసితమనుభాసన్తి వాచితమనువాచేన్తి, సేయ్యథిదం – అట్ఠకో వామకో వామదేవో వేస్సామిత్తో యమతగ్గి అఙ్గీరసో భారద్వాజో వాసేట్ఠో కస్సపో భగు, తేపి ఏవమాహంసు – ‘మయం ఇమేసం పఞ్చన్నం ధమ్మానం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా విపాకం పవేదేమా’”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“ఇతి కిర, మాణవ, నత్థి కోచి బ్రాహ్మణానం ఏకబ్రాహ్మణోపి యో ఏవమాహ – ‘అహం ఇమేసం పఞ్చన్నం ధమ్మానం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా విపాకం పవేదేమీ’తి; నత్థి కోచి బ్రాహ్మణానం ఏకాచరియోపి ఏకాచరియపాచరియోపి యావ సత్తమా ఆచరియమహయుగాపి యో ఏవమాహ – ‘అహం ఇమేసం పఞ్చన్నం ధమ్మానం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా విపాకం పవేదేమీ’తి; యేపి తే బ్రాహ్మణానం పుబ్బకా ఇసయో మన్తానం కత్తారో మన్తానం పవత్తారో, యేసమిదం ఏతరహి బ్రాహ్మణా పోరాణం మన్తపదం గీతం పవుత్తం సమిహితం, తదనుగాయన్తి తదనుభాసన్తి భాసితమనుభాసన్తి వాచితమనువాచేన్తి, సేయ్యథిదం – అట్ఠకో వామకో వామదేవో వేస్సామిత్తో యమతగ్గి అఙ్గీరసో భారద్వాజో వాసేట్ఠో కస్సపో భగు. తేపి న ఏవమాహంసు – ‘మయం ఇమేసం పఞ్చన్నం ధమ్మానం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా విపాకం పవేదేమా’తి.

“సేయ్యథాపి, మాణవ, అన్ధవేణి పరమ్పరాసంసత్తా పురిమోపి న పస్సతి మజ్ఝిమోపి న పస్సతి పచ్ఛిమోపి న పస్సతి; ఏవమేవ ఖో, మాణవ, అన్ధవేణూపమం మఞ్ఞే బ్రాహ్మణానం భాసితం సమ్పజ్జతి – పురిమోపి న పస్సతి మజ్ఝిమోపి న పస్సతి పచ్ఛిమోపి న పస్సతీ”తి.

౪౬౬. ఏవం వుత్తే, సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో భగవతా అన్ధవేణూపమేన వుచ్చమానో కుపితో అనత్తమనో భగవన్తంయేవ ఖుంసేన్తో భగవన్తంయేవ వమ్భేన్తో భగవన్తంయేవ వదమానో – ‘సమణో గోతమో పాపితో భవిస్సతీ’తి భగవన్తం ఏతదవోచ – “బ్రాహ్మణో, భో గోతమ, పోక్ఖరసాతి ఓపమఞ్ఞో సుభగవనికో ఏవమాహ – ‘ఏవమేవ పనిధేకచ్చే [పనిమేకే (సబ్బత్థ)] సమణబ్రాహ్మణా ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం పటిజానన్తి. తేసమిదం భాసితం హస్సకంయేవ సమ్పజ్జతి, నామకంయేవ సమ్పజ్జతి, రిత్తకంయేవ సమ్పజ్జతి, తుచ్ఛకంయేవ సమ్పజ్జతి. కథఞ్హి నామ మనుస్సభూతో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం ఞస్సతి వా దక్ఖతి వా సచ్ఛి వా కరిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతీ’”తి?

“కిం పన, మాణవ, బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి ఓపమఞ్ఞో సుభగవనికో సబ్బేసంయేవ సమణబ్రాహ్మణానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానాతీ”తి? “సకాయపి హి, భో గోతమ, పుణ్ణికాయ దాసియా బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి ఓపమఞ్ఞో సుభగవనికో

చేతసా చేతో పరిచ్చ న పజానాతి, కుతో పన సబ్బేసంయేవ సమణబ్రాహ్మణానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానిస్సతీ”తి?

“సేయ్యథాపి, మాణవ, జచ్చన్ధో పురిసో న పస్సేయ్య కణ్హసుక్కాని రూపాని, న పస్సేయ్య నీలకాని రూపాని, న పస్సేయ్య పీతకాని రూపాని, న పస్సేయ్య లోహితకాని రూపాని, న పస్సేయ్య మఞ్జిట్ఠకాని రూపాని, న పస్సేయ్య సమవిసమం, న పస్సేయ్య తారకరూపాని, న పస్సేయ్య చన్దిమసూరియే. సో ఏవం వదేయ్య – ‘నత్థి కణ్హసుక్కాని రూపాని, నత్థి కణ్హసుక్కానం రూపానం దస్సావీ; నత్థి నీలకాని రూపాని, నత్థి నీలకానం రూపానం దస్సావీ; నత్థి పీతకాని రూపాని, నత్థి పీతకానం రూపానం దస్సావీ; నత్థి లోహితకాని రూపాని, నత్థి లోహితకానం రూపానం దస్సావీ; నత్థి మఞ్జిట్ఠకాని రూపాని, నత్థి మఞ్జిట్ఠకానం రూపానం దస్సావీ; నత్థి సమవిసమం, నత్థి సమవిసమస్స దస్సావీ; నత్థి తారకరూపాని, నత్థి తారకరూపానం దస్సావీ; నత్థి చన్దిమసూరియా, నత్థి చన్దిమసూరియానం దస్సావీ. అహమేతం న జానామి, అహమేతం న పస్సామి; తస్మా తం నత్థీ’తి. సమ్మా ను ఖో సో, మాణవ, వదమానో వదేయ్యా”తి?

“నో హిదం, భో గోతమ. అత్థి కణ్హసుక్కాని రూపాని, అత్థి కణ్హసుక్కానం రూపానం దస్సావీ; అత్థి నీలకాని రూపాని, అత్థి నీలకానం రూపానం దస్సావీ; అత్థి పీతకాని రూపాని, అత్థి పీతకానం రూపానం దస్సావీ; అత్థి లోహితకాని రూపాని, అత్థి లోహితకానం రూపానం దస్సావీ; అత్థి మఞ్జిట్ఠకాని రూపాని, అత్థి మఞ్జిట్ఠకానం రూపానం దస్సావీ; అత్థి సమవిసమం, అత్థి సమవిసమస్స దస్సావీ; అత్థి తారకరూపాని, అత్థి తారకరూపానం దస్సావీ ; అత్థి చన్దిమసూరియా, అత్థి చన్దిమసూరియానం దస్సావీ. ‘అహమేతం న జానామి, అహమేతం న పస్సామి; తస్మా తం నత్థీ’తి; న హి సో, భో గోతమ, సమ్మా వదమానో వదేయ్యా”తి.

“ఏవమేవ ఖో, మాణవ, బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి ఓపమఞ్ఞో సుభగవనికో అన్ధో అచక్ఖుకో. సో వత ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం ఞస్సతి వా దక్ఖతి వా సచ్ఛి వా కరిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి”.

౪౬౭. “తం కిం మఞ్ఞసి, మాణవ, యే తే కోసలకా బ్రాహ్మణమహాసాలా, సేయ్యథిదం – చఙ్కీ బ్రాహ్మణో తారుక్ఖో బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి బ్రాహ్మణో జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో పితా చ [వా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] తే తోదేయ్యో, కతమా నేసం సేయ్యో [సేయ్యా (స్యా. కం.)], యం వా తే సమ్ముచ్చా [సమ్ముసా (సీ. పీ.)] వాచం భాసేయ్యుం యం వా అసమ్ముచ్చా”తి? “సమ్ముచ్చా, భో గోతమ”.

“కతమా నేసం సేయ్యో, యం వా తే మన్తా వాచం భాసేయ్యుం యం వా అమన్తా”తి? “మన్తా, భో గోతమ”.

“కతమా నేసం సేయ్యో, యం వా తే పటిసఙ్ఖాయ వాచం భాసేయ్యుం యం వా అప్పటిసఙ్ఖాయా”తి? “పటిసఙ్ఖాయ, భో గోతమ”.

“కతమా నేసం సేయ్యో, యం వా తే అత్థసంహితం వాచం భాసేయ్యుం యం వా అనత్థసంహిత”న్తి? “అత్థసంహితం, భో గోతమ”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, మాణవ, యది ఏవం సన్తే, బ్రాహ్మణేన పోక్ఖరసాతినా ఓపమఞ్ఞేన సుభగవనికేన సమ్ముచ్చా వాచా భాసితా అసమ్ముచ్చా”తి [అసమ్ముసా వాతి (పీ.) ఏవమితరపఞ్హత్తయేపి వాసద్దేన సహ దిస్సతి]? “అసమ్ముచ్చా, భో

గోతమ".

"మన్తా వాచా భాసితా అమన్తా వా"తి? "అమన్తా, భో గోతమ".

"పటిసఙ్ఖాయ వాచా భాసితా అప్పటిసఙ్ఖాయా"తి? "అప్పటిసఙ్ఖాయ, భో గోతమ".

"అత్థసంహితా వాచా భాసితా అనత్థసంహితా"తి? "అనత్థసంహితా, భో గోతమ".

"పఞ్చ ఖో ఇమే, మాణవ, నీవరణా. కతమే పఞ్చ? కామచ్ఛన్దనీవరణం, బ్యాపాదనీవరణం, థీనమిద్ధనీవరణం ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చనీవరణం, విచికిచ్ఛానీవరణం – ఇమే ఖో, మాణవ, పఞ్చ నీవరణా. ఇమేహి ఖో మాణవ, పఞ్చహి నీవరణేహి బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి ఓపమఞ్ఞో సుభగవనికో ఆవుతో నివుతో ఓఫుటో [ఓవుతో (సీ.), ఓఫుతో (స్యా. కం. పీ.)] పరియోనద్ధో. సో వత ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం ఞస్సతి వా దక్ఖతి వా సచ్ఛి వా కరిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి.

౪౬౮. "పఞ్చ ఖో ఇమే, మాణవ, కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా, సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా…పే.… ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా… జివ్హా విఞ్ఞేయ్యా రసా… కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా – ఇమే ఖో, మాణవ, పఞ్చ కామగుణా. ఇమేహి ఖో, మాణవ, పఞ్చహి కామగుణేహి బ్రాహ్మణో పోక్ఖరసాతి ఓపమఞ్ఞో సుభగవనికో గధితో ముచ్ఛితో అజ్ఝోపన్నో అనాదీనవదస్సావీ అనిస్సరణపఞ్ఞో పరిభుఞ్జతి. సో వత ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం ఞస్సతి వా దక్ఖతి వా సచ్ఛి వా కరిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, మాణవ, యం వా తిణకట్ఠుపాదానం పటిచ్చ అగ్గిం జాలేయ్య యం వా నిస్సట్ఠతిణకట్ఠుపాదానం అగ్గిం జాలేయ్య, కతమో ను ఖ్వాస్స అగ్గి అచ్చిమా చేవ వణ్ణవా చ పభస్సరో చా"తి? "సచే తం, భో గోతమ, ఠానం నిస్సట్ఠతిణకట్ఠుపాదానం అగ్గిం జాలేతుం, స్వాస్స అగ్గి అచ్చిమా చేవ వణ్ణవా చ పభస్సరో చా"తి. "అట్ఠానం ఖో ఏతం, మాణవ, అనవకాసో యం నిస్సట్ఠతిణకట్ఠుపాదానం అగ్గిం జాలేయ్య అఞ్ఞత్ర ఇద్ధిమతా. సేయ్యథాపి, మాణవ, తిణకట్ఠుపాదానం పటిచ్చ అగ్గి జలతి తథూపమాహం, మాణవ, ఇమం పీతిం వదామి యాయం పీతి పఞ్చ కామగుణే పటిచ్చ. సేయ్యథాపి, మాణవ, నిస్సట్ఠతిణకట్ఠుపాదానో [నిస్సట్ఠతిణకట్ఠుపాదానం పటిచ్చ (సీ. పీ. క.)] అగ్గి జలతి తథూపమాహం, మాణవ , ఇమం పీతిం వదామి యాయం పీతి అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహి.

"కతమా చ, మాణవ, పీతి అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహి? ఇధ, మాణవ, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి… పే.… పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, మాణవ, పీతి అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహి. పున చపరం, మాణవ, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా…పే.… దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, మాణవ, పీతి అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహి.

౪౬౯. "యే తే, మాణవ, బ్రాహ్మణా పఞ్చ ధమ్మే పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ కుసలస్స ఆరాధనాయ, కతమేత్థ [కమేత్థ (క. సీ. స్యా. కం. పీ.)] బ్రాహ్మణా ధమ్మం మహప్ఫలతరం పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ కుసలస్స

ఆరాధనాయా”తి? “యేమే, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా పఞ్చ ధమ్మే పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ కుసలస్స ఆరాధనాయ, చాగమేత్థ బ్రాహ్మణా ధమ్మం మహప్ఫలతరం పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ కుసలస్స ఆరాధనాయా”తి.

“తం కి మఞ్ఞసి, మాణవ, ఇధ అఞ్ఞతరస్స బ్రాహ్మణస్స మహాయఞ్ఞో పచ్చుపట్ఠితో అస్స. అథ ద్వే బ్రాహ్మణా ఆగచ్ఛేయ్యుం – ‘ఇత్థన్నామస్స బ్రాహ్మణస్స మహాయఞ్ఞం అనుభవిస్సామా’తి. తత్రేకస్స [తత్థేకస్స (పీ.)] బ్రాహ్మణస్స ఏవమస్స – ‘అహో వత! అహమేవ లభేయ్యం భత్తగ్గే అగ్గాసనం అగ్గోదకం అగ్గపిణ్డం, న అఞ్ఞో బ్రాహ్మణో లభేయ్య భత్తగ్గే అగ్గాసనం అగ్గోదకం అగ్గపిణ్డ’న్తి. ఠానం ఖో పనేతం, మాణవ , విజ్జతి యం అఞ్ఞో బ్రాహ్మణో లభేయ్య భత్తగ్గే అగ్గాసనం అగ్గోదకం అగ్గపిణ్డం, న సో బ్రాహ్మణో లభేయ్య భత్తగ్గే అగ్గాసనం అగ్గోదకం అగ్గపిణ్డం. ‘అఞ్ఞో బ్రాహ్మణో లభతి భత్తగ్గే అగ్గాసనం అగ్గోదకం అగ్గపిణ్డం, నాహం లభామి భత్తగ్గే అగ్గాసనం అగ్గోదకం అగ్గపిణ్డ’న్తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అనత్తమనో. ఇమస్స పన, మాణవ, బ్రాహ్మణా కిం విపాకం పఞ్ఞపేన్తీ”తి? “న ఖ్వేత్థ, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా ఏవం దానం దేన్తి – ‘ఇమినా పరో కుపితో హోతు అనత్తమనో’తి. అథ ఖ్వేత్థ బ్రాహ్మణా అనుకమ్పాజాతికంయేవ [అనుకమ్పజాతికంయేవ (స్యా. కం. క.)] దానం దేన్తీ”తి. “ఏవం సన్తే, ఖో, మాణవ, బ్రాహ్మణానం ఇదం ఛట్ఠం పుఞ్ఞకిరియవత్థు హోతి – యదిదం అనుకమ్పాజాతిక”న్తి. “ఏవం సన్తే, భో గోతమ, బ్రాహ్మణానం ఇదం ఛట్ఠం పుఞ్ఞకిరియవత్థు హోతి – యదిదం అనుకమ్పాజాతిక”న్తి.

“యే తే, మాణవ, బ్రాహ్మణా పఞ్చ ధమ్మే పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ కుసలస్స ఆరాధనాయ, ఇమే త్వం పఞ్చ ధమ్మే కత్థ బహులం సమనుపస్ససి – గహట్ఠేసు వా పబ్బజితేసు వా”తి? “యేమే, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా పఞ్చ ధమ్మే పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ కుసలస్స ఆరాధనాయ, ఇమాహం పఞ్చ ధమ్మే పబ్బజితేసు బహులం సమనుపస్సామి అప్పం గహట్ఠేసు. గహట్ఠో హి, భో గోతమ, మహట్ఠో మహాకిచ్చో మహాధికరణో మహాసమారమ్భో, న సతతం సమితం సచ్చవాదీ హోతి; పబ్బజితో ఖో పన, భో గోతమ, అప్పట్ఠో అప్పకిచ్చో అప్పాధికరణో అప్పసమారమ్భో, సతతం సమితం సచ్చవాదీ హోతి. గహట్ఠో హి, భో గోతమ, మహట్ఠో మహాకిచ్చో మహాధికరణో మహాసమారమ్భో న సతతం సమితం తపస్సీ హోతి… బ్రహ్మచారీ హోతి… సజ్ఝాయబహులో హోతి… చాగబహులో హోతి; పబ్బజితో ఖో పన, భో గోతమ, అప్పట్ఠో అప్పకిచ్చో అప్పాధికరణో అప్పసమారమ్భో సతతం సమితం తపస్సీ హోతి… బ్రహ్మచారీ హోతి… సజ్ఝాయబహులో హోతి… చాగబహులో హోతి. యేమే, భో గోతమ, బ్రాహ్మణా పఞ్చ ధమ్మే పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ కుసలస్స ఆరాధనాయ, ఇమాహం పఞ్చ ధమ్మే పబ్బజితేసు బహులం సమనుపస్సామి అప్పం గహట్ఠేసూ”తి.

“యే తే, మాణవ, బ్రాహ్మణా పఞ్చ ధమ్మే పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ కుసలస్స ఆరాధనాయ చిత్తస్సాహం ఏతే పరిక్ఖారే వదామి – యదిదం చిత్తం అవేరం అబ్యాబజ్ఝం తస్స భావనాయ. ఇధ, మాణవ, భిక్ఖు సచ్చవాదీ హోతి. సో ‘సచ్చవాదీమ్హీ’తి లభతి అత్థవేదం, లభతి ధమ్మవేదం, లభతి ధమ్మూపసంహితం పామోజ్జం. యం తం కుసలూపసంహితం పామోజ్జం, చిత్తస్సాహం ఏతం పరిక్ఖారం వదామి – యదిదం చిత్తం అవేరం అబ్యాబజ్ఝం తస్స భావనాయ. ఇధ, మాణవ, భిక్ఖు తపస్సీ హోతి…పే.… బ్రహ్మచారీ హోతి…పే.… సజ్ఝాయబహులో హోతి…పే.… చాగబహులో హోతి. సో ‘చాగబహులోమ్హీ’తి లభతి అత్థవేదం, లభతి ధమ్మవేదం, లభతి ధమ్మూపసంహితం పామోజ్జం. యం తం కుసలూపసంహితం పామోజ్జం, చిత్తస్సాహం ఏతం పరిక్ఖారం వదామి – యదిదం చిత్తం అవేరం అబ్యాబజ్ఝం తస్స

భావనాయ. యే తే మాణవ, బ్రాహ్మణా, పఞ్చ ధమ్మే పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ కుసలస్స ఆరాధనాయ, చిత్తస్సాహం ఏతే పరిక్ఖారే వదామి – యదిదం చిత్తం అవేరం అబ్యాబజ్ఝం తస్స భావనాయా"తి.

౪౭౦. ఏవం వుత్తే, సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "సుతం మేతం, భో గోతమ – 'సమణో గోతమో బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గం జానాతీ'"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, మాణవ, ఆసన్నే ఇతో నళకారగామో, న యితో దూరే నళకారగామో"తి?

"ఏవం, భో, ఆసన్నే ఇతో నళకారగామో , న యితో దూరే నళకారగామో"తి.

"తం, కిం మఞ్ఞసి మాణవ, ఇధస్స పురిసో నళకారగామే జాతవద్ధో [జాతవడ్ఢో (స్యా॰ కం॰ క॰)]; తమేనం నళకారగామతో తావదేవ అవసటం [అపసక్కం (స్యా॰ కం॰ క॰)] నళకారగామస్స మగ్గం పుచ్ఛేయ్యుం; సియా ను ఖో, మాణవ, తస్స పురిసస్స నళకారగామే జాతవద్ధస్స నళకారగామస్స మగ్గం పుట్ఠస్స దన్ధాయితత్తం వా విత్థాయితత్తం వా"తి?

"నో హిదం, భో గోతమ".

"తం కిస్స హేతు"?

"అము హి, భో గోతమ, పురిసో నళకారగామే జాతవద్ధో. తస్స సబ్బానేవ నళకారగామస్స మగ్గాని సువిదితానీ"తి. "సియా ను ఖో, మాణవ, తస్స పురిసస్స నళకారగామే జాతవద్ధస్స నళకారగామస్స మగ్గం పుట్ఠస్స దన్ధాయితత్తం వా విత్థాయితత్తం వాతి, న త్వేవ తథాగతస్స బ్రహ్మలోకం వా బ్రహ్మలోకగామినిం వా పటిపదం పుట్ఠస్స దన్ధాయితత్తం వా విత్థాయితత్తం వా. బ్రహ్మానఞ్చాహం, మాణవ, పజానామి బ్రహ్మలోకఞ్చ బ్రహ్మలోకగామినిఞ్చ పటిపదం; యథాపటిపన్నో చ బ్రహ్మలోకం ఉపపన్నో తఞ్చ పజానామీ"తి .

"సుతం మేతం, భో గోతమ – 'సమణో గోతమో బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేతీ'తి. సాధు మే భవం గోతమో బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గం దేసేతూ"తి.

"తేన హి, మాణవ, సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం భో"తి ఖో సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

౪౭౧. "కతమో చ, మాణవ, బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గో? ఇధ, మాణవ, భిక్ఖు మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరతి. ఏవం భావితాయ ఖో, మాణవ, మేత్తాయ చేతోవిముత్తియా యం పమాణకతం కమ్మం న తం తత్రావసిస్సతి, న తం తత్రావతిట్ఠతి. సేయ్యథాపి, మాణవ, బలవా సఙ్ఖధమో అప్పకసిరేనేవ చాతుద్దిసా విఞ్ఞాపేయ్య [ఏవమేవ ఖో మాణవ ఏవం భావితాయ మేత్తాయ (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰ దీ॰ ని॰ ౧.౫౫౬) తథాపి ఇధ పాఠోయేవ ఉపమాయ సంసన్దియమానో పరిపుణ్ణో వియ

దిస్సతి]; ఏవమేవ ఖో, మాణవ...పే.... ఏవం భావితాయ ఖో, మాణవ, మేత్తాయ [ఏవమేవ ఖో మాణవ ఏవం భావితాయ మేత్తాయ (సీ. స్యా. కం. పీ. దీ. ని. ౧.౫౫౬) తథాపి ఇధ పారోయేవ ఉపమాయ సంసన్దియమానో పరిపుణ్ణో వియ దిస్సతి] చేతోవిముత్తియా యం పమాణకతం కమ్మం న తం తత్రావసిస్సతి, న తం తత్రావతిట్ఠతి. అయమ్పి ఖో, మాణవ, బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గో. "పున చపరం, మాణవ, భిక్ఖు కరుణాసహగతేన చేతసా...పే.... ముదితాసహగతేన చేతసా...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం; ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరతి. ఏవం భావితాయ ఖో, మాణవ, ఉపేక్ఖాయ చేతోవిముత్తియా యం పమాణకతం కమ్మం న తం తత్రావసిస్సతి, న తం తత్రావతిట్ఠతి. సేయ్యథాపి, మాణవ, బలవా సఙ్ఖధమో అప్పకసిరేనేవ చాతుద్దిసా విఞ్ఞాపేయ్య; ఏవమేవ ఖో, మాణవ...పే.... ఏవం భావితాయ ఖో, మాణవ, ఉపేక్ఖాయ చేతోవిముత్తియా యం పమాణకతం కమ్మం న తం తత్రావసిస్సతి, న తం తత్రావతిట్ఠతి. అయమ్పి ఖో, మాణవ, బ్రహ్మానం సహబ్యతాయ మగ్గో"తి.

౪౬౨. ఏవం వుత్తే, సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి – ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గతం. హన్ద, చ దాని మయం, భో గోతమ, గచ్ఛామ; బహుకిచ్చా మయం బహుకరణీయా"తి. "యస్సదాని త్వం, మాణవ, కాలం మఞ్ఞసీ"తి. అథ ఖో సుభో మాణవో తోదేయ్యపుత్తో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా పక్కామి.

తేన ఖో పన సమయేన జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో సబ్బసేతేన వళవాభిరథేన [వళభీరథేన (సీ.)] సావత్థియా నియ్యాతి దివా దివస్స. అద్దసా ఖో జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో సుభం మాణవం తోదేయ్యపుత్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన సుభం మాణవం తోదేయ్యపుత్తం ఏతదవోచ – "హన్ద, కుతో ను భవం భారద్వాజో ఆగచ్ఛతి దివా దివస్సా"తి? "ఇతో హి ఖో అహం, భో , ఆగచ్ఛామి సమణస్స గోతమస్స సన్తికా"తి. "తం కిం మఞ్ఞసి, భవం భారద్వాజో, సమణస్స గోతమస్స పఞ్ఞావేయ్యత్తియం పణ్డితో మఞ్ఞేతి"? "కో చాహం, భో, కో చ సమణస్స గోతమస్స పఞ్ఞావేయ్యత్తియం జానిస్సామి? సోపి నూనస్స తాదిసోవ యో సమణస్స గోతమస్స పఞ్ఞావేయ్యత్తియం జానేయ్యా"తి. "ఉళారాయ ఖలు, భవం భారద్వాజో, సమణం గోతమం పసంసాయ పసంసతీ"తి. "కో చాహం, భో, కో చ సమణం గోతమం పసంసిస్సామి? పసత్థపసత్థోవ సో భవం గోతమో సేట్ఠో దేవమనుస్సానం. యే చిమే, భో, బ్రాహ్మణా పఞ్చ ధమ్మే పఞ్ఞపేన్తి పుఞ్ఞస్స కిరియాయ కుసలస్స ఆరాధనాయ; చిత్తస్సేతే సమణో గోతమో పరిక్ఖారే వదేతి – యదిదం చిత్తం అవేరం అబ్యాబజ్ఝం తస్స భావనాయా"తి.

ఏవం వుత్తే, జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో సబ్బసేతా వళవాభిరథా ఓరోహిత్వా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా ఉదానం ఉదానేసి – "లాభా రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స, సులద్ధలాభా రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స యస్స విజితే తథాగతో విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో"తి.

సుభసుత్తం నిట్ఠితం నవమం.

౧౦. సఙ్గారవసుత్తం

౪౭౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరతి మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం. తేన ఖో పన సమయేన ధనఞ్జానీ [ధానఞ్జానీ (సీ. పీ.)] నామ బ్రాహ్మణీ చఞ్చలికప్పే [మణ్డలకప్పే (సీ.), పచ్చలకప్పే (స్యా. కం.), చణ్డలకప్పే (పీ.)] పటివసతి అభిప్పసన్నా బుద్ధే చ ధమ్మే చ సఙ్ఘే చ. అథ ఖో ధనఞ్జానీ బ్రాహ్మణీ ఉపక్ఖలిత్వా తిక్ఖత్తుం ఉదానం ఉదానేసి – "నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్సా"తి .

తేన ఖో పన సమయేన సఙ్గారవో నామ మాణవో చఞ్చలికప్పే పటివసతి తిణ్ణం వేదానం పారగూ సనిఘణ్డుకేటుభానం సాక్ఖరప్పభేదానం ఇతిహాసపఞ్చమానం , పదకో, వేయ్యాకరణో, లోకాయతమహాపురిసలక్ఖణేసు అనవయో. అస్సోసి ఖో సఙ్గారవో మాణవో ధనఞ్జానియా బ్రాహ్మణియా ఏవం వాచం భాసమానాయ. సుత్వా ధనఞ్జానిం బ్రాహ్మణిం ఏతదవోచ – "అవభూతావ అయం [అవభూతా చయం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ధనఞ్జానీ బ్రాహ్మణీ, పరభూతావ అయం [పరాభూతా చయం (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ధనఞ్జానీ బ్రాహ్మణీ, విజ్జమానానం (తేవిజ్జానం) [( ) సీ. స్యా. కం. పీ. పోత్థకేసు నత్థి] బ్రాహ్మణానం, అథ చ పన తస్స ముణ్డకస్స సమణకస్స వణ్ణం భాసిస్సతీ"తి [భాసతీతి (సీ. స్యా. కం. పీ)]. "న హి పన త్వం, తాత భద్రముఖ, తస్స భగవతో సీలపఞ్ఞాణం జానాసి. సచే త్వం, తాత భద్రముఖ, తస్స భగవతో సీలపఞ్ఞాణం జానేయ్యాసి, న త్వం, తాత భద్రముఖ, తం భగవన్తం అక్కోసితబ్బం పరిభాసితబ్బం మఞ్ఞేయ్యాసీ"తి. "తేన హి, భోతి, యదా సమణో గోతమో చఞ్చలికప్పం అనుప్పత్తో హోతి అథ మే ఆరోచేయ్యాసీ"తి. "ఏవం, భద్రముఖా"తి ఖో ధనఞ్జానీ బ్రాహ్మణీ సఙ్గారవస్స మాణవస్స పచ్చస్సోసి.

అథ ఖో భగవా కోసలేసు అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన చఞ్చలికప్పం తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా చఞ్చలికప్పే విహరతి తోదేయ్యానం బ్రాహ్మణానం అమ్బవనే. అస్సోసి ఖో ధనఞ్జానీ బ్రాహ్మణీ – "భగవా కిర చఞ్చలికప్పం అనుప్పత్తో, చఞ్చలికప్పే విహరతి తోదేయ్యానం బ్రాహ్మణానం అమ్బవనే"తి. అథ ఖో ధనఞ్జానీ బ్రాహ్మణీ యేన సఙ్గారవో మాణవో తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా సఙ్గారవం మాణవం ఏతదవోచ – "అయం, తాత భద్రముఖ, సో భగవా చఞ్చలికప్పం అనుప్పత్తో, చఞ్చలికప్పే విహరతి తోదేయ్యానం బ్రాహ్మణానం అమ్బవనే. యస్సదాని, తాత భద్రముఖ, కాలం మఞ్ఞసీ"తి.

౪౭౪. "ఏవం, భో"తి ఖో సఙ్గారవో మాణవో ధనఞ్జానియా బ్రాహ్మణియా పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సఙ్గారవో మాణవో భగవన్తం ఏతదవోచ – "సన్తి ఖో, భో గోతమ, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా దిట్ఠధమ్మాభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా, ఆదిబ్రహ్మచరియం పటిజానన్తి. తత్ర, భో గోతమ, యే తే సమణబ్రాహ్మణా దిట్ఠధమ్మాభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా, ఆదిబ్రహ్మచరియం పటిజానన్తి, తేసం భవం గోతమో కతమో"తి? "దిట్ఠధమ్మాభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తానం, ఆదిబ్రహ్మచరియం పటిజానన్తానమ్పి ఖో అహం, భారద్వాజ, వేమత్తం వదామి. సన్తి, భారద్వాజ, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అనుస్సవికా. తే అనుస్సవేన దిట్ఠధమ్మాభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా, ఆదిబ్రహ్మచరియం పటిజానన్తి; సేయ్యథాపి బ్రాహ్మణా తేవిజ్జా. సన్తి పన, భారద్వాజ, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా కేవలం

సద్ధామత్తకేన దిట్ఠధమ్మాభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా, ఆదిబ్రహ్మచరియం పటిజానన్తి; సేయ్యథాపి తక్కీ వీమంసీ. సన్తి, భారద్వాజ, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు సామంయేవ ధమ్మం అభిఞ్ఞాయ దిట్ఠధమ్మాభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా, ఆదిబ్రహ్మచరియం పటిజానన్తి. తత్ర, భారద్వాజ, యే తే సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు సామంయేవ ధమ్మం అభిఞ్ఞాయ దిట్ఠధమ్మాభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా, ఆదిబ్రహ్మచరియం పటిజానన్తి, తేసాహమస్మి. తదమినాపేతం, భారద్వాజ, పరియాయేన వేదితబ్బం, యథా యే తే సమణబ్రాహ్మణా పుబ్బే అననుస్సుతేసు ధమ్మేసు సామంయేవ ధమ్మం అభిఞ్ఞాయ దిట్ఠధమ్మాభిఞ్ఞావోసానపారమిప్పత్తా, ఆదిబ్రహ్మచరియం పటిజానన్తి, తేసాహమస్మి.

౪౭౩. "ఇధ మే, భారద్వాజ, పుబ్బేవ సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధస్స బోధిసత్తస్సేవ సతో ఏతదహోసి – 'సమ్బాధో ఘరావాసో రజాపథో, అబ్భోకాసో పబ్బజ్జా. నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, అపరేన సమయేన దహరోవ సమానో సుసుకాళకేసో భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతో పఠమేన వయసా అకామకానం మాతాపితూనం అస్సుముఖానం రుదన్తానం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిం. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో కింకుసలగవేసీ అనుత్తరం సన్తివరపదం పరియేసమానో యేన ఆళారో కాలామో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళారం కాలామం ఏతదవోచం – 'ఇచ్ఛామహం, ఆవుసో కాలామ, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే బ్రహ్మచరియం చరితు'న్తి. ఏవం వుత్తే, భారద్వాజ, ఆళారో కాలామో మం ఏతదవోచ – 'విహరతాయస్మా. తాదిసో అయం ధమ్మో యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో నచిరస్సేవ సకం ఆచరియకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా'తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం పరియాపుణిం. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, తావతకేనేవ ఓట్ఠపహతమత్తేన లపితలాపనమత్తేన 'ఞాణవాదఞ్చ వదామి, థేరవాదఞ్చ జానామి, పస్సామీ'తి చ పటిజానామి, అహఞ్చేవ అఞ్ఞే చ. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'న ఖో ఆళారో కాలామో ఇమం ధమ్మం కేవలం సద్ధామత్తకేన సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేతి; అద్ధా ఆళారో కాలామో ఇమం ధమ్మం జానం పస్సం విహరతీ'తి.

"అథ ఖ్వాహం, భారద్వాజ, యేన ఆళారో కాలామో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళారం కాలామం ఏతదవోచం – 'కిత్తావతా నో, ఆవుసో కాలామ, ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసీ'తి? ఏవం వుత్తే, భారద్వాజ, ఆళారో కాలామో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం పవేదేసి. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి సద్ధా, మయ్హంపత్థి సద్ధా; న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి వీరియం...పే.... సతి... సమాధి... పఞ్ఞా, మయ్హంపత్థి పఞ్ఞా. యంనూనాహం యం ధమ్మం ఆళారో కాలామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేతి తస్స ధమ్మస్స సచ్ఛికిరియాయ పదహేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. అథ ఖ్వాహం, భారద్వాజ, యేన ఆళారో కాలామో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళారం కాలామం ఏతదవోచం – 'ఏత్తావతా నో, ఆవుసో కాలామ, ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీ'తి? 'ఏత్తావతా ఖో అహం, ఆవుసో, ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేమీ'తి. 'అహమ్పి ఖో, ఆవుసో, ఏత్తావతా ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీ'తి. 'లాభా నో, ఆవుసో, సులద్ధం నో, ఆవుసో, యే మయం ఆయస్మన్తం తాదిసం సబ్రహ్మచారిం

పస్సామ. ఇతి యాహం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేమి తం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి; యం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి తమహం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేమి. ఇతి యాహం ధమ్మం జానామి తం త్వం ధమ్మం జానాసి, యం త్వం ధమ్మం జానాసి తమహం ధమ్మం జానామి . ఇతి యాదిసో అహం తాదిసో తువం, యాదిసో తువం తాదిసో అహం. ఏహి దాని, ఆవుసో, ఉభోవ సన్తా ఇమం గణం పరిహరామా'తి. ఇతి ఖో, భారద్వాజ, ఆళారో కాలామో ఆచరియో మే సమానో అత్తనో అన్తేవాసిం మం సమానం అత్తనా సమసమం ఠపేసి, ఉళారాయ చ మం పూజాయ పూజేసి. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'నాయం ధమ్మో నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి, యావదేవ ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనూపపత్తియా'తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, తం ధమ్మం అనలఙ్కరిత్వా తస్మా ధమ్మా నిబ్బిజ్జ అపక్కమిం.

౪౭౬. "సో ఖో అహం, భారద్వాజ, కింకుసలగవేసీ అనుత్తరం సన్తివరపదం పరియేసమానో యేన ఉదకో రామపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉదకం రామపుత్తం ఏతదవోచం – 'ఇచ్ఛామహం, ఆవుసో [పస్స మ॰ ని॰ ౧.౨౭౮ పాసరాసిసుత్తే], ఇమస్మిం ధమ్మవినయే బ్రహ్మచరియం చరితు'న్తి. ఏవం వుత్తే, భారద్వాజ, ఉదకో రామపుత్తో మం ఏతదవోచ – 'విహరతాయస్మా. తాదిసో అయం ధమ్మో యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో నచిరస్సేవ సకం ఆచరియకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా'తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం పరియాపుణిం. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, తావతకేనేవ ఓట్ఠపహతమత్తేన లపితలాపనమత్తేన 'ఞాణవాదఞ్చ వదామి, థేరవాదఞ్చ జానామి, పస్సామీ'తి చ పటిజానామి, అహఞ్చేవ అఞ్ఞే చ . తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'న ఖో రామో ఇమం ధమ్మం కేవలం సద్ధామత్తకేన సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసి; అద్ధా రామో ఇమం ధమ్మం జానం పస్సం విహాసీ'తి. అథ ఖ్వాహం, భారద్వాజ, యేన ఉదకో రామపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉదకం రామపుత్తం ఏతదవోచం – 'కిత్తావతా నో, ఆవుసో, రామో ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసీ'తి? ఏవం వుత్తే, భారద్వాజ, ఉదకో రామపుత్తో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం పవేదేసి. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'న ఖో రామస్సేవ అహోసి సద్ధా, మయ్హంపత్థి సద్ధా; న ఖో రామస్సేవ అహోసి వీరియం…పే॰… సతి… సమాధి… పఞ్ఞా, మయ్హంపత్థి పఞ్ఞా. యంనూనాహం యం ధమ్మం రామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసి తస్స ధమ్మస్స సచ్ఛికిరియాయ పదహేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం.

"అథ ఖ్వాహం, భారద్వాజ, యేన ఉదకో రామపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉదకం రామపుత్తం ఏతదవోచం – 'ఏత్తావతా నో, ఆవుసో, రామో ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీ'తి? 'ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, రామో ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీ'తి. 'అహమ్పి ఖో, ఆవుసో, ఏత్తావతా ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీ'తి. 'లాభా నో, ఆవుసో, సులద్ధం నో, ఆవుసో, యే మయం ఆయస్మన్తం తాదిసం సబ్రహ్మచారిం పస్సామ. ఇతి యం ధమ్మం రామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసి తం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి; యం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి తం ధమ్మం రామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసి. ఇతి యం ధమ్మం రామో అభిఞ్ఞాసి తం త్వం ధమ్మం జానాసి, యం త్వం ధమ్మం జానాసి తం ధమ్మం రామో అభిఞ్ఞాసి. ఇతి

యాదిసో రామో అహోసి తాదిసో తువం, యాదిసో తువం తాదిసో రామో అహోసి. ఏహి దాని, ఆవుసో, తువం ఇమం గణం పరిహరా'తి. ఇతి ఖో, భారద్వాజ, ఉదకో రామపుత్తో సబ్రహ్మచారీ మే సమానో ఆచరియట్ఠానే మం ఠపేసి, ఉళారాయ చ మం పూజాయ పూజేసి. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'నాయం ధమ్మో నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి, యావదేవ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపపత్తియా'తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, తం ధమ్మం అనలఙ్కరిత్వా తస్మా ధమ్మా నిబ్బిజ్జ అపక్కమిం.

౪౭౭. "సో ఖో అహం, భారద్వాజ, కింకుసలగవేసీ అనుత్తరం సన్తివరపదం పరియేసమానో మగధేసు అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన ఉరువేలా సేనానిగమో తదవసరిం. తత్థద్దసం రమణీయం భూమిభాగం, పాసాదికఞ్చ వనసణ్డం, నదిఞ్చ సన్దన్తిం సేతకం సుపతిత్థం రమణీయం, సమన్తా చ గోచరగామం. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'రమణీయో వత, భో, భూమిభాగో, పాసాదికో చ వనసణ్డో, నదీ చ సన్దతి సేతకా సుపతిత్థా రమణీయా, సమన్తా చ గోచరగామో. అలం వతిదం కులపుత్తస్స పధానత్థికస్స పధానాయా'తి . సో ఖో అహం, భారద్వాజ, తత్థేవ నిసీదిం – 'అలమిదం పధానాయా'తి. అపిస్సు మం, భారద్వాజ, తిస్సో ఉపమా పటిభంసు అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా.

"సేయ్యథాపి, భారద్వాజ, అల్లం కట్ఠం సస్నేహం ఉదకే నిక్ఖిత్తం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఉత్తరారణిం ఆదాయ – 'అగ్గిం అభినిబ్బత్తేస్సామి, తేజో పాతుకరిస్సామీ'తి. తం కిం మఞ్ఞసి, భారద్వాజ, అపి ను సో పురిసో అముం అల్లం కట్ఠం సస్నేహం ఉదకే నిక్ఖిత్తం ఉత్తరారణిం ఆదాయ అభిమన్థేన్తో అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య, తేజో పాతుకరేయ్యా"తి? "నో హిదం, భో గోతమ. తం కిస్స హేతు? అదుఞ్హి, భో గోతమ, అల్లం కట్ఠం సస్నేహం, తఞ్చ పన ఉదకే నిక్ఖిత్తం; యావదేవ చ పన సో పురిసో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భారద్వాజ, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కాయేన చేవ చిత్తేన చ కామేహి అవూపకట్ఠా విహరన్తి, యో చ నేసం కామేసు కామచ్ఛన్దో కామస్నేహో కామముచ్ఛా కామపిపాసా కామపరిళాహో సో చ అజ్ఝత్తం న సుప్పహీనో హోతి న సుప్పటిప్పస్సద్ధో, ఓపక్కమికా చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, అభబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. నో చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి అభబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. అయం ఖో మం, భారద్వాజ, పఠమా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా.

౪౭౮. "అపరాపి ఖో మం, భారద్వాజ, దుతియా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా. సేయ్యథాపి, భారద్వాజ, అల్లం కట్ఠం సస్నేహం ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఉత్తరారణిం ఆదాయ – 'అగ్గిం అభినిబ్బత్తేస్సామి, తేజో పాతుకరిస్సామీ'తి. తం కిం మఞ్ఞసి, భారద్వాజ, అపి ను సో పురిసో అముం అల్లం కట్ఠం సస్నేహం ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం ఉత్తరారణిం ఆదాయ అభిమన్థేన్తో అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య తేజో పాతుకరేయ్యా"తి? "నో హిదం, భో గోతమ. తం కిస్స హేతు? అదుఞ్హి, భో గోతమ, అల్లం కట్ఠం సస్నేహం, కిఞ్చాపి ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం; యావదేవ చ పన సో పురిసో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భారద్వాజ, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కాయేన చేవ చిత్తేన చ కామేహి వూపకట్ఠా విహరన్తి, యో చ నేసం కామేసు కామచ్ఛన్దో కామస్నేహో కామముచ్ఛా కామపిపాసా కామపరిళాహో సో చ అజ్ఝత్తం న సుప్పహీనో హోతి న సుప్పటిప్పస్సద్ధో, ఓపక్కమికా చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, అభబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ

సమ్బోధాయ. నో చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, అభబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. అయం ఖో మం, భారద్వాజ, దుతియా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా.

౪౭౯. "అపరాపి ఖో మం, భారద్వాజ, తతియా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా. సేయ్యథాపి, భారద్వాజ, సుక్ఖం కట్ఠం కోళాపం ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఉత్తరారణిం ఆదాయ – 'అగ్గిం అభినిబ్బత్తేస్సామి, తేజో పాతుకరిస్సామీ'తి. తం కిం మఞ్ఞసి, భారద్వాజ, అపి ను సో పురిసో అముం సుక్ఖం కట్ఠం కోళాపం ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం ఉత్తరారణిం ఆదాయ అభిమన్థేన్తో అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య, తేజో పాతుకరేయ్యా"తి? "ఏవం భో గోతమ. తం కిస్స హేతు? అదుఞ్హి, భో గోతమ, సుక్ఖం కట్ఠం కోళాపం, తఞ్చ పన ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్త"న్తి. "ఏవమేవ ఖో, భారద్వాజ, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కాయేన చేవ చిత్తేన చ కామేహి వూపకట్ఠా విహరన్తి, యో చ నేసం కామేసు కామచ్ఛన్దో కామస్నేహో కామముచ్ఛా కామపిపాసా కామపరిళాహో సో చ అజ్ఝత్తం సుప్పహీనో హోతి సుప్పటిప్పస్సద్ధో, ఓపక్కమికా చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, భబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. నో చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, భబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. అయం ఖో మం, భారద్వాజ, తతియా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా. ఇమా ఖో మం, భారద్వాజ, తిస్సో ఉపమా పటిభంసు అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా.

౪౮౦. "తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'యంనూనాహం దన్తేభిదన్తమాధాయ, జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ, చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హేయ్యం అభినిప్పీళేయ్యం అభిసన్తాపేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, దన్తేభిదన్తమాధాయ, జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ, చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హామి అభినిప్పీళేమి అభిసన్తాపేమి. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, దన్తేభిదన్తమాధాయ, జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ, చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హతో అభినిప్పీళయతో అభిసన్తాపయతో కచ్ఛేహి సేదా ముచ్చన్తి. సేయ్యథాపి, భారద్వాజ, బలవా పురిసో దుబ్బలతరం పురిసం సీసే వా గహేత్వా ఖన్ధే వా గహేత్వా అభినిగ్గణ్హేయ్య అభినిప్పీళేయ్య అభిసన్తాపేయ్య, ఏవమేవ ఖో మే, భారద్వాజ, దన్తేభిదన్తమాధాయ, జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ, చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హతో అభినిప్పీళయతో అభిసన్తాపయతో కచ్ఛేహి సేదా ముచ్చన్తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, భారద్వాజ, వీరియం హోతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా; సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో, తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో.

౪౮౧. "తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు కణ్ణసోతేహి వాతానం నిక్ఖమన్తానం అధిమత్తో సద్దో హోతి. సేయ్యథాపి నామ కమ్మారగగ్గరియా ధమమానాయ అధిమత్తో సద్దో హోతి, ఏవమేవ ఖో మే, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు కణ్ణసోతేహి వాతానం నిక్ఖమన్తానం అధిమత్తో సద్దో హోతి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, భారద్వాజ, వీరియం హోతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా; సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో, తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో.

“తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా వాతా ముద్ధని ఊహనన్తి. సేయ్యథాపి, భారద్వాజ, బలవా పురిసో, తిణ్హేన సిఖరేన ముద్ధని అభిమత్థేయ్య, ఏవమేవ ఖో మే, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా వాతా ముద్ధని ఊహనన్తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, భారద్వాజ, వీరియం హోతి అసల్లీనం , ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా; సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో, తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో.

“తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా సీసే సీసవేదనా హోన్తి. సేయ్యథాపి, భారద్వాజ, బలవా పురిసో దళ్హేన వరత్తక్ఖణ్డేన సీసే సీసవేఠం దదేయ్య, ఏవమేవ ఖో, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా సీసే సీసవేదనా హోన్తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, భారద్వాజ, వీరియం హోతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా; సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో, తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో.

“తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా వాతా కుచ్ఛిం పరికన్తన్తి. సేయ్యథాపి , భారద్వాజ, దక్ఖో గోఘాతకో వా గోఘాతకన్తేవాసీ వా తిణ్హేన గోవికన్తనేన కుచ్ఛిం పరికన్తేయ్య, ఏవమేవ ఖో మే, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా వాతా కుచ్ఛిం పరికన్తన్తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, భారద్వాజ, వీరియం హోతి అసల్లీనం ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా; సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో, తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో.

“తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తో కాయస్మిం డాహో హోతి. సేయ్యథాపి, భారద్వాజ, ద్వే బలవన్తో పురిసా దుబ్బలతరం పురిసం నానాబాహాసు గహేత్వా అఙ్గారకాసుయా సన్తాపేయ్యుం సమ్పరితాపేయ్యుం, ఏవమేవ ఖో మే, భారద్వాజ, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తో కాయస్మిం డాహో హోతి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, భారద్వాజ, వీరియం హోతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా, సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో, తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో. అపిస్సు మం, భారద్వాజ, దేవతా దిస్వా ఏవమాహంసు – ‘కాలఙ్కతో సమణో గోతమో’తి. ఏకచ్చా దేవతా ఏవమాహంసు – ‘న కాలఙ్కతో సమణో గోతమో, అపి చ కాలఙ్కరోతీ’తి. ఏకచ్చా దేవతా ఏవమాహంసు – ‘న కాలఙ్కతో సమణో గోతమో, నాపి కాలఙ్కరోతి; అరహం సమణో గోతమో, విహారోత్వేవ సో అరహతో ఏవరూపో హోతీ’తి.

“తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం సబ్బసో ఆహారుపచ్ఛేదాయ పటిపజ్జేయ్య’న్తి. అథ ఖో మం, భారద్వాజ, దేవతా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం – ‘మా ఖో త్వం, మారిస, సబ్బసో ఆహారుపచ్ఛేదాయ పటిపజ్జి.

సచే ఖో త్వం, మారిస, సబ్బసో ఆహారుపచ్ఛేదాయ పటిపజ్జిస్ససి, తస్స తే మయం దిబ్బం ఓజం లోమకూపేహి అజ్ఝోహారేస్సామ. తాయ త్వం యాపేస్ససీ'తి. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'అహఞ్చేవ ఖో పన సబ్బసో అజజ్జితం పటిజానేయ్యం, ఇమా చ మే దేవతా దిబ్బం ఓజం లోమకూపేహి అజ్ఝోహారేయ్యుం, తాయ చాహం యాపేయ్యం. తం మమస్స ముసా'తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, తా దేవతా పచ్చాచిక్ఖామి, 'హల'న్తి వదామి.

"తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'యంనూనాహం థోకం థోకం ఆహారం ఆహారేయ్యం పసతం పసతం , యది వా ముగ్గయూసం, యది వా కులత్థయూసం, యది వా కళాయయూసం, యది వా హరేణుకయూస'న్తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, థోకం థోకం ఆహారం ఆహారేసిం పసతం పసతం, యది వా ముగ్గయూసం , యది వా కులత్థయూసం, యది వా కళాయయూసం, యది వా హరేణుకయూసం. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, థోకం థోకం ఆహారం ఆహారయతో పసతం పసతం, యది వా ముగ్గయూసం, యది వా కులత్థయూసం, యది వా కళాయయూసం, యది వా హరేణుకయూసం, అధిమత్తకసిమానం పత్తో కాయో హోతి. సేయ్యథాపి నామ ఆసీతికపబ్బాని వా కాళపబ్బాని వా, ఏవమేవస్సు మే అఙ్గపచ్చఙ్గాని భవన్తి తాయేవప్పాహారతాయ; సేయ్యథాపి నామ ఓట్ఠపదం, ఏవమేవస్సు మే ఆనిసదం హోతి తాయేవప్పాహారతాయ; సేయ్యథాపి నామ వట్టనావళీ, ఏవమేవస్సు మే పిట్ఠికణ్టకో ఉణ్ణతావనతో హోతి తాయేవప్పాహారతాయ; సేయ్యథాపి నామ జరసాలాయ గోపానసియో ఓలుగ్గవిలుగ్గా భవన్తి, ఏవమేవస్సు మే ఫాసుళియో ఓలుగ్గవిలుగ్గా భవన్తి తాయేవప్పాహారతాయ; సేయ్యథాపి నామ గమ్భీరే ఉదపానే ఉదకతారకా గమ్భీరగతా ఓక్ఖాయికా దిస్సన్తి, ఏవమేవస్సు మే అక్ఖికూపేసు అక్ఖితారకా గమ్భీరగతా ఓక్ఖాయికా దిస్సన్తి తాయేవప్పాహారతాయ; సేయ్యథాపి నామ తిత్తకాలాబు ఆమకచ్ఛిన్నో వాతాతపేన సంఫుటితో హోతి సమ్మిలాతో, ఏవమేవస్సు మే సీసచ్ఛవి సంఫుటితా హోతి సమ్మిలాతా తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, 'ఉదరచ్ఛవిం పరిమసిస్సామీ'తి పిట్ఠికణ్టకంయేవ పరిగ్గణ్హామి, 'పిట్ఠికణ్టకం పరిమసిస్సామీ'తి ఉదరచ్ఛవింయేవ పరిగ్గణ్హామి; యావస్సు మే, భారద్వాజ, ఉదరచ్ఛవి పిట్ఠికణ్టకం అల్లీనా హోతి తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, భారద్వాజ , 'వచ్చం వా ముత్తం వా కరిస్సామీ'తి తత్థేవ అవకుజ్జో పపతామి తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, ఇమమేవ కాయం అస్సాసేన్తో పాణినా గత్తాని అనుమజ్జామి. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, పాణినా గత్తాని అనుమజ్జతో పూతిమూలాని లోమాని కాయస్మా పపతన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. అపిస్సు మం, భారద్వాజ, మనుస్సా దిస్వా ఏవమాహంసు – 'కాళో సమణో గోతమో'తి. ఏకచ్చే మనుస్సా ఏవమాహంసు – 'న కాళో సమణో గోతమో, సామో సమణో గోతమో'తి. ఏకచ్చే మనుస్సా ఏవమాహంసు – 'న కాళో సమణో గోతమో నపి సామో, మఙ్గురచ్ఛవి సమణో గోతమో'తి; యావస్సు మే, భారద్వాజ, తావ పరిసుద్ధో ఛవివణ్ణో పరియోదాతో ఉపహతో హోతి తాయేవప్పాహారతాయ.

౪౮౨. "తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'యే ఖో కేచి అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయింసు , ఏతావపరమం, నయితో భియ్యో; యేపి హి కేచి అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయిస్సన్తి, ఏతావపరమం, నయితో భియ్యో; యేపి హి కేచి ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, ఏతావపరమం, నయితో భియ్యో. న ఖో పనాహం ఇమాయ కటుకాయ దుక్కరకారికాయ అధిగచ్ఛామి ఉత్తరి మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం. సియా ను ఖో అఞ్ఞో మగ్గో బోధాయా'తి ? తస్స మయ్హం భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'అభిజానామి ఖో పనాహం పితు సక్కస్స కమ్మన్తే సీతాయ జమ్బుచ్ఛాయాయ నిసిన్నో వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ

అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరితా. సియా ను ఖో ఏసో మగ్గో బోధాయా'తి? తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, సతానుసారి విఞ్ఞాణం అహోసి – 'ఏసేవ మగ్గో బోధాయా'తి. తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'కిం ను ఖో అహం తస్స సుఖస్స భాయామి యం తం సుఖం అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహీ'తి? తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'న ఖో అహం తస్స సుఖస్స భాయామి యం తం సుఖం అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహీ'తి.

౪౮౩. "తస్స మయ్హం, భారద్వాజ, ఏతదహోసి – 'న ఖో తం సుకరం సుఖం అధిగన్తుం ఏవం అధిమత్తకసిమానం పత్తకాయేన. యంనూనాహం ఓళారికం ఆహారం ఆహారేయ్యం ఓదనకుమ్మాస'న్తి. సో ఖో అహం, భారద్వాజ, ఓళారికం ఆహారం ఆహారేసిం ఓదనకుమ్మాసం. తేన ఖో పన మం, భారద్వాజ, సమయేన పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ పచ్చుపట్ఠితా హోన్తి – 'యం ఖో సమణో గోతమో ధమ్మం అధిగమిస్సతి తం నో ఆరోచేస్సతీ'తి. యతో ఖో అహం, భారద్వాజ, ఓళారికం ఆహారం ఆహారేసిం ఓదనకుమ్మాసం, అథ మే తే పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ నిబ్బిజ్జ పక్కమింసు – 'బాహుల్లికో సమణో గోతమో పధానవిబ్భన్తో ఆవత్తో బాహుల్లాయా'తి.

"సో ఖో అహం, భారద్వాజ, ఓళారికం ఆహారం ఆహారేత్వా బలం గహేత్వా వివిచ్చేవ కామేహి...పే.... పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం... తతియం ఝానం... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం.

"సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో...పే.... ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి. అయం ఖో మే, భారద్వాజ, రత్తియా పఠమే యామే పఠమా విజ్జా అధిగతా, అవిజ్జా విహతా, విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో, ఆలోకో ఉప్పన్నో; యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో.

౪౮౪. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సామి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానామి... పే.... అయం ఖో మే, భారద్వాజ, రత్తియా మజ్ఝిమే యామే దుతియా విజ్జా అధిగతా, అవిజ్జా విహతా, విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో, ఆలోకో ఉప్పన్నో; యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో.

"సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం; 'ఇమే ఆసవా'తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, 'అయం ఆసవసముదయో'తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, 'అయం ఆసవనిరోధో'తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, 'అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం. తస్స మే ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం

విముచ్చిత్థ, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం అహోసి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి అబ్భఞ్ఞాసిం. అయం ఖో మే, భారద్వాజ, రత్తియా పచ్ఛిమే యామే తతియా విజ్జా అధిగతా, అవిజ్జా విహతా, విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో, ఆలోకో ఉప్పన్నో; యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో”తి.

౪౮౫. ఏవం వుత్తే, సఙ్గారవో మాణవో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అట్ఠితవతం [అట్ఠిత వత (సీ. స్యా. కం. పీ.)] భోతో గోతమస్స పధానం అహోసి, సప్పురిసవతం [సప్పురిస వత (సీ. స్యా. కం. పీ.)] భోతో గోతమస్స పధానం అహోసి; యథా తం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. కిం ను ఖో, భో గోతమ, అత్థి దేవా”తి [అధిదేవాతి (క.) ఏవం సబ్బేసు ‘అత్థి దేవా’తిపదేసు]? “ఠానసో మేతం [ఖో పనేతం (స్యా. కం. క.)], భారద్వాజ, విదితం యదిదం – అధిదేవా”తి [అత్థి దేవాతి (సీ. స్యా. కం. పీ.), అతిదేవాతి (?) ఏవం సబ్బేసు ‘అధిదేవా’తిపదేసు]. “కిం ను ఖో, భో గోతమ, ‘అత్థి దేవా’తి పుట్ఠో సమానో ‘ఠానసో మేతం, భారద్వాజ , విదితం యదిదం అధిదేవా’తి వదేసి. నను, భో గోతమ, ఏవం సన్తే తుచ్ఛా ముసా హోతీ”తి? “‘అత్థి దేవా’తి, భారద్వాజ, పుట్ఠో సమానో ‘అత్థి దేవా’తి యో వదేయ్య, ‘ఠానసో మే విదితా’తి [ఠానసో విదితా మే విదితాతి (సీ. స్యా. కం. పీ.), ఠానసో మే విదితా అతిదేవాతి (?)] యో వదేయ్య; అథ ఖ్వేత్థ విఞ్ఞూనా పురిసేన ఏకంసేన నిట్ఠం గన్తబ్బం [గన్తుం (క.), గన్తుం వా (స్యా. కం.)] యదిదం – ‘అత్థి దేవా’”తి. “కిస్స పన మే భవం గోతమో ఆదికేనేవ న బ్యాకాసీ”తి [గోతమో ఆదికేనేవ బ్యాకాసీతి (క.), గోతమో అత్థి దేవాతి న బ్యాకాసీతి (?)]? “ఉచ్చేన సమ్మతం ఖో ఏతం, భారద్వాజ, లోకస్మిం యదిదం – ‘అత్థి దేవా’”తి.

౪౮౬. ఏవం వుత్తే, సఙ్గారవో మాణవో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి – ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

సఙ్గారవసుత్తం నిట్ఠితం దసమం.

బ్రాహ్మణవగ్గో నిట్ఠితో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

బ్రహ్మాయు సేలస్సలాయనో, ఘోటముఖో చ బ్రాహ్మణో;
చఙ్కీ ఏసు ధనఞ్జాని, వాసేట్ఠో సుభగారవోతి.

ఇదం వగ్గానముద్దానం –

వగ్గో గహపతి భిక్ఖు, పరిబ్బాజకనామకో;

రాజవగ్గో బ్రాహ్మణోతి, పఞ్చ మజ్ఝిమఆగమే.

మజ్ఝిమపణ్ణాసకం సమత్తం.